

5050

శ్రీ

స్వతంత్ర

ఎడిటర్ : బాబా సుబ్బారావు

అధిక ఆహారోత్పత్తికి కావలసిన

అన్ని రకముల వ్యవసాయపు యంత్రములు—

ఇంగ్లండులో నిర్దుష్టంగా తయారుచేయబడినవి

1. నేషనల్ డీసెల్ ఆయిల్ ఇంజన్లు
2. వర్టింగ్ ట్రాక్ సింప్లెక్ పంపులు (అన్ని సైజులు)
3. క్రాంటక్ ఎలక్ట్రికల్ మోటార్లు
4. క్రాంటక్ మోటార్లతో బోడించబడిన వర్టింగ్ ట్రాక్ పంపునెట్లు
5. వ్యవసాయపు నాగలి (ఎస్ట్రాగేరి)

విద్యుద్విద్యుత్, మెన్యూరింగ్ యంత్రాలు
గుర్రాలయంత్రం చేవేయుటకు సామాన్లు, ట్రాక్టర్లు

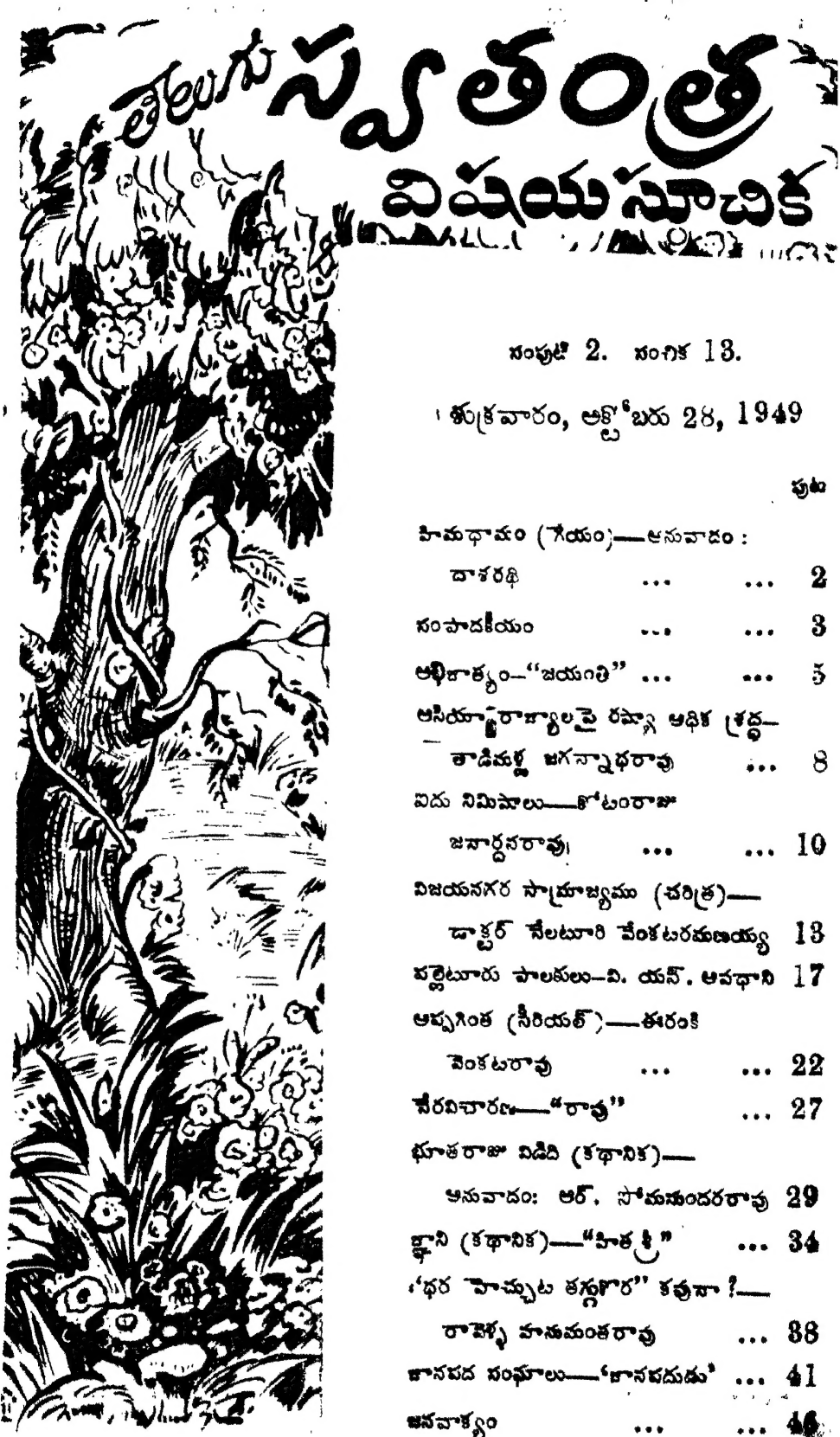
సంఖ్య.....

ఈ క్రింది ఎతరత వ్రాయండి :

ప్రాంతం :	ఇంటర్నేషనల్	ప్రాంతం :
రూము నెంబరు 406	ఏజన్సీస్,	నెం. 40, మెయిన్
హోటల్ టోకీయో,	హెడ్-అఫీసు	రోడ్డు-III
టోకీయో,	15/16, అంగప్ప	గాంధీనగర్
(జపాన్)	నాయక్ వీధి,	బెంగళూరు.
	మద్రాసు	

పోస్ట్ ప్రాప్రముటర్ :

యన్ సి తిమ్మా రెడ్డి, బి. ఏ. బి. ఎల్.

తెలుగు స్వతంత్ర విషయ సూచిక

సంపుటి 2. సంగిక 13.

శుక్రవారం, అక్టోబరు 28, 1949

పుట

హిమధామం (గేయం)—ఆనువాదం :	
దాశరథి	2
సంపాదకీయం	3
అభిజాత్యం—“జయంతి”	5
అసియ్యారాజ్యాలపై రష్యా ఆధిక శ్రద్ధ— తాడిమర్ల జగన్నాథరావు	8
విదు నిమిషాలు—కోటంరాజు జనార్దనరావు	10
విజయనగర సామ్రాజ్యము (చరిత్ర)— డాక్టర్ నేలటూరి వెంకటరమణయ్య	13
వల్లెటూరు పాలనలు—వి. యన్. ఆనాథాని	17
ఆప్పగింత (సీరియల్)—ఈరంకి వెంకటరావు	22
నేరనిచారణ—“రావు”	27
భూతరాజు విడిది (కథానిక)— ఆనువాదం: ఆర్. సోమసుందరరావు	29
క్లాని (కథానిక)—“హితక్రి”	34
‘భర హెచ్చుట తగ్గకొర’ కవునా?— రాజేశ్వ హనుమంతరావు	38
కానపద సంఘాలు—‘కానపదుడు’	41
జనవాక్యం	46

హిమధామం

దాశరథి

ఈ ఉత్తరదిశ
వాయుమండలం
గాలిగా లేలుకున్న
హిమాచలం.

వేనవేల మణుగుల
మంచు బరువు,
ఇక్కడ వేంద్రానికి
వెచ్చదనానికి కరువు.

కుదీర
చైనా కుడానికి
రెండు పక్కలు—
మంచు పట్ట
రెండు రెక్కలు.

మహానది
ఉత్తర దక్షిణ తీరాల
నీళ్ల లేవు,
అంతా మంచువేల.

నర్తించే నుదీర
రజక సర్పాల
దండలు
ఈ కొండలు.

మైదానంలో
పొయిన పర్వతాలు—
మెరుస్తో, తెల్లని
విరావతాలు.

అంతా చల్లదనం,
ఎంత హాయి!

నా జొన్నక్కం
ఈ ఆకాశంతో
పోటీ పడాలని
ఆరాట పడుతోంది.

ఈ మృదుల ఉపస్థులో
నా భూమి—
అరుణ కపోలాల బాల
తెల్లని గౌన్ తొడుక్కున్నట్టుంది.

ఈ కొండలూ, నదులూ
ప్రతిధ్వనిస్తూ పిలుస్తున్నాయి—
“వీరులార! వీరులార!
పోటీ పడండి, రణం చేయండి,
గెలవండి, శీవిగా నిలవండి.
మమ్మ ప్రేమించండి
నా మృదయ సింహాసనాలు
ఆలంకరించండి.”

‘వై-హు-అంగ్’, ‘దౌ-టీ’ సుమ్రాట్టులు
పశువులు—
అచ్చంగా
రాక్షస శిశువులు.

‘తై-హుంగ్’, ‘టై-నూ’ చక్రవర్తులు
అనాగరికులు—
క్రూరులైన ఎరుకులు.

చంగీజ్ ఖాన్
పిచ్చుకపై
బ్రహ్మాస్త్రం గుంజేవాడు!

అదంతా గతం,
నేటితో అది భాతం.

నేటి మానవులు
తమను తాము
తెలుసుకొన్న
ప్రభాత రవులూ,
నిండు మృదమాల కవులం—
నేటి మానవులు.

(మూలం : మూవో నే.టుంగ్)

శ్రీమద్ సూత్రం

సంపుటి-2
సంచిక-13

ఆక్టోబరు 28, 1919

ప్రచురణ:
ప్రతి శుక్రవారం

క్రియారూపంలో ఆదర్శాలు

మద్రాసు ప్రధాని శ్రీయుత కుమార స్వామిరాజు గారు ఇటీవల మంగు భూమిలో ఒక సభలో ఉపన్యసిస్తూ, జాతీయ కాంగ్రెసు యొక్క ఆతిముఖ్యమైన ఆదర్శాన్ని మళ్ళీ మన కందరికీ స్ఫురణకి తీసుకు వచ్చారు. దక్షిణ కేనరా జిల్లాలోని “బిల్లవా” తెగకు చెందిన వారికి విద్యా విషయంలో రాష్ట్రప్రభుత్వ సహాయం తప్పక లభిస్తుందని హామీ యిస్తూ, యిలా అన్నారు: “కుల, మత, వర్ణ భేదాలను పాటించకండా, జాతిజనులందరినీ సమైక్య పరచి, సమాజపు సమూహ గ్రేమం కోసం పాటుపడడం జాతీయ కాంగ్రెస్ ప్రాథమిక కర్తవ్యం.” ఈ ఆదర్శం విని సంతోషించని సహృదయు లేవ రుంటారు? అంతకంటే జనసామాన్యానికి కావలసిన దేమున్నది! అంతేకాక ఆ సందర్భంలోనే ప్రధాని యిలా విపులీకరించారు: “జాతీయ కాంగ్రెస్ ముఖ్యంగా బీద వారి ఆభ్యున్నతి కోసం పాటుపడుతుంది. ప్రభుత్వం మీకు (బిల్లవా వారికి) తప్పకండా సహాయం చేస్తుంది; మీరు ఫలానా తెగకు చెందినవారనే కారణాన కాదు; సమాజంమొత్తం మీద సహాయం అవసరమైన ఒక భాగంవారని మాత్రమే.”

నిజంగా అవి అమూల్యమైన సూక్తులు; అందులో తప్పు పట్టవలసింది ఆవంతయినా లేదు. అప్పటి సభ్యులవల్ల అవి ఆత్మగౌరవ ప్రదంగా ఉన్నాయి. ప్రత్యేకమైన తెగకు చెందిన వారు కాబట్టి ప్రభుత్వసహాయానికి అర్హులనడం కంటే ఆర్థికంగానూ, తద్రీత్యా తక్కిన రంగాల్లోనూ వెనుకబడివున్నారు కాబట్టి, దేశక్షేమం కోసం అలాటివారిని వృద్ధిలోకి తీసుకురావడం ఏ ప్రజాప్రభుత్వానికైనా ప్రాథమిక కర్తవ్యం. ఈ యిరవైయో శతాబ్దపు జీవన విధానంలో, నేటి మన సమాజ స్వస్వరూపమే తీవ్రమైన పరిణామం చెందింది. నేడు సమాజంలో నివసించే వారి సుఖదుఃఖాల్ని నిర్ణయించేవి ఆర్థిక పరిస్థితులు. సంఘంలో ధనాని కుండే ప్రాబల్యంతో సరితూగగల యితరేతర ప్రాబల్యాలు ఏవైనా యిదివరలో ఉండి ఉంటే, నేడు సుపూర్ణంగా అదృశ్యమైనాయనే చెప్పవచ్చు. నేడెవరైనా వెనుకబడి ఉన్నారంటే, ఆర్థికంగా అని తప్ప వేరే అర్థం లేదు. ఈ విశాల దృష్టితోనే జాతీయ కాంగ్రెస్ ప్రజా హృదయాన్ని యిన్నాళ్లు ఆకర్షించగలిగింది. అటువంటి ఆర్థికస్వాతంత్ర్యం అందరికీ లభింప చెయ్యడానికే మన

స్వాతంత్ర్య పోరాటమని నాయకులంతా వేసోళ్ళ చాటారు. ఆ స్వాతంత్ర్యమూ రాజకీయంగా దేశానికి లభించింది. పాలనాధికారం నాయకులకు లభించింది.

కాని నానాటికీ విశ్వరూపం దాలుస్తున్న విధరలు: జీవితావసరాలకి సంబంధించిన ప్రతివస్తువూ సామాన్యుడికొనుగోలు శక్తికి అతీతమైపోయింది. ఈ నికృష్టస్థితినుండి బైటపడడం ఎలాగో అతనికి తెలియటం లేదు. సమస్య తరవాత సమస్య ప్రజాసామాన్యాన్ని వీడిస్తున్నాడన్నది. ఆ సమస్య ఉద్భవించడానికి కారణం నాయకులు నెలవిస్తూనే ఉన్నారు: బుద్ధిమంతులూ, పరిశోధన వేత్తలూ విఫలమైన లెక్కలు ప్రకటిస్తూనే ఉన్నారు. క్రియారూపంలో ఫలితంమట్టకు కూడా సమస్యం. అసలు సమస్యలైన గ్రాసం, వాసం, వసనం నానాటికీ గగనకుసుమాలై పోతున్నాయి. మన దేశంలో యిన్ని లక్షల ఎకరాల భూమి యింకా సాగుబడి కోరుతున్నది, అదంతా వ్యవసాయం క్రిందికి తీసుకువస్తేనా - భారతదేశం రత్నగర్భ అయిపోతుంది: అని ఒక ప్రభుత్వనాయకుడు. అయితే ఏమి టాలస్యం? అంటే మళ్ళీ సుదీర్ఘమైన అంకెలు: వ్యాఖ్యానాలు వెలువడుతాయి. ఈ లోపుగా ఎనిమిది ఔన్నుల రేషను చిరంజీవిగా వర్ధిల్లుతోంది. నిర్దాక్షిణ్యమైన ఒక క్రమంలో జీవితావసరాలు అకస్మాత్తుగా అదృశ్యం అవుతుంటాయి. ఐతే ఆహారధాన్యాలు: లేకపోలే వస్త్రం. నేడు పంచదార. ఇవన్నీ కృత్రిమంగా

అదృశ్యం చేయబడుతున్నవే. వీటన్నిటి లోపాటు నేడు భనం వైతం అదృశ్యమైన దంటున్నారు. జారీచేసిన కరెన్సీ విలువ వెయ్యికోట్ల రూపాయలకు వైన: నేడు దందులో సగంకూడా చలామణిలో లేదట. తక్కినది ఎక్కడో దాక్కున్నది. శుద్ధాంతకాంతవలె వైకి రాదు. వస్తేనే కాని మన ఆర్థిక సమస్య తీరదు. అలాగే పంచదార విషయం. గడచిన యిరవై సంవత్సరాలనుండి యీ పరిశ్రమకు ప్రభుత్వం అనన్యమైన రక్షణ నిచ్చి కాపాడింది. అయినా ఆ పారిశ్రామిక వేత్తలు, వర్తకులు యింకా తృప్తి చెందినట్లు గోచరించదు. ఉండుండి పంచదార దోబూచులాడుతుంది. ఆ చెలగాటం ప్రజాసామాన్యానికి ప్రాణ సంకటంగా పరిణమిస్తుంది. ప్రభుత్వం సుదీర్ఘమైన ప్రకటనలు చేసి, తీసుకోవలసిన చర్యలు తీసుకుంది: పంచదార ఉత్పత్తిదారులు అంకెలతో సహా తమ ఋజువర్తన రుజువు చేశారు. అయినా పంచదార బయటికి రాదు.

కాంగ్రెస్ అదర్బాలు క్రియారూపం దాల్చిననాడే ప్రజల కవి బోధపడుతాయి. అంతే కాని, పదేపదే వాటిని వల్లెవేయడం నిష్ప్రయోజనం. నేడు జీవిత తక్షణావసరాలు ప్రజల కందకండా పోతున్నాయి. ఆ విషయంలో సమాజంలో అధిక సంఖ్యాకులంతా వెనుకబడే ఉన్నారు. ముందు యీ సమస్యలు పరిష్కరించడం ప్రభుత్వ కర్తవ్యం. అన్ని గంభీరమైన ప్రజాహితాదర్శాలకూ కొలబద్ధ ప్రజాసాఖ్యం. శాంతివలెనే సమాజ ఔమంకూడా అవిభాజ్యం.

ఆ వి జా త్యం

'జయంతి'

అమె జీవనయాత్రలో ఎదిగి ఎంతవై రేంజ్ కార్తిక పార్థిమ. ఇలాంటివి యిరవై అమెకు తెలియకుండానే గడచిపోయాయి. అమెకు బాగా తెలిసినవల్లా నిరుదూ, ఈయేదూను. ఈ ఒక్క సువత్సరంలోనూ తాను ఎంతగా మారి పోయిందో తలుచుకుంటుంటే అమెకే ఆశ్చర్యం కలుగుతుంది. ఒక స్వచ్ఛంద జీవితానికి స్వస్తి చెప్పి, ఒక అనారోగ్యపు వాతావరణంలో తిరిగి జన్మించినట్లు అమె భావిస్తుంది. ఎన్నడో తాను ఊహించుకున్న రసనర్పరులు కేవలం ఎండమావులుగానే వుండిపోయాయి. ఈ భావాలతో సరళ మేధావిడ ఒంటరిగా కూర్చుని క్షోణిగ వీధిలోకి చూస్తోంది. అరిటోసిస్ వెన్నెల అమె మనస్సు నింకా కలవర పెడుతుంది.

గ్రేండ్ బీ కార్తిక పార్థిమకు సరళ అవివాహిత. ప్రపంచంలోని నుఖ సన్నివేశాలు మూర్తీభవించిన ఆనందజీవిత. ఆ సాయంత్రం అమె కాలేజీ డిన్నిస్ ఫైనల్స్ అడుతుంది. ఉపాధ్యాయులు, విద్యార్థులు, విద్యార్థినులు అమెను మెచ్చుకుంటూ ఆట చూస్తున్నారు. యువక బంధురాలు అమెకు వివరణగా వింత ప్రశంసలు వెదజల్లుతున్నాయి.

'అది సరళా సమీరం కాదురా, పేరుమహారం' అని వాకరు,

'వెన్నెల రేఖ కాదు-మెరపురేఖ' అని యింకొకరు,

'ఈ సామ్రాజ్యం వీరభోజ్యం' అని వేరొకరు చెప్తున్న ప్రశంసలు సరళగా శ్రోతృత్వానికి పుట్టించాయి. ఆనంతోషంలోనే అమె ఆటగెలిచి కప్పు అందుకుంది. ఎంతసేపటికీ తమకాదు రాక పోవడంవల్ల ఒంటరిగా కాలినడకనే నియలుబడి తింది సరళ. కాని, ఇంకలానే పెద్దగాలి ప్రారంభమయింది. వెనువెంటనే జట్టుకురిసి పెద్దవర్షంగా మారింది. అడుక్కుచున్న వియిక్టోరీ. రోడ్డు

చుక్క మర్రిచెట్టే అమెనాహ్వానించింది. అమెకు ఆశ్చర్యంకలిగేలాగ రామ్మూర్తి అంతకుముందే అచెట్టుగ్రంథ ఒంటరిగా నిలబడి వున్నాడు. వర్షం హోరుమని కురుస్తోంది. వర్షస్పంద్యాకాంతులు వర్షపుభారలలో ప్రతిబింబిస్తున్నాయి. సరళ పూర్తిగా తడిసిపోయింది. వింతవింతగా అమెకు కొన్న కురులు పూర్తిగా చెరిగి నీళ్లు కారుతున్నాయి. మూడుపౌరలమాటున దాగిన అమె శరీరకాంతులు ఆ సంద్యాహోధలో మిలికమౌతున్నాయి. రామ్మూర్తి చూస్తూ అలాగే నిలబడ్డాడు. సరళ మూట్టాడకుండా తలవంచుకుంది. రామ్మూర్తి తన కోటు తీసి అమె శరీరంమీద వేశాడు. అర్థనగ్న శరీరానికి ఆచ్ఛాదవ కల్పించు కోవలసివందువల్ల సరళ కిమ్మనలేదు. రామ్మూర్తి కేదో చిరకాలవాంఛ ఈనాడు ఫలించినట్లు అయింది. సరళమాత్రం కొంచెం బాధపడుతుంది. లివ్స్టిక్ తో నిండిన పెదవులు రక్తకంఠిలమయి నట్లు సిగ్గుపడుతున్నాయి. వానకు తడిసిన మోహిల్లుమూటు దోరియా చీరకు అడ్డంపడుతుంది. వీటిని చూస్తున్న రామ్మూర్తి దృష్టి మార్చాలనుకుంది సరళ.

"ఏం రామ్మూర్తి-అలా నీర్లుంగా మోచిస్తున్నాడు!" అంది.

"ఏదో భావనకురాని మనోవేదన అన్నాడు రామ్మూర్తి.

"అందరూ కవులు గాకు. కొంచెం విడమరచి చెప్పండి" అంది సరళ.

"ఏం చెప్పను సరళ! ఎలా చెబితే తెలుస్తుంది నీకు" అన్నాడు రామ్మూర్తి తీయని భాధతో.

"మీ మాటలు నా కర్థం కాలేదు" అంది అమె.

"సరళ! నీలా ఏదో పెద్ద ఆకర్షణ వుంది. కలభాన్ని లాక్కునే బ్యోరిలాగ అది నన్ను నీ

వద్దకు కాళ్ళుంటోంది. అదే నన్ను దివదీనం పెట్టివాణ్ణిగా మారుస్తోంది" అన్నాడు రామ్మూర్తి.

"రామ్మూర్తిగారా! మీరు ఎవరితో మాట్లాడుతున్నారో తెలుసా?"

"తెలుసు. ఒక దేవకన్యతోటి. సరళా! తెలుసుకో ప్రేమయొక్క నిజరూపాన్ని - నా మృత్యువు పొరల వెనక ఉన్న భావాన్ని గ్రహించు. ఏదీ, నీ అంగీకారం..."

"రామ్మూర్తి! ఉమించాలి. నన్ను మీరు పూర్తిగా అర్థం చేసుకో లేదు. నా దారి వేరు. మీ దారి వేరు."

"అది ఏకం చేసుకోదం మన చేతుల్లా లేదా? ఒక సామాన్యుడు ధనికురాలిని పెళ్ళి చేసుకోదం అసంభవమా?"

"సంభవం కావచ్చు-ఒక దశాబ్దం దాటేక. ఏమైతేనేం మన విషయంలో అది అసంభవమే. అదిగో వాన తెలిసింది. నేను వెదుతున్నాను" అంటూ సరళ తన దారిని తాను పోయింది.

రామ్మూర్తి సరళగారి మేడమీద ఒకగదిలో అడ్డకు వున్నాడు. అతనైతే సామాన్య కుటుంబంలో పుట్టివవాడే, కాని అతని అలవాట్లు ఎంతటి క్రమంతులకీ వుండవు. అతని తీవి, అతని వాక్యాత్యయం వెయ్యిమందిలో ఏవాక్యల్లానో కనబడతాయి. అతను సరళకు ఒకక్షాణం సీనియరు. ఆమెకు యౌవనం వచ్చాక స్వేచ్ఛగా మాట్లాడిన మొదటి పురుషుడతడే. అతనిలో వున్న సుగుణాలు ఆమెకు తెలుసును: అతనంటే ఆమెకు అపారాయం లేకపోలేదు. కాని, అతడు తన భర్త కాదానికి తగదు. జీవితాన్ని తనవహారాకు తగినట్లు సడపలేదు. ఈనాడు తాను డాక్టరు గారి కుమార్తె. ఎంత సొమ్మువాడినా తల్లి ఏమీ అనదు. ఒక్కొక్కరోజు 'టాయిలెట్' చేసుకు పోతూంటే కాలేజీలో విద్యార్థులు ఒట్టమరచిపోతారు. ఆ ఘనమయమలకు తోటి విద్యార్థికులు అసూయపడతారు. సమక్షంలోనూ వరోక్షంలోనూ ఆమెమీద పూలవాసే కరుస్తుంది. ఇలాంటి జీవితాన్ని రామ్మూర్తిచెలిలో పెడితే మళ్ళీ ఈ జన్మలో మిత్రుల మొహాలు చూడగలవా?

వానలో తడిసినచేక రాత్రి ఆమె మనస్సు మరిచివిధాల పోయింది. ఆమెలో రాగద్వేషాలు ప్రకాశించేయి. రామ్మూర్తి ఈనాడు తన్ని అవమానించాడు. అతనిపని శుభ్రమించి రాగాన పడుతూంది. ఏం తలుస్తున్నాడో. అతన్ని ఆ యింట్లోంచి పంపెయ్యడమే శ్రేయస్కరం. ఈవిషయం తప్పకుండా తండ్రితో చెప్పాలి-దుస్తుల్ని దూరంగా వుంచమన్నారు. ఇలాగ సరళ ఆలోచిస్తూ నిద్రపోయింది.

మూడురోజుల తర్వాత రామ్మూర్తి గది ఖాళీ చేస్తున్నాడు. వెరట్లో నిలబడి సరళ మేడపై పో చూస్తోంది. ఆమెలో వశ్యాత్వావం కలిగి, 'తప్పచేశాను' అనుకుంది. వైస ఎవరో రామ్మూర్తిని అడుగుతున్నారు - "దీనికంతకీ కారణం ఏమిటిరా?" అని. "గాకవు లీర్పు" అన్నాడు రామ్మూర్తి.

ఆ తర్వాత సెలవల్లానే సరళ పెళ్ళి స్థిరమయింది. యథావిధిగా సరళ చూసుకుంది కాలోయే భర్తను. అన్నివిధాలా తనకీసరిపోయినట్టే కనబడ్డాడు. భవవంతుడు-రూపవంతుడు. వివాహ మయ్యాక సరళ ఆత్మచారింటికి వచ్చేసింది. కాని రోజురోజూ ఆమె మారిపోతూంది. వెనక ఆమెలో వున్న ఉత్సాహం కనదినం చల్లారి పోతూంది. ప్రతి చిన్న విషయానికీ ఆత్మగారు సాధిస్తుంది. అడపడుచులు అనుక్షణం అదుపాజ్ఞలలో వుంచడానికి ప్రయత్నం చేస్తారు. ఇక భర్త - తన వ్యాపారం, క్లబ్బు - ఇంటే. తనతో దినాని రోగం టయినా సుఖంగా గడవదు. ఇలాంటి వింత శక్తులమధ్య నలుగుతూ ఆమె సరి అయిన దుస్తు లేవా ధరించదు. ధరించవలసిన అవసరమే లేదు. వివాహిత స్త్రీ జీవితం ఇంత అధమంగా వుంటుందని ఆమెఎన్నడూ భావించలే దంతకుమందు

పూర్ణ చంద్రుడు మబ్బుచాటునుండి అవ్వడే బయటకు వచ్చాడు. 'వైవాహిక జీవిత నుఖాలకీ ప్రేమగాని, భవం ప్రధానం కాదు' అన్న రామ్మూర్తి సూక్రం అక్షరాలా నిజం అనుకుంది సరళ. ఎందుకో రామ్మూర్తి ఆమె కళ్ళకు కనిపించాడు, మబ్బు ప్రక్క పెన్నెలలో-మళ్ళీ ఆ మబ్బు చంద్రుణ్ణి కప్పేసింది. 'రామ్మూర్తి ఉత్తమడు, ఒక్కసారి వస్తే బాగుండును' అనుకుంది.

అతని పాదాలు చుట్టకుని ఏడిస్తే తన దుఃఖం కాంతిస్తుంది అనుకుంది సరళ. ఆమెకు తెలిసి తెలియకుండానే ఆమె ఇంద్రియాలు, మనస్సు రామ్మూర్తికోసం 'పరికపిస్తున్నాయి. ప్రక్కయింటి ఆడుబిడ్డ పూజ ముగించి, తులసిదేవికి మంగళం పాడుతూంది. ఆమె కళ్లు అప్రయత్నంగానే వ్రించడం మొదలు పెట్టాయి. ఆక్షణంలో తపకు కలిగిన అనుభూతి యేమిటో నిర్వచించుకునే ముందే ఆమె కొయ్యలా కుర్చీలో వ్రాలి పులిది. పూర్ణచంద్రుడు వెలికిపచ్చి ఆమెకు శీతహారాచారాలు చెయ్యమని తన కిరణాలని పంపాడు. ఇంతలో వామనరావు వెనకనుండి వచ్చి సరళకళ్లు మూశాడు.

“రామ్మా” అంది సరళ ఉలిక్కిపడి.

“రాముడు కావాలా - క్రింద పనిచేసుకుంటున్నాడు, పిలవనా” అన్నాడు భర్త.

“అక్కర్లేదు” అంది సరళ.

“అయితే సరళా, ప్రతిదినం ఇదే సమయానికి ఏమిటి దీర్ఘంగా అలాచిస్తుంటావు?” అన్నాడు భర్త.

“ఏమీ లేదు” అంది ఆమె.

“చెప్పు సరళా. నాకు కాక ఇంకెవరికి చెబుతావు? నిన్ను ఎంతగా ప్రేమిస్తున్నానో... ఎంతగా...” అంటూ వామనరావు ఆమెబుగ్గులు నిమరుతున్నాడు.

“అంతగా ప్రేమించకండి” అంది సరళ అతని చేలిని అందుకుంటూ.

“అవే మాటలు సరళా. ప్రేమ అగ్ని హోత్రంలా పనిక్రమిస్తోంది” అన్నాడు వామనరావు.

“ఔను. ప్రేమ అగ్నిహోత్రం లాంటిది. పంచభక్త్య వరమాన్నాలు వండిపెట్టనూ గలదు. లేదా చితాగ్నిగా మారి భస్మం చెయ్యనూ గలదు” అంది సరళ, మనస్సు ఎక్కడో పెట్టి.

ప్రార్ ఆ ప్ ఇ ం డి యా

పెన్సిల్ కై

ది మద్రాస్ పెన్సిల్ ఫాక్టరీ వారిని,

ఉత్తమ తరగతి అచ్చుపనులకు, లిథోప్రింటింగునకు

హో అండ్ కంపెనీ వారిని

అన్ని రకములైన స్టేషనరీ పరికరములకు

వి. పెరుమాళ్ చెట్టి అండ్ సన్సు వారిని

సంప్రదించండి

వి. పెరుమాళ్ చెట్టి అండ్ సన్స్,

5, స్ప్రింగ్ వీధి

మద్రాసు-1

ఆసియారాజ్యాలపై రష్యా అధికశ్రద్ధ

తాడిమిళ్ల జగన్నాథరావు

ప్రతిదేశపురాజనీతి పూర్తిగా కొన్ని ఆదర్శాలపైనే కాక అనేక తాత్కాలిక అవసరాలపై ఆధారపడి ఉంటుంది. అందుచేత ఇదమిత్యమని ప్రతిదేశపు రాజనీతిని నిర్వచించి చెప్పడం కష్టం. కొన్ని ఆదర్శాలను దృష్టిలో పెట్టుకొని అన్ని దేశాలూ తమ ఆంతరంగిక, వైదేశిక విధానాలను నిర్ణయించుకొనేమాట నిజమైనప్పుడీకీ, ఆ ఆదర్శాలను ఆ రాజ్యాలు అన్ని కాలాలపాటూ ఆచంచలంగా నిలుపుకోలేవు. అవసరాల ప్రాధాన్యం కొద్దీ ఆదర్శాలకు స్వస్తి చెప్పవలసి వస్తుంది. మిగతా దేశాల విధానాలను కొద్దిగానో గొప్పగానో ఊహించుకోవచ్చును, కాని రష్యా విధానాలను మటుకు ఊహించుకోవడం చాలా కష్టం. రష్యలాని వాస్తవస్థితి దాని నావరించివున్న యిరువదిరెండు దురుహంగా ఉంది. కాని రష్యా రాజనీతి ద్వారా ఉత్పన్నమైన కొన్ని రాజకీయ వివాదాలు మిగతా దేశాలలాని ఆవేమలను తన అనుచరులుగా చేసికోగలిగాయి. ఆర్థిక సహాయంతో అమెరికా అనేకులను తన వైపునకు త్రొక్కుకోగల్గితే, కేవలం వివాదాల ద్వారానే రష్యా తన అనుచరులను సృష్టించుకోగల్గింది. ప్రపంచంలాని అన్ని దేశాలలాను కమ్యూనిస్టులున్నారు. ముఖ్యములు అధికంగా ఉన్నచోట్ల, రాజకీయ ఆర్థిక బానిసత్వంలో మగ్గుతున్న దేశాలలాను కమ్యూనిస్టుల సంఖ్య అధికంగా కన్పిస్తుంది. ఇతర దేశాల్లాని కమ్యూనిస్టులకు తమ స్వదేశ విధానాల నన్నిటిని రష్యా విదేశ విధానాని కనుగుణంగా మోవిద్దామనే సంకల్పం ఉన్నట్లు, ప్రపంచసంఘటనల ద్వారా వ్యక్తం అవుతోంది.

తూర్పు యూరపు రాజ్యాలను రష్యా తన తిప్పుచేతల్లా నడిపించ చూసింది, చూస్తోంది. దేశీయ అవసరాల కన్న, అంతర్జాతీయ అవసరాలకే అధిక ప్రాధాన్యం ఇవ్వవలసి ఉంటుందని ట్రాట్స్కీ వెనుక వాదించాడు. అప్పుట్లో స్థానికులు ఆ విధానం నచ్చలేదు. కాని నేడు కథ అడ్డం తిరిగింది. అంతర్జాతీయ అవసరాల ప్రాధాన్యాన్ని స్థానిక గుర్తించాడు. అంటే సోవియట్ రష్యా ప్రపంచ పరిస్థితుల ద్వారా నిర్ణయించే అవసరాలముందు సోవియట్ రష్యా అనుచర రాజ్యాలవారు తమ స్వకీయ ప్రయోజనాలను కట్టిపెట్టవలసి ఉంటుంది. ఒక పని చెయ్యడం రష్యాకు అవసరమని తోస్తే, అది చేయడంవల్ల తన స్వదేశ అవసరాలకు గట్టిగా దెబ్బ తగులుతుందని గట్టిగా నమ్మినప్పుడీకీ, సోవియట్ రష్యా అనుసరిక రాజ్యం తన స్వదేశ ఆవసరాలను వెనుకకు పెట్టవలసి వస్తుంది. అలా తన స్వకీయ ప్రయోజనాలను బలిదానం చేసికోడానికి నిరాకరించినట్లయితే ఆ అనుసరిక రాజ్యం సోవియట్ రష్యా అగ్రహ దృష్టిలో పడుతుంది.

ఆవిధంగా సోవియట్ రష్యా అగ్రహదేశాలకు గురియైనదేశాలలా ప్రముఖమైనది యుగోస్లావియా. స్వకీయ అవసరాలకు ప్రాధాన్యం ఇచ్చిన కారణంగా మార్షల్ జోసెఫ్ టిటో రష్యా అగ్రహానికి గురి అయ్యాడు. టిటో చేసిన అవచార మల్లా తనకు ఒక యుగోస్లావియన్ గా అతడు ఎంచుకోవడమే. శుచురు పదహారు నెలలుగా, యుగోస్లావియా రష్యాలకు వివాదం సాగుతు వస్తోంది. యుగోస్లావియాలో అధిక సంఖ్యాకుల అభిమానాన్ని టిటో మార్గన్న కారణంగా రష్యా ఆశనిపై ఇంతవరకు ప్రత్యక్ష చర్య ఏమీ తీసికోలేకపోయింది. తేకనోవే బాల్కన్ సమాఖ్య సందర్భంగా రష్యా అగ్రహానికి ఆహ్వానితయిన డిమిట్రాఫ్ మార్గాన్నే ఈపాటికి టిటోమాదా పోవలసివుండేది.

రష్యా ఆకయాలుకు విరుద్ధాకయాలుగలతూర్పు యూరపు ప్రజలు అలాచి చేయబడుతున్నారు. షోగోస్టావాకియాలో, బల్గేరియాలో విపరీతంగా ఆరెస్టులు జరిగిపోతున్నాయి. హంగరీ మాజీ విదేశాంగమంత్రి రజకో, ఆయనతో మరీ ఇద్దరు ఉరి తీయబడ్డారు. ఇటీవలగా బల్గేరియాలో జరుగుతున్న విపరీతమైన ఆరెస్టులు పరిశీలన బల్గేరియాకుడా యుగోస్లావియా మార్గం తొక్కుతుందా అనే సందేహానికి ఆస్కారాలు కల్గుతున్నాయి. బల్గేరియా కమ్యూనిస్టు పక్ష పోలిట్ బ్యూరో సభ్యుడు ఒకరు ఆరెస్టు అయినట్లు 'బోర్నా' అనే యుగోస్లావియా పత్రికలో 'ఇవాన్ కారయ్నోవ్' అనే మాజీ బల్గేరియా కమ్యూనిస్టు పార్టీ సభ్యుడు ప్రకటించాడు. తూర్పు యూరపు రాజ్యాలను తన గుప్పిట్లో ఉంచుకొనే సందర్భంగా రష్యా నెమగ్నం బున్న చిహ్నాలను విశదీకరించాడు.

ఇక గ్రీసు విషయంగా రష్యా కంత ఆకా జనకంగా లేదు. గ్రీసు గెరిల్లాలు తమ అంతర్యుద్ధానికి స్వస్తి చెప్పవలసి వచ్చింది. దేశం సర్వనాశనం కాకుండా ఉంచడానికి ఈ విధ్తయం చెయ్యగలిగిందని 'స్వతంత్ర గ్రీకు రేడియో' ప్రకటించినా, ఈ అంతర్యుద్ధ విరమణలోని అంత రార్థం అవగాహన కాకపోదు. గ్రీసులో యుద్ధం సమాప్తమయినట్లు ప్రకటించిన కొద్దికాలానికే, అటు ఆల్బేనియాలో గ్రీకు గెరిల్లా దళాలు సమీకరింప బడుతున్నట్లు, యుగోస్లావియా దక్షిణ రాష్ట్రమున మాసిడోనియాను తన ఆనుచరులద్వారా చెచ్చగొట్టి టిటోకు కప్పం కట్టించాలని రష్యా సంకల్పమైనట్లు వార్తలు ప్రచురితమవుతున్నాయి. యుగోస్లావియా మీద రష్యా దాడిచేస్తే అది తృతీయ ప్రపంచ సంగ్రామానికి తప్పక దారి తీయగలదని, రష్యా తమ వైబిజీలే తాము విద్యరాజ్యసమితికి వెన్వెంటనే సహాయార్థం విజ్ఞప్తి చేస్తామని టిటో రష్యాను హెచ్చరించాడు.

ఇవి ఇలా ఉండగా భద్రతా సమితికి ఎన్ని కలు వచ్చాయి. అందులో యుగోస్లావియా ఎన్నికకాకుండా రష్యా విశ్వప్రయత్నం చేసింది. భద్రతా మండలికి యుగోస్లావియా ఎన్నుకోబడ్డట్లుంటే రష్యా సమితినుండే వైఖరి

పోవచ్చుననే లెదిరింపు ఒకటి చేయబడ్డట్లు వీలవార్తలు వెలువడ్డాయి. 'భద్రతా మండలికి సభ్యులనెన్నుకొనే విషయంలో ప్రాదేశిక ప్రాతినిధ్యాన్ని బాగా అనుసరించాలి. తూర్పు యూరపుకు ప్రాతినిధ్యం వహించకల్గింది షోగోస్టావాకియా. దానికికాక బలవంతాన్ని యుగోస్లావియాకు స్థానం కల్పిస్తే సమితిలో కక్షలేర్పడి సమితి నిస్సారం అవుతోంది. యుగోస్లావియా ఎన్ని కయినట్లుంటే దానిని ధర్మ బద్ధమైనదిగాను, న్యాయయుక్తమైనదిగాను మేము గుర్తించం' అని విషిస్సి హెచ్చరించిన రెండు రోజులలో జరిగిన ఎన్నికలలో యుగోస్లావియాకు స్థానం లభించింది. ఈ ఎన్నికను ధర్మబద్ధమైనదానిగా గుర్తించలేమని చెప్పడంతప్ప ఇంకేమీ విషినీకే చెప్పలేదు. మున్ముందు ఐక్య రాజ్య సమితిలో రష్యా ప్రవర్తన ఎలా ఉంటుందో, యుగోస్లావియా ఎన్నిక పర్యవసానం ఎలా పరిణమిస్తుందో ఊహించలేము. వీటి ఎలా అయినా తూర్పు యూరపు, బాల్కన్ తం త్రాల విషయంలో రష్యా రాజనీతికి నిరాటంకమైన బాట ఏర్పడ లేదనే చెప్పవలసి వస్తుంది.

యూరపు వ్యవహారాలు వై విధంగా ఉంటు మూలాని, రష్యా ఆసియా, ముఖ్యంగా దూర ప్రాచ్య వ్యవహారాలవైపు తన దృష్టిని మరలు ప్రోంది. ఈ ప్రాంతంలో చెయ్యి చేసుకోదానికి సావకాశాలు చాలా కనిపిస్తున్నాయి. కొద్ది నెలల యుద్ధం పర్వవసానంగా వై నాలోని అధిక భాగం రష్యా సానుభూతిపరుల స్వాధీనం అయింది. దూరప్రాచ్యంలో విజయం సాధించాలనే ఆభిప్రాయం అధికం అవుతూ ఉండటంవల్ల రష్యా బాల్కన్ రాజ్యాలలో తన ఆకయాలు స్వస్తి చెప్పగోంది. బాల్కన్ రక్షణ యుగోస్లావియా చీలికతో బలహీనం అయింది. దూర ప్రాచ్యంలో కమ్యూనిస్టు సిద్ధాంతాలవై ఆదరణ అధికంగా గోచరిస్తోంది. కాబట్టి ఇకముందు రష్యా దూర ప్రాచ్యంలో అత్యధిక శ్రద్ధ మాత్రం ఉండనే విషయం సుస్పష్టం. ఆసియా, దూర ప్రాచ్యాల ప్రాధాన్యం అంతర్జాతీయ రంగంలో నానాటికి అధికంగా పరిణమించడానికి కారణం ఇదే. ఇండియాను ఆమెరికా ఆహ్వానించినా, పాకిస్తానును రష్యా ఆహ్వానించినా కారణం ఇదే.

రష్యా ఆమెరికాల విభిన్న భావాలు పాకిస్తాను, ఇండియాలో ప్రతిఫలం చెందకుండామటుకు ఇరు దేశాలవారూ గమనిస్తూ ఉండాలి. రెండు దేశాలవారూ రెండు దేశాల ప్రాధికారాలూ పూర్తిగా కల ఒక్కటే ఫలితం సులభ గ్రాహ్యమే. వండిత సెవలూ చెప్పినట్లు, కమ్యూనిజం-ధనిక వాదాలు రెంటికి ఒకేచోట స్థానం లేదు. రెం

టిలో ఒక్కటిమాత్రమే నిలుస్తుంది. ఎక్కడ ఏది ఎక్కువ ప్రయోజనకారిగా పరిణమిస్తే అక్కడ అది నెగ్గుతుంది. కాబట్టి ఆసియా దూర ప్రాచ్య వ్యవహారాలలో రష్యా జోక్యం కల్పించుకొని విజయం సాధించకలిగేదీ, లేనిదీ రష్యా జోక్యంవల్ల కలుగజోయే ప్రయోజనాలపై ఆధారపడి ఉంటుంది.

ఐదు నిమిషాలు

కోటంరాజు జనార్దనరావు

స్వస్థాధారణంగా ప్రతి మానవుడూ తన జీవితంలో ఒక ఆశయాన్ని పెట్టుకుని, ఆ ఆశయ సిద్ధికై అనుక్షణమూ ప్రయత్నిస్తూ వుంటాడు. ఆ ఆశయంలేందే మానవుడు జీవించలేడు. ఒకడు జవహర్‌లాల్‌లంత నాయకుణ్ణి ఆవుదా మనుకుంటాడు. ఇంకొకడు కృష్ణీరాజంతటి యాక్టరు వవుదా మనుకుంటాడు. మరొకడు ఏ శర్ల బొంకటి రచయితనో ఆవుదా మనుకుంటాడు. దానికై తనకు తెలియకుండా కృషి చేస్తూనే వుంటాడు. ఆ విధంగానే మరి కొంతమంది మానవులు తమకు తెలియకుండానే కొన్ని కొన్ని ఆశయాలను పెట్టుకుని, అవి నెరవేరే వరకూ నిరీక్షిస్తూ వుంటారు. ఒక్కొక్కప్పుడు ఆ ఆశయాలు నెరవేరకుండానే, వాళ్ల వాళ్ల జీవితాలు గడచిపోతాయి.

ఆ విధంగానే, ఏ 'వసీమ్' లాంటి నుందరినో భార్యగా కోరుకోటం వల్లనో లేక సంవత్సరానికి ఆరు పిక్చర్లలో యాభై చేతున్న 'సురయ' లాంటి ధనవంతురాలే ధర్మపత్ని కావా లనుకోటం వల్లనో నా వివాహం మామూలుగా జరిగే వయస్సులో జరగకుండా, కాస్త ముందుకు నెట్టి వేయబడింది. నా యీ ఆదర్శాల వల్లనే, నాకు సామాన్యంగా గృహకార్యాలకు పనికివచ్చే స్త్రీ వచ్చకుండా పోయింది. ఈ విషయాలు తెలిసిన బంధుకోటి, 'ఇక వీడికి పెళ్లి కాదేమో!' నని చాటుకుండా భయపడుతూనే వచ్చారు. వాళ్ల వాళ్ళ పిల్లలను ఒప్పుకోనందున, కోపంతో ఆయా

పిల్లల తల్లిదండ్రులు 'నాకు ఏ కొక్కిరాయో, ఏ కొండమున్నో భార్యగా వస్తుందనిదీవిస్తూ వుండే వారు. అయినప్పటికీ నేను నాలాని పట్టుదల, వాంఛ వలలేదు. కాని ఈ 'పోస్ట్‌పోస్ట్‌మెంట్' నా జీవితంలో వృథా కాలేదని చెప్పగలను. ఈ కాలంలో నేను నిరుపయోగమైన జీవితాన్ని గడపలేదు. వైగా నిరుపయోగమైన శిశువా పొందలేదు. ఈ ఖాళీలో నేను చాలా పుస్తకాలు చదివాను, పెక్కు రచయితలు నాకు చిరవరిచితు లయ్యారు. పోగా నాకు చాలా ఆశ్చర్యం కలిగింది—'ఒక రచయిత దేశాని కెంత ఆభ్యుదయాన్ని తేగలడా!' అని. అటు వంటి రచనలను వ్రాసే రచయితలు మాత్రమే దేశాని కెంతో అవసరమని తోచింది.

ఈ మహనీయుల రచనలను చదవటం వల్లనో, లేక అనుభవజ్ఞులైన మా మాస్టరుగారి లాంటివారితో తిరగటం వల్లనో నా జీవితంలో ఒక క్రమశిక్షణ లభించింది. అది నా ముందు జీవితంలో జరిగిన సంఘటనకు చాలా తోడ్పడింది.

ఒకనాడు మా యింట్లో, నాకు పెళ్ళి సంబంధం వచ్చిందనీ, ఆనాటి సాయంత్రమే వెళ్లి చూడాలనీ అన్నారు. సరే, ఇంతకు పూర్వం అలవాటుగా జరుగుతున్న విషయమే కనుక, యథావిధిగా అలంకరించుకుని, పెళ్లికూతురిని చూడటానికి వెళ్లాను. మా ఫలహారాల, హాస్య సంభాషణల ఆనంతరం, ఒక రమణీలరామ తన రూపురేఖా వికాసాలకు శోభ నిచ్చేందుకు వట్టు

వస్త్రాల అలంకరణలతో మా కెదురుగా వచ్చి తలవంచుకుని కూర్చుంది. పెద్దనా శృంగదూ, నాకు ఆ అమ్మాయిని చూడటానికే 'ఛాన్సు' యివ్వటాని కన్నట్లు, ఏదో కాజకీయాలు మాట్లాడుకుంటూ కూర్చున్నారు.

ఆ అమ్మాయిని చూసేటప్పటికి మొదటగా నాకు నవ్వు వచ్చింది. ఇక కొంటెతనం ప్రారంభమైంది నాలో.....ఆ అమ్మాయికి వధానిమిది, కంఠామ్మిచేళ్ల వయస్సుంటుంది. బహుశః ఆ అమ్మాయికి కూడా ఒక జగదీశ మందరుణ్ణి భర్తగా పొందాలనే ఆశయం వుండటం వల్ల కాబోలు, ఇంత వరకూ ఆమెకు వివాహం కాలే దనుకున్నాను. సరే - నేటికి నేను ప్రత్యక్షమైగాను కదా, ఆ అమ్మాయి కోరిక సెరవేరిం దనుకున్నాను. మరి నాకోరిక—? ఆ అమ్మాయిలాంటి రూపవీహురాలా డ్రీమాకంటా చాలా అరుదుగా వుంటారు.

'ప్రపంచంలో ఇంత రూపవీహులు కూడా వుంటారా!' అని ఆశ్చర్యపోతూ ఆ అమ్మాయి వంక చూస్తూవుండగా, ఎక్కడో 'డి. యల్. రాయ్' పుస్తకంలో చదివిన 'సహృదయుల ముఖవర్చస్సు' చాలా ఆకర్షణీయంగా వుంటుందన్నది జ్ఞప్తికి వచ్చింది. అటువంటివ్వను ఈ అమ్మాయి...నాకు చాలా భయం కలిగించింది. ఇక లేద్దామని సద్దుకొబోతూండగా తల వంచుకున్న ఆ అమ్మాయి నావంక చూసింది. కదలబోతున్న నన్ను ఆమె కళ్ళు కట్టేశాయి. ఆ కళ్ళవంకే చూస్తూ వుండిపోయాను. 'వివాహంంటవంటా తెర తీయగానే, భార్యగృహం నడుమ ప్రప్రభమంగా కలిగే హావభావ విఘాసాలు మా యిద్దరిమధ్యా కలుగుతున్నాయా!' అనిపించింది.

ఇదీవరకు చదివిన పుస్తకాల్లోని పుటలు, అనుభవసారాంశాలు నిక్కొక్కటిగా గుర్తుకు వస్తున్నాయి. నా ఆధిమాన రచయిత 'శరత్ చాటు' ప్రప్రభమంగా జ్ఞప్తికి వచ్చాడు. ఆకస్మికరచనలు ఒకదాని వెంటడి ఒకటిగా వా ఖుర్రలో తిరగటం ప్రారంభించాయి. 'ఓ మహాకవి! జోహారు' అంది నా మనస్సు. ఎంతమంది రూపవీహురాలంద్రలో ఊహించలేనంత హృదయపు లోతులను చూపించావు! తన 'అరక్షణీయ'లోని

'జ్ఞానద' జీవితం చదివిన ప్రతి వ్యక్తిలోనూ నా యీ ఘర్షణ ప్రారంభించక తప్పదు. అటువంటి రచన చదివిన ప్రతివ్యక్తికి ఆ నా కారులైన వారిలో మనకు తెలియని లోతు పాతులు తప్పకుండా కనిపిస్తాయి. ఆ అమ్మాయి వంక చూస్తూంటే నా చూపులు ఎక్కడో ఆమెలో అణగి మణగివున్న సుగుణాలను, సహృదయతని గుర్తించిన ట్టనిపించింది. ఏదో మధురస్రవంతలు ఆమెలో ప్రవహిస్తున్న ట్టనిపించింది—

మళ్ళీ భౌతికవాంఛ జ్ఞప్తికి వచ్చింది. నా ఆదర్శాలు నన్ను చూసి వెక్కిరించాయి. కనీసం 'చలం'గారు 'మైదానం'లో వ్రాసిన స్త్రీదరుగారి భార్యలాంటి అందకత్తెనైనా, లేక 'అనమాయ' లాంటి రూపవతినైనా భార్యగా పొందకపోతే ఎలాగా అనిపించింది. కాని వెంటనే వాళ్ళ వెనకవున్న చరిత్ర జ్ఞప్తికి వచ్చి, ఒక్క జలదరించింది. శరత్ చాటు 'క్రికాంట్'లోని 'అన్నదా, బీబీ' జ్ఞప్తికి వచ్చింది. 'ఇటువంటి అల్లులలో అచాకారులలో ఇంతటి సుగుణ సంపదలున్నాయా!' అనిపించింది మొదటగా నన్ను విడిచిన 'డి. యల్. రాయ్' ఆదృశ్యుడై పోయాడు. చలంగారు అసలు మళ్ళీ జ్ఞప్తికి రాలేదు.

కాని ఇంతకుపూర్వం చెప్పినట్లు ఆమె గుణగణాలనైతే ఆమె కళ్ళల్లో తెలుసుకోగలిగాను గాని, ఆమె రూపాన్నిముటుకు పూర్తిగా మరచి పోలేకపోయాను. మళ్ళీ గామనశ్చ సందిగ్ధంలో పడింది—అబ్బా! "యుక్త వయస్సులోవున్న ఒక యువతి అందచందాల్ని నిర్ణయించడం ఎంత కష్టం!" అనిపించింది. మా మాస్టరు గారు చెప్పిన మాటలు చెవుల్లో ప్రతి ధ్వనించాయి - ఒకనాడు మేము హోటల్లో కాఫీ త్రాగిరూ, కవులను గురించి చర్చిస్తుండగా, ఈ విషయమే వచ్చింది. ఇప్పుడు కవుల విమర్శని వదలివేసి...మా మాస్టరుగారు 'రూపురేఖలను' గురించి అన్న మాటలు చెబుతున్నాను. అనుభవజ్ఞులైన ఆయన ఈ జగత్తులో ఒక విమర్శమైన అనుభూతిని పొందారు. జీవితం చాలా తరచి చూశారు... చివరకు తేల్చిందేమిటంటే—'వైటకు అందంగాను, ఆకర్షణీయంగాను వున్నవారి హృదయాలు కఠోరములనీ,

పాపములనీ, లేకపోలే వివశుల్యలుకూడా అనీ; లైటకు వికారంగావున్న వారి హృదయాలు అతి సున్నితములనీ, వృదు సుధురములనీ. ఆయన ఆనుభవం మళ్ళీ నన్నా పిల్లలైపు మొగ్గేటట్లు చేసింది.

నాలో ఈ ఘర్షణ శ్రీవంగా సాగుతోంది. బహుశః అప్పటికి "నాలుగు నిమిషాలు" గడచివుంటాయి. నాలోని ఈ ఘర్షణ నా ముఖంగా కనపడుతోందో యేమో, ఆ అమ్మాయి నానుక అలాగే చూస్తూ వుండిపోయింది. ఇంకా పంటయింట్లోంచి, "అట్లాంటి కోరిని ఎవరు చేసుకుంటారు?" అన్న కంఠస్వని నన్ను గా వినపడింది. నా హృదయానికి ఒక్కచెల్వ తగిలినట్టుయింది. నేను పులిక్కిపడి లేరుకోబోతుండగా, ఆ అమ్మాయి కళ్ళవెంబడి నీరు ప్రవహించడం ప్రారంభించింది. కర్వాక తెలిసింది, ఆ కంఠస్వని అమ్మాయి నవలి తల్లివని.

అబ్బ! ఆ అమ్మాయి నివృణాయక, నిరాశ చూస్తూంటే నాలో తెలియని ఆవేదన కలిగింది. వేదనతో కూడిన ఆమె ముఖాన్ని చూస్తూంటే నా కళ్లు తడి ఆయాయి. "విదు నిమిషాలు" పూర్తయింది. ఇక మానాన్నగారు, "అమ్మాయి, సువ్వు విశ్వవచ్చునమ్మా!" అన్నారు. ఆ అమ్మాయి లేచి నిలబడి, చేతుల్లో ముఖాన్ని కప్పకుని వెక్కిరివెక్కి ఏడుస్తూ, తనకు తెలియకుండానే చక చకా నడచి వెళ్లిపోయింది.

ఏమయినప్పటికీ ఆ అమ్మాయినే భార్యగా స్వీకరించాలని నా అంతరాత్మ బోధించింది... అలాగే జరిగిందికూడాను. మా సంసారయాత్ర సాగిన కొద్దీ, మా మాప్తరుగారు అప్పుడు హోటలులో చెప్పిన మాటలు అక్షరాలా మథార్థమేనని, నాకు నేను అనుభవపూర్వకంగా తెలిసిపోగలిగాను. అప్పటినుంచీ మా సంసారయాత్ర మరింత కాంతంగాను, సుఖవంతంగాను నడచిపోతోంది.

శుభ్రమైన చలువ....

642 676

విజయనగరసామ్రాజ్యము

డాక్టర్ నేలటూరి వేంకటరమణయ్య

(గతించికి తరువాయి)

సామ్రాజ్య వ్యవస్థాపన

(క్రీ. శ. ౧౪౮౫-౧౪౯౦)

సంగమ రాజవంశమును దుడమబట్టించి సామ్రాజ్య వ్యవస్థాపన సామ్రాజ్యమును పట్టాభిషిక్తుడైన విష్ణుట చిరకాలము సామ్రాజ్యము నేలలేదు; అతడు పరిపాలించిన కాలము స్వల్పము. కాలక్షానముల దశ డేలినది మూడేడల కాలమని చెప్పియున్నది. కానన సామ్రాజ్యమునుబట్టి చూడగా గొంచె మించుమించుగ సీకాలము పరిమితమైనది తెలియవచ్చుచున్నది. ప్రాథమిక కాలములను బాణాసరి యతడు సామ్రాజ్య పట్టాభిషేకము గావించుకొన్నది క్రీ.శ. ౧౪౮౫వ సంవత్సరము కడపట; క్రీ.శ. ౧౪౯౦వ సంవత్సరము రాజమునతో మరుసటియేటి ప్రారంభమునతో అతడు కాలధర్యము సంపాదించెను. అతడు వజ్రసింహాసనాసీనుడై పృథ్వీ సామ్రాజ్యము నేలిన మూడు వార్షికోత్సవములను బహిరంతర శత్రువర్గముతో నెడతెగక పోరవలసి వచ్చెను. కావున నిజాధికారమును ముఖ్యముగా స్థాపించి నిరుపద్రవమైన రాజ్యమును దశ పుత్రులకు గైవసముజేసి చనుట కతనికి వ్యవధిలేకపోయెను; రాజ్యాక్రమణ మధికారనిర్వహణముకంటె ముఖ్యతరమైన కార్యముని యతనికెఱుకవడినది; రాజ్యాక్రమణ కార్యమున నతనికి దోడ్పడిన సామంతులును నాయకులును అతనియాధిపత్యము నంగీకరింపక విముఖు

లైన; రాజవంశము దశ పుత్రుల సామ్రాజ్యములనుబట్టి బోధించుచున్నది.

సామ్రాజ్య వ్యవస్థాపన యాధిపత్యము నంగీకరింపక ప్రతిఘటించిన వారిలో గండి కొట సీమలూరి వెరనిపాడు నివాసస్థలముగా గల సంబెటవారును, హొయ్యల రాజ్యమునందు ముత్తూరు తలకాడులను బాలించుచుండిన పాలెగాండ్రును ముఖ్యులు. సంబెట శివరాజు విజయనగర రాజధానియందు సంభవించిన విప్లవమును సందు చేసికొని తాను రాయల కీయవలసిన పుష్కలమును తెల్లినపకపోవుటయే కాక రాయల యధికారమును ధిక్కరించి చుట్టుపట్ల నుండిన సీమలనుండి పన్ను పర్యాయములను వసూలుచేసి వెచ్చపెట్టుకొనగడగెను; అతని క్షాత్రియగు సంబెట వీరనరసింహుడు తిరుగుబాటు చేసి, పరివర ప్రదేశములను భారామర్లమున సరకులను గొనిపోవు వర్తకులను దోచుకొన నారంభించెను. సామ్రాజ్య వ్యవస్థాపన సామ్రాజ్యమున పై న్యమునోరూడ వంకరకుమార బసివినాయని బంపెను. శివరాజుని చెదిర్చిపోటుజూపెను; కాని నిర్వహించుకొనకాలకపోయెను; బసివినాయని ఫిరంగిగుండ్ల తాకునకాగకాలక శివరాజున కాట పట్టయిన మద్దిగుండాలు దుర్గము నేలమట్టమువకు జదునాయెను; శివరాజు సంస్థానము రాయలకు హస్తగతమాయెను.

మైచూరు తులు చేశములను బాలించుచుండిన యుమ్మత్తూరు సంగీతపుర పాలెగాండు గూడ సాళువ నరసింహుని యాధిపత్యము నొప్పకొనక ధిక్కరించిరి; దీనిని జయించుట కత డెట్టి ప్రయత్నముల నొనర్చెనో తెలియదు; ఎట్లా సంగీత పుర మతని కడపటి యేండ్లలో స్వాధీనపడినను, విజయ మరణకాలము వఱకు నుమ్మత్తూరు దుష్టయమై రాయల యేలుబడి క్రిందికి రాక యుండెను.

సాళువ నరసింహరాయలు సామ్రాజ్యాధిపత్యమును వహించిన పిమ్మట నడచిన చరిత్రాంశము లలా నుదయగిరిపై వచ్చిన యుత్కల దండయాత్ర ప్రధానమైనది. క్రీ. శ. ౧౪౭౦ వ సంవత్సరమున కపిలేశ్వర గజపతి నోడించి స్వాధీనము చేసికొని నప్పటినుండియు నుదయగిరి సాళువ నరసింహరాయల స్వాధీనమగు దుండెను. క్రీ. శ. ౧౪౮౨ వ సం॥నం పిమ్మడి ముహమ్మదు కాహు మరణానంతరము తెలింగాణమున బహమనీ సుల్తానుల యధికారము క్షీణించెను; విజయ నగర సింహాసనాక్రమణోద్ద్యోగమున సాళువ నరసింహుడు నిమగ్నుడై యుండెను; ఈ కారణముల వలన ఒడ్డెవారి కడ్డపడకాలినవా రెవ్వఱును లేకపోయిరి. పురుషోత్తమ గజపతి సమయ మను తూలమై యుండుటను జక్కగ గుర్తించి, క్రీ. శ. ౧౪౮౪-౮౫ వ సంవత్సరమున విజయనగరము వ్యాప్తమై యుండిన తీరాంధ్రభూమిని జయించి వశపఱచుకొనెను; కాని తీరాంధ్రము నకు దక్షిణద్వార మనదగు నుదయగిరి వైవస మగువఱకు నతని యధికార మచట స్థిరమై నిలుచునను నమ్మక మతనికి గలుగలేదు; కావున కొండవీటి రాజ్యమంతయు స్వాధీనపఱచిన పిమ్మట పురుషోత్తమ గజపతి దండెత్తివచ్చి యుదయగిరి కోటను ముట్టడించెను. పురుషోత్తమ యుదయగిరి నెప్పుడు ముట్టడించెనో నిశ్చయించి చెప్పటకు విలువదక పోయినను, పది క్రీ. శ. ౧౪౮౬ వ సం॥నకు పూర్వము జరిగియుండదు; విలువగా నుపస్మృతి విలాసము లాను, అనంతవర తామ్రపట్టికలయందును పురుషోత్తమ గజపతి యుదయగిరిని ముట్టడించినపుడు సాళువ నరసింహుడు కర్ణాటాధిపతి యని చెప్పి యున్నది. క్రీ. శ. ౧౪౮౫ వ సం॥ కట్టకడపట

సాళువ నరసింహుడు కర్ణాట సింహాసనము నాక్రమించుకొని రాజ్యాభిషేకము చేసికొని యుండుట వలన, పురుషోత్తమ గజపతి యుదయగిరిని ముట్టడించినది క్రీ. శ. ౧౪౮౬ వ సం॥నో తదనంతరముననో కావలయును గాని తర్హుర్వము గా కాలము. ఉదయగిరి ముట్టడి జయప్రదముగ కొనసాగినది; ముట్టడికాలమున దుర్గమును సంరక్షించుటకొఱకు వచ్చియుండిన సాళువ నరసింహరాణులు పురుషోత్తముని చేబోక్కి బందీకృతు డాయెనట; ఉదయగిరి దుర్గమును పురుషోత్తమునికి సమర్పించి విడుమర నంపెనట. దీని సత్యాసత్యములను రుజువు చేయగల సాధనాంతరము లింకను లభ్యపడలేదు; సాళువ నరసింహుడు గజపతిచే వాస్తవముగ బందీకృతుడైనను గాక పోయినను, ఉదయగిరి కోటపోకనుగూర్చి సంశయమున కెడము లేదు; సాళువ నరసింహుని యనంతర మీ దుర్గము గజపతుల యధీనమగు దుంటయే దీనికి నిదర్శనము; మఱియు, బోర్నుగీ నైతిహాసికుడగు న్యూనిజాసాత్య మీ యభిప్రాయమును బలపఱచుచున్నది. మరణకాల మా నన్నమగుటచే దనకు రాచూరు, కొండవీడు, ఉదయగిరి దుర్గములను శత్రువులనుండి మరల జయించుటకు సాధ్యము గాకపోయె ననియు, దన యనంతరము రాయసింహాసనము నధిష్టించువారి మూడు దుర్గముల నెట్లయిన సాధించ వలసిన దనియు, సాళువ నరసింహుడు దన మరణ కాసనమునం దాశ్లాపించెనని న్యూనిజా తెలియ చేయుచున్నాడు. పురుషోత్తముని యుదయగిరి విజయమునకు విజయనగర సామ్రాజ్యాంతర్గత రాజకీయ సంక్షోభమే ముఖ్యకారణము.

క్రీ. శ. ౧౪౯౦ వ సంవత్సర ప్రారంభమున సాళువ నరసింహరాయలు దేహము చాలించెను; ఆతనిపుత్రు లిరువురును స్వయముగ రాజకార్యముల నిర్వహించకాల నియర్హులగుటవలన, దన మరణకాలమున మంత్రియగు నరసానాయకుని దిలిపించి యతనిని వారికి బోవకునిగను సామ్రాజ్య సంరక్షకునిగను నియమించి; పెద్ద వారైన పిమ్మట వారిలో నెవ్వడు రాజ్యాధిపతిగానని గట్టె నెక్కింపవలసినదని యాశ్లాపించి ప్రాణములను విసర్జించెను. సాళువ నర

సింహారాయలు విజయనగర సామ్రాజ్యమునకు జేసిన సేవకు దగురీతిని ప్రశంసించి పట్టుట చులభసాధ్యముగాదు. స్వామిద్రోహము గావించి సింహాసనమును బలాత్కారముగ నైకొనలేదాయని విచికిత్సాపరులు ప్రశ్న వేయవచ్చును. సాళువ నరసింహుడు నంగమ పంశజాలను వెడల నడచి సామ్రాజ్యము నాక్రమించుకొన్న మాట వాస్తవమే; కాని సామ్రాజ్యైక్యమును జెడనీయక నిలబెట్టుటకును, హిందూధర్మ సంరక్షణ నిమిత్తమును దుశ్చరిత్రులైన కడపటి సంగమ పంశజాలను వెడల నడచి సింహాసనము నాక్రమించుకొనుట యత్యంతావశ్యక మాయెను. ఆచట నచట బోడవడు సామ్రాజ్య విచ్ఛేద చిహ్నముల కంటెను, గజపతి బలములకంటెను దరకరముగ యుండుననిల తరంగములవలె బెల్లుగ బైకొని వచ్చు తురకతండము లతని కెక్కుడు భయంకరములుగ గానవచ్చినవి. కావున, సహతనధర్మోద్ధారణకొఱుకును, గోబ్రాహ్మణ సంరక్షణార్థమును సామ్రాజ్యమైన రాయ సామ్రాజ్యమును వారిని జేరనీయక తఱుచుగొట్టుటయే సహరాజకీయమునకు బరమావధియని యతడు నిశ్చయించెను. ఈ కార్యము నెరవేర్చుకొఱుకే సత్సహాయులైన సంగమ పంశజాలను వెడలనడచినది. వజ్రసింహాసనము నధిష్ఠించిన పిమ్మట నతడు రాజ్యాస్థితి యందు గొప్ప మార్పును గలిగించెను; ఆరబీ వర్తకులతో సఖ్యమునెరపి యంత్రహత్యములను వారియొద్ద విలిచి, యశ్వ సైన్యమును జక్కగ పభివృద్ధి గావించెను; ఆకని వెనుక సామ్రాజ్య పదమునకు వచ్చిన విజయనగర చక్రవర్తుల తైత్రయూత్రులను విజయవంశములుగ గొనసాగించుట కీ యశ్వ సేన జాల సహకారియైనది. మఱియు శాంతవృత్తిని జీవయాత్రను సాగించుచుండిన జనులకు, రణాలనక గల్గించి శూరుల గావించి, మహమ్మదీయుల తోడను నొడ్డెల తోడను రణరంగమున సరిహేరునట్లు, లీర్చెను. సాళువ నరసింహుని కృషికి ఫలితముగ దార్ద్ర్యము జెడి శిథిలావస్థ యందుండిన రాజ్యాంగములు సత్వవంశములైనవి; విచ్చిన్న మైసోరుచుండిన రాయసామ్రాజ్యము పునరుద్ధరింపమైనది.

సాళువ నరసింహుని పుత్రులు

(క్రి. శ. ౧౪౯౦-౧౫౦౬)

సాళువ నరసింహుని పుత్రు లిరువురు గలరని పూర్వప్రకరణమున జెప్పియున్నది. వారియందు జ్యేష్ఠుడు తిమ్మరాజు; తృతీయమున నితడు యావరాజ్యమునకు బట్టాభిషిక్తు డాయెను. కనిష్ఠుని పేరు నరసింహుడు; వజ్రసింహాసనాసీనులైన నరసింహ నామధేయులలో రెండవ వాడగుటచే నితని కిమ్మడి నరసింహు డను పేరు వచ్చినది. మఱియు నితనికి తమ్ము లేక దమ్మరాయ డను నామాంతరము గూడ కలను.

సాళువ నరసింహుడు పరమపదమును బొందిన పిమ్మట నతనిచే రాజ్యసంరక్షకుడుగ నియమించబడిన నరసానాయకుడు రాజపుత్రులలో బెద్దవాడైన తిమ్మరాజును సింహాసనాధిష్ఠితుని గావించి, యతడు స్వయముగ రాజ్యపాలన సేయనేరని పసిబాలు డగుటచేత రాయలకు బ్రావై యతని పక్షమున దానే సామ్రాజ్యమును నేలగడగెను. తిమ్మరాజు రాజ్యకాల మత్యల్పము. సింహాసనము నధిష్ఠించిన పిమ్మట కొన్ని దినములలో నతడు దన ప్రాణము గోల్పోయెను. తిమ్మరాజు మరణ విషయమైచరిత్రకారులందుగొంతయభిప్రాయభేదము గానవచ్చుచున్నది. సోమ్యుగేను చరిత్రకారుడగు న్యూని జెట్టు వ్రాయుచున్నాడు: "(సాళువ నరసింహ) రాయల మరణానంతరము నరసా నాయకుడు రాజ్యమునకు బాలకుడై, సక్వరము రాజకుమారుని సామ్రాజ్య బట్టాభిషిక్తుని గావించెను; కాని భండారమును రాష్ట్రమునుండి చేకూడు నాయమును సమస్తమును దన యధీన ముండే యుంచుకొనెను. ఆప్పుడు నరసానాయకునికి విచ్చేషియగు దండనాయకు డొకడు రాయలను జంపుటకు నిశ్చయించెను; రాజ్య సంరక్షకుడుగ నియమించబడిన నరసా నాయకుని యాజ్ఞచే దానా హత్యకు గావించితి నని ప్రకటించిన, రాజద్రోహ మొనర్చినందులకై నరసానాయకునికి మరణ దండన కలుగునని యతడు దలచెను. కావున నతడు రాచయూడిగపు వాని కొకనికి లంచమిచ్చి యొకనాటి రాత్రి వాడు రాయలను జంపునట్లేర్పాటుగావించెను; డొడిగపువా డాయెర్పాటు

ప్రకారము రాయలను కత్తితో నఱకీ చంపెను.* కాని మహమ్మదీయ చరిత్రకారు డగు ఫెరిష్తా తిమ్మరాజు మరణమును మఱియొక విధముగ వర్ణించియున్నాడు: క్రీ. శ. ౧౮౯౩ వ సంవత్సరమున తిమ్మరాజు (నరసానాయకుడు) ను యూసుఫు ఆదిల్ ఖానుడును యుద్ధమునకు దూర సిల్లిరి. యుద్ధ ప్రారంభదశయంద యూసుఫు ఆదిల్ ఖానుని ఫౌజులో దాదా వైదు మందలమంది రణక్షేత్రమునకు బలియగుటచే దక్కిన వారు యథాయథలై పాటిపోయిరి. అప్పుడు నరసానాయకుని చేజిక్కిన తురకసిపాయి యొక్కడు తప్పించుకొనిపోయి శత్రువు చూఱుయం దానత్తుడై యాదమరచి యున్నాడనియు, నప్పు డతనివైబడిన జయము కలుగగలదనియు నాదిల్ ఖానునికి తెల్పెను. అంతట యూసుఫు ఆదిల్ ఖానుడు తన సైన్యములను మరల గూర్చుకొనిపోయి యుద్ధము సేయగడగెను. తిమ్మరాజు (నరసానాయకు) నకు దన సైన్యముల నన్నిటిని గూర్చు కొనుట కవకాశము లేకపోయినది. కావున నత డేడువేల గుఱ్ఱమును, మూడు వందల

యేనుగులను, కాల్వర ననల్గు సంఖ్యాకులను రణక్షేత్రమున బారుచేసి పోటు చూపెను; యూసుఫు ఆదిల్ ఖాను డీ సైన్యమువై కాట్రోడ్రిక్తుడై పడుటవలన నతని ధాటి కాగకాలక తిమ్మరాజు (నరసానాయకుడు) పాటిపోయెను. రెండువందల యేనుగులును, వేయి గుఱ్ఱములును, నలువేలవేల హొన్నులును విజయుడైన యాదిల్ ఖానునికి హస్తగతమైనవి. యువకు డగు రాయలతో గూడ తిమ్మరాజు (నరసానాయకుడు) విజయనగరమునకు బాటిపోయెను; యుద్ధమున దగిలిన గాయముల వల్ల రాయలు మార్గమధ్యమున మృతినొందెను *

ఈ కథలయందేదీ నత్యమో తెలియదు; కాని న్యూనిజా ఫెరిష్తా కంటే బూర్వికుడు. నరసానాయకుని పుత్రుల కాలమున నతడు విజయనగరమునకు వచ్చి దన చరిత్ర రచనకు వలసిన సాధన సామగ్రి సేకరించుకొనెను కావున ఫెరిష్తా వృత్తాంతము కంటే నతని చరిత్రయే ఇచట విశ్వాసపాత్రమని తోచుచున్నది. (సశేషము)

*దస్తూరుదీనారు ఈ వృత్తాంతమును పేటొకతీరుగ వర్ణించుచున్నాడు. యూసుఫు ఆదిల్ ఖానుడు యుద్ధమున నోడి సంధి తేసికొనవలయునని నరసానాయకుని ప్రార్థించెను. తాను రాయలకు సామంతుడై కప్పముగట్ట సిద్ధముగ నున్నాడని విన్నవించెను. సంధి మరత్తులను నిశ్చయించుకొనుటకు యుద్ధరంగమున నిరువాగుల దొరలును సమావేశమైరి. పసివాడగు రాయలును నరసానాయకుడును, నాలుగువందల పరివారమును సమావేశమునకు బోయిరి. అకస్మికముగ యూసుఫు ఆదిల్ ఖానుడు వారివైబడిన; దెబ్బచిమంది రాయసామంతులు మడిసిరి. తక్కినవారు వెళ్తావెదలై పాటిపోయిరి.

ఈ క్రింది ఊర్లలో ఇంగ్లీషు, తెలుగు 'స్వతంత్ర' పత్రికలు అమ్ముటకు

ఏబెంటు కావలెను:

ఆమలాపురం, చోడవరం, రాజమండ్రి, బళ్లారి,
శృంగవరపుకోట, కైకలూరు, పొన్నపల్లి అగ్రహారం

వివరములకు :—

మేనేజరు, 'స్వతంత్ర',

160 లాయ్డ్స్ రోడ్,

రాయపేట. మదరాసు-14.

పల్లెటూరు పాలకులు

వి. యస్. అవధాని

దీపావళి కండగ వెళ్ళిన రోజో రోజున మోహన్ మీసని లేకుండానే బెజవాడ వెళ్ళాడు. ఒంటరిగా వెళితే బాగుండే దేమో!

తనంతట తను వెళ్లడం అయితే ఒంటరిగానే వెళ్ళి ఉండేవాడు. కాని ప్రెసిడెంటూ, చౌదరయ్య వచ్చి బెజవాడ వెళ్ళడాం రమ్మని పిలిచారు. తనూ అచివరకే వెళ్ళడామా వద్దా అని అనిచిస్తున్నాడేమో, వాళ్ళు రమ్మనమని పిలవగానే బయల్దేరాడు.

అసలే కార్తీకమాసం. అందుకేనూ చలిగాలి కాస్తగా ఉన్నది. ఐనా పొట్టికాయ పొడుగు చొక్కాతో ఆరోజులూ రాత్రిపూట సినిమా చూడడానికి బెజవాడ వెళ్లడం మోహనుకే తగును.

వెంటవచ్చిన ప్రెసిడెంటూ చౌదరయ్య తమ వసులు చేసుకుని తిరుగు బాడికి ఇంటికి బయల్దేరారు. మోహనుకు ప్రత్యేకం పనిలేదు కనుక వాళ్ల వెంట పోతూ తిరుగుతున్నంత సేపూ తిరిగాడు. వాళ్ళు తిరిగి ఇంటికి బయల్దేరే సరికే వాన ప్రారంభమయింది.

ఆరోజులూ వాగయ్యగారి త్యాగయ్య బెజవాడలో ద్వితీయంగా పానుకొంది. తనకు సినిమా చూడాలని ఉన్నది. కాని వాళ్ళతో మోహనూట లేకుండా నేను సినిమాకి వెళ్ళాలి అని చెప్పడం సవరణ కాలేదు. వాళ్ళు వెళ్ళాలి అని అన్నప్పుడు. “నాకు కొంచెం వసున్నా” అని బూకరించాడు. అట్లా అనడానికి కారణం లేకపోలేదు. పథ్యతకు పాటింది చౌదరి కాక పోయినా ప్రెసిడెంటు తనతోబాటు ఆరుతాడని అనుకున్నాడు. కాని అనుకున్నదానికి వ్యతిరేకం అయింది.

అక్కడికి ప్రెసిడెంటు, చౌదరిని చూసి, “నువ్వు త్యాగయ్య చూడలేదుగా” అన్నాడు.

కాని, “ఏం త్యాగయ్య లేదూ, ఇంక వాన కురుస్తూ లేమా” అన్నాడు చౌదరయ్య అంతటితో

మోహన్ చేసిన పాదక వ్యర్థమయింది. వాళ్లు వెళ్ళిపోయారు. వాన దబాయించి కురుస్తోంది. తెచ్చిన గొడుగు ఉపయోగిస్తూనే లేదా అన్నంత భయం వేస్తోంది. ఈ భయానికి అతడి హృదయంలో చోటిదీ?

రోడ్డువెంబడి నడుస్తున్నాడు. ఎక్కడికి పోవాలో తనకు తెలియదు. పోయి చూడాల్సిన చుట్టూలు లేక కాదు; చూడడం అనే సేపంతో ఆ రాత్రికి తల దాచుకునే నీలు లేక కాదు.

నడుస్తూంటే కోపం వస్తోంది. ఏం చేసి కోపం ఆకోపం? తన కోపం ఎవడికి కావాలి? తనకు కోపం వచ్చిందని చౌదరికి, ప్రెసిడెంటుకి తెలుసా? ఎట్లా తెలుస్తుంది? “నాకు వసు ఉన్నది” అని అనేటప్పుడు అక్కడికి తన మొహం చిట్టించాడు. పరధ్యానంగా ఉన్నట్లు చూశాడు. మాస్త్రే ఏం ప్రయోజనం? అమ్మి కోపం వచ్చినవాడే చేస్తాడని ఎక్కడ ఉన్నదీ? ఒకవేళ తనకు కోపం వచ్చిందని వాళ్ళకు తెలుసునే అయివున్నా, తనను బ్రతిమాలుచున్న అవసరం వాళ్ల కేమిటి?—ఈ భావం కలిగేటప్పటికి అతడి కోపం మరి గాఢమైంది.

తన వాళ్ళకు ఎంతో అవసరం. వాళ్ల ఊళ్లో బడి పామబడి ఉంటే—తను బి. యే. ప్యాషన్లు నర్సుటికి ఎటువంటి గర్వం లేకుండా—వాళ్ల పాను వెళ్ళి ఆ బడిని బాగుచేశాడు. దాన్ని ఎంతో అభివృద్ధిగాకి తెచ్చాడు తెస్తే ఏం? వాళ్ళు జీతం ఇచ్చారు. ఇస్తున్నారు. వాళ్ళకు చేత నయిన గౌరవం చేస్తున్నారు. అంతకన్న చేత చేయండి? ఏ మనిషినియినా అవసరం వెంటడే ఈ సుఖం గౌరవిస్తుంది—ఈ సుగతి గుర్తుకు వచ్చేసరికి మోహనుకు కోపం తగ్గి భయం చేసింది.

ఇహ తన అవసరం వాళ్ళకు లేదా? లేకపోలే ఏం, తను బ్రతకలేదా? ఎక్కడికి పోయినా తనపని తాను చేసుకోలే తనూ, తన కమలా చోయిగా బ్రతగ్గలదు. కాని ఈ కమల ప్రాద్దన- రేషనుగింజలదగ్గరికి వస్తున్నాయని ప్రెసిడెంటుగారి కోళ్ళను మంటిచెడ్డతో ఎందుకు కొట్టింది?

రేషనువియ్యం ఎండచెట్టి కమల దంపిస్తుంది. చౌదరిగారు వడ్డబస్తా లిస్తానంటే మోహన్ వద్ద న్నాడు. రేషను గింజలకు బాగుచెయ్యడం, వందదం కన్నం అని కమల గోల పెడుతుంది. ఆ గోలతో తనను విసిగిస్తుంది. తనతోబాటు ఆమె వినుక్కుంటుంది, ఆ వినుగులో కోళ్ళమీద రాయి విసిరింది. అదిపోయి ఆ కోడి కార్లు కే తగలాలి!

అంతా అయోమయంగా ఉంది. ఎంత ఆలోచించినా మనుష్యులు ఒకళ్ళతో ఒకళ్ళు ఎందుకు పోట్లాడుకుంటారో మోహనుకి అంతుపట్టడం లేదు. తనకు అంతు పడిలే ఎంత, పట్టకపోలే ఎంత! తనకు అంతుపట్టనంతమాత్రాన వర్గకలహం ఆగుతుందా యేమిటి?

నడుస్తూనే ఆలోచిస్తున్నాడు. చలిగాలి ఎక్కువయి వానచినుకలు గొడుగుగొంచి వచ్చి మీదపడుతున్నాయి. ఆలోచనలతో తనుచస్తుంటే రిక్తాచాలా ఒకడు తనను రాచుకుంటూ పోయాడు. ఎవడో ఒక క్షణ్ణివెధవ ఎదురుగా వస్తూ "కొంచెం ఫైర్ ఇప్పిస్తారా బాబూ" అన్నాడు. ఇప్పుడు తనే ఒక ఫైర్. తన్నే తీసుకుని వాడు బీడీ కాలిస్తుంటే సరి. వర్ణజీవి!

ఇంతలో ఎలక్ట్రిక్ డీపాలు వెలిగాయి. సినిమాకి ట్రై అయింది. తను వాళ్ళతో ఎందుకు వచ్చాడు? వాళ్లు తనను ఎందుకు పిలిచారు? పిలిచారు కనుక వచ్చాడు. వచ్చాడు కనుక చలికి బాధపడుతున్నాడు.

అతడిని చలి బాధ కాదు. తనలోని ఏదో ఒకటి వాళ్ల ప్రవర్తనవలన చెల్లుతున్నది. ఏం లింటే? దానిసంగతి అది చూడకలేదా?... లేదు. ప్రతిదాని! తన పెత్తనం కావాలి?... ఎదురుగా ఒక కోడెదూడ ఎక్కడి నుంచో పరుగుతుకుని వస్తోంది. తను పక్కకు తప్పుకున్నాడు. అదూడను చూడగానే గుండెలు

దడదడా కొట్టుకున్నాయి. అది తనను పొడుస్తుందని కాదు. రెండు రోజుల క్రిందట ప్రెసిడెంటుగారి కోడె దూడ తన సొరతీగమీద నడుతుంటే త నొకప్పుట్ల విసిరి వేశాడు. అది పోయి దాని కన్నుకి తగిలింది. ఆ సాయంత్రం ప్రెసిడెంటుగారు బీతగాణ్ణి గదమాయించడం తను విన్నాడు. ఈ దూడను చూడగానే ఆ దృశ్యం గుర్తుకు వచ్చింది. ఎందుకు వచ్చిందో? అరాచి రెండాటలూ సినిమా చూసేప్పటికి వాన దేవత కొంచెం కాంతిందింది. వానకూడా ఒక దేవతేనా? అందరూ దేవతలే చేతగానివాడికి. చేత నయివాడికో! వాడే దేవత... "భీభీ... నాడు దేవతలు" అనుకుంటూ ప్లేషన్ వైపు వెళ్ళాడు. రాత్రెల్లా బాగారంచేసి తెల్లవారి ఏడు గంటలకి ఇంటికి హాజరయ్యాడు. అప్పటికి రెండుసార్లు తాగివున్నా మట్టి కమల యిచ్చిన కాఫీ తాగి ఏదో పుస్తకం చూస్తూ పడుకున్నాడు. ఆ పడుకోవడం సాయంత్రం అయిదు గంటలదాకా లేవలేదు.

అశ్శదు వగలు వదుకోనే పడుకోడు, వదుకున్నా నిద్రరాదు. నిద్రవచ్చిందా కమల లేవదు. అది ఆమె నియమమేమో.

కాచిన కాఫీ చల్లారిపోతూ లేపుదామా వద్దా అని కమల ఆలోచిస్తుంటే, "మాస్తరు గారూ" అని బయటనుంచి పిలుపువచ్చింది.

"ఇహ లేవండి, ప్రెసిడెంటుగారు వచ్చారు" అన్నది కమల.

"రండి" అంటూ మోహన్ లేచి ఇంకో డ్లాసు కాఫీ అన్నట్టు కమల వైపు చూస్తుంటే ప్రెసిడెంటుగారు "ఇంకా ఇప్పుడు కాఫీ తాగుతున్నారే?" అన్నాడు.

"ఇప్పుడే నిద్రలేచానండీ. మీరుకూడా..."

"అబ్బే, అక్కరలేదండీ... ఇందాకటినుంచీ మీకోసం చూశాం. వెంకటేశ్వర్లును పంపిలే తమరు నిద్రబోతున్నారని చెప్పాడు."

"ఏం సంగతి?"

"అబ్బే, ఏమన్నది? కమిటీ మీటింగ్ జరిగింది."

"అట్లాగా, నాకు తెలియనే తెలియదండీ తెలిస్తే రాకుండా ఉంటానా? ఏమేం అనకున్నారూ?"

“బీజా లేమీ లేవు. అన్నీమీరు చెప్పినవే పానుచేకాం...మా రా మయ్య మొన్న నే ట్రయినింగ్ పాసయ్యాడు. ఎక్కడా ఉద్యోగం దొరక్క బాధ పడుతున్నాడు. వాణ్ణి మన స్కూల్లో చేసుకున్నాం.”

“వారిని ఎవరికి బదులు చేసుకున్నారు?”

“కొత్త పోస్ట్మీ లేదుగా. మీకు బదులుగానే చేకాం. మీరు ఆచ్యంగా ట్యూషన్లు చెప్పాలని నాకు చెందరికి ఉన్నది. మాయాలు కేం లాపం రాదు.”

“లాపానికేం కానీండి. నేను ట్యూషన్లు చెప్పలేను. కొంతకాలం రెస్టు కావాలి.”

“అదంతా ఇహ మీయివ్వు, వస్తా” నంటూ ప్రెసిడెంటు వెల్లిపోయాడు.

* * *

అమావాస్య రాత్రి. పల్లెటూళ్లలో వాడకురికిన రాత్రి ఒక్క పురుగునూడా ప్రాద్దు క్రాంతిగానే బయటికి రాదు. ఊరంతా మరదలు రదగా ఉంటుంది. అయితా పని ఉన్నవాళ్ళు తిరగడం మాత్రారా? మోహనుకు పని లేకపోయినా నిద్ర రాదు. అంత వెండరాళే రాదు. వైగా ఆలోచనలు-ఈ ఆలోచనలకు తను తప్ప దొరకనట్లు తననే వేధిస్తాయి. తనేమీ ఆ ఆలోచనలు చెప్పినట్లు చెయ్యలేదు. చెయ్యడానికి ప్రయత్నిస్తుంటే అనేక ఇబ్బందులు. అసలు అట్లాంటి ఆలోచనలు ఎందుకు రావాలి? ఉన్న యధార్థతను గుర్తిస్తున్నాడు కనుక ఆలోచనలు వస్తున్నాయి. ఆలోచనలు వచ్చినట్లు చేయగలగడానికి ప్రయత్నిస్తున్నాడు కనుక ఇబ్బందులు వస్తున్నాయి. ఇబ్బందులనే అలవాటుగా భావించి- వాటిపట్ల నిర్లిప్తంగా ఉండడం తనకు చేతనయితే బాగుండును. కానీ అది చేతకాందే? మోహన్ పక్కమీద అటూ ఇటూ దొర్లాడు. కిటికీ తెరిచాడు. ‘బిగ్ లెన్’ కవకొండు గంటలను చూపింది. అయినా నిద్రరాదు. నిద్రపోవడానికి తను చేసిన ప్రయత్నం ఏమిటి? బోర్డు పక్కలా పడుకుని కాలువా కప్పుకున్నాడు...అహ...నిద్ర రాదు.

ఉద్యోగం పోయి ఆరు నెల లయింది. ట్యూషన్లు మానివేకాడు. వాళ్ళ పిల్లలు వస్తే “నాకు ఒంట్లో నరిగ్గా లేదు, నేను మళ్ళీ రమ్మన మనేదాకా రావద్దు” అని చెప్పాడు. అప్పు

డప్పుడు కమల దాచి నిలువ చేసిన చిల్లరతో సహా అంతా ఖాళీ అయింది. రాధువయ్య కొట్లో నలభయ్య రూపాయలు అప్పుయింది-ఇవన్నీ ఎట్లా తీరుతాయి? ఏం తీరకపోలే? వాళ్లు బకార్లో నిలవేస్తే? ఎందుకు నిలవేస్తాం? వాళ్ళ డబ్బు ఇవ్వలేదు కనుక...

సమాధానాలు దొరకని ప్రశ్నలు మనసును కలవరపెట్టాయి. పెద్దపెట్టున గాలి వచ్చింది. కానీపట్టో బోదుగా వాన సాగింది. మోహనుకి కొంచెం నిద్ర పట్టింది.

మెలకువ వచ్చి చూసేసరికి లాంక రాని పోయింది. పక్కని బేబిల్ మీద బ్యాటరీ లైటుండాలి. దానికోసం వెదికితే అది కనిపించలేదు. కొంచెం సెమ్మడిగా అటూ ఇటూ తిరుగుతుంటే నిప్పుపెట్టె కాళ్ళకు తగిలింది. గుండె వేగంగా కొట్టుకుంటున్నా, కాళ్లు తడబడుతున్నా, చేతులు పడుకుతున్నా సెమ్మడిగా ఆ నిప్పు పెట్టెను తియ్యబోయేసరికి కాళ్ళకు రాళ్లు తగిలాయి. ఒకపుల్ల గీసేసరికి ఎదురుగా వున్న తలుపు పక్కగా ఒక కన్నం ఉన్నట్లు మోహనుకి తెలిసింది.

మెట్టగా కమల మంచం దగ్గరకుపోయి ఆమెకు లేపాడు. ఉలిక్కిపడుతూ లేస్తూ “అవ్వదే లేచా రేమండీ?” అన్నది. మరుక్షణమే ఇంట్లో దీపం లేకపోవడంవల్ల ఒకరకమైన భయమూ, ఎదురుగా కన్నం కనిపిస్తున్నందువలన అంతకన్న ఎక్కువ భయమూ ఆవరించగా “అమ్మో... ఇదేమిటండీ” అంటూనే మంచంమీద పడిపోయింది. ఇహ ఇంట్లో ఎవరూలేదు కనుక ఎవరికి ఆ సువార్త అందించాలిని ఆవసరంలేదు. కాబట్టి భయం వేస్తున్నా తప్పక అటూ ఇటూ తడుములాడుకుంటూ పోయి బెడ్ లైటును సాధించి వెలిగించాడు. నంగతంతా తెలిసింది కాబట్టి భయం నెలపు తీసుకుంది. మంచంకింద ఉండా లిసిన మంచినీళ్లు వెండి చెంబు లేదు. కమల మొహాన కాసిని నీళ్లు కొడిలేసేగాని తిరిగి ఈ లోకంలోకి రాదు. నీళ్లు ఎక్కడున్నాయోనని వెదుక్కుంటూ పోయి నాలుగయిదుసార్లు కింద పడ్డాడు. నీళ్ళుండడానికి బిందె లుంటేనా! అటూ, ఇటూ తోచి తోచక తిరుగుతున్నాడు.

అంకలో కమలకు ఫిట్ నదలిపోయిపట్ట తెలిసింది. మళ్ళీ ఎక్కడ విరుచుకు పడుకుందోనని ఆమెను దగ్గరికి లాక్కుని బుజ్జగిస్తూ 'మరేంభయం లేదు. తెల్లవారవచ్చింది' అన్నాడు గాద్దపి కంఠో. ఆవును, తెల్లవారవచ్చింది.

కొంచెంసేపయ్యాక లాంకరు వెలిగింది ఇద్దరూ ఇల్లంతా వెదికి చూశారు. తమ ఒంటి మీద గుడ్డలూ, తమరు పడుకున్న మంచాలూ, ఇటీ మిగిలినయి. అన్నం పండుకుని వదిలిన గిన్నెల దగ్గరనుంచీ కమల వెండికంచం, చీరెలూ, పట్టా గొలుసులూ. అవీ ఇవీ-అన్నీ మాయమయ్యాయి.

తెల్లవారింది. మోహన్ దొడ్లోకి వెళ్ళేటప్పు టికి ఆక్కడ చాలామంది నుంచుని విడ్డూరంగా చూస్తున్నారు. పుస్తకాలపెట్టె, కమలచీరలూ సొమ్మలూ ఉండేపెట్టె-బయటపడేసివున్నాయి. పెట్టెల అడుగునవేసిన కాగితాలతప్ప ఇంకా ఏం ఉంటుంది?

జరిగిన సంగతి ప్రెసిడెంటునూ, చౌదరికి తెలిసింది. బట్లో పిల్లలందరికీ తెలిసింది. ఆరోజు పోవవారం. బడి ఉన్నది. అయినా చాలామంది పిల్లలు బడి మానుకుని మోహన్ ఇంటిదగ్గర గుమికూడారు. అందరితోనూ సత్వరమూ అదో రకంగా మోహన్ మాట్లాడుతున్నాడు. కమల కాఫీ పెడదామని ప్రయత్నంచేసి ఇంట్లో గిన్నెలూ, కుంపటికూడా లేవు కాబట్టి ఓమూల చావవేసుకుని పడుకుని ఏమిటో అలోచిస్తోంది.

"అయితే మేస్తరుగారూ ... మీరు చాలా మెరుకువుగా ఉంటారుగా ..." అన్నాడు ప్రెసిడెంటు.

"ఏం మెరుకువలెండి."

"అ...ఆ సమయం వచ్చేసరికి అట్లా ముడు కొత్తందయ్యా..." అన్నాడు చౌదరి. వరం డాలో గుంపుగా ఉన్న పిల్లలను చూసి "ఇక్కడేం చేస్తున్నారోయ్? ఇకా పొండి." అన్నాడు ప్రెసిడెంటు.

కొంతమంది వెళ్తున్నట్టు నటించి తిరిగి ఆక్కడే నిలబడ్డారు. ఒక అడపిల్లి వాళ్ళ ఇంటి దగ్గరనుంచి కాఫీ తీసుకువచ్చి కమలచేత బలవంతాన తాగించింది.

వరండాలో ఈతాకుల చావలమీద ముసలమూ, ప్రెసిడెంటూ, చౌదరి, కొంతమంది

మేస్త్రు - కొంతమంది పిల్లలూ, అందరూ మోహన్ చుట్టూ కూర్చున్నారు.

"లక్ష్మయ్య కుంతులుగారికోసం మోతాదును పంపించా. రాగానే రిపోర్టు రాద్దాం" అన్నాడు ముసలమూ చౌదరివైపు చూస్తూ.

"రిపోర్టు చేసికి?" అన్నాడు మోహన్.

"జరిగింది కన్నపు దొంగకనం. నుమారు ఓమెయ్యి రూపాయల సొమ్మువాకా పోయి ఉంటుంది. కాబట్టి రిపోర్టు చెయ్యాలిసిందే" అన్నాడు చౌదరి.

"దానివలన ప్రయోజనమేమిటి?" అన్నాడు మోహన్.

"ప్రయోజనమేమిటో మీకు చెప్పేటంత వాళ్ళమా మేము?" అన్నాడు ప్రెసిడెంటు.

"మీరు చెప్పాలని నాభావంకాదు. ప్రయోజనం మనకు లాభంగా ఉండవని నా అనుభవం నాకు తెలుసు. కాబట్టి రిపోర్టు చెయ్యవద్దు అని అంటున్నాను" అన్నాడు మోహన్. కొంచెంసేపు ఎవరూ ఏమీ మాట్లాడలేదు. ఈ నిశ్శబ్దం ఆక్కడ కూర్చున్న పెద్దవాళ్ళ నందరినీ అనేక విధాల బాధ పెలుతోంది. అబాధ వారి మనస్సుల్లో ప్రతిఫలించి ముఖాలలో తీవ్రత రూపంగా కనిపిస్తోంది.

"ఇంకా ఏం...చౌదరి, మనవాళ్ళను నలుగురినీ పిలిపించి మాట్లాడు. తనా కాస్తా వేసుకుని కుంతులుగారి సొమ్ము అంతా కాకపోయినా కొంతయినా ఒప్పు చెప్పాలిసిన బాధ్యత మనకు ఉందిగా" అన్నాడు ప్రెసిడెంటు. ఈ మాటలు విని చౌదరి మొహం చిట్టించుకొన్నాడు. "ఈ ప్రెసిడెంటు కి గొడవ చేసికి? ఈ పెత్తనం ఎవరు ఇచ్చారు ఈయనకు?" అనేభావం అతనిలో గిరిగిరా తిరిగితిరిగి చివరికి ఒక రకమైన ఆనుమానాన్నీ, అసూయనూ కలిగించింది. ఎనా అదేమీ కనుపడ నీయకుండా-

"అ...అట్లాగే చేదాం కాని కుంతులుగారు రిపోర్టు చే బాగుంటుంది" అన్నాడు. ఇంకా కోమటి రాఘవయ్య వచ్చి ఆక్కడ నుడు న్నాడు.

"మీరు ఈ శ్రమం తా పడడం అనవసరం. నాకు నష్టం గలుగలేదని కాదు. మీరు చందాలు వేసుకొని కొంతసొమ్ము నాకు ఇప్పించి

అవస్థాన్ని పూర్తిచేయలేదు. నన్ను అవమాన పరచగలరు. ఆ పనిమాత్రం చేయవద్దని మిమ్మల్నిందరినీ బ్రతిమాలుకుంటున్నాను."

"ఇదేం మరిషి? ఇవేంమాటలు?" అని అక్కడ కూచున్న అందరూ అనుకున్నారు.

చిన్న పిల్లలు. "అవును, మా మేల్బరుగారి ఉద్యోగం తీసేశారు. వాళ్లు డబ్బులుస్తేమాత్రం ఆయన ఎందుకు తీసుకుంటారు?" అని అనుకున్నారు. పిల్లలంతా అజోరకంగా మోహన్ వంక చూస్తున్నారు. వెంకటేశ్వర్లుకి తనిన్నాళ్ళ నుంచీ తన వంతులుగారిని గురించి అనుకున్న అభిప్రాయాలలో ఒకటి వరుయింది కాదని రుజువయింది. రామారావు తన ఆయిబోసారం తెలివినంతా ఉపయోగించినా గోపంవచ్చినపుడు మేల్బరు ఎందుకింత ప్రకారం - ఓడిపోయినట్లు ఉంటారో అర్థంకావడంలేదు.

"జరిగిందేమో జరిగింది. ఇహ నేను నెలవు తీసుకుంటాను."

"అంటే..." అన్నాడు చౌదరి. "నేను ఇక్కడినుండి వెళ్లిపోతా." అన్నాడు మోహన్

"అదేంమాట!" అన్నాడు ప్రెసిడెంటు.

"నంతా తరువాత చూసుకోవచ్చు. ముందర ఇవాలి సంగతి కొంచెం గోపంలేకుండా అలాగించి చూడండి" అన్నాడు ముగ్ధుడు మోహన్ వంక చూస్తూ.

"ఇలాంటి అవకాశాలు ఎప్పుడూ రావు. అవకాశంతో మనుషుల ప్రవర్తన మారుతుంది. దాంతోనే భవిష్యత్తుయొక్క రూపంకూడా మారుతుంది."

"అంటే...మీరు వెళ్లక తప్పదంటారా?" అన్నాడు ప్రెసిడెంటు.

"తప్పదని మీకు తెలుసు." అన్నాడు మోహన్ ఒక రకమైన నవ్వుతో.

"నాకు తెలియడ మేమిటి?" అని ప్రెసిడెంటు అన్నాడు. కాని కొంచెం ఖంగారుపడక పోలేదు. అతనివం ఆయన భుజం వట్టి "నే నున్నానుగా" అన్నది.

చుట్టి మోహన్ అన్నాడు. "ప్రెసిడెంటు గారు, దయచేసి ఈ చేతి గడియారం మీకు వీలయినపుడు అమ్మి. ఆ రానువయ్య బాకీ సలభయి రూపాయలు తీర్చండి."

"హానీ, రానువయ్యకే ఇయ్యరాదూ అది" అన్నాడు చౌదరి.

"అట్లా ఎందుకు, ప్రెసిడెంటుగారికి ఇవ్వడమే మంచిది."

"అంత ముంచుకుపోయిన కారణం ఏమీ లేదు. కొంచెం ఉద్రేకం తగ్గించుకోండి. మరో కొంత కాలం పాటు ఇక్కడ ఉంటే మీకు నిజా నిజాలు తెలుస్తవి" అన్నాడు ప్రెసిడెంటు.

"నిజా నిజాల గొడవ నాకు కట్టలేదు. ఈ సంగతి నాకు కట్టింది. నేను ఇవాలనే యీ ఊరు వదల దల్చుకున్నాను. నాకు ఇష్టం లేకుండా ఇక్కడ ఉంటే మాత్రం ప్రయోజనం ఏమీ ఉంటుందీ...కనుక నెలవిప్పించండి."

"మరీ....." అని చౌదరి ఏదో చెప్పవచ్చాడు. అంతలోనే మోహన్ అందుకుని "అవును, మీరూ కొంచెం డబ్బు ఇవ్వండి."

"దానికేం తెండి. నేను సర్దుతాగా" అన్నాడు ప్రెసిడెంటు.

"అయితే, నే ననుకున్న దానికంటే అన్నీ సులభంగానే పరిష్కార మయ్యాయి. బెజవాడ పోయే బండికి బ్రెం కూడా అయింది. నెలవు. కమలా...."

"మరీ మీ సామాన్లు....." అన్నాడు ముగ్ధుడు.

"ప్రెసిడెంటుగా రింట్లో ఉంటాయి. అయినా చెప్పకోకగ్గ సామాన్లు ఏమీ లేవు. ఈ బేబిలూ, కుర్చీ...ఆ రెండు మంచాలూ...ఇవి ఎప్పుడో ఒకప్పుడు నా దగ్గరికి వస్తాయి. రాకపోయినా ఇబ్బంది లేదు. నెలవు"

అంటూ ఉన్నవాడున్నట్లే మోహన్ లేచి పోయి కమలను వెంట వెట్టకుని బయల్దేరాడు బల్లకట్టు సిద్ధంగా ఉన్నది.

బల్లకట్టు ఎక్కుతుండగా, "మీరు ఎప్పుడయినా వంతులద్యోగం చెయ్యదల్చుకుంటే మావూరే రావాలి" అన్నాడు ప్రెసిడెంట్.

"అట్లాగే..." అన్నాడు మోహన్. పిల్లలంతా బల్లకట్టు అవతలి ఒడ్డుకిపోయి కమలా మోహనులు దిగిపోయేదాకా చూస్తూనిలబడ్డారు. రామారావు వైషన్ దాకా పోయాడు. ఏం లాభం? అనలు ఇదేం జరగనట్టే మోహన్ టిక్కెట్టుకొని రైలెక్కాడు.

సిరియల్

ఈ రంగే
వెంకటరావు

బిష్ణుగీర్తి

9

అమె వారాత్రి ఏడిపించిన దగ్గరనుంచీ రాను దాను సరోజకోసమే బలికివున్నాడు. అమె కూడా తనతో సాధారణంగా మాట్లాడే అందరి లాటివాడు దాను కాదనుకొంది; కాని నిజానికి దాను అమెను ఆకర్షించిన దానికంటే వెగటు కలిగించినదే ఎక్కువ. గంభీరపు చూపులు, విచారంతో కూడిన ఆకలి అనాకారి ముఖం అమెకు భయాన్నికూడా కలిగించాయి. ఆకలి నాయుంట్లోనే వుంటున్నాడనీ, తన ఆడుగు వాడల్లానే ఎక్కువ శ్రద్ధతో సాచరిస్తున్నాడనీ అమె గ్రహించింది.

అమె నీధిలోకి వెళ్లేటప్పుడు బండిలో కూర్చుని ఎప్పుడూ అటుకేసి చూడగూడదని నిశ్చయించుకున్నా, అమె కల ఎత్తి నిటికిలేసి చూసి ఆకలి స్పృహ చూసేది. ఆ చూపు అమె సరదాని దారిపొడుగునా చంపేసేది. తనమీద ఆకలి కాకట్ట ఏమిటో అమె కర్థమయ్యేదికాదు. తన ప్రవర్తనంతా పరీక్ష చేసి చూసుకునేది- తనే మునినా తప్పుపని చేసిందేమోనని.

రానుదాను సంఘర్షణ ప్రారంభమైనదని తెలుసుకున్నాడు. అతడు తనపాత్ర—మూగ

రక్షకుడుగా చక్కగా నటిస్తున్నాడు. తన ప్రవర్తనలో ఏమన్నా అమెకు అగ్రహంగానీ, అభ్యంతరం కలిగించేలాగానీ వుంటే తనూపని చెప్పుకుందామని అతను ప్రయత్నిస్తున్నాడు. అమెకు చాలా అనాత్మ్యప్రీతి కలిగిస్తున్నాననీ, దానివల్ల అమెకు తాను కోపం తెప్పించినవాడ నవుతానేమోననీ అతను భయపడుతూనే వున్నాడు. అమె నుఖంగా ఆనందంగా వున్నప్పుడు తను అమెను తీక్షణ్యప్రీతి చూసేకంటే, అమె ఆనందంగా తనూ పాల్గొని నృదుత్వం పీర్చి చూపిస్తే మంచి దినుసున్నాడు.

అయినా అతని విద్యుత్తదర్శనం అతన్ని తీవ్రంగా కాపిస్తోంది. సరోజ తేనుసౌఖ్యాలు అతని లక్ష్యం. ఈ నవనాగరికతా వ్యామోహం, పురుషులతో స్వేచ్ఛగా వుండటం- ఇవి అమెను. కామానందాలిగా చేసి, ఆ తరవాత ఎంత విచారించినా లాభంలేకుండా అయిపోతుండేమోనని అతని భయం. అమె నీ వ్యామోహంలోంచి, యీ నూతన సాంఘిక పరిణామంలోంచి తప్పించాలనే ప్రయత్నంలో అత నామె స్వేచ్ఛకీ సౌఖ్యానికీ అడ్డు తగిలి అమెకు చాలా బాధ కలిగించాడు.

ఈ విధంగా అతను సరోజికి, జానికమ్మకూ గూడా సింహస్వప్న మయ్యాడు. అత సెల్వుడూ సాధారణమైన దుస్తులు ధరించేవాడు; అదుపుల తోనే వారిద్దరియెదుటా వీలయినప్పుడల్లా ప్రత్యక్షమయేవాడు. తన పనిసంతా మరుకుగా చేసేసి వాళ్లుపక్కడికి వెడితే అక్కడికి రహువెళ్లే వాడు; తన ఉనికివల్లనే వాళ్ళ ఆదంబరత్వం యొక్క నిరర్థకతను నిరూపించటానికి ప్రయత్నించేవాడు.

ఒకసారి సరోజ విషాదాంతనాటకమొకటి చూస్తోంది. అందులో ఒక నటుడు మాట్లాడే వాక్యాలు ఆర్థం కాకుండానే న వ్వు టూ కూర్చుంది. ఎందుకో ఆమె తనచుట్టూ కలయ చూసేటప్పటికి ఆమెకు నమీషంకానే రామ దాను కూర్చుని ఆమెకేసి పారబాటు చేస్తున్న మనిషివైపు చూసినట్టు చూస్తున్నాడు. అతని ఆ చూపు ఆమె హృదయానికి తాకింది. అత నలా చూడ బట్టి ఆమె శను తప్పుచేస్తున్నట్టుగా గ్రహించింది. ఆమె యొక నవ్వలేదు; వైగా అతనికి కనిపించకుండా కూర్చుంది.

ఇంకొకసారి ఇంతకంటే పెద్ద సంఘటన జరిగింది. అటువంటి సంఘటన జానికమ్మ ఒంటికిగా బయటికి వెళ్ళినప్పుడు కూడా జరిగింది. ఈ సారి ఆత్రా నొడబిద్దరూ బాగా ఆదంబరంగా ఆలంకరించుకొని బయటికి వెళ్ళివుడు జరిగింది. వాళ్ళ దుస్తులూ, ఆలంకరించుకొన్న విభాసం చూసి యిద్దరు యువకులు వెంటబడ్డారు. వాళ్లు గూడా యావనపు పొంగుగా ఒళ్ళూపై తెలియకుండా వున్నారు. వాళ్ళిద్దరూ ఆ స్త్రీల వెనకాలే నడుస్తూ సుభాషణ ప్రారంభించారు.

“ఒరేయి, వీళ్లు ఖరీ డెక్కువైనా చాలా లేలికగా లొంగిపోతారురా” అన్నా డొకడు.

“అసలు వాళ్లే తిరిగి మనకు డబ్బిస్తారురా- మనం పలకరిస్తే చాలు మన వెనకాల వస్తారు. ఎంత తెలిందినా వాళ్ళుమాత్రం ముందు పలక రించరు” అన్నాడు రెండోవాడు.

“అయితే పలకరిస్తానురా” అని ఆ రెండో వాడు “వీయ్ పిల్లా, యిలా చూడు” అన్నాడు.

సరోజ, జానికమ్మ యీ సుభాషణ వింటూనే వున్నారు-సరోజ బిత్తరపోయి, కంకా మగా చూసింది. ఇంతలో ఆ పలకరించినవాడి

భుజంమీద దానువెయ్యి వడి అతణ్ణి అక్కడే నిలబెట్టింది.

“మీరు పారనాటు పడుతున్నారు. వీళ్ళు చాలా మర్యాదగల కుటుంబానికి చెందినవాళ్లు- మీరు వీళ్ళని చాలా నొప్పించారు; ఉమాపతి వేమండే” అన్నాడు.

“మావి పారపాడే. అయితే నంసార స్త్రీలు గూడా సానివార్లలా ఆలంకరించుకుంటే మాకు యిద్దరికీ లేదా ఎలా తెలుస్తుంది?” అన్నాడు యొకా పెంకితనంగా.

రామదాను ఆ పొగరుమోతులను ఉమించి విడిచిపెట్టాడు. జానికమ్మ రామదానునగూడా తమతో బండి ఎక్కిరమ్మని కోరింది. వాళ్లు యొక బజారులో తిరగడం మానేసి యింటికి బయలుదేరారు.

బండి మంజెన దాటుతుంటే వెలి నవ్వు నవ్వుతూ ఒక ఒయ్యారిభామ విలాసంగా నడిచి వెనుకొంది. ఆమెను సరోజి చూపిస్తూ, “అనినో, సానివాళ్ళలా వుంటారు” అన్నాడు దాను. సరోజ ఆమెకేసి చూసింది. ఆమె బట్టలు ధరించిన విధానం, ఆ ఒయ్యారివడక తమ పద్ధతులతో సరిపోవడం చూసి సరోజ సిగ్గుతో తల మంచుకొంది. ఆమెలూను తమలూను ఒకే ఆదంబరత్వం, ఒకే ఆర్చిత వున్నాయి.

ఇంటికి వెళ్ళాక సరోజ తన గదిలోకి పోయింది- దానుమీది కోసం, కట్ట పోయేటట్టు గట్టిగా నిద్రపడానికి.

జానికమ్మకు మాత్రం తన భర్త కార్యదర్శి మీద చాలా అసహ్యం కలిగింది. తమ గౌరవం కాపాడినందుకు ఆమె అతన్ని ఆభివందించినా, తమకు జరిగిన అవమానం అతనికి తెలిసిపోయిందని కొంత విచారం; వైగా అటువంటి అల్పని వల్ల తమ గౌరవం కాపాడబడటం ఆమెకు భరించలేనివిగా వుంది.

అనేకసార్లు ఆమె అతని ఉద్యోగం తీయించి వేదామని ప్రయత్నించింది. కాని, మబ్బా రాయుడు అతన్ని వదిలిపెట్టడానికి యిష్టపడలేదు. అతను తెలివిగల మెదడు నొకదాని శతమిచ్చి పెట్టుకున్నాడు గాలట్టి తన వీలయినంత అశ్రద్ధగా వుండవచ్చును. ఆ మెదడును వదిలివేడిలే మళ్ళీ అలా వుండటానికి వీలుండదు.

తన భార్య చేసే ఫిర్యాదులన్నీ పీలయినంత అధికారం కనబరుస్తూ వున్నాడు; కాని చివరకి ఆమె చెప్పినట్టుగా మాత్రం తను చెయ్యలేదు. ఆమె షాకులకూ ఆదంబరాలకూ తను ఓర్పుతో ఊరుకుంటున్నాడు గాబట్టి తన కార్యనిర్వహణ ఆమె కూడా ఆలాగే నడిపించాలన్నాడు. అతను వర్తకుడుగా ఉన్నవాళ్ళూ ఎవ రెలాగ చెబితే ఆలాగ తను నడచుకునేవాడు. ఇప్పుడు కాననసభా సభ్యు డయ్యాడు గనుక అతను అధికారాన్ని చలాయించాడని కాసింబాదానికి చూస్తున్నాడు.

రామదాసుకి తాను యిత అందోళన కలిగించాననే సంగతే తెలియదు. అతను గుడ్డిగా, ముక్కుకు మాటిగా ముందుకు సాగిపోయేవాడు. అతని ఆశయాల్లాని బలీయమైన వాంఛ అతణ్ణి జీవితలక్ష్యం వైపు నడిపించేది. అసలు నిజానికి అతను తన లక్ష్యాన్ని పిరికిగానే ప్రారంభించేవాడు. రాజేశ్వరమ్మకు అతనికంటే అభిమానం ఉంది, అతనికంటే హృదయపూర్వకంగా పనిచేసేవాడు యింకొకడు దొరకడు; కాని అతనికి ఒప్పుకొన్న కష్టసాధ్యమయిన ఆపనిలో యింకా చురుకుతనం, చాతుర్యం చూపించాలని ఆశించింది.

దాసు తన ఆరాధ్యదైవం ఒప్పుగించిన పని నమ్మకంగా నెరవేరుస్తున్నాడు. అతని ఆమాయకత్వం, మెత్తని హృదయం ఎవరినైనా యిట్టే ఆకర్షిస్తుంది.

అతను నివసించే ఊరానికి అతను కొత్తవాడవలసి వచ్చింది, అతని ధీకత్తి, త్యాగం అతణ్ణి ఏ ఆపాయం లేకుండా కాపాడుతాయి. రాజేశ్వరమ్మ అతనిను సమయంగా నైనా రామదాసుని సరిగా అర్థం చేసుకొని గుర్తించగలిగింది. ఒకవైపు వెంకటేశ్వర్లు తన అధికారకానికి తన కారకుడేమో కాలం గడుపుతూ, తన కొక కుమార్తె వున్నదనే సంగతి కూడా మరిచిపోయి వుంటే, కానికమ్మ తన స్వార్థపరత్వంలో మురిగి ఆమెకు అవకారం చేస్తూవుంటే, కృతజ్ఞత మిససా మరే సంబంధమూ లేని రామదాసు ఆ పిల్ల సురక్షనే ప్రధానంగా పెట్టుకుని జీవిస్తూ వుండేవాడు. కాని తన క్రమకు ఫలితంగా ఆమె దగ్గరనుంచి వినూత్నానామకమవుతోంది.

కాదు. ఆమెకు తన బాధ కలిగివున్నాననే నిర్ణయాని కతడు వాచ్చాడు. అతను నిహుక్కుతో తన్ను బ్రతిపాగి వెంటబడిస్తూ, తనని తీట్టుమైన చూపులతో బ్రతి క్షణం కనిపెడుతూ వున్నాడని సరోజ బ్రక్షించుకొని వుండాలి. ఇంకకీ అతను వాళ్ళింట్లో ఒక నాకరు-విరోజా భత్యం ఆ రోజు సుపాదించుకోవలసిన బీదవాడు. అతని మీద పూర్తిగా జాలివల్లనే అతని ఉద్యోగం తీయించాలనే నిర్ణయానికి సరోజ రాలేదు. పాపం, రామదాసు ఒక్కొక్కప్పుడు పూర్తిగా నిరుత్సాహ పడేవాడు. సరోజ కోవపు చూపులకు తాళలేక పొయ్యేవాడు; పూర్తిగా క్రుంగి పోయేవాడు.

ఆమె కోపంతో గూడిన పిరికి చూపులు యింకా జాగ్రత్తగా పరిశీలించ గలిగి నట్టుంటే, అతను కొంత పీడనం, కొంత ఆనందాన్ని పొందగలిగి వుండేవాడు. ఆమెకు ఒక పిదమైన వైతన్యాన్ని రేకెత్తించాడు; ఆమె హృదయంలో కదలిక లేకుండా పడివున్న ప్రేమాంకు రాల్చి అతనికి తెలియకుండానే కదిలించాడు. ఆమె తన నరాల్లాను, హృదయంగాను కలిగిన వైతన్యాన్ని కోవ మనుకొని భ్రమసింది. ఆమెకు తెలియకుండానే ఆమెకు బహుత్వాపాన్ని కలిగించాడు. అతను ఆమె దగ్గర వున్నప్పుడు ఆమె సిగ్గుతో క్రుంగిపోయేది. ఆమెకు ఆతనిమీద కోపం గూడా వచ్చేది.

ఆమె చిన్న పిల్లగా వున్నప్పుడు తను ఎదురు రానందుకు రోజూ తనను తనే నింపించుకొనేవాడు దాను. ఆ విషయం నిరంతరం బాధను కలిగిస్తూండేది. ఇప్పుడు చలల బుద్ధితో శృణీకార భావంతో వున్న యీ పిల్ల స్థానంలో, తను పెంచినట్టుంటే వుండే సహృదయం గల, సద్బుద్ధి గల పిల్లను ఊహించుకునే వాడు. ఆమె హృదయం పాడుచేకారు, అత నిప్పుడు దానిని మళ్ళీ బాగుచేయ్యలేదు. ఆమె చేసే తప్పులనులూ, సుకుచిత బుద్ధితో చేసిన పనులూ తను బాధతో చూస్తువుండాలి. అసలు తా నామెను ఆదర్శపాయమైన, సలక్షణమైన యువలిగా చేయటానికి కంకణం కట్టుకొన్నాడు.

ఒకరోజున సరోజ నుబృరాయండి ఆఫీసు గదిలోకి వీదో పుస్తకంకోసం వెళ్ళింది; అక్కడ

దా సాక్షాదే నని చేసుకుంటున్నావంటే ఆనందం చుట్టూ తిరిగి ఆనందం ఆనందం, చికాకు కలుగ జేదామని ఆమెకు బుద్ధి పుట్టింది. అదరి ఎదుట ఎవరూ బింకగా ప్రార్థనగా వున్నా ఆమెలో బింకగా ఆ గదిలో వున్నప్పుడు ఆనందం పరిశీలన ప్రవేశించింది. ఆమె ఆనందం వున్నట్లే జరిగింది. ఆమెలో బింకగా వుండడంతో ఆనందం పరిశీలన ఆనందించింది. ఆనందం సిగ్గు, వణుకు ఎంత ఆనందం దా మున్నా శక్యం కాలేదు. ఆమెకు చూడటానికి, ఆమె మాట్లాడుతుంటే వివరాలికి ఆనందం చాలా భయపడ్డాడు. అప్పుడు తన నొక చిన్న ప్రియ వాడయ్యాడు; ఆమె ఆనందం జయించింది.

ఆనందం చేతకలయె త్రించలేనివనుకుంటే దానిలో వెళ్ళిపోవటానికి ప్రయత్నించింది. ఆమె వీర కొంగు లలుపుతో వున్న నేనుకు కలిగి వున్న చిగిరింది. ఆ శబ్దానికి ఆనందం తల యెత్తి చూశాడు; వరద నవ్వుతూ వీర వర్షం కుంటుంది. ఆ సమయంలో ఏదో ఒకటి మాట్లాడితేగాని బాగుండదనుకొని, "మీ వీర పని ఆయిపోయింది" అన్నాడు ఆనందం.

వరద ఆశ్చర్యంగా అతనికేసి చూసింది, "మీ కా విషయంలో వివరాలి?" అన్నట్టగా. ఆమె చిరునవ్వు నవ్వుతూ యిలా అన్నది: "మీరు యీ వీరకి ఏమైనా నష్టం జరిగిందో చెప్పడానికి ఎప్పుడైనా దర్జావాడుగా పనిచేశారా?"

"నేను వీరవాణ్ణి, శరీరైన విద్యుత్తులు చెడిపోవడం చూడలేదు. నన్ను క్షమించండి" అన్నాడు అది నిదానంగా, గంభీరంగా.

ఆ మాటల్లోని మార్గం ఆమె హృదయానికి బాగా వాటింది. ఆమె అతన్ని కావాలని గాయ పరచినందుకు చాలా నొచ్చుకుంది.

"మీకు ఆదంబర మంటే అసహ్యం గదాడీ, దానుగారా?" అంది.

"నేను దాన్ని అసహ్యించుకోను. అదంటే నాకు భయం."

"అయితే మీరు మీ శైలిని బరితీంచుకుందుకు గానీ ఆనందం నవ్వుతో వున్నాడు. చేత స్థలాలకి వెదుతూ వుంటారు. మిమ్మల్ని అటువంటి చోట్లకు చూపుతున్నారా."

దాని కొంచెం వున్నా చూడటం... దానిని... యిలా అన్నాడు.

తది.....

“నాకు అడంబరత్వ ముంలే భయం. అది హృదయానికి, మనస్సుకీ గూడా అవకాశం చేస్తుంది.”

ఈమాటలు అవి అతను చూసిన మాపు ఆమెవి కలక పెట్టింది.

“మీ కల్యాణైశా మర్యాద తెలియదు” అంది కటువుగా.

ఆమె గదిలోంచి వెళ్ళిపోయింది; కోపంగా. అతను మర్యాద, చదుత్కారం తెలియనివాడని ఆమె నిర్ణయించేసింది.

ఆమె తన్ని తప్పించుకు పోయినందుకూ, అవకాశం దొరికినప్పుడు మర్యాదగా ఆమెకు వాటిలాగ తనుపాతం నేర్పలేక పోయినందుకు అతను తన్ను తానే నిందించుకొన్నాడు. ఆమె హృదయాన్ని కనిపెట్టి, ఆమె తిరస్కారపు చిరునవ్వును పోగొట్టి ఆమెకు నలవాల నిచ్చే సమయంలో మోటుగా సమాధానం చెప్పి ఆమెకు చిరాకుకూ, కోపాన్ని కలిగించాడు.

అసలు సంగ రేమిటంటే ఆమె శక్తు లన్నిటి తోను ఒక్కసారిగా అతను పోరాడ లేక పోయాడు. ఆమె ప్రాపంచిక వ్యక్తి; ఆమె ఎల్లప్పుడూ ఉద్రేకంతోను, ఉత్సాహంతోను వుండేది; కాని, వ్యక్తిక హృదయంలోని బాధలను వినే అవకాశం ఆమెకు లేదు. ఆమె ఉత్సాహంలో, ఆవేశంలో దాను చెప్పే సాంత్విక వచనాలకు తావు లేకపోయేది.

చీర చిరిగిపోయినవాటి సంఘటనల మాటివి అనేకం అతరువాత జరిగినాయి. రానుదాను నీచి వాక్యాలు బోధించటానికి అవకాశాలు దొరికేవి గాని, అత నా అవకాశాలు వినియోగించుకున్న దానికంటే పోగొట్టుకొన్నదే ఎక్కువ. ఆమె అకన్నికలుచుకున్న పుడవ్వా నిరుత్సాహంగా చిరాకుగా వుండేది. అతనికి సంబంధంలేని దాంతో బాధపడుతున్నాడని ఆమె అనుకుని వుంటుంది. అతను మనస్సులో ఎన్నోసార్లు అనుకున్నట్టుగా ఆమెతో అనవలసింది: “అమ్మో, నవ్వు నాపెంపుడు పిల్లవు. నేను నీకోసమే బతుకుతున్నాను. నేను ఎవరి కోసం సర్వస్వం ఛారపోయటానికి సిద్ధంగా వుండేవాణ్ణి ఆమె నా కప్పగించిన ఆస్తిని నీవు. నీవు దయగా మాట్లాడితే, నా హృదయం చిగురుస్తుంది; నీవు కటువుగా

నవ్వితే నేను క్రుంగిపోతాను. నాదయ నీవు సంపాదించ దలచుకుంటే నన్ను దయతో చూడాలి నేను నీ మేలుకోసం, నీ సౌఖ్యం కోసమే పాటుపడుతున్నాను-” యిలా అనేస్తే అతని బాధ కొంత తగ్గిపోయేది.

కొన్నాళ్ళపాటు అతని కోరికయూ వుండేది; కాని యిప్పు డాధయం, అనుమానం యింక లేవు. వెంకటేశ్వర్లుకి తన కూతురు సంగతి జ్ఞాపక మొచ్చి ఆమెను తీసుకొని వెళ్ళిపోతాడేమోనని అతని భయం. అతను సుబ్బారాయు డింటికి వచ్చిన దగ్గర్నుంచీ ఆమె తండ్రిగిరించి ఒకరూ యింతవరకూ ప్రస్తావించలేదు.

వెంకటేశ్వర్లు తన కూతురు విషయం పూర్తిగా మరిచిపోయాడు. సరోజ స్కూలు వదిలి కానికమ్మదగ్గర కొచ్చాక, వెంకటేశ్వర్లు ఒక ఉత్తరంమాత్రం వ్రాశాడు- తన చెల్లెలి పేర. ఆ ఉత్తరంలో తన కూతురు నెప్పుడూ తనని చూడటానికి తీసుకురావద్దని వ్రాశాడు. తాను తీసుకొన్న జాగ్రత్తవల్ల ఆమె తనదగ్గర నెప్పుడూ రావనే వైర్వ్యంతో అతను తీవిస్తున్నాడు. చెల్లెలు గుంటికి వెడితే కూతురు తన మెడకు చుట్టుకుంటుందని అతని భయం.

ఆ యింట్లో ఎప్పుడూ ఎవరో ఒకరు వుంటూ వుండేవాడు, ఆ యింటికి సంబంధంలేని వాళ్ళు. వాళ్ళని చూస్తే దాసుకి చిరాకుగా వుండేది. ఆయింట్లో వుండేవాళ్ళలో శేషగిరి ఒకడు. అతను మంచి మాటకారి; సరదాగా వుండి, అందరినీ మెప్పించేవాడు. సరోజకి అతన్ని చూడట మన్నా, అతనితో మాటలాడటమన్నా సరదా. ఆమెను ఎలా నవ్వించాలో అతనికి తెలుసు. అతను లేకపోతే ఆమెకు తోచేదికాదు.

అతని ఉద్దేశ సేమితోనని దాను అతన్ని చూసి కంగారు పడేవాడు. ఇదివరకు శేషగిరి మాటలాడిన గోరణి యింకా అతన్ని కలక పెడుతూనే వుంది. ఆ రోజునుంచి అతను దానుకు కనబడుతూనే వున్నాడు. అతని అభిప్రాయా లేమితో తెలుసుకుందామని క్రయగ్నించాడు గాని, అతని అనుమానాలు ఏవిధంగానూ దృఢ పడలేదు. అయినా అతని! అనుమానం పోలేదు. అందుకని సరోజను యీ విషయానికి నాతా వరణంలాంచి తప్పించితేనే కాని లాభం

లేదని కోచిం దతనికి. ఆమె కీ ప్రావందిక సౌఖ్యాలు అందుబాటుగా వున్నంతకాలం తను ఆమెను మార్చటానికి ఎన్ని ప్రయత్నాలు చేసినా లాభం లేదనుకున్నాడు. ఆమెను జన సమ్యుద్ధంలేని ఏకాంత స్థలాలకు తీసుకువెళ్ళగలిగితే బాగుండు వనుకున్నాడు.

అతని కల నిజమయింది-అతని చాంఛ నెరవేరింది. ఒకరోజున సుబ్బారాయుడు అతని నొక వారం రోజులలో జానికమ్మతోను, సరోజతోను బయలుదేరి, ఆవేసకాలం వాళ్ళ పోలాలు, యిళ్ళు వున్న పల్లెటూళ్ళో ఉండడానికి వెళ్ళుచున్నాడు. ఆ ప్రాంతాల్లో పని చక్కలెట్టుకొని తనుగూడా వస్తానన్నాడు. తన కార్యదర్శి తనతోగూడావుంటే, యిన్నాళ్ళూ నెమ్మదిగా

పొగుతున్న అతని పని అక్కడగూడా జరుగుతుందని అతని ఆభిప్రాయం.

రామదాసు తన గదిలోకి చాలా ఉత్సాహంగా వెళ్ళాడు. అతనినిన్నాళ్ళూ శీతాకాలపు చలిగాలి కొరికేసింది. హృదయమంతా కరడుగట్టిపోయింది. ఈ వేసవికాలంగా అతని దేహం, హృదయం వికారం చెందటానికి ప్రయత్నిస్తున్నాయి. రాజేశ్వరమ్మ కోరిక నెరవేర్చటానికి యీ అవకాశం వినియోగించుకోవలెనున్నాడు.

ఆ మరుసటి వారం అతను సుబ్బారాయుడి ఎడేటులో గోదావరి నదివక్క భవనాల్లో ఉన్నాడు.

(ఇంకా వుంది)

కొత్తపద్యములు

నేర విచారణ

“రావు”

ఒక ఎల్లయ్య ఒక మల్లయ్యదగ్గర డబ్బు కొట్టేశాడు. ఆ డబ్బుతో ఎల్లయ్య కొన్ని కొత్త గుడ్డలూ, ఇంటికి కావలసిన వస్తువులూ, తన చుట్ట పక్కాలకు కొన్ని బహుమతులూ కొన్నాడు. నలుగురు స్నేహితులూ, బంధువులూ పక్షరూపేషంగా విందులాటచే చేశాడు.

ఎల్లయ్య తనదగ్గర డబ్బు కాజేశాడని మల్లయ్య అధికారదగ్గర ఫిర్యాగు చేశాడు. విచారణ చేయిస్తామన్నారు. కొన్ని మాసాలు గడిచాయి. విచారణ విషయమై అతీ గతీ లేదు.

ఈలోపుగా మల్లయ్యచేసిన ఫిర్యాగుగురించి దేశమంతా పోక్కింది. కొందరు స్నేహితులు ఎల్లయ్యతో అన్నారుకూడాను. కాని ఎల్లయ్య లక్ష్యవెట్టలేదు. అతను స్నేహితులతో ఆస్తి మాటలు గమనించదగినవి.

“నేను డబ్బు కొట్టేశానని మల్లయ్య రుజువు చెయ్యలేదు...ఆమాటకు నన్నీ మల్లయ్య చేతివాట్లు వేసినవాడే నటాను.”

ఇంకా కొన్ని నెలలు గడిచాయి. ఈలోపు ఎల్లయ్య ఇంకాచాలాచోట్లచేతివాట్లువేస్తున్నట్లు పుకార్లు బయలుదేరాయి. ఎవరూ మందుల వచ్చి అధికార్లతో ఫిర్యాదు చేయలేదు. దొంగడ మల్లయ్య చేసిన ఫిర్యాదు ఇంకా పెండింగులోనే ఉంది.

మల్లయ్య ప్రయాణపడి చేతివాట్ల గాలితా తయారుచేయ మొదలు పెట్టాడు. జాబితా ఏమో కొండవీటి ఉంతాడల్లే పెరిగింది. ఈ లోపుగా ఎల్లయ్యని నిత్యకల్యాణం శర్చుకోరణం. అంతా స్నేహితులే, అందరూ బహుమానాలు పొందినవారే, అందరూ విందులు తుడిచినవారే.

వాళ్లలో కూడా ఎల్లయ్యను మహాచమత్కారంగా నమర్పించారు. “నరే, బాగుందే! దొరికే దానికూడా దొంగతనమేనా! అవసరం దొరికితే చేతివాటు వెయ్యని పనిక్రుడెవడు? అశలు మల్లయ్య కేడో నగలేనిదే ఎల్లయ్యమీద ధ్వజ

మెత్తుతాడా? తన విషయం తను మానుకోక
ఉత్సాహాన్ని వ్యవహారాలన్నీ ఇకటి కేలా?"

తటస్థంగా ఉండేవాళ్ళు తటస్థంగా మాట్లా
డారు.

"విన్నావుటోయ్?"

"మన కెందుకు పోనిస్తా!"

"మల్లయ్య వన్నీ అబద్ధాలేనా?"

"లేకపోలేకుండా పోయి చూసి వచ్చాడా?
అయ్యా, చేలివాటు చేసేవాడు అందరూ
చూసేలా వేస్తాడుటండీ!"

"మరెందుకీ మల్లయ్య అట్లనానం?"

"వాళ్ళకి వాళ్ళకీ ఏంలానాడేపిలున్నాయో?"

"అదీ నిజమేలే."

అందరూ మల్లయ్య ఆరోపణలు మరిచే నమ
యంలో విచారణ ఆరంభమై నలుగురికీ ఉత్సా
హం కలిగించింది.

విచారణాధికారి ఎల్లయ్యగారింటికి వచ్చాడు.
మల్లయ్యను పిలిపించాడు. ఆరోపణలు చెప్ప
మన్నాడు. మల్లయ్య కాగితం ఇచ్చాడు.

"ఇక నువ్వు వెళ్ళవచ్చు" అన్నాడు విచార
ణాధికారి.

రెండుపూటలు విందు తారగించి విచారణాధి
కారి వెళ్ళాడు. విచారణ ఫలితానికి ఆసక్తి
లేదు. కొన్ని నెలలు గడిచాయి.

మల్లయ్య అధికార్లకు ఉత్తరం రాశాడు.

"విచారణాధికారి నివేదిక తయారు చేస్తు
న్నాడు" అని అధికార్లు సమాధానం రాశారు.

కొన్ని మాసాలు గడిచాయి. మళ్ళీ మల్లయ్య
అధికార్లకు రాసుకున్నాడు.

"విచారణాధికారి నివేదిక తయారుచేశాడు.
అందులో ఉన్న విషయాలు బయట పెట్టటానికి
ఎంతమాత్రం పీలులేదు. అది రహస్య నివేదిక,"
అని జవాబు చెప్పారు అధికార్లు.

మల్లయ్య జేబిగా పట్టుకున్నాడు. పత్రి
కలకు సంపాదక లేఖలు వ్రాశాడు.

మల్లయ్యను అధికార్లు ఆరోపణలతోనూ
సాక్ష్యంతోనూ బయలుదేరి రమ్మన్నారు.
మల్లయ్య వెళ్ళాడు.

"ఇందులో ఉన్న ఆరోపణలు ఉపసంహ
రించుకుంటే విచారణ జరపటానికి అభ్యంతరం
లేదు" అన్నారు అధికార్లు.

"విచారణ జరిపి తీరాలినిదే" అన్నాడు
మల్లయ్య.

"ఎల్లయ్యా నువ్వు రాజీపడమని మానలవా?"

"ఏ విషయమై రాజీపడం?" అన్నాడు
మల్లయ్య.

"మీయిష్టం!"

"విచారణ జరిగి తీరాలినిదే", అన్నాడు
మల్లయ్య.

"నకే విచారణ జరుపుతాం. నువ్వు వెళ్లు"
అన్నారు అధికార్లు.

మరొక విచారణాధికారి వచ్చాడు. ఇది
నిజమైన విచారణ అయి ఉండాలి.

ఈయన కేమీ తెలికపోవటం చేత "రెడ్డిచ్చే
మొదలూడె" అయింది. మల్లయ్యతో మాట్లాడి
విచారణాధికారి ఎల్లయ్యతో కూడా ఏదో
మాట్లాడి వెళ్ళిపోయాడు.

కొంతకాలానికి అధికార్లు వద్దనుండి ఉత్తరం
వచ్చింది మల్లయ్యకు.

"నువ్వు చేసిన ఆరోపణల్లో నూటికి 19 పాళ్లు
విచారణాధికారి విశ్వసించ లేదు. ఆయన కా
ఆరోపణలు ఆసక్తిగా ఉన్నాయి. మిగిలిన
వాటిలో నూటికి 90 పాళ్లు రుజువు కాలేదు.
సాక్ష్యం ఏమీ లేదు. మిగిలినవాటిల్లో నూటికి
90 పాళ్లు ఎల్లయ్య ఛాడించాడు. అది పచ్చి
అబద్ధాలు. మూడు ఆరోపణలను మాత్రం
ఎల్లయ్య స్వయంగా ఆమోదిస్తున్నాడు. వాటికి
కారణాలున్నాయి. అవి బహిరంగ పరచటానికి
పీలులేదు. అవి బహిరంగంకరిస్తే దేశంలో కాంతి
భద్రతలకు అపాయం వాటిల్లుతుంది."

మల్లయ్యకు ఏం చేయాలో నోచలేదు.

"శ్రీ ఎల్లయ్యగారి మీద అక్రమ ఆరోపణలు
చేసినందుకు నన్ను విచారించి క్షమించ వలసి
నదిగా విజ్ఞాపన చేయమంటున్నా", అని మల్లయ్య
అధికార్లకు ఉత్తరం వ్రాశాడు.

భూతరాజు విడిది

మూలం(హిందీ): హేమేంద్రకుమార్ రాయ్ అనువాదం: ఆర్. సోమసుందర రావు

సంగాలు పరగణాలలో సర్కారు ఉదోగం నాని. కొన్ని రోజుల సెలవుపై మా ఫ్రాంకి వెళుతున్నాను. నేనుండే స్థలానికి దగ్గరి రైల్వేస్టేషనుకూ నువ్వరు ముప్పదిమైళ్ళకు పైగా దూరం వుంది. అందులో కొన్నిమైళ్లు కొండదారి. రాత్రులు ఈ ప్రదేశంలో పులులూ, ఎల్లగొడ్డూ మొదలగు అడవిమృగాలు విచ్చల విడిగా విహరిస్తాయి. మునిమాపున ప్రయాణం మైనా మధ్యదారిలోనే రాత్రి సమీపిస్తుంది. అందుకై ఆ ప్రదేశంలో ఒక ఆశ్రయస్థానం అవశ్యకత ఏర్పడుతుంది.

మాగ్గ మధ్యంలో ఇక్కడిరాజా కొక్క పికారు ప్రదేశం వుంది. అక్కడనే రాజాగారి పికారు గృహం కూడా వుంది. అబంగళాలో బస చేయటానికి మేనేజర్ని అడగాలి. వెళ్లి అడిగాను.

అత డిగా అన్నాడు—“ఇప్పు డేమీ పికారు నమయంకాదు. గడులన్నీ కాళీగానే వున్నాయి. కావాలంటే ఒకరోజే కాదు, ఒక మాసమైనా వుండండి. దాని కేమీ అధ్యంతరం వుండదు. నేడే ఒక పోలీస్ అధికారి టేలర్ దొర ఈ రాత్రి అక్కడ బసచేయటానికి కోరారు. మీకు యే గది నచ్చితే ఆ గదిలో వుండండి. కాని...”

“కాని యేమిటండీ?”

“రాత్రి అక్కడ మీ రుండగలరామే అని నందేహిస్తున్నాను.”

“ఎందుకుండలేం?”

“ఆ భవనంలో భూతాలున్నాయని ప్రతీతి;”

“భూతాలున్నాయా?”

“అవును. బంగళా చుట్టుపక్కలవుండే దట్టమైన సాలవనంలో సంధ్యాప్రజల భూతరాజు వున్నాడు; ఆ భూతరాజుభయంతో చీకటిపడగానే అక్క డెవ్వరూ వుండరు. ఆ ప్రదేశానికి వెళ్లరు. నిశ్చయం ఆ భూతరాజు రాజాగారి అంగళాలో నిద్రించటానికి వస్తాడని ప్రతీతి.”

“అలాగైతే మంచిదే! మానవుడైనా ఒక భూతరాజుతో రాత్రి గడవడం విశేషమే... ఒక పుణ్యకార్యమే. నేనిందుకు సిద్ధమే—!” సవ్యతూ నే నన్నాను.

“మీ యిష్టం బాబూ, నేను చెప్పవలసింది చెప్పాను”—అన్నాడు మేనేజరు.

యథాసమయానికి డోలీలో కూర్చొని ప్రయాణం కావించాను. చీకటి పడక మునుపే పికారు గృహం చేరుకున్నాను.

డోలీమోసినవారూ అక్కడికి మూడుమైళ్ళ దూరంలోవుండే పల్లెలో రాత్రి గడుపుతామనీ, పెందరాళే మళ్ళీవచ్చి రైలుస్టేషన్ వరకూ డోలీ కట్టుతామని చెప్పి వెళ్ళిపోయారు.

బంగళా వరండాలో టేలర్ దొర కుర్చీపై కూర్చుని చుట్ట కాలుస్తున్నాడు. అతనితో నాకు బాగా పరిచయం వుంది, నన్ను చూడగానే అత డన్నాడు.

“హీహో, గుప్తాబాబూ! ఎక్కడికి మీరు కూడా ప్రయాణం?”

“సెలవుపై మా వూరు వెళుతున్నాను... మరి మీరు?”

“నేను కూడా ‘హోమ్’ వెళుతున్నాను. మీరు ఈ రాత్రికి యిక్కడే నిలుస్తారుగా?”

“అ...”

“ఏలే మనమిద్దరం కూసాగా కబుర్లు చెప్పుకుంటూ ఈరాత్రి గడిపేద్దాము.”

“మన మిద్దరమేనా? ...ముగ్గురం!”

“మూడవనా రెవరండీ? నా ఆర్డర్లీని కూడా చేర్చుకున్నారా? అరే, వాడిని నేను చునిషికిందే జమకట్టలేదు.”

“మీ ఆర్డర్లీ కాదులెండి.”

“దురి యిక్కడి బంగళా కావలివాణ్ణిగురించి అంటున్నారా? నాడు రాత్రిపట్ల యిక్కడ వుండనే వుండదు.”

“వాళ్ళిద్దరూ కారండీ...మీరు వివేచనా, సంధాలిల భూతరాజు రోజూ నిశిత నమయాల్లో యిక్కడికి వస్తాడని? ఆ భూతరాజే నేడూ మనలో తానుకూడా కలుస్తాడు.”

“ఒహో! నే విన్నాను. వీటివన్నీ నుతరామూ నేను నమ్మను నుండే. ఏం, మీరు నమ్ముతారా?” - బేలర్ నవ్వుతూ అన్నాడు.

“నమ్మినట్టయితే నే నిక్కడికి ఒంటరిగా వచ్చేవాడినే కాదు.”

బేలర్ మూడు నాలుగుసార్లు చుట్టపొగను పీల్చి అన్నాడు. “గుప్తాగారూ, నే నా సంధాలి భూతరాజు విగ్రహాన్ని చూశాను. చూడడానికి ఫీధత్సంగా, భయానకంగా వుంది. ఆమూర్తిని నేను చాలా మెచ్చుకున్నాను.”

“మెచ్చుకున్నారా?” - ఆశ్చర్యంతో అడిగాడు.

“అవును...శేపు నావెంటడి ఆ విగ్రహాన్ని కూడా మఱికానికి తీసుకువెడతాను. అక్కడ మావాళ్ళందరూ ఆ మూర్తిని చూసి చాలా అనందిస్తారు.”

“అలాగే తే కేవలముంచి భూతరాజు యిక్కడికి రాడేమో? ఇప్పుడా విగ్రహాన్ని ఓమారు చూసి వద్దామా!”

“అలాగే...చాలా దగ్గరగానే వుంది.”

“మే మిద్దరం నడకను సాగించాము. బంగళా చక్కనే సాలవృక్షాలు దట్టంగా పెరిగి చక్కని నీడల్ని విరజిమ్ముతున్నాయి. ఆ నీలి నీడలమధ్య రాతిపై మనక మనకగా ఒక విగ్రహం కనబడింది. దగ్గరగా వెళ్లి చూశాం.

విగ్రహాన్ని కర్రతో చేశారు; రంగు పూకారు...మనిషి యెత్తున ఉంది. దేహం వికారమైన దానవాకారం... భయానకం...తలపై జుత్తు పొడవైన జడలుకట్టి పాముల వలె మెలికలు తిరిగి ప్రేమాదుతోంది... ఏనుగు చెవులు... సింహ ముఖం...కోరబట్ట...కట్ట రెండూ రెండు నివృత్తులు...చేతులు పులికాళ్లను పోలి వాడైన గోట్ల కలిగిధయంకరంగా వున్నాయి. నడుంనుండి తదితర అంగాలన్నీ చెక్కబడలేదు. ప్రతిమ యొక్కవర్ణం ‘కోల్దారు’ లాగావుంది.

నిజంగా ఈమూర్తి రాత్రి భవనాంతరంగాకి గాని వస్తే యిక మానిద్ర దిగనిదే అవుతుంది

అని నాలో నే ననుకొన్నాను.

మెల్లగా బంగళా చేరుకున్నాము.

బేలర్ చదవటి దిక్కుమొగమై ఆకాశాన్ని చరించాడు. అతనికి నల్లగా యేదో అగుబడింది.

“గుప్తాగారూ, ఈరాత్రి కుంభవర్షం తప్పదు. అదిగో చూడండి, కారు మేఘాలు యెలా వస్తున్నాయో-అంటూ బేలర్ మాపించాడు.

అత దన్నట్టుగానే కారుమేఘాలు మావైపు వాడు తీస్తున్నాయి. ఒక్కక్షణంలోనే అవి ఆకాశ మంతటా ఆక్రమించాయి. ఇక వర్షం రావడానికి ఆలస్యం లేదు.

భోదన వర్షం ఆరంభించి మహారణ్యాన్ని మేల్కొల్పింది.

బేలర్ కోరికమీద కొంతసేపు బాతాఖాసి సాగించాము. కొంతసేపటికి ‘డిన్నర్’ కూడా ముగించాము. మరికొంత సేపటికి ‘గుడ్ నైట్’ లో మా గదులను ప్రవేశించాము. చడకవైన మేను చాలాపును. కాని నిద్ర మాత్రం రాలేదు. బేలర్ ఆవృద్ధే గుర్ర పెడుతూ హాయిగా నిద్రిస్తున్నాడు.

భూతప్రేతాదులను నమ్మక పోయినా యెందుకో నా గుండె ధక్కు ధక్కు మని కొట్టుకొంటూ వుంది. ఆ మేనేజరు మాటలూ, భయానకమైన ఆ దేవతావిగ్రహం నా మనస్సును పూర్తిగా ఆవరించుకొని నాలో ఆవ్యక్త భయాన్ని రసంబొల్పాయి.

వెలుపల కుంభవృష్టి భోరుమని పాడుతూ వుంది. దీనికి తోడుగా గాలి కూడా హో-హో-హో అని ధ్వనిస్తూ వుంది. వనంజాని తరువ్వుతాలు మర్మర ధ్వనులను చేస్తూవున్నాయి.

ఈ ధ్వనుల మధ్యలో యెవ్వరిదో అట్టహాసాన్ని, నృగాలదళాల మృత్యు రోదనాన్ని, శార్దూల గర్జనాలనూ విన్నాను.

హఠాత్తుగా నా గది తలుపు కటకట మని అదిరింది. నా హృదయం డడదడ మని లేదిరింది. ఏం భూతరాజు విచ్చేశాడా?

తలుపు పూగటం నిలిచింది. లీద్ర జంఝాని లానికీ తలుపు పూగిందనీ, కట్టం చేసిందనీ యోచించి నా భయానికి నేనే నవ్వుకొన్నాను. ఇంతలో బయటనుండి ఓ పాట వినిపింది-

‘మేడవైనా మేఘాలా’

దాడితీసినై తమ్ముడా!...

ఇది సంధాలీ భాషకు చెందినదే. సూనవ కంఠస్వరమే. నిశ్చయంగా యెవరో ఒక సంధాలినాడు ఈ పాటను పాడుతూ వుండాలి. కాని నిదిద నిశ్చయంగానా? ఈ చెను మునుపటి నానా? భయంకరవస్య మృగాలు విచ్చలవిడిగా విహరించే సమయంలోనా?

మళ్ళీ గది తలుపుపై అవే ఘోరమైన శబ్దాలు ఆరంభమైనాయి. ఈసారి మరిజోరుగా. నా నమస్త శరీరం కపించింది. ఇది గాలివాన వల్ల కలిగే శబ్దం కాదు. నిజంగా యెస్వరో తలుపును బాదుతున్నారని. మరి భూతరాజే తలుపును బాదుతున్నాడా? ఇక మా గోటికి? మళ్ళీపాట...ఈసారి చాలా దగ్గరగా.... ఉన్నత కంఠశ్రుతితో—

‘మేడవైనా మేఘాలా’

దాడితీసినై తమ్ముడా!...

ఇంకేముంది, విపత్తు మూడింది. తలుపు లన్నిటినీ బ్రద్దలు కొడుతున్నాడు. నానాని చెకనాలన్నీ నశించాయి. ఒక శిలాప్రతిమలా కూర్చోని వింటున్నాను. అప్పుడే—“గుప్తా... గుప్తా...రామ్ దోహాయీ...తలుపు తియ్యి... త్వరగా...త్వరగా...తియ్యి”—ఈ మాటలునా చెవిని బడ్డాయి. ఇది బేల్ టర్ ఆన్న మాటలు. అబ్బా, బ్రతికాను!

త్వరగా లేచి తలుపు తీశాను. అతడు చర చరా నా గదిలో ప్రవేశించాడు. ముఖం పాలిపోయివుంది...చేతిలో తుపాకీ వుంది.

రెండు చేతులలోనూ అశక్తి పట్టుకొని ఆన్నాను—“మిస్టర్ బేల్ టర్, ఏమిటి ఖంగారు? ఏమయింది?...”

బేల్ టర్ గోడ కానుకుని అన్నాడు—“గుప్తా... నా గదితలుపుపై యెవరో లాశితో బాదు తున్నారు, వుండి వుండి పాటకూడా పాడు తున్నారు...ఏం, నవ్వు నన్ను పిలిచావా?”

“లేదే...నా పడకపడించి ఒక్క అడుగునా వెయ్యలేదే. నా గది తలుపుకూడా యెవరో బద్దలు కొడుతున్నారు. పాటకూడా పాడు తున్నారు...అదిగో విను.”

నాగది తలుపుపై శబ్దవర్షం ధామ్-ధామ్-ధామ్ అని కురిసింది. పాటకూడా ప్రారంభమయింది.

‘మేడవైనా మేఘాలా’

దాడితీసినై తమ్ముడా!...

అకస్మాత్తుగా ఒక్కపిడుగు పడింది. దాని మినుమిట్లు గాలిపే వెలుగుగా ఎవరికో అస్పష్ట ఆకారాన్ని పరచాడని గుర్తించాను. ఆ భయంకరాకారం యెవరిది? ఎవరా మూర్తి? ఆ ధాయ బంగళా కావలివాడిని కాదే!...నా గొంతుక యోడినదోయింది. నా నరాలు చల్లబడ్డాయి.

బేల్ టర్ తుపాకీని సర్దాడు...చాయ ఆవ తలకి తొలగింది.

“గుప్తా...గుప్తా...ఆటికి తెరను సర్దిరా... త్వరగా...” బేల్ టర్ అన్నాడు.

రంయమని గాలి నీచినదానికి టిక్ టెర కొంత తొలగింది. భయంతో నాకాళ్ళ కదలటం లేదు. దేహం అంతా కంపించిపోతున్నది. నేను పోకపోతినా ఈ బెంగాలీవాడు వట్టి పిరికి వాడని తరువాత బేల్ టర్ అంటాడు. ఈ భయంతో నా దౌర్బల్యమంతా ఆతి కష్టంతో అణచిపెట్టి నే నా టిక్ టెరను సర్దాను.

బేల్ టర్ నా పడకపై కూలబడి అన్నాడు—“గుప్తాడీ, మరేమీ మీరు ఆనకోరు కదూ? నే నీరాత్రికి మీతోకూడా ఈ పడకపైనే పడు కుంటాను.”

బయటనుండి అడేపాల మళ్ళీ మా చెవులను దూసింది—

‘మేడవైనా మేఘాలా’

దాడితీసినై తమ్ముడా!...

* * *

ఎనాగో తెల్లంది. వర్షంమాత్రం అలాగే కురుస్తూవుంది.

మెల్లగా అడుగులు అడుగుచేస్తూ గది తలుపు తెరిచాను. వరుడాను సమీపించాను. ఆకాశయంతటా ఒక్కటే పరుపుగా కారు మేఘాలు ఆవరించివున్నాయి. మార్కుజ్జి కారు మేఘాలనే రాహువు పీడించినట్లు అగుపడుతూ వుంది. కనుమూపుమేరలో సాల వృక్షాలు

గుంపులుగుంపులుగా వెలిగి మహారణ్యమే...
తైలమాలలే ఆగుడుతున్నాయి. కొండ కొనల
మంచి క్రిందికారే జలధారలు తెల్లగా వెండి
తీగలవలె వున్నాయి. వర్షధారలు నిల్లుకుండి
మాటిగా నిడువబడిన అమ్మలవలె క్రిందికి వగంగా
కారుతున్నాయి. శకుంత సంతతి మాజితాలేవీ
విసబడలేదు.

హతాత్తుగా నాదృష్టి వరండాలో ఒకమూల
వడింది. బిర్ర మునుగు పెట్టుకొని యెవరో
గురు పెడుతున్నాడు.

దగ్గరగా వెళ్ళి బిగ్గరగా అన్నాను—“ఏయ్,
యెవరు నువ్వు?”

కొన్నిసార్లు ఆరవగా ఆ మనిషి మునుగుతీసి,
కళ్ళుకులిమి, ఆవులింది గొణిగాడు. వాడు ఏం
గొణిగిందీ నా కర్ణంకాలేదు. మళ్ళీ అడిగాను—
“ఏయ్, ఎవరు నువ్వు?”

“దేవతార్చకుణ్ణి”—వాడు జవా విచ్చాడు.

“దేవతార్చకుడివా? ఏ దేవతకు?”

“ఈ సాలవనంలా వూడే దేవతకు.”

“మరి, ఇక్కడి కెందుకు వచ్చావు?”

“మాదేవుడు రోజురాత్రి యిక్కడ నిద్రించ
టానికి వస్తాడు. మా దేవునితో కలిసి నేనూ
యిక్కడే వడుకొంటాను.”

“ఎలే నువ్వేనా రాత్రి కలుపుల్ని బాదింది?”

“మా దేవతా, నేనూ.”

“పాటను యెవరూ పాడింది?”

“నేనే.”

ఆదేవతయూనికి బేలర్ బయటికి వచ్చాడు.
అతనికి ఈ విషయమంతా తెలియజేశాను. అత
నికి అరికాలిమంట వెత్తికెక్కాది. మరచురా
పూజారిని చూశాడు. ఆ పూజారి ఒక్క
సారిగా లేచి క్రిందికి శరవేగంతో వరుగుత్తి
ఒక్కత్రుటిలో ఆవృశ్యమయ్యాడు.

“నే నిప్పుడే వాణ్ణి గొప్పస్తాను. ఆ వెధవ
పేక నులిమేస్తాను...అబ్బా, రాత్రి యెంతటి
అకాలితో గడిచింది—” అంటూ బేలర్
వాసలో వరుగుతటానికి ఉద్యమించాడు.

“నానిద్దురూ, ఏది జరగాల్సిందో అది జరిగి
పోయింది. ఇప్పుడేమిటి ఉపాయం? బంగళా
కావలివాడు రాలేదు. దోరి మోసేవాళ్లుకూడా

రాలేదు. బహుశా ఈ వాసలో రారే మో-
మరి యేమిటి కర్తవ్యం?”-అన్నాను నేను.

అందుకు బేలర్ అన్నాడు—“నే నెన్నాగైనా
ఇప్పుడు వెళ్లాల్సిందే. బాందేవరకూ టికెట్టు
తీసుకొన్నాను. ఆక్కడ స్టేషనుని అందు
కోవాలి. సాఫ్యమైలే మిమ్మల్నికూడా రైల్వే
స్టేషన్ వరకూ దిగబెట్టివుంటును. కాని నా
కారు టూ-సీటర్. నేనూ, ఆర్డర్లీ, మీరు, మరి
మన సామాను- నాచిన్న కారు పట్టదు.
అందుకు మిమ్మల్ని యిక్కడే వదిలి వెళ్లాల్సి
నేను...ఆర్డర్లీ!”

ఆర్డర్లీ వచ్చి ఫూఫ్ చేశాడు.

“మన సామానంతా నర్దు...తరవాత సాల
వనంలా వూడే ఆకరబొమ్మను తీసుకొనిరా”-
బేలర్ అన్నాడు.

“ఎలే మీరు నిజంగా ఆ ప్రతిమను మీదేశా
నికి తీసుకువెడుతున్నా రన్నమాట?” - ఆళ్ళ
ర్యంతో అడిగాను.

“అవశ్యంగా...నే నేమంటానో దాన్ని
చేసి తీరుతాను”-నవ్వుతూ బేలర్ అన్నాడు.

* * *

మళ్ళీ రాత్రి సమీపించింది. వాన యంతా
ఆగనే లేదు. నేను బంగళాలోనే బంధించ
బడ్డాను.

బేలర్ తెల్లవారే వెళ్ళాడు. వెళ్లేటప్పుడు
భూకరాజానుకూడా తనమెట తీసుకెళ్ళాడు
అబ్బా...ఇక ఆ భూతం యిక్కడికి రాదు!

నాకు నిద్ర రాలేదు. నవల ఒకటి తీసి చది
వాను. కొంతసేపటికి ఇద్దరు బరువెక్కాయి.
దీకు నన్నుగా చేసి కదకవై మేను వచ్చాను.
అప్పుడే విన్నాను, వెలుపలినుండి అదే ధ్వని-
టక్-టక్-టక్- అదే కర్ర శబ్దం. నాగడివరకూ
సమీపించింది. ఇక కలుపువై ధామ్-ధామ్-ధామ్
అని శబ్దం కురిసింది.

ఇదేమిటి విపత్తు! బేలర్ ఆ భూకరాజాను
తనమెట తీసుకెళ్ళాడే! నిశ్చయంగా ఆ
సంధానీవాడే, ఆ వెధవపూజారే యిలా దొంగ
వేమలు వేస్తూ వుండవచ్చును.

శబ్దవర్షం ఆధిక్యమయింది. చెవులు చిల్లులు
పడ్డాయి. కలుపు తీసి ఆ పురోహితాడి పని
పట్టేదామా అని అంటుంటాను. కాని మళ్ళీ

వాడు కాదేమో అన్న అనుమానం వచ్చింది. పైగా నే నొంటరిగాణ్ణి.

కుపాసి తీసుకొని మెల్లిగా తలుపు వద్దకు నడిచాను. లేచి బలం తెచ్చుకొని బిగ్గరగా అన్నాను—“ఏయ్... ప్రాకి కెల్లిపో... లేక పోతే కుపాసిలో కాల్చేస్తాను.”

జవాబు రాలేదు. శబ్దపాతంకూడా కన్పడలేదు.

“ఇప్పుడైనా వెల్లిపో... ఇదిగో కాల్చేస్తాను.”

వెలువల నుండి వెకిలిసవ్వు వినిపడింది—

‘హిహిహిహిహి... హిహిహిహిహి... ఈ హి హిహిహిహి...’

కుపాసి బాదు చేశాను. అప్పుడే శబ్దవర్షం విరిచింది.

టక్-టక్-టక్ అను ధ్వని దూరంగా వీలగింది.

కొంతసేపటికి అదే వెకిలిసవ్వు నానరసరాలిల్ని నీడించింది—

‘హిహిహిహిహి... హిహిహిహిహి... ఈ హి హిహిహిహి...’

* * *

వాన వెలిసింది. తెల్లవారింది. తలుపు తీయ గానే కనుల బాంధవుడి కాంచన వర్ణ కిరణాలు ప్రకృతికంఠటికీ శోభ తెచ్చాయి నులివెచ్చని సూర్యరశ్మి నాదేహాన్ని పులింపజేసింది. వరండా చేరుకొన్నాను. బిర్రమునుగు పెట్టుకొని యెవడో గురువెడుతున్నాడు.

దగ్గరగా వెళ్లి ఒక తాపు తన్ని లేపాను-వాడు నలుగుతూ, గొణుగుతూ, అవలిస్తూ లేచి నీరు పుచ్చాడు.

పట్టరానిశోషంతో గదమాయించాను-“నిన్న రాత్రి మళ్లీ యెందుకొచ్చావు?”

వాడేమీ చలించలేదు. మామూలుగానే అన్నాడు—“మా భూతరాజు రాత్రి యిక్కడికి వచ్చాడు... నేనుకూడా అందుకే వచ్చాను”

“మా భూతరాజు యెక్కడున్నాడోనీ? ఆ తెల్లదొర తీసుకెళ్ళాడే?”

“మా భూతరాజు యిదివర కెక్కడున్నాడో యెప్పుడూ అక్కడే వున్నాడు.”

“ఛా, అంతా అబద్ధం. నేను కళ్ళారా తెల్ల దొర తీసుకెళ్ళడం చూశాను!”

“మా భూతరాజు అక్కడే వున్నాడు. నేను అబద్ధం చెప్పేవాణ్ణిగాను. కావాలంటే వెళ్ళి చూడండి.”

నేను చరాచరా వెళ్లి చూశాను. ఆశ్చర్యం... భూతరాజు యథాస్థానంగా వున్నాడు. ఆతని ఉదరానికి మధ్యగా రంధ్రంపడింది. ఆ రంధ్రం చుట్టూ రక్తం—రేపాంబిండా రక్తపు చారలు.

నా కేమీ అర్థంకాలేదు. నా కళ్ళలో కారు నీకట్టు క్రమ్యాయి. ఏదో అజ్ఞాతభయం వచ్చావనించింది. ఇంక అక్కడ అగతే పోయాను. ఒక్కటే పరుగున దారి తీశాను.

* * *

కలకత్తా చేరగానే వార్తాపత్రికలో యిలా చదివాను—

“సంథాన్ పర్లా పోలీస్ స్టాషన్ లెండ్ టౌన్ మిస్టర్ బేలర్ దొరయొక్క ఆకస్మిక విహార మరణం.

“మిస్టర్ బేలర్ నెలవుపై తన దేశానికి ప్రయాణ మయ్యాడు. కాని దారిలో ఒక దుర టనకు పాల్పడి ఆకస్మిక మరణానికి పాత్రులయ్యాడు.

“సంథాన్ మహారణ్య మధ్యంలో వారి కారు దొరికింది. కారు చుట్టూ, అంతా అంతా రక్తమయం. మిస్టర్ బేలర్, అతని ఆర్డర్లీ-వీల్స్ శవాల బాద యెక్కడా దొరకలేదు. అక్కడి పోలీస్ అధికారులు యెదో వన్యమృగం వాళ్ళని కబళించి వుండునని భుదేహిస్తున్నారు. సరభక్షియైన ఒక పెద్దపులికూడా ఆ అడవుల్లో వుందని వార్త తెలిసింది.”

ఆ భూతరాజువైగల రక్తపు చారలు యెవరివి? అవి బేలర్ దొరవేవా? ఆ సంథాన్ పురోహితుడే దీనికంకణి కారణమా? వాడే ఆ భూతరాజును మళ్లీ యథాస్థానంగా ప్రతిష్ఠించి వుంటాడా?

ఈ ప్రశ్నావరంపరకి జవాబులు యేవయి నప్పటికీ ఒక శవభంజనాత్రం చేశాను-ఇక యెప్పుడూ ఆ బంగళాలో రాత్రిళ్లు నిలువకూడదని.

వి

“హితశ్రీ”

“బ్రాహ్మణ ఆశీస్సులేదా ఏమిటి?” అంది స్వర్ణ జడ అల్లుటం ముగించి అదం ఆద్వంగా చూసుకుంటూ.

“ఎందుకు లేదా?”

“వెళ్ళకేం మరి?”

“ఇంకా వదేగా.”

“రోజూ వదింటికేగా వెళ్లేది.”

“మేనేజరు వెళ్ళాలిసింది వదలండింటికి. అన్నట్టు నీకు చెప్పలేదు కాబోలు. నాకు మేనేజర్ గా ప్రమోషనయింది.”

సాశ్వర్యంగా చూసింది స్వర్ణ బ్రహ్మనంద రావువైపు. అతను వడకటర్పీలో మేను వాల్చి పేరు చదువుతున్నాడు తీరిగ్గా.

‘మరి నిన్నటినుంచి చెప్పలేదే?’

‘చెప్పేందు కేముంది యిందులో?’

‘ఏమీ లేదా?’

బ్రహ్మనందరావు మాట్లాడలేదు. స్వర్ణకి రోషంవచ్చింది. తు భ వా ర్త చెప్పేవిధం ఇదేనా! ఆశీస్సునుంచి ఇంటికి రాగానే ప్రథమంగా తనతో చెప్పవలసినవార్త, మాటల సందర్భం లో తర్వాత రోజున తెలియ చెయ్యటం తనమీద ఆయనకి ఉన్న నిర్లక్ష్య శ్రావాన్ని వ్యక్తీకరించటంకాదా? రెండేళ్ళనుంచి ఇంతే. ఈ మాత్రం గ్రహించలేని చసిపిల్లకాదు తను. బ్రహ్మనందరావుకి తన మీద ప్రత్యేక శ్రద్ధగానీ, ప్రేమగానీ ఉన్నట్టు నిదర్శనాలేమీ లేవు.

“అయితే నాకు బహుమానమేమిటి?” అడగ కూడదనుకుంటూనే అడిగింది స్వర్ణ.

“నీ ఇష్టం.”

మనస్సు కలుక్కుమంది ఆమెకి.

“నా ఇష్టమేమిటి? బహుమతి ఇచ్చేవాళ్ళ ఇష్టంగానీ.”

“అయినా ఇందులో సంతోషాని కేముంది? నిన్నటిదాకా అవాంటెంట్ చేశాను. ఇవ్వాలి

మేనేజరు చేస్తున్నాను. లే పింకోటి చేయవచ్చు. లేకపోతే అసలేమీ చేయకుండా ఉండొచ్చు. జీవితంలో వెలుగు చీకట్లు వాటి ధర్మా న్నను సరించి వొస్తూవుంటాయి. వెలుగుని చూసి సంతోషించటం, చీకటిని చూసి దుఃఖించటం తెలియని వాళ్ళు చేసేపనులు.” భర్త శ్వాసబోధ విని స్వర్ణ రోషంతో కూడా నవ్వింది.

తామరాకుపై నీటిబిందువులా జీవించటం బ్రహ్మనందరావు ఆశయం. ఏ వస్తువునైనా అలిగా అపేక్షించటం దుఃఖాన్ని ఆహ్వానించటమేవనే సిద్ధాంతం ఆతనికి బాగా నచ్చింది. మనమని ఆరికట్టటానికి అన్నివిధాలా ప్రయత్నించాడు. రాగ ద్వేషాలకి అతీతంగా ఉండటానికి నిశ్చయించుకున్నాడు. అతనికి ప్రాణశ్మేహితుడంటూ ఎవరూలేరు. అతను ఎవన్నీ ద్వేషించలేదు. ఆఫీసర్ చీవాట్లు పెడుతుంటే ఎదురు చెప్పేవాడు కాదు. “ఉదేకాన్ని జయించలేవా?” అన్నట్టు మందస్థిత వదనంతో ఆయన వైపు చాలిగా చూసేవాడు. ఈ ప్రవర్తన ఆతని ఆభివృద్ధికి చాలా దోహదమిచ్చింది. బ్రహ్మనందరావు చాలా వినయ విధేయతలు కలవాడని, తెలివి లేటలు కలవాడని ప్రతి అధికారి సిఫారసు చేశాడు. అయితే తోటి ఉద్యోగుల్లో బ్రహ్మనందరావుకి పలుకుబడిలేదు. మానాభిమానాలులేని వాడనీ, ఉద్యోగం నిలబెట్టుకోటానికి ఆఫీసర్ అడుగులకి మడుగు లాత్తుతాడనీ వాళ్ళు తీర్మానించుకున్నారు. అతని ప్రవర్తన అర్థంచేసుకోటం ఇష్టంలేకపోతే అతన్ని గర్హిస్తే అనీ, పొగడబోతు అనీ, మానాభిమానాలు లేని వాడనీ అనవచ్చు.

స్వర్ణమీద తనకి అనురాగం అధిక మాత్రోందని మొదట్లోనే గ్రహించి బాగ్రత పడ్డాడు బ్రహ్మనందరావు. తన ఆశయం మనసులో ఉండుమని, ఏ వస్తువుమీదా ఎక్కువగా ముక్తకారం

ఉండటం నుంచిది కాదని స్వర్ణ కి చూచాయగా చెబుతూ వచ్చాడు. స్వర్ణతో అతను, “నీవే నా సర్వస్వంనువ్వులేకపోలే నేను జీవించలేను” లాంటి మాటలు ఎప్పుడూ మాట్లాడలేదు. ఆమెతో మాట్లాడుతున్నంతసేపూ అతనికి తాను రానుమీద నీటి బిందువు జారిపోతున్నట్టుగా చిత్రం కనిపించేది.

“ఇదంతామీ మిదంకావ్వం నదీతీరే నముచ్చయ్యే” అనే వాక్యం అత నెప్పుడూ స్వర్ణతో మాట్లాడుతున్నంతసేపూ మర్చిపోయాడుకాదు. ఓరోజు బ్రహ్మనందరావు ఆఫీసునుంచి ఇంటికి రాగానే అతన్ని చిరునవ్వుతో పలక గించి అంది స్వర్ణ:

“ఇవాళ మీకో శుభవార్త.”

“ఏమిటి?”

“చెప్పకొండి మరి, చూద్దాం.” తమాషాగా కళ్లు తెప్పయా అంది.

“నా కళాంటి విద్యలు రావు.”

“విశారద మొదటి తరగతిలో ప్యాసయ్యాను.

ప్రేమియందలి పాట్లు చెప్పారు.”

“అలాగా?” అని క్లుప్తంగా అనేసి బ్రహ్మ నందరావు పడక కుర్చీలో పడుకుని పేపరు అందుకున్నాడు. తను ఈ వార్త చెప్పగానే భర్త ఏం చేస్తాడో, ఎలా తన సంతోషం ప్రక టిస్తాడో చిత్ర, విచిత్రంగా ఊహించుకున్న స్వర్ణకి చెంపపెట్టు పెట్టినట్లయింది. ఉక్రోశంతో అంది:

“నేను ప్యాసయితే మీకు సంతోషంగా లేదా?”

మహా మోగి అడ్డాని వైపున, బ్రహ్మనంద రావు స్వర్ణవైపు చూశాడు.

“కష్టపడి చదివావు, పాసయ్యావు. నీకర్తవ్యం నువ్వు సెరవేర్చినప్పుడు ఫలితానికి సంతోషించ దలగాని, దుఃఖించటంగాని ఆవశ్యకం, అవి వేకం.”

“ఏమిటా మీ మెట్ట వేదాంతం మీరూ, నాఉత్సాహం కాస్తా చంపేశారు. ఇంకా ఎంతో సంతోషించి మెచ్చుకుంటారని పొద్దుటి నుంచి ఎంతో ఆశపెట్టుకున్నాను.”

బ్రహ్మనందరావు ఆమెవైపు కాలిగా చూసి అన్నాడు:

“స్వర్ణా, ఈ ప్రపంచంలా పుట్టి బతికేది ఒకరి మెప్పు సంపాదించుకోటంకోసం కాదు. ప్రపంచంలా పుట్టింది మొదలు చచ్చిపోయే వరకూ ఎన్నో సమలు చేస్తూ. చేయటం మన కర్తవ్యం. ఫలితంతో మనకి సంబంధంలేదు. అలాకాక ఫలితంకోసం మనం ఆశిస్తే జీవితంలా దుఃఖాలు తప్పవు. భూమిమీద పుట్టాం. ఎవ రెవరం ఎక్కడినుంచి వచ్చామో ఎవరికీ తెలియదు. ఎలా వచ్చామో అలాగే నిష్క్రమిస్తాం. అలాగే మనం జీవించటం ముఖ్యం. లేకపోలే జీవితం దుఃఖభాజన మైపోతుంది. మమకారాలకి అంతచను వివటం నుంచి కాదు.” పాలిపోయిన ముఖంతో స్వర్ణ శూన్యం లోకి చూసింది. తర్వాత తడిలేని కళ్లతో బ్రహ్మనందరావువైపు చూసి కళ్లు తడిచేసుకుంది.

రోజు లలాగే గడిచిపోతున్నాయి. బ్రహ్మ నందరావులా మార్చేమీ లేదు. స్వర్ణ హృదయ వేదనతో రోజురోజుకీ క్షీణించిపోతోంది. ఆమెకి జీవించటం ఎందుకో అర్థం కావటంలేదు. ఓరోజు మధ్యాహ్నం భోజనం తీరిగ్గా పడుకుని కుర్చీలో కూర్చుని ఏదో పుస్తకం చదువుకుం టున్న స్వర్ణవైపు పరాకుగా చూశాడు బ్రహ్మ నందరావు. వెంటనే ఉలిక్కి పడ్డాడు. స్వర్ణ జ్వరపక్ష దానిలా చిక్కి నగమైంది. ఆమెకళ్లు గుంటలుపడి ఉన్నాయి.

“అలా ఉన్నావే స్వర్ణా?”

“ఎలా ఉన్నాను?” పుస్తకంనుంచి దృష్టి మరలించి భర్తవైపు కాంతిహీనమైన కళ్లను విప్పి అంది స్వర్ణ.

“ఎలా ఉండటం మేమిటి? బొత్తిగా చిక్కి పోయావు.”

స్వర్ణ ప్రశ్నోత్తర మివ్వలేదు.

“అన్నం తిన్నావా?”

“ఉహూ..”

“ఏం?” ఆశ్చర్యంతో అడిగాడు బ్రహ్మ నందరావు.

“తివాలని లేదు.”

“వాంట్టా బావుండ లేదా?”

“ఉం..”

“ఎప్పుడినుంచి?”

“వారం రోజు లవుతుందేమో.” నిర్వి
కారంగా అంది స్వర్ణ.

“ఏమిటి? వారం రోజుల్నించీ అన్నం
మానేకా వేమిటి కొంపతీసి?”

“ఏం లెవకపోలే?”

“మరిపోయిందా ఏమిటి? నాతో చెప్ప
లేదే? అంత అశ్రద్ధ వులే ఎలా?”

“ఇంతలా వొచ్చే నవ్వుమేముంది?”

“అఘోరించినట్టే ఉంది. దాక్టర్ని పిలుచుకు
వస్తా నుడు.”

“దాక్టర్ చెందుకు?”

“ఎందుకేమిటి, లేకపోలే ఎలా జగ్గుతుంది?”

“జగ్గుకపోలే ఏం?”

స్వర్ణ మొండి జవాబు వింటుంటే బ్రహ్మ
నందరావుకి బ్రహ్మాండమైన ఆశ్చర్యం వేసింది.

“మొండిగా మాట్లాడటం ఎక్కడి నుంచి
నేర్చుకున్నావు?”

“మొండితనం కాదు. ఈ ప్రపంచంలోకి
ఎలా వచ్చామో అలాగే నిష్క్రమిస్తాము.
నేను చస్తే మాత్రం ఎవరికి నవ్వు?”

బ్రహ్మనందరావుకి మనసు కొంచెం చలించింది.

“అవేం మాటలు?”

“అబద్ధ మేముంది నేను చెప్పిందాట్లా?”

నిజమే, స్వర్ణ చెప్పిందాట్లా అబద్ధమేముంది?
“ఇదం కాస్త మిడం కాస్తం...” కనక తెలియ
కుండానే స్వర్ణమీద కనక అనురాగం ఎక్కు
వైపోయింది. తన ఆశయం నుంచి దూరమై
తున్నాడు. తానురానుమీద నీటిబిందువుల పడి
జారిపోతున్నట్టు చిక్కి కనుపించింది అతడి
మనోభలకం మీద. మనసుని నిగలట్టుకోవాలి.

“దాక్టర్ని పిలుచుకు వస్తాను” అనేసి
బ్రహ్మనందరావు వెళ్ళిపోయాడు. స్వర్ణ అతను
వెళ్ళినవైపు రెప్ప వాల్చుకుండా చూసింది.
తర్వాత విస్మయంగా నిట్టూర్చింది. తనమీద
ఏమాత్రం ప్రేమ ఉన్నా బ్రహ్మనందరావు అలా
ప్రవర్తించగలడా? తన భర్త ప్రదర్శించింది
లేవలం మానవశక్తి. హృదయం ఉన్నవాడు
ఎవరయినా ఆ విధంగానే ప్రవర్తించేవాడు.
ప్రేమ లేకపోయినా కూడా. వారం రోజుల

నుంచి లిండి లేక కృశించిన తనపట్ల అతని
వైఖరి చూసి స్వర్ణకి దుఃఖం వెల్లువలైంది.

దాక్టరు మందుతో స్వర్ణకి క్రమేణా ఆరో
గ్యం కలిగింది. అప్పుడప్పుడు బ్రహ్మనందరావు
స్వర్ణ నుదురుపై చేయివేసి “జగ్గుతుందిలే” అని
మాత్రం అనేవాడు. ఆ సమయంలో టిక్కిలించి
దూరంగా వెరువులాగి తామరముక్కవై
దృష్టి నిలవటం మాత్రం అత సెప్పుమూ మర్చిపో
లేదు. అనురాగం ఒలికే ఒక్కమాట కోసం
స్వర్ణ తనకనా లాడింది కానీ ఆమె కది లభించ
లేదు.

ఓరోజు బ్రహ్మనందరావు ఆఫీసుకి వెళ్ళి
మామూలు ప్రకారంగా పేదరు చేత పట్టు
కున్నాడు.

“మా ఆస్నయ్య ఉత్తరం రాశాడు” అంది
స్వర్ణ.

“ఏమో?”

“ఏం రాశాడో తెలుసుకోవాలని లేదా?”
అందామె చిరాగ్గా, అతని వైఖరి చూసి.

“ఏం రాశాడు?”

“లే నిక్కడికి వస్తూన్నట్టే.”

“అలాగా?” అని ఊహిస్తున్నాడు బ్రహ్మ
నందరావు.

“ఎందుకు?”

“నన్ను తీసుకు వెళ్ళటానికిట.”

“అలా?” అని మాత్రం అని పేదరు చదవ
టం ప్రారంభించాడు బ్రహ్మనందరావు. అతని
నిర్లక్ష్యం చూసి స్వర్ణ అభిమానం వెల్లు లెన్నది.

“ఎప్పుడూ ఆ ప్రేమలేమిటి. చెప్పే నేమీ
వినిపించుకోకుండా?” అని అతని చేతిలో పేదరు
విసిరి అవశల పాకేసింది స్వర్ణ.

“ఏమిటి స్వర్ణా, రానురాను మరి చిన్న పిల్ల
వయి రోతున్నావు” అన్నాడు బ్రహ్మనంద
రావు ఆమెవైపు విచిత్రా చూస్తూ.

“ప్రయాణం సంగతి అలాగిందండి, పేదరు
ఎక్కడికి పోడు.”

“అలాగిందే దేముంది? నువ్వు వెళ్ళదలచు
కుంటే వెళ్లు.”

“మరి మీకు ఇక్కడ కష్టంగా ఉండదా?”

“కష్టమెందుకూ? ఇంట్లో లెనేని హోటల్లో
లింటాను.”

“అంతేనా - ఒంటరిగా మీకేం తోస్తుంది? పోనీ, మీరు కూడా రావడమా?”

“ఒంటరిగా ఉండటం నాకు అలవాటేలే. అదే నాకు ఇష్టం.” చివరి వాక్యం స్వర్ణ మనస్సుకి ఎంత బాధ కలిగిస్తుందో బ్రహ్మానందరావుకి వెంటనే తట్టలేదు. తర్వాత నాలిక కొరుక్కున్నాడు; కానీ కరిసిలి చక్కబరచటానికి ప్రయత్నించ లేదు. మర్నాడు స్వర్ణ పుట్టింటికి వెళ్ళిపోయింది, వ్యతిరేక వ్యవస్థతో.

పుట్టింటికి వెళ్ళిన తర్వాత స్వర్ణ భర్తకి ఒకే ఒక ఉత్తరం రాసింది. ఆ ఉత్తరంలోని ప్రతి అక్షరం ఆమె ప్రేమని ప్రస్తుతించేసింది. బ్రహ్మానందరావు ఆ ఉత్తరం ఆందుకుని చాలా కదిలిపోయాడు. ఆమెకి తిరిగి వ్రాసిన ఉత్తరం వచ్చి చదువుకుని చింపేశాడు. తామరాకుపై నీటి బిందువుకి, ఆ ఉత్తరానికి ఏమీ సంబంధం లేదు.

స్వర్ణకి పుట్టింటికి వెళ్ళిన తర్వాత భర్త దగ్గర నుంచి ఒకే ఒక ఉత్తరం - ఆమె ఉత్తరానికి సమాధానం - వచ్చింది.

“స్వర్ణ -

నీ ఉత్తరం అందింది. నేను నీయిగానే ఉన్నాను. మనకు ఒకే విషయంమీద కేంద్రీకరించి అనవసరంగా బాధపడ వద్దు. ఇంతే సంగతులు.

బ్రహ్మానందరావు.”

ఆతను స్వర్ణకి సుళ్ళి ఉత్తరం వ్రాయలేదు. ఆమె ఆత్మాభిమానం పూర్తిగా చెల్లిరిన్నది. బ్రహ్మానందం ఆశయం ఏ వస్తువునీ అతిగా ఆపేక్షించకుండా ఉండటం. కానీ స్వర్ణకి ఇప్పుడసలు అపేక్షించదగిన వస్తువేదీ కనపడలేదు. ఆపేక్షించిన వస్తువు తిరస్కరించింది. అయినప్పుడు జీవించటంలో గల అవసరం ఆమెకి బోధపడలేదు. ఫలితం ఆమెకి తన ఆరోగ్యంమీద శ్రద్ధ తగ్గిపోయింది. రోజురోజుకీ ఆమె ఊణించిపోసాగింది. ఆమె అన్నయ్య గోపాలరావు చాలామంది డాక్టర్లకి చూపించాడు. మనోవ్యాధి అన్నాడు డాక్టర్లంతా.

గోపాలరావు బాడిని ఇంట్లోకి పోయేసరికి బ్రహ్మానందరావు మాస్కంలాగే చూస్తూ ఏదో ఆలోచిస్తున్నాడు. స్వర్ణమిది ప్రేమకీ, కన

ఆశయానికీ జరుగుతున్న యద్ధంలో జయాపజయాలు స్థిరంగా ఎవరినీ వరించటంలేదు. గోపాలరావుని చూసి ఆతను ఆశ్చర్యంతో అన్నాడు-

“ఉత్తరం రాయకుండానే వచ్చాకా లేం?”

“నే ఒక్కణ్ణే వచ్చాను. నీతో కొన్ని విషయాలు మాట్లాడాలి.”

“ఏమిటి?” బ్రహ్మానందరావు కిదంతా అగమ్య గోచరంగా ఉంది.

“బావా, చదువుకున్నవాడివి; నీ విలాప్రవర్తి చటంలో అర్థంలేదు.”

“ఏమిటి నీ అభిప్రాయం?”

“తప్పేవరిదయినా సద్దుకుపోవటం విద్యాధికుల లక్షణం.”

“తప్పేమిటోయ్?”

“నాకు తెలియదనా నీ ఉద్దేశం? నే నంతా గమనిస్తూనే ఉన్నాను. స్వర్ణ మా ఇంటికి ఒచ్చిన తర్వాత ఒక్కసారిమాత్రం నువ్వు ఉత్తరం రాకావు దానికి. ఆ ఉత్తరం చూసి స్వర్ణ కన్నీళ్లు నింపుకోవటం నేను చూశాను. కానీ ఎందుకో అనుకున్నాను. పోట్లాట వాస్తవ మాత్రం అంత తెగేదాకా లాగటం ఎవరికీ ఘనత కాదు.”

“నువ్వపోవా పడుతున్నావోయ్, గోపాలరావు. స్వర్ణని నే నెప్పుడూ పట్టెత్తు మాటకూడా అనలేను. ఆమెకూడా నాతో ఎప్పుడూ పోట్లాడలేదు.”

“నిజమా?”

“శుద్ధ నిజం.”

“మరియితే డాక్టర్లు దానికి మనోవ్యాధి అంటా రేమిటి?”

“మనోవ్యాధా?”

“అవును. బావా. స్వర్ణని చూస్తే కడుపు తిరుక్కుపోతుంది. మనవి సగమైనా మిగిలేదు. ఎలా నయమవుతుందో నాకేమీ అర్థంకావటం లేదు.”

“ఏమిటి. స్వర్ణకి జబ్బా?” కడుపులో ఏదో కెలికి నట్టయింది బ్రహ్మానందం రావుకి. “నాకు ఉత్తరమైనా రాయలేదే!”

“అంతలే ఏదో పోట్లాట జరిగి ఉంటుందని నే నభిప్రాయపడ్డాను. కానీ స్వర్ణ నడిగితే ఏమీ లేదని.”

బ్రహ్మనందరావుకి కాలు నిలవలేదు. ఆతని మనస్సు స్వర్ణదగ్గరికి పరిగెత్తింది. శరీరాన్ని కూడా ఆక్కడికి చేరవేసేదాకా ఆతనికి పిచ్చెత్తి నట్టయింది.

చిక్కెళ్ళలమై మంచమీద పడుకునివున్న స్వర్ణనిచూసి బ్రహ్మనందరావు ఓ పిచ్చి కేక వేశాడు. స్వర్ణ ఉలిక్కిపడి చూసింది. బ్రహ్మనందరావు ఆమె మంచమీద కూర్చుని ఆమె తిరోకాలు నవ్వుతూ అన్నాడు:

“ఉత్తరం ఎందుకు వ్రాయలేదు, స్వర్ణా?”

స్వర్ణ ఆతని మాటకి జవాబుచెప్పలేదు. కాసేపాగి అంది:

“మిమ్మల్ని అఖరిపారిచూడటం ఇదేనేమో. ఇహ నేను కారికలేలేమడా నాయనా చచ్చి పోగలను.”

“ఛీ, అపేమాటలు స్వర్ణా?” అన్నాడు బ్రహ్మనందరావు గద్దెపికంగా.

“ఎవ రెవరివాళ్లు ఈ ప్రపంచం? నేను చచ్చి

పోయినా మీ కంక డుఖం ఉండదని నాకు తెలుసు.”

కామరాకుపై నీటిబిందువు గారి ఆనవి కడి చేయకుండా మట్టిగా లీనమై పోయినట్లు బ్రహ్మనందరావుకి మరోపీఠి చిత్రం కనిపించింది.

“స్వర్ణా, నీ వెంటే నే కూడా..” ఆ తర్వాత బ్రహ్మనందరావుకి మాట వెగల్లేదు.

విస్ఫూరిత నేత్రాలతో స్వర్ణ ఆతనివైపు చూసింది.

“అవును, స్వర్ణా! నా సర్వస్వం నన్ను ఒదిలేస్తే నేను ఈ ప్రపంచాన్నే ఒదిలేస్తాను.”

స్వర్ణ నేత్రాలు అశ్రువులతో నిండాయి. ఆమె బ్రహ్మనందరావు చేతిని తన చేతుల్లోకి తీసుకుని నెమ్మదిగా అంది-

“నేను చావను. ఎందుకు చస్తాను? చావటంగా ఆర్థంలేదు.”

బ్రహ్మనందరావు నోముగా ఆమెకల విమిరాడు.

ప్రభుత్వ తీర్మానాలు

“ధర హెచ్చుట తగు కొర” కవునా?

రావెళ్ల హనుమంతరావు

త్రిహార ధాన్యాల ధరలు నూటికి పదిపంచులు తగ్గించాలని ఆర్థోబడు రెండో చార్జములో ఢిల్లీలో జరిగిన రాష్ట్ర-సంస్థానాల సమావేశం ఏకగ్రీవంగా నిర్ణయించటం జరిగింది.

“ప్రస్తుతం దేశంలోగల ఆర్థిక పరిస్థితుల దృష్ట్యా ఆత్యవసర చర్యలు తీసుకోవలసిన ఆగత్యం వున్నందున తీవ్రతాపసర వస్తువుల ధరలు తగ్గించటం అవశ్యకమని యీ సమావేశం తీర్మానించింది. అందుకోసం ఆహార ధాన్యాల ధరలు, వీటితోపాటు వ్యవసాయదారులకు కావలసిన ప్రధాన వస్తువుల ధరలూ ఒకేపారి తగ్గించాలని వీరు నిర్ణయించారు. ఈధరల తగ్గింపుతో పాటు పల్లె ప్రాంతాలకు కావలసిన వస్తువుల పట్ల అధికం చేయడానికిగూడా తగు కార్య

విధానాన్ని రాష్ట్ర-సంస్థానాల ప్రధానిభులతో సంప్రతించి కేంద్ర ప్రభుత్వం త్వరగా తయారు చేయాలనిగూడా వీరు సూచించారు.”

ఇవి సంతోషకరమైన వార్త. అన్ని తరగతుల జనం ఆనందించదగిన విషయం. ఎరువులు, విత్తనాల ధరలు-వ్యవసాయపు పనిముట్ల ధరలు-పశువులకు కావలసిన దానా దినుసుల ధరలు-మానవులకు నిత్యజీవితావసర వస్తువులైన పంచదార, బెల్లం, ఉప్పు, గుప్ప, చింతమడు, కారం, నూనె వగైరాల ధర లన్నీ చుక్కలు చూస్తూన్న యీ సమయంలో ఇలాంటి నిర్ణయానికి రావటం కంటే ఆనందించదగిన విషయం మరొకటి వుండబోదనటంలో ఆశ్చర్యంగాని, అతిశయోక్తిగాని అణుమాత్రంగాగూడా లేదు.

అధికధరలుబెట్టి నిశ్శబ్దవిశావసర వస్తువుల కొనలేక, కుటుంబాలకు పోషించలేక నానా బాధలూ పడుతున్న మధ్యతరగతి ప్రజలకు ఇది ఎంతో సంతోషం కలిగించింది.

ఎరువులు - విత్తనాలు-వ్యవసాయపనిముట్లు- పశువుల దావాదినుసులు కొనలేక బాధపడుతున్న రైతుల కిది పరమానందం కలిగించింది.

పగలబ్బా కట్టించి పనిజేసినా సాయంకాలం చేర్చాల్సి కులీ డబ్బులతో కుటుంబానికి సరిపడే ఆహార వదార్థాలుగూడా లభించకపోవటంతో పస్తు బాధకు గురవుతున్న వ్యవసాయ కూలీలకు, నిరుపేద ప్రజల కిది ఆకాశనకం.

ఒక్కమాటలో చెప్పాలంటే- ఈనాడు కుటుంబాలకు పోషించుకోలేక, వ్యవసాయం చేసుకోలేక పలుకష్టాలనుభవించుతున్న ఫలితంగా ఎండి-మోడై-మాడిపోతున్న సమస్త మానవుల హృదయాలు తిరిగి చిగురించడాని కిది ఎంతో ఉపయుక్తంగా వుంది. నిరాశ, నిస్పృహలతో ముకుళించుకపోతున్న హృదయ కుసుమాల కిది తీయని ఆశలు గల్గించింది. ఈవార్త విన్న పెంటనే అంతా సంతోషించారు.

చెప్పేదొకటి- చేసేది మరొకటిగా వున్న శాతీయప్రభుత్వ పరిపాలనలో యీ ధరల తగ్గింపు కార్యక్రమం ఎంతవరకు ప్రకృమంగా జరుగుతుందనే విషయం చాలా మంది సందేహంగా వుంది.

ఇదివర కిలాంటి సమావేశాలు, తీర్మానాలు చాలా జరిగాయి. ఆ సమావేశాల్లో నిర్ణయించిన తీర్మానాలను అచరణరూపంలో పెట్టవలసి వచ్చేసరికి ప్రభుత్వం ప్రజల కనుమూలంగా ఏ మాత్రం గూడా పనిచేయ లేకపోయింది. ఇలా జరగటం వలన యీ అవకాశాన్ని వినియోగించుకొని స్వార్థపరులగు పెట్టుబడిదార్లు- వ్యాపారస్థులు ప్రహీణి కాగ్ని మరింత విచ్చలవిడిగా దోచుకుంటారు. ప్రజలు మరింత అధికంగా బాధలకు గురవుతారు.

ఇదే ఇంతవరకూ జరుగుతున్న విషయం. ఈ విధంగా అనేకసార్లు బాధ లనుభవించి, తల తొప్పికట్లేట్టు బెబ్బలు తినివున్న ప్రజలకు యీనాడు ప్రభుత్వం చేసిన తీర్మానాలమీద ఆనమాన మున్నదనటంలా ఆశ్చర్యం లేదు.

కాంగ్రెసు ప్రభుత్వం అనేక వస్తువుల ధరలు కంట్రోలు చేసింది. బ్లాకు మార్కెట్టు చేసే వారిని ఉరిదీస్తామని ద్రవ్యాలు కల్పించింది. బహిరంగ ప్రదేశాలలో కొరడా బెబ్బల శిక్షలు విధించుతామని బెదిరించింది. అయినప్పటికీ పెట్టుబడిదార్లు- వ్యాపారస్థులు యీ బెదిరింపులన్నిటిని తాటాకు బెదిరింపుల క్రింద జమకట్టి తమ దోపిడీని మరింత అధికం చేశారు. పస్తువుల ధరలు పెంచి ప్రజల్ని మరింత విచ్చల విడిగా దోచుకో ప్రారంభించారు. “అగ్నికి వాయువు తోడై నట్లు” ఇప్పుడు రూపాయ విలువ తగ్గించటం వ్యాపారస్థుల దోపిడీకి మరింత అవకాశం గల్గించింది.

దీనికి ఉదాహరణగా యీనాడు అనేక వస్తువుల ధరలు ఏ విధంగా పెరిగిపోయాయో చూస్తే మనకు తేలిగ్గా అర్థమవుతుంది.

పంచదారను వీసె రూ 1-4-9 లకు అమ్మాలని ప్రభుత్వం నిర్ణయించింది. ఈరోజున మార్కెట్టులో పంచదార దొరకటం లేదు. దొరికినా వివరీతమైన ధర. నిడదవోలులో వీసె పంచదార మూడు రూపాయలు.

బెల్లం ఆట్టోబరు మొదటి వారంలో వీసె ఆ14లు. ఈరోజు బందరులో వీసెరూ1-8-0.

మిరపకాయల విషయం గూడా ఇంతే. కల్లంమీద రైతుల దిగ్గర వున్న సమయంలో, ఆనగా ఫిబ్రవరి-మార్చి మాసాల్లో, మజుగు 16 లేక 17 రూపాయలు ఉంది. ఈరోజున మిరపకాయల ధర మజుగు 33 నుండి 34 రూపాయల వరకూ వుంది.

ఇదేవిధంగా చింతపండు - మంచి నూనె - పగయిరా వస్తువుల ధరలన్నీగూడా పెరిగిపోయాయి. విత్తనాలు-వ్యవసాయపు పనిముట్ల ధరలుగూడా ఇలాగే వున్నాయి.

జొన్నచిత్తులు బస్తా 27 రూపాయలకు అమ్మాలని ప్రభుత్వ నిర్ణయం. ఈ రోజున 60 నుండి 70 రూపాయలవరకూ జొన్నచిత్తుల ధర వుంది.

బండి పట్టాలు ఆరుమళ్ళు బరువుగలవి 30 రూపాయలలోపు కమ్మాలని ప్రభుత్వ ప్రకటన. ఈరోజున పందరూపాయ లిచ్చినా దొరకటం లేదు...

ఇలాంటివే ఇంకెన్నో ఉదాహరణలు చూపించవచ్చును. వ్యాపారస్థులు అన్నిటి ధరలూ పెంచారు. ప్రజల్ని వివరీకంగా, విచ్చల విడిగా దోచుకుంటున్నారు. గత్యంతరం లేక, మరోమార్గం కనుపించక ప్రజలు ఎంతో బాధ పడుతూ వస్తువులు కొనుక్కంటున్నారు. లేదా, వస్తు బాధ పడుతున్నారు.

ఇటువంటి పరిస్థితుల్లోకూడా ప్రభుత్వోద్యోగులు మాట్లాడటంలేదు. కాంగ్రెసు సంఘాల కార్యకర్తలు ప్రజల కనుమూలంగా పని చేయటం లేదు. ప్రభుత్వంచేత తగిన ఆర్థిక సౌకర్యాల తయారుచేయించటంగాని, చేసినవాటిని ఆదులు పెట్టేట్లు చేయటంగాని ఏమీ జరగటంలేదు. రైతు, కూలీ, వ్యవసాయ ప్రజల అనుభవించే బాధలతో తమ కేమీ ప్రమేయం లేనట్లుగా వీరు కూర్చుంటున్నారు. భూస్వామి వ్రతీష్ట ప్రభుత్వమున్న రోజుల్లో ఇలాంటివి జరిగితే కాంగ్రెసు నాయకులు ఎంతో ఆందోళన చేసే వారు. ఈ రోజున కాంగ్రెసు ప్రభుత్వమే మన దేశాన్ని పరిపాలించుతుంది. కనుక దాన్ని విమర్శించటం పనికి రాదనేమో వీరు మాట్లాడటంలేదు. ఎవరూ మాట్లాడకపోవటం-జోక్యం కల్పించుకోకుండాగా వుండటం చూసి వ్యాపారస్థులు మరింత అధికంగా తమ దోపిడీ విధానాన్ని సాగించుతున్నారు.

పరిస్థితు లీవిధంగా వున్నప్పుడు, చెప్పేదొకటి చేసేదొకటిగా వున్నప్పుడు ఢిల్లీలో జరిగిన మంత్రుల సమావేశంలో నిర్ణయించిన విధానం ఎంతవరకు ఆచరణలోకి వస్తుందనే విషయమై ఆశ్చర్యం గల్గటంకో విడ్డూరమేమీ లేదు.

ఇందులోనే మరొక విషయం వుంది. “ఈ ధరలు తగ్గింపుతోబాటు పట్టె ప్రాంతాలకు కావలసిన వస్తువులు సప్లయ చేయడానికికూడా తగు కార్యక్రమం ఆలోచించడానికి రాష్ట్ర-సంస్థానాల ప్రతినిధులతో సంప్రదించి కేంద్రప్రభుత్వం త్వరగా ఒక విధానమునువరించా”లని యీ సమావేశపు పెద్దలు నిర్ణయించారు.

పరిస్థితులు విషమరూపంలో వున్నాయి. ప్రజల బాధ లభికమాతున్నాయి. ఇలాంటి సమయంలో సమావేశమైన పెద్దలు దీన్ని పరిశీలి ప్రజల కనుమూలమగు కార్యక్రమ మనువరించక

మరెవ్వడో కేంద్రప్రభుత్వం తగిన కార్యక్రమాన్ని నిర్ణయించాలన్నారు. ఇది ప్రజల బాగోగుల్ని గాలికి వదిలివేయడమే అవుతుంది. ప్రజల కష్టాలు మరింతగా అధికం గావటానికే తోడ్పడుతుంది.

ఇదేవిధంగా పరిస్థితులు ఇకముందుకూడా వ్యాపారస్థుల కనుమూలంగానే కుదిరితే, ప్రజానీకంలో ఉన్న సమానశక్తి పూర్తిగా నశించుతుంది. దేశంలో ఆందోళన - అలజడి అధికమౌతుంది. దోపిడీలు - దొంగతనాలు పెచ్చు పెరిగిపోతాయి. ఇవి జరుగుతున్నప్పుడు ప్రభుత్వమెన్ని ఆర్థికసౌకర్యాల బారీచేసినా ప్రయోజనం వుండదు. “చేతులు కాలిన భయపాత ఆకులు పట్టుకుంటే” ఫలితం కూన్యం.

కనుక ప్రభుత్వం వెంటనే ప్రజల కనుమూలంగా పనిచేయాలి. భవిష్యత్తులో రానున్న ప్రమాదాన్ని దృష్టిలో పెట్టుకొని, ఆరాజకానికి-అకాలంకి తావీయని కార్యక్రమాన్ని ఆపలంబించాలి.

దేశీతాపసర వస్తువుల ధరలు - వ్యవసాయపు పనిముట్ల ధరలు - ఎరువులు, విత్తనాల ధరలు - చతువులకు కావలసిన దానాదనుకుల ధర లన్నిటినీ కంట్రోలు చేయాలి.

జోఆబరేటివ్ ప్రోద్దు ద్వారాగాని, సహకార పరపతి సంఘాల ద్వారాగాని, బంచాయతీల ద్వారాగాని వస్తువులను నిల్వచేసి ప్రజల కమ్మించాలి.

ధ్యానం ధరను బస్టాకి ఎంతగా ప్రభుత్వం నిర్ణయించుతుందో అంత ధరకు రైతుల నుండి కొనేందుకు ప్రభుత్వం సిద్ధపడాలి. గత సంవత్సరం కంట్రోలు లేటూకు కొనక మిల్లు వ్యాపారులు ప్రజల నే విధంగా కష్టపెట్టారో గుర్తు తెచ్చుకొని పనిచేయాలి.

వీటికొరకు ప్రజల ఆందోళన చేయాలి. ప్రభుత్వోద్యోగులపద్దతు - కాంగ్రెసు నాయకుల పద్దతు రాయబారాలు వెల్లాలి. సమావేశాలు జరిపి, తీర్మానాలుచేసి ప్రభుత్వానికి చంపాలి. ఈ విధంగా గట్టి ఆందోళన చేస్తేనే ప్రజలకు న్యాయం జరుగుతుంది. వస్తువుల ధరలు తగ్గతాయి. ప్రభుత్వంచేసిన తీర్మానాలకు సరైన విలువ వుంటుంది.

జానపద సంఘాలు

“జానపదుడు”

“స్వేచ్ఛ నా జన్మహక్కు” అనే నుడి చాలా గొప్పది. కాని ఈ స్వేచ్ఛ అనే మాటకు ఒక నిశ్చితమగు అర్థం కావాలి. ఆచరణలోని పరిపాలనా విధానాలు ఈ స్వేచ్ఛ విస్తృతమైనా అనే విషయాన్ని మనం తీసుకునే స్వేచ్ఛ అనే గీటురాయి మీద పరిక్షించి, అనుభవమనే త్రాసుతో వెలగట్టాలి. స్వేచ్ఛ అనేది వ్యక్తి అనుభవించేది సుఖం యొక్క మొత్తం. వ్యక్తిలోని ఆసంపూర్ణత తగ్గి, ఆతని మానసిక, భౌతిక, వ్యాపారాల శక్తి అడ్డుకులా లేకుండా ఉండాలి. ఒకని స్వేచ్ఛ మరొకని స్వేచ్ఛకు అడ్డు రారాదు. వ్యక్తి సంఘానికి దాడుడు కాకపోయినా, వ్యక్తి సకలజాతి మూలము కూడా కాబట్టి, తనవంటి పొరుగువాని బాధ తన బాధ అవుతుంది.

వ్యక్తిలోని ఆసంపూర్ణత తన పరిసరాలనూ, వాని గమనమునూ గుర్తించి, ఆ గమన సూత్రాలకు తనలో ఆకళింపు చేసుకుని అవసరమగు శిక్షల నా సూత్రములను వ్యక్తపరచుటతో తగ్గి పోవును. పరిసరములు వ్యక్తి క్షానము నిచ్చును. పరిసరములలోని లోటును వ్యక్తి తన ప్రయత్నముచే తగ్గించును. ఈ విధంగా ఆ సరణి పొగుతూనే ఉంటుంది. అగుట క్షానమున కంటే ఉండదు. క్షాన మెక్కువైన ఆంతరాలలో వ్యక్తి స్వేచ్ఛకు దగ్గరవాడగును. వ్యక్తి పొందిన వైత వ్యమును తన నడవడిలో చూపగలగాలి. ఆతని నడవడి, ఆతడు పొందిన క్షానదశ ఏకరంధ్రాన నడవాలి. అట్లా నడవగల శక్తి నిచ్చే క్షానం వ్యక్తి తన వ్యక్తిగత కృషి ద్వారానూ, సమిష్టి కృషి ద్వారానూ సుపాదించ గలడు.

అయితే ఈ వ్యాపారానికి ఎక్కడ కక్కడ నిష్పాక్షికమగు పరిశోధన కావలసి యున్నది. అట్టి పరిశోధన వ్యక్తి హేతువాదము మాత్రమే

ఇవ్వగలడు. అందుకనే వ్యక్తి ప్రాయశఃకంగా హేతువాది. ప్రతిదాన్ని విమర్శించి పరిశోధించగల శాహసు మానవ ఆంతస్తులలో నున్నది. ఆ సహజశక్తిని వాడుకుని ఆతనిలోని ఆసంపూర్ణత్యమును పోగొట్టగలం. తనకు తోచని తెలియని-తనలోని ఒక లోపాన్ని వ్యక్తి ఆతని ప్రతిబింబమగు ఆతని వ్యవస్థలు చూపుతాయి. దాన్ని వ్యక్తి తీసుకోగలగాలి. ఆ లోపాన్ని గ్రహించి తనలోని క్షానాన్ని ఎక్కువ చేసుకున్న వాడు ఆ లోపం ఆక్కడ ఉండదు. ఒక వేళ నేను ఆ లోపాన్ని అంగీకరించను-అని వ్యక్తి భీష్మించుకుని కూర్చున్నా యథార్థమగు అనుభవం ఆతనికి తెలియకుండానే ఆతని మనోపరిధిని ప్రవేశిస్తుంది. కాని విచేతీ, జీక్ష్వాచిత్ర ఆయిన మానవుడు తన లోపాన్ని తన వైతశ్యం వలన పోగొట్టుకొనడానికి ఎందుకు ప్రయత్నించడు?

అలా ప్రయత్నించక పోవడానికి సహజ మయిన కారణం లేనీ కనిపించవు. కృత్రిమ కారణాలు చాలా ఉన్నాయి. మానవుడు తన మనుగడకై అదినుంటి ప్రకృతిలో పోరాటం నలుపుతూ దాని మైత్రిని సుపాదిస్తున్నాడు. ఆ మైత్రి మానవ సహజంలో ఈ వాడు కనిపించకపోయిన కారణాన మానవుడు ఎవరినో మోసగిస్తున్నా ననుకుని తనను తానే మోసగించుకోవాలిని వస్తుంది.

కాబట్టి వ్యక్తిని ఆతని అవస్థలనూ అస్కారం చేసుకుని ఆతని అభివృద్ధికి పాటుపడవలసిన తాత్వికత వ్యక్తిని దేరిదిరుద్ధంగా తీసుకోరాదు. వ్యక్తిని ఒక యూనిట్ గా గణించి ఆ యూనిట్ సమూలంగా అభివృద్ధి పొందాలంటే ఆతని పరిసరాలు-క్షానం-నిత్యం అన్నీ మారాలి. అవి కూరు

కున్నాయి అనే కాలక్షాసాన్ని అందరు వ్యక్తులకూ కలుగ చెయ్యాలి.

అలా చేయడానికి అందరూ కూర్చుని ఉండేరహితంగా విషయ విమర్శ చేసుకోగల ఒక వేదిక కావాలి. ఈనాడు మనం కొన్నికొన్ని గ్రామాలకే పోయిచూస్తే చెట్టదగ్గర, అరుగులమీద, ఇంకా అటువంటి చోట్ల కొంతమంది కూర్చుని ఏ పేవో పిచ్చాపాటీ మాట్లాడుకోవడం చూస్తాం. దాన్నిబట్టి వ్యక్తి తనకు కలుగుతున్న ఆవేదనను సంఘంలో వెలిబుచ్చుచే ఉండలేదని విశద మవుతుంది. కొంతమంది మనుషులు ఉన్నారు. వారు దినంలో ఒక్కసారయినా కాసేపు ఈ కేంద్రాలలో కూర్చుని మాట్లాడనిచే భోజనం సరిగ్గా తినలేరు. ఆ గుణాన్ని ఆస్కారం చేసుకుని గామీజుల దైనందిన వ్యవహారాలలోకి కాస్త్రీయక్షాసాన్ని ప్రవేశపెట్టాలి. అట్టివని ప్రజా కమిటీ - లేక జావపద సంఘం చేయగలదు.

అవును- అరుగులమీద కూర్చునేవారూ, చెట్టుకింద కూర్చునేవారూ ముతా రాజకీయాలో

లేక అటువంటివో మాట్లాడుకుంటారు. కానిమీరు చెప్పే క్షాస నమూనానైన కృషికి రారు" అని కొంద రంటారు. మొదట్లో కొంతమంది రారు. కాని ప్రతి గ్రామంలోనూ ఒక (కార్య-కారణ) హేతువాదులు ముతా ఏర్పడి, వారు కూడా మొదటి దశలో ఆ గుంపులలో చేరి వారితో సమాఖ్యంగా తర్కించడం సాగిననాడు, వారి దృష్టి కొంతకు కొంతయినా వారివైపు తిరుగుతుంది.

ప్రజాకమిటీలలో చేరుటకు సభ్యత్వము ఆవసరంలేదు. గ్రామంలోని మైనారిటీ వెల్లిన ప్రతి యువకుడికీ, యువలకీ అందులో సభ్యత్వం వుంటుంది. వారు మీటింగుకు వచ్చి చర్చలలో పాల్గొనవలెను. ఆచర్య విలయింకవరకు హేతువాదముపై నాధారపడి యుండవలెను.

ప్రారంభదశలో హేతువాదులు చెప్పవలసిన యథార్థమే ఆయిననూ, వారి తీర్మానములు వీరి పోవుచుండవచ్చును. కాని ఆ సుధ వదృష్ట్యా, "నేను చెప్పింది తప్పని మీ రీదిధంగా చేశారు, అంచేత ఈ ఫలితం ఇలా ఉంది" అని యథార్థ

జైమినీవారి "అపూర్వ సహోదరులు" చిత్రంలో ఒక సన్నివేశం

జెమినీవారి "అపూర్వ సహోదరులు" చిత్రంలో—కాసుమరి

వాది అయిన హేతువాది వాదించినపుడు ఆ ప్రజాకమిటీగా కనీసం కొంతమంది అయినా ఆకని మాటలమీద శ్రద్ధ చూపగలుగుదురు. ఆ కమిటీగా ఒక మనిషి తన స్వార్థాన్ని వెలిబుచ్చుకు. దానిపై విమర్శ జరుగును. అది మొదట్లో ఆకని పొరుగునానికీ, తరువాత తరువాత ఆకనిస్సీ వివిధంగా ఆవర్తనాయకమోనిష్పాక్షికచర్చ జరుగుతు. అహుతా ఆతడు మొదటిదశలో శన పట్టును వీడక పోవచ్చును. కాని తిరిగి అట్టిదే మరొక సంఘటన వచ్చినపుడట్టి చర్చయే జరుగుచో నతడు తప్పక హేతువాదియగు మార్గదర్శి చూపు మార్గము నవలంబించగలడు. ఆయితే మొదటిసారి ఆకని స్వార్థాన్ని కొనసాగ నివ్వవలసినదేనా? సాగ నివ్వవలసినదే. అనుభవం కంటే పెద్ద గురువు లేడు. ఆ అనుభవమే ఆతణ్ణి సరిపంతునిగ చేయును. అనుభవం ఇచ్చిన పాతాన్ని హేతువాది తనలో లీనపరచుకుని ఇతర్ల కతడు కొంత వరకు నమూనా అయి వుంటాడు. కనుక చెప్పవం, చెయ్యడం. రెండూ ముఖ్యమయినవే

ఈ కమిటీలలో మానవుని ప్రతి విక్రీడా (activity) చర్చించనగును. ఆ చర్చా ఫలితములను అనుభవవృత్త్యా సరిచేయవగును. చర్చలు ఒకరి నొకరు అర్థము చేసికొనునవిగ నుండును. ఒకరి నొకరు అర్థం చేసుకొనగల తామకు ప్రారంభంలో కొంత తక్కువగావున్నా, మానవునిలోని కొత్త కము, ఒక దశలో పొరుగువాడు చెప్పిన వాదన తనదిగా భావించి అందు శనకు నచ్చిన దేదో నచ్చనిదేదో నచ్చునందుకు కారణ మేమో, ఆస్వేషించగల వ్యభావము గలది.

తినగా తినగా నేము తీసిగా నుండును. అట్లే ఆ ప్రీతికరమగు యథార్థతను వ్యక్తికి ఆకని మనస్తత్వరీత్యా చెప్పగా చెప్పగా-తప్పక యథార్థము నవగాహనము చేసుకొగలడు. వ్యక్తి ప్రాయోగికంగా హేతువాది అయినా, ఆకనిలో స్వార్థంకూడా ఉన్నది. ఈ స్వార్థం మానవుని వియితర ప్రకృతికి విరుద్ధ మయినది కాదు. ప్రకృతినుండి లభించిన ఈ స్వార్థమును ప్రతాకమిటీ ఆలోచించి, అందలి లోపాన్ని సరిదిద్ది

అనుభవంతో నమస్కయవరచి వోడ్చుకుంటుంది. అట్లా చేయడం ఒక సరణి. అట్టి సరణిని మానవునిమీదా, మానవత్వంమీదా పూర్తి విశ్వాసం ఉన్న తాత్త్వికుడు మాత్రమే ఆకళింపు చేసుకోగలడు. ఆ తాత్త్వికుడు చాయకుడు కాదు. వీరుడు కాదు. అతడు ఆన్వేషి. మార్గదర్శి స్నేహితుడు. యథార్థవాని. అతనివంటి నమూనాలు గల సంఘంలో మాత్రమే అతడు బ్రతగ్గలడు. అదే అతని కార్యక్రమానికి ఉద్దేశం అవుతుంది.

ఆ కార్యక్రమంలో ఎత్తులుండవు. ప్రతి విషయమూ బహిరంగంగా తర్కించడానికి అవకాశం ఉంటుంది. తెలియని విషయాలను తెలుసుకోవడానికి ప్రతి వ్యక్తికి అవకాశాలు ఇవ్వబడతాయి. కొన్నికొన్ని విషయాలను ఇశర్దు చెప్పినపుడు కన్న వ్యక్తి తాను చదివి తెలుసుకోగలుగుతాడు. అట్టి విషయాలు తెలుసుకోగలడానికి ఒక లైబ్రరీ ఉంటుంది. ఆ లైబ్రరీలో విశేషించి కాస్త్రీయ జ్ఞానమునకు సంబంధించిన పుస్తకాలుంటవి. కొన్నికొన్ని పుస్తకాలకు వ్యక్తి చదివినపుడు కన్న, దానిమీద నొక చర్చ జరిగినపుడు వ్యక్తి కెక్కువ లభించగలను. అట్టి చర్చ జరిగినపుడు-వ్యక్తి తనకు గల అనుమానాలను వ్యక్తపరుస్తూ-తన ఆ పుస్తకంనుండి నేర్చుకున్న విషయాలను సంగ్రహంగా చెప్తాడు లేదా జ్ఞప్తంగా వ్రాసుకుని వచ్చి చదువుతాడు. అదే పుస్తకం చదివిన మరొకవ్యక్తి ఆ అనుమానాలను సమాధానం ఇస్తూ ప్రసంగించవచ్చు. ఒక వేళ ఆ సమావేశంలో కాకపోయినా మరొక సమావేశంలో నయినా ఆ అనుమానాలు తీర్చబడుతవి. ఒక వేళ ఆ కమిటీలో ఆ విషయానికి సంబంధించిన అనుమానాలను తీర్చగల వ్యక్తి లేకపోయినా బయటినుండి అట్టి తాహతుగల వ్యక్తిని తీసుకొనిరావచ్చును.

ప్రజాకమిటీ అక్షరములు నేర్చుటయే కాకుండా కాస్త్రీయ విషయములు, తాత్త్విక విషయములను సాకల్యంగా చర్చిస్తుంది.

మొదటి దశలో ఈ కార్యక్రమం ఉత్సాహజనకంగా ఉండకపోవచ్చు. కాని స్వేచ్ఛకు దగ్గరి మార్గం లేదు. స్వేచ్ఛ ఒకరు ఇస్తే వచ్చేది కాదు. వ్యక్తి అలవరచుకొన వలసిన అంశపు, ఆ అంశపు ఈ దేశంలోని సాంఘిక జీవనం

మొదటి దశ

సెప్టెంబరు 30 వ తేదీని వీరవరం (రాజమండ్రి ఫిర్కా)లో, ఆంధ్ర రాష్ట్ర నిర్మాణ కార్యకర్తల సమావేశం సందర్భాన్ని, శ్రీ ప్రకాశం గారు జాతీయపతాకను ప్రతిష్ఠించిన దృశ్యం.

సమూలంగా మారితేనేగాని రానట్టిది. వ్యక్తికి ఎట్టిభావాలుంటవో అతని రాజ్యాంగ యంత్రం కూడా అట్టి స్వభావం కలదిగానే ఉండును.

వ్యక్తిలో “ఒకరు చెకలే వినాలి, ఒకరు చెకలేనే చెయ్యాలి” అనే గుణం ఉన్నంత కాలం నిజమగు ప్రజాస్వామ్యం రాదు. అందుకనే ‘సార్వత్ డెమోక్రసీ’ (లాంఛనయుక్త ప్రజాస్వామ్యం) పేరుతో పార్టీ నియంతృత్వం తన చక్రాన్ని ఇంక నిరంకుశంగా నడిపించుకోగలుగుతోంది.

ప్రజాకమిటీల తీర్మానములు మెజారిటీని బట్టియే ఉంటవి. అయితే మైనారిటీ వారి మాటలు శ్రోసిచేయబడవు. వారు తమ ఆభిప్రాయములను సావధానముగా చెప్పకునేందుకు అవకాశం ఇవ్వబడుతుంది. ఆ అవకాశంగా వారు తమ ఆభిప్రాయాన్ని ఇశర్దుకు నవ్వచెప్పు

దానికి యత్నిస్తారు. విఫలమయితే మరొక ఆవ కాళం కొరకు వేచివుంటారు. తమ ఆభిప్రాయమే తప్పని అనుభవం వల్ల ఋణావయితే వారు సరిదిద్దకుంటారు. లేదా వారే ఒప్పు చెప్పిన వారయితే మరుసటి పక్షావేళలో తమ సంధా ఏ విధంగా ఒప్పయిందీ ప్రతిక్షులకు చెప్తారు.

నీడరి ప్రయత్నము, ప్రయత్నమునకు శనివ సమానము, సమానముతో కూడిన వైతన్యము:- ఈ ప్రజాకమిటీల ఆశయ లక్షణాలు. ప్రజా కమిటీ ప్రజల శరభున, ప్రజలకొరకు వ్యవహారిం చేసి కాదు. ప్రజలందరూ సమైక్య సహకార కృషిచేత—ప్రతి వ్యక్తికి సాంఘిక నీతి, రాజ కీయ నీతి, నీనికి తగిన తాత్వికతా అలవరచగల స్థానిక పరిపాలన.

అయితే ఒక దేశంలోని అన్ని గ్రామాల లోని ప్రజాకమిటీలు ఒక విషయంలో ఒకే నిర్ణయానికి రాకపోవచ్చు. అక్కడ కూడా మైనారిటీ వారిని చెప్పుకునేందుకు ఆ వ కాళం ఉంటుంది. కాని వారు తమ ప్రతిక్షులకు తమ ఆభిప్రాయాలకి తీసుకు రాలేకపోతే వారు తమ గ్రామకమిటీలకు పోయి తమరు ఏ విధంగా ఆ కాసనాన్ని ప్రతిఘటించిందీ, అందుకు కారణాలకు పర్చిస్తారు. గ్రామకమిటీలు తమ ప్రతి నిధులు చెప్పిందే రైటని భావిస్తే ఆయా గ్రామాలవారి వారి ప్రతినిధులు చెప్పినట్లు అన్వయించగల కాసనాన్ని అమలుపరచుకో గల పీలు సెంట్రల్ ఓ-ఆర్డీనేటింగ్ కమిటీ ఇవ్వాలి. అనుభవం వారి పద్ధతిని తప్పని రుజువుచేస్తే వారే ఆ మార్పును అంగీకరిస్తారు. ఒకవేళ ప్రతి నిధులు మొహమాటపడితే వారిని త్రోసివేయ దానికి హక్కు ప్రజా కమిటీకి ఉంటుంది. అనుభవం మైనారిటీ ప్రతినిధులు చెప్పిందే రైటని దృఢపరచినాను మిగతా జనం అంతా వారి పరిస్థితుల దృష్ట్యా వారి ఆభిప్రాయాలను మార్చు కుంటారు.

ఏక కాళి, ఏక కతాక, ఏక లికి అనేమందు అన్ని రోగాలకీ హోమోపతిమందు కాదు. ఒక్క 'చైవా' అనే మట్టినే తీసుకొండి. ఆ చలిజ్వరానికి మందు అని అంటోంటారు. కాని నా అనుభవంగా చాలా చలిజ్వరాల కేసులలో

అది విఫలం అయింది. మనది శరీరక క్షయంతో బాటు, అతని భావాలుకూడా మనకు వైద్యంతో ఎంతో సహాయం చేస్తవి. స్వేచ్ఛాకీవులు సమాన మతులయి - శీవితం అంతా ఆరాటమయం, పోరాటమయం కాదని - తమ యింద్ల ముందర స్వేచ్ఛాయుత కీవితాన్ని సాగించాలి.

దాన్ని ప్రజాకమిటీ సాగిస్తుంది. ప్రజాకమిటీ ఒక కుటుంబం అవుతుంది. కుటుంబంలోని అందరు సభ్యులకు సమాన హక్కులుంటవి. అంటే తెలివితేటల అంతరానుబట్టి దోహదానికి ఇచ్చే ప్రోద్బలాలు వేరువేరుగా ఉండవని కాదు. అందరూ సంబంధించిన వ్యవహారాలలో సమన్వయానికి దగ్గరవా రవుతారు. భయంచేత కాదు, స్వేచ్ఛాయుతంగా.

కాసనం భయానికి చిహ్నం అవుతోంది. ఈ కాసనమే 'నేనే రాజ్యాంగాన్ని అనగల' ధీమాని ఒక వ్యక్తికిచ్చి, రేపు 'నేనే నువ్వు, నీ మనస్సు నీ భావాలు పూజ్యం. కాసనమే సర్వమూడు' అనే దోహతి పోతుంది. ఆ సరణికి కావలసిన సరంజామా అంతా సిద్ధంగా ఉన్నది. విద్యలో, సాంస్కృతిక చింతనలో, కొనుగోలులో-చౌలి రంగంలోనూ అది కళ్ళకు కనబడుతోంది. తెలివిగలవాడూ - తెలివి తక్కువవాడూ, బలంగలవాడూ-బలహీనుడూ, మతస్థుడూ-మతేతరుడూ, అందరూ కాంతించే స్వేచ్ఛ నశిస్తోంది. కనుక దేశంలోని విజ్ఞానవంతులు ఈ తాత్విక కార్యక్రమాన్ని పరిశీలించి, పరిపాలన చూసి—అవసరం అయితే సరిదిద్ది - స్వేచ్ఛకు దీక్షాకంకణం కట్టాలిసిన అవసరం ఈ నా డెంతయినా ఉన్నది.

జనవాక్యం

సంపాదకునికి ప్రకటనార్థం పంపించిన లేఖలు యీశీర్షికక్రింద ప్రచురిత మవుతాయి. లేఖలు క్లుప్తంగా, కాగితానికి ఒక పక్క వ్రాసి పంపాలి.

ఆర్. యస్. యస్.

స్వాతంత్ర్యం రావడంతో పశ్చిమమైన 'కాంగ్రెస్', ఆర్. యస్. యస్. ను తనలో చేర్చుకొనుట కంగీకరించుటతో, పూర్తిగా పతనమైనదనే చెప్పవచ్చు. నిన్న మొన్నటివరకూ, కమ్యూనిస్టులు, ఆర్. యస్. యస్. వారూ అదర్బములూ ఎంత భేదించివచ్చుటకెసి, లక్ష్యమును సాధించుటకూ ఇద్దరు అవలంబించెడి విధానములూ "దౌర్జన్యముకములే" అని మండితనెవ్వూ ఉద్ఘోషిస్తూనే ఉన్నారు. కాని నర్దార్ పనేలే చలువవల్ల అంక్షతోలగించివేశారు. అంక్ష తోలగించివేసిన పిదపకూడ నెవ్వరూ, ఆర్. యస్. యస్. ను విశ్వసింపజాలమనియు, కమ్యూనిస్టులతోబాటు ఆర్. యస్. యస్. ను కూడ ఒక కంట కనిపెట్టి చూచెదమనియు చెప్పారు.

కాని నెవ్వరూ చలువలనుకూడ లెదవ్కరించి, ఆయన లేకుండా చూచి కాంగ్రెస్ వర్కింగ్ కమిటీ ఆర్. యస్. యస్. ను కాంగ్రెస్ లో చేర్చుకొన నిశ్చయించివేసి. అంటే 'కాంగ్రెస్' హిందూ (మత) సంఘ్తగా మిగిలినదని చెప్పవచ్చు. నిన్న మొన్నటివరకూ ఆర్. యస్. యస్. ను అతిప్రేమగా విమర్శించిన పత్రికలకూడా నేడు కిక్కురుమనుట లేదు. అంటే పత్రిక లన్నియు కాంగ్రెస్ కు జోహు కుపదారులై వంతపాట పాడుతున్నవన్నమాట.

నేను చూచిన వాటికూ "తెలుగు స్వతంత్ర" ఒక్కటిమాత్రమే ధైర్యముగ విమర్శింపగలిగినది. ఇందుకు సంపాదకులు అభినందిస్తేయులు.

పాదూరు ఆర్. యస్. మూర్తి

హైదరాబాద్ వర్తమని నిరశనవ్రతం

శ్రీ ది. యస్. గుప్తాగారు మహాబూత్ అబాద్ (హైదరాబాద్ ప్రేట్) పట్టణంలో ఒక ప్రముఖనర్తకులు. వీరు నాకు చిరచరితులు. వీరు హైదరాబాద్ నగరమున రాయల్ హోటలు నెంబరు 31 లో చం 1 సెప్టెంబరు 1949 నుంచి ఆమరశాంతత్య పురవాసము ప్రారంభించారని వార్త వివగానె నాకు ఒకవిధమైన ఆ-జోళన ప్రారంభమయ్యింది. పూటపూటకు పరిస్థితి తెలుసుకొన మొదలిడితిని. ఇది యేమిగాను ముటు తీసుకొని వచ్చునోయని ప్రాశంపసాగితిని. ఇంతలో చం 2 సెప్టెంబరు 1949 నాటి "రహనుమా" అను ఉర్దూ దినపత్రిక (హైద్రాబాద్) లో వీరు యునైటెడ్ ప్రెస్ ప్రతినిధిని కలుసుకొని యుద్ధివ ప్రేటుమెంటు చదివిరిన, వెంటనేవీరు ప్రారంభించిన పురవాసము ఆవరించుటతోకూడి ఇతరులదూషణలతో అంతమునందుకు విచారముకల్గెను.

కొద్దిరోజులలోనే వీరి పురవాసమునుగూర్చి చురుకాటంగా కాంగ్రెసువాదులు, మరియు ప్రముఖనర్తకుల ప్రేటుమెంట్లు పత్రికలలో ముద్రి

తమలయ్యెను. చాటిలో వీరి రాజకీయ ఆర్థిక
చేరికమును విమర్శించిరి. వీరి వృత్తియే బ్లాకు
మార్కెటు అని, వీరు దేశానికి యెప్పుడు సేవ
చేయకపోవుటయేగాక రజా కార్ల రోజులలో
లలో ప్రముఖపాత్ర వహించి ప్రభుత్వముచే
అనేకసార్లు ఆరెస్టుకాలడించి, తిరిగి ఇప్పుడు వారి
ధాన్యము వగైరాల నిలువలు ఆక్రమచర్యల
క్రింది జప్తుకాలడినవని, కాంగ్రెసు గవర్న
మెంటులో ప్రభుత్వచర్యలకు నిరసనగా ఆ
మరణాంతపు వుపవాసము ప్రారంభించి ఆపనింద
లచే వుపవాసము ఆంశము చేసిరిని విమర్శించిరి.

దేశములో వస్తుసమదాయము సమృద్ధిగా
నుండియు ప్రజలకు వారకక నానాబాధలు పడు
చుండిరి. ఇటువంటి పరిస్థితిలో ధాన్యపునిలు
వలను వర్తకులు ప్రభుత్వమునకు చూపి పంపకము
నక్రమముగా జరుపుటకు ఉద్యుక్తులగుట దేశాని
కంకయో శ్రేయోదాయకము. ఈవని తాను
చేయకుండుటబట్టియు, ఇతర ఆక్రమచర్యల
క్రిందను ధాన్యము వగైరానిలువలు ప్రభుత్వముచే
జప్తుచేయబడినట్లు తెలిసిరి. ఆరెస్టుకు కారణము
కాంగ్రెసు గవర్నమెంటు రాజకీయ ధృక్ప
ధమునకు వ్యతిరేకత, కాసవాతిక్రమణ అని
కూడ విమర్శించిరి. కాంగ్రెసు గవర్నమెంటులో
తాను ఆమరణాంతపు వుపవాసము చేయుట
గవర్నమెంటు తనపై తీసుకొన్న చర్యకు సవాలుగ
భావించిరి. ఆరెస్టులకు ఇతరులపై నిందమో
పుటకూడ నాటక మనిరి. రజా కార్ల రోజులలో
రజా కార్లలో వ్యవహరించి, కాంగ్రెసుగవర్న
మెంటువద్దినంతచే వుపవాసములుచేయుట-ఉప
వాసములు అను నెవమున తన గత చరిత్రను
మరుగుపరచుటయేయని భావించిరి. ఇప్పుడు చేయబడిన
ధాన్యము నిలువలు తన సొంత సేవ్యముకాదని,
వీరి ఇంక సేవ్యములేదని, ఇది చేరే మార్గముగా
ఖరీదుచేయబడినట్లును ప్రకటించిరి.

ఉపవాసముపరిత్రప్యాయముతో చేసినపుడు
ఫలితము గలుగును. అందులో ఆమరణాంతోప
వాసము ఎంతపరిత్రముగావాలో వేరే చెప్పవ
సరము లేదు. వీరుచేసినటువంటి వుపవాసము
ఒక ఎత్తుగడకాని వేరుకాదు. కావున బి. యన్.
గుప్తాగారు, నిజంగా దేశసేవ చేయ తలంపుండిన
ఈ ప్రకటనలు, పరస్పరదూషణలు మాని,

వుపవాసమును నిర్మలముచేసికొని నిస్వార్థమునై
ప్రజల రాజకీయ ఆర్థిక సాంఘిక నైతిక అవసర
ములకు దృష్టిసంకుంచుకొని చేయగలరని ఆశ
నున్నాను.

కన్నెకంటి శ్రీనివాసరావు
మేనేజరు, జూబిలీటౌన్, మహబూబ్ ఆబాద్
నైకాం

మదరాసు ఆంధ్రులకే-

అనాడు ఆంధ్ర భీష్ములు, మహాభాగ్య అయిన
స్వర్ణీయ దేశభక్తుని తలచుకొంటూ సర్దార్
గొల్ల పూడి సీతారామకాస్త్రిగారు, శ్రీ
అయ్యదేవర కాళేశ్వరరావుగారు మొదలగు
ప్రముఖులు ఆంధ్రులకు తోడ్పడవ లేదీనుండి,
చెన్నపట్నంతోసహా ఆంధ్ర రాష్ట్ర ఓర్వారక,
సత్యాగ్రహం చేస్తామని విమోచనా చెప్పెరు.
ఆంధ్రులకు నెల కావచ్చినా ఏదీ కార్యరూపం
దాల్చలేదు. పరిస్థితుల దృష్టా విలేనేమి, హిందూ
సంప్రదాయానుసారంగానైలేనేమి మన ఆశయ
పూర్తి త్యాగంతోమాడిన ప్రయత్నం ఆత్మ
వసరం. ఇంకవరకు సభలు, ఉపవాసాలు,
తీర్మానాలు మాత్రమే జరిగేయకాని గట్టి
ప్రయత్న మేమో కొనసాగలేదు. ఈనాడు,
యంతవరకూ ముందుచూచిన తరువాతనైనా,
శ్రీ సీతారామకాస్త్రి మొదలగువారు సత్యా
గ్రహానికి పూనుకొవడం ముదావహమే. అటు
మాటి నాయకు లెవరైనా దారిదీప్తి అనుసరించ
డానికి ఆంధ్రయువజనులు సంసిద్ధంగా వున్నారు.

ఈ నాడు మన నాయకుల మొగ
మోటుమి వల్లగాని, అభిప్రాయ భేదాల
వల్లగాని, పదవీ వ్యామోహంవల్లగాని యీ
సవకాశాన్ని గారవిడుస్తే మన కనోగతి
తప్పదు. వ్యక్తిగత స్వార్థపరత్వంవల్ల సమిష్టి
హక్కును నమ్మునెయ్యడ మనేది చేటి ప్రకా
యంకంటా కడు శోచనీయ పరిస్థితి.

సహజంగా ఆంధ్రులు ఉదార హృదయులు.
ఆ బౌద్ధార్థమే ఒకప్పుడు చక్రవర్తులవారి
జిత్తుల ఉపయోగానికి దారిచిప్పింది. అయినా
మన సహజ ప్రవృత్తి మానలేక పోయేము. జాతి
విలక్షణంగా వుండడంకూడా ఆనర్థదాయకమే.

మన దోహద్యంతోనే మనకు మహాత్ముడు జన్మించిన అహింసాయుత సత్యాగ్రహం చేసి, జీవితాన్ని లభించి, చెన్నపట్నంలో రక్తప్రదేయలు ప్రవహించ జేస్తామనే తమిళ సోదరుల ప్రతిభా విశేషానికి దోహదం చేదాం.

చెన్నపట్నం మన పట్నం. ఏ విధంగా చూచినా మనదే. దాన్ని వదలిన రాష్ట్ర సహదన, తలకాయ లేని మొండెం కోసం దేవులకు కాగలదు. వర్తకరీత్యా కాని, నాకరీ కొరకు గాని చెన్నపట్నం చేరిన ఆంధ్రేశ్వరులకు మన హక్కులు కాలతో దాన్ని విడిచిపెట్టడం ఘోరమైన నేరం కాగలదు. భవిష్యదాంధ్ర ప్రజాసీకానికి జవాబు చెప్పవలసి వుండడమే కాకుండా, వారి స్వతంత్ర హక్కును భంగపరచిన వారమాతాము. పై కోర్కెలో మాట్లాడ వలసిన ప్రతి హిందూదేశం బ్రిటిష్ వారి దనడంలో తప్పు కనపడదు.

అదిలా చెన్నపట్నం ప్రసక్తి లేకుండానే ఆంధ్రరాష్ట్ర ప్రయత్నం జరిగిందని కొందరు పెద్దలన్నారు. ఇప్పటి పరిస్థితి లభ్యమైన లేకపోవచ్చును. మరచి వుండవచ్చు. ఏలాగూ చెన్నపట్నం మనదే యని ప్రత్యేకంగా ఉదహరించ వలసిన అవసరం కలిగి వుండకపోవచ్చు. అప్పుడు లేని ప్రసక్తి ఇప్పుడు కూడదనడం సమంజసం కానేరదు. భారత జాతీయ మహానభ ప్రధమంలో భారతీయుల కష్టములు చెప్పకొనడం తోనే ప్రారంభమైంది. కాని యిప్పుడు, బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం ఆంధ్రతోనే గాక, సమాజ సమత్వ సంపూర్ణ ప్రజారాజ్యంగా అవతరిస్తోందని పెద్దలు గ్రహించాలి. అలాగే ఇప్పటి ఆంధ్ర ప్రజాసీకం చెన్నపట్నంతో కూడిన ఆంధ్రరాష్ట్ర స్థాపన కోరుతోంది. పలుకుబడి గలిగిన పదవి వ్యాపారావీరులు, కలం పువయోగించగల తదను యాయలు మొదలగు మూగ ప్రజాకోటిని నిర్లక్ష్యం చెయ్యడం సామాన్యతో కూడిన దోహదం కాగలదు. దేశాంతరాలలోను, ఇండాం తరాలలోను నివాస మేర్పరచుకొని రాష్ట్రస్థితిని గూర్చి అనందించేవారికి, రాష్ట్రంలో మండే వారి కష్టములు అవగతం కావడం సందేహ స్పదం గనుక అట్టివారి నిర్లక్ష్యాలపై ఆధార పడడం అత్యవసరం కాగలదు.

త్యాగజీవులు, అనుభవజ్ఞులు మన ఆంధ్రేశ్వరుల మాటా చెన్నపట్నం కోసం సత్యాగ్రహం చేస్తామనడంలో గల ప్రత్యేకతను ఆంధ్ర నాయకులు గ్రహించి, లేత సమంజసులో కలియనున్న ఆంధ్రరాష్ట్ర కాంగ్రెస్ సంఘంలో సముచిత నిర్ణయానికి వచ్చి, అవసరమైతే సత్యాగ్రహోద్యమం ప్రారంభించి, ఆంధ్రప్రజల హక్కులను నిలబెట్టి, చెన్నపట్నంతో గూడిన ఆంధ్రరాష్ట్ర ప్రతిష్టాపనోత్సవం త్వరలో జరిపించగలరని ఆశిద్దాం.

మదరాసు శ్రీ విజయ

“దీనిభావమేమి తిరుక్కులే?”

అక్టోబరు 14 “తెలుగు స్వతంత్ర”లో “నిత్యజీవనంలో నీతి నియమాలు” అనే (వి.యన్. అవధానిగారు వ్రాసిన) వ్యాసం చదివాను. నా కావ్యాసం బాగుంది. కాని వ్యాసం పూర్తిగా చదివిన తర్వాత కూడా నిత్యజీవితంలో నీతి నియమాల అవసరాన్ని వారు భౌతికకాస్త్రరీత్యా ఏవిధంగా నిర్ధరించాలో బోధపడలేదు. అవధానిగారు యీ కిందివిషయాల్ని లేవ్వాలి.

(1) ప్రకృతి నియమాలు ఒక నియమాన్ని అనుసరించి మారతాయని, ఆమార్పు మానవునిలో వస్తుందని వ్రాశారు. ఈ మార్పును గ్రహించి, వాటి కనుమలంగా ప్రవర్తించటమే కదా మానవుడు చేసేది?

(2) నీతికి ఆస్కారం ప్రకృతిలోని మూలమయన అణువుల సమాజ వ్యాపారం. ఆవ్యాపారమే నీతి కాదు. అది మానవ ఆంశక్తులలో నీతి ఆవుతుంది-అని వ్రాశారు. ఈ అణువుల సమాజ వ్యాపారం యేమిటో, అది మానవ ఆంశక్తులలో యేవిధంగా నీతి ఆవుతుందో చదువరులకు అవధానిగారు విడచుర్పి చెప్పాలి.

మరొకచోట “ఆర్థానిక మేటర్”కు, “ఇ సార్థానిక మేటర్”కు వుండిన భేదం లిబరల్ వాదులు గ్రహించలేక పోయా రని, అందువల్ల వారి వాదం నీరసపడి పోయిందని వ్రాశారు. నీటి భేదమేమిటో, ఈ భేదం శబ్ద పచ్చిన మార్పు లేమిటో వారు వివరంగా తెలియజేస్తారని ఆశిస్తున్నాను.

చెంగల్పూర్

తెలుగు స్వతంత్ర విషయ సూచిక

సంపుటి 2. సంచిక 15.

శుక్రవారం, నవంబరు 11, 1949

పుట

ముఖచిత్రం :—“మాతా శిశువులు”	
సంపాదకీయా	3
కుడిత నెద్రనా ఆమెరికా యాత్ర—	
మొదటి వెంకట రమణయ్య	5
సాహిత్యం రాజకీయవేత్తల బాకా	
కాళాదమ-భట్టిప్రోలు హనుమంతరావు	8
కొత్త పద్ధతులు : నమస్కా చరిహ్నం—	
“రావు”	11
కానాచి (కథానిక)—వి. యస్. ఆనందాచారి	14
భారత విజ్ఞానాభివర్ధక సంఘం—	
ఎ. వి. యస్. రామారావు	17
ఉరుము చెప్పింది (గేయం)—‘తై రాగి’	21
“రా, కవిక తెలివ దాన, రా!”	
(కథానిక)—నరశ	23
గొప్పవాడి చక్కవాడు—“హిక్షక్తి”	27
విజయనగర సామ్రాజ్యము (చరిత్ర)—	
డాక్టర్ నేలటూరి వేంకటరమణయ్య	31
ఉత్కల-కాంధ్రులు—ప్రభాకరాజు	
నన్యాసిరాజు	35
అప్పగింత (సీరియల్)—ఈరంకి	
తెలుగు విప్లవిద్యాలయ	36
మన చుట్టూ ఉన్న పక్షిచిహ్నాలు	
చక్రవాతి	43
జననశ్రద్ధాదు సంఖ్య	47

పంకిశ నెహ్రూ తన జీవిత చరిత్రను
 యీ నెల 11 వ తేదీనుండి
గుర్రాలయం

మొదటి సంపుటి

తేదీ

“గాంధీజీ ఆభయమిచ్చిన జీవితరథానా పంకిశ నెహ్రూ
 భారత ప్రజలకు ఇందజేయగల్గినాడు, ఆశీషము, శక్తు
 కలి, ఇదహర్మాగ్ పేరు చరిత్రను నానందాక్షరాలతో
 విభంధ బడుతుంది.”

స్వతంత్ర

సంపుటి-2
భాగ-15

వచంబరు 11, 1949

ప్రచురణ:
ప్రతి శుక్రవారం

పండిత నెహ్రూ

స్థోభావంతమైన మూడున్నర వారాల అమెరికా యాత్ర ముగించు కుని (పదివేల మైళ్లు పర్యటించిన సుదీర్ఘ యాత్ర) రేపు 14వ తారీకున పండిత నెహ్రూ బొంబాయి చేరుతున్నాడు ఆ రోజే ఆయన అరవై ఓకటవ జన్మదినం. భారత సంప్రదాయంలో ఏ వ్యక్తి కయినా “షష్ఠిపూర్తి” అయితే అది మంగళప్రదం; బంధుమిత్రులకు ఆనంద దాయకం. అటువంటిప్పుడు పండిత నెహ్రూ అరవై ఓకటో జన్మదినోత్సవం భారతదేశాని కంతటికీ పండుగ దినమే అవుతుంది. ఆనాడు దేశమంతటా ఉజ్వలమైన స్థాయిలో ఉత్సవాలు జరపడానికి ప్రయత్నాలు జరుగుతున్నాయి.

అరవై సంవత్సరాలు నిండినా, సర్వదా పండిత నెహ్రూ తరుణమూర్తి. వృద్ధాప్య యశావనాలనేవి కేవలం కాల ప్రమాణంతో కొలవలేనివి. ప్రతి జీవితానుభవాన్నీ దృక్పథం సువిశాలం చేసుకుంటే వినియోగించి మానవత్వానికి యింకా చేరువగా నెళ్ళడానికి యత్నించేది యువ హృదయం. ప్రతి నూతన సమస్యనూ పురాణానుభవంతో పరిష్కరించగలిగే ప్రతిభ వృద్ధాప్యానిది. తాడుకొని పాపాసంతో ముందడుగు వేయస్తుంది; తద్వారా నిత్యబలవశీల

మైన అభ్యుదయం వేపు దృష్టి కేంద్రీకరింప చేస్తుంది ఈ ప్రమాణరీత్యా అరవై సంవత్సరాలు నిండిన పండిత నెహ్రూ నేడు కూడా దేశంలోని నవాశయాల యువ సమూహానికి నాయకుడు. ఇరవై సంవత్సరాల క్రితం చరిత్రాత్మకమైన లాహూర్ కాంగ్రెస్‌కి జవహర్‌లాల్ అధ్యక్షత వహించినప్పుడు, అనాటి యువకలోకానికి ఆయన ఆదర్శమూర్తి. అటుపిమ్మట దేశంలో ఎన్నో బ్రహ్మాండమైన పరిణామాలు జరిగిన ప్రతి ఘట్టంలోనీ కాక స్వాతంత్ర్య లబ్ధి తరువాత మన భవిష్యత్తు అంధకారంగా గోచరిస్తున్న నేడుకూడా, పండిత నెహ్రూయే మనకి ఏకైక ఆశాజ్యోతి.

జవహర్‌లాల్ రాజకీయరంగంలో అడుగుపెట్టి అప్పుడే ముప్పై సంవత్సరాలయింది. ఆనాడు లాలస మయమైన సుఖజీవనం విడిచి అప్పటికి తీరసీమ గోచరించని పోరాటార్థవంలో అడుగు పెట్టినప్పుడు, ఈ జీవితకాలంలోనే తన పాథన ఫలోన్ముఖ మవుతుందని ఆయన ఊహించి అయినా ఉండకపోవచ్చు. ఈ నాడు జవహర్‌లాల్ ప్రపంచంలో కల్లా ఎక్కువ జనాన్ని తమైన దేశానికి (చైనాను వివక్షించిస్తే) ప్రభావించి

అసియాఖండంలో కల్లా అంతర్జాతీయ స్తోమత కల్గిన నాయకుడు. గాంధీజీ తరవాత అంతటి మహోన్నత సానానికి అర్హతపొందినది ఒక్క నెహ్రూయే. ఈ ఉన్నతపీఠం ఆయనకు ఒక్కనాటితో వచ్చినదికాదు. భారత స్వాతంత్ర్యోద్యమంలో ఆయన వహించిన పాత్ర ఫలితంగా ప్రజాహృదయాలలో ఏనాడో ఆయనకు సుస్థిరమైన స్థానం ఏర్పడింది. 1947 ఆగస్టులో భారత ప్రధానిగా నెహ్రూ ఎన్నుకోబడినప్పుడు, ఆ ఎన్నిక ప్రకృతి సిద్ధమైన సహజ పరిణామంవలె అందరికీ గోచరించింది. ఎందువల్ల? సూక్ష్మంగా పరిశీలిస్తే, ఏ కాంగ్రెస్ సంస్థ ఆయన్ను ప్రధానిగా ఎన్నుకున్నదో, ఆ సంస్థపై అతనికి చెప్పుగోడగిన అధికారం లేదు. నాయకుడేగాని ఆయనకు అనుచరవర్గం లేదు. అధికార రాజకీయాల చదరంగపు బెత్తులలో ఆత్యవసరమైన “కూటమి” అంటే ఆయనకు లేదు. అయినా తనని అనుసరించని రాజకీయ పార్టీకి నాయకుడెట్లా అవగల్గాడు? అనే ప్రశ్న సహజంగా వస్తుంది. కాంగ్రెస్ సంస్థలో గల బహుళ సంకీర్ణమైన చర్చలూ, కొంతలో కొంత భావతీయుల మనస్తత్వం, యివి ఆ ప్రశ్నకు సమాధానాలు. కాంగ్రెస్ కేవలం ధనికవర్గాల చేతిలో కీలుబొమ్మ విచారేక పూర్తిగా శ్రామికవర్గానికి చెందిన పార్టీ అయినా, అందులో నెహ్రూకి స్థానం ఉండి ఉండేది కాదు. లేదా కాంగ్రెస్ ప్రతికూల లన్నట్లు ఆ సంస్థ కేవలం హిందూ జాతీయవాదుల సంస్థ అయినా నెహ్రూను దూరంగా ఉంచే

వారు. లేక కొందరు సాత్వాత్ములు భావించినట్లు కాంగ్రెస్ గాంధీజీ శాసించిన నైతిక, ఆధ్యాత్మిక సూత్రాలను తూ. చా. తప్పకండా ఆచరించినా, అందులో ఉండడం నెహ్రూకు దుర్భరమనిపించేది. కాని నేడు భారతదేశం ఆపూర్వమైన సంధి యుగంలో ఉంది. ఆర్థిక, రాజకీయ, నైతికరంగాల్లో మనం ఏదీ యికమిథ్త మని తేల్చుకోలేని “కింకర్తవ్యతా మూఢుల” మై ఉన్నాము. అచూచానమైన మన సంప్రదాయాలకు సూతన విలువలకు, ఆచరణలోని స్వార్థాలకు ఆశయాలలోని అవర్ణాలకు, నిత్యసంఘర్షణ జరుగుతున్నది.

ఈ సంఘర్షణ కాలంలో పండిత నెహ్రూది చారిత్రకంగా అనివార్యమైన పాత్ర. ముఖ్యంగా గాంధీజీ నిర్మాణం ఆనందించిన మనదేశ చరిత్రలోనే ఆత్యంత సంక్లిష్టమైన నేటి ఘట్టంలో ప్రజల్ని గమ్యస్థానానికి తీసుకు వెళ్లవలసిన బాధ్యత నెహ్రూ భుజస్కంధాలపై పడింది. ఆయన ధైర్యం, విశాలదృష్టి, ప్రజాచురక్తి—ఎన్నడూ శంకించబడలేదు. అనేక విజయ పరంపరలు సాధించిన నెహ్రూ జీవితంలో యింకొక్క విజయాన్ని సాధించవలసి ఉంది. అధికారం చేజిక్కించుకోవడం కంటే, సద్వినియోగం చెయ్యడం ఘనతరం. ఆ విజయాన్నికూడా పండిత నెహ్రూ సాధిస్తాడనే సుపూర్ణ విశ్వాసం నేడు భారత ప్రజలందరికీ ఉంది. ఆయన జన్మదినోత్సవానికి ప్రజలందించే అమూల్యమైన కాస్క అదే.

పండిత నెహ్రూ ఆమెరికా యాత్ర

మోపర్తి వెంకటరమణయ్య

పండిత నెహ్రూ పర్యటనకు ఇండియాలోను, ఆమెరికాలోను పత్రికలన్నీ విశేష ప్రాముఖ్యం యివ్వటమేగాక యీ పర్యటన పర్యవసానంగా ముందుముందు ఉభయదేశాల సంబంధ బాంధవ్యాలలో అతేష సన్నిహితత్వం చేపూర్గలదని కూడా జోష్యం చెపుతున్నవి. ప్రపంచ దేశాలన్నీ ఆశ్చ్యంత ఉత్సుకతో— కొన్ని ఆమోదానందం, మరొకటి ఆనందంతోను యీ పర్యటన ఫలితాన్ని నిరీక్షిస్తున్నవి. ఇకర దేశాల సంగతి ఎలా ఉన్నప్పటికీ భవిష్యత్తులో యీ పర్యటన మన దేశ ఆర్థిక, రాజకీయ రంగాలలో యెలాంటి ఫలితాలకు దారితీస్తుందో ఉహించటం అంత కష్టంకాదు. నెహ్రూగారి ఆమెరికా పర్యటన ఫలితాలు మన దేశ శ్రేయస్సుకు ప్రతిపూరితంగా ఉంటాయేమోనని సందేహించటానికి చాలా అవకాశముంది.

అలాగే ప్రెస్డెంట్ ట్రూమన్ యిప్పుడు ప్రత్యేకంగా సూచించిన నెహ్రూను ఆహ్వానించటానికీ, నెహ్రూ ఆ ఆహ్వానాన్ని వెంటనే అంగీకరించి ఆమెరికా ప్రయాణ మవటానికీ, కారణం యేమిటి అన్న ప్రశ్న రాకపోదు. నెహ్రూగారి ఆమెరికాయాత్ర కేవలం “పరిశోధనార్థం” అని ట్రూమన్, తన పర్యటన “ఆమెరికా మనస్సును మృదయాన్ని పరిశోధించటానికి” అని ప్రతిపేదని నెహ్రూ చెప్పుతున్నప్పటికీ రాజకీయ పరిక్షాసమున్న వారెవరికైనా యీ మాటలను శ్రుతిగా విశ్వసించటం అసాధ్యమే. కేవలం యీ “పరిశోధనలే” గాక అటు ఆమెరికా ప్రభుత్వానికి, ఇటు ఇండియా ప్రభుత్వానికి— ఉభయతారకమైన అంతరార్థమేదో యీ పర్యటనలో యిమిడి ఉన్నదనటంలో భ్రాంతి ఉండదు. అసియాలో యీ మధ్య జరుగుతున్న కొన్ని సంఘటనలు ఆమెరికాకు అందోళన కలిగిస్తున్నవి. ముఖ్యంగా చైనా కమ్యూనిస్టుల చేతులలో పడటంతో అసియాలో ఆమెరికా ప్రాబల్యానికి ప్రమాదం

సంభవించింది. ఇంతవరకూ జాతీయ చైనా ఆమెరికా వ్యాపారానికి పెద్ద మార్కెట్ గాను, అసియాలో కమ్యూనిజం వ్యాప్తికి అడ్డుకట్టగాను ఉండగలదని ఆమెరికా ఆశించింది. ఇప్పుడు చైనా చేయి కారిపోవటంతో దానికి బదులు యింకో దేశాన్ని వెతుక్కోవలసిన అవసరం కలిగింది. అసియా దేశాలన్నిటిలోను సుస్థిరంగా ఉన్న దేశం ఇండియా ఒక్కటే. కాబట్టి అసియాలో ఆమెరికా ప్రాబల్యాన్ని నిలుపుకోవాలంటే ఇండియాను తన ప్రక్కకు త్రొక్కుకోవటం చాలా అవసరం. ఆమెరికా పెట్టుబడులకు, కమ్యూనిజంను అణగారేయకు ఇండియా చక్కగా ఉపయోగపడుతుంది. ఈ ఉద్దేశంతోనే ట్రూమన్ నెహ్రూను ఆహ్వానించి సుపంగా సత్కరించారు. ఆమెరికా పత్రికలన్నీ ఆచలు విషయం బయట పడకుండా చేయటానికి యెంత ప్రయత్నమడుతున్నా ఒకటి, రెండు పత్రికలు “ఇండియా భవిష్యత్తు రహస్యం” గాక, ఆమెరికాలో ముడిపడి యున్నదని నెహ్రూకు నచ్చచెప్పేందుకై తేరమొక ఆమెరికా ఆధికారులు భగీరథ ప్రయత్నాలు చేస్తున్నారని సూచిస్తున్నవి. ఇక ఇండియా తాటస్థాన్ని గురించి యెంత నొక్కివక్కాణించినా నెహ్రూ ఆమెరికా ప్రతినిధుల సభలో ఉపన్యస్తూ, “మేము వాస్తవికతను గుర్తించలేనంత ఆంధులము కాము. స్వేచ్ఛకు యెవరు ప్రమాదం కలిగించినను నహించేది లేదు. స్వేచ్ఛకు ప్రమాదం సంభవించినను, వ్యాయానికి అపాయం కలిగినను, ఎక్కడ దురాక్రమణ జరిగినను మేము తటస్థంగా ఉండాలము, ఉండకూడదు.” అనటంతో ఇండియా తాటస్థం కండిషనల్ మాత్రమేనని వెల్లడి అవటంలేదా? స్వేచ్ఛను, న్యాయాన్ని రక్షించేందుకు, దురాక్రమణను ప్రతిఘటిం చేందుకు కుంకణం కట్టుకోవటం హర్షించదగినదే. కాని యెవరిపక్షం న్యాయమైనదో యెవరు స్వేచ్ఛను నాశనం చేస్తున్నారో,

యెవరు దురాక్రమణదారుని కోర్కెయింపటం అంక లేలిక విషయంకాదు. ఆమెరికా కనపడం న్యాయమైనదంటే, రష్యా కనపడం న్యాయమైన దంటుంది. తరుచు న్యాయాన్యాయాలకు నిర్ణయించేసి నైతిక ప్రమాణాలుకాక, యెవో రాజకీయ లక్ష్యాలు, ఆధికార రాజకీయాలు అవటం సంభవిస్తుంది.

ఆమెరికా కేపిటలిజంగాని, రష్యా కమ్యూనిజంగాని, యీ రెండింటిలోను మనము కోరుకో వలసింది యేదీలేదు. రెండూ న్యాయాన్ని, స్వేచ్ఛను హరించేవే; దురాక్రమణను దాగి తీసేవే. ఒకపో యుద్ధమే సంప్రాప్తమయితే మనము అటు ఆమెరికా పక్షనగాని, యిటు రష్యా పక్షనగాని చేరటం వాంఛనీయంకాదు. కమ్యూనిస్టుల నియంతృత్వంకంటే, కేపిటలిస్టుల పార్లమెంటరీ ప్రభాస్వామ్యం మేలనున్నాయుద్ధం. గుంటూరిన ఆమెరికా కేపిటలిజం సంరక్షణార్థమై ఘోషించు పునరుద్ధరించదని వమ్మ పిలులేదు. ద్వితీయ ప్రపంచ యుద్ధంలో వలె, తృతీయ ప్రపంచ యుద్ధంలో ప్రభాస్వామ్యపక్షం, నియంతృత్వపక్షం అని విడదీయటం కష్టము. రెండవ ప్రపంచ యుద్ధ ఫలితంగా యూరపు షెట్టుబడిదారీ విధానపతనం పూర్తిఅయి ఆ దేశాలన్నీ సోషలిస్టు పథాన్ని పడేసవి. అదే విధంగా తృతీయ ప్రపంచ యుద్ధ ఫలితంగా ఆమెరికాలో కేపిటలిజం భగ్నమై అక్కడ సోషలిజం వ్యాప్తిలోకి వస్తుందని నిర్ధారణగా చెప్పలేము. యూరపులోని ప్రభాస్వామ్య సోషలిస్టు దేశాలు చూపు ప్రభుత్వలక్షణాలను లాడుతున్న గమయాన్ని తృతీయ ప్రపంచ యుద్ధంలో యేకైక విజేతగా బయలుదేరిన ఆమెరికా కేపిటలిజం పునరుద్ధరణకై ప్రయత్నిస్తే ఘోషించి పునరుద్ధరణకూడా తప్పుదారి అవుతుంది. దీనితోడూ అసీమాన్ని జాతీయ ప్రభుత్వాన్ని పెట్టుబడిదారీ విధాన రక్షణకై ఆమెరికాలో చేయు కలిపితే అంతర్జాతీయ ఘోషించి అవిభక్తులుగా వ్యాపించగలదు. రష్యాపక్షం నియంతృత్వ పక్షం అవటం నాదేహం లేదు. కాని ఆమెరికా ప్రభాస్వామ్య విధానాన్ని రక్షిస్తుందని అనుకోటానికినూడా అధారం కనిపించటంలేదు. ఆమెరికా ప్రభాస్వామ్య విధాన రక్షణార్థం

ప్రెసిడెంట్ ట్రూమన్

కేపిటలిజాన్ని శ్వేతస్తుండో, లేక కేపిటలిజం రక్షణార్థం ప్రభాస్వామ్యాన్ని బలియిస్తుండో వేచి చూడవలసికొంది. ఇప్పుటివరకూ ఆమెరికా రెండవ విధానాన్నే అనుసరిస్తున్నది. కాబట్టి ప్రభాస్వామికవాది అయిన ప్రతివాడు యెవో ఒక పక్షంలో యుద్ధాన్ని ఆహ్వానించటంకంటే అనలుయుద్ధమే రాకుండా చేయ ప్రయత్నించటం శ్రేయస్కరం. ఇందుకై ప్రభాస్వామ్య సోషలిస్టు దేశాలతో కూడిన మూడవపక్షంబయలు చేరవలసి. అది చేయ లేకపోతే కనీసం కటన్ ఫంగానైనా ఉండాలి.

వైచర్యముట్టి యిండియా కటన్ ఫంగా ఉండటం అత్యవసరమని నువ్వుచూయి. అయితే ఆమెరికానుండి ఆర్థిక సహాయంపొందే ఇండియా యెంతవరకూ కటన్ ఫంగా ఉండగలదు అన్నదే అనలు సమస్య. తన ఆమెరికా పర్యటనలో మడితజెప్రహా ఇండియా ఆమెరికానుండి సాంకేతిక సహాయాన్ని, పెట్టుబడులను కోరుతున్నదని ఆచీక నందర్బాలో పెట్టించారు. కాని తమ పరమలక్ష్యం ఒప్పుకోనిదే ఆమెరిక పెట్టుబడిదారులు ఇండియాలో పెట్టుబడి పెడకారణమేవటా కేవలం భయం. తమ పెట్టుబడులకు కావలసిన రక్షణలిస్తేనే

పెట్టుబడి పెట్టేది లేదని ఆమెరికా ప్రజలు లేదని భ్రష్టమై కూడాను. వారి మధ్యగా మన పెట్టుబడిదారులకూడా ప్రభుత్వాన్ని వత్తిడి పెడుతున్నారు. వారి వత్తిడికి మన ప్రభుత్వం చాలావరకు లొంగిపోయినట్లే కనపడుతున్నది. ఓవర్ సీజ్ ప్రెస్ క్లబ్ లో మాట్లాడుతూ ప్రధాని నెహ్రూ) "కొన్ని రక్షణలు యిచ్చే నేగాని ఆమెరికావారు ఇండియాలో పెట్టుబడి పెట్టేటట్లులేరు. ఇండియా ప్రభుత్వం కావలసిన గారంటిలు యివ్వటానికి సిద్ధంగానే యున్నది" అన్నారు. చాలాకోజుల క్రితమే మన ప్రభుత్వం వారు పని సంవత్సరాలవరకు పరిశ్రమలను జారీయంచేసే ప్రశ్న రానేరాదని చెప్పేవారు. ఇటువంటి ఆసంపూర్తి వాగ్దానాలు ఖండిరావు; ఇంతకంటే దీర్ఘకాలపు రక్షణలు కల్పిస్తేనేగాని మా పెట్టుబడిదారులు, సాంకేతిక నిపుణులు గడపదాటదు అని "సండే యూనివిర్సిటీ" అనే ఆమెరికా ప్రజిక తెగవేసి చెప్పినది. కాబట్టి నెహ్రూ) గారి వర్తమాన ఫలితంగా మన దేశంలోకి ఆమెరికా పెట్టుబడులు వారు తోరన పరచులపై భారాళంగా ప్రవహిస్తవని రూఢి మో. దీనితో మన దేశంలోని పెట్టుబడిదారులకు విదేశీ పెట్టుబడిదారుల తోడ్పాటు లభించి వారు బాగా బలపడతారు; తాము పెట్టుబడి పెట్టించేకాలంలో కమ్యూనిజంను ఆరికట్టటం మాత్రమే గాక, అచ్చటి సాంఘిక వ్యవస్థను యథాతథంగా ఉంచటంకూడా ఆమెరికా లక్ష్యం. కాబట్టి మనదేశ సామాజికవ్యవస్థగా మార్పు తెచ్చేందుకు చేసే ప్రతి ప్రయత్నము స్వదేశీ పెట్టుబడిదారుల ప్రతిఘటననే గాక, విదేశీ పెట్టుబడి

దారుల ప్రతిఘటనకుకూడా యెదుర్కోవలసి ఉంటుంది. ఈవిధంగా ఇండియా ఆర్థికవిధానం ఆమెరికా కేపిటలిజంలో ముడి పెట్టబడుతుంది. శృలీయ ప్రపంచయుద్ధమే వత్తే ఇండియాలో పెట్టుబడిపెట్టిన ఆమెరికావారు మనలకు కటకంగా ఉండనివ్వరు. ఇండియానుకూడా తమ వత్తైన యుద్ధంలోకి లాగుతారు. ఆమెరికాలో లంచ పెట్టుకున్న యిండియా ఆమెరికాలో పాటు యుద్ధంలోకి దిగక తప్పదు. "ఆమెరికాలో సంబంధం ఇండియాకు కొన్నిదాలర్లు, ఒక విధమైన ఆర్థికాభివృద్ధి తెచ్చి పెట్టవచ్చును. కాని యీ దేశంలో ఇండియా తన ఆత్మనే గాక ఆలోచన, కార్యాచరణ స్వాతంత్ర్యాన్నికూడా కోల్పోయి ఆమెరికాకు బంటుగా తయారవక మానదు" అంటాడు యం. యన్. రాయ్.

ఇండియా తన స్వాతంత్ర్యాన్ని, వ్యక్తిత్వాన్ని కాపాడుకోవాలంటే ఆమెరికా నూపర్ ఇంజీరియలిజంతో కాని, రవ్యన్ ఎక్స్ పుంషిజంతో కాని సంబంధం పెట్టుకోక ప్రజాస్వామ్యవిధాన రక్షణకు అనువైన ఆర్థిక, రాజకీయ వ్యవస్థలను నిర్మించుకోవలసి ఉంటుంది. కేపిటలిస్టు సామాజిక వ్యవస్థను అదర్భాగా పెట్టుకున్నంత కాలము ఆమెరికా సహాయంపై ఆధారపడక తప్పదు మన ప్రభుత్వంవారు దేశంలో భారీ యంత్రపరిశ్రమాభివృద్ధికై సొందరపడక, వ్యవసాయాభివృద్ధికి ప్రాధాన్యం యిచ్చి విదేశ ఆర్థిక సహాయానికి ప్రాధేయపడవలసిన అవసరం లేకుండా క్రమముగా స్థిరమైన ఆర్థికాభివృద్ధిని సాధించవచ్చును.

ఈ క్రింది డొల్లలో ఇంగ్లీషు, తెలుగు 'స్వతంత్ర' పత్రికలు అమ్ముటకు
వజ్రంట్లు కావలెను:

అమలాపురం, చోడవరం, రాజమండ్రి, బళ్లారి,
శృంగవరపుకోట, కైకలూరు, పొన్నపల్లి అగ్రహారం
వివరములకు :—

మేనేజరు, 'స్వతంత్ర',

100 లాయర్స్ రోడ్, రాయపేట. మదరాసు-14.

మానవ శ్రేయస్సుకు తోడ్పడవలసిన శాస్త్రవిజ్ఞానం నేడు స్వార్థపూరిత ప్రభుత్వాల కై వసం ఆయి మారణాయుధాలు సృష్టిస్తోంది. సాహిత్యం కూడా రాజకీయవేత్తల ఆయుధం అయితే యిక మిగిలినదేమున్నది?

సాహిత్యం రాజకీయవేత్తల బాకా కాకూడదు

భట్టిప్రోలు హనుమంతరావు

ప్రాచీనాటి పరిణామ క్రమంలో మానవ దశ చరమదశ. ఈ దశ నుండి పరిణామం ద్విముఖంగా ప్రారంభమైంది. ఒకటి భౌతికం— ప్రకృతిని, భౌతికావనరాలను అనుగుణంగా నిర్మించి స్వాధీనపరుచుకోవటం. మరొకటి చాల నుభవ మైన ఆధ్యాత్మిక, మానసిక, నైతిక పురోగమనం. ఇతర జీవరాశి నుండి మానవుని ప్రత్యేకించే విశిష్ట గుణములైన, ఆలోచనాశక్తి, నీతి విచక్షణ, స్వేచ్ఛా స్వేచ్ఛణ, ప్రేమ, కరుణ, శిశు భిక్షుక మొదలైనవే ఈ ఆధ్యాత్మిక పురోగమనానికి ఆధారమై వాయి. ఈ గుణాల మొత్తాన్నే మూలంగా 'మానవత్వం' అందాము. భౌతిక జీవితంలోని భావాల, వ్యవస్థలు శాస్త్రవిజ్ఞానం వల్ల జీర్ణ రుగుచున్నవా 'మానవత్వం' జీర్ణ రుగుట తటస్థించదు. శాస్త్రవిజ్ఞానం, మానవత్వానికి నైశిక్యం చేకూరుస్తుంది. ఇట్టి మానవత్వమే సాహిత్యానికి వస్తువు; మానవునిలోని కాశ్యత వ్యభావాలనే సాహిత్యం గుర్తిస్తుంది. దీనివల్ల సాహిత్యానికి కాశ్యకత్వం చేకూరింది—భౌతిక మైన వ్యవస్థలకు అతీతమైన మానవత్వాన్ని దృష్టిగా నుంచుకొనుటచేత; కాశ్యతమైన ఆధ్యాత్మిక పురోగమనం సాహిత్యానికి వస్తువునుటచేత.

విశ్వమానవకోటిలో నూత్రప్రాయంగా ఉన్న మానవత్వమే సాహిత్యానికి వస్తువునుటచేత సాహిత్యం సర్వజనీనమని చెప్పనక్కర లేదు. అందుచేత సాహిత్య విచారంలో—బుద్ధువా, మధ్యవర్గ, కార్మికవర్గ సాహిత్యాలనే విభజన ప్రకృతివిరుద్ధం. వీరం దరినీ మానవులుగానే సాహిత్యం పరిగణించటం వల్లనే ఉత్తమ సాహిత్యాన్ని అన్నివర్గాలవారూ ఆనందించ గల్గు

తున్నారు. ఇందుకు ఉదాహరణగా సాహిత్య ప్రపంచంలో భృవతారలుగా వెలుగుచున్న షేక్స్పియర్, టాల్ స్టాయ్, గోథే, కాలిదాసు మొదలైనవారి కావ్యాలు తీసుకొందాం. షేక్స్పియర్ క్రింది కరగతికి చెందినవాడు. టాల్ స్టాయ్ జమిందారు. ఇద్దరూ ఉత్తమ సాహిత్య స్రష్టలుగా శిరసా పహింప బడుతున్నారు, అన్ని వర్గాలవారిచేతా! షేక్స్పియర్ గ్రంథాలు కార్మిక గవ్వలలో బోరిస్ పాస్టర్ గాక్ ఆనువదించాడు. తులనీదాసు రామాయణానికి రష్యాలో విచరితప్రచారం లభించింది. ఇందుకు కారణం—వీరు మానవత్వాన్ని కృత్రిమంగా విభజించే భావాలను గుర్తించక అందరినీ సమైక్యపరచే కాశ్యత శ్రేయస్సులను విలువలను గ్రహించటమే.

ఇట్లనటంచే, సాహిత్యానికి భౌతిక జీవితానికి పూర్తిగా సంబంధం లేదనడం మాత్రం కాదు. సాహిత్యంలో తాత్కాలికంగా జీవిత చ్ఛాయలు ప్రతిబింబించ వచ్చు; యాదృచ్ఛికంగా పరిష్కారాలూ సాహిత్యం మాదిరినవచ్చు. కాని సాహిత్యంలోని విలువ ఆ సమస్య పరిష్కారంతో నశించిపోదు. అందలి విలువ కాశ్యతమైనది. దాంటే మహాకవి కావ్యాలు రిలైగాస్సు ఉద్యమానికి తార్కికమైన ప్రోత్సాహాన్ని ఇచ్చిస్తే, వాటి విలువ అంకటిలో నశించిపోలేదు. ఆ కావ్యాలు నేటికి ఉత్తమ సాహిత్యంగా పరిగణించ బడుతున్న ఉన్నాయి. కాలటి సాహిత్యం సార్వకాలీనము, సర్వజనీనము నైన మానవత్వపు విలువలనే గ్రహించి చిత్రించి కాశ్యకత్వం పొందుతుంది.

ఇక ప్రస్తుతం, మనం వింటున్న ప్రజాసాహిత్యం లేక అధ్యుదయ సాహిత్యాన్ని పరిశీలిద్దాం.

ప్రజాసాహిత్యానికి అభ్యుదయ సాహిత్యానికి మధ్య భేదాన్ని విచారించ బూనటం మృదా ప్రయోగం. రెండూ ఒకటే. రచనా మత్తులూ, రచనలూగల ఆకయం రెంటిని సమానమే. అందుచే నిజానికి ఈ రెంటిమధ్య వ్యత్యాసం లేదనడమే సబబు.

అభ్యుదయ వాదులకు సాహిత్యం ఒక ప్రచార సాధనం. తమ ఆభిప్రాయాలను, ప్రణాళికలను ప్రజల్లో వ్యాప్తిగావించి, ప్రజల సామూహిక పోందటమే వారి సాహిత్యోద్దేశ ఆకయం. వారా వ్యక్తికలూ, ఉపన్యాసపేదీకలనలె సాహిత్యం గూడా ఉపయోగపడాలని వారి ఆభిప్రాయం. కాని నిర్దుష్టమైన ఉద్దేశంతో సృష్టించబడే సాహిత్యానికి స్వేచ్ఛా వాతావరణ లభించదు; తాత్కాలికమైన ఆవసరాల ననుసరించి సాహిత్యాన్ని నిరోధించటంగాని, ఆదేశించటంగాని జరుగుతుంది. ఎలియోట్టార్మియో అనే కమ్యూనిస్టు కవి టోన్స్లియా బేకి వ్రాసిన కాబుల్ ఇలా అన్నాడు: 'స్వేచ్ఛగా పెంపొందలేని సంస్కృతి తనవని తెగ చేర్చలేదు... సంస్కృతి అంతా రాజకీయమే విషయం, తత్ఫలితంగా ఆభివృద్ధి నిరోధించబడి నూతన సమాధానాలకు అశ్వేషణ జరగదు.' అంటేగాదు, ప్రచారకుల దృష్టిలో శాము సూచించినదే 'అంతిమ సత్యం' అనే సంకుచిత దృష్టి, అహంభావం బయలుదేరుతుంది. కాని 'సత్యం' ఎన్నటికీ అంతిమం కానేరదు. అందువల్ల సత్యాశ్వేషణలో కళా కారుడు, కన అనుభవాలను పరిశీలించి ఆలోచించటానికి, వస్తు సేకరణకు స్వాతంత్ర్యం ఉండాలిగాని ఒక నిర్ణీత ప్రణాళిక ద్వారా ఆతని స్వేచ్ఛకు ఆరికట్టరాదని ఉక్రెయిన్ రచయితల సంఘ అధ్యక్ష పదవినందున్న పెట్రోపాంక్ ఆభిప్రాయం. కాబట్టి ప్రచారక దృష్టితో జరిగే రచనకు స్వాతంత్ర్యం ఉండదు. అందువల్ల దానికి ఉత్తమ సాహిత్య ప్రపంచంలో స్థానం లభించదు. మరొక విషయం. ఒక ప్రయోజనాన్ని ఉద్దేశించి జరిగే రచనలు, అది సాధించబడిన వెంటనే తమ ప్రయోజనాన్ని కోల్పోయి వాటి విలువ నశిస్తోంది. ఉదాహరణకు, యుద్ధ కాలంలో అనేక గేయాలు వ్రాయబడినై. కాని యుద్ధంతో వాటి ఆయుధాయం పూర్తి అయింది. ఇట్లే ఇతర

ప్రచారక రచనలు కూడా కావ్యకత్తం లభించదు. అది వాస్తవ్య గర్భంలో జీర్ణించిపోయింది. ఇక అభ్యుదయ వాదుల ఆకయాలు ఎంత వరకు ఆభివృద్ధికరంగా ఉన్నవో పరిశీలిద్దాం. పీడిత ప్రజాసాహిత్య కష్టాలను తొలగించి వారిని ఉద్ధరించడమే వీరి దృష్టిలో సాహిత్యోద్దేశం. ఈ ఆకయం మంచిదేవని అందరూ అంగీకరించి తీరాలి. కాని ఆ ఆకయ పూర్తి సాధించే విధానమే ముఖ్యంగా గమనించవలసిన విషయం. మార్క్సియన్ డయల్టిక్స్ పై నాధారపడిన వర్గ విభాగము, చరమదశలో జరిగే సంఘర్షణ, తద్వారా నూతన సమాజ నిర్మాణము సాధ్యం కాగలదని వీరి నమ్మకం. కాబట్టి వీరి ఆభిప్రాయాల ప్రకారం సాహిత్యం ప్రాతప్యవస్థలను విధ్వంసంచేసి నూతన వ్యవస్థా నిర్మాణానికి పురికొల్పాలి. కాని మానవ చరిత్రను పరిశీలించినచో సంఘర్షణ, విధ్వంసం మొదలైన చర్యలు ఆభివృద్ధికి సాధనములు గావరి, కేవలం విచిత్రకావ్యమైనదనే విషయాన్ని రుజువు చేస్తున్నది. ప్రాణి, ప్రాథమిక దశల గూడా సాధ్యమైనంతవరకు సంఘర్షణను తప్పించుకొని సామరస్యం ద్వారానే పరిణామాన్ని సాధించవట్టు ప్రకృతి కాస్త్రం వల్ల తెలుస్తున్నది. నిన్ను లేక నేడులేదు. నేడు లేకటికి పునాది. ఇదే ఆభివృద్ధిలోని మూలమూత్రం. గతమునుండి సేకరించిన అనుభవాల ననుసరించి ప్రస్తుతాన్ని పునర్నిర్మించుకొంటూ భవిష్యత్తును తేజోవంతంగా ఎంచటానికే మానవుడు తొలికండి ప్రయత్నిస్తూ వచ్చాడు. ప్రకృతి సిద్ధమైన ఈ పరిణామ సూత్రానికి విరుద్ధంగా ఉన్న దాన్ని విధ్వంసం చేసి కూనకుండా సర్వమూ సృష్టిస్తూ మనుజుడు కంటే పౌరపాటు మరొకటిలేదు. సంఘర్షణ ద్వారా ఆభివృద్ధిని సాధించటం ఎంత ప్రకృతి విరుద్ధమో, నేటి ఆర్థిక వ్యవస్థలో వర్గ విభాగాన్ని చరమదశకు గొనిపోవటం గూడా అంతటి అనుభవమే. పృథుక సామాజికత్యవస్థ, బూర్జువా వర్గమూ, మధ్యవర్గమూ, ప్రొలిటేరియట్ వర్గమూ అని ఆర్థికంగా విభజించబడి యున్నది. ఇందు బూర్జువా ఉన్నతవర్గం, ప్రొలిటేరియట్ క్రిందితరగతి, మిగిలినది మధ్యవర్గం. సాంప్రదాయంగా వీరు విద్యాధికులు; విద్యయే

వీరిజీవనాధారం కావడంవల్ల సహజంగా వీరు ఆలోచనాపరులై సాంస్కృతిక విలువలకు, ఉన్నతాదర్శాలకు సంరక్షకులుగా ఉన్నారు. సమాజంలో ఉత్కృష్ట సంస్కృతికి వీరు ప్రతినిధులు. ఆధ్యుడయ్యావారుల ప్రకారం. ఈ మధ్యవర్గం క్రమంగా చిటికి ప్రావిలేరియట్ వర్గంలో కలిసిపోతుంది. సమాజవర్గీకరణ క్రమంలో నాడు బూర్జువా ప్రావిలేరియట్ వర్గాల విభిన్న శ్రమిస్తులు సంఘర్షకు వస్తే, ఇది నిజమైన అభివృద్ధిక్రమమేనా? అనే సందేహం రాకమానదు. ఉత్తమ సంస్కృతికి చెందిన మధ్యవర్గం క్రింది వర్గంలో కలిసిపోవటం సంస్కృతికి తీరని నష్టం. అందుచే ఆది వాంఛనీయం కాదు. అంతేగాక తమ విశిష్ట వ్యక్తిత్వాన్ని మధ్యవర్గం కోల్పోగలదా? మరియు నేడు యంత్రయుగంలో, కాస్త్రవిజ్ఞానాభివృద్ధివల్ల పారిశ్రామిక యాజమాన్యంలో వచ్చిన నూతన పరిణామాలవల్ల మార్కుస్ ఊహించినట్లుగా వర్గీకరణ జరగక క్రమంగా మధ్యవర్గం బలపడుతోంది. తక్కువ తరంగా వర్గసంఘర్షణకు అవకాశం నశిస్తోంది అని చెప్పవచ్చు.

తమ సాంస్కృతిక విలువలను విడిచి కేవలం ప్రావిలేరియట్ వర్గంలో తమకు సమైక్యతరచుకోవటం మధ్యవర్గం నమ్ముతించదనే విషయం నేడు నిస్సంశయాగా కనిపిస్తోంది. ఆధ్యుడయ్యావారులను, అభిప్రాయభేదం రావటానికి మధ్యవర్గ వాసనలు విడిచిపెట్టి లేనివాలే కారణం. వారి దృక్పథం యధార్థమైనదే. కాని వారు తమస్థానాన్ని భావాలకు నిర్దుష్టంగా గుర్తించి నిరవధిచుకో లేకపోవటం కోరనియం.

“ఆధ్యుడయ్యావారులు” మానవుని భావాలకు, కృషికి, ఆర్థిక కారణాలను, వ్యవస్థలకు ఉత్పత్తి క్రతుల సంబంధాలను మూలాగా పరిగణిస్తారు. అందుచే మానవజీవితం వారి దృష్టిలో ఆర్థిక శ్రమిస్తుపైనే కేంద్రీకరించబడి యున్నది. కాబట్టి నిజమైన ‘సాహిత్యం’ అమలులో ఉన్న ఆర్థిక పరిస్థితులను మాత్రమే వస్తువుగా స్వీకరించాలి. ఆవిధంగా నిర్మింపబడిన సాహిత్యమే “ఆధ్యుడయ్యా సాహిత్యం” అని వీరి అభిప్రాయాలు. ఇకరమలు-అనగా సెక్స-మొదలైనవి ముఖ్యంగా పరిగణించిన రచనలు ఊహ సాహిత్యంలో కలిసి నామరూపాలు. లేకుండా పోగలవని వీరి ఉద్దేశం. కాని తిండి ఎంత ప్రధానమో, మానవునకు సెక్సుగూడా అంతే. ఈ రెండూ మానవునిలోనూ, వస్తువుల్లోనూ సమంగా గోచరించే లక్షణాలే! కాని సెక్సువాదులూ, ఆధ్యుడయ్యావారులూ విషయాన్ని చెరియొక పైపుకు లాగుతున్నారు. ఒకరికి జీవితమంతా సెక్స్; మరియొకరికి జీవితమంతా ఉదరపూరణమే. ఇద్దరూ మానవునకు బుద్ధిబలం, హృదయం ఉన్నవని గుర్తించటం లేదు. పేరునకు మాత్రమేగాక, యధార్థమైన సాహిత్యం మానవుని మానసికహృదయ శోభలకు గుర్తిస్తోంది. అదే సాహిత్యంలాని విశిష్టత. ఆధ్యుడయ్యా సాహిత్యంలో ఇవి మృగ్యం.

వారి రచనలనుబట్టి ఆధ్యుడయ్యా వారులకు రాజకీయమైన ఆశయములు గల వనటంలా ఆ సత్యం లేదు. వారి దృష్టిలో రష్యా ఒక్కటే ప్రజాప్రభుత్వ సిద్ధాంతాల నడుపరిస్తోంది! కాబట్టి రష్యా ఆదర్శాలే ప్రజాసాహిత్యానికి ఆదర్శాలు! రష్యాలో తమూరైనదంతా ప్రజా, లేక ఆధ్యుడయ్యా సాహిత్యమే! అని వీరి అభిప్రాయం. ఈ సందర్భంలో రష్యా నేడు సాహిత్యంవల్ల అనుసరిస్తున్న విధానం ఎట్టిదో, అది ఎంత వరకు ఆధ్యుడయ్యాకరంగా ఉన్నదో పరిశీలించటం అప్రస్తుతం కాదు.

1946 మే 11 ‘బోల్షివిక్’ అనే ప్రభుత్వ పక్షపాతిక ఈ విధంగా ప్రకటించింది: “రష్యా ప్రజలు, తమ ధియేటర్లలో, విదేశ రచయితలకు చూపే ఆదరాభిమానాలను సాధారణమైనవిగా పరిగణింపరాదు. ఆ నాటకాలు కళాదృష్టిలో ఉత్తమమైనవి కావు; సోవియట్ ప్రజల స్వభావికి పరిపూర్ణమే కావు.” తమ స్వభావానికి అభిరుచులకు విరుద్ధములైనచో ప్రజలే గర్హించి బహిష్కరించ గలరు. తమకు అనందం గలిగించే వస్తువును నిర్ణయించుకొనే హక్కు ప్రజలకున్నది. కాని ఆ వస్తువు రష్యాలో ప్రభుత్వంచే నిర్ణయించ బడుతున్నది. కాబట్టి ఆధికారవర్గం నిర్ణయించిన సాహిత్యం, ప్రదర్శనాలు మాత్రమే ప్రజలకు లభిస్తున్నాయి. తక్కువతరంగా వారిలో కళాభిజ్ఞత నశించిపోతోంది.

కాలానుగుణమైన రాజకీయపు టెన్షుల నడుపరించి సాహిత్యంవల్ల రష్యాప్రభుత్వ విధానం

మాడుతోంది. ప్రభుత్వం నిర్ణయించిన కొలత బద్దలకు వరిపోని సాహిత్యాన్ని ప్రభుత్వం విధ్వంసం చేస్తున్నది. యథానంతరమిషయానికి నిదర్శనాలు అనేకం లభించిస్తే. రష్యన్ రచయితలలో జొన్నాంకో ను ప్రసిద్ధుడు. అతడు 'జ్యైజ్'దా' పత్రికా సంపాదకుడు. 1946 జూన్ మాసంలో, రష్యన్ కమ్యూనిస్టు పార్టీ జొన్నాంకో రచనలను లక్ష ప్రతులు ప్రకటించటానికి తీర్మానించింది. కాని మరి రెండు నెలల తర్వాత ఆగస్టులో జొన్నాంకోను రష్యన్ గర్భశ్రువుగా ప్రకటించి అతని రచనలకు ప్రచారం నుండి తొలగించి వేసింది ప్రభుత్వం. అతడు పత్రికా సంపాదకత్వం గూడా గోల్పోయాడు. జొన్నాంకో రచనలూ కెల్ల పూర్తిగా గర్హింపబడి విమర్శింపబడిన కథ ఇది.

"మరణశయ్యపై నున్న పృథుడు, భార్య వైపు చూస్తాడు. ఆమె అతని చూస్తూన్నైకొని వక్షస్థలంపై నుంచుకొంటుంది. పృథుని వివాదవనంగా చిరునవ్వు కనిపిస్తుంది. వెంటనే అతడు మరణిస్తాడు. గృహం రోదవలతో నిండిపోతుంది."

ఈ కథ సోవియట్ ప్రభుత్వానికి ఆగ్రహం కలిగించటానికి గల కారణం ఏమిటి? శేవలం ఆర్థిక రాజకీయములైన విషయాలే ఆసందానికి కార

ణముకావరి, అగాధమైన, అవ్యక్తమైన భౌతిక మానసిక కారణాలు మానవుని ఆసందానికి కారణాలని నిరూపిస్తూ జొన్నాంకో సాంప్రదాయ సిద్ధమైనమార్కుస్ అభిప్రాయాలకు వ్యతిరేకించాడని అతనిపై అభియోగం. ఆభ్యుదయ చృక్ష్మకం ఇదేనా?

ఈవిధంగా 'సాహిత్యం' రాజకీయ సాధనంగా నుపయోగించడే నిర్ణీతమై పోతోం దలలో అత్యుక్తిలేదు. కాస్త విశ్వాసం ప్రభుత్వాలకు ఆయుధమై, మారణహోమాల్లో ప్రపంచాన్ని రేలుస్తోంది. సాహిత్యంకూడా ప్రభుత్వానికి సాధనమైనచో ఇక మానవుడు మానసికంగా మరిణామక్రమంలో వెనుకటి దశకు పోవలసిన దౌర్భాగ్యం పట్టక తప్పదు.

కాబట్టి 'ఆభ్యుదయ సాహిత్యం' ఆనలు సాహిత్యంగాదు. ప్రచారానికి వీలుగా నుపయోగించబడుతున్న చాట్వయ సాధనం. ఇక ఆ సాహిత్యం ప్రచారంచేసే భావాలు, ఆశయాలు గూడా ఆభ్యుదయకరంగా లేవు. శేవలం పురాతనమైనవి, విధ్వసాత్మకమైనవి. 'ఆభ్యుదయ సాహిత్యం' పేరుతో ప్రచారంలోనున్న రచనల్లో నిజంగా ఆభ్యుదయమూ లేదు, సాహిత్యమూ లేదనే విషయం యధార్థము.

కొత్త పద్ధతులు

సమస్య పరిష్కారం

జీవితం సమస్యలతో కూడుకుని ఉన్నది. సమస్యలు పరిష్కారాలు కోరతాయి. సమస్య అను పరిష్కరించటానికి చాలా మార్గాలుంటాయి. కొందరికి సమస్య లేదు కేర్పడ్డామో తెలుసుకుని ఆ కారణాలు తొలగించడం ఇష్టం. ఇదే సరి అయిన పరిష్కారమార్గం అనుకునే మూఢవిశ్వాసులు చాలామంది ఉన్నారు. నిజానికి అన్నిటికన్నా కష్టకరమైన దీ మార్గమే. ఆంధ్ర దేశంలో ఉప్పెన వచ్చింది. ఎందుకొచ్చింది? అంగాభాఖాతంలో వాయు గుండం విర్పడటం

వల్ల ఉప్పెన వచ్చింది. వాయు గుండాన్ని ఎట్లా తీసెయ్యటం? చీల్లేదు. ఆట్లాగే, సంసార భారం ఎందుకు హెచ్చుగున్నది? పిల్లలు పుట్టుకు రావటంవల్ల! పిల్లలేందుకు పుట్టుకొస్తూవు! పెళ్లాటంవల్ల! ఇందులో ఏ కారణాన్ని తీసేస్తా? జైల్లో తోస్తావు!

కారణాలను తీసెయ్యటం మాటలు కాదు. కారణాలు గతానికి చెంది ఉంటాయి. అవి కార్యమూ పం లో అంతర్నితంకూడా అయి ఉంటాయి. అంతర్నితం కానప్పుడు కూడా

వాటిని తీసెయ్యటం మాటలు కాదు. అది "హామ్" అంటే పోవు. ఒక్కొక్కసారి తిరుగబడతాయి, మా చాకలిలాగా.

అందుచేత బుద్ధిమంతులైనవారు, ఇప్పుడిప్పుడు, సమస్యలను ఎదుర్కొనే టప్పుడు చాలా యంత్రంగా ఆ సమస్యలకు కారణాలే లేనట్లు నటిస్తున్నారు. వాటిని దువ్వి, బుజ్జగించి, గోముచేసి, ముద్దెట్టుకుని, తైరుకొట్టి బుట్టలో తేనుకోవటానికి ప్రయత్నిస్తున్నారు.

నేను మా చాకలాడితో అదే చేస్తున్నాను. నా కేర్పర్ల సమస్య మీరంతా ఊహించుకోవచ్చు. ఇటీవల నా చొక్కాలు—సరి కొత్త చొక్కాలు నయం—ఒక్క ఉతుక్కే పిలిచావున్నాయి. ఆచ్చగా చొక్కాల దుర్బార్లమే ఆడకోవటానికి పోవకులూ, బసెనులూ, మా అవిడ చీరలూ, దుప్పట్లూ, జంబూనాలూ, (చాకలికి వేసివచ్చుడు) తివాసీలూకూడా పిలిచావునే ఉన్నాయి.

నేను సహజంగా చాకల్ని లెట్టుకున్నాను. వాణ్ణి ఏమీ అననందకు మా అజ్ఞానకూడా లెట్టాను.

మా అవిడ అంతకన్న సహజంగా నన్ను లెట్టింది. చాకలిని ఆనే గుండె పైర్లం ఉంటే నన్నే అనమన్నది. చాకలిని అనలేకనా? మహారాజుగా అందును. కాని అది డిప్టామెసీ కాదు. అందులో కావ్యంలేదు. వాడు ఏ మత్తుతో ఉండి నన్ను మట్టి అన్నాడంటే ఇక నామాట మా ఎడటింటివాళ్ళ కుక్కకూడా వినదు. ఆ సంగతి ఆడవైన మా అవిడకు ఎట్లా తెలుస్తుంది?

అందుకని నేను మా చాకలివాడిమీద నా డిప్టామెసీ అంతా ఉబయోగించాను. వాడువచ్చే టైముకు ఇంట్లో ఉండి వాణ్ణి చూడగానే ఒక చక్కని చిరువత్స పారేశాను.

మా అవిడ, పిచ్చి మొత్తుకోలు, వంటింటో నుంచి, "అడుగో, వాణ్ణి నాలుగు పెట్టండి," అని కోరింది.

"వాడు వాడు కనిపిస్తున్నాడు," అని మట్టి కేశకాను.

"ఒరే చాకలి," అన్నాను గొంతు కొద్దిగా నవరించుకుని.

"ఏం, బాబూ" అన్నాడు చాకలి.

"ఒరే, గుడ్డలధరలు మండిపోతున్నాయి."

"అవును, బాబూ."

"మన గుడ్డలు పోస్తానువాళ్ళకూడా కగతం వున్నాయే—ధరలతో మండడం చాలవట్టు."

"అలాగాండీ?"

"అదికూడా మళ్ళీ సమస్యకాదు. ఈ కరువు కాటకంలో మనకు గుడ్డలు బొత్తిగా అట్టి రాకుండా ఉన్నాయి. మనకు పేరుకు ఎసిమిడి చొక్కాలున్నాయి కాని ధరించటానికి యోగ్యమైనది ఒకటే కనిపిస్తున్నది. ప్రస్తుతం మన ఆర్థిక సెనుకబాటునుబట్టి ఈ చంకలో చినిగిన చొక్కా కలుపుకున్నా రెండుకంటే చొక్కాలు లేవు. కాగా ఈ ఎసిమిడి చొక్కాల మింజుమలే నాలుగు కిందటి నెలలూ కొన్నవే. అంటే వాటిలో రెండు ఆప్పుడే చినిగిపోయాయన్నమాట. అదికూడా చంకలో చినుగు ఒక చినుగు కాదనుకుంటే మటుకే. లేక పోలే మూడు చినిగా యన్నమాట. నెలకు మూడేసి చొక్కాల చొప్పున మనం కొనలేమని వేరే చెప్పాలా?"

చాకలి నాకేసి కోపంగా మాసి, "చొక్కాలు నేను చింపా నంటున్నారా?" అన్నాడు.

'ఛీ, ఛీ! ఎల్వేట్టే! ఎంతమాట! నేను ఎప్పుటికీ అనకు. ఈ బట్టల సమస్య నేను సంపూర్ణంగా నీ సహకారంతోటే సాల్వు చెయ్యదలిచానని నీవు నమ్మవచ్చు."

"అదికాదు రెండి, బాబూ, అమ్మ గారన్నారు, నన్ను మానేసి ఇంటోనే చాకిరేవు పెడతామని. అందు కడిగా!" అన్నాడు చాకలి.

"దానిమొహం! దానికేం తెలుసు? ఈ సోపలిట్టు కిబుర్లకేంలే?... మనం ఇండియా ప్రభుత్వంలాగే భుక్తు లగ్గించాలి. గాటు లేని బడ్జెటు తయారుచేసుకోవాలంటే నెలకు మూడు పోసి, రెండు- చొక్కాలు కట్టించుకునే మాట తలపెట్టరాదు. అందుకని ఏం చెయ్యాలి? అ విషయం నువ్వు ఏ సలహా చెబితే అది చెయ్యటానికి సర్వసాధ్యంగా ఉన్నాను. అంతేగాని చాకిరేవు కాలియ్య చేసేదికల్ల. అనగా కల్లా వార్త."

"బాబూ, నా మాటిని ఇంటో చొక్కా వెయ్యటం మానెయ్యండి."

“కేస్!”

“ఒక్క చొక్కానాదంగా వారం రోజులు వాడండి.”

“మాకావా!”

“మూర్ఖు, చివిన చొక్కాలన్నీ అమ్మగారి చేత కట్టించండి.”

“ఏంటన్నావులే?”

“అలేగాని నిశ్చయంగానే ఇస్తే బట్టలు మానుకుని చదువు లేనోళ్ళలాగా ఉంటారా, బాబూ!”

“చాలా బాగా చెప్పావురా! నాకు నిజంగా అర్థమిది నవ్వొక్కడిచే కనిపిస్తున్నావు. నా అవిడే నాకు గర్భశత్రువైపోయి, చొక్కాలు ఇస్తే వెయ్యకుండా ఉంటే, ఏళ్ళకొద్దీ ఉంటాయనీ, నీకేవే వని రూపాయలా ప్రతి నెలా ఆదా అవుతాయనీ, బట్టల ఖర్చు నెలకే ఇరవై చొప్పున మిగులుతుందనీ వచ్చి సామగ్రివాదం మాట్లాడుతున్నదంటే నమ్ము.”

“నాకు వన్నెండు రూపాయలు చేయించండి, దొరా! ముడివరుకు, అంటే చూడూ నీళ్ళూ అవీ మహా సిరాకిగా ఉన్నాయి” అన్నాడు చాకలి.

“దానికే భాగ్యం!; వచ్చే దీపావళి నీకు ప్రత్యేక ఈలా మిస్తాడు భావకం చెయ్యి” అన్నాడు.

ఇంకా అమృతక్షైలాగా నా ఆవిడ పంటింటోనుంది ఉడికివడి, “వాడితో చొక్కాల మీద లెక్కద్దు కొడుకున్నా లేమిటి? బట్టలెందుకు చించుతున్నాడో ఆడగలే? నా నీరలు అన్నీ బాట్లబాట్ల చేశాడు. ఒక్కనీరే లేదు.” అని ఆరంభించింది.

“నీ స్వార్థం మాస్తే నాకు ఒప్పు ముడిపో తోంది. వాడూ మరిషేనా! వాడి కష్టసుఖాలు విచారించారా? నే నేదో చెప్పవలసివట్టు చెయ్యి తున్నాగా? మధ్య నువు వేలుపెట్టటా దేనికి?

నీకు తెలిసినపాటి నాకు తెలిదూ! చాల్తే దొరుకో!” అని నా అవిష్టి గట్టిగా కోప్పడ్డాను.

“అన్నట్టు వాడు కిందటి ఉరుకులా మీ కోవలి ఒకటి బసినొకటి తీసుకురాలేదు... అది తెచ్చావాట్రా?”

“అప్పుడే తెస్తానీగా, అమ్మగారూ?”

“అబద్ధం! వచ్చి అబద్ధం!”

“వాడట్లా అబద్ధం లాడేవాడు కాదు.”

“మీరు లెక్క తప్పుగా చూసుంటారమ్మగారూ? నే నింటో ఎంత వెలికినా కనిపించండే! ఉంటే ఏమవుతాయో?”

“లెక్క నీ ఎవట చూస్తాని కాదుట్రా?”

“అయితే తప్పుగా చూసుంటారు.”

“మాచారా, వాడు ఎంతలా మాట మారుస్తాడూ!”

‘నువ్వూరుకోవే! పోయిన బట్టల విచారణ’ నంతుం చేస్తాను. దానికి మన చాకలే అధ్యక్షుడుగా ఉంటాడు. నువు వాడికి నూటికి మారు పాళ్ల నవకరించి పోయిన గుడ్డల ఆరా తీయి. న్యాయంగా విచారణ జరవటానికి నాకే అభ్యంతరమూ లేదు.”

“మీ మొహమల్లే ఉంది విచారణ!”

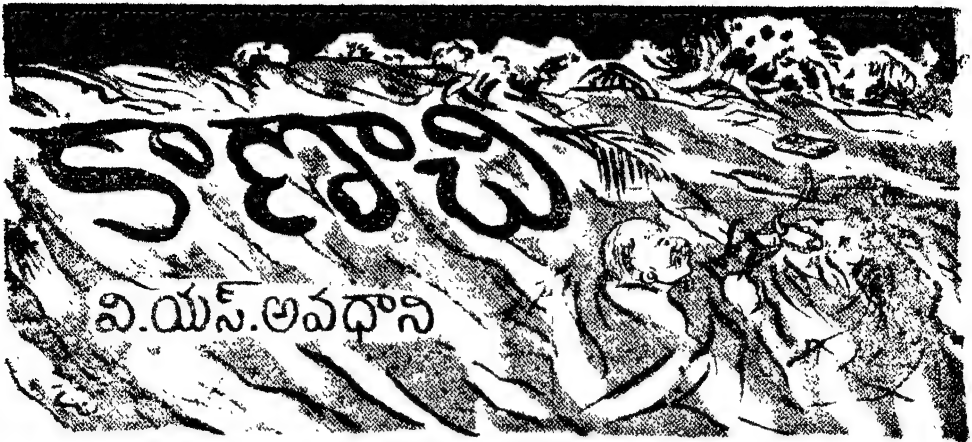
“ఛవ్! నోరెత్తకు! చాకలి అర్థి నెమ్మ పాన్ చేసేస్తున్నాను. నేను మళ్ళీ చెప్పేవరకూ నువు చాకలాడిమీద చాడిలు చెప్పటానికి వీలేదు.”

“అయితే వాడూ మీరూ ఎందుకోనన్నా దూకండి. నన్ను మాత్రం దివగని గుడ్డ లడక్కండి.”

“అదేంమాట! బట్టలు ఉరికటం వాడివంటూ, నా కవి ధారణయోగ్యమైన స్థితిలో అందించటం నీవంటూనూ! మన చాకలి, నువ్వు, నేనూ కలిసి నిర్మలహృదయంతో పరస్పరం నవకరించుకుంటేనేగాని ఈ సమస్య పరిష్కారం కాదు” అని చెప్పేశాడు

“రావు”

ఇది నాది అనే గుణం యగార్థమయినది. ఈ నాది అనే ప్రభుత్వే వ్యక్తియుక్త అన్ని రకాల విక్రేదలకు మూలం: దాన్ని ఆస్కారం చేసుకుని నేడు అన్ని రకాల ప్రబోధాలూ సాగు తున్నాయి. ఈ నాది ఆశేదాన్ని కార్యసారణి వ్యక్తితో కల్పించుకోగల రాహత్యను సామాన్య విద్యాపంశ్కారాలు గల పౌరునికి కలుగచేయ వలసిన బాధ్యత ఎంతయినా ఉన్నది. ఆ పనిని రాజ్యాంగయంత్రం చేస్తే మంచిదే, చేయడం లేదన్న సెవంతో చేతులు నలుపుకుంటూ కూర్చుంటూ వ్యక్తి తన "నా" కోసం పాట్లు వదులుతున్నానని ఆశుకుంటూ, తననే నాశనం చేసుకుంటున్నాడు.

... ..

వెంకయ్యకాపు తన చేలన్నీ గిరిగిరి లిరిగి ప్రాద్దు (మంకేపరికి వచ్చాడు. బీడులోకి వచ్చే వరికి వాన వానర కలిసింది. పెద్ద జాబ్బుచెట్టుకింద మంచుని ఏటివంక పరకాయించి చూశాడు. విరు చాలా కొద్దినేవట్టో పొంగనున్నదని తెలుసు కున్నాడు. మునుపు ఓసారి ఇట్టానే విరు చాలా ఎక్కువగా పొంగింది. అప్పుడు తను నడి వయస్సులో ఉన్నాడు. మైరుతో ఉన్న చేలన్నీ తెదేపోయినా తన శరీరంలోని బలాన్ని చూసు కుని చాలా వైర్యంగా ఉన్నాడు. అప్పటికి తన కూతురు ప్రసవముయ్యిరైరోజులు. ఆ పసిగడ్డుచూ కాలింకనూ తన నిట్టలకు నలుగున్నీ ఏ ప్రమాదమురాలకుండా అనాడు కాపాడుకో గలిగాడు. ఈ సారి వైద్య పొంగితే సంగతులు ఎట్టా ఉంటాయో తన ఊహ కందడం లేదు.

తన నలుగురు కొడుకులూ పెద్దవాళ్ళయి నారు. ఆడపిల్లలు అక్షవారింటికి వెళ్లారు. తన కున్న పొలమూ గట్టా కొడుకులే చూసుకుంటున్నారు. అసలు వాళ్లు చూసుకొనడమే తన కోరిక. అయినా రోజూ కో సారయినా పొలా లన్నీ చూసిన ప్రేనేగాని తనకు తృప్తి ఉండదు.

జాబ్బుచెట్టు క్రిందనే ఓ పెద్ద బండ ఉన్నది. ఆ బండపగ్గర గొడ్డు కాచుకునే పిల్లలు ఆడు కుంటారు. వెంకయ్యకాపు కాసేపు ఆటూయిటూ చూసి ఆ బండమీద చరికిలబడ్డాడు. తన పెద్ద కొడుకు గ్రామమున్నీలో సంచాయించాడు. తన చిన్నకొడుకు మూలం ఫయిసలుదాకా చదివి ఉల్కోనే ఉండి పొలంపని చూసుకుంటున్నాడు. మూడోవాడూ నాలుగోవాడూ అయిదోవాడూ దాకా చదివి అంకతో చదువు మానుకుని పొలం పని చూసుకుంటున్నారు. నాలుగోవాడు కొంచెం కొరకొరలాడే వ్యభాసం కలవాడు. పెద్ద వాడు ఎప్పుడూ తన గౌరవ ప్రతిపత్తుల సంగతే తప్ప సమస్తికి సంబంధించిన సంగతులే చట్టించు కొనడంలేదు. ఆ సంగతి నాలుగోవాడికి నిట్టకనే భాగాల పంచకం తెచ్చాడు.

ఇది యిప్పటికి ఆరేండ్లనాటి సంగతి. కొడుకు "అయ్యా, ఎవళ్ళకుండ వాళ్లం పెట్టుకుంటాం" అని అన్నప్పుడు వెంకయ్య తన పొడుగు మీసం పైకి లేసుకుని ఓ చిరునవ్వు నవ్వుతూ, "అట్లాగే" అన్నాడు. నాలుగోవాడికి వెంకయ్య కాపు కూడా భాగం లేసుకోవాలని ఉన్నది. వెంకయ్య కాపు ససేమిరా అన్నాడు. అఖిరి అయ్యింది

తనతోపాటు ఉండనున్నాడు. వెంకయ్యకాపు అదీ వీలే వచ్చాడు.

తన ఆ ఊరు మొదట వచ్చినపుడు ఓ చిన్న గుడిని వేసుకున్నాడు. కొంచెం కొంచెం మార్పు తో అదే ఈనాటికి నిలిచిఉన్నది. దాంట్లానే ఉంటానన్నాడు. ఎవరికి తోచిన గింజలు వాళ్లనే తెచ్చి యివ్వసాడు. తనకు గుబులు పుట్టిలే ఇంట్లో లెండిమాని ఏకొడుకు ఇంటిలో తొయిలింటాడు. అప్పుడు తనమడిసి లచ్చి ఏమీ అనేదికాదు. ఇప్పుడు అదీ లేదు. ఇంకా తనకేం దిగులు? ఆ బండమీదనే కూర్చుని అన్నీ గుర్తుకు తెచ్చుకుంటున్నాడు. అవన్నీ ఎందుకు గుర్తుకు వస్తు నాయో తెలియక వెంకయ్యకాపుతలకవట్టాడు.

లేచినుంచురి మళ్లీ ఓసారి ఏరువంక పరకా యించి చూచాడు. అప్పటికే వీరు లంకలో ప్రవేశించడానికి సిద్ధంగా ఉన్నది. ఈ యేటికి తమమీద ఎందు కింక కోవమో తన కర్థం కావడము లేదు. అవునుగాని ఈ గవర్నమెంటువాళ్లు పోనీ వీరు ఊళ్లోకి రాకుండా ఏమన్నా చెయ్యి రానూ? అది వాళ్ల కనలే పట్టదు. వెంకయ్య కాపు గంకలా నడచి తన గుడిని ముందుకు పెట్టి నిలబడ్డాడు. కోడెమాడ గుంజకు కట్టిన తాడు తెంచుకొని వచ్చి కిందుకు తొక్కుతూ వచ్చి కాపుముందర నిలబడింది. కాపు దాని గంకడోలు తన చేతితో నిమిరుతూ "ఏం...ఎందుకూ ... ఇంత కోపం ... తాడు తెంచావేం ... కొత్తతాడు ... ఆ ... అదా... నిన్ను అమ్మతానని వెంకయ్య నిన్న అన్నాడు. అది నీకు తెలిసిందా? ... నేను అమ్మయ్యా... పెద్దవ మొయ్య రూపాయలు ఎవరికి కావాలి? చదా..." అంటూ దాన్ని మరో పలుపుతో ఇంకో గుంజకు కట్టినేశాడు. ఒక జనుబకటై, కాస్తజొన్నదంటూ కలిపి దానిముందరవేశాడు. అదిమనసుపలాడుతునే జనుబకటైములుతోంది.

సమస్తీ కుటుంబంగా ఉండగా వెంకయ్య కాపుకి నాలుగు అవులుండేవి. అందులో పెద్దావు తాను మొదట కొన్నది. దాని దూడే యిది. ఇది పెద్దకొడుకు భాగంలాది. కాని వాళ్ల కెవరికి లొంగదు. అందుకనివాళ్లు వెంకయ్యకాపు దగ్గరే దాన్ని ఉంచి దాని నుగతి చూస్తుండ నున్నారు.

పెద్ద కొడుకు నిన్న దాన్ని ఎవరికో వెయ్యి రూపాయల కమ్మకున్నావని లేరం తీసుకు వచ్చాడు. వెంకయ్యకాపు "వెయ్యి రూపాయలకు ఎవరయినా తన కొడుకుని అమ్మకుంటారా?" అని అడ్డం తగిలాడు. కొడుక్కి అమ్మలని గట్టిగా ఉన్నది. అయినా తండ్రి అడ్డం తగిలేసరికి ఆయన్ను కాదని అమ్మే సాహసం లేకపోయింది.

ఆ దూడ ఒక ఎత్తూ మిగతా తన అట్టి అంతా ఒక ఎత్తూ వెంకయ్య కాపుకి. వీరు అంతగా పొంగి వస్తోందని తెలిసినవాళ్లు సామాన్లు అదీ బాగ్రత్త పరచు కుంటున్నారు.

గ్రామ ముస్సబయిన వెంకయ్య పెద్దకొడుకు యింటికి ఓవర్సీర్ వచ్చి వీరు చాలా ప్రమాద కరంగా ఉన్నదన్న సువార్త ఆందించాడు. వైగా దగ్గరనున్న లాకుల దగ్గరికిపోయి ఆయన కొన్ని బోట్లుకూడా తెచ్చాడు. కాని నగం రాత్రి లంకలోని వాల్తేడరూ లంకను వదిలి పారుగు గ్రామాలకి పోవడానికి తెమలలేదు. కాని తోగి కొడి కూసేవేరకు లంకలోని కొన్ని ఇండ్లు ముసుగ సిద్ధంగా ఉన్నాయి. తప్పక చాలామంది తమ సామాన్లు వేసుకొని లంకనుండి బయలుదేరి అటు ప్రక్క వూరుకో ఇటు చావుకో పెళ్లిపోయారు. మనుషులు తమ ప్రాణాలు రక్షించుకునే చాడా వుడిలో ఉంటే చాలా పశువులు ప్రవాహంలో కొట్టుకుపోయాయి. ఈతవచ్చిన ఎడ్డు గిత్తలూ ప్రవాహంలో కొట్టుకుపోతూనే ఏదో ఒక గట్టుకి చేరుతున్నాయి. ఈతవచ్చిపూడా చాలు తెలియని పశువులు అట్టాఅట్టా గిరిగిరా లెడుగుతున్నాయి.

వెంకయ్యకాపు దగ్గరికి ముసనము వచ్చాడు. అప్పటికి తెల్లవారవస్తోంది. దాదాపు లంక అంతా మునిగిపోయినట్లే.

"అట్టా చూస్తావేం. చదా, ఆ నావలో ఎక్కు" అన్నాడు ముస్సబు. వెంకయ్యకాపు వినిపించుకున్నాడో లేదో తెలియదు.

"ఏందే అట్టా చూస్తావు" అని ముసనము గదమాయించాడు. "ఆ...ఏం లేదు. అమ్మాయిలూ, కొడలూ, అందరినీ అవతలికి చేరేశావా?"

"అందరినీ చేరేశాగాని నువ్వు కదలవేం? ఆ దూడను అద పములు."

“అ...అట్లనే ఎదులుకాను. నువ్వు బడా అన్నాడు వెంకయ్యకాపు ముఖం చిట్టిస్తూ.

మువ్వయకు ఒకబనా! అంచేత ఎటో బడి పోయాడు. వెంకయ్యకాపు తన చెనుటూడ్చి కట్టిన గుడిసె బడిపోవడం చూశాడు. తనది అనేది ఈ విధంగా నాకన మయిపోతుంటే చూస్తూ నవించడం అతని అలవాట్లలో లేదు. కాని చేసేది ఏమీ కనుపించలేదు.

రెండోకొడుకు, మూడోకొడుకు ఈశ్వరేడు. వాళ్ళ ఏట్లాబెట్టలనూ, మూట దనకాలనీ నాలుగోకొడుకు అవకలకి చేరవేశాడు. తీరా నిలవదొక్కుకొని చూసే సరికి తన నాయన ఇంకా లొకటానే దూడను కావించుకుని తూర్పున్నాడన్న సంగతి గుర్తుకొచ్చింది. జరిగిన దానికి చాలా బాధపడ్డాడు. తన తండ్రి యీడ లేదనికాదు. ఆయన గజ ఈతగాడు. బెజవాడ దగ్గర క్రైష్ణ నిండా వచ్చినప్పుడు ఆటునుంచి ఇటూ ఇటునుంచి అటూ నాలుగుసార్లు ఈదిన ఆడగుల మనిషి. అయినా ఆతనికి ఎందుకో భయంగానే ఉన్నది.

గజగటా కట్టడగ్గరకు వచ్చి చూసేసరికి ఏటి మధ్యన ఒక చిన్ననావ కనుపించింది. అందులో తన తండ్రి ఉన్నాడేమోనని ఆశపడ్డాడు. కాని ఆ వడవ సరిగ్గా ఏటి మధ్యకి వచ్చే సరికి ఓ పెద్ద తుమ్మచెట్టు కొట్టుకు వస్తూ వస్తూ దానికి ఆడ్డంబడ్డది. ఇంకా ఏముంది ఆసలే చిన్న వడవ అందులో దాంట్లో ముప్పుయిమంది మనుషులూ, కొంత సామాను. నిలువుగా పడనమునిగింది. అది చూస్తున్న వెంకయ్య నాలుగో కొడుకు శివ శివాఅంటూ ఏటిలోదూరిలొకవైపు ఈడదంమొదలు పెట్టాడు. ఈతలో తండ్రికి ఎంతమాత్రం తీసిపోదు.

కాస్తూరం యీదేసరికి వాడికి ఓ పెద్ద తాటి చెట్టు ఆడ్డంకెగిరింది. దాని నిండా అన్నీ పాములే. తెగ బునకొడుకున్నాయి. తాడిలితప్పించుకుని ఎట్లాగో అవకలబడేసరికి ఎక్కడినుంచి వచ్చిందో ఆ పాడు మొసలి అది వాణ్నిలాక్కుపోయింది.

అవకలిగట్టున నిలబడ్డ వెంకయ్యకాపు దూడ సంగతి ఆడమరచాడు. ఆసలే భయానకంగా ఉన్నది. ఒకరిసంగతి ఒకరు పట్టించుకునేసీలి నలను దప్పింది. ప్రాణాలు గుప్పిటలో పట్టుకుని ఎవళ్ళ గొడవలో పారున్నాడు.

వెంకయ్యకాపు గొడవంతా కొంత అక్కర్లంగానూ మరికొంత భయంగానూ ఉంది. ఈ విరు ఇట్లా పొంగాలిందేనా! ఈ విధంగా జనం అంతా అనర్థకపుచాపు చావాలిందేనా! ఈ విటినిగురించేనా తను ఈల్లోని పంతులు రియ్యని పాటలు పాడుతాడు! ఏకోకానా దయ ఆనేది కనుపించక పోలే యీ మనుషులంతా ఏ మయిపోతారు! తనకు దయ ఉన్నది. నీళ్ళందర్నీ ఈ అడవి నుండి కాపాడాలని ఉన్నది. తనేం చేయగలడు!

ఇట్లా అలోచిస్తూనే నిలబడ్డాడు. దూడ చెంగు చెంగున పరుగెత్తుకుని వచ్చి అతని వైపున లాగుతోంది. ఆయోమయపు అలోచనలలో మునిగి లేలకుండా ఉన్న వెంకయ్యకాపుని నిద్రలేపినట్లు లేసింది. దూడవలపును పట్టుకుని గల గల అప్పుడేమయలుదేరనున్న నావదగ్గరికి వెళ్లాడు.

“నువ్వయిలే ఎక్కు. ఆ దూడకు చోటు లేదు.” అని జనం ఆరిచారు.

“దూడకు చోటు లేదూ! అయితే నేనూ ఎక్కును” అన్నాడు వెంకయ్యకాపు. నావ కదిలిపోయింది.

వెంకయ్యకాపు కొడిదూడా ఏటిలో ఈడ మొదలు పెట్టారు. దూడ చాలా బలం గలది. దాన్ని పదిలిచేస్తే అది గట్టుకు చేరగలదు. వెంకయ్యకాపు గజ యీతగాడు. దూడను పదిలిచే కొంచెం ప్రయోనపడి అయినా అనకలి గట్టుకు హాయిగా చేరగలదు. కాని దూడ కాపును వదలలేదు. వదలదు. కాపు దూడ సంతకన్నా వదలలేదు.

ఏటి మధ్యకి వచ్చేసరికి పెద్ద తెప్పగా నీళ్ళు వచ్చినయి. వెంకయ్యకాపు పట్టుదలకొద్దీ యీదు తున్నాడు. దూడ వెనకకడ్డది. దాని వలపును తన మొలకాటికి కట్టుకున్నాడు. ఓ పెద్దగాలి ఆరంభమయింది. దాంతో పాటు ఏరు వారవడి కాస్తయింది. అయినా వెంకయ్యకాపు ఈడు తునే ఉన్నాడు.

అంతలో రెండుమూడు తుమ్మచెట్టు ఒకటిగా కొట్టుకు వచ్చినయి. వెంకయ్యకాపు ఆయన దూడా వాటిలో కొట్టుకుని పోయిశారు. అక్కడ మునగడం ఎక్కడ లేలాలో తెలియదు. అసలు లేలాలో లేదో!

భారత విజ్ఞానాభివర్ధక సంఘం

సర్. సి. వి. రామన్ విఖ్యాత పరిశోధనలు

ఎ. వి. ఎస్. రామారావు

(గత సంచిక తరువాయి)

తొలి రోజులలో భారత విజ్ఞానాభివర్ధక సంఘముయొక్క కార్యక్రమం ప్రయోగయుక్తమైన ఉపన్యాసాలతో విజ్ఞానమును జనాదరణీయమొనర్చుటయందే కేంద్రీకృతమై యుండెను. ధన సామగ్రి నైతేవేమి, పరిశరములు, తగిన పొందిన పరిశోధకులు లేని హేతువుచేత నైతేవేమి అనాటి ఆ సంస్థ కార్యకర్తలకు నూతన కాస్త్ర పరిశోధనల ప్రసక్తి అంతగా వర్ణించు కొనుటకు వీలు చిక్కలేదు. ఆధునిక విజ్ఞానాభివర్ధక పరిశోధనలయందు శ్రోతలకు నూతన మేర్పరచుట, ప్రయోగములను చేయించుట మొదలగు విషయాలను కలిగించుట-అదియే ఆ రోజులలో ఆ సంఘముయొక్క ముఖ్య కార్యక్రమము. తొలి రోజులలో డాక్టర్ నర్సారావు, లెఫ్టాంట్ కండితు లిరువురే నిర్దిష్ట సమయాలలో ఆ సంస్థయందు భౌతిక శాస్త్రోపన్యాసాల నొసంగుచుండెడివారు. ఆ తరువాత తారా ప్రసన్నరాయి, రసాయన శాస్త్రమును గౌరవోపన్యాసకునిగా అందు ప్రవేశించినారు. అటు పిమ్మట క్రమంగా వేర్వేరు శాస్త్ర సంగాలలో ప్రత్యేక కృషి గావించిన విద్యావేత్తల ములకు వచ్చి, ఆ సంస్థ ఆధ్వర్యమున జన సామాన్యానికి శాస్త్రోపన్యాసాల నొసంగుటకు కమిషనరుల యభిప్రాయము వెల్లడించినారు. వీరిలో డాక్టర్ జగదీశ్ చంద్రబోస్, సర్ అల్బెర్ట్ మిఖిల్, డాక్టర్ సిలవర్స్టన్ నర్సారావు ప్రభృతులు ముఖ్యులు. ఇంతలో కలకత్తా విశ్వవిద్యాలయ విద్యా ప్రణాళికయందు కాస్త్ర విద్యకు స్థానము లభ్యంకంగా, ఇంటర్మీడియట్ - ఇన్ - సైన్సు (I. Sc.) పరీక్షకు భౌతిక, రసాయన, వృక్ష

శాస్త్రములందు విద్యార్థులకు శిక్షణిచ్చే కార్యక్రమాన్ని మూడూ సంఘం చేపట్టింది. కాని 1904 లో కలకత్తా విశ్వవిద్యాలయం ప్రత్యేకంగా 'సైన్సు డిగ్రీ కోర్సు'ల వేర్పరచి, వేర్వేరు కళాశాలలలో ఆ పరీక్షల కవనరమైనంతవరకు ప్రయోగయుక్తమైన కాస్త్ర విద్యాబోధ కవన కళములను కల్పించలేని వెంటనే ఆ కార్యక్రమాన్ని విజ్ఞానాభివర్ధక సంస్థ కస్టోదుకొని, నూతన పరిశోధనలకేసి దృష్టిని కేంద్రీకరించినది. అయితే ఎన్నడుమూడ-అప్పుడే కూడ, నేడు కూడ-జనాదరణీయ శాస్త్రోపన్యాసాలు దాని కార్య కలాపమునుండి కస్టించవలసివచ్చినది. భారత విజ్ఞానాభివర్ధక సంస్థ ఆధ్వర్యమున జరిగిన మొదటి పరిశోధనలు, వంగ ప్రభుత్వపు వనాయ రసాయన పరీక్షకుదయిన డాక్టర్ సర్వోలాల్ నర్సారావు 1902 లో, 'కాబర్ ఫెర్రో సైట్రైడ్' స్ఫటికాలపై గావించబడినాయి. ఆ తరువాత 1906 నుండి రోజు రెండుసార్లు భౌమ్యవాతావరణాన్ని పరీక్షించి, అందుకు సంబంధించిన వివరాలను ప్రచురిస్తూండేవారు. ఆ రోజులలో వాతావరణ పరిశోధన కాలలు (Meteorological Observatories) లేని కొరతను ఆ సంస్థ కొంతవరకు తీర్చేదని మనం భావించవచ్చు. పిమ్మట కొంతకాలానికి కలకత్తా నగరంలో అమ్మబడుచున్న అహార పదార్థాలను రసాయనిక విశ్లేషణ గావించి, తత్ఫలితాలను ఆ సంస్థ ఆధ్వర్యాన్ని కరపత్రాల రూపంగా ప్రచురిస్తూండేవారు.

క్రొత్త అధ్యాయం :
ఇట్లు వినదిశాభివృద్ధిని గాంచుచున్న భారత విజ్ఞానాభివర్ధక సంఘపు చరిత్రలో 1907 క

సంవత్సరమున క్రొత్త ఆధ్యాయం ప్రారంభమైనదని వచించవచ్చు. ఆ సంవత్సరంగానే భారత ప్రభుత్వపు బౌద్ధికశాఖలు పనిచేసే యంత్రము చంద్రశేఖర్ వేంకటరామన్ తన తీరిక సమయాలలో శబ్దశాస్త్రమందు పరిశోధనలు చేయుటకై ఆ సంస్థలో ప్రవేశించినాడు. ఆ తరువాత అనంతకాలానికే రామన్ ఆధ్వర్యాన్ని ఆ సంస్థ ప్రయోగశాల ఎడ తెరసి లేని పరిశోధనాగారంగా పరివర్తనమొంది, ప్రాచ్యఖండంలో ప్రఖ్యాత విజ్ఞాన సత్కారస్వేచ్ఛ కేంద్రంగా మెలొందినది. రామన్ శబ్దశాస్త్ర పరిశోధనలన్నియు ఆ కాలంలో గావించబడినవే. ఆనాడు రామన్ పర్యవేక్షణ క్రింద శబ్దశాస్త్రంలో పరిశోధనలు గావించి విఖ్యాతులైన వారిలో డే. బి. ఎన్. టెన్జి, ఎస్. కే. బోస్, ఆర్. ఎన్. ఘోష, ఎచ్. ఎన్. మైత్రా ప్రభృతులు గణనీయులు.

ఇంతలో 1917 వ సంవత్సరమున వేంకటరామన్ కలకత్తా విశ్వవిద్యాలయోపాధ్యక్షుడు సర్ అగ్నేతోష్ ముఖర్జీ ఆహ్వానము సంగీకరించి, ప్రభుత్వోద్యోగానికి స్వచ్ఛిన్నము కలకత్తా విశ్వవిద్యాలయంలో భౌతిక శాస్త్రాచార్యునిగా ప్రవేశించినాడు. అయితే ఆనాటి విశ్వకళాపరిషత్ కళాశాలకు సమగ్రమైన ప్రయోగశాలలేదు. కాగాఉన్నతాశయ మండితులైన సర్ అగ్నేతోష్, రామన్ పరిశోధనల కద్దు తగుటకు కిచ్చగించక, విశ్వవిద్యాలయాచార్యునిగా విధి విర్వర్తిస్తూనే రామన్ విజ్ఞానాభివర్ధక సంఘపు పరిశోధనా గారంగా యథారీతి పరిశోధనలు సాగించుకొనుట కంగీకరించి, మైత్రా విశ్వవిద్యాలయ ప్రయోగశాలనుండి తన కవసరమైన శాస్త్రపరికరాలను విజ్ఞానాభివర్ధక సంఘపు పరిశోధనాగారానికి తీసికొనిపోయి యధేచ్ఛగా వాడుకొనుటకునుడ అనుమతించాడు. ఆ రీతిగా సమూహిక విస్తృతావకాశాలతో రామన్ శబ్ద, లేజర్శాస్త్రాలలో వివిధ పరిశోధనలు చేసి, పరిమాణమనందేకాక ప్రామాణ్యమునందునుడ ఉన్నతములైన పత్రికములకు వెక్కిరింటి నావిష్కరించినారు. ఈ పరిశోధనల ఫలితమే—1928 లో ఆయన అన్వేషించిన రామన్ పరిక్షేపణ సిద్ధాంతము

(Raman Effect) ఆ మహత్తర సత్కారస్వేచ్ఛ ఫలితంగా 1930 లో వేంకటరామన్ విజ్ఞానవేత్త కాంక్షించే ఉజ్జ్వలమైన ఉన్నతమైన నోబెల్ బహూకృతిని కై వసం చేసికొని విజ్ఞాన విశారదునిగా తాను కీర్తిని పొంది, తన్ను చేరదీసి, ఆశ్రయమిచ్చిన భారత విజ్ఞానాభివర్ధక సంఘానికిమాడ విజ్ఞాన ప్రబంధంలో నుష్టిరమైన యశస్సును చేకూర్చినాడు. ఆనాడు లేజర్శాస్త్రంలో రామన్ ఆధ్వర్యమున పరిశోధనలు గావించి విఖ్యాతులైనవారిలో కె. యన్. కృష్ణన్, కె. ఆర్. రామనాథన్, ఇ. రామకృష్ణారావు, కే. టెన్జి, రామచంద్రారావు, సి. మహదేవన్, సూరి భగవంకం, కృష్ణమూర్తి, వెంకటేశ్వరన్ ప్రభృతులు ముఖ్యులు.

ఇండియన్ జర్నల్ ఆఫ్ ఫిజిక్స్ :

భారత విజ్ఞానాభివర్ధక సంఘమునందు శాస్త్రపరిశోధనల నారంభించిన తొలిరోజులలో ఆ పరిశోధనల ఫలితాలను 'ఫిలసాఫికల్ మేగజిన్' 'ఫిజిక్స్ రివ్యూ', 'నేచర్' మున్నగు ఆంగ్ల విజ్ఞాన సంచికలలో ప్రచురిస్తూ, అందు ప్రచురితమైన వాటినే తిరిగి కరపత్రాలుగా భారత విజ్ఞానాభివర్ధక సంస్థ ఆధ్వర్యమున ప్రచురిస్తూండేవారు. 1912 వ సంవత్సరము నుండి ఈ కరపత్రాలలో, పాశ్చాత్య విజ్ఞాన సంచికలలో ప్రచురితమైనవే గాక, ఎందుకు ప్రచురితములుగాని క్రొత్త పరిశోధన పత్రములు సూడ కొన్ని ప్రకటితమున చుండెడివి. ఇక 1914 నుండి విజ్ఞానాభివర్ధక సంఘముయొక్క సాంవత్సరిక సంచికలలో "శాస్త్రవిజ్ఞాన పరివర్తిత వహరములు" (Transactions of the Science Convention) అనే షిర్షికతో ఆ సంస్థ యొక్క పరిశోధనాగారముల నుండి వెల్వడిన విజ్ఞాన సంపద సంతకు శాస్త్రప్రపంచమున కందించు చుండెడివారు. ఏలే దినదినాభివృద్ధికొందుచున్న పరిశోధనల ఒత్తిడికి ఇదినుడ కట్టుకొనలేక పోవుటచే, 1915 నుండి "భారత విజ్ఞానాభివర్ధక సంఘ శార్యకలాపము" (Proceedings of the Indian Association for the Cultivation of Science) అనే షిర్షికతో ఒక సంచికను అవసరమైనపుడెల్ల ప్రచురిస్తూండేవారు. ఇంతలో కలకత్తా

విశ్వవిద్యాలయములో 'వేంకటరామన్' భౌతిక శాస్త్రచార్యునిగా ప్రవేశించడంతో, ఆ పరిశోధక సంస్థల నుండి వెల్వడెను విజ్ఞానసంపద 'హెచ్చు భాగం' భౌతికశాస్త్ర పరిశోధనలే కావడంచేత, విజ్ఞానసాధిక అంతయు ఇంచుమించు భౌతిక శాస్త్ర పరిశోధనల పత్రాలతోటే నిండిపోవు చుండెడిది. వైగా విజ్ఞానాభివృద్ధికి సంస్థ పరి శోధనాగారముల పనిచేయుచున్న వారిచే గాక ఇతరత్రా పరిశోధనలు చేయుచున్న వారి విజ్ఞాన పత్రములు సూత్ర ఆదు ప్రకటింపబడు చుండు టచే, దానిపేరు అంత సమృద్ధిసముగా సోపక 1926 నుండి ఆ సాధికను "భారతీయ భౌతిక శాస్త్ర పత్రిక" (Indian Journal of Physics and Proceedings of the Indian Association for the Cultivation of Science) గా మార్చి మార్పుటకు సిద్ధులయ్యారు. అంతటి నుండి యిటీవల వరకూ ఆది వైవిధ్యప పత్రికగా వెల్వడినది. ఈ మధ్యనే అది సూప పత్రికగా చేయబడినది.

1933వ సం॥ వరకు రామన్ ఆభ్యర్థమున అటు కలకత్తా విశ్వవిద్యాలయ శాస్త్ర కళాశాల లోను, యిటు భారత విజ్ఞానాభివృద్ధి పరిశోధనా గారముందుకు ముచ్చురముగా శాస్త్ర పరిశోధనలు జరుగుచునే యుండెడివి. ఇంకొక, పెంకు పూరులో స్థాపితమైన భారత విజ్ఞాన పరిషత్తు (Indian Institute of Science) వారి ఆహ్వానమున స్వీకరించి, 1938 లో వేంకట రామన్ విజ్ఞానాభివృద్ధికి సంఘంబి. కలకత్తా విశ్వవిద్యాలయమునకు విద్యార్థులు చేరినాడు.

'సర్కార్' ఆచార్య పీఠం:

రామన్ ఆభ్యర్థమున శాస్త్ర పరిశోధనల దినవిజ్ఞానాభివృద్ధి గాంచుచున్న కొలది గొం విజ్ఞా నాభివృద్ధికి సంఘములో ప్రత్యేకంగా ఒక శాస్త్ర చార్య పదవిని కల్పించవలసిని ఆవశ్యకత ఎక్కువై నది. కాని అది 1936 లో కాని సాధ్యపడ లేదు. ఆ సంవత్సరమే బీహార్ లోట్ మైత్రా ప్రత్యేకంగా భారత విజ్ఞానాభివృద్ధికి సంఘానికి లక్ష రూపాయలు విరాళ మిచ్చి ఏ కక్కుంపా స్థాపన జరగడై న డాక్టరు మహేంద్రప్రసాద్ సర్కార్ పేర ఒక ఆచార్య పీఠమును, వెల్వడింపు అవకాశము కల్పించినాడు. ఆ

'మహేంద్రప్రసాద్ సర్కార్' ఆచార్య పీఠమును మొట్టమొదట అలంకరించిన నిజ్ఞానవిశారదుడు డాక్టర్ కె. ఎస్. కృష్ణన్.

డాక్టర్ కృష్ణన్ ఆ ఆచార్య పీఠమును 1942వ సం॥ వరకుమువరకు ఆధిష్టించి, ఆ సంస్థ యందు విఖ్యాత పరిశోధన గావించాడు. ఆ సమయంలో ఆ య ప చేసిన పరిశోధనలలో 'Magnetic Anisotropy and Crystalline structure' కూర్చిన ఆన్వేషణలు గణనీయమైనవి.

1948 నుండి 'మహేంద్రప్రసాద్ సర్కార్' ఆచార్య పీఠము డాక్టర్ ఎస్. దేశ్ ముఖి అధిష్టించి, ఆ పరిశోధనాగారమును, శాస్త్ర పరి శోధనలకు ఆభ్యర్థమును పొందుచున్నాడు. ఈయన పర్యవేక్షణలోని కేంద్రముల నువయోగింది పృథివీముల నిర్మాణమును కనుగొనుటలో భారత శాస్త్రజ్ఞులు ఎక్కువగా పాల్గొనినది నాడు.

ప్రథమ, ద్వితీయ ప్రపంచ యుద్ధ సంగ్రామాల మధ్యకాలములో భారతీయులు అధునిక విజ్ఞానమునందు ఎక్కువగా పాల్గొనినది కల్గించు కొని శాస్త్ర పరిశోధనల గాని పొటలై ముందుకు ప్రోత్సహింపవచ్చుచున్నా రనుట ఆతిశయోక్తి కాదు. ఇక భారత ప్రభుత్వమునూడ శాస్త్ర పరిశోధనలకై యిగోధిక కళాశాల మొనర్చి చుండుట విచిత్రమే. ఆ య లే యూ సాటి శాస్త్ర పరిశోధనలను, యింకొక పరిశోధనల ను బహుళ వ్యత్యాస నున్నవి. విదేశిక వ్యక్తి ఆభ్యర్థమున ఆతిని కిచ్చలై శాస్త్ర గు గంబా పరిశోధనలు గావించి తత్కాలముననే చేకవు బహుము. పురోభివృద్ధికి కాంక్షించుట కష్టము. అంతేకాక శాస్త్ర మభివృద్ధియగు చున్న కొలది ఒకే సమస్యను వివిధ దృక్పథముల పరిశీలించి పరిష్కరించవలసి అవశ్య కుత ఎంతేని గోచరించుచున్నది. గాన, ద్వితీయ ప్రపంచ యుద్ధసంగ్రామకాలంలో భారత విజ్ఞా నాభివృద్ధికి సంఘ పాలకవర్గం కిచ్చుంపా శాస్త్ర కలాపాన్ని మార్పుచేయవలసి. ఆవశ్యకతను గుర్తించి తత్పురింపకై పూనుకొన్నది.

నూతన ప్రణాళిక, కాఖిలు:

అయితే ప్రభుత్వమున్న ప్రయోగశాలకు తల్పి ఒక చిన్న పరిశోధనా గారమును కల్పించి/

ఈన్ను పరిశరములను కొంతవరకు పెంపొందించిన, గాని అనంతభివృద్ధి కార్యక్రమము సక్రమముగా నెరవేరదు. అంతేగాక సంవత్సరము సంవత్సరము కొందు జా బకారు దీధిగా కాస్త పరిశోధనలను అవశ్యకమైన ప్రకారంతక కలకత్తా నగరమభివృద్ధి చెందినకొలది మృగ్యమైనా అంగుచే ప్రకృత మున్న సంస్థను మార్పుచేయుటగాక దానిని పూర్తిగా త్యజించి కలకత్తా నగరానికి ఆనతి దూరములో నున్న కాధవపురంలో దానిని నిర్మించుటకు పూనుకొనిరి. అందుకై మంగ ప్రభు త్వపు సహాయ పహకారములతో వికాలమైన ప్రదేశమును నేకరించి నూతన పరిశోధనాగారము నకై పశ్చిమ మంగరాష్ట్ర ప్రధాని డాక్టరు దిదాన్ చంద్రగాయ్ చే, 26 సెప్టెంబరు 1941 నాడు, శంకుస్థాపనకూడ చేయించిరి. ఈ నూతన ప్రధానికకు 30 లక్షల రూపాయలవరకు ప్రారంభముగా ఖర్చునవని, అంతటియంచి ప్రతి యేడు మొదటి వత్సరము 3 లక్షలనుండి క్రమంగా కాలం గడిచిన కొలది 5-6 లక్షలవరకు వ్యయం పెరుగునని అంచనా వేయబడినది. ఇందు భారత ప్రభుత్వం కొంత ధనమును, పశ్చిమ మంగ

ప్రభుత్వం కొంత ధనమును మంగూరు చేసివది. సాత భవనములను విక్రయించుటతో మరి కొంత ధనము ననుకూరుకు. కేషిందిన ధనముకై ప్రకృతము ఆ సంస్థ అధ్యక్షుడు, మేనునాన్ సహా ఉదారులకు, విజ్ఞానప్రియులకు అధ్యర్థన చేశాడు. ప్రకృతం భారత విజ్ఞానాభివర్ధక సంఘపు లాభ్యర్థమున భౌతిక శాస్త్రముచే వివిధగా పరిశోధనలు జరుగుచున్నట్లు మనకు ద్యోతక మగును. నూతన భవనములలో ఆరు వేళ్ళేరు పరిశోధన కాఖలు నెలకొల్ప నిశ్చయించబడినది. (1) X కిరణములు, అయస్కాంతత్వము, (2) రేజిక్వాస్త్రము, (3) సిద్ధాంత భౌతిక శాస్త్రం, (4) భౌతిక రసాయన శాస్త్రం, (5) సేంద్రియ రసాయన శాస్త్రం, (6) నిరింద్రియ రసాయన శాస్త్రము. వీటిలో ప్రతి పరిశోధనకాఖ ఒక ఉదారుని అధ్యర్థమున నుండును. వారి పర్యవేక్షణక్రింద వేళ్ళేరు కుగాలలో సాగించు పరిశోధనలంభిన్న తరహాలవారు- పెక్కు రుందురు. వీరివారికి కాధవపురంలో పరిశోధనాగార మున్న స్థానముచే వలది గృహాలు విగ్నాటు చేయబడు చున్నది. (సమూహము)

శుభ్రమైన చలువ....

645 1576

ఉరుము చెప్పినది-

‘వైరాగి’

చెప్పిన మొగలపైర కాగడాల రక్షకాంతి.

ఉద్యానవనాల్లోని మౌనమాత ప్రకాంతి.

ఇలా ప్రాంతాల యమయూతన,
అరుపులు, కేకలు, ఆరణ్యరోదన.
చెరసాల, రాచనగరి, ప్రతిధ్వని.
మమార తైలశ్రేణిపై భ్రమమేఘ గర్జన.
బరికిఉన్ననా దాతిడు చనిపోయాడు.
బరికి ఉన్నవార్యం మనం చనిపోతున్నాం
కొంచెం పీరిమిటో.

ఇక్కడ త్రాగిండుకు నీళ్ళే? బండరాళ్లు.
కటికరాళ్లు. నీరెక్కడ? ఇరుకలో? వ.
పర్వతాలపై చుట్టుక ప్రాకే త్రోవ.
శుష్క, ముష్క, శివాసుకట తైలశ్రేణి.
నీరుంటే నేన తీరేవార్యా త్రా.
బండలపై ఆలోచించట మెలా ఆగి?

కడియారిన చెనుట. ఇరుకలో కూరుకపోయే

[కాశ్యప]

నీరుంటేవా? అహ! బండరాళ్లు.

ఉమియ లేని విప్పిచున్నల గిరిముఖ మృగహ్వార

[మిగి]

హర్షనేంనుకు ఆగి విక్రమించేను కెక్కడ

[వ్యర్థి?]

పర్వతాలలో ప్రకాంతం మాడ లేదు.

పాశుష్క విఫలమాధ్యా మేఘగర్జన. వర్షపు

[కాడ లేదు.

కొండలలో ఏకాంతం మాడ లేదు.

బగిలి నెగిలిన మట్టియల్ల బొరియల్లాంచి.

కరువబోతయ్ శోభతో ఏద్రమాతులు వెక్కి

[రించి.

ఈ బండరాళ్లు కాక నీళ్లుంటే

ఈ బండరాళ్లున్నా నీళ్లుంటే

నీరు! నీరు!

ఒక నెలయేరు!

రాళ్ళ మధ్య

చిన్న బొరుపు!

జల జల జల నీరుపారే శబ్ద మున్నా
ఎందుగడ్డి చప్పుడు టీటక క్రేంకారంకాక
రాళ్ళమధ్య నీరుబారే శబ్దమున్నా
చేవదారు చెట్లమధ్య నీటివల్లుల
కుహూ, కుహూ, కుహూ, కుహూ, కూజితా
[లున్నా

బావుండేది?

కాని ఎక్కడ? నీ రెక్కడ?

నీరెక్క నమస్తా దెల్లల్లుడు. ఎవ్వడా మూడో
[వాడు?

నీవు నేను మాత్రముంటాం నే రెక్కచేసినపుడు
కాని శ్వేతమార్గంమీద ముంనుకు చాసినపుడు
నీరెక్క నమస్తా దెల్లల్లుడు ఇంకొకడు
బూడిదరంగు దుప్పటిలో మునుగు చేనుక

[ప్రాకుతూ

అడవో, మగవాడో తెలియదు కాని

ఎవరది నీ కవలి ప్రక్కన?

ఎత్తుగా గాలిలో ఏమిటా మహాకల్పం?

మాన్యగర్భ శోకాల కలవరం

ఎవ్వరా మునుగు కాతులు గుంపులు గుంపులుగా
అంటులేని మైదావాల్లా.

చరికుష్కపీలితమాత్ర పరివేష్టిక

విదీర్ఘవసుధావక్షం వైపడి లేస్తూపోతున్నార?

ఏమిటా మహానగరం కొండలపై?

పగుళ్ళు, మరమ్మతులు.

విసీల వాయువులో విస్ఫోటాలు.

వకనోన్ముఖ నోపురాలు

తెరువలేం, విభక్తు, అలక్ష్మాంద్రయా

వియన్నా, లండన్.

మిథ్య.

ఒక శ్రీ కన మదిర్ఘశ్యామల శోభలు గట్టిగా

[లాగివట్టి

కథానిక “రా, కవిత తెరిగినదాస! రా!”

స ర ల్

(క్రిందటిసంచిక తరువాయి)

అతిథిమందిరాని కానుకగా ఉద్యానవనం వుంది. అందోక చెట్టుక్రింద కూర్చుని కవితా గీతకలను రచించుటలో నిమగ్నుడై వున్నాడు ఆనందుడు. ఆపరాజ్ఞం సమీపిస్తూవుంది. ఎండ వేడిమికి చెమట వాకలు కట్టింది.

నీరజ యెకాయెనిసి అసెసి కెదురుగా నిలిచింది. ఆనందుడు వ్రాస్తున్నా అసెసి ఆకర్షించడానికి యిలా అం— “ఈ సమయంలో కూడా కవిత్వం వ్రాయగలవా కవి?”

ఆమెను చూడకగదానే ఆనందుడు జవాబిచ్చాడు— ‘మీరీ సమయంలో అంక్షం ఇలాన్ని పరిచివస్తే వికాల విశ్వాసం మరెవ్వరూ కను కార్యాలను చేయనే కూడరా?’

“నేనూ ఒక ప్రాణినే అం దా!”

“మరి అంక్షంపునాలో ఎవరించు మీరీ జీవన సౌఖ్యంలా లెం తెలియగలను?”

“నిన్ను కవిగా యెవ్వరూ కాదు, ఆనంద్! ఈ నిష్ఠాకవలలో నీ జీవనం విహించుకుపోదూ? అంతపురంలో వుండిపోండి విహించుకుపుట్టగా నిన్ను చూడాలి కై బయలుదేరాను. మరి చూడ్తున్నగా, యీ నారుగానివమైగా నీవు లక్ష్యంలేదు. నీ మిటి నీవిత కళోర ప్రాణి?”

ఆనందుడు అంతిమ సత్కరి ముగిస్తూ— “కళోరత వ్యూహంపై నీం నది నీరజాదేవీ! ప్రకృతి పరివర్తనలను సహించింత మాత్రాన కళోరత నా కేలా నా స్థితిలో? నా శోమల మైన మనస్సును మీ రెండు గ్రహించలేదు కాబోలు” అన్నాడు. మళ్ళీ మరొకప్పుడు ఊహలకు యిలాఅన్నాడు— “ఇంకాను, నేను కళోరుడనే. అప్పుడప్పుడు యిలా అంటున్నా వుంటాను: ప్రపంచాన్నంతా దహించాలి... పక్షయ కల్హం లాన్ని పొంగజేయాలి. ఈ చెట్టు జీవలను, నదీ గడులను, రాజభవనాలను... మరన్నిటినినైతిల్య

మొందజేయాలి. అంతా నాదుమారు చేయాలి. ఆ తరువాత నే నొక్కడనే యెకాకై అలసి పోవువరకూ అట్టగలనం చేయాలి. అట్టి భావ నలునూడా నా నా అప్పుడప్పుడు ఉదయిస్తాయి నీరజమహారీ! నే నట్టి కవినికూడ.”

నీరజ ఆ మాటలకు నివ్వెగబడింది. ఎండలో నిలుచుటవలన ఆమె చేపాం చెమట బాగింది. తడిసిన బట్టలనుండి అంగ సౌందర్యం తొంగి చూస్తువుంది. సూర్యాస్తమ్యానికి ఆమె ముఖం ఎర్రబారింది.

ఆనందుడు చెబుతూ సాగినాడు— “మీ ఆనుభవాలలోనే మిన్నుల్ని చరిత్రార్థకమ నెస్తాను నీరజాదేవీ! మీరు కవిత కెంకెవరకూ దూరంగా ఉంటారో అంక్షంవరకూ నేను మీచెంక నుంటాను. నావలెనే మీరునూడా కవిలోన్మానిషు లగుట పనికిస్తాను అటుపిమ్మట మీకు దూరమాతాను. మీనుండి అమరకవిత్వం వెలువడుతుంది. కళా సుమనస్తటిసి కల్హంలంల మీరు నాయుగా కిడిస్తారు. రాజా కవిజనాశ్రయమ రాజమహారీ! అతనిని మరొక శోరక కవియతాను. నా శోరికను ఆకడు చెల్లిందగలను.”

“నీ నీమి శోరుతావు!”

“నేను ముందుగా చెప్పును.”

“ఇది మరొక రాజావరాధం కాబోలు!”

“నేను రాజబాధితుని కాను, రాజాతిథిని చేసి!”

“నాకే అధికారం ఉంటే నిన్ను తప్పక కిడ్నీ చేదానిని ఆనంద్! రాజా నీమెడ ఆనుచిత బాక్షిణ్యం కాసి కాననాన్ని విరద్ధం చేశాడు.”

“ఈ మాటలు మీ వ్యూహయోగిడి వెలువడినవేనా రాజమహారీ! ఆ సమయంలో మీ యెద చెసిన రొదను, మీ మనస్సు చెందిన కలకను, మరి మీ మూల ప్రార్థనలను నేను గమనించలేవనుకున్నారా! మీ శోనమే నే నప్పు దూర

కుండి పోయాను. మీకు నా వై....పున్న
జేమో! మరి నాడు రేయి నన్ను కారాగృహంలో
బంధించుట కాజ్ఞానిచ్చి మీరు వెళ్ళినది మరువ
లేకుకదా! మీరా రేయి యథాప్రకారముగ,
నిర్భయంగా నుఖనిద్రకు పొందగలిగారా? మీ
హృదయ సంతోషమును మీరు మరువగలరా
రాజకుమారి?"

"ఇదంతా నీవేలా గ్రహించగలిగావు కదీ!"

"కవితాహృదయంవల్ల రాజకుమారి! అదంతా
కవితావ్యవధం....ఆడే తన పేదనను దూర
దూరానికి వాయుమండలంలో వ్యాపింపజేసి
మూలమూలనుండి ప్రతిభృనింపజేస్తుంది. నీనిని
మీరుకూడ అనుభవించి కవి ఆత్మానుభూతితో
అనుసంధాన మొందాలి."

నీరజ ఆతడు చెప్పినదంతా గ్రహించింది.
ఇదంతా సత్యమేనా?

ఆమె అడిగింది—'కారాగృహంలో నీవా
రాత్రి ఎలా గడిపినావు ఆరంభం!"

"నేను చెప్ప నవసరమేలేదు, జవాబు మీకే
తెలిసి వుంటుంది...నివస్తువువై నా మాడకున్నా
గ్రహించ గలుగుతే, ఆ గ్రహించడంలోనే
అనందభరితుల చూతాను, మీరింకా నవరంజ
కులు..."

బొనుముడి పాటలో నీరజ—'నీ యీ
మాటల కర్ణమేమిటి ఆనంద? నీ పరిమిరిని
యెందుకు దాటి వెళ్ళుతావు?

"నేను జంతువు లేదు నీరజాదేవీ! చెప్పువల
సినదాన్ని చెప్పితిరుతాను...మీరు గురుముఖాన
నైతం చేర్చుకోలేని విషయాలకు కవి దగ్గర
నేర్చుకో గలరని తెలుసుకోలేజేమో...కవి
జగద్గురువు చేసే! ఆతడు జీవితాంశంవరకూ తన
స్వార్థాన్ని ఆ తనకు భూన్నంతా హోమం చేసిన
వాడు, ఆత డొకరికి తెలిసి చెందక ఉంటాడు.
ఆతని వేకనా గీతికల ను మీ రింతవరకూ
వివలేదా?"

"ఈ మాటల్ని యెవరైనా వింటే నీకును
కుంటారు, ఆనంద?"

"ఏమితుంటారు? ఉన్న దాన్నంతా అంద
రికీ తెలియజేస్తాను. నా దగ్గర రహస్యాలేమీ
లేవు."

నీరజ మానందార్చింది.

అనందుడు లేచి నిలబడినాడు. ఒక నిశ్వా
సంతోషంగా ఆహ్వాదం—"నే నీక వెళ్లిపోవాలి
నేనీ! నమయం సమీపిస్తున్నది. అతిథిరూపంలో
ఈ ఉత్తమ బోధనాలను భుజించడం గౌరవ
ప్రదంకాదు."

నీరజ అతనివెంట నడుస్తూ—'నన్ను కవ
యిరిగా చేస్తానని చెప్పావుకదా! అయితే
ఏజీపోయావన్న మాట?"

'ఇట్లుడా విషయ మెందుకూ?"

నీరజ లజ్జాభరిత అయింది.

"ఆవుకవును, ఇవన్నీ స్వాభావికమే... ఈ
అరుగాగం ప్రతిజీవీ సహజమే నీరజకుమారి!"
ఆహ్వాదం ఆనందుడు.

నీరజ కుమారి అతిథిరూపానికి వెనుకూ తనలో
అనుకున్నది—"నిపు వెళ్ళలేవు కదీ! నా ఆజ్ఞను
సవనాటితి మదే..."

తన వాక్యాన్ని అనుభూత్యముగానే విడిచి
ఆతనివై వృష్టి నిగుడిస్తూ కుద్ధాంశం చేరింది
నీరజ.

అనందుడు అతిథి మందిరంలో కవిత్వను
పాడడం ప్రారంభించినాడు.

చీకటి నలునిక్కులా వ్యాపించింది. వరవాటి
కలలో ఒక ఆవుకల కలవై ఆనందు డానీతుడై
ఉన్నాడు. స్వగృహం మరలుటకై ఆనా
చిస్తున్నాడు. కలకు సమీపంగా కుదుగుగలాలు
కమ్మతావులకు భుక్కురి వెదబట్టుకొవున్నాయి.

కొలుపున చాచినది మొదట ఆనందురి రాజా
వల్లి కలుసుకొనుటకు వలసపడలేదు. నేడు
యెకాయెనిసి ఆనందుని చూచుటకు అతిథి
గృహంవైపుకు వయవమైనాడు, అతిథి గృహ
మందు ఆనందుడు లేకపోవడం చూసి వసాంశం
ప్రవేశించాడు. అంధకారంలో ఆనందుని సమీ
పించినాడు. ఆనందుడు పరభ్యాసముగా ఉండ
డం గమనించి ఆక్కడనే నిలబడినాడు. అనా
దుడు వెనుకరిగియైనా చూడలేదు. కొన్ని క్షణా
లకు ఆనందుని భుజావై రాజా వాస్తవ ప్రాల్లింది.
వాస్తవ స్పర్శకు అనుభవించినా ఆనందుడు వెను
దిరుగక యుట్టన్నాడు—'ఎందుకూ నిలబడినాడు?
ఇలా కూర్చోండి...ఈకారు మీకటిగా వచ్చు
టకు మీకు భయం లేదా?"

అతడు నీరజ వచ్చినదని భావించినాడు.

“భయమా? భయ మెట్లాంటిదో మీకు తెలియువా కదీ! ...మీ శత్రువా వినిపిస్తారని బయలుదేరాను. మీ కవితను వినిపిస్తారా?”

అనందుడు ఉత్తలపాటించినాడు. లేచిరిల బడి నమ్రతతో అన్నాడు-“మీ ఆజ్ఞలన్నింటినీ కరపా పాటిస్తాను ప్రభూ! ఇంతదూర మెందుకు వచ్చాను? మీపద్ధతే నన్ను రమ్మనిన వచ్చి యుండునే?”

“నే నీరతుయంతో రాజును కాను కదీ. నే నొక సాహిత్య ప్రియుడను. సరస్వతీ పరపుత్రుని ఆజ్ఞానువర్తిని. నీవు మాకంటే మహానుభావుడవు.”

“అదేరా ప్రభూ?”

“అనంద్! కవి నిజంగా ప్రతి దేవి హృదయా లికి సమూహ్య. నేను యెవ్వరి హృదయాన్ని గూరగొనలేక పోయాను ... బలపూర్వకముగా కాసింపడం హింసాపాత్రం కదూ!”

“ఇది నిజమేరా!”

“అవును అనంద్. నేను కొద్ది రోజులుగా యిలాగే భావిస్తున్నాను. కొలువులో నాడు నీ వన్నదంతా స్వేచ్ఛ. దాని కనుకూలంగా నే నాచరిస్తాను కదీ! కవియొక్క ఆత్మ స్వచ్ఛంద మైనది. నాకెంత విశ్వర్యమున్నా, నేనెన్ని శైలి పోలతో రులతూగినా అంతా అన్నీ నిప్ప) యోజనం.”

రాజు ముగిలకు అనందుడు నివ్వెరబడిరాడు.

రాజు యిలా అన్నాడు-“నీవల విందుగా వినిపించు కదీ! నీ వాణిని నే నుపాసిస్తాను...నీవు మాతోనే వుండగలవా అనంద్?”

మందమరు త్తరంగం ఒకటి ఒక మూల నుండి మరొక మూలకు దూసుకొని పోయింది. తరు క్రమములు గలగల వున్నాయి.

“నీతో ఎన్నో విషయాల గూర్చి ముచ్చ టింప గుతూహలంగా ఉంది, అనంద్. కాని వాటి కంతమే కనబడదు. ఇక నీ కవితను విని పించగలవా?”

అనందుడు తన కవిత చాలపించినాడు. కొంత నేరటికి అకస్మాత్తుగా అవ్యక్త ఛాయ ఒక్కటి రాజు దృష్టి నాకగించింది.

“ఎవ రక్కడ?”- రాజు అన్నాడు.

ఛాయ మరలింది. గుఱురు పొదరిండ్లలో పొంచింది.

అనందునికి తెలుసు ఆ ఛాయ యెవరిదైనదీ. నీరజ గాఢాంధకారంలో కూడా రాగలదు. అత డిట్టవ్వాడు “ఎవరైన నేమిప్రభూ? మీరు ప్రజా వందితులుగదా!మీపై శ్రాధమెవ్వరికుంటుంది?”

రాజు మానం దాల్చినాడు.

అనందుడు కన్యాయశ్వంతో స్వీగ్ధ కంఠమున కవితను వినిపించినాడు. దానిసంతా పొదరిల్లు చాటున వున్న ఛాయ నిమిలిత శత్రులతో విన్నది. సమూహ్య మంత్రముగ్ధుడైనాడు. ఛాయ తన్ను తా మరచింది.

పొంగిన అనందంతో రాజు-“నీ విక పోలేవు కదీ! నీ విచ్చటనే అనిపించాలి. ఇది మా ఆజ్ఞ కాదు. మందపూర్వక ప్రార్థన. మా ప్రార్థనను చెల్లించువా కదీ?”

అ-“చిస్తాను ప్రభూ.”

ఛాయ తన మనస్సులోనే యిలా అను కొన్నది-“ఆ అచన యెందుమా? నిన్ను నేను బంధిస్తాను కదీ! నీవు సదా నాతోనే వుండాలి. నన్ను విడిచి నీ వెక్కడైతే వెళ్ళలేవు అనంద్! నీ కవిత నా కెంతో హాయి విస్తుంది!”

అనందుని కీమాలు విసబడలేదు. కాని మాటిమాటికి ఆమె రాకకు గల కారణం గుర్తించ లేకపోలేదు.

రాజు వెళ్ళి నాడు. ఛాయ అరసిండుంచేసరలింది.

అనందుడు రాత్రంతా ఆనాచింప సాగినాడు.

నీరజ అంతఃపురంలో నిమిలిత శత్రులతో అనందుని గీతికలను పాడుకుంటూ వుంది. రాజు అకస్మాత్తుగా ఆమెను సమీపించాడు. తండ్రి అగుమనాన్ని ఆమె పొడిచినదే లేదు. అతడు మంద ఆమెను శేలియకండానే గాతాన్ని వింటు న్నాడు. బాబుల శ్రావ్యగీతికలను కొన్నిటిని విన్న తరువాత నీరజను ఆమె శ్వన్నాల నుండి మేల్కొల్పినాడు.

“ఈ గీతికలను నీ వెక్కడనుండి నేర్చు కున్నావు నీంకా?”

నీరజ తత్తరపాటుతో లేచి నూర్చుంది. అవ త్తరనివోలి వణకిపోయింది.

భయమోదృష్ట శాస్త్రాలయ్య నుండి నేర్చుకున్నవని గీతికలను?”

“అనందునిచే వ్రాయించుకొన్న గీతికలిని, నేనెవ్వరినంటున్నాను....

“అతనిని కలుసుకొంటున్నావా?”

నీరజ అవు నవలేక పోయినది.

“చెప్పవూ?”

“నే నానందుని కలుసుకొన్నాను నాన్నా”-
అమె ఆరుట కపోలాలపై స్వేదబిందులు కూడి
నాయి. సిగ్గుతో అమె తల వంచింది.

“ఎందుకు? సాహిత్యాన్ని వినుటకా కల్లీ?”

“అవును నాన్నా.”

“మరి నీవు కవులను ఉన్నానుగా మరగ
జించేదానివే! వాని యేవనించుకొనుచుంటివే?”

“అది నామూఢత కల్గి! కవుల నివ్వడే
గ్రహించాను.”

“కవిత్వం నేర్చుకొందువా?”

“నేర్చుకోలేను.”

“ఎందుకు?”

“అంటే భావనావటిను నా కల్పన.”

“పోనీ వివరాలవా?”

“వివరాలు—నీరజ తన మాపులను పూర్తిగా
క్రొందికే దిందింది.

“కవిని యిక్కడే వుండమని కోరినారు
కల్లీ”—అంటూ రాజు చింతా నిడుగొడుము
తరలినాడు.

అతడు ఆత్మి మందిరం వైపుకు వెళ్ళినాడు.
గృహబహిర్భాగం వద్దనే అనందుని ఆవళా
కించినాడు. అనందుని మనస్సు విచారమగ్నమై
యుండినను ప్రశ్నకుముగా చాకిరించినాడు.
అతని భుజంపై తన హస్తాన్ని ఉంచి అతన్ని
విచారంగాకంఠుండి మేల్కొల్పినాడు.

“నీ విక వెళ్లు కవి! నీ విక బంధమున్నదవు,
నీన్ను బంధించి వాదరి విన్నుంచుకోలేను...
స్వేచ్ఛా విహంగాన్ని పంజరంగా వుంచలేము.
కాని నీ వివ్వదు వచ్చినా నీరు జన్మాగమే,
వదా నీ ఆదిరాధిలాపినే”- వేదవా పూర్వక
ముగ రాజు అన్న మాట లిగి.

“నేనూ వెళ్లుటకు నిర్ణయించుకొన్నా, ప్రభూ.
ఇప్పుడే వయన మాతాత. రాజును విడిచి
గిరికిలను కోరింది. వాని నామె విచ్చి వెడతాను.
అమె నొకసారి కలుసుకోవాలి ప్రభూ.”

“నీన్ను శ్రేయసుండి నీరజను సమర్థతగా వుంది.
వైద్యు లామె యెవ్వరినీ చూచుటకు నిరా
కరించినారు. అమె కున్నాదం కి—”తన

ముఖాన్ని రాజు అటువైపుకు త్రిప్పినాడు.
అనందుని నిరాశాంకిత దృక్పథాలను అతడు
చూడలేకపోయినాడు.

“మరి నే నామెను చూడలేనా?”

“లేదుకీ!...అమె కున్నాదం...”

అనందుడు గృహంకరానికి వెళ్లి తొరచించిన
తాటామఃవన్నీ మూటగట్టి బయటికి వచ్చి
నాడు. రాజానకు నమస్కరించి బయటమైనాడు.

అనందుడు దృష్టికి దూరమగు వరకూ రాజు
అతనిని చాకిరించినాడు. అతని కనుకొలకుల్లో
కన్నీటి బిందువులు కూడినాయి. ఉదయమైనా
శయనాగారానికి బయటైన నడకతో మెల్లగా
కదలినాడు.

సంధ్యావసుయం ... రాజు మళ్ళీ అంతః
పురాన్ని ప్రవేశించాడు. అమె యెక్కడికో
వెళ్లుటకు సిద్ధమడుతూవుంది.

“ఎక్కడికి వెళుతున్నావు నీరజా?”

“కవిని చూడడానికి నాన్నా. నేను కవిత్వ
మల్లుటను నేర్చుకొంటాను. నేను కవయిత్రిని
కాగలను!”

“కాని అతడు వెళ్లిరాడే?”

“ఎప్పుడూ?”

“నేడే.”

“ఎక్కడికి?”

“వెళ్ళిదు.”

“మరి మీ రుండనున్నారు కనూ?”

“అది నీంనా పాత్రం. బలప్రయోగం.
అతని బంధనాలనుండి విముక్తు గొనసరించాను. కవి
జగతి కంఠటికే చేరినాడు నీరజా. అతనిపై
మన కధికారం లేదు”

నీరజ ప్రభుభూతురా లయింది.

“దుఃఖాన్ని దిగమ్రొగు నీరజా. అతడు మళ్ళీ
రాగలడు”—అంటూ అతి భార హృదయంతో
రాజు మెల్లగా వెళ్ళినాడు.

నీరజ తన్నుతానే మరచింది: తన హృద
యాన్ని తరచితరని ప్రస్మించుచుంది: “అనం
దుడు మళ్ళీ రాగలడా?”...

దారివెంటి నీరజను విస్మరిస్తూ కవి అనం
దుడు కావ్యాలోలండై వెళుతున్నాడు.

[సమాప్తం. అనువాదం: ఆర్. సోమ
సుందరరావు.]

గొప్పవాడు అనబడే వాడెంత గొప్పవాడో, గొప్పవాడి పక్కవాడుకూడా అంత గొప్పవాడే. ఎవరైనా కాదనివాడుకువా ప్రతికూలగొప్పవాడికంటే గొప్పవాడి పక్కవాడే గొప్పవాడని బల్లగుడ్డిచెప్పి తప్పుకొట్టించగలడు. పక్కవాడు లేని గొప్పవాడు లేడు. ఈ మహాప్రపంచంలో ఏ మూలైనా అలాంటివాడున్నా ఎవరూ ఒప్పుకునేదిలేదు. అధవా ఒప్పుకున్నా ఆ పురుషుడు సజీవంగా లేకపోలేనే. నీడలేనిమనిషిలా, పక్కవాడులేని గొప్పవాడంటూ ఎవరూ ఉండబోదని మళ్ళీ మనవి చేస్తున్నాడు. ఈ ప్రకటన కొంత మందికి ఆశ్చర్యం కలిగించవచ్చు. మంచి లేని చిత్రకారుణ్ణి ఉహించుకోండి; కలలా లేని కథకుణ్ణి ఉహించుకోండి. అలాగే పక్కవాడు లేని గొప్పవాడు. ప్రతిభని ప్రచారించే సాధనం లేకపోలే ప్రతిభ ఎలా రాణిస్తుంది? గొప్పవాడి గొప్పకనూ పక్కవాడికి తెలిసికంతగా ఎవరికి తెలియదు; ఎవరికి గొప్పవాడికి కూడా. ఇవునా, కాన్యూట్ రాజుగారి కథ జ్ఞాపకం తెచ్చుకోండి. కావాలంటే సవీరహిందూదేశ చరిత్రనుంచికూడా ఉదాహరణ లివ్వగలను. ఒక బిల్లాలో ఒక గొప్పవాడున్నాడు—పేరెందుకు లేండి—నిడుంగా గొప్పవాడే. ఆవునా, అటువంటివాడు బిల్లాబోర్డు ఎన్నికలకి నుంచోవచ్చునా; ఉహించుంచోనంటాడే! "ఇంకమందిలో నా గొప్పతనమేమిటి, నన్నెవ రెన్నుకుంటారు? నేను నిలబడను," అంటాడు. పక్కవాడు—గొప్పవాడి గొప్పతనాన్నిబట్టి పక్కవాళ్ల సంఖ్యబలం

హెచ్చుతూ ఉంటుంది—ఉన్నారూ కాబట్టి, "నువ్వు నిలబడవచ్చు, చాలు! నీ గొప్పతనం నీకు తెలికునాని నువ్వు నడుంకట్టావంటే ఆట జయమనేది లేదునా. అసలు నువ్వు ఎన్నికలకి నిలబడితే ఓట్లన్నీ వానకురికినట్లు మరవ్వా నీ పెట్టెగా!" అని ఆయన గొప్పతనం ఆయనకు తెలియచేసి ఎన్నికలకి నుంచోపెట్టారు. ఓ ఐదే వేలు పోలేనేంగాక, జీవమని ఆయన బిల్లాబోర్డు ప్రెసిడెంటుగా ఎన్నుకో బడ్డాడు. చూశారా మరి, ఇలాంటి ఉదాహరణలు లక్షోపలక్షలు.

గొప్పవాడి పక్కవాడు హిస్ మాస్టర్స్ బాన్సు; అంతేకాదు ఉస్సే, కన్, మన్, ధన్ ఔర్ ప్రాన్. బుజువు చెయ్యగలను.

ఏ గొప్పవాడూ తనని గుంచి తాను గొప్పగా చెప్పుకోదు. చెప్పుకోటా ఇష్టం ఉండదనికాదు. అలా చెప్పుకుంటే ఏటవాలు బల్ల మీదనుంచి జారిపట్టుగా పీతమీద నుంచి జారి పోవలసి వస్తుంది. అంచేత పక్కవాడు గొప్పవాడి తరపున వకాల్తా పుచ్చుకుని, గొప్పవాడి సొంత న్వరం కంటే పవిత్రెల్లు ఉచ్చైస్వనంతో ఆశని కంఠం నోరక తీసుస్తాడు. "గొప్పవాడికి సొంతదబ్బా గిట్టదు. అంటే రస దబ్బా తనే బాయిండునుజేటంత స్వార్థకరుడు కాదు. బాయిండు వాణ్ణుంటే తన దబ్బాని వాళ్లకి వప్పు చెప్పుగలవివరణకాలితాకు." అని చెప్పుకోనే చెబుతూ గొప్పవాడి కంఠానికి ప్రాణినిధ్యంపహిస్తాడు.

అసలు కొన్ని సమయాల్లో పక్కవాడే గొప్పవాడి "బాయిన్." గొప్పవాడికి ఎన్నో

చనుంటాయి. ప్రతి వనికీ స్వయంగా హాజరు కావటం కష్టం. వీడవాళ్ళకి స్కూల్ షిఫ్టులూ, కొద్దిగా దూరపు బంధువులకీ, స్నేహితులకీ, స్నేహితుల స్నేహితులకీ, వాళ్ళ బంధువులకీ, స్వకాలి వాళ్ళకీ, స్వస్థలవాసులకీ సెరవేర్చాలిసిన సిఫారసులు లాంటివి ఉంటాయనుకోండి. ఇవన్నీ వక్కవాడు చూసుకుపోతాడు. ఎవరో సిఫారసు చేయాలా ఆ ఉద్యోగి దగ్గరికి వక్కవాడు సిఫారసు చేయబడేవాళ్ళతో సహా నిర్దిష్ట. "అయ్యో నేను ఫూలానా గొప్పవాడి దగ్గర్నుంచి వచ్చాను. ఈ పనితో కాస్త చేసిపెట్టండి" అంటాడు. ఆ ఉద్యోగి కాస్త తటపటాయించాడా, వక్కవాడు అగ్రహావేశ పరవశుడై. "ఏమండోయ్, గొప్పవాడు చెప్పలేదుమంటున్నారేమో, గొప్పవాడి మాటా, నామాటా ఒక్కటే. ఆ మాట కొత్తే గొప్పవాడే నేను, నేనే గొప్పవాడు. నేను చెప్పిన ప్రతి ఆశ్చర్యం గొప్పవాడు చెప్పినట్లే, గమనించానూ! తర్వాత మీ ఇష్టం" అని బెదిరించి కోపంతో వెళ్లిపోతున్నట్టు నటిస్తాడు. ఉద్యోగిగంపించ ఆక పున్న ఉద్యోగి వెంటనే వక్కవాడి కోపాపశమనం చేయాలిసిందే.

గొప్పవాడు మాస్తర్స్ వాయిస్" అనే చిరుచిత్రవాసం చేస్తే మింగా ఏ ఒక్కరికీ కష్టంగా ఉండవని నా నమ్మకం.

ఈ రోజుల్లో ప్రతిరోజూ ఎక్కడో ఒక చోట విందు జరుగుతూనే ఉంటుంది—ఆకాశం గానీ. (వీడవాళ్ళ కనుమసేరు! ఉన్నవాళ్ళకే. వీడవాళ్ళకి విందులు చేస్తే ఏమొస్తుందీ!) విందు విందు చేయటం ప్రధానంగాని అందుకు కారణం ఉండటం ప్రధానంకాదు. గొప్పవాడికి రాని ఆహ్లాదముంటూ ఉండడుగా. ప్రతి విందుకీ వెళ్ళటం గొప్పవాడికి అనవసర శ్రమ, అది కాక శరీరం మొగ్గాయించటం కూడా కష్టం. ఇలాంటి సమయాల్లో వక్కవాడు గొప్పవాణ్ణి కనికరిస్తాడు. "గొప్పవాడికి తీరక లేకపోయిందండీ, నన్నే తననిగాభావించుకోమన్నాను మమ్మల్ని" అని విందు తలచెట్టినాయనతో ముచ్చటగా అనేసి వక్కవాడు గొప్పవాడి శరీరానికి ప్రాతినిధ్యం వహిస్తాడు. ఇందుకు, విందుకు విరిచిన పెట్టెనుండి నిరభ్యంతరంగా ఒప్పుకుంటాడు. ఎందుకొప్పుకోడు? వక్కవాడి ప్రభావం అయ

నకి తెలియదు గనకనా? వని గడిస్తే నది, ఎవరయితేనేం?

గొప్పవాడు తిరిగామాట్లాడడు. ఈ నియమం ఆశను విధిగా అమల్లో పెడతాడు. ఎంచే తంటారా? అతిగా మాట్లాడటం అనేక విధాల ఆరిష్టదాయకం. మనిషి శరీరంలో మాట్లాడటానికి అమర్చబడ్డ అవయవాల బహు ప్రమాదకరమైనవి. వాటిని అదుపులో పెట్టుకోకపోతే అవి భీష్మాసుర వాస్త్రాల్లా పరిణమించగలవు. ఆసలు గొప్పవాడికి అతిగా మాట్లాడటానికి తీరిక, ఓపిక కూడా ఉండవు. ఆశని నోడించుచి వచ్చే ప్రతి మాటా ఎంతో విలువైంది. ఆ మాటల్లోని గొప్పతనం, వాటిలోని అంతర్భాగం, భావగాంభీర్యం ప్రతివాడికి అర్థమయ్యేలా విప్పి చెప్పటం వాటిని వ్యాఖ్యానించటం గొప్పవాడి వక్కవాడి పని. వక్కవాడు ఎంతగొప్పవాడైతే గొప్పవాడి మాటలు అంత గొప్పగా మరకీ అర్థమవుతాయి. వక్కవాడికి గొప్పవాడి మరమ్మత్తు కరకలాదులకం. అంచే గొప్పవాడి మాటల వెనకాల ఉండే గొప్పతనాన్ని మరకీ విశదీకరించటంలో వక్కవాడి సహాయం మనకి అత్యవసరం. ఒక చిన్నసంఘటన జ్ఞాపకం ఉన్నదే.

ఓసభలో ఉపన్యసిస్తూ ఒకానొక గొప్పవాడు ఇలా అన్నాడు: "నా ఆమూల్యమైన అభిప్రాయం..." "కొయ్యో" అని వెనకాల మార్పున్న ఓ కొంటె కు గ్రాడు హెచ్చుస్థాయిగా అన్నాడు. "వెళ్ళిందో" అని మరో విద్యార్థి అందుకున్నాడు. సభలో కలకలం బయలుదేరింది. గొప్పవాడి రుమాలు చెమటని అరికట్టటానికి ప్రయత్నించి దానికి లొంగిపోయింది. ఇంతలో గొప్పవాడి వక్కవాడు లేచి మెనుగుభీర స్వరంతో ఇలా అన్నాడు: "ఓ సభాసదులారా! మీరుతా మన గొప్పవాణ్ణి అర్థం చేసుకోలేక అలజడి ప్రారంభిస్తున్నారు. 'ఆమూల్యమైన అభిప్రాయం' అనే మాటల్ని మీరు అపార్థం చేసుకున్నారని నాకు తెలుస్తోంది. 'ఆమూల్యమైన' అనటంలా గొప్పవాడి అభిప్రాయం మీకు విశదపడుతున్నాను. ఆమూల్యము అంటే మూల్యం లేనది. అంటే విలువ లేనది. 'నా అభిప్రాయానికి విలువ లేదు' అని అతను నవనయంగా మనవిచేశాడు. ఇది

అతని నిరాదరణ తొలగి, విషయ విశేషాలకు తార్కాణం. 'అమూల్యమైన' అనటంగా గొప్పవాడు ఇంకా అభిప్రాయాన్ని కూడా వ్యక్తం చేశాడు. మూల్యం లేకుండా అంటే ఉచితంగానా అభిప్రాయాన్ని మీకు చెబుతున్నాను అని. ఇది అతని కరోపకార పాత్రకే అద్భుతమైన నిదర్శనం. ఇది మీరు గ్రహించకండా, గొప్పవాడిని ప్రశంసించక, అభివంసించటం మన మాధత్వాన్ని తెలియజేస్తుంది. గొప్పవాని హేళన చెయ్యటానికే సాహసించేవాడు మనం ముందువెతుకలు బాగా అంటుంటారు. సభలో వాళ్లంతా తెల్ల మొహాలు వేశారు. గొప్పవాడు చివరవ్వడంతో వక్కవాడివైపు గృహజ్ఞతతో చూశాడు. వక్కవాడికి గొప్పవాడి ఊహలు బాగా తెలుస్తాయి కనుక అతని కర్రపరవాలా వెంటనే భుచ్చుకోగలిగాడు. అతడంటూ వక్కవాడు ఉండటాన్ని నిరసించి గాని లేక వాడే గొప్పవాడికి ఎంత సరాధరం జరిగేది! గొప్పవాడు సహజంగా కలహాన్ని ఇలా సమా

ధానం చెప్పలేదా ఏమిటి? అని మీరు అనొచ్చు. గొప్పవాడికి మనమూ ఉంటే ఉండగాక, వెంటనే అని చాలుకమిదికే రావొద్దా? అది గాక గాభరాలో అతడు తన ఉద్దేశాలు మన్నిచాకుడనని ఎక్కడనది?

గొప్పవాడి బుద్ధివృద్ధి వక్కవాడి చేతిలోనే ఉంటుంది. వక్కవాడిని కాస్త నిర్లక్ష్యంగా చూడటం సాగించాడంటే గొప్పవాడు చచ్చున తలకిందులు కావలసిందే. వక్కవాడన బడేవాడు గొప్ప సమర్థుడని ముందే చెప్పాను. నిర్లక్ష్యంగా చూడబడ్డ వక్కవాడు గొప్పవాడి భవనం ఒక్క చివరవ్వడంతో సాధించ గలడు. ఓ నలుగురు పెద్దమనుష్యులు చేరి ఫలానా గొప్పవాణ్ణి బరగబోయే మీటింగు? అభ్యంతోషిగా ఎప్పుడుదానుని నిశ్చయించుకుంటా రనుకోండి. వక్కవాడికి సంగతి ముందే తెలుస్తుంది. ఎలా అంటూగా? వక్కవాడి ప్రతిభ అటువంటిది. ఇంకాకంటే చేసేం చెప్పగలను? ఆ పెద్దమనుష్యుల దగ్గరికి వెళ్లి వక్కవాడు ఏమీ తెలియ

జెమినీవారి తమిళచిత్రం "అపూర్వ సహోదరులు"లో ఒక సన్నివేశం.

వట్టుగా "నింటింగుకి అధ్యక్షుడు డెవరు?" అని అడుగుతాడు. సమాధానం విని ఒక చిన్న నవ్వు ఒలికిస్తాడు. వాళ్లు నింతగా చూస్తారు. "హా...వాడా!" అని పక్కవాడు నవ్వుకుంటాడు. "నిం?" అని ఆ వెద్దతునుఘ్యలు అడగటం సహజమే. పక్కవాడు యిచ్చే సమాధానం వచ్చే. అది చాలు. ఆనలు నవ్వు చేసే పని ఈ ప్రపంచంలో మరోటి చెయ్యలేదు. నవ్వు మానో త్వర్ణం తెలియని డెవరికి? ఒకచేత నవ్వుతో పని అంత సామూహం కాకపోయినా పక్కవాడికి విజయం సాధించటానికి మిగతా సాధనలు ఉండనే ఉన్నాయి.

గొప్పవాడు కాస్త లోతువగా ఉంటే ఆకలి రాజ్యమంతా పక్కవాడే ఎటుతాడు. ఓ గొప్పవాడు అధికారంలోకి వచ్చాడనుకోండి. ఆకలి పక్కవాడునుంచా అధికారంలోకి వచ్చాడన్న మాటే. గొప్పవాడు కాస్త బద్ధకస్తుడైతే, లేక మొహమాటుస్తుడైతే పక్కవాడి ధాకకి ఎదురు లేదు. అకడి ప్రథ అమ్మకంగా వెలిగిపోతుంది. గొప్పవాడి ఆమగ్నినా పొందాలంటే ముందు పక్కవాడి నమ్మతి పొందాలి. పక్కవాడికి అగ్రహం కలిగితే అధ్యక్షులకి కనిగ్రహం వట్టికట్టే భావించుకోవచ్చు. పక్కవాడి కొన్ని చర్యల వల్ల గొప్పవాడి అధికారం పోవటం సంభవిస్తే అది గొప్పవాడి మరదృష్టం. కొందరి కుట్రలవల్ల అలా జరిగిందని పక్కవాడు తప్పుకొనించగలడు.

పక్కవాడు గొప్పవాడికి తరగని భవం లాంటి వాడని పనితే ఆతికయ్యే ఎంత మాత్రం కాదు. భవంసాధించ లేనివనులు కూడా పక్కవాడు సాధించగలడు. ఇంత చెప్పిన మీదట గొప్పవాడి ప్రాణం పక్కవాడేనని మీరి పాటికి గ్రహించే ఉంటారు—ప్రాణమేమిటి, మానంమాడా.

గొప్పవాడి ఇంతటి ప్రయోజన కారకుడయిన పక్కవాడిని తగులిగా ప్రకటించ

టానికి మన తెలుగు భాషలో నాకు పదాలు దొరకటంలేదు. పాడనిలేడియోలా, తవ్వని ఖనిజంలా, పాతివెట్టిన భవంలా పక్కవాడు లేని గొప్పవాడి గొప్పతనం నిరర్థకం, అది అడవిని కాచిన వెన్నెల, పక్కవాయిద్యాలు లేని గాకం ఎంత గొప్పవై లేమటకు ఏం రాణిస్తుంది?

గొప్పవాడేననిపడేవాడు ఎంత గొప్పవాడో గొప్పవాడి పక్కవాడుకూడా అంతగొప్పవాడేనని, లేక అంతకుమించిన గొప్పవాడేనని ఋజువైంది. 'గొప్పవాడి పక్కవాడుకావటం మూలంగా గొప్పవాడైన ఆ పక్కవాడికి పక్కవాళ్లు ఉన్నట్టేనా' అని తర్కం తెలిసిన కొందరు తమ సందేహం వ్యాఖ్యానంగా వెలిబుచ్చవచ్చు. ఆ ఉన్నారు అన్న మాటే, పక్కవాడై గొప్పవాడైన ఆ పక్కవాడికి, వాడి పక్కవాడికి, మళ్ళీ ఆ పక్కవాడికి—ఇలా. మరి లేనపోలే ప్రపంచంలో ఇంతనుంది గొప్పవాళ్ళు ఎలా ప్రచారంలోకి వచ్చారనుకుంటున్నాడు? ఇంకో రహస్యం చెబుతున్నా మీరు. పక్కవాడంటూ ఉంటే ప్రతివాడూ గొప్పవాడే. పక్కవాడు లేక పోవట్టి గాని—మనలో మాట నేను మాత్రం గొప్పవాణ్ణి కాదా? ఆ మాట కొన్నే మీరూ గొప్పవాడు కాని వాడెవరు? కాని మనందరికీ కనిసం తలో పక్కవాడూ లభిస్తే గాని మన గొప్పతనం ఎవడూ ఒప్పుకోడు.

అంచేత గొప్పవాడికి ఎన్నో సన్మానాలు చేస్తారో పక్కవాడికూడా అన్ని సన్మానాలు, అంతకునంగానూ చెయ్యాలని నావాదం. పక్కవాడి ప్రతిభ బహుముఖమని మనవిచేశాను. ఈ పక్కవాడే లేకపోలే గొప్పవాడి పుట్టుకుల్లేన. గొప్పవాడి పక్కవాడు పుత్ర, పౌత్ర, విశ్వరూఢిపుష్కలతో అదమిని పధిల్లుగాక

(ఓ గొప్పవాడి పక్కవాడి సన్మాన సభలో చదివిన ప్రసంగవ్యాసం.)

(గతసంచిక తరువాయి)

నరసానాయకుడు విజయనగరమునుండి బా
దుతోగూడ తరలెను. మొవట గూర్పు
ముఖముగ బ్రయాణముజేసి పూర్వ సముద్ర
తీరమునకు బోయి యచట శత్రువు నోడించెను.
ఆ శత్రు వెవ్వడో యెచటను జెప్పలేదు. గజపతి
ప్రకాశరుద్రుడై యుండవచ్చును. దక్షిణ దిగ్విజ
యార్థము బయలుదేరి యతడు క్రీ. శ. ౧౫౦౦
సంవత్సరమున కృష్ణాతీరమున విడిచియుండెకదా.
ఒకవేళ నతడు తూర్పు తీరముందలి రాయ
రాష్ట్రము నాక్రమించుటకు బ్రయత్నమునీయగా
నరసానాయకు డతని నెప్పి పాణివోలియుండ
వచ్చును. తరువాత దక్షిణముఖముగ దిగి తీర
ప్రాంతమున గూచి చేసిబోయి ద్రావిడ దేశమును
ప్రవేశించెను. కావేరీ తటదేశమును జేరువఱును
నతనికి శత్రువు లడ్డపడలేదు; అచట కోనేటి
రాజుతో ఘర్షణగలిగి యుద్ధము పొసగినది;
నరసానాయకు డతని రణక్షేత్రమున జిగుగబోడి
యెను; అత డేలుచూడిన సీమలను జయించి వశ
పఱచుకొని విశ్వానరపాత్రులగు ననుచరులను బాల
కులుగ నియమించి కావేరిని దాటెను. అచట
రాజ్యమునీయుచుండిన ప్రభువు, మరవకుల సం
ఘాతుడు, నరసానాయకుని మార్గము నరికట్టెను;
ఘోరయుద్ధము సంప్రాప్తమైనది; రణమున
నినాతుడై మరవరాజు సురవధూ మధురాధర
ముల జూఱిన మహేంద్ర లోకమునకు

బోయెను; తరువాత పాండ్యదేశముపై నడచి
మధురాపురమును బాలించుచుండిన చోళవంశజు
డగు మాచభూషు నోడించి యా పట్టణమును
స్వాధీనము జేసికొనెను. అటుపిమ్మట రామే
శ్వర నూత్ర. ఈ నూత్ర కేగుచుండినపుడే మొ
పాండ్య చేర భూపతులను నరసానాయకు
డోడించినది. పై జేర్కొనిన విజయముల మూల
మున నరసానాయకునికి ద్రావిడ దేశము సర్వ
మును సంపూర్ణముగ వశపడినది; అతని యధి
కారము నిర్వక్రముగ సాగ నారంభించినది.

దక్షిణ దిగ్విజయమును జయప్రథముగ తుడ
మాట్రించి నరసానాయకుడు వెనుకరిగెను; కాని
రాజధానిని బోలేడు; దక్షిణ కర్ణాటమున బలగర్వి
తులై విజ్ఞునిచుండిన యుమ్మత్తూరు తలకాడు
పాళెగాండ్రును క్షించుట యవసరమాయెను;
కావున కావేరీ తీరమును జేరినంతటనే పశ్చిమ
దిశాభిముఖుడై దక్షిణ కర్ణాటముపై గూచి
చేసెను. ఉమ్మత్తూరు పాళెగాండ్రులనుంకయు
గావేరీ మన్యవస్తులైన జలనగములపై నాధార
పడి యుండుటవలన మైన్యమును నదీ తటమున
నడవ్రానుచు బోయి శ్రీరంగపట్టణమును జేరినెను.
వర్నాకాలము; నది యంధయతటములను దాకి
యశ్యంక వేగముగ ప్రవహించుచుండినది; నదిని
దాటి కోటను సమీపించుట దుస్సాధమైన
కార్యము; కాని నరసానాయకుడు నిస్పృహ

నందలేడు; నది కడ్డముగ పేరువును గట్టింది దాని మీదుగ నేనుగుట్టుములు పొద్దుకోములను దాటించుకొనిపోయి కొటను ముట్టడించెను. దుర్గాధిపతి హొయ్యలందు పోటుచూపెను; కాని తాళము గలుగలేదు; నరసానాయకు డాతని తేవగ్రహముగ బట్టుకొని బంధించెను. క్రింగ బట్టణ బతనముతో గర్జాటక విప్లవకారుల వెన్నెముక విరిగినది. రాయల యాధిపత్యమున కొప్పుకొని కప్పముగట్ట నియమింపిరి. అంతట నరసానాయకుడు వాని సేవలయందు వారిని నిలబెట్టి సమోత్సాహ మతిశయిగా విజయ నగరమునకు మరలిపోయెను.

సాళువ నరసింహరాయల పుత్రులు పేరునకు మాత్రమే సామ్రాజ్యానికలులని యంతకుమారు చెప్పియున్నది; సామ్రాజ్యమున కంతటికిని వాస్తవమైన యధిపతి నరసానాయకుడే. అతడు సామ్రాజ్యమునకు విశిష్టకర్త; రాయల సర్వ సేవాధిపతి, మహాప్రభువాని. కార్యకర్త. ఇన్ని పదవు లాతనియందు కలసియుండు లక్ష్యమైనది: సామ్రాజ్యపాలన యంతయు నాతని నూర్జూను సారమే నడచుచుండినది: రాజనయె యతడు దనయజమానులను సరకుపేయకగాజియిదములను గ్రహించి వజ్రసింహాసనము నాసోహించెను; రాయలను చెఱయించుచి సర్వాధికారముల నాక్రమించుకొని సామ్రాజ్యమున కంశటికిని తానె యొడయని పతే దానింపగడగెను; రాయలను బోలి ప్రజలచే 'స్వామి' యనిపించు కొనెను; కాని బూటకమును సంపూర్ణముగ ద్యోతించి, రాయలను దొలగించి యతని పద మాక్రమించుకొన లేదు. సాళువ నరసింహుని బోలి నరసానాయకుడును రాజకీయ పరిస్థితులను బట్టి యధికారము నాక్రమించుకొనుట యావ శ్యక మైనది: సాళువ నరసింహు డసంపూర్తిగ తేసి చిన్న కార్యమును నరసానాయకుడు కొన పొందినను. వాదాపుగ సామ్రాజ్యము యొక్క పూర్వ సరిహద్దుల నతడును గల రాష్ట్రమును మరల జయించి స్వాధీనము చేసికొనెను; సంగమ రాజవంశ మంతరించిన నిమ్మట రాయల యధికారమును ధిక్కరించి స్వతంత్రులై యుండిన సామంతులను జయించి వశంపడులంగ తేసి కొనెను; అరాజకవాద్య వినిర్ముక్తయై రెక్కొను

చుండిన రాయ సంస్థానము నాసోగ్యవంశము గావించి, రాజ్యాంగములకు బుష్టిసొనగి, సామ్రాజ్యమునకు నవయోజనమును బ్రసాదించెను. నరసానాయకుడు క్రీ. శ. ౧౫౦౩ వ సంవత్సరమున రాయలను సామ్రాజ్యమును దన తేజ్ఞ పుత్రుడగు నిమ్మడి నరసానాయకుని కప్పజెప్పి శివసాయజ్యము నందెను.

ఇమ్మడి నరసింహరాయలు -

వీరనరసింహరాయలు

(క్రీ. శ. ౧౫౦౩-౧౫౦౬)

నరసానాయకుడు మృతిజేంచిన వెనుక నతని పెద్ద కుమారు డిమ్మడి నరసానాయకుడు రాయలకును రాజ్యమునకును రక్షణ కర్త యాయెను. ఇమ్మడి నరసింహరాయ లప్పటికి లేదవాడై. రాజకార్యములను స్వయముగ నిర్వహించుకొన శక్తి గలవాడైనను, నూతన రక్షణకర్త తన పదమును విడిచి యజమానుని కతని యధికారముల కొప్పజెప్పి శివ తొడిమైన సేవాధిపత్యముతో దృఢపడి యుండు సూచన లేవ్వయు గాన రావాదు; అట్లు సేయకపోవుటయొకా కాయమ్మడి నరసింహరాయలను దొలగద్రోసి రాయ పీఠము దానె యాక్రమించుకొన నిశ్చయించెను. ఇమ్మడి నరసింహరాయలు పశ్చిమై యుండిన దన యుద్ధమును నిరాటంకము నొనసాగవని తలచి, స్వామిద్రోహమునకు జంకక పెనుగొండ కొటగా నతని జంపించి, వీరనరసింహరాయలను నామము వహించి తానె సామ్రాజ్యమునకు జక్రవర్తి పని ప్రకటించుకొనెను.

ఇమ్మడి నరసింహరాయ లదృష్టహినుడు; జై వదుర్తిపాకము వలన నతడు చిన్ననాటి నుండియు గడగండ్ల పాలై తుదకు దుర్బరణము నందవలసి వచ్చెను. తండ్రియు నన్నయు నతడు రాజ్యభారము వహించ సామర్థ్యము జాలని తరుణ వయస్కునందే మృతులగుట వలన, రాజ్య కాంక్ష వదులైన దుర్బరణుల చే జిక్కుకొనెను; రాజ్యాభిషేకము వలన నతడు పొందిన తాళమంతయు నిరంతర కారాగార వివాసమును నకాల దుర్బరణము ననుట యతిశయోక్తి కాదు. అతనితో సాళువరాయ వంశము తుదముట్టినది; తరువాత తుళువ వంశజులు వజ్రసింహసేవాధిపతులై

వెంకటేశ్వర్లు మనస్సు తీసుకొచ్చి వేశాడు. అతని ముఖంలో, "ఏమిటా ముఖ్యమయిన పని" అన్న ప్రశ్న కనిపించింది.

"అబ్బే, చాలా స్వల్ప విషయం. తానికమ్మ గారింట్లో నేను అతి చేతువుగా, వాళ్ళింట్లో వాడుగా లెదుగుతూంటాను. సరోజమా నాకు పరిచయమూ, స్నేహమూ అయినాయి. ఆ అమ్మాయిని నాకేచ్చి పెళ్ళిచేయమని మిమ్మల్ని అడగటానికి వచ్చాను" అన్నాడు.

తను పెళ్ళిచేయవలసిన కూతు రొకరై వుండనే విషయం వెంకటేశ్వర్లుకి ఆశ్చర్యాన్ని కలిగించింది. అతను ఏం జవాబు చెప్పాలానని అనిచిస్తూంటే, శేషగిరి తనవరో, ఏమి పని చేస్తున్నాడో, ఎంత అర్జించాడో మొదలైన వివరాలన్నీ చెప్పాడు. అత నా విషయాలు చెబుతూంటే వెంకటేశ్వర్లు ముఖం వికసించింది. అతను ఎంతో మర్యాద చూపించడం ప్రారంభించాడు. అతన్ని కట్నం ఆదగదు; వైగా అతనికి కొద్దిగా ముట్టేటట్టువుంది. వాళ్ళు చాలాసేపు మాట్లాడుకున్నారు.

వెంకటేశ్వర్లు తూర్తిగా దివాలాతీసి దగ్గర దయ స్థితిగా వున్నాడు. విలాసిని అతని దగ్గర వున్నదంతా వ్రాద్దేసింది. అప్పులవాళ్ళంతా చాలా ఒత్తి చేస్తున్నారు. కొత్తగా ఆపు లేక్కడా పుట్టడం లేదు. రోజురోజుకీ శక్తి తగ్గిపోయి మిగతా జీవితకాలమైనా బాగ్రత్తగా గడుపుదామనే ఆశ పుట్టిస్తోంది. ఎక్కడికీ పోవాలి అనే విషయంమీద అనేక ఆలోచనలు చేశాడు. అతని చెల్లెలు విషయం ఎత్తటానికి అతనికి జంతుపుట్టింది. ఆమె యార్వల్లోను, గర్వంలోను ఎత్తి పొడవు మాటలని అతన్ని హేళన చేస్తుంది.

అతనిగా అనాంభావం ఇంకా కొద్దిగా వుంది; చాలామట్టుకు చచ్చిపోయినా. అతని సేవకుడు సూరయ్యమాత్రం వెంకటేశ్వర్లుని వదిలిపెట్టిపోయే వరకూ చాలా అవంతులగా వుండేవాడు. వెంకటేశ్వర్లుని దోచుకు లెనడానికి అవకాశం ఉన్నప్పుడు అతను నమ్మకంగా వున్నట్టుగానే వుండేవాడు. వెంకటేశ్వర్లుదగ్గర యింక లాభించే దేమీ లేదనే నిశ్చయానికి రాగానే తన సహాధినిన ధనంతో సుఖంగా ఉండటానికి ఒక

రోజున చెప్పకుండా మాయమయ్యాడు. వాడి గంభీరమైన నవ్వులో ఆర్థం చివరికి తెలిసింది. యంత్రంలాగ చెప్పినట్టు నడిచే ఆ ముక్తసరి మనిషి డబ్బు బాగా పొగుచేసుకొని నవ్వుతూ వుండాయించాడు. ఈరోజుల్లోగూడా పాపం బద్దలవక మాన దంటారు నీలికోవిదులు. దొంగతనం నేర్చిన సూరయ్య విలాసినినిగూడా తన యజమాని కందకుండా ఆహ్వానించాడు. ఒకరోజున విలాసినిని చూడమని వెళ్ళిన వెంకటేశ్వర్లుని బయట నిలబెట్టి తలుపులు చదలున వేశాడు అతని జవాబు.

శేషగిరి వచ్చి సరోజను తన కిమ్మని అడిగి నవ్వుడు అత నీ పరిస్థితులకు మంగిలాయీ వున్నాడు. తన కూతురుపట్ల సొమ్ము చేసుకోవచ్చుననే ఆలోచన యింతవరకూ అతనికి తట్టలేదు. శేషగిరి తోరిక యీ అతను కలిగించింది. అత నిన్నాళ్ళూ ఎక్కడ కరణుజొచ్చుదామా అని ఆలోచిస్తున్నాడు. అతని కివ్వడా అవకాశం లభించింది. ఈ అవకాశంతో తన మునితనంలో హాయిగా ఒకమూల బతకవచ్చుననుకున్నాడు. కూతురూ, అల్లుడి దగ్గరనుంచి కూడా అప్పుడప్పుడు డబ్బు సంపాదిస్తే తాను అనుకున్నంత అల్పకేవికాన్ని గడవనక్కరలేదనుకున్నాడు. ఎంతో పరువు ప్రతిష్ఠలుగల తండ్రిగా నటించాడు. అతను ఎక్కువ ఆశ్రుతనుగాని, ఎక్కువ నిరుత్సాహాన్నిగాని చూపించలేదు. ఈ పెళ్లిమాట రాకపోయినా బాగుండునని అతను తనలో అనుకోకపోలేదు. సరోజ తనని ప్రేమిస్తోందని శేషగిరి అతనికి నమ్మకంగా చెప్పాడు. ఆ మాట అతని జంతును కొంత పోగొట్టింది. నిజంగా తండ్రి చూపించే ప్రేమ, బాధ్యత కనపరుస్తూ, ఆమె సౌఖ్యం తప్ప యింకేవి కనక ముఖ్యం కావన్నాడు. వాళ్ళిద్దరూ ఆ మర్నాడే బయలుదేరి సుబ్బారాయుడి ఎస్తేటుకుపెళ్ళి అక్కడే పెళ్ళిమాటలన్నీ అడుగుని వీలయితే వాళ్లు చెన్నకట్నం పెళ్ళకుండానే పెళ్ళిమాటా జరిగించేదా మనుకున్నారు. శేషగిరి వ్యవహారంపట్ల తొందరపడినందుకు విచారించలేదు. ఎందువల్లనంటే ఆ మాత్రం తొందర పడకపోలే మళ్ళీ అతనిముద్ది ఎలా మారిపోతుందో. అతని తొందరపల్ల విమెరా కష్టనష్టాలు పడ్డే

అని భరించటానికి ఆతడు సిద్ధంగానే వున్నాడు. వాళ్ళు నుబ్బారాయుడి ఎట్టిటూకి వెళ్ళగానే పెళ్ళి విషయం ఆలోచించారు. సరోజనుకూడా వచ్చి తిరిచారు.

ఆ రాత్రి దాను కంటిమీద కుడుకనేది లేదు. ఏది నమ్మాళ్ళ తెలియని అంజోళన పరిస్థితుల్లో ఆకని మెదడు వుంది. కొంతసేపు శేషగిరి అబద్ధం చెబుతున్నా దనుకొన్నాడు; సరోజ ఆకని పెప్పటికి వివాహమాదదని ఆకని విశ్వాసం. కాని మెటనే ఆ పెళ్ళి కప్పకుండా జరుగుతుం దేమోననే భయం కలిగింది. ఆతని హృదయంగా బాధ బయలుదేరింది. సరోజకూ, శేషగిరినీ ఒకరి బక్క యింకొకరిని తన మనోవిధిగా చిత్రించు కొని ఆతడు కోపంతో ఆవేశం చెందాడు.

తెల్లవారిన తర్వాత ఆతడు శాంతి పొంద టానికి ప్రయత్నించాడు. ఇంకూ శేషగిరి మాటలకంటే ఆ విషయంగా ఆతనికి ఆధారాలు దొరకలేదు. ఇంకా ఏమిష్టించివున్నాడో అతడు అత నింకా నిదానించి చూడాలి. కొంతసేపు పోయాక ఆతడు కిందికి వెళ్లి ఆక్రమన్న వాళ్ళ ముఖాలలోని వైఖరిబట్టి అతా గ్రహించగలి గాడు.

నుబ్బారాయుడి ముఖంలో కొత్తదనమేమీ లేదు. ఆకని విశాలముఖంలో ఏ చిహ్నంబా కనిపించవు. వెంకటేశ్వర్లు చాలా ఆనందంగా వున్నాడు. తన కూతురు విషయం లో ప్రతి చిన్న విషయానికీ ఎంతో క్రద్ధ తీసు కుంటున్నాడు. ఇన్నాళ్లకు ఆమె ఎంతో నిలు వగా కనిపించింది.

జానికమ్మలో వేదనతో కూడిన నవ్వు కని పిస్తోంది. ఆమె కూడా రాత్రంతా బాధ పడి పట్టుగా వుంది. శేషగిరి నిర్ణయం ఆమెకు కోపం కలిగించింది. కోపం పోనోట్టుకొని తన్ను తాను సమాధాన పరచుకొందుకు ఎంతో ప్రయత్నిం చింది. సరోజ తనతో పోటీలో మిన్న అని ఆమెకు తెలుసు. అందుకని ఆమెకు ఎంత త్వరగా ఒదిపించుకుంటే అంత మంచిదని ఆలో చించింది. అయితే శేషగిరి వంటి వాడు తనని మెచ్చుకొని, తన సౌందర్యాన్ని ఆరాధించే సుఖ్యుణ్ణి కలిగి రోతాడు. తనకి పోటీగా, తన సౌందర్యానికి, అలంకరణకి పేరు రాకుండా

చేసే సరోజ వంటిది దగ్గర వుండే కంటే, దూరంగా పోలే, శేషగిరి వంటివాడు తగ్గి నా ఫరవాలే దనుకుంది. ఆమె యీ విధంగా తన్ను తాను సమాధాన పరచుకుందామని చూస్తోంది. కాని, కోపం తగ్గటం లేదు.

శేషగిరి సరోజలో మాధుర్యాన్ని గ్రోలు తున్నాడు. ఆతని హృదయం కాంతించి ఆన లైన ప్రేమికుడి పాత్ర భరించాడు. తన విలువ తాను తెలుసుకొని, తన ప్రయత్నానికి ఏ విధ మైన బెబ్బా లేదనే ధైర్యంతో నిశ్చితంగా కూర్చున్నాడు.

దాను పరికించిన ముఖాల్లోకట్టా ఆశ్రుతగా పరిక్షించినది సరోజ ముఖం. ఆమె తన పాత వద్దలలో చక్కగా ఆలంకరించుకుని తీరిగా, పెళ్ళి కూతురులా కూర్చుంది. ఆమె శేషగిరి తన అందాన్ని అస్సాదించటానికి అంగీకరిస్తోంది. ఆమె శేషగిరి తన అందానికి నమ్మోహితుడై పోయాడనే ధైర్యంతో, ఆనందోన్మత్తతగా వుంది.

రామదాసు యిన్నాట్టో, ప్రకృతిమీది వ్యా మోహంగా తన్ను తాను మరచి పీరికివాడుగా నుంచరించినందుకు చాలా బాధపడ్డాడు. వాళ్ళిద్దరూ బడవషికార్లలో అంతంత సేపు గడపినప్పుడు ఆ లంకల్నీ, ప్రకృతిని పరిశోధించి ఆనందంతో మానంగా వుండిపోయాకే కాని, ఆ సమయంలో తన హృదయం విప్పి చెప్పివుంటే ఎంతో బాగుండే దనుకున్నాడు. ఇప్పుడు ప్రపంచం వాళ్ళిద్దరినీ మళ్ళీ వేరు చేసింది.

ఆ రోజుల్లో సరోజ పెద్దపిల్లలాగ ఆడు కుంటూ తన్మయత్వంలో కాలం గడిచేది. ఇప్పుడు శేషగిరి ఉనికి మళ్ళీ ఆమెకు పాడుచేసే సింది. ఆమె కతను ఎంతో మంచివాడుగా, మర్యాద తెలిసినవాడుగా కనిపించాడు.

ఆతన్ని పెళ్ళి చేసుకోమని ఆతను కోరగానే, ఆమె అనుకున్నట్టుగానే ఆతను కోరగానే, ఆమె మెటనే ఒప్పుకొంది. పెళ్ళింటే తన సుసారం, తన యిల్లు వేరే వుంటాయని నవ్వు-అంతకంటే ఎక్కువ ఆర్థం చేసుకున్నట్టు లేదు.

ఆమె చిన్న మెదడులో ఏమీ ఆలోచన లున్నాయోనని దాను ఊహించటం మొదలై పెట్టాడు. అలా ఆలోచించినకొద్దీ ఆకని కోప

మెక్కువై అటువంటి పెళ్ళిజరగకుండా వెయ్యాలని నిశ్చయించుకున్నాడు. పెళ్ళి మాట కల పెడిలే అతనికి ఆవేశం ఎక్కువైతోంది. ఇంకకూ అతనికి ఒప్పించబడిన కార్యాన్ని మరచిపోయాడు. రాజేశ్వరమ్మ చేసిన హితబోధ ప్రకారమే నడుచుకోవాలనే సంగతి మరచిపోయాడు. సరోజను శేషగిరినుంచి వేరుచేద్దామనే అతని ఆలోచన.

చగలల్లా ఎంతో వ్యభిచారం సాయాత్రం వేళ సరోజను గోదావరి గట్టుమీద కలుసుకున్నాడు.

“నువ్వు పెళ్ళి చేసుకోబోతున్నావా?” అన్నాడు ఆకస్మాత్తుగా.

“అవును” అంది అతని ఆవేదనమాసి ఆశ్చర్యపోతూ.

“శేషగిరినుంచి నీకు బాగా తెలుసునా?”

“చాలాబాగా తెలుసు.”

“నేను అతన్ని చన్నందేశ్వరంకంటే మొదటిసారి కలుసుకున్నాను. అతనినా నాకేమీ గౌరవం లేదు.”

సరోజ రోషంగా జవాబు చెప్పబోయింది. కాని ఆమె మాటకు అడ్డుపడ్డి యిలా అన్నాడు.

“నువ్వేమీ చెప్పొద్దు. నామాట నమ్ము. ఈ పెళ్ళి జరగలూనికి నీలులేదు.”

అతన్ని నువ్వు పెళ్ళి చేసుకుందుకు నే నొప్పుకోను.”

అతను యజమానిలాగ మాట్లాడాడు. పిల్లవాడిని మందలించే తండ్రిలాగ మాట్లాడాడు. సరోజ అతనివైపు అవహంగా న్నట్లురాలై చూసింది.

ఆమెకు ఆనలు సంగతంతా చెప్పి, ఆమె కల్లి ప్రసక్తి ఎత్తి, శేషగిరి పెళ్ళాదవద్దని బోధించితే ఎలాగ వుంటుందని దాను ఒక నిమిషం ఆలోచించాడు. కాని, ఈ విధంగా చెప్పినా ఆమె వింటుందనే ధైర్యం అతనికి లేదు. చివరకి అతను మెట్టిగా, అతిహులుతున్నట్లుగా అన్నాడు. “నామాట విని, నేను చెప్పిన విషయం ఆలోచించు. నన్ను నిరుత్సాహపరచకు.”

సరోజ నవ్వుటం ప్రారంభించింది. నాళ్ళ మామయ్య కార్యదర్శియొక్క ధైర్యం, చొరవ ఆమె కాశ్చర్యం కలగజేశాయి. చివరకి “అయితే మీరు నన్ను ప్రేమిస్తున్నారా?” అని సాహసించి ప్రశ్నించింది. అతని ఆరాధనకూ,

ప్రేమకూ చక్రకురాలై వెళ్ళుచున్నా అంది.
“మనం కగత్తూరుకుని దిడిపోవటం మంచిది కాదు. మీరు విదేశా ఆలోచించి మాటలాడటం మంచిది.” అని వెళ్ళిపోయింది.

ఆమె వెళ్ళిపోయాక దాని నిశ్చేష్టత కుంగి పోయాడు. ఆమె ఆన్నమాటల్నే మళ్ళీ మననం చేసుకుంటూ నిలబడిపోయాడు: “అయితే మీరు వస్తు ప్రేమిస్తున్నారా?”

అతని బుర్రలో పెద్ద రొద బయలుదేరింది; అతని కేమీ విడిచివదలలేదు. అకస్మాత్తుగా అనుబంధి తోటవైపు వరుగెక్కటం మొదలు పెట్టాడు: “అమె అనుబంధి అంది. ఆ మాట అంది. నేను ప్రేమిస్తున్నాను.” అనుకుంటూ వెళ్ళాడు.

అకస్మాత్ అన్ని వ్యాధులు లేచాయి; తాగిన వాడికి మల్లే తూలుతున్నాడు. కొంతసేపటికి చీకటిపడింది; వర్షం గుండా ఆరంభమైంది. అతను చీకటిలో లీనమై హృదయభారం తగ్గటానికి కొంతసేపు విడిచాడు. కొంత ప్రకాశకక విర్బుడింది.

అతను సరోజను ప్రేమించాడు. అతను పట్టి అమాయకుడు. ఆమె ఆన్నమాటనే ఒక దళను సార్లు ఉచ్చరించాడు. అయితే అత నిన్నాళ్ళూ అక్కవంచన చేసుకుంటున్నాడా? అతని స్వార్థ త్యాగమంతా యీ ప్రేమకోసమేనా? అతను ఆమెను కేషగోనుంచి రక్షించదలచుకొన్నది తన కోసమేనేమో. ఆ ఆలోచన రాగానే అతను సిగ్గుతో కుంగిపోయాడు. ఇక ఆమెకోసం చెబ్బలాడే దైర్ఘ్యం చవిపూయింది.

ఇంతకూ అతను సరోజ కేమాకాడు? స్నేహితుడుకూడా కాదే. అతను ఏ హక్కుతో ఆ కుటుంబంలో చొరబడి మాట్లాడ గలుగుతున్నాడు? అతని అజ్ఞులు వాళ్ళెందుకు పాలించాలి? తన శక్తిహీనత, ఆ యింట్లో తనకి స్థాన బలం లేకపోవటం అతన్ని కుంగదీశాయి, దీనుణ్ణి చేశాయి.

కేషగిరి మంచివాడు కాదని తను నిర్ణయిస్తే దానికి బాధాలలేమీ లేవు. తనకి రాజేశ్వరమ్మ అప్పగించిన పని గురించి తెలిసే అందరూ అతన్ని చూసి వేళాకోళం చేసి యింట్లోంచి తరిమేసి కలుపుటా చేసేస్తారు. అతను ప్రేమ

జ్వరంతోను, యార్జ్యంతోను బాధ పడుతున్నాడనికూడా అంటారు.

వాళ్ళు ఆలా అన్నా అది అనకర్థం కాదు. సరోజి అరువంవత్సరాల వయసున్నప్పుడే అతను ప్రేమించాడు. అది అతను పూర్తిగా గుర్తించాడిప్పుడు. అతను నిఘంటు కార్యాలయంలో బని చేస్తున్నప్పుడు తన హృదయంలో విర్బుడిన ప్రతిమను ఆరాధించేవాడు. ఆ కర్వాక యావన వదిగా పున్న సరోజను ఆరాధించేవాడు. నిజానికి అతనిలో కొంత యార్జ్యం ఉంది. అందుకనే ఆమె హృదయాన్ని ఎవరైనా తమవైపు తిప్పుకుంటారేమోననే భయంతో ఆమె ఎక్కడికీ వెడలే ఆక్కడికి వెంటబడించేవాడు.

ఆ కర్వాక వాళ్ళ పెద్దన వదన దీకాళ్ళు అనికల్లా! ప్రయాణాలు, అప్పు దళను పొందిక తాగుదానుభూతి జ్ఞానం తెచ్చుకున్నాడు. తనని తనే గుర్తుకు తెచ్చుకొలేని ఆ రోజు తొంక మధురమయినది! ఎల్లప్పుడూ ఆమెనే కని పెడుతూ, తన బాధ్యకంతా కండి బాధ్యకంబిడే అనుకోవటం ఎంత ముఖాన్ని కలుగజేస్తుంది!

అతని కిచ్చు దంతా పుష్టంగా గోచరిస్తుంది. బచ్చాత్రావం అతన్ని కొరికి వేస్తుంటే, తోడు అతని హృదయాన్ని దహించేస్తోంది. అతను శక్తిహీనుడై నిలబడలేక, ఆ వర్షంలో వెట్టు కిందకులబడ్డాడు. అతని ఆవేదనలో, అతని బచ్చాత్రావంలో, అతని బాధలో, అవమానంలో—ఒక ఆలోచన కట్టింది—అది బాధకలిగిన, తోసిపారెయ్యటానికి వీలులేని ఆనాచన. అదేమిటంటే సరోజ యింకొకరిహక్కు అనే విషయం. ఆ ఆలోచనను తరిమివెయ్యటానికి వ్యర్థంగా ప్రయత్నించాడు. అతని మనుకారాన్ని చంపుకోటానికి రాజేశ్వరమ్మను జ్ఞానం తెచ్చుకుందుకు ప్రయత్నించాడు. కాని చిరునవ్వు నవ్వుతూ తోకాకోళంగా మాటలను సరోజా, కేషగిరిలు అతన్ని వెక్కిరిస్తున్నట్టుగా అతని మనో విధిలో వున్నాయి. అతని కల బగటానికి నిర్ధమంపట్టూ, బిరుగుతున్నట్టూ, అతని చుట్టూ రక్తపాతం తన్ను యింకేమీ లేనట్టూ అతనికి గోచరించింది.

ఈ విధంగానే అతను రాత్రి చాలాభాగం గడిపాడు. ఈ వచ్చాత్రాపం తరువాత అతనిని తూర్తిగా నిరాశ అవరించింది.

ఇక అతని కా ఎట్టిదూ ప్రాంతాల్లో తానుండ వలసిన అవసరమేమీ కనపించలేదు. యధృత అయిపోయింది. అందులో అతను ఓడిపోయాడు. అతను యిదివరకు సాధించా వనకున్న దంతా వట్టిది; అంతా బూటకం అయిపోయింది. బాధల తోనూ, అవజయాలతోనూ విరుగల్గిన అతని మనశ్శరీరాలు కాంతిలోనూ, విశ్రాంతిలోనూ తన తన లాడాయి. మల్బారాయుడి తాలూకు పరిజనమంతా వచ్చేలోపల, కొన్ని గంటలైనా ముందుగా చెన్నపట్నం వెళ్ళటానికి నిశ్చయించు కొని బయలుదేరి వెళ్ళాడు.

అతను సరాసరి నరసింహం గారికి వెళ్ళాడు. అతను దాను చేమీ ప్రశ్నలువెచ్చులేదు. ఇక్కడ నరసింహం ఒక విధమైన బాధతో, సిరా శతో పనిచేస్తున్నాడు. దాను ఒకసారి జాగ్రత్తగానూ వెళ్లి సుబ్బారాయుడుదగ్గర సెలవుతీసుకుందామని అడుగు పెట్టాడు. వెళ్లి ఎక్కువీకే నిశ్చయించారో కనుక్కోకుండా వుండలేక పోయాడు. కాని ఆ విషయం తెలుసుకున్నాక అదిబాధయింకా ఎక్కువైంది. అతను రోజులు లెక్క పెట్టుకుంటూ వుండేవాడు. బొక్కక్క గంట గడిచి ముహూర్తం దగ్గరపడిన కొద్దీ అతనికి భార మెక్కువ యేడి.

వెళ్ళికి వెళ్లకూడదని చాలా విధంగా నిశ్చయించుకున్నాడు. కాని మర్నాడు వెళ్ళేసగా త్రిందటితోకారాని అతనికి ఆవేదన ఎక్కువయింకా వుండ బట్టలేక చాల్చింటికి వరుగెత్తు వెళ్ళాడు. అక్కడ యమనూతన నడుభించాడు. భద్రానక దృశ్యాన్ని కేన్నో చూస్తున్నట్లుగా భయపడి, ఒక ప్రాభం చాలున స్కో ఆ కార్యమేదో అయి దిపించేసి అసా తృప్తితో, బాధతో అక్కడ నుంచి వెళ్ళి పోయాడు.

అతను యింటికి వెళ్ళగానే నరసింహం అత నెక్కడో తాగి వచ్చాడనుకొని బక్కమీద పడుకోబెట్టి చిన్నోట్లాటి నిద్రపుచ్చుకట్టు నిద్ర పొగొట్టాడు.

మర్నాడు, తనకు వచ్చిన రాబ్బ నైనా లెక్కచేయకుండా, దాను బక్కమీద నుంచి లేచి తను చెన్నపట్నం వదిలి పెంటకోట నముద్రప్రాంతానికి పోయి అక్కడ హాయిగా ఒంటరి జీవితాన్ని సాగిస్తా నన్నాడు. నరసింహం అతను వెళ్ళడానికి బిల్లుకో లేదు. అతను చాలా నీరసస్థితిగా వున్నాడు. అయినా అతని కళ్ళ లోని లీవలైన బట్టుదల చూసి, కనని గూడా అతనితో రావటానికి నమ్మించమని కోరాడు గాని, అతని ప్రయాణం అప్పుచెయ్యడానికి సాహ సింప లేదు. రామదాసుకి కోపం వచ్చి తన కెవరి సహాయమూ అక్కరలే దన్నాడు. అతను ఏకాంత జీవితానికి సహజంగా లాడుకున్నాడు.

నరసింహాన్ని సువిధావస్థలోను, సిరాశాను వుంచి రామదాసు వెళ్ళిపోయాడు. నరసింహానికి అతని బాధేమిటో అర్థం కాలేదు.

తన సమీపంలో ఉన్నాడూగో పొంగుతూ, అకాశాన్ని అందుకోవటానికి ప్రయత్నిస్తున్న నముద్రాన్ని చూసి దాను శాంతించాడు; అయినా అతనికి బాధ భూర్తిగా తగ్గలేదు. అతను ఒక గది అడ్డకి తీసుకున్నాడు; ఆ కిటికీ లోంచి విడుగు లేకుండా నముద్రంపైచే చూస్తూ కూర్చునేవాడు. అతను తన సుఖాదించి మిగి ల్చినంతా మెల్లిమెల్లిగా తిశేస్తూ కూర్చున్నా అతనికి బాధగా లేదు. రోజు రోజంతా చలనం లేకుండా అలాగే నముద్రంకేసి చూస్తూ కూర్చునేవాడు. నముద్రపు ఫోటో అతని మృద యంగా ప్రతిధ్వనించుట్టగా వాడి అతని ఆలో చనలకు చక్కని ప్రోత్సాహ మిచ్చింది. అతను బొక్కక్కప్పుడు నముద్రం బట్టుకు వెళ్ళి అక్కడ రాళ్ళమీద ప్రకంభవైపు వీపు తిప్పి కూర్చుని అనంతంగా నీల మైబోయే వాడు. నము ద్రపుటలు అతని స్మృతికాగ్రాహిని ఆలోచన లకు మాయంచేసి అతన్ని నిద్రపుచ్చుకట్టు అత నెంతో సౌఖ్యం అనుభవించేవాడు. బొక్కక్క పుడు ఆవేశనంగా అలాగే వుండిపోయి కళ్లు తెరిచే నిద్రావస్థలోకి వెళ్లి అనిర్వచనీయమైన అనందాన్ని అనుభవించేవాడు.

కొన్నాళ్ళు ఒక విధమైన మగిధ్రకణంలో బాధపడేవాడు. నముద్రపు లలల విశోదం అతను యింకో విధంగా అర్థం చేసుకున్నాడు.

నముద్రం లేదని తనను తరుముతోందని భావించేవాడు, తనని అటూయటూ ఉయ్యాలలో ఊపినట్టు ఊపుతోందనుకొనేవాడు. ఈ అలాచనల్లా, యీ అనంతమైన ద్రవంలో ఆతనికి చిత్తకాంతి కుదిరేది. ఆతను ఒక్క క్షణమైనా బాధ ననుభవించకుండా, ఒక్క క్షణమైనా సరోజను తన క్రియారాలుగా తలచకుండా గడిపిన రోజులున్నాయి. ఆతని గాయం మునిపోయింది, కాని ఆ ప్రదేశంలో కదుముగట్టినట్టు మాత్రం గట్టిగా వుంది. ఆతను పూర్తిగా స్వర్ణం చెందినట్టు భావించాడు. ఆతను మెల్లిమెల్లిగా సాదారణ వ్యక్తిత్వాన్ని సూచిస్తున్నాడు. ఇన్నాళ్ళూ నువ్వుగట్టిన కాళ్ళు బాగా సాగేట్టుగా కొండ ప్రాంతాల్లా వరుగుబెట్టినాడు. ఆతని పూర్వపు అలాచనలన్నీ ఒక్కొక్కటి మేల్కొంటున్నాయి. చెన్నపట్నంలో సంగతు లేమిటో వ్రాయమని నరసింహానికి ఉత్తరం వ్రాశాడు. ఆతను అక్కడికిచ్చి సువర్ణమైనా, యీకా ఆ ప్రదేశాన్ని ఒదులుదామని లేచు.

ఆతనిలో ప్రవేశించిన మానవ జపనత్వాలు ఆతన్ని బాధపెట్టసాగాయి. కొత్తగా వచ్చిన

ఆ శేషగోవిందచెయ్యాలలో ఆతనికి తెలియలేదు. మళ్ళీ జీవిత సమరం సాగించటానికి, యీకా బాధలనుభవించడానికి, మళ్ళీ యుద్ధంలో పీడి పోయి కానరే, హుమరాయిన్, కవలికగల జీవితం గడవటానికి ఆతను ఉరకలు వేస్తున్నాడు.

ఒకరోజు ప్రొద్దుట ఆతను కొంచెం మత్తుగాను, కొంచెం తెలివిగాను వదుకుని వున్న సమయంలో ఆతనికి చాలా సంవత్సరాల క్రిందట వినిపించిన గొంతుక-మరణశయ్యవై నున్న ఆమె కంఠం ఆతని కిలా వినిపించి. "ఆమె చెడ్డ ఆలవాట్లుగలవాణ్ణి భర్తగా స్వీకరిస్తే నువ్వుకా ఆమె కోసం పోరాడాలి; ఆమె సింకారక్షించాలి; భార్యకు ఏకాంతవాసం చాలా బాధాకరమైనది; ఆమెకు తప్పుదుదారులు తొక్కకుండా వుండేటంకటి నైతికబలం. అత్యవశ్యానం వుండాలి. ఆమె కేం జీగికానరే. ఆమెను వదిలిపెట్టకు."

ఆ మరునాడు రానుదాను చెన్నపట్నం వెళ్ళాడు. ఆతని కిప్పుడు ఎక్కడలేని బలం, ధైర్యం వచ్చాయి.

(ఇంకా ఉంది)

ఈ ప్రదాని సర్దార్ వల్లభాయ్ పటేల్ 74వ జన్మ దినోత్సవం యిటీవల ఢిల్లీ రాష్ట్ర) కాంగ్రెస్ కమిటీ జరిపినప్పుడు తీసిన భాయాచిత్రం.

మన చుట్టూ ఉన్న ప్రపంచం—

పతాక శీర్షికల వెను వెనుకటి ప్రభావాలు

మేకా చక్రపాణి

చైనాలో కమ్యూనిస్టు ప్రభుత్వ స్థాపన జరగటం, సెప్టెంబర్ అమెరికా ప్రయాణమై వెళ్ళి ఆక్కడ అత్యంత వైభవోపేతంగా సన్మానాలు పొందటం, జర్మనీలో పశ్చిమ జర్మను ప్రభుత్వానికి ఎదురుగా తూర్పు జర్మన్ రాజ్యాన్ని ప్రతిపాదించి రష్యా దాన్ని జర్మన్ కేంద్ర ప్రభుత్వంగా వ్యవహరించటం, ఇంగ్లండులో పాను నిలువను తగ్గించటాన్ని పురస్కరించుకొని కన్ఫర్మేషన్ పార్టీ లేబరు ప్రభుత్వం మీద తీవ్రమైన ఆలజడి కలిగించటం, రష్యా తన వద్ద 1947 నుంచి యూటంబాంబుర్నుదని ప్రకటించటం—ఇవి యీసారి మన చుట్టూ వున్న ప్రపంచంలోని చంచల ఘట్టాలు.

* * *

చైనాలో కమ్యూనిస్టులు కాంటన్ నగరాన్ని, ఆయా ప్రాంతాల్ని వశము చేసి కొన్నారు. సింగియాంగ్, చుంగింగ్ రాష్ట్రాల మీద కమ్యూనిస్టు సేనలు దాడి ప్రారంభించాయి. చైనా ప్రభావంగా జమీందారీ యుగంలో వున్న దేశం కనుక, ముఖ్యపట్టణాన్ని కమ్యూనిస్టులు ఆక్రమించగానే ఆయా రాష్ట్రాల్ని వారి చేతికిపట్టు మిలిటరీగా భావించబడుతూవుంది. చైనా కమ్యూనిస్టుల విజయ పరంపరలోని రహస్య మిదే చైనాలో యీ లెక్కప్రకారం పొచ్చు భాగం కమ్యూనిస్టుల వశమైంది. సారవంతమైన భాగం కూడా వారి చేతుల్లోనే వుంది. కాని, ఆ ప్రాంతాల్లో సరియైన పరిపాలన యేర్పడి కాంతి భద్రతలు కలిగి తుండాలంటే యింకా చాలా సంవత్సరాలు పడుతుంది. ఈనాడు జాతీయవాదుల క్రోధపున్న భాగంలో కూడా కాంతి భద్రతల పాలన లేదు. పోలే యిప్పుడు ప్రభావమైన సమస్య ఏమంటే, కమ్యూనిస్టు చైనాను చైనాలోని కాన్ఫ్రీయమైన

పరిపాలనగా అంగీకరించటమా, లేదా! ఆనేది: కమ్యూనిస్టు ప్రభుత్వాన్ని కాన్ఫ్రీయ ప్రభుత్వంగా అంగీకరించటం ప్రపంచ కాంతికి అవసరం. దీనివల్ల చైనా ప్రజలకు ఒక రకమైన యిక్కట్టు దాటిపోయి ఇరవైయేడు సంవత్సరాల నుంచి యుద్ధమాతనలకు సురక్షిత వారికి కొంతమంది కాంతి యేర్పడుతున్న ఆక ఒకటి—ఆదీగాక చైనానావ్యనాయకుడు మావో-సే-టుంగ్ కొంత తనను గురించి తాను హెచ్చుగా భావించే వ్యక్తి. స్వతంత్ర చుభాను అనుసరించే నాయకుడు. అందువల్ల ఆతని ప్రభుత్వాన్ని గుర్తించడంతో, యాత్రాకోట్ల జనం తరపున మాట్లాడగల తానాడు తనకు ఏర్పడుతుంది గనుక, ఆతను క్రమేపీ మాస్కో నుకుం ప్రకారం కాక, స్వతంత్రించి కూడా కొంత వ్యవహరించవచ్చు. ఆతను ఎంత స్వతంత్రించి వ్యవహరించితే, అంతగా ఆసియా దేశాలు తుదకరమైన మార్గాలలోకి పోవచ్చు. సర్వాన్ని జాతిపరం చేయాలన్న క్రామిక నియంతృత్వ మారాన్ని వదలి సహకార ఆర్థిక విధాన ప్రకాశ్యాచ్యు మార్గాన్ని ఆనుసరించ వచ్చు.

ఇండియా కమ్యూనిస్టు పార్టీ, మావో-సే-టుంగ్ కమ్యూనిజాన్ని యీ మధ్య దూరం బట్టింది. అదిమావో సే-టుంగ్ లోని స్వతంత్రతను వెల్లడిస్తుంది. అందువల్ల ఆతడు యుద్ధనాయకుడుగా కాక చైనాకు ఎటూ కావాల్సిన కాంతి మార్గ నాయకుడుగా పరిణమిస్తాడు. రష్యా అమెరికా పోరాటాలకు, పశ్చిమంలో బ్రిటను వర్గం, తూర్పులో ఇండియా చైనాల వర్గం, తమూరు చేయవచ్చు. దానివల్ల కాంతి కాముక రాజ్యాల బలం పొచ్చు, యుద్ధనివృత్తి జరుగరచ్చు.

పండితసైప్రూ అమెరికా వెళ్ళడం, అక్కడ బ్రహ్మాండమైన స్వాగతాలు జరగడం, దానితో ఇండియాలో ఒక స్వోత్కర్ష భావం యేర్పడటం మనం చూస్తున్నాము. అమెరికాకు సైప్రూ ఎందుకు వెళ్ళారు? కేవలం విక్రాంతికోసమా? దేశం చూడటానికా? పరిచయాల కోసమా? మరే మైనా నిగూఢ కారణాలున్నాయా?

ప్రపంచంలో రెండే వర్గాలున్నాయి; అమెరికావర్గం, రష్యావర్గం. అని విశేష ప్రచారంలోవున్న భావం ఒకటి వుంది. అంటే, సిద్ధాంతరీత్యా, పెట్టుబడిదారీ విధానంకానీ, కమ్యూనిజంకానీ కాక మరో మార్గంలేదని. ఈ రెండు వర్గాలు ఇతర దేశాల్ని తమవైపుకు మళ్లించుకోవటానికి చీరకర కృషి చేస్తున్నాయి.

పండితసైప్రూ ప్రయాణంవల్ల ఇండియా మధ్యవర్గాన్ని పదవి, అమెరికా కూటమికి చెంది పోయిందా? ఇన్నాళ్ళనుంచి తన విచేశాంగ నీలి కాంతి మార్గమనీ, రెండు శక్తుల మధ్యగా వుంటామనీ, యుద్ధాన్ని వ్యతిరేకిస్తామనీ, మన దేశంమీద ఎవరైనా పడిలేకప్పు యుద్ధానికి దిగమనీ. అందరియెడల మిత్రత్వం మన కర్తవ్యమనీ సైప్రూ వదేకదే చెప్పారు.

కానీ అమెరికాలో వారి పుష్కలసాగు శన విచేశాంగ నీలిలో కొంతమార్పును చూచిస్తున్నాయి. 'మానవుని స్వేచ్ఛకు ఎక్కడ విరోధం వున్నా, నిమూల ఎవరి స్వాతంత్ర్యం భంగపడినా, దానికై పోరాడుటకు మేము సిద్ధంగా వున్నా' మన్న ప్రవచనాన్ని సైప్రూ చెప్పారు. భావం విశాలంగా కనపడినా, తన విధానంలో మార్పు విచిత్రం.

"అమెరికా వారి పారిశ్రామికానుభవంవల్ల మేము శ్రేయస్సు పొందుతాము, మీ పెట్టుబడి మాకు కావాల" న్నారు. దీన్ని పూర్వపుత్రాంతాన్నిబట్టి అర్థం చేసుకోవాలి. ఉదకమండలంలో ప్రపంచ ఆహారశాఖల మహాసభ జరిగినప్పుడు అమెరికా ప్రతినిధి గ్రేజీ "మా దేశంనుంచి పెట్టుబడి రావటానికి సిద్ధంగా వుంది; అది మీ షరతుల ప్రకారం రాద" న్నాడు. ఆ సాదు సెహూ) కూడా సభలో వున్నారు. తర్వాత మన దేశ పెట్టుబడిదార్లు అమెరికానుంచి పెట్టుబడికోసం ఆగ్రలు చాస్తున్నారు. నాలుగునెలల

క్రితం బిర్లా న్యాయాధ్యక్షుల మాట్లాడుతూ "మా ప్రధాని కొద్దినెలల్లో అమెరికా వస్తాడు; వచ్చినప్పుడు మీ పెట్టుబడిదార్లకు తగిన హామీ యిస్తా"డన్నాడు.

ముందుగా బిర్లా యీ మాటలు చెప్పడం వల్ల సెహూ) ప్రయాణాన్ని వారే నిర్ణయించారన్న ప్రచారం సాదా లేకపోలేదు. సెహూ) ప్రయాణంవల్ల ఇండియా అమెరికా కూటమిలో చేరినట్లేనని రష్యా వర్తికల వ్యాఖ్యానం.

ప్రధాని సెహూ) అమెరికాలో మాట్లాడుతూ ప్రపంచంలో రెండువర్గాలున్నై; పెట్టుబడిదారీ విధానం, కమ్యూనిజం అన్నారు. ఈ నిర్వచనం గమక వారు చేసినదని రుజువైలే ఇంతకన్న సైప్రూ అమెరికాలో చేసిన విచిత్ర ప్రకటనలేదు. తాను కమ్యూనిస్టు కాదు; తన దేశం కమ్యూనిస్టు దేశంకాదు. కాబట్టి తనదేశం పెట్టుబడిదారీ దేశమని వారంగీకరించినట్లే గదా! అప్పుడు తాను అమెరికా కూటమిలో నున్నట్లే గదా! అటువంటివ్యధు గమ్యా అన్న దానిలోని తప్పేమిటి? ఈ విషయాన్నిగురించి పండిత సైప్రూ) కానీ, వారి మంత్రివర్గం కానీ, జాతీయ ఛాంగ్రెసు కానీ విప్రులీకరించవలసి ఉంది.

ప్రపంచంలో రెండువర్గాలే అన్న నాదన ఇటు రష్యా, అటు అమెరికా దేశాలు చేస్తున్నాయి. అది కప్పు అని ఇతర ప్రపంచ సేథావులు, భారతదేశంలో చూస్తున్నట్లు, వాదిస్తున్నారు; అమూడో వర్గమైన కాంతి వర్గం కోసం తాపత్రయపడుతున్నారు; చీరంగా కృషి చేస్తున్నారు.

అమెరికాలోని పండిత సెహూ) ప్రకటన ఈ మూడో మార్గవాదాన్ని నిరాకరించింది. ఇక్కడే ఆయన తప్పుబడుగులు చేసినది. ఈ మార్గం తప్పనిసరిగా యుద్ధమార్గానికి లాగుతుంది. కమ్యూనిస్టు వ్యతిరేక వర్గంలోకి వెళ్లి వేస్తుంది. ఈ ప్రకటనలు సెహూ)జీ అమెరికాలో ఎందుకు చెయ్యాలి!

ఆనలు మన ప్రశ్న, సైప్రూ అమెరికానుంచి బాకీలు తెచ్చుకోకుండా దేశ ఆర్థికతను బాగుచేయ వీలులేదని భావించినట్లేనా? ఇటు పెట్టుబడిదారీ అటు కమ్యూనిస్టు ఆర్థికవ్యవస్థలు తప్పు

మనో మార్గం లేనట్లు అనున భావించినట్లేనా? మహాకార ఆర్థిక వ్యవస్థా మార్గాన్ని ఆయన కోధించటానికి ప్రయత్నించ లేనా? ఈ ప్రశ్నలు ప్రతి ప్రజాస్వామ్యవాదిని బాధించక తప్పదు. తన దేశాన్ని ఆమెరికా పెట్టుబడులతో నింపి చాంగ్ క్రేషేక్ ఏమి వుద్ధరించాడు, అనే అనుభవజ్ఞక పేద్యమైన ప్రశ్న రాకతప్పదు.

ఆమెరికా సెనేటులో సెప్టెంబరు ఒక ప్రసంగం చేశారు. అది ముందుగా తయారుచేసేకొన్న వ్రాత ప్రతిగా కనిపిస్తుంది. ఆ వుపన్యాసాలలో మాటలను తొడి వాడారు. ధర్మమార్గాన్ని అటవీస్తా మన్నారు. తమకు ప్రమాదం సూర్య విస్తృతాము తప్పకుండా రక్షణ చర్యలను దిగుతామన్నారు. ఆమెరికా వారికి ధర్మమైనది రహస్య వారికి ధర్మంకాదు. రహస్యవారికి ధర్మమైనది ఆమెరికావారికి ధర్మంకాదు. ఒకరికి స్వేచ్ఛా వ్యాపారంగా విశ్వాసం. రెండోవారికి కమ్యూనిజంగా విశ్వాసం. వీరిద్దరికీ చుక్కెదురు. ఈ స్థితిలో సెప్టెంబరు తాను ధర్మ పక్షం వుంటానని సెనేటులో వుపన్యాసం చేసి దాని అంకరార్థం ఏమవుతుంది? ఆమెరికనులు సెప్టెంబరు తను పక్షం చే వుంటానని భావిస్తారు. సెప్టెంబరు ఆ భావనకు వ్యక్తికీరంపటానికి అవిధంగా ప్రసంగించారు. న్యూయార్కులో భారతీయులిచ్చిన చక్కని సభలో మాట్లాడుతూ తాను ఆమెరికాను విచ్ఛేదనము త్రలానికి రాలే దన్నారు. అదే సభలో ఆమెరికా పెట్టుబడి భారత దేశానికి అపవనమన్నారు. ఈలాటి వైరుధ్యమైన వుపన్యాసాలు ఆమెరికను ప్రజలలో, ప్రపంచ ప్రజలలో అల్లకల్లోలాన్ని లేపగిస్తాయి. భారత దేశంలో పత్రికలు ఎంత ప్రచారం ఉంచినా యీ వైరుధ్యపు చికనులు గోచరిస్తూనే వున్నాయి. సెనేటులో ఒక రకపు వుపన్యాసం, బయట ఇంకో రకపు వుపన్యాసం-యీ విభాగాన్ని అనుసరించటా దేశభవితవ్యానికి ఎటుకుంటి క్షోభున్ను చేసారుతుంది?

చచ్చిమ జర్నల్ ప్రభుత్వం మిత్రరాజ్యాల చేత అంగీకరించబడింది. దానికి ఎదురు చెప్పగా తూర్పు జర్నలిని ఆనలు జర్నలు కేంద్ర ప్రభుత్వంగా అంగీకరించి అధికారంలో రహస్య

మార్చిలేటింది. వై నాను అంగీకరించినవాడు ఈ తూర్పు జర్నలు ప్రభుత్వాన్ని అంగీకరిస్తే బాగుందా అన్న ప్రశ్న వేస్తారు.

న్యాయానికి యీ ప్రశ్నకు అర్థం లేదు. దేశాని కొక పరిపాలన పెట్టి నూర్చుని, మేము స్థాపించిన పాలననే అంగీకరించుచుంటే దేశాని తోక లేకుండా వీరుతుంది. అనలు జర్నలిని ఎవడి కిష్టమొచ్చిన భాగాన్ని వాడు తనకు వేను నుని మార్చివడంగా సీలి ఏమాత్రం లేదు. ఈ యుద్ధానంతరం జరిగిన మహా కీర్తనవాల్లా జర్నలి పాలనావిభాగం ఒకటి. ఇటు, మిశ్ర గాత్రాలు గాని, అటురహస్య గాని-నుసరించే విభాగాన్ని నమర్చించటం చాలా అవధిగా ఉంది. పాట్లు డా సమావేశంగా జరిగి అవకతవకలే దీనికి కారణం. ఆనాడున్న ఆమెరికాదీ పాల్పు ప్రాధన్యాన్ని రహస్య కిష్టవానికి అండ్లో, ఆమెరికన్ దేశాలు సమర్థించాయి. అట్లా సమర్థించడం తప్పు. కాని, ఇప్పుడు ఆ తప్పును దిద్దుకోవాలన్న తాపత్రయంగా ఇంకా కొన్ని తప్పులు చేస్తున్నారు. యుద్ధానంతరం జర్నలి భవిష్యత్తు తప్పుల తడకగా కయ్యారయ్యింది. అధికార మోహం-పక్ష గాంగ్రిఫ్, లీసలు ఇండియాలో పోట్లాడినట్లే. జర్నలి విషయంగా గూడా చచ్చిమ దేశాలు, రాష్ట్రాలు విభజన పడుతున్నాయి.

జర్నలి గోడల విశ్వంగా ఉండరుతూ ఉంటే యుగోస్లావియాలో యుద్ధోద్ధరి సాగు తోంది. ఈమధ్య రహస్య, యుగోస్లావియాలకి జరిగిన వాదోపవాదగ్రస్త ప్రకటనల వల్ల రహస్య నియంతృత్వ అనుసామ్రాజ్య మార్గం లేటలేల్ల ముందుంది. యుగోస్లావియా ఇంకావరకూ తట్టుకోవటం ముగిసినది. యుగోస్లావియా బలంగా నిలబడే సాగి బల్గేరియాలో క్లావ్ గాతీయవాది విచ్ఛేదనం కొంత తేలి రహస్యకు తల నొప్పి కలిగిస్తున్నదని వార్తలు వస్తున్నాయి. రహస్యకు తల నొప్పి మోర్చి కొద్దీ ముగ్రులకు తోలగింపు, మనసువులవురి, హిసా కాండ, నాల్గు ప్రక్కల అణుముకులయ్యే. ఈ రకద ఎంతకాలం జరుగుతుందో, ఎన్నిదేశాలకు ప్రాచుర్యంవో నిలకడయినదాని లేలదు. దీని

పాడిగింపు మాచవలే గ్రీనుదేశంలా కొంతకు కొంత కనబడుతున్నాయి.

* * *

మిలిటరీ గొడవల్లా మనకుట్టూ ఉన్న జగత్తులో కట్టాలం ఇట్టా ఉంటే, ఇంతకన్నా మించి ఆర్థికరంగంలో రగడలు సాగుతున్నాయి. ఆమె రికా వల్లడికి బాబడి స్టైలింగు ప్రాంత దేశాలన్నీ తవతవ కదస్సేల విలువల్ని కల్గించుకున్నాయి. పెట్టుబడిదారీ దేశాల్లా ఆర్థికముసలం ఉద్భవమైనదని, మాస్కో ఆర్థికకాస్త్రజ్ఞులు మిసాలపై చేతులు వేస్తున్నారు. ఇదే అడుగుని చచ్చిత్ కనపార్టీని బలవత్తరం చేసుకోవడానికి ప్రయత్నాలు చేస్తున్నాడు. తిరిగి "చేనై లేనా" అంటున్నాడు. లేబరు క్రభుత్వం కటకట అడుతోంది.

ఈ భాగోతం ఇట్టా ఉండిగా పాకిస్తాన్ ప్రభుత్వానికి అగినంత గౌరవ ప్రకటనలు జరగడం లేదని న్యూకలా భావాన్ని పొందినట్లు కామన్ వెల్తు మహాసభల సాటినుండి కొంత కనబడుతుంది. ఈ భోగి కనిపెట్టి మాస్కో రాజకీయవేత్తలు పాకిస్తాన్ ప్రధానిని మాస్కోకు ఆహ్వానించారు. ఇండియా ప్రధానిని ఆమె రికావారు ఆహ్వానించినందున, దానికి ఎదురు ఎత్తుగా మాస్కో పాకిస్తాన్ ప్రధానిని ఆహ్వానించింది. ఇదీకాక, నువూరు ఏడెనిమిది సంవత్సరాల నుంచీ రష్యా రాజకీయాలు ముష్టిం దేశాలకు నిరుద్ధంగా ఉన్నాయి. ముష్టిం దేశాలలో ఉన్న ఈ మనస్తత్వాన్ని రష్యా తుడిచి వెయ్యకపోతే, ఒకవేళ మూడో ప్రపంచ యుద్ధమే గనక వస్తే, రష్యాకు ఇల్బందులు జాన్తి అవుతాయి. అందుకనే రష్యా ఈ యెత్తు ఎత్తింది. పాకిస్తాన్ ని కొంచం దగ్గరకు లాగి ముష్టిం దేశాలలో కొంచం సామర్థ్యాని పెంచుకుని ఆమెరికాలో కొంత ఆలజడి కలిగించి, మరి తక్కువగా ఉన్న తమ తాలూకు మంచ మాంగడర కమ్యూనిస్టు వర్గాలకు ఆయాదేశాల్లా కొంత అస్కారం చిక్కించుకొనటకు వీలవుతుందని భావించి ఈ యెత్తు యెత్తింది.

పాకిస్తాన్ ఇండియాకు మధ్య కాశ్మీరు నెపంతో జరిగే మిలిటరీ యుద్ధానికి తోడు, ఇండియా రూపాయ విలువ కల్గించటం వల్ల, పాకిస్తాన్ కన రూపాయ విలువ కల్గించనందున కొండు దేశాలమధ్య ఆర్థిక వమరం సంక్లిష్టం అవుతోంది. పాకిస్తాన్ 100 రూపాయలు ఇండియా 144 రూపాయలకు సమానం. ఇది మిశ్రోద్రోహం అని ఇండియా అంటే, అది స్వామిద్రోహం అని పాకిస్తాన్ అంటుంది. ఎవరి లాభాలోనం వారు వ్యవహరించేటప్పుడు ఈ ప్రచారానికి ఆర్థం లేదు.

* * *

సార్వేలో మొన్న ఎన్నికలు జరిగినాయి. లాగడపార్లమెంటులో కమ్యూనిస్టులకు తొమ్మిది సీట్లు ఉండేవి. ఆ తొమ్మిది ఊడినాయి. లేబరు పార్టీకి లాగడ పూర్తి మెజారిటీ ఉండేది. అది ఇంకా ఈసారి పెరిగింది. ఎన్నికలు, మార్షల్ ప్లాన్ క్రింద సహాయం పొందటం తప్పా? రైటా? అన్న ప్రచారంమీద జరిగినాయి. ఆ దేశస్థినిబట్టి ఒప్పుని ఎన్నికలు లేల్పినాయి. దీని వల్ల అష్టరాజ్య కామిన్ ఫారం నిర్మాణం సహాయకమైనది కాదని లేలింది. ఈ ఫలితాలే ఇంట్లండులో వచ్చే యెన్నికలలో గూడా లేల్పుబడతాయా? లేక దేశదేశాని అనుభవము చేరని లేల్పుబడుతుందా?

సార్వే ఎన్నికలవల్ల యూరపియన్ పార్లమెంటు నిర్మాణం అవశ్యకతకగూడా కొంత నైలికలం చిక్కినట్లుగా ఉంది. యూరపియన్ పార్లమెంటు దేశాలన్నీ ఒకే పౌరస్వత్వ విధానాన్ని అనుసరించి, మొన్న మొన్న బెర్లియం, డెవ్యూర్కు, లక్షంబర్లు దేశాలు చూపిన ఆర్థిక వికృతామార్గాన్ని వదిలి, ఏ రోపా పార్లమెంటు తిరిగి యూరపుకు నాయకత్వాన్ని ఇవ్వటమేకాక ప్రపంచానికిగూడా నూతన ఆంతులా రాజకీయ వ్యవస్థా నిర్మాణాన్ని చూపి నట్లవుతుంది.

జనవాక్యం

సంపాదకునికి ప్రకటనార్థం పంపించిన లేఖలు యీశీర్షికక్రింద ప్రచురితమవుతాయి. లేఖలు స్తుప్తంగా, కాగితానికి ఒక పక్క వ్రాసి పంపాలి.

ఆహార ధాన్యాలు : పంపకం

ప్రస్తుత ఆహార పంపిణీ విధానమును అనేక గోపాలంవాసుని ప్రతికర్షణ ప్రచురించగా కనబడుచున్నది. అందులో ముఖ్యంగా ఈ క్రింది అంశాలు ఉన్నాయి.

1. కొంతమందికి మిశ్రమాహారం, కొంత మందికి సంపూర్ణంగా వియ్యం ఇస్తున్నారు. ఈ వర్గాల విభజన సరిగా చేయలేదు.

2. పట్టణ ప్రాంతాలలో రేషనింగు కార్డులు ఇచ్చుట, లేదా గుంభాలు మార్చుచేయుట, ఈ ఆధికారాలు ఫిర్యా సబ్బయి ఆఫీసర్లకు ఇవ్వడం పట్టణాల్లో అవసరం కలుగుతున్నది.

3. ధాన్యము మొదల నిర్ణయించటం తూకంబా, తరువాత పంచదారితలలను, అయినందువలన ప్రజలకు నష్టం కలుగుతున్నది.

4. ఇచ్చే ఆహారం పట్టియులను చాలదు.

ఈ అంశాలు సవరించడానికి ప్రభుత్వం వారు హృదయ పూర్వకంగానే ప్రయత్నిస్తున్నారని నమ్ముతున్నాం. వారికి లోబద్ధుడే వృత్తిలోనే ప్రైవేటువలన పరిష్కారము చేయడానికి, ఈక్రింది కద్దతులను సూచిస్తున్నాము.

1. కొంతమందికి మిశ్రమాహారము, కొంద మందికి సంపూర్ణంగా వియ్యము ఇవ్వడంబా ప్రభుత్వమువారు సంఘానికి ఒక ఘోరమైన అపరాధము చేస్తున్నారని గమనిస్తూ! ప్రస్తుతము లేదు. ఈ పద్ధతిపట్ల విమర్శగా రెండు చీలికలు ఏర్పడుతాయి. మిశ్రమాహారము తీసుకునేవారు సంపూర్ణంగా వియ్యం తీసుకునే వాళ్ళకు కన్నక

జ్వేషిస్తారు. ఈ కద్దతి తీసుకునే దానిపట్ల నష్టమేమి? వైగా ఇప్పుడు వియ్యం తీసుకునేవాళ్ళు కొంత ధనవంతులనే కదా డిమా. ఆ ధనవంతులు మిశ్రమాహారంగా ఇచ్చే యితర ధాన్యములను రుచికరంగా వర్ణించుకునే అవకాశాలులేవా?

2. ఫిర్యా సబ్బయి ఆఫీసరు ఏ గ్రామానికి ఎప్పుడు వస్తాడో తెనమా, భగవంతునికి కన్న ఎవరికి తెలీదు. జూలీ వాలీ చేసుకునే జనం ఆతనిరాక ఎట్లు తెలుసనిన గలరు? ఈ అధికారం గ్రామకెడ్డీలో లేక కరనానికో ముందున్నట్లే యేల ఆపుతెప్పసూడదు? ఫిర్యా సబ్బయి ఆఫీసర్లు మాత్రం ఆధికార దుర్వినియోగం చేయరని యేమి నమ్మకం?

3. తూకంబానే నిర్ణయించిన ధాన్యాన్ని తూకంబానే యివ్వరాదా? దీనికి ప్రయత్నం చేస్తున్నామని ప్రభుత్వంవారు ప్రకటించారు. దీనికి ఎంత ప్రయత్నం కావలెనో తెలియదు. ఉత్తర యాదీయాలు యీ కద్దతి అవల్ల ఉంది. కలుచుకుంటే మనమూ యీ పద్ధతి శిశుుగానే అనులులు పెట్టవచ్చు.

4. పట్టియులను నూటికి తొంబది మంది బాగా కాయకట్టం చేసి తీయించారు. దీనికి చిరుతిండి పోకర్కాలు కట్టడాల్సి వున్నట్టు లేవు. తమూరు చేసుకోవడానికి వ్యవధి అనలేవుండదు. ఈ మదర్సంబా వారికి మరి రెండో స్కూలు ఆహారం ఎక్కువ యిస్తే గాని సరిపోదు.

ఆరనాంద { కె. యన్. చారి
ఏ. ఆర్. శర్మ

ఎందుడేడ్ స్కూళ్ళ నెలసరి గ్రాంట్లు

ఉపాధ్యాయ సంఘాల ఆందోళనా ఫలితంగా ప్రభుత్వం ఎందుడేడ్ స్కూల్ టీచర్లకు నెలసరి గ్రాంట్లు మంజూరు చేసింది. స్వల్ప వేతనాలతో జీవించే గడువుని ఈ నిర్వాహ్యులు పొందుకున్న మాడు మాసాలకు ఒక వర్షాయం గ్రాంట్లు వచ్చుటకన్నా నెలవారీ గ్రాంట్లు కొంత ప్రయోజనకరమని ఆశించబడెను. కాని ఆచరణలో ఈ నెలసరి గ్రాంట్లు నిష్ప్రయోజకంగా పరిణమించినవి. మూడు నెలలు పనిచేస్తే ఒక నెల జీతం మాత్రమే ముట్టుట జరుగుచున్నది. ఉదాహరణకు ఈ జిల్లాలో ఆగస్టు జీతం ఆక్టోబరు 20వ తేదీన పోస్టాఫీసుకు వచ్చింది. పోస్టాఫీసులో వైకంఠేక మరణించి రోజులు ఆలస్యం జరుగుతున్నది. అదేమి కర్మమోగాని బ్రాంచి ఆఫీసులకు సబ్ ఆఫీసు గారు మనియార్డర్లకు తగినంత వైకంఠేక పంపకపోవడం ఆచారమైనది. ఇక పోస్టలేని గ్రామం టీచర్లకు సవాలరులో ఆగస్టు జీతం ముట్టుట జరుగగలదు. నెలసరి గ్రాంట్లవంటి చిన్న స్కీముకూడా ఆచరణలో యెందు కిలా విఫలమగుచున్నదీ ప్రభుత్వము, విద్యాధికారులు మోదించాలి. అవమున్నచోట సవరించి సకాలములో గ్రాంట్లు అందేలాగ చూడాలి.

మణియార్డర్ కమిషన్ టీచర్ల జీతాలలోనే వట్టుట ఈ స్కీములోనున్న మరొక దుర్గుర విషయం. ప్రభుత్వంలోని యే ఉద్యోగులకు కడకు విద్యాకాఫులోని ఇతర ఉపాధ్యాయులకు కూడలేని ఈ వర్ధి ఎందుడేడ్ వారయడ అవలంబించడం చాలా అన్యాయం. ప్రతి నెల ప్రతి టీచరు కన జీతములోనుండి రూ 0—10—0 మనియార్డరు ఫీజుక్రింద చెల్లించవలసి వస్తున్నది. జీతాలు హెచ్చించటంకోసం ఈ నిధిగా యిస్తున్న స్వల్ప జీతాలలో తగ్గించటం దారుణ విషయం. కాన మనియార్డరు ఫీజును ప్రభుత్వమే భరించి నెలగ్రాంట్లు మరుసటి నెల 15 తేదీలోగా ఖచ్చికంగా అందునట్లు ఉత్తర్వు చేయవలెను.

కేంబ్రిడ్జి వి. విజయ రామరాజు

తుపాను: ప్రభుత్వం: సినిమా తారలు ఆంధ్రదేశం ఒక నెలలో రెండు తుపాను చెల్లుటకు గురి అయింది. మొదటి తుపానుకంటే

రెండవది విచిత్రవత్వం కలిగింది. సర్కారు ఆంధ్రులగతి కునుకు నక్కమీద తాటిమాను వున్నట్లుయింది. శ్రీ కాకతం మొదలు తెనాలివరకు పంటలమా, చతుసంపదకూ అపారమైన వత్తు కలిగింది. స్త్రీ పురుషులు కూడా చావగా మిగిలిన వాళ్లు గుప్పెట్లో పాదాలు పెట్టుకుని జీవిస్తున్నారు. ఫలసాయానికి వచ్చిన పంటలు పూర్తిగా పాడయిపోగా, నిలవవున్న ధాన్యాదులు కూడా కొట్టుకుపోయాయి.

ఆంధ్రుల కష్టాలు యిలా వుండగా ఆంధ్ర సమయంలో ధైర్యంగా ఆండ నిలుస్తామనే ఉపన్యాసం ఒక్కవాయకుడు కూడా చెయ్యలేదు. ప్రకాశం పంతులుగారు, రంగారావు కొంతవరకు సానుభూతి చూపించారు. భారత దేశంలో ఆంధ్రులగతి ఎవరికీ కట్టకపోయినా, దక్షిణ భారతంలోనైనా ఒక్క వాయకుడూ ఆంధ్రులకి అపద సమయంలో ప్రజలు చెయ్యవలసిన సహాయంగురించి హెచ్చరిక చెయ్యలేదు. మన మద్రాసు మంత్రిలంగా కాంతి సమయంలో ఉపన్యాసాలు చేసి, విందులు పొందే వారేగాని కష్టకాలంలో తగిన సహాయం, ధైర్యం అందించారుగా కనిపించరు. విడుకోట్ల రూపాయల వత్వం కలిగిన ప్రాంతాల్లో నల్లభైవేల రూపాయలు మంగారు చేస్తే ఎందుకు చెయ్యకపోలే ఎందుకీ ఇటువంటి అల్పసహాయాలు చేసి ప్రజల నేడో ఉద్ధరించా మనుకోవటం సాహస్యమే. ప్రకాశంగారు ప్రభుత్వానికి సలహా ఇచ్చి ఏదై లక్షల రూపాయలు కూడా ఒక జిల్లాలో అమితంగా చెల్లించి వీడ, సావలకు, రైతులకు కొంత సహాయం మాత్రమే యివ్వగలదు. కాబట్టి ఒక్కొక్క జిల్లాకు మద్రాసు ప్రభుత్వం ఏదై లక్షల రూపాయలైనా మంగారు చెయ్యడం కనీస ధర్మం.

ఈ సమయంలోనే లక్షలాది ఆర్జించిన మన సినిమా తారలు విరివిగా విరాళా లివ్వాలి. ఆంధ్ర ప్రేక్షకుల ఆదరాభిమానాల్ని, కర్షణ అమితమైన ధనాన్ని ఆర్జించిన మన సినిమా తారలు తుపాను బాధితులకు సహాయం చెయ్యటం వారి విధిగా తలచాలి.

మద్రాసు ఈ. వెం.

తెలుగు స్వతంత్ర

విషయ సూచిక

తెలుగు విప్లవిద్యాలయ

గ్రంథాలయము 2. సంవిక 17.

మొదలు సంవత్సరము నానది వస్త్రము 25, 1949

విధి కమిటీ (వ్యంగ్య చిత్రం) ...	2
సంపాదకీయ వ్యాఖ్య ...	3
ఆశావాధి సంస్కృతి పరిషత్తు—మల్లంపల్లి సోమ శేఖర్ శర్మ ...	5
విజయనగర సామ్రాజ్యము (చరిత్ర)— డాక్టర్ నేలమూరి వెంకటరమణయ్య	9
వారీజులకు: స్త్రీలు - కాన్ఫిడెన్స్— మేగా చక్రపాణి ...	14
కొత్త కథలు: ఆర్త సహాయం— "రాధ" ...	17
నేతాజీ యుగా పరిశ్రమే? — వి. యస్. మందరరావు ...	19
డిప్లొమేషన్: ఇంజనీరు— కె. సత్యనారాయణ ...	21
వివి విజయ సాహిత్యం? — వి. యస్. ఆశావాధి ...	24
ఆప్టగింజ (వీరియన్)—ఈరంగి వెంకటరావు ...	27
అమెరికాజనము (కథానిక)— వి. వి. మూర్త్యురామణి ...	34
జై హరికము (స్క్రీన్)—పి. యస్. దేవి	39
విజ్ఞానవాదికి ఖాళీ ఉద్గార—భవతీయము— అశ్వమేధుని నామ తెలిపినది— వియమ్ సోయస్ ...	43
ఆహార్యుని ఆకాశాత్మకము (విప్లవిద్యాలయ 'తైరాగి' ...	45
కుపాన: ప్రకాశనిధి గ్రంథాలయం రాజ్య హస్తాంతరము సంఖ్య ...	47

బ్రత్యేకాధికారాన్ని నిర్మూలించుట
 అన్ని వర్గాలవారు తమ ఆనందం
 తెలిపారు.

శ్రీ సూత్రం

సంపుటి-2
సంచిక-17

నవంబరు 25, 1949

ప్రచురణ:
ప్రతి శుక్రవారం

లోపించిన సాహర్షం

అవతరింపనున్న ఆంధ్రరాష్ట్రం గురించి నేడు వెలువడుతున్న ప్రకటనలు, జరుగుతున్న వాదోపవాదాలు, నాయక ప్రముఖుల భయపాటల చాచియిస్తున్న హామీలు, బహుళ సంకీర్ణమైనవే కాక, కొన్ని వేళల కేవలం చివోదకరంగా పరిణమిస్తున్నాయి. యుగ యుగాల పూర్వాంధ్ర వైభవం పునఃప్రతిష్ఠితం తక్షణమే చెయ్యాలనే కనీసపు కోర్కె నుండి, పంపక సమయంలో న్యాయముగా మనకు రావలసిన ఆస్తిపాస్తులన్నీ అప్రమత్తులమై రాబట్టుకోవాలనే విచేకవంతమైన సలహావరకూ. నేడు మనకు వినవస్తున్న అపహర్ష హితోక్తులనేకానేకం. కొందరి ఓడి స్వంత సుషిర మ్రోగించడానికి అమూల్యమైన వేళ. పరిస్థితుల ప్రభావంవల్ల మనకు కార్యకర్తలుగా వ్యవహరించవలసిన వారు బాగరూకతతో వ్యవహరిస్తారో లేదోనని ఆందోళనపడే సహృదయులు తమ శక్తివంచనలేకండా, ముందు చెయ్యవలసిన వాటిగురించి హెచ్చరిస్తూనే ఉన్నారు. వాటిని శ్రద్ధగా పాటించవలసిన భాధ్యత కార్యకర్తలది. రానున్న మన ప్రత్యేక రాష్ట్రం సూక్ష్మంగా పరిశీలిస్తే అవ్యాజమైన సర్వతోముఖ

సాహర్ష వాతావరణంలో జనించడం లేదు. కల్పింపబడిన అవరోధాలన్నీ కల్పింపబడిన తర్వాత, జరగవలసిన విభిన్న యత్నాలన్నీ జరిగిన తరువాత, వీటన్నిటిని నిష్ఫలం చేయగల్గిన ఆంధ్రుల ఆందోళనా ఫలితంగా, ప్రత్యేకరాష్ట్రం ఏర్పడుతున్నది.

అంతమాత్రాన సంకుచిత దృష్టితో వ్యవహరించాలనిగాని, ఆంధ్రత్వపు పాలిమేరలవరకూ మన ఉద్దేశం స్థాయి భావం పొందాలని కాని ఎవరూ వాదించరు. మనం ప్రత్యేకమైన రాష్ట్రం కోరడానికి కారణం ఏవిధమైన నింకుచితవర్గ తత్వమూ కాదు. కేవలం ప్రాంతీయమైన కొన్ని వ్యత్యాసాలు మినహాయిస్తే, మనమూ భారతీయులమేకాని, ప్రత్యేకమైన జాతికాదు. భారతీయ సంస్కృతి అనేది ఏదైనా ఉంటే, మనదీ ఆ సంస్కృతే. అయితే యిక రాష్ట్రం దేనికి అనేప్రశ్న రావచ్చును. పరిపాలనా సౌకర్యం కోసం. భారతదేశంలో తక్కిన ప్రాంతాల వలెనే ఆంధ్రదేశం సైతం అభివృద్ధి చెందడానికి అవకాశాలు కల్పించుకోవడం కోసం. ఇన్నాళ్లు మన పొరుగువారికి వికాలదృష్టి, సఖ్యభావం లోపించి, ఆంధ్రదేశాన్ని అన్నివిధాలా

చిన్నచూపు చూశాడు. అంతేకాక, రాష్ట్రప్రభుత్వంలో హాళీ ప్రాభవం ఎక్కువవడం వలన, యంతవరకూ అన్ని విషయాలలోనూ తెలుగు జిల్లాలు వెనక్కు నెట్టబడ్డాయి. వ్యవసాయాభివృద్ధికి, పరిశ్రమల అభివృద్ధికి, రాష్ట్ర ప్రభుత్వపు సహాయం అంతా తమిళ దేశానికి తరలించబడింది. అనేక దశాబ్దాల నుండి జరుగుతున్న యీ అన్యాయాన్ని అరికట్టడానికి మనం ప్రత్యేక గాష్ట్రం కోరినది.

అందువల్ల ఆస్తిపాస్తుల పంపకం విషయంలో అవన్నీ లెక్కలోకి తీసుకోబడాలి. ఉమ్మడి ఆదాయం నుండి యంతకాలమూ కర్పవెట్టబడిన మొత్తాలకు ఉచితమైన పరిహారం ఆంధ్ర రాష్ట్రానికి రావలసి ఉంది; ఆ విషయమై నిపుణులైన అర్థశాస్త్ర వేత్తలను నియోగించి, ఉమ్మడి రాష్ట్రపు ఆదాయ వ్యయాలను ఆయా నిష్పత్తిలో రెండు రాష్ట్రాలకూ పంచవలసి ఉంటుంది. ఇవన్నీ సక్రమంగా జరగడానికి రెండు వర్గాలవారూ సామరస్యం ప్రదర్శించి కేంద్రప్రభుత్వ పర్యవేక్షణ క్రింద వర్తించాలి. నెలువడు తున్న ప్రకటనల బట్టి చూస్తే, కేంద్ర ప్రభుత్వం తనకి తానే పూనుకుని యీ విషయం పరిష్కరించడం మాని, ఆ కర్తవ్యం ఉభయపక్షాల వారికే వదలివేయదలచినట్లు గోచరిస్తున్నది. అంతే కాక, ఏర్పడనున్న ఆంధ్ర రాష్ట్రానికి కేంద్ర ప్రభుత్వం నుండి ఏ విధమైన ఆర్థిక సహాయమూ లభించదని వార్తలు. కారణాలు వివరించలేదు. ఇదే నిజమైతే, యీ మనస్తత్వాన్ని ఏమనాలో తెలియదు. కేంద్రప్రభుత్వం నుండి ఆంధ్ర

దేశం సహాయం ఆశించడంలో ఆసంగతం ఏమీ లేదు. తక్కిన భారతదేశం నుండి విడిపోయి మనం స్వాతంత్ర్యం ప్రకటించబోవడం లేదు. ఒక రాష్ట్రం రెండు రాష్ట్రాలుగా విడదీయబడినంత మాత్రాన రెండో రాష్ట్రం ఎందుకు ఆ ఆర్జిత గోల్పోతుంది! ఇటీవల విశాఖ జిల్లాను రెండుగా విభజించడానికి ఏర్పాట్లు జరుగుతున్నాయి. విభజన పూర్తయ్యాక ఉత్తర విశాఖకు ఏ విధమైన సహాయమూ రాష్ట్ర ప్రభుత్వం చెయ్యకూడదనడం ఎంత సమంజసమో, ఆంధ్రకు కేంద్రప్రభుత్వ సహాయం లభించదనడమూ అంతసమంజసమే. కేంద్రప్రభుత్వాదాయానికి ఆంధ్ర దేశమూ తన వంతు యిస్తున్నది. అటువంటిప్పుడు మనం వాంఛించే సహాయం ధర్మభిక్షకాదు.

పోగా, ఆంధ్ర రాష్ట్రానికి రాజధాని ఎక్కడుండాలి అనే ప్రశ్న తేలేవరకూ సూతన ప్రభుత్వం మద్రాసులోనే ఉండాలనే విషయంలో వివాదానికి తావు లేదు. ఆయినా కొందరు ఆంధ్రేతరులు అందుకు వ్యతిరేక ప్రచారం చేస్తున్నారు. ఆంధ్రులకు ఎలాగూ మద్రాసుపై హక్కులేదన్న తరవాత, ఆ విషయం ఆంధ్రనాయకులు అంగీకరించిన తరవాత తాత్కాలికంగా మద్రాసు ఆంధ్రులకు రాజధానిగా ఉండడానికి అభ్యంతరం దేనికి? ఇవన్నీ చూస్తూంటే, యిటు మన పొరుగువారికిగాని, అటు కేంద్ర ప్రభుత్వానికిగాని, ఆంధ్ర రాష్ట్రం పట్ల హృదయ పరివర్తన కలిగినట్లు లేదు. ఆంధ్రనాయకు లిది గమనించి నిర్నిద్రమైన బాగరూకతతో వర్తించడం ఎంతైనా అవసరం.

అఖిలాంధ్ర సంస్కృత పరిషత్తు

మల్లంపల్లి సోమశేఖర శర్మ

మన కాంధ్రరాష్ట్రము రాగానే నరికాదు. మన దేశమునకు రాష్ట్రకారజము చేపడవలె నంటే దానిగా జాతీయ పునర్నిర్మాణానికి ఆశక్తములయిన ఎన్ని సంస్థలూ ఉండాలి. పాపీత్రామిక, అర్థిక, సాంఘిక, సాంస్కృతిక సంస్థలులేని రాష్ట్రము చెట్లు చేమలులేని బోడి కొండవలె బోడిగానే ఉంటుంది. ఇటువంటి సంస్థలుంటేనే కాని రాష్ట్రము ప్రయోజనకరమూ, అధిభోగయోగకరమూ కాదు. ఇట్టి సంస్థ లన్నిటిని స్థాపించడానికి మనం ప్రభుత్వంమీద భారంపెసి చేయకదుర్మొనరి కూర్చోడం భావ్యం కాదు. తమ ప్రయోజనానికీ, తమ యువనౌగానికీ, తమ యభ్యుదయానికీ ఏయేవిషయా లవసరమో ముందు ప్రజలే యోచించి గుర్తించు వాలి. కార్యారంభానికి సమంకట్టాలి. ఆటు తరువాత ప్రభుత్వ సహాయ్యం అర్థించాలి. ఇది ప్రహస్యామికయుగం; ఆరంభోచ్ఛాసం ప్రజలలోనుంచే రావాలి ముందు; ఆటుతరువాతనే ప్రభుత్వం భాగస్వామ్యం ఉంటుంది. ఈ నాటి విషయ విషయకర పరిస్థితులలో ప్రభుత్వ బాధ్యత అనంత ములుగా ఉన్నది; ప్రభుత్వం పరిష్కరించవలసిన సమస్యలూ అనేకంగా ఉన్నవి. వీటి నిర్వహణ లోను, పరిష్కారములలోను ఇంకా ఒక తోవా తెన్ను గానక ప్రభుత్వం ఉక్కిరి బిక్కి రవు తోంది; దానికున్న కార్య భారంతో అది కల మనక లభిస్తున్నది. ఇట్టి కార్యముల కన్నిటికీ అది ఎప్పుడో భాగస్వామ్యంవది సర్వమూ దానికే విడిచిపెట్టి చేతులు ముడుచుకొని కూర్చోడం వివేకం కాదు. ప్రజలందరికీ ఉండ నిల్వ, కట్ట బట్ట, తిన తిండి సమకూర్చడమే సాధ్యంకాక ప్రత్యేక ప్రభుత్వం పిల్లమొగ్గులు చేస్తున్నది. ఈ కనకదుర్లలోనుంచి, ఈ సాము గరిడీలలోనుంచి అది భేదగాని కలయెల్లి బయట బడినప్పటిమాట - అదెప్పటికీ. అప్పుడుకాని ఇతర విషయాలనుగురించి ఆలోచించడానికి

దాని కవకాశం జొరకదు. అంతవరకు అయ్యూ విషయాలనుగురించి ప్రజలే నడుంకట్టి ముందుకు వచ్చి కొంత కృషి సాగించాలి. దైనిక ఆవసర కార్య సాధనము, దైనందిక జరిపాలనములతో పాటు జాతీయ పునర్నిర్మాణ కృషిపూడా సరి సమానంగా సాగుతుండాలి. ముఖ్యంగా మన సంస్కృతికి సంబంధించిన కృషి. కళాశాలల లోను, విశ్వ విద్యాలయాలలోను నైస్వస్య అధిక ప్రాధాన్యం ఇచ్చి ఆర్ట్స్, సైన్స్, కమర్స్ వంటివి ప్రభుత్వంవారు తాత్కాలిక ఆవసర సమస్యల విషయములతో తమ వృద్ధివంశను తేలికపెట్టించి సంస్కృతి సంస్థల విషయమున అంత ఎక్కువ శ్రద్ధ వహించమంటూ ఉన్నారు. ముందంజపెసి ఈ లోకముకు తీర్పువలసినవారు ప్రజలు.

ఇంతవరకు మనం రాష్ట్రంలోనమే ఆశ్రితం కిమూ ఆంధోళన చేస్తూవచ్చాము. కాని మన సంస్కృతికి సంబంధించిన ఆవసరాలను గుర్తించమూ లేదు; నాటినిమిత్తం అంతగా కృషి చేయమూ లేదు. జాతి సర్వతోముఖమైన వికాసం పొందడానికి రాష్ట్రం వచ్చేనాటికే మనం ఇతర విధాలపూడా ఆభివృద్ధిపొందాలి. రాష్ట్రం వచ్చిన నాటినుంచే మనం ఆధునికార్థంలో ఒక జాతిగా రూపొందబోతున్నాం; మనకు ప్రత్యేక రాష్ట్రం ఇంతవరకులేదు గనుకనూ, ప్రభుత్వం ప్రత్యేకం మన దొక్కరిదే కాదు గనుకనూ మనలో పరిపాలనకాఫలం కాని, ఇతర అర్థిక, రాజకీయాది రంగాలలోగాని అభివృద్ధితో ప్రసిద్ధి పొందినవారచేమలు లేకపోవడం తటస్థించింది. మన జాతిలోని ప్రతిభనూ, ప్రజ్ఞనూ, ప్రావీణ్య మునూగుర్తించికోత యిచ్చి ముందుకు తోయుటకు మనదన్న ప్రభుత్వమే లేకపోయె; మనకు రాష్ట్రమే లేకపోయె. ఇటువంటి విషయ పరిస్థితులలోగూడ ఆఖండ భారకవిఖ్యాతి, విశ్వ విఖ్యాతి అర్జించినవారు ఏ కొందరో కనబడు

కున్నారంటే అది మనకాలి శక్తి యుక్తలనూ, మతిమాపాభివృద్ధి కాలకే తార్కాణం. ఇప్పుడే రాష్ట్ర లాభమునో నేమనకు వ్యక్తిత్వం వచ్చింది. మనలో జీవితం అన్ని రంగాలలోనూ గొప్పవారు ఇంతటి నుంచే బయలుదేరాలి; మన జాతిలోని ఏ కళలో, ఏ విద్యలో, ఏ శాస్త్రములో - దేనిలో ఏమాత్రం పాటవ మున్నా, ప్రజ్ఞ యున్నా అది యిప్పు డింక పైకి రావాలి, వెల్లడి కావాలి. ఏయే రంగాలలో ఏయే విధంగా కృషి చేస్తే మనదేశం అభివృద్ధి పొందుతుందో, మన జాతి కథ్యుడయ్యకుండునో - వీరు వారనక భావుకు లందరూ తమ కఠిమానమైన విషయాలనుగురించి, తమకు పరిచయమున్న విషయాలనుగురించి ఎవరికి వా రాలోచించి, మానవలు చేసి, పదకములు వేసి కార్యనిర్వహణమునకు పూనుకోవాలి. జీవితము బహుముఖమయినది; సర్వతోమూఖమైన అభివృద్ధి కలిగినప్పుడు కాని జాతి వికాసం పొందదు. విద్యావిషయంగా ఆలోచించాలి; పరిశ్రమల విషయం ఆలోచించాలి; అన్నిటిని మించి సంస్కృతి విషయం ఆలోచించాలి.

ఆహార, వస్త్రసంపన్నత మనకాలి సమర్థతనూ, ప్రజ్ఞాపాటవాన్ని తెలియజేస్తే మన సంస్కృతి కోరిక మనకాలి బుద్ధి విశేషాన్ని, ప్రతి భౌవిద్యతనూ నిరూపిస్తుంది. జాతికి ధనతనూ సూర్యేని సంస్కృతే. అందువల్ల ఆహార, వస్త్ర మ్నామం తొలగించడానికి చీప్రమయిన కృషి ఎంత యావశ్యకమో జాలివి సంస్కార సంపన్నం చేయడానికి నైతము అంతటి గొప్ప కృషి అవసరం. జాతి భౌతిక దేశాపాపణకు ఆహార, వస్త్రము లెంత యవసరమో జాతి చిత్త వికాస మునకును సంస్కృతి (సంస్కారము) అంతే యవసరము. రెండును సరికూడనటుగ సాగవలసిన కృషులు. ఒకదానిని తుక్కించితేనే రెండవ దానిని పెంపొందించుట భావ్యమూ కాదు; శ్రేయమూ కాదు. మనకు లెవ లిండి, కట్ట బట్టా లేనప్పుడు సంస్కృతి విషయం తొందర వచ్చిందా అని కొంద రనాలోచితంగా అని వేయవచ్చు. అది విచేతనావధు లనదనిన మాట కాదు; ఆలోచనలేని మాట. ఆహారవస్త్రాల విషయంలో దేశములో ఎంత కొరత ఉన్నప్పటికీ మన పట్టపుమా అనుదినమూ అనునీ

పక్షా ఇతర కార్యక్రమృత్తి మాని ఒక్క ఆ విషయాలనుగురించి మాత్రమే కృషి చేయరు. అందరూ మగ్గములు పెట్టి నేతనేయుట కాని, అందరూ దుక్కి దున్ని సేద్యము చేయుట కాని సాధ్యమూకాదు, అసహజము కూడాదు. జాతీయ సంపద అంటే ఒక్క ఆహార, వస్త్రాదికములు మాత్రమే కాదు, తదితరములును ఉన్నవి. సంస్కార విషయకమైన కృషి ఎక్కువగా జరిగినప్పుడే జాతి మనసూ, దృష్టి వికాస మవుతుంది; రాజకీయాధికార లాభంతో వచ్చే అసర్థకాలు అన్ని కాకపోయిన మానె, కొన్నియైనా తగ్గడాని కవకాశం కలుగుతుంది. అనాగరిక స్థితి నుంచి, అటవిక జీవితం నుంచి మానవు డీనాటి నాగరికస్థితికి వచ్చి సభ్యుడయినా దంటే దానికి కారణం వేఱువేఱు కాలాలలో జరిగిన అభివృద్ధి సాంస్కృతిక కృషి. ఆధునిక కాలంలో పరస్పరమూ బాటులమధ్య వ్యాపించివున్న యుద్ధ భయాన్ని నివర్తింపజేసి పరస్పరమూ ప్రేమ సౌహార్దములను నెలకొల్ప గలిగేది సాంస్కృతిక కృషి. మానవుడు మానవుని, జాతి జాతిని ప్రేమించి గౌరవించజేసేది, పరస్పరమూ ఒండొరుల బాధ్యతలను గుర్తించజేసి, విశ్వకల్యాణానికే తోడ్పడ ప్రేరేపించేది సంస్కృతే.

సంస్కృతి ఆశ్చర్య కరంబుంబున విషయం. మన ప్రాచీన మహర్షులు ప్రభావంగా ఆశ్చర్య విద్యావికారదు లవడంవల్లనూ, ఆధ్యాత్మిక తత్వ నిచారకలు రవడంవల్లనూ అనాదికాలం నుంచి మన జాతి చేసిన కృషి అంతా సంస్కృతి పరిమైనదే. "ఆశ్చర్య త్వభూతాని" అన్న సూక్తి మన దేశంలోనే పుట్టగలిగింది; మనిషిలోనే కాదు, చెట్టులోను చేమలోను, గట్టులోను పుట్ట గాను, రాతిలోను, రప్పలోను ప్రాణం ఉందనే సిద్ధాంతం మన దేశమే ప్రతిపాదించగలిగింది. కీర్తికాయుడయిన జగదీశ చంద్రబోస్ ఈ సిద్ధాంతాన్నే విశ్వవిఖ్యాత భౌతిక శాస్త్రజ్ఞుల పరీక్షల కాగిన పరిశోధనా ప్రయోగముల ద్వారా నిరూపించి, దానికి భౌతిక శాస్త్రీయ మయిన మర్యాద చేకూర్చినాడు. ఒక్క తోడి మనిషిని కాకండా సర్వజీవులను, ప్రృథివి నైతము ప్రేమించుచున్న మహర్షి యా భౌతిక పరిశోధనలోనే ప్రపంచీక మయినది. అందు

వల్లనే అహింస పరమధర్మ మన్న భర్మమాత్రీ మిగడ్డనే వివేచిస్తుంది. అటువంటిప్పుడు, ఆకర్మ మేముంది అహింసా ప్రధానములైన జైన, బౌద్ధ మతాలు ఈ మహాదేశంలో ఎవరికి పొందడంలో? చివరికి గాంధీమహాత్ముని జీవిత కృషి కూడా ప్రధానంగా సాంస్కృతిక మయినదే. పాపీనకాలంగా మన పూర్వుల సంస్కృతికే, ప్రేమాత్మక సందేశాన్నే దేశ దేశాలకు గొనిపోయి వైరుపెట్టారు; ఈ ప్రేమాత్మకాన్నే పంచిపెట్టారు. ఎవరికి సందేశాన్ని వినిపించారో, ఎవరికి దానిని పంచిపెట్టారో వారిని తరింపజేశారు; తాము తరించారు. ఈ విధంగా మన పూర్వులు భారతదేశ సీమావధులను దాటి స్థాపించినది భద్రవిజిత రక్షారుణ సామ్రాజ్యము కాదు; ప్రేమ విజిత పరిపాత సంస్కృతి సామ్రాజ్యము; వారు బ్రరికారు; ఇతరులను బ్రరికనిచ్చారు; వారు ప్రేమించారు. ఇతరులను ప్రేమింపజేశారు; వారు సంస్కారులయినారు; ఇతరులను తరింపజేశారు. ఇంతటి కృషికి వారికి సంస్కృతే సాధనమయింది. యుద్ధధర్మ ప్రచండ జంఘాసంతుభితమయిన ఆధునికకాలంగా జగదవన సమర్థమయినది సంస్కృతే, సాంస్కృతిక కృషి.

కామలమాట అటుండగా మన ఆంధ్రదేశం లోనే వివిధ విభాగాలలో నివసిస్తున్న ఆంధ్రుల మధ్య పరస్పరమూ విభేదాలు, వైషమ్యాలూ ఉన్నవన్న విషయం వేరే చెప్పనవసరం లేదు. ఈ విభేదాలను తొలగించుకోవడానికై నా యువకులందరు నడుంకట్టి సాంస్కృతికకృషిగా ప్రవృత్తులు కావాలి; ఒక విభాగంలోనివారు మరికొక విభాగంలోని వారిని, వారి నమస్కలను, ఆవసరాలను బాగా అర్థం చేసుకొనేటందుకు కృషి జరగాలి; రాజకీయాధికార వ్యామోహం పరస్పరమూ స్వార్థపరకను పెంపొందించి విభేదాలు పెంచుతుంది కాని సాంస్కృతిక కృషి ఒండ్లొలను పరస్పర చేర్చి పరస్పరమూ వారిలో ప్రేమ, సాహృద్యము అభివృద్ధిపొందిస్తుంది. అందువల్ల సంస్కృతి విషయంలో సంతకమూ గొప్ప కృషి చేయడానికి ఆంధ్రదేశంలో ఒక సంస్కృతి పరిషత్తు (cultural academy) ఒకటి స్థాపించాలి. ఈ పరిషత్తు సంస్థాపనలో

రాయలసీమవారు, తెలంగాణావారు, మధ్యాంధ్రదేశీయులూ (కొస్తా జిల్లాలవారు) సరిహదయంగా పాల్గొని కృషి చేయాలి. ఇందుకు భావుకులైన యువకు లందరూ పూనుకోవాలి; స్వార్థపరకతో కాని, తాత్కాలిక లాభాపేక్షతో కాని, ప్రాస్యవృద్ధిలో కాని కృషి చేస్తే అసలు పెండటికే మోసం వస్తుంది. మనం ఏ గవిని చేసినా, ఏ విషయమనుగూర్చి ఆలోచించినా మహాంధ్రమును, సమగ్రాంధ్ర దేశమును దృష్టిలో నుంచుకొని పాటుపడడం నేర్చుకోవాలి. కేవలం ఒక్క రాయలసీమ కాని, ఒక్క తెలంగాణా కాని, ఒక్క మధ్యాంధ్ర దేశం కాని కాక మన ప్రియత్నాలూ, మన ప్రియత్నాలూ, మన కృషికి సర్వాంధ్రదేశమూ లక్ష్యం కావాలి. ఈనాడు మహాంధ్ర నిర్మాణం సాధ్యం కాకపోలే పోవుగాక. ఏనాటికీయినా అదే మన లక్ష్యం; మనం ప్రతివిషయంలోనూ చేసే కృషి అంతా దానికనుగుణంగా ఉండాలి. స్థాపితం కావలసిన సంస్కృతి పరిషత్తుకు ఆంధ్రదేశం లోని మూడు ప్రధాన విభాగాలలోనూ మూడు ప్రధాన కేంద్రము లుండాలి. ఒక్కొక్క కేంద్రాని కనబరింపించి ప్రతి విభాగంలోని గ్రామాలలోనూ కాఫి లుండాలి. ఆధునిక కాలానుగుణంగా ఆంధ్రసంస్కృతి సుద్ధించి దానికి కొత్త తీర్పు తీరువ లియ్యడానికి ఆందరు పూనుకోవాలి.

ఈ సంస్థలలో హైదరాబాదు ఆంధ్ర సారస్వత పరిషత్తుకు ప్రత్యేకంగా అభినందించడం అవసరం. సారస్వత పరిషత్తు ఆనే పేరు పెట్టుకొన్నప్పటికీ ఈ హైదరాబాదు సంస్థ పూర్వాలయిన ప్రేమాదపాటి హనుమంతరాయ బ్రహ్మరుల నాయకత్వాన తెలంగాణాలో ఆంధ్రసంస్కృతి పునరుద్ధీవనంకోసం గొప్పకృషి చేస్తున్నది. ప్రదేవులపల్లి రామానుజరావు, శ్రీ పులిజాల హనుమంతరావుగార్లు కార్యదర్శులుగా ఉండి ఈ సంస్థకు ప్రజాదరణ సంపాదించడానికి బహువిధాల కృషి చేస్తున్నారు. కడపిన ఫిల్మి పరిణా తూపురాజుగారి జరిగిన ఈ పరిషత్తు వార్షిక సమావేశం దర్శించినవారికి ఇది అప్పడే తెలంగాణా ప్రజల ఆదరాభిమానాలు ఎంత విశేషంగా మారగొంటున్నదీ తెలుస్తుంది. ఆ

సమాజేక సంవర్షంలో పరిషత్తువారు చిత్రకళా ప్రదర్శనము, పులికా ప్రదర్శనములే కాక గ్రామ వాసులకు విజ్ఞానప్రదములయిన ఆశేక యితర ప్రదర్శనములను, మ్యూజిక్ లాంఛరు ఉపహాసము అనుకూడా ఏర్పాటుచేశారు. ఇప్పుడు పరిషత్తు వారు తెలంగాణలో ప్రతి జిల్లాలోను డిరూరా పరిషత్తు కాఖలు స్థాపించి గొప్పకృషి చేస్తున్నారు. ఇందుకు పరిషత్తువారును, కార్యనిర్వాహకులునుగూడ ప్రశంసాపాత్రులు.

హైదరాబాదు ఆంధ్రసారస్వత పరిషత్తు వారివలెనే ఏకీభావముతోను, దూరదృష్టితోను సమగ్రాంధ్ర దృష్టితో కలిసి పనిచేసే యువకులు

కావాలి. ఆత్ముడే అఖిలాంధ్ర సంస్కృతి పరిషత్తు ఆధ్యాత్మికయంత్రమైన సంస్థగా పరిణమించగలదు. ఇంతవరకు ఆంధ్రదేశంలో సంస్కృతికి సంబంధించిన వేరువేరు విషయాలలో కొందరు కొందరు వ్యక్తులూ, కొన్ని కొన్ని సంస్థలూ విడివిడిగా పనులు చేకూర్చిన రీతిని కొంత కృషి సాగిస్తున్నప్పటికీ సంస్కృతి కాఖలు అన్నిటికీ వర్తింపే, మహాంధ్రీయమైన లక్ష్యంలో ఉంచుకొని పాటుపడే సమగ్ర సంస్కృతి మహా సంస్థ ఏర్పడినప్పుడే మన సంస్కృతికృషి జవమూలముగా సిద్ధించి, దానికి రూపురేఖ లేర్పడగలవు.

మన పూర్వుల కళాదృష్టి

మన పూర్వులకున్న కళాదృష్టి మనలో కానరాదు. చిలుకనో పువ్వునో చెక్కని చెంబు బోడిచెంబే! అంచులేని యుడుపుల ధరించుట అమంగళమని తలంచిరి. ఇండ్లగోడలపై చిత్తరువులు వ్రాయిస్తూ వుండిరి. ద్వారముల చొక్కట్లపై చక్కని జుత్రపు పని యుండెడిది. బట్టలపై అద్దకముతో బొమ్మలను వేయుచుండిరి. ధనికులు పటములను వ్రాయించెడివారు. కాకతీయుల కాలములో చిత్తరువులు జనసామాన్యమందును ఆదరణీయముగా నుండినట్లు కానవచ్చును. ఇండ్లముంగిళ్ళలో ముగ్గులతో చాలా చక్కని చిత్రములను పడుచులు తీర్చుచుండెడువారు. ప్రతాపరుద్రుని యుంపుడుగల్తై యగు మాచల్దేవి యింటి నెట్లలంకరించినదో గమనించుడు:

“చందనంబున కలయంపి చల్లినారు
ముగ్గు లిడినారు కాశ్మీరమున ముదమున
వ్రాసినారందు రజమున రంగవల్లి
కంజముల దోరణంబుల గట్టినారు”

ఎందుకనగా, మాచల్దేవి “చిత్రశాలా ప్రవేశంబు చేయుచున్నయది. పుణ్యాహవాచనకాలంబు.” ఏ విధమగు చిత్తరువులు వ్రాయుచుండిరో అవియు తెలియవచ్చినవి. దారుకావనములోని శివుడు, గోపికా కృష్ణులు, అహల్యాసంక్రందనులు, తారా చంద్రులు, మేనకా విశ్వామిత్రులు మొదలైనవి వ్రాయిస్తూ వుండిరి.

—(నరసరెడ్డి ప్రకాశరెడ్డి)

(11-11-49 నా సంచిక తరువాయి)

కృష్ణ దేవరాయలు
క్రీ. శ. ౧౫౧౦-౧౫౬౦

వీరనరసింహరాయలు స్వర్గస్థుడైనప్పటికీ ఆతని జైత్రమాతృకుడగు కృష్ణదేవరాయలు పట్టి సేనాధిపతిగా నడిపించెను. శతాబ్దము ౧౫౩౭ వ సంవత్సరమున శ్రీజయంతినాడు అనగా క్రీ. శ. ౧౫౧౦ ఆగష్టు ౨ వ తేదీన పతన పట్టాభిషేక మహోత్సవము జరిగెనని విజయనగర సామ్రాజ్యము నందు జెప్పియున్నది. ఇది వాస్తవము గావచ్చును. కాని యతని యధికారము సామ్రాజ్యమునం దెట్లయెడలను చెల్లుబడికాలేదు. వీరనరసింహరాయలు దనపై ప్రతిభుత్వించిన సామంత నాయకవర్గమును జయించి వారి యాధిపత్యముక్రింద నుండిన సీమలను స్వాధీన పఱచుకొనెనని చరిత్రకారులు వ్రాసియున్నను, కొందఱు పాలెగాం ద్రింకను రాయలను ధిక్కరించియుండిరి. మఱియు రాయల యేలుబడి క్రింది రాష్ట్రమునందుగూడ నతని యాజ్ఞ నిర్వక్తముగ సాగక యుండినను; అమరనాయకులు రాయల యాజ్ఞను శిరసావహించక పలుమారు యభ్యుచ్యగ వర్తించుచుండిరి; వారిని నగురీతిని శిక్షించి రాయల యాజ్ఞ పనులకు దెచ్చుటకు కేంద్రప్రభుత్వమునకు శక్తి చాల దాయె. సామ్రాజ్యమందలి స్థితిగతు లిది. వానికోడె

రాయరాష్ట్రము నాక్రమించుకొని నుస్థిరులై యుండిన కరదేశ ప్రభువుల నోడించి కఠిమి చేసి సప్తమైసోరున సామ్రాజ్య భాగములను మరలజయించిస్వాధీనపఱచుకొనవలసియుండెను. తీరాంధ్రమంతయు గజపతి క్రిందనుండెను; బహమనీరాజ్య ముత్పన్నమైయున్నను, ఉత్తర దిక్కున మహమ్మదీయుల యొత్తిడి తగ్గలేదు; బహమనీ రాజ్యముచుడి యుత్పన్నమైన నూతన సంస్థానముల పాలకులు విజయనగర రాష్ట్రమును జయించి తన్మూలమున దమ రాజ్యవైకాల్యమును బెంపొందిన నెడతెగక ప్రయత్నము నల్పుచుండిరి. వారిలో ముఖ్యుడు విజాపుర సుల్తాన సాబకుడగు యూసుఫు ఆదిల్ ఖానుడు. ఇతనినే నమకాలికాంధ్ర గ్రంధకర్తలు స పా మ ద ని పేర్కొనిరి. ఇతడురాయరాష్ట్రమునాక్రమించు కొనుటకు గట్టి ప్రయత్నములు నేయుచుండెను. గోల్కొండ ప్రభువు కుతుబు-ఉల్-ముల్క్ గూడ రాయరాష్ట్రముపై గన్ను వేసి సమయ మనుకూలపడినపుడెల్ల దండయాత్రలు సాగింపుచుండెను. మఱియు క్రీ. శ. ౧౫ వ శతాబ్దాంతమున వర్తకము కొఱుకు దక్షిణ భారతదేశమునకు వచ్చిన పాశ్చాత్య పోర్చుగీసులు గ్రమక్రమముగ బహమన సముద్రతీరమందలి కరపట్టణముల నాక్రమించుకొని ప్రబలమొచ్చిరి. పోర్చుగీసులు సామాన్యముగ రాహులతో మైత్రి నెఱపి

వర్తించుచున్నది. గానా చిక్కుముగ వైరస్యము జాత్రుచూడిరి. కావున గృష్టచేవరాయలు సామ్రాజ్యమును పాలించిన ఇరువదేండ్లును నెవ్వరైననొక శత్రునితో బోరాడవలసినవచ్చెను.

రాజ్యాభిషేకము వడి మేనిపై నాటియు నాఱక మునుపే గృష్టచేవరాయలకు పరభూమిగృహులతో యుద్ధము గలిగినది. క్రీ. శ. ౧౫౧౦ వ సంవత్సరమున వ్రాయించిన రాయల హంపికాపనమున నుల్లూను గజపతుల నిరువుర నతడోడించినట్లు చెప్పియున్నది; దీని నత్యము కొంత వఱకు 'అప్పాళ్ళో' అల్పాకెరుక్కు కామెంటరీ'నకు ననుకూలిక పోర్చుగీసు గ్రంథము వలన రుజువగుచున్నది. అతడు క్రీ. శ. ౧౫౧౦ వ సంవత్సరమున దక్కను నుల్లూనుతో యుద్ధము సేయుచుండెనని వ్రాసియున్నాడు. దక్కను నుల్లూనుతోడి యుద్ధమును గృష్టరాయలు కోరి తెచ్చిపెట్టుకొన్నది కాదు. వీరరు ఒడంబడిక ప్రకారము నుల్లూను ఇమ్మడి మహమ్మదుకాహు, ప్రాయశః యూసుఫు అసిల్ ఖానుని చేతేరినట్లై. క్రీ. శ. ౧౫౧౦ వ సంవత్సరాంతమున విజయ నగర కాఫరులపై దిహదు ప్రకటించెను. పేరున కింకను నాతని యాధిపత్యము సంగీకరించి యుండిన యమిరోద్రులు మున్నగు సర్దారులెల్ల నతనిసూచి దండయాత్రకు సుసిద్ధులైరి.

అహమదీ నుల్లూను బృహత్సేనా న మేతుడై విజయనగర సామ్రాజ్యముపై దండయాత్ర వెడలెను. అతనితో సూత మల్లిక్ అహమదుల్లైరి, నూరీఖాన్ ఖ్వారా-ఇ-జహను, అదిల్ ఖాను, కుతుబ్-ఉల్-ముల్క్, దస్తూరీ మమాలికు, మిర్జా లుతుల్లా మొదలగు ముద్రసిద్ధులగు సమీరులును, సర్దారులును, దొంగలును బెక్కండ్రుగూడ యుద్ధమునకు నడచిరి. విజయనగర గడిప్రదేశముందును దోని యను స్థలమును తేరునప్పటికి రాయరాజున వారి కడ్డకడి మార్గము నరికట్టెను. భయంకర రణము సంప్రాప్తమైనది. మహమ్మదీయులు ఘన పరాజయమును బొందిరి; నుల్లూనునకు బలమైన గాయములు దగిలినవి; అమీరులుసర్దారులు మున్నగు నతని యనుచరులు, జయోత్సాహముతో నుప్పొగి మైకొను సాంధ్యభటుల ధాటి కాగకాలక వెన్నిచ్చి కోవెలకొండ దుర్గముపైపు బలు

విడ పారబొందిరి; కాని గృష్టరాయ లంశల భర్తవార బట్టించి యుద్ధము మానుకొనలేదు; పాటిపోత్రుచూడు తురకదంతుడు వెన్నంటి తలుచు వారంభించెను; కోవెలకొండ పరిసరముల తేరగనే అహమదీ దళములు నినుకిరి పోటు చూపినవి. మఱియొక మారు యుద్ధవారంభమైనది; మరల జయలక్ష్మి రాయరాజుననే వరించినది. దోనియుద్ధము కంటే గోవిలకొండ రణము వలన దురకల కెక్కువ హాని కలిగినది; నిజస్వశంకమును బ్రకటించినప్పటి నుండియు రాయసామ్రాజ్యమును జంజంబ నెడతెగక బ్రయత్నములు గల్గుచుండిన యూసుఫు అసిల్ ఖానుడు కోవెలకొండ రణక్షేత్రమున నిహతుడై వీరస్వర్గమును నాఱగొనెను; అతనిచే స్థాపితమైన విజాపుర సామ్రాజ్యము ప్రాసంభవక యందె వీరత్వై కలకనంచెను.

వై దోగ్గొన్న రణక్షేత్రములందు తురకలకు నిర్బించి విజయుడై గృష్టచేవరాయలు విజయ నగరమునకు మరలిపోయినను అహమదీ రాజ్యముతోడి యుద్ధయంతట సమాప్తము గాలేదు. యూసుఫు అసిల్ ఖానుడు మృతిపొందిన పిమ్మట, నతనిపుత్రు డిస్మాయా నాసిల్ ఖానుడు సామ్రాజ్యాధిపతి యాయెను; ఇస్మాయాలు బాలుడు; రాజ్యకార్యముల నతడు స్వయముగ నిర్వహించుటకు కత్తి చాలనందున, నతని కండ్రికడ సేనాధ్యక్షుడై యుండిన కమాలుఖానుడు విజాపుర రాజ్యమునకు సంరక్షకు డాయెను; తన యజమానుడగు యూసుఫు అసిల్ ఖానుని రాజ్య విస్తారణ పద్ధతుల ననుసరించి కమాలుఖాను డిరుగుపొరుగు రాజ్యముల నాక్రమింపగడగెను. ప్రప్రథమమున అహమదీ నుల్లూనుల ప్రాచీన రాజధానియైన కలుబరిగె యకనిదృష్టి నాకర్షించినది. అది యప్పుడు మల్లికు దస్తూరు దీనారను హుసినీ సర్దారుని యాధిపత్యముక్రింద నుండినది. విజాపుర సేనలతో గవలిరోయి కమాలుఖానుడు కలుబరిగె కోటను ముట్టడించెను; అతనిధాటి కాగకాలక దీనారు కలుబరిగెను దృఢించి వీరకు పాటిపోయి నుల్లూను ఇమ్మడి మహమ్మదుకాహునకు బ్రధాన మంత్రియైన బరీద్-ఇ-మమాలికు నాక్రమించెను; ఏలన పేరునకు ఇమ్మడి మహమ్మదుకాహు నుల్లూ

శ్రవణ, వీరరు రాజ్యమునకు వాస్తవమైన యధి
పతి బరీదు; రాజ్యముండలి సర్వాధికారములును
వతనియందే లగ్నమైయుండినవి. సుల్తానతని
చేతి జంక్రపుటొక్క. దీనివలన యాశ్రయంప
గన బరీ దాతని కథయహస్తమిచ్చి, సేవల
గూర్చుకొని, సుల్తాను దివతోగూడ దోడ్కొని
కలుబిగపై నెత్తినెను; కానియతడు కమాల
ఖానునిచే రణరంగమున నిర్జితుడై పాటేసోయెను;
సుల్తానిచ్చుడి మహమ్మదుకాహు కమాలనిచే
జిక్కిన; బరీదును జయించినప్పటి కమాల
ఖానును వీరరువైరదడి యావట్టమునుసాధించి
దుర్గమును లగ్నంపట్టి స్వాధీన పఱచుకొనెను.
ఇచ్చుడి మహమ్మదుకాహును వీరరు దుర్గమున
వతని ముదిరమునందే చెరియించి, యబ్దుల్-
ఉల్-ముల్క్ ను సరదారు వతనిపై గాపురెను.
వీర రిట్లా దిల్ ఖానునికే హస్తగత మగుటవలన
వతని బలము హెచ్చినది; అందువలన బహ
మనీ సామంతు లంతటికిని భయము గలిగినది;
అసిల్ ఖానుని యధికార బలము లభివృద్ధిపడిన,
వతడు క్రమక్రమముగ బహమనీరాజ్యము
నంతటి నాక్రమించి తమ స్వాతంత్ర్యమునకు
మున్న జేగలదని వారు తలచిరి; కావున మల్లిక్
ఆహమదుద్దై, కుసుబ్-ఉల్-ముల్క్, బరీద్-ఇ-
నుమాలికు, దస్తూరుదీనారు మొదలగు దొర
లాదిల్ ఖానుని యధికారమును గూలద్రోయ
నేకమైరి. ఆరంభమున వారి యుద్ధముము జయ
ప్రథముగ సాగినది. వీరరు వాకి గైవసమైనది;
కలుబిగయు హస్తగతమైనది; సుల్తాను అసిల్
ఖానుని చెఱుయిడి విముక్తుడాయెను; కాని చివ
రకు వారు కమాల్ ఖానునిచే నిర్జితులై యాసిల్
ఖానుని రాష్ట్రమును జయింప దలపెట్టిర కార్య
మును మానుకొని యెవ్వరి స్థానమునకు వాకేగిరి.
విజాపుర రాజ్యమును జయింప నేకమై వచ్చిన
శత్రుసమూహము నెదిర్చి పాటవోలి నందువలన
కమాలఖానుని కీర్తిప్రతిష్ఠ లభిశయించెను; అతని
హృదయమున దురాశపాదమి రాజద్రోహదంత
యంకురించెను; కావున వతడు ఇస్లామీ
లాదిల్ ఖానుని రాజకుటుంబముతో గూత చెఱి
పెట్టి సింహాసనము నాక్రమించుకొనుటకు నను
కట్టెను; కాని రాజమాతయొక్క కుట్రచే బ్రాణ
మును గోల్పోయెను. కమాలని పథ వలన

నిస్సాయా లాశిల్లానుడు విముక్తుడై స్వయ్యముగ
రాజ్యాధిపత్యమును వహించినను వతని యధికా
రమునిరాటంకముగ సాగలేదు. రాజ్యమునందను
తృప్తి ప్రబలియుండెను. కమాఖానుడు జాతిచే
పారశికుడు; అదిల్ ఖానుని కొలువునందుండిన
పారిశీక ఖురాసాని మహమ్మదీయ వర్తూరుల
కెల్ల నాయకుడు; రాజమాత కుట్రచేసి యతని
జంపించుట వలన వారు ఇస్లామీ లాశిల్లాను
నెడ విముఖులై యతని యాధిపత్యము పంగీక
రింపక రాజద్రోహమును జేరింప నారంభించిరి.
విజాపుర రాజ్యమిట్లు కలతనంది యుండుటను
గని యరియె కృష్ణా తుంగభద్రల మధ్యదేశమును
జయించి స్వాధీనపఱచుకొనుట కమకాలమైన
సమయమని గుర్తించి కృష్ణదేవరాయలు దండెత్తి
దోలు రాయచూరు మన్నగు దుర్గములను
సాధించి దేశమును స్వాధీనపఱచుకొనెను; తరు
వాత కలుబిగపై నెత్తిపోయి, బరీద్-ఇ-నుమా
లికును యుద్ధమున నోడించి కొటను గైవసము
గావించుకొనెను; శవనంతరము బరీదును నెన్నటి
తఱముమతోయి వీరరుకడమఱియొక వ్యాయ
మతని నిర్జించి వట్టణమును బట్టుకొనెను. కృష్ణ
దేవరాయ లంతట నిమ్మడిమహమ్మదుకాహును
సింహాసనముపై బ్రతిష్ఠించి, రాజ్యమును మరల
వతనికొనగి యవరరాజ్యవర్తిష్ఠావసాచార్యయను
బిరుదును వహించెను. ఇచ్చుడి మహమ్మదు
కాహును గృష్ణరాయలు వినోదముకొను
సింహాసనముపై నెక్కించి యతని రాజ్యమందు
పునః ప్రతిష్ఠితుని గావించలేదు; రాయల
గొప్ప రాజ్యశంక్ర మర్పణకు; మహమ్మదు
కాహును బరీదుబానిసుడి తప్పించి రాజ్యాధి
పత్యమును మరల వతనికి గైవసము జేసినందుకు
గారణము లేకపోలేదు. ఎంతటి నక్కహీనుడై
నను బహమనీసుల్తా నొకడు కల్లువైకున్నంత
కాలమును బహమనీ సామంతులకు సుత్రా
స్వాతంత్ర్యము లభింపదు; మఱియు సుల్తానును
వశపఱచుకొని యరియే పేర దక్కనుపై దను
యధికారమున సాగించుట కొఱకు వారి
కొండొరులతో బోరాట తప్పదు. అంతః
కలహములయందు నిమగ్నులై యుండునంత
కాలమును మహమ్మదీయులకు విజయనగరముపై
నెత్తిరాగల శక్తియుండదు; కావున గృష్ణదేవ

రాయ లిమ్మడి మహామూడుకాహా నతని రాజ్యమున బునకెరలిపించి తురకలపై దండయాత్రను సాలించి విజయనగరమునకు మరలి పోయెను.

ఉమ్మత్తూరు :- ఉత్తర దిక్కున మహామదీయాలపై దండయాత్ర సాగించుకాలముననే కృష్ణరాయలు దక్షిణమున నుమత్తూరు పాలెగాండను జయించుటకొక కొక నైస్యము సంపెను. సింహాసనము వెక్కినపిమ్మట నొక్క సంవత్సరకాలము గృష్ణరాయలు సేనలను సూర్యకొనుచు విజయనగరమున నుంచెననియు, నేండ్ల కొలదియు నమరరాయకులు జైలింపక యుప్పు పెట్టియుండిన కప్పమునకుమారు దనుయొద్దనున్న యెరుగ గుట్టము కాల్యలమును రాయలకు మావాలాచేసిపిమ్మట ఉమ్మత్తూరుపై దండు పెదలెననియు రాయవాచక కృష్ణరాయ విజయములందు చెప్పియున్నది. ఉమ్మత్తూరు పాలెగాని బలమంతయు నుమ్మత్తూరు శివనముద్ర దుర్గములపై నాధారపడి యుండినది. అప్పుడా దుర్గములను బాలించుచుండిన గంగరాజు కృష్ణరాయలు దనపై దండెత్తిరాలదని యూహించి, శివనముద్ర జలదుర్గమును దనకు ముఖ్య స్థానముగా జేసికొని కొటకొత్తకములను బాగుపఱచి దిశములసూర్య, భిరంగులు మొదలైన ఆగ్నేయాయుధ విశేషములను బురుజులపై వెక్కిరించి యుద్ధరన్నద్దడై రాయరాజున రాకను బ్రతిఱింపుచుండెను.

ఉమ్మత్తూరు దండయాత్ర రెండేండ్లకాలము సాగినది. మొట్టమొదట కృష్ణరాయ లుమ్మత్తూరు దుర్గమును ముట్టడించి దానిని నేల మట్టమునకు జదను గావించెను. తరువాత శివన సముద్రముపై నడచెను; కాని యా దుర్గమంత నులభముగ పశపదలేదు. ఒక సంవత్సరమంతయు బోరాట నడచినది; తుదకు గృష్ణరాయ లా దుర్గమును సుభూర్ణముగ నరికట్టెను; కొటగాని వారికి బహిర్రచుచుతో నుబంధము లేక పోయినది; వెలుపలినుంచి కొటలాని కెవ్వరికిని ప్రవేశము లేకపోయినది. గంగరాజునకు రాయలను నిల్వరించు శక్తి సమసిపోయినది; నిలుబోవక సడకు నదీమార్గమున బాటిపోవుచుండ నొక మడువునబడి ముగిసిపోయెను. అంతట

శివనముద్రము గృష్ణరాయలకు హస్తగతమైనది. ఉమ్మత్తూరు దుర్గమును బోలె శివన సముద్రమును భర్తనముజేసి యుచటినుండి శిరంగ పట్టణమునకు బోయి దానిని పశము జేసి కొనెను. శత్రువుల యేలుబడికింద నుండి రాష్ట్రమును సర్వమును జయించి, శిరంగ పట్టణము ప్రధాన స్థానముగ నొక నూతన రాజ్యమును నిర్మించి విశ్వరూపాశ్రులగు నధికారుల కారాజ్య పరిపాలన నప్పగించి కృష్ణదేవరాయలు జయజయధ్వజములు నెలగ మహావైభవముతో విజయనగరమునకు బోయి చేరెను.

కాలింగముద్రనము :- కృష్ణదేవరాయలు సామ్రాజ్యపరిమను సుప్రతిష్ఠితుడాయెను; బహుమదీయాలపై విజయములవలన తురకల యాటావముడిందువడినది. సల్తాను బలము భగ్నమైనది; పిళ్ళోడగ్రంథగు నాదిల్షానుని ప్రతాపము నన్నిలిసిన; తుఫవవంశజులతో బ్రతిఘటింప దక్షిణ కర్ణాటకమున వ్యక్తరాజ్య స్థాపనక ఆస్తిభాగము వేసిన ఉమ్మత్తూరు పాలెగాండ నిర్మూలమైపోయి. అంతశ్శత్రుభయము బోలపోయినది; ఇక కృష్ణదేవరాయలు సాధింపవలసిన శత్రులతో గడవలి యొక్కడే మిగియుండెను. గజపతి ప్రతాపరుద్రుడు న్రబలుడు; పెక్కు సమరములయందు శత్రుసింహాదన మొనర్చి కీర్తి బొందిన సూర్యగోసరుడు; గంగావినాకీ మధ్యస్థ పూర్వసముద్రతీర దేశమునకధిపతి; అతని బలిమికిలుముల యాధిక్యమును విశేషించి పర్తించి చెప్పుటకు దరముగాదు. అశ్వపాయదశముల నూటనటుండనిచ్చి, గజపతియొక్క గజబలము భరతఖండమున సుప్రసిద్ధి జేచినది. కావున కృష్ణదేవరాయలు దలచెట్టిర యుద్ధయము నులభ సాధ్యముగాదు.

కృష్ణరాయల కలింగ విజోషకు లెక్కకారణములు గలవు. సంగమవంశజులనాటియుండియు దరకరమభివృద్ధియై పచ్చుచుండిన వైరమొకటి. విజయనగర సామ్రాజ్యాలంకరములైన యుదయగిరి కొండటిటి మండలములను కెండిన గజపతులు జయించి తమ రాజ్యమున గలంపుకొనియుండిరి. కృష్ణరాయలకు ముందు వజ్రసింహాసనాధిష్ఠితులైన రాయలెవ్వరును వానిని మరల స్వాధీన పఱచుకొనకాలకయుండిరి. సాగుప నరసింహ

రాయల పురణకాననము మఱియొక కారణము. ఆతడు రాయసామ్రాజ్యమునకు జేరిదియుండిన యువయగిరి కొండపైను రాయమారు దుర్గములను పనయనంతరము రాయపదము నధిష్ఠించువారు జయించి వశపఱచు కొనవలసినదని యాదేసింది యుండెను. కృష్ణదేవరాయలు మహమ్మదీయులకు జయించి రాయమారు దుర్గములు వైవనము జేసికొనెను; తక్కిన చెందు దుర్గములకు గజపతి యధీనమందుండివని. కావున గజపతితో పనురము గృహరాయల కవశ్యము కర్తవ్యమాయెను.

కృష్ణదేవరాయల కలింగ శైత్రయాత్రయొక్కైదు ముఖ్యభుట్టములు గలవు. మొదటి భుట్టమునయగిరి విజయముతో ముగిసినది. క్రీ. శ. ౧౫౧౨ వ సంవత్సరము జనవరి మాసమున గృష్ణరాయలు వెలిగుడారము చేసి విజయనగరమునుండి చందు వెడలిపోయి విజయనగరిని ముట్టడించెను; ముట్టడి పనునెరిమిని మానములు సాగినది. ప్రతాపరుద్ర గజపతి పినతండ్రి యగు తిరుమల రాహుత్రరాయలు దుర్గమును చేర్చుతో సరక్షించువును విజయనగర దళములను కొట కొడలను జేరేసెనుక దఱుకు పట్టుమంచెను; కాని రాయ వైవనములు దుర్గమును విడిచిపోక మునరుగొనుచుండినది. రానురాను దుర్గ సంచరణల స్థితి దుర్భరమగుచు పచ్చినది; అంతర పదార్థములు దుర్బలముగా నొచ్చినవి. కాని స్థితిని తెలిసికొని ప్రతాపరుద్రగజపతి ముట్టడిని చావుటకై వెద్ద వైవనముతో నెత్రివచ్చెను. కాని కృష్ణరాయ లతని వెదిర్చి ముద్దమున బరాధునిగాని గావించి కొండపైకి కర్యంతము దఱుము కొనుచు పోయి మునివచ్చి యువయగిరి జేరిన; ముట్టడి మునుపటికంటె వెక్కు డౌద్ధ్యముతో పనునరాగినది. కొటచుట్టును గృష్ణదేవరాయలు వేణత వెట్టించెను. * బుడలకు గొండలను

ఇడియగొట్టించి తన భటులు కొటగోడలను నిరాటంకముగ జేరి లగ్గులు వట్టుట కనుమూల మగునట్లు విశాల మార్గములను నిర్మించెను. తిరుమల గాహుత్ర రాయని కిక కొటకు సరక్షించుటకు సాధ్యము గాకపోయెను; విజయనగర సేనలు వేల యాసినట్లు ప్రబలి యన్నివైపుల కొటగోడలెక్కి లోపల ప్రవేశించినది; ఒడ్డెవారు పోటుకావనోపక శరణు వేడిరి; తిరుమల రాహుత్రరాయలు గృష్ణరాయలకు బట్టుపడి బుగ్గిక్కుతుడాయెను. ఉదయగిరి యొడ్డెవారి చేతి నుండి మనీశిలిపోయినది. కృష్ణరాయ బుడయగిరి విజయమును సగర్వముగ నిట్లు వన యాముక్త మాల్యద యందు వర్ణించుకొని యున్నాడు.

ఇది కర్ణాటకరాధ్యతి స్థిరభుగా హేళిక
 లభేధరా
 ఉదయగిరిధర తత్త్వవ్యవ్యక్తతనవ్యాపాయ
 సోష్టిషర
 త్వవ్యగంచక్రవ కృష్ణరాయ పనుభాధ్యజో
 విరాముక్తమా
 ల్యదనాశ్వాసము హృద్యవద్యముల నాద్యం
 తై మహింబొల్గునా.

ఇది గజపతివై గృష్ణరాయల ప్రభను విజయము. రానున్న విజయములకు శుభముచకము. ఉదయగిరిని వైవనము జేసికొని రాయలు సేనలను కొండపైకివైపు దర్శించి తన యుద్ధవైవనున క్రీ, వేకటేశ్వరస్వామిని దర్శించి యా దేవునికి గృహజ్ఞతాభూర్వక నమస్కృతులను నమస్కించుటకు దిరువతికి బయకడై పోయెను. దేవునికి కానుకల నచ్చించి నిరంతరము దన భక్తిని బ్రకటించుటకా నేవుని నన్నిధిని చిన్నాజేసి తిరుమలచేరి సహిసముగ దన ప్రతిబింబము నవట నిలికి విజయనగరమున కేగెను

(సశేషము)

* కొన్ని కావనములలో 'వేణత' వేయించి' అని యున్నది. 'వేణత' కాని 'వేణత' కాని యాంధ్ర నిఘంటువులలో గానరాదు. కన్నడ కావనములలో 'వేణత' వే యించి' అనుదాని బరలు 'విడియవనాహా' అనియున్నది 'విడియపు' కట్టెలు నిఘంటువ లేదు. కానితమిళ తెన్నెకనువందు 'వేణకై' యను మాటకలదు దీనికి 'surrounding wall; outer fortification' అని యర్థము. అరవములలోని 'క' తెనుగున 'త' గ మారును. కావున 'వేణక' యరవ 'వేణకై, యొక్క- యాపాంతర మునుట తెల్లము. వేణతయన్నను వేణత యన్నను 'చుట్టుగోడ' యని యర్థము జేసికొనవలయును.

నాటి జుగర్తు

స్త్రీలు : కార్మికోద్యమం

మన దేశంలో ఆడవారు మగవారితో పాటు యింటా బయటా అనేక రంగాల్లో కలిసి పని చేస్తున్నారు. వరదా మనదేశంలో ఒక వున్నత స్థానాన్ని ఆక్రమించి వుంది. దీన్ని గుర్తిస్తే అనేక మంది అనేక విధాలుగా ప్రచారం చేశారు; చేస్తున్నారు. వరదావారు భారతదేశంలో ఉన్న ఆడ జనాభాలో కొద్దిమంది మాత్రమే. ఆ స్త్రీ పాత్రలు బాగావుండి, గోటుగా పెద్దరికముతో ప్రభువుతున్నారనే వారిలోనే యీ వరదా ఆలవాటు కనిపిస్తుంది. భారతదేశం మొత్తం మీద చూస్తే యీ ఆలవాటు యీ తరగతికి చెందినవారిలో కూడా కొందరిలో కనిపించటం లేదు. ఆర్థికావసరం, విజ్ఞానం, ప్రబోధం, యీ వరదాకు అనేకచోట్ల స్త్రీలకు దూరం చేసివై. అనేకలక్షలమంది స్త్రీలు యీవరదాక్రింద నలిగి కృశించి, పరిసర భానంలేకుండా ఆమాయకులుగా, అక్షానులుగా, సనాతనాచార సుదక్షులుగా నలిగిపోయారు. వరదాను దాటి బయటి ప్రపంచాన్ని చూస్తే పాపమని తలచారు. వ్యక్తిత్వాన్ని వమ్ముచేసుకున్నారు. సేవకంతో నులమల మాడి కృశించారు. ఇందుమూలంగా జ్ఞయ, మున్నగుఘోరాతిఘోరవ్యాధులకు లానై విపరీత బాధలుపడ్డారు. ఈ ఆనధవం వుత్తర దేశంలో వుంటే బాగా కలుగుతుంది. ఈ కాలంలో అనేకమంది వుత్తర తరగతికి చెందిన స్త్రీలు బయటకువచ్చి విద్యాభ్యాసము చేసి ఉద్యోగాల్లో చేరుతున్నారు. ఇంకవరకూ యీ స్థానాలు మగవారిచేనని, ఆడవారు ప్రవేశించ కూడదని అండ్ వుండేది. స్త్రీలు ఫ్యాక్టరీల్లోను, తోటల్లోను, పంట భూముల్లోను, యంత్రాగారాలలోను, గనుల్లోను పని చేస్తున్నారు. వీరి సంఖ్య లక్షల్లో, కోట్లలో వుంటుంది. అన్ని

రంగాల్లోను పనిచేసే ఆడవారి సంఖ్య దొరకటం అసంభవంగా వుంది. కానీ కొన్ని రంగాల్లో శ్రమించే స్త్రీల లెక్కమాత్రం దొరుకుతుంది. ఈ లెక్కకూడా సవ్యమైనది కాదు. ఈ వివిధ రంగాల్లో పనిచేసే వారి సంఖ్య కావాలంటే 1931 జనాభా లెక్క చూడవలసిందే. అదే మనకు శరణ్యం. దొరికే లెక్కలు నేటికి సంబంధించినవి కావు. ఒక పారిశుధ్యం గడిచి పోయింది. ఆ సంవత్సరంలో 49 మిలియనుల కుటుంబాలు శ్రమచేసి, దాని ఫలితమిదే బ్రతికేవి. అందులో 29 మిలియన్లమంది జంటలు వులమీదను, కండ్ల కూరగాయల తోటలమీదను ఆధారపడి బ్రతికారు. యంత్రాగారాల్లో 4,561, 426 మంది ఆడవారు పని చేసేవారు. అనేకరంగాల్లో మగవారికంటే ఆడ వాళే ఎక్కువమంది పనిచేసి ప్రభువుతున్నారు. అంటే ఆ పనులలో ఆడవారికే యెక్కువ స్థానం లభించింది. అస్సా టీ తోటల్లోను బీరార్, సి. సి. యంత్రాగారాలలోను యీ విధంగా పని చేసే బ్రతికేవారు యెక్కువమంది యున్నారు. కాఫీ, లేమాకు, కండ్ల తోటల్లో మొత్తం సంఖ్యలో కాకంలూ చూస్తే 25% ఎక్కువ ఆడవాళే, యంత్రాగారాల్లో, దూది వరి శ్రమలో, జవవనార పరిశ్రమలో, యింకా యీలాటి యితర పరిశ్రమల్లో వీరే యెక్కువ కనిపిస్తారు. అన్నిరంగాల్లో కన్న గృహ సంబంధమైన సమస్యల తీర్పు వట్ల వీరిదే వైచేయి. వీరే యెక్కువ మంది. యంత్రాగారాల్లో పనిచేసే వారితో పోలిస్తే వీరు రెండింతలు యెక్కువ. యంత్రాగారాల్లో పనిచేయటం లేలేకగాదు. మృదువైన పనిగాదు.

ప్రధానంగా మనిచేసే స్త్రీలకు కొన్ని ముఖ్య సమస్యలున్నాయి. ప్రఖ్యే వారిపట్ల కొంత వుదాసీనత చూపింది. కారీంకంగా స్త్రీల బలహీనురాలు. పిల్లల్ని పెంచవలసిన బాధ్యత ఆమెమీదే పడింది. పురుషుడు యీ అగును చూచుకొని సంఘంలో తనకు ఒక విశిష్టస్థానాన్ని యేర్పరచుకున్నాడు. పిల్లల్ని పెంచే బాధ్యత తనకేగాకుండా రిక్తక, ప్రభుత్వానికి గూడా వుంది. కాబట్టి, ఆ బాధ్యత తన వున్న కష్టాన్ని అందరూ పంచుకోవాలి. స్త్రీ సంఘంలో ఒక యెత్తుకోదగిన, వ్యక్తిత్వం గల భాగంగానే యెంచబడాలి. ఆ విషయంలో స్త్రీ, పురుషుడు ఒకటే. పశ్చిమదేశాలు అనేకం యీ బాధ్యతను గ్రహించి కొంతవరకు తమ కర్తవ్యాన్ని నెరవేరుస్తున్నాయి. అంగర్థాలీయ లేదని సంఘంలో భాగతదేశం కూడ ప్రతినిధిగా వుంది 1919 లో ఆ సామయోజమాన్యమున, "Child birth convention" జరిగినది. దానిప్రకారం యంత్రాగారాల్లో, వ్యాపార సామర్థ్యం మనిచేసే స్త్రీలకు కొంత మేలు జరిగింది. ఈ సంగిరాల్లో వారికే యిది వర్తిస్తుంది. ఈ సమావేశంలో నిర్ణయించిన దాని ప్రకారం స్త్రీ ప్రసవించటానికి ముందు ఆరువారాలు, ప్రసవించిన తరువాత ఆరువారాలు మని చేయనగలరం లేదు. ఇనిచేయుటకు వీలుగూడా లేదు. ఈ సంఘ యోజమాన్యానే ఒకవేళ ప్రసవించిన స్త్రీకి యెవైనా ప్రమాదం జరిగితే నెలవు హెచ్చించుకునే హక్కు, ప్రజల సామ్యునుండి సహాయముపొందే హక్కు లభించింది. ఇదే రక మైన సలహా 1921 లో జరిగిన I. L. O. మహాసభకు పాలాల్లో ఇనిచేసేవారిని గూర్చి పరిపరిచింది. ఈ సంఘంవారు నిర్ణయించిన మాత్రాలు అంతయొక్కవగా అమలు జరుపబడలేదు. ప్రభుత్వం గాని, భూస్వాములు గాని, యీ శ్రమకీమలపట్ల వుదారభావం చూప లేకపోయారు. అందులో గూడా అంతగా పెట్టలేకపోయారు. సాధారణంగా ప్రసవించిన స్త్రీకి ఎనిమిది వారాలకన్న యొక్కవ నెలప లభించలేదు. గవలలో మనిచేసేవారికి పదహారు వారాలు మాత్రం కలవు లభిస్తుంది. యంత్రాగారాల్లో మనిచేసేవారికి సక్రమమైన పోషణ యిస్తే భనం ఆధికంగా నిర్వహించవలసి పెట్టబడి

దార్జ భయం. ఇవ్వకుండా యీ మాత్రాలను అమలులో పెట్టకుండావుంటే స్త్రీలకు నష్టం. ఒకవేళ సక్రమంగా యీ మాత్రాలను అమలు జరుపకుంటే మనిలేకుండా మరదలని ఎవరూ దేమోనని స్త్రీలు భయపడుతున్నారు. వైశిష్ట్యం కూడా అంతగా లేదు. వైవారు పెట్టే నియం వృత్తాన్ని యెదిరించే ధీకత్తి గూడ అంతగా లేదు. వీరు చిందరివందరగా వుండిపోవటం, అధికబాధపల్ల ఆశ్వానంగా వుండిపోవటం ముఖ్య కారణం. కాబట్టి, సక్రమమైన మందుమాతలు లేక, చిండిలిప్పలులేక స్త్రీలు బాధపడుతున్నారు. ప్రసవించిన తరువాత బిడ్డని ఒక ఆదనపుబాధ్యత. మనిచేసుకు బ్రతికే స్త్రీకి యిది సమస్యల్లో పెద్ద సమస్య. ఈపసిబిడ్డలను పెంచటానికి, విద్య నేర్పటానికి కావలసిన సౌకర్యాలను ప్రభుత్వంగాని, మిల్లి యజమానులుగాని యేమీ లేకుపోలేదు. ఏదైనా జరిగియుంటే అది చాలా కొద్ది మాత్రమే. సాధారణంగా ప్రభుత్వంచేసే చట్టాల భోర తినిపట్టి ఆ దేశంయొక్క సాంఘిక జీవితాన్ని తెలుసుకోవచ్చు. పెత్తనంలో వున్నంతమాత్రాన చేయగలిగింది మృగ్యం-గొప్పచట్టాలు నిర్మించి వాటిని గూర్చి పొగుడుకున్నంత మాత్రాన యేమీ ప్రయోజనముండదు. సమాజంలో ఘనీభవించిన భావాలకు అగ్గంచేసుకొని సాంఘికంగా యే మార్పులెస్తే సామాజిక వ్యవస్థ మారుతుందో గ్రహించి, తదనుగుణంగా సంకల్పబలంతో, ఆవరోధాలను యెరించి ముందుకు నడవగలిగి నప్పుడే యే చట్టమైనా విజయవంతం అవుతుంది. చరిత్రలో గొప్పగా పొగుడుకున్న అనేక చట్టాలు భగ్నమై పోయినై. జర్మనీలో వీమియర్ చట్టం, రష్యాలో 1936లో స్టాలిన్ చేత నిర్మించ బడినచట్టం భగ్నమైనై భారతదేశంలో శ్రామి కుల రక్షణకోసం అనేక చట్టాలు ప్యాకు చేయ బడినై. సాంఘిక మనస్తత్వం మృగ్యం కావటంలో ఈచట్టాలు విజయవంతం కాలేక పోయినై. ప్రధానంగా స్త్రీలకు ఒకవర్గవిర్మాణం లేకపోవటంవలన చట్టాలువారికి అంతగా ప్రయోజనకరం కాలేకపోయినై. సాంఘికంగావున్న వ్యత్యాసాలేకాకుండా, అనేక సమస్యలు స్త్రీకి కలుగజేసినై. పేదరికం, అవిద్య, జన్మలుయికా స్త్రీకి అనేకం అడ్డంకులు కలుగజేసి. పేద

రికం అన్ని జబ్బులకు, సాంఘిక తిరోగమనానికి మూలకందం. దబ్బు లేనికారణంచేత విద్యకూష్య చూతుంది. కనీసపు విద్యకూడా లేకపోవటం చేత యంత్రాగారాల్లో పనిచేయటానికి వీలు లేకుండాపోతుంది- విద్యలేనిదే అనుభవంరాదు. పనిమట్టుకు వాడేవద్దతి తెలియదు. యంత్రా గారాల్లో పనిచేసేవద్దతి తెలిస్తే చీకం పెరుగుతుంది. విజ్ఞానగరంలో కృషి చేయటానికి ఆస్కారం యేర్పడుతుంది. విక్రాంతి తీరుకోటానికి, విజ్ఞా నాన్ని పొందటానికి, వ్యక్తిత్వాన్ని పెంపొం దించే కేసుకోటానికి పరిస్థితులు యేర్పడతే. మగవారు యే సమస్యలతో కృష్టి, కృశించి, నిర్జీవమైపోతున్నారో, భారతదేశంలో ఆడవారు అదే సమస్యలతో అక్షానాంధకారంలో భోవ, తెన్నులు తెలియక బాధపడుతున్నారు. యీ విషయావస్థనుండి యిద్దరూ బయటపడాలి.

యీ విష వాతావరణా న్నండి బయట పడా లంటే ప్రభుత్వం, ప్రజలు కలిసి సహకార యుక్తంగా పనిచేయాలి. యే రూపంలో యొక్కడ విషజీవం కనిపించినా దానిని చంపాలి. ప్రభుత్వం యొకపుడా త్రమైనా సిద్ధాంతాలను తయారుచేసి తాను యేదో పూహాగానంలో గొప్పలు చేస్తానని మార్పుంటే ప్రయోజనం మృగ్యం. విజ్ఞానవాదమైన మానసిక శక్తులతో కూడిన సహాయాన్ని స్త్రీలవద్దనుండి ప్రభుత్వం పొందాలి. బ్రేడ్ యూనియన్లు పనిచేసే ఆడ వారిని ఒక స్థితినుండి యింకొక వున్నకస్థితికి తేచ్చేయిగావుండాల్సి. భారతదేశంలో విద్యా ప్రబోధన కేంద్రాలు తక్కువ. ప్రభుత్వం తన బిడ్డలకు ధర్మాన్ని నిర్వర్తించలేని విషాదస్థితిలో వుంది. యీ సమయంలో బ్రేడ్ యూనియన్లు యెంతో పురోగమనపాత్ర నిర్వహించాలి. బ్రేడ్ యూనియన్ వుద్యమ అవసరం నేడు యెంతో ద్విగుణీకృతమైంది. బ్రేడ్ యూని య్ వుద్యమం గడచిన 30 సంవత్సరాల

నుండి స్త్రీ సమస్యలపట్ల మూలభావంపడింది. బ్రేడ్ యూనియన్ల మొత్తం సభ్యత్వంలో స్త్రీలు అయిదవవంతుమాత్రమే. యిత తక్కువ సభ్యత్వమే వారితక్కువ స్థితిని తెలుపుతుంది. 1927 తరువాత సభ్యత్వం 1168 నుండి 65 వేలవరకు పెరిగినది. 1939 లో ఫాక్టరీలలో పని చేసే మొత్తం జనాభాలో 13.7% ఆడవారు- 1948 లో 10.8 % ఆడవారి సాఖ్య క్రమేపీ యంత్రరంగంలో తగ్గుతోంది. ఈ తగ్గుదల బ్రేడ్ యూనియన్ వుద్యమానికి దెబ్బ తీస్తుంది. వుద్యమబలాన్ని ముగదీస్తుంది. ఆడవారిలో బ్రేడ్ యూనియన్ భావాలు పెర గకపోవటానికి అనేక కారణాలున్నై. కొన్ని కారణాలను యిదివరకే పేర్కొన్నాము. (1) సక్రమంగా వర్గనిర్మాణం లేని యంత్రా గారాల్లో పనిచేయటం. (2) సాంఘికంగా వున్న సహాకర ఆచారాలు. (3) యిత రత్రా పని దొరకడనే భయం, యంత్రాలలో పని చేయటానికి జగిన విజ్ఞానం లేకపోవటం. ఆసలు బ్రేడ్ యూనియన్ వుద్యమం యీదేశంలో సక్రమమైన పురాదులమీద పెరుగ లేదు. యూకప్లో పెరిగినట్టు కాస్త పద్ధతుల మీద పెరుగలేదు. ఈ మిగతా కారణాలపట్ల బ్రేడ్ యూనియన్ వుద్యమం యీ దేశంలో దెబ్బతినిపోయింది. ప్రభుత్వం వీరి పురోగమ నానికి చేసిన అనేక సూత్రాలు అచరణలోకి రాక కాగినం రూపంగానే యీకారణమువలనే వుండిపోయినై. చైతన్యవంతమైన పనిచారు దొరకకపోయినందువలన ప్రభుత్వము నుండి లభించే లాభంకూడా పునమొగరహిత మైంది. కాలబ్రీ ప్రతిస్త్రీ వ్యక్తిత్వంలో మూడుకు వచ్చి చైతన్యవంతంగా తమ భవిష్యత్తును తాను నిర్ణ యించుకున్నప్పుడే తన భావి మగమ నూతుంది.

మేకా చక్రపాణి

ఒక పురుషుడికి చదువు చెప్పిస్తే, ఒక వ్యక్తిని విద్యావంతుణ్ణి చేసినట్టువుతుంది. ఒక స్త్రీకి చదువు చెప్పిస్తే, ఒక కుటుంబం యావత్తు విద్యావంతం అవుతుంది.

ఆర్థ సహాయం

కొండయ్య మామయ్యగారి మేనల్లుడు నలకయ్య చాయగల విన్నపాలుచేసి ఉభయ కులాపరి తెలియజేసిన విషయం ఏమంటే, మొన్నటి కుపానులో నలకయ్యగారి ఇల్లా దొడ్డి, గొడ్డూ గోదా, చెంబులూ శప్పాలూ నమస్తమా కొట్టుకుపోయాయి, నలకయ్యకూ, నలకయ్య భార్యకూ. నలుగురు పిల్లలకూ తన లిండిలేదు, కట్ట గుడ్డలేదు, ఉండ వుండలేదు. బరిసితులు నానాభీభక్తుగా ఉన్నాయి. కనక కొండయ్యగారు, స్వర్గస్థులైన నలకయ్య తల్లిని స్మరించిఅయినా, యథాకర్త నలకయ్యకు అడు కున్నట్టులే... కొండయ్య పేరుబడ్డ గాంధీ భక్తుడూ, మంచి హోదాలో ఉన్నవాడూ, ఏ రూపేనా అయితేనేం ఇంక వెనక ఉన్నవాడూ కూడా కనక...

ఉత్తరం సంతం చదవాలనే ఉత్సాహం కొండయ్యకు కలగలేదు.

కొండయ్య తనలా తానే నవ్వుకున్నాడు. పాపం, తన మేనల్లుడు వివిధంగానన్నా తన నుంచి సహాయం ఆశించటానికని ఎంతకాలం నుంచి పొంది ఉన్నాడో! ఈనాటికి ఈకుపాను వాడికి బహు చక్కగా ఉచకరించింది!

కొండయ్య కనుబొమలు ముడేశాడు. తన కిటువంటి పద్ధతులంటే తగని ఆ సహ్యం. సహాయంకావాలంటే నలకయ్య మగసిగిగాడబ్బు కావాలని రాయకుడనూ! ఇటువంటి నీచ ఆరుపులు ఆరుస్తాడా! చెంబూ శప్పాలూకూడా పోయిందనీ, లిండికిసాదా లేదనీ, కట్టుకునే బట్ట అయినా లేదనీ రాస్తాడా! తన మేనల్లుడు అటు వంటి సిగ్గికిపట్టే తనకు నామోషీ ఆవుతుంది గదా అని! ఛీ, వెధవ యాచనాబుద్ధి! అడుక్కులిసేవాళ్లు మొండిచేతులూ, పుక్కుప్రదర్శించినట్లు!

కుపానుపట్ల కాస్తాకూస్తాకస్తం

అయికిందవచ్చు—కొండయ్య విప్పుకుంటాడు. పూరిగుడిసె కనక కప్పు నారించేమో! గొడ్డూ గోదాతప్పించుకు పోయిందేమో! ఈ భాగ్యానికి విల విలగాడే మనుషులేం మనుషులు!

"మేనుంతా ఇట్లా కావ గానాతే మాతో మహాత్ముడు నత్తాగ్రహం సాగించి ఉండేవాడే! పెల్లాల్ని వదిలొ, పిల్లల్ని వదిలొ, ఆస్తుల వదిలొ, నత్తాగ్రహ బాల్లల్లాగే ఉరికాం. మహాత్ముడు ఉరకమన్నాడు! ఉరికాం! అంతే గాని ఇట్లా వానాయమా!" అని కొండయ్య తనను తాను ప్రశ్నించుకుని "ఎచ్చే!" అని సమాధానం చెప్పుకున్నాడు.

తాను శైలునుంచి తిరిగి వచ్చినాక తన భార్య పిల్లలూ, ఆస్తులూ ఎప్పటిలాగే ఉన్న నం గతి కొండయ్యకు స్ఫురణకు రాలేదు. గాంధీ నుకం పుచ్చుకోవటంపట్ల కొండయ్యకు స్ఫురించని విషయా లింకా చాలా ఉన్నాయి. (ఇటు వంటి చిక్కులు ఏ మకం పుచ్చుకున్న వాగైతే నా ఉండేవే ననుకొండి.)

ఉదాహరణకు:కొండయ్య సత్సంకల్ప ఆదమ కనక ఇతరులు, అయినానూ తన మేనల్లుడివంటి గాంధీ విమర్శకులు, నిజమే చెప్పవచ్చుననేని కొండయ్యకు స్ఫురించదు. తనకన్న ఆహింసాతత్పరులూ, ప్రజాసేవకులూ, ధర్మనిరతులూ, నిర్దోష కార్యక్రమ దీక్షా తత్పరులూ ఉన్నారా అంటే ఉండవచ్చునని కొండయ్య వినాడన్నా విప్పుకుంటాడుగాని విజంగా, ప్రత్యక్షంగా ఉన్నారంటే భరించలేదు, నమ్మలేదు! అదేమిటని మారనగలరు. అది అంతే!

చెప్పవచ్చిన ముఖ్యవిషయ మేమంటే కొండయ్య నలకయ్యకు డబ్బు వంప లేదు. తన మేనల్లుడు తన రాజీయ విశ్వాసాలను పాటించడని కాదు. నలకయ్యకో పది రూపాయలు

కుకిలే ఇంతలా కొండయ్య కొండ కనుగుండు
దనీ కాదు. చడలేదు. అంతకన్న ఇంకేమీ
లేదు. కనకు వేరే కనుగుండటం జరిగింది. ఒకటి
రెండు రోజులు అదివారమయింది. ఒక రోజు
తప్పక పంపుదామంటే పెద్దనోటుకు చిల్లర లేక
పోయింది. ఇంతలా, ఇట్లా చూస్తుండగానే నల
కయ్య ఉత్తరం వచ్చి ఓది రోజులా వస్తాండు
రోజులా అయి ఉరుకుంది. ఈ లోకల నల
కయ్య గొడ్డు దొరికే ఉంటాయని. కన్న మల్లా
అల్పించి ఉంటాడనీ, ఇంత ఆలస్యంగా కుకిలే
తనను చూసి నవ్వుతాడేమోననీ, అసలే తన
మీద గౌరవం లేనివాడు అపూయిత్యంగా
ఉత్తరం రాస్తాడేమోననీ కొండయ్య దబ్బు
కుంపే ప్రమేయం మానేకాదు. అది అంతటితో
పరిసిపోదని పాపం కొండయ్య కలగన్నాడా?

ఒకరోజు ఎరిగినాయన ఒకడు కనిపించి,
“పాపం నలకయ్య కెంత గడ్డురోజులాచ్చాయో!
ఇంకా ఆదృష్టవంతుడు! ఆ పెళ్ళాం చచ్చి
బతికింది!” అన్నాడు.

“అదే?” అన్నాడు కొండయ్య పిచ్చి
మొహంచేసి.

“మీరు చినలా? దబుల్ న్యమోనియా!
రాదూ? తడిగుడ్డలతో రెండురోజులట్లా నానిలే?
ఎవరో ధర్మాత్ములు గుడ్డలేవో ఇచ్చారు. అవన్నీ
పిల్లలకు కప్పింది. మొగుణ్ణి కూడా తడిగుడ్డతో
ఉండనిచ్చింది కాదు. తన సంగతి ఏమను
కుందో!... ఇట్లాంటే అట్లా ఉండాలి!”

“పాపం, నయమయిందా?”

“అ, అదాళ్ళరు ధర్మాన! తనే వ్యయంగా
పెరిసిలికొ కొని ఇంకెక్కర్చిచ్చాడు. అతను నల

కయ్యతో కలిసి చదువుకున్నాట్ట! నిజంగా
స్నేహితుల్ని చెప్పాలంటే!”

“అట్లా చెప్పవలె!”

“చెప్పకంటారేమిటి? మా వాడున్నాడా?
వాడు నలకయ్య ఉత్తరం చూస్తూనే నలుగురి
దగ్గర చేబదుట్టు పుచ్చుకుని నలకై నూపాయలు
పంపాడు. నిన్ననే వచ్చింది నలకయ్య దగ్గి
ర్పించి మా వాడికి ఉత్తరం. ఎంతమందో
స్నేహితులు దబ్బు పంపారట. మట్టి కొంపవేసు
కొన్నాట్ట. కెంబుకప్పాలా అమర్చుకున్నాట్ట!
నిజంగానే అదృష్టవంతుడు.”

“మాకారా, నాకేమియాలేమీ రాకాడే
కాదు!” అన్నాడు కొండయ్య, నిష్కల్మష
మైత్ర హృదయంతో.

“తన కొంపవేసిన మాటన్నా రాకాడు
కాదా ఏమిటి? ఇదేమిటంటే కామధేవువల్లే
మిమ్మల్ని పెట్టుకుని ఉత్తరమైనా రాయక
పోవటం!” అన్నాడా పెద్ద మనిషి.

ఆ పెద్దమనిషి అపోహపడ్డాడని కొండయ్యకు
అర్థమయింది. కాని అంత గాంధీ భక్తుడికి, అంత
సాహసంతో నత్యాగ్రహవాల్లల్లా ఉరికిన ధీమా
డికి, నలకయ్య తననొక ఉత్తరం రాకాడని చెప్ప
టానికి ధైర్యం చాలలేదు...

తరవాత రెండు రోజులకు కొండయ్యకు
అజాచన వచ్చింది. నలకయ్య కొకమంద పంపిణీ
మని. అది అట్లాగే పోతున్నది. ఏదీ! ఒకవనా!
ఒక మేళమా? దబ్బున్నప్పుడు జ్ఞాపకంఉండదు;
జ్ఞాపకం ఉన్నప్పుడు దబ్బుండదు! ఏమిటా!

ఈ క్రింది ఊళ్లలో ఇంగ్లీషు, తెలుగు ‘స్వతంత్ర’ పత్రికలు ఆమ్ముటకు

ఏజెంట్లు కావలెను:

అమలాపురం, చోడవరం, బళ్లారి, శృంగవరపుకోట,
కైకలూరు, పొన్నపల్లి ఆగ్రహారం

వివరములకు :—

మేనేజరు, ‘స్వతంత్ర’,

140 లాయర్స్ రోడ్, రాయపేట. మదరాసు-14.

నేతాజీ యింకా సజీవుడుగా ఉన్నాడా? అన్న ప్రశ్నపై పత్రికల్లో తర్జన భర్జనలు ఉండుండి జరుగుతున్నా ఉన్నాయి. నీలివార్తల్లోని నిజం ఎంతో ఈ రచయిత అంచనా ప్రకారం, నేతాజీ కమ్యూనిస్టులైనాలో ఉన్నాడట. "విపులాల పృథ్వీ" అన్నాడు.

నేతాజీ యింకా సజీవుడేనా?

వి. యల్. సుందరరావు

(అఖిలభారత ఫార్వర్డ్ బ్లాక్ కార్యకర్త)

నేతాజీ ఉనికి, ఆయన ఆంధ్రానం, గురించి ఆనేక ప్రకటనలు, వక్ర ప్రసంగాలు సామాన్య ప్రజల్ని కలవరపరుస్తున్నాయి. ఆయన చరుల పార్టీ ప్రచారమని కొందరు, నేతాజీపై ఆంధ్రానాటియ విప్లవాత్మక ఉన్నాయని కొందరు యింకా యింకా ఆనేక అభిప్రాయాలు, ప్రచారం కనిపిస్తుంది. ఆయనపైగల ఆపార ప్రేమ వాహినులు ఆంధ్రానాటలనుకూడ కల్పిస్తున్నాయి. పొడికలేని యీ వార్తలను ఆచారంచేసి ఆనేక విపరీత విమర్శలుకూడ చేస్తున్నారు కొందరు. ఆజాద్ హింద్ ఆరవ వార్షికోత్సవంనాడు, ఆగ్టోబరు 21-వ తేదీ నేతాజీ రేడియో ప్రసంగం వికలసి నీపావళి కండుగనుకూడ మరిచిపోయి ప్రకాశించి, యావత్ భారత దేశమంతా తహళిహ అడింది. వల్లెలనుండి 30, 40 మైళ్ళు నడిచి రేడియో ఉండే స్థలాలుచేరి ఆస్సాం ప్రజలు నేతాజీ ప్రసంగంకొరకై యెదురుచూకారని ఆమధ్య కలకత్తాలో మిత్రు డొకడు చెప్పాడు.

ఉత్తర హిందూస్థాన్ పత్రికల్లో ప్రకటించినది, శ్రీ శరత్ చంద్రబోసు, మేజర్-జనరల్ హెనరాబ్, అఖిలభారత ఫార్వర్డ్ బ్లాక్ వారు నేకరించిన భోగట్టా ఆధారంచేసుకొని మన మద్రాసు పత్రికలు నిరాదరణగా వదలిన నేతాజీ సంబంధించిన వార్తలను యీ వ్యాసంగం కూర్చి వ్రాస్తున్నాను.

"నేతాజీపెంట నేను విమానంలో ప్రయాణం చేయలేను. ఇప్పటి రాజకీయ పరిస్థితులను బట్టి కల్పించిన కట్టుకథ నేను యిండియావచ్చి చెప్పాను. నేతాజీ ఏ మార్గాన, ఎక్కడకు

వెళ్ళింది ప్రస్తుతం యెక్కడ ఉన్నది నాకు తెలియదు." అని ఫాకెస్టాన్ వెళ్ళిన కర్నల్ హదిబుర్ రహమాను ప్రకటన చేశాడు.

"అమెరికా, ఇంగ్లండు ప్రభుత్వాలు నేతాజీ విమానప్రమాద పరిశీలనకై వియమించిన కమిటీలు ఆంధ్రానాటియ వ్యాయస్థానానికి రిపోర్టు దాఖలు చేశాయి. ఆ రిపోర్టులలో నేతాజీ విమాన సంఘటన ఒక కల్పితగాథ తప్ప యథార్థం గాదని వ్యవస్థపరిచారు." అని ఇండియాతరపున వ్యాయమూర్తిగా వెళ్ళిన కలకత్తా హైకోర్టు ప్రధాన వ్యాయమూర్తి రాధా బినోద్ చౌధురీ మే మానంగా బహిరంగ ప్రకటన చేశారు.

"భారతదేశనాయకుడు దూరప్రాచ్యములో

ఉన్నాడు. ఆయన ఆఖండనాయకత్వం భారత ప్రజలకు తిరిగి లభించగలదు. ఆయన పనుయో కోసం ఎదురు చూస్తున్నా'డని 1949 ఫిబ్రవరి మాసంలో ఒక రహస్య రేడియో ప్రసంగ సారాంశమని ఉత్తర హిందూస్థాన్ పత్రికలు ప్రకటించాయి.

తదుపరి మానం రోజులకు (మార్చి మాసంలో) నేతాజీ దూర ప్రాచ్య ప్రభాఉద్యమాలకు, విప్లవోద్యమాలకు దోహదంగా పని చేస్తున్నాడని, అండ్లో - ఆమెరికన్ మాటమికి వ్యతిరేకంగా యిండియా దేశంలోని విప్లవోద్యమానికి యెదురు చూస్తున్నాడని, కాలిఫర్నియాంహాశ్రం యిప్పుడు చేయలేమని లండన్ లోని పత్రికలన్నీ వివరితంగా వ్రాశాయి. ఈ వార్తల వాఘారం చేయకొని కేంద్ర ఎసెంబ్లీలో శ్రీ హరివిష్ణు కామత్ గారు ప్రక్క పరంపరలు గురిపించటం జరిగింది.

శ్రీ శరత్ చంద్రబోసుగారు, యూరప్ నుండి తిరిగి వచ్చిన వెంటనే నేతాజీ సజీవుడుగా ఉన్నాడని ప్రకటన చేశారు. తదుపరి రెండవ ప్రకటనలో ఎర్రవైవాళీ ఉన్నట్టు రూఢి అయిందని స్పష్టం చేశారు.

నేతాజీ వైవాళీ ఉన్నట్టు ఐండియా విదేశాంగ కార్యాలయానికి వార్త అందింది. ప్రధాని నెహ్రూ) తన ఆస్థీయ జ్యోతిష శాస్త్రజ్ఞుడి పిలిపించి సంప్రదించాడు. ఆంధ్రనాలు చాలా ఆశాభంగం కలిగించాయి. నెహ్రూజీ ఆలోచనాగ్రస్తుడయ్యాడని రాగత్రూరు 'హితవాద' పత్రిక ప్రకటన చేసింది.

ఆగ్ష్టరు 21 వ తేదీ నేతాజీ ప్రసంగం చేస్తాడని ఐండియా విదేశాంగ కార్యాలయానికి చేరిన వార్త ఢిల్లీలోని 'నేతాజీ' పత్రిక నేకరించి ప్రకటించింది. ఆగ్ష్టరు 16 వ తేదీ నుండి 24 వ తేదీ వరకు 9 గంటల నుండి 10-30 గంటల వరకు బెంగాలీ భాషలో "నేతాజీ సుభాష్ భారత ప్రజానీకంతో మాట్లాడాలనే వాంఛను వెలిబుచ్చాడు." అనే ఒక వాక్యాన్ని పీపింగు నుండి ప్రసారం చేశారు. 16 మిల్లిమీటర్లు హైడ్రవేవ్ లో ప్రసారం జరిగింది. మీటరు మాత్రం 'నేతాజీ' పత్రిక తవ్వయిచ్చింది. ఈ వార్త కలకత్తాలో చాలామంది ముఖ్యులు విన్నారు. కాని అదే సమయంలో,

ఆ మీటరుమీద పీపింగు, మాస్కో, లోకియో రేడియోలు ప్రసారం చేస్తుంటాయి. ఏ కేంద్రం నుండి వచ్చినా వివరాలు తెలుసుకోవడానికి ప్రయత్నాలు జరుగుతున్నాయి.

నేతాజీ ఎర్రవైవాళీ ఉన్నాడనేది రూఢి అయిన వార్త. అవతరమని నోచినపుడు శ్రీ శరత్ బాబు యీ వార్తయొక్క ఆధారాన్ని గూడ స్పష్టం చేయగలడు. నేతాజీ భారతదేశాన్ని విడిచి వెళ్ళిన తూర్తి వివరాలు యీనాటికీ గూడ ప్రజలకు చెప్పటం జరగలేదనే విషయం మరచిపోవద్దు. నేతాజీ యీ బ్రహ్మాండ ప్రయత్నంలో నోచునీడయై కాలూలుచేర్చిన రహమత్ ఖాను ఆక్సఫర్దిదానం చేసిన కథవైసం యీనాటికీ ప్రజానీకానికి తెలియదు కదా!

నేతాజీ భారతదేశం యికా రాలేదే, ఆయన ఉనికి తెలియటం లేదే అని భారత ప్రజానీకం వదే తహతహలు పంచుకొంటున్న వాళ్ళట్లా నేరొక్కట్లే. కాని, మనం తూర్తి యింగ్లండు, ఆమెరికా ధనికమాటమి మతావరణంలో ఉండి వారి పత్రికా ప్రచార ప్రభావానికి బానిసలమై దేశపరిస్థితులు, ప్రపంచ పరిస్థితుల గమనాన్ని ఆర్థం చేసుకోలేకుండా ఉన్నాము.

చెంకై - షేక్, దక్షిణవైవా, టిలెట్టు పరిస్థితులు తూర్తిగా లేలిపోయూక, దూర్ ప్రాచ్యంలో ఆమెరికా పకనం జరిగిన తుదుపరి, నేతాజీ పూర్వోలు, ఉనికి, స్పష్టంగా ప్రకటించుకోగలమని ఆయన అనుయాయులు అందరూ నిశ్చయిస్తున్నారు. మన దేశపరిస్థితులు మనకన్నా ఎక్కువగా ఆయన అవగాహన చేసుకుంటున్నాడని, ఆయన దేశంలో కాలూనబోవునపుడు ఏవిధంగా తన ప్రజానీకానికి హెచ్చరికలు చేసుకోవాలో తెలుసునన్నవిషయం మనం మరువరాదు.

పరిస్థితులను అవగాహన చేసుకోలేని సామాన్యప్రజల్లో నిరుత్సాహం సహజమే! కాని, ఒక దేశపరిత్ర కాలగమనంలో చాలుగు సంవత్సరాలు విశేషం కానేరవు. నేతాజీ కొద్దికాలం లోనే మనలను కలుసుకోగలడని, ఆయన నాయకత్వాన తిరిగి సోషలిస్టు సమాజం స్థాపనచేసే కాలం త్వరలో రానున్నదని, ఆశిద్దాం.

డివేల్యుయేషన్

1949 సెప్టెంబరు 19వ తారీఖు **డివేల్యుయేషన్ : ఇంగ్లండు** గానీ, ఇంకాకాలం అలాటి తగ్గింపుకు బ్రిటన్ ఇష్టపడలేదు.

సుండి స్ట్రెయింట్-దారిలో మారకపువిలువ 1 పౌండు= 4.03 దాలర్ల సుండి 1 పౌండు=2.80 దాలర్లకు తగ్గించబడినది. ఆ రోజువరకు ఇంగ్లండులో ఒక పౌండుకు కలిగిన వస్తువును ఆమెరికా వంటిదే బ్రిటిష్ వ్యాపారస్తులకు ఒక పౌండు ముట్టడానికి గాను దానిని అక్కడ 4.03 దాలర్లకు అమ్మకం చేసినట్లే. ఆ రోజునుండి దానిని అక్కడ 2.80 దాలర్లకు అమ్మకం చేసే చాలు, బ్రిటిష్ వ్యాపారస్తునికి 1 పౌండు వస్తూంది. అంటే ఒక పౌండును కొనడానికి ఆమెరికాలో 4.03 దాలర్లకు బదులుగా 2.08 దాలర్లకు చెల్లిస్తే చాలు. పౌండు విలువ నూటికి 80.5 వంతున తగ్గినది; దాలర్ల విలువ హెచ్చినది. ఆ విధంగానే అంతకు పూర్వం ఆమెరికాలో 4.03 దాలర్లకు కలిగిన వస్తువును కొనడానికి 1 పౌండు చెల్లించవలసి ఉండేది, అప్పటినుండి నుమారు 1.1 పౌండులు చెల్లించవలసి ఉన్నది, అంటే, ఈ డివేల్యుయేషన్ ఫలితంగా ఆమెరికాలో బ్రిటిష్ సరకుల ధర తగ్గినది; ఇంగ్లండులో ఆమెరికా సరకుల ధర హెచ్చినది.

బ్రిటిష్ స్ట్రెయింట్ విలువలో తగ్గింపు బ్రిటన్ సంగోషపూర్వకంగా చేసినది కాదు. చిరకాలం నుండి స్ట్రెయింట్ కేవలం బ్రిటిష్ కరెన్సీ మాత్రమే కాకుండా ఒకవిధంగా అంతర్జాతీయ కరెన్సీ కూడాదు. ఎంతేతంటే ప్రపంచంలోని వివిధ దేశాలు తమ వ్యాపారాలకు సంబంధించిన లావాదేవీలను స్ట్రెయింట్ లోనే పరిష్కరించుకుంటూ ఉండేవి. అన్ని దేశాలనూ బ్రిటిష్ స్ట్రెయింట్ విలువ స్థిరత్వంలోనూ, బ్రిటన్ ఆర్థికాస్థిత్వంలోనూ ఆధారపడిన సమృద్ధి ఉండడమే దీనికి కారణం. ప్రపంచాధిపత్యం ఆమెరికా సంపాదించిన ఈ రోజులలో బ్రిటిష్ స్ట్రెయింట్ విలువలో తగ్గింపు ఈ సమృద్ధిని తీరికగా నడపించి వేయడనే భయం మూలం

పడలేదు. కాని బ్రిటన్ ఆర్థిక పరిస్థితిని బట్టి, ఈ తగ్గింపు తప్పనిసరిగా జరిగితేలాని ఆమెరికాలోని ఆర్థికవేత్తలూ ప్రభుత్వోద్యోగులూ అంటూనచ్చేరు. చివరకు అంతర్జాతీయ ద్రవ్య నిధి కూడా తన నివేదికలో ఈ సలహాను ఇచ్చినది. బ్రిటిష్ ఆర్థికాధ్యక్షులకు ఈ సలహా సాటింపక తీరనిది కాదు. అందువల్ల వ్యవకారణ మైత పడుతున్న సంగతి స్ట్రెయింట్ విలువను యథాపూర్వంగా నిలబెట్టడానికి ప్రయత్నించకుండా, యధార్థ పరిస్థితులకు గమనించి స్ట్రెయింట్ విలువను తగ్గించడమే యుక్తమని బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం నిర్ణయించి, ఈ డివేల్యుయేషన్ కు పూనుకున్నది.

స్ట్రెయింట్ విలువను తగ్గించడం బ్రిటన్ కు ఎందువల్ల తప్పనిసరి అయిందో తెలుసుకోవడానికి బ్రిటన్ ఆర్థిక పరిస్థితిని ఒక్కసారి సీతావంశికంగా చెయ్యవలసి ఉంటుంది. ఈ డివేల్యుయేషన్ నిర్ణయం జరిగిన వాషింగ్టన్ సమావేశ సందర్భంగా సర్ ప్రాఫెస్సర్ క్లెప్స్ బ్రిటన్ కు సంబంధించిన నేటి ఆర్థిక సమస్యలు ప్రథమ ప్రపంచ మహాసంగ్రామం నుండి ప్రారంభం అయ్యాయనీ, రెండు యుద్ధాలలోనూ బ్రిటన్ లో జరిగిన విచ్ఛిత్తి బ్రిటిష్ కారణం అనీ అన్నాడు. రెండు యుద్ధాలలోనూ ప్రముఖనాయకత్వం వహించడం మూలంగా బ్రిటన్ ఆర్థికంగానూ రాజకీయంగానూ చితికిపోవడం ఆశ్చర్యం లేదు. యుద్ధంగా విశేషంగా పాల్గొన్న ప్రతి దేశంలోనూ ఉత్పత్తి విచ్ఛిన్నం అయిపోయి, ప్రజల ఆవసరాలకు సరిపోకుండా పోయింది. ఫలితం—ఆ దేశాల ప్రజలు తమ జీవిత సౌఖ్యాన్ని చాలవరకు పోగొట్టుకున్నారు. బ్రిటన్ విషయంలో ఇది మరింత నిజం. ఈ రెండు యుద్ధాలనూ పూర్వం బ్రిటన్ ఇతరదేశాలలోని పెట్టుబడులమీద వడ్డీ రూపంలో ఎంతో ఆదా

యాన్ని పొందుతూ ఉండేది. నేను ఆ పెట్టుబడి అంతా పూర్తిగా నాయం అయిపోవడమే కాకుండా ప్రైవేటు బ్రిటన్ కు ఇతర దేశాలకు పోవడం. దానివల్ల బ్రిటన్ కు ఆదాయం వచ్చే ఒక ఆధారం ఇంటిపోయింది. తన ప్రజల ముఖ్యవసరాలను తీర్చడానికి ఆత్మవసరమైన దిగుమతుల నిమిత్తం కావలసిన విదేశ కరెన్సీలను సంపాదించడానికి, తన ఆర్థిక అవస్థిర్యానికావ్యక్తమాన్ని సాగిస్తూ ఉన్నది సాధనాలను ద్వితీయతంత్రం చేసి, విశ్వప్రయత్నం చెయ్యవలసి వచ్చినది.

బ్రిటన్ ప్రయత్నానికి ఆమెరికా సంపూర్ణంగా సహకారం చేసినది. కొంత ఉచితంగా, కొంత ఋణరూపంగా బ్రిటన్ కు ఎంతో ధన సహాయం ఆమెరికా చేసినది. మార్షల్ ప్రణాళిక ఈ ధనసహాయానికి ప్రత్యక్షనిదర్శనం. బ్రిటన్ మాదా ఆర్థికస్థితికాలంగా తన ఆర్థిక పరిస్థితిని చక్కబెట్టుకున్నది. 1948 నాటికి బ్రిటన్ ఉత్పత్తి శక్తి 1938 నాటికంటే నూటికి 25 వంతున పెరిగినది. 1949 సంవత్సరంలో మొదటి ఆరు నెలలలోనూ 1932 కంటే ఎగుమతులు నూటికి 50 వంతున పెరిగినవి. అంతర్జాతీయ వ్యాపారవిషయంలో బ్రిటన్ వ్యాపార సముఖ్యాన్ని సాధించగలిగినది.

కాని అన్ని దేశాలలోనూ వ్యాపారాన్ని రెక్కలోకి తీసుకుంటే బ్రిటన్ వ్యాపారసముఖ్యాన్ని సాధించ గలిగినా, ఆమెరికా విషయంలో మాత్రం బ్రిటన్ దిగుమతులే ఎగుమతుల కంటే ఎక్కువ. ఈ డాలర్ల కొరత ఒక్క బ్రిటన్ కే కాకుండా ప్రపంచాని కంటకీ తీరని సమస్య అయిపోయింది. ప్రస్తుతం మార్షల్ ప్రణాళిక అమలులో ఉన్నది కనక ఈ సమస్య బ్రిటన్ కు, ఇతర ఐరోపా దేశాలకు అంత ఎక్కువగా లేదు. కాని మార్షల్ ప్రణాళిక ఆంశమయే 1952 సంవత్సరం మధ్య ప్రాంతానికైనా బ్రిటన్ ఆమెరికా ఆధారం లేకుండా స్వశక్తియైన ఆధారపడవలసి ఉన్న ఆగత్యం ఉన్నది. ఈ పరిస్థితుల అన్నిటి ఫలితమే ఈ డీవేల్ప్ యేషన్.

డీవేల్ప్ యేషన్ ఆశయాలు: మొదటిది, ఆమెరికన్ మార్కెట్లలో బ్రిటిష్ సరకులు

పోటీచెయ్యడానికి అవకాశాలు కల్పించడం. రెండవది, బ్రిటన్ నుండి ఆమెరికాకు ఎగుమతులు పెంచుచి, దిగుమతులను తగ్గించడం. మూడవది, బ్రిటన్ నుండి ఎగుమతి అయి పోతున్న ఐంగారాన్ని, డాలర్ రిజర్వులనీ ఆరికట్టడం. నాల్గవది, ఆమెరికా నుండి దిగుమతి చేసుకునే సరకుల పరిమితిని తగ్గించి, అక్కడా ఇవకలా ఆర్థిక మాంద్యాన్ని కలుగజేయడం కంటే అంతర్జాతీయ వ్యాపారాన్ని పెంపొందించి, తద్వారా బ్రిటన్ లోనూ ఆమెరికా లోనూ ఉన్నది సాధనాలను పూర్తిగా వినియోగించడానికి అవకాశాలు కల్పించడం.

ఆమెరికన్ మార్కెట్లలో బ్రిటిష్ సరకులు పోటీచెయ్యాలంటే వాటి ఖరీదు ఆమెరికా సరకుల ఖరీదు కంటే తక్కువగా ఉండాలి. అందుకు, ఆ సరకులను తయారుచెయ్యడానికి యే ఖరీదు తగ్గించాలి. ముడిపదార్థాలను దిగుమతి చేసుకోవాలి కనక, వాటి ఖరీదులను బ్రిటన్ నిర్ణయించలేదు సామ్యవాద సిద్ధాంతాలను ఆచరణలో పెట్టడానికి ప్రయత్నించే బ్రిటిష్ కార్మిక ప్రభుత్వం కార్మికుల వేతనాలను తగ్గించడానికి ప్రయత్నించలేదు. అందువల్ల డీవేల్ప్ యేషన్ వినా ఆమెరికాలో బ్రిటిష్ సరకుల ఖరీదుని తగ్గించే అవకాశాలే లేవు.

ఈ సందర్భంగా ఒక్క విషయం జ్ఞాపకం ఉంచుకోవాలి బ్రిటన్ లోని కార్మికులూ తన తరులూ తమతమ వేతనాలలోని తగ్గింపులను సహించరు, నిజమే. కాని డీవేల్ప్ యేషన్ ద్వారా వస్తువుల ధరలు పెంచు తీరుకని. రొట్టె, గోధుమల ఖరీదు మూడవ వంతు అప్పుడే పెరిగినది. అంటే బ్రిటిష్ ప్రజల ఆదాయాలలో రెక్కకు ఏ విధమైన మార్పులేక పోయినా, నిజానికి వారి కొనుగోలు శక్తి తగ్గి పోయినది. బ్రిటన్ ఇంకాకాలం నుండి న్యుదేశ ఆర్థిక పరిస్థితుల మార్పును గమనించకుండా తన ఆదాయానికి మించిన జీవిత సౌభాగ్యం అనుభవిస్తున్నది. డీవేల్ప్ యేషన్ వల్ల జీవిత సౌభాగ్యం అనలుపరిస్థితికి అనుగుణంగా మారుతున్నది.

అయితే డీవేల్ప్ యేషన్ ద్వారా ఆమెరికన్ మార్కెట్లలో బ్రిటిష్ సరకుల ధరలను తగ్గించడం సాధ్యమవుతుందా? అనేది సందేహస్పదం. బ్రిటన్

ముడిపదార్థాలకూ, కదికర పదార్థాలకూ ఆమె రికార్డు అధారపడి ఉన్నది. డివేల్పుయేషన్ వల్ల బ్రిటన్ లో ఆమె రికార్డు ముడిపదార్థాలపరచాచుతుంది. అందువల్ల దీర్ఘకాలంలో బ్రిటన్ లో పారిశ్రామిక పదార్థాల ఉత్పత్తి భారీదుపాల్చి, బ్రిటన్ కు డివేల్పుయేషన్ వల్ల సౌకమింపగల లాభాన్ని హరించవేయవచ్చును. అంతేకాక, గిరాకీ తగ్గడం మూలన ఆమె రికార్డు సరకుల ధరలుకూడ తగ్గిపోవచ్చును. అప్పుడు బ్రిటన్ ఆమె రికార్డుతో పోటీచెయ్యడం కష్టం కావచ్చును. కాని అద్యక్షన భావించి బ్రిటన్ కు ఆమె రికార్డు సరకులతో పోటీచెయ్యడం విషయంగా కొంతలాభం ఏర్పడుతుందని నిస్సందేహంగా చెప్పవచ్చును.

ఇక, డివేల్పుయేషన్ రెండవ ఆశయం ఆమె రికార్డు బ్రిటిష్ సరకులను విరివిగా ఎగుమతి చెయ్యడానికి అవకాశాలు కల్పించడం. డివేల్పుయేషన్ వల్ల ఈ అవకాశాలు కలిగినా, ఆమె రికార్డు ఎగుమతులు చెయ్యడానికి చాలా ప్రతిబంధకాలున్నాయని మనంగుర్తించాలి. అందులో ముఖ్యమైనది ఆమె రికార్డు దిగుమతి సుంకాల విధానం. కొన్ని కొన్ని వస్తువులమీద ఆ సుంకాలు కూటికి 30—40 వరకూ ఉన్నాయని మనంగుర్తించి, ఆమె రికార్డు బ్రిటన్ చేసిన ఈ డివేల్పుయేషన్ కు అడ్డంకించి ఈ సుంకాలను రద్దుచేస్తే తప్ప బ్రిటన్ ఆనుకున్నంత ఎక్కువగా ఎగుమతులను వృద్ధిచేయలేక పోవచ్చును. ప్రస్తుతం ప్రపంచంలో ఏర్పడిన డాలర్ కొరతకు ముఖ్య కారణం ఆమె రికార్డు ఇతరదేశాలకు ఎగుమతి చెయ్యడమే తప్ప, అక్కడనుండి సరకులను దిగుమతి చేసుకోకపోవడం. ఆ కారణంగా ఆమె రికార్డు విధానంవల్ల ఏర్పడిన డాలర్ కొరతకు దీర్ఘకాలానికి ఆమె రికార్డు కూడా బాటు దాగి ఉన్నది. ఆమె రికార్డు దిగుమతి సుంకాలను రద్దుచెయ్యడం మూలంగా ఈ సహాయాన్ని ఆమె రికార్డు చెయ్యవచ్చును.

డివేల్పుయేషన్ మూడవ ఆశయం బ్రిటన్ కుండి ఎగుమతి విహితాన్ని బంగారం, డాలర్ రిజర్వులకు ఆరికట్టడం. ఇంతవరకూ బ్రిటిష్

స్టెరింగ్ నిలువ అసలకంటే ఎక్కువగా ఉండటం మూలన, కొందరు "డాలర్ వంటి ఇతర కరెన్సీలలోనికి కను ధనాన్ని మార్చుకోవడం ప్రారంభించేరు, ఇప్పుడు తెలిగి ఆ ధనం బ్రిటన్ కు వచ్చేస్తుంది. అంతేకాక, డివేల్పుయేషన్ మూలంగా ఆమె రికార్డుతో బ్రిటన్ కు వ్యాపార సముఖ్యం ఏర్పడితే, డాలర్ రిజర్వుల ఎగుమతి ఆరికట్టబడుతుంది.

నాల్గవ ఆశయం ఆంధ్రప్రదేశ్ లో వ్యాపారాన్ని, ముఖ్యంగా దిగుమతులను, నిరోధించడం ద్వారా వ్యాపారసముఖ్యతాన్ని సాధించడం కాదే, డివేల్పుయేషన్ ద్వారా సాధించడం మంచిది. ఎందువల్లనంటే దిగుమతులను తగ్గిస్తే పారిశ్రామిక కృషి తగ్గి ఆర్థికమాంద్యానికి, నిరుద్యోగానికి దారితీయవచ్చును. అది ప్రపంచార్థిక స్థితికి తారుమారు చేస్తుంది. డివేల్పుయేషన్ వల్ల అలాటి ప్రమాదం సంభవించదు. అది బ్రిటన్ సరకులను ఎగుమతి ఎక్కువ అయి, బ్రిటన్ లో పూర్తి ఉద్యోగానికి దారితీయగలదు. తద్వారా సంపాదించిన ఆమె రికార్డు డాలర్లతో ఆమె రికార్డు సరకులను బ్రిటన్ కొనగలిగిపట్టయితే, ఆమె రికార్డు కూడా ఉత్పత్తి సాధనాలు పూర్తిగా ఉపయోగించబడతవి.

మైన వివరించిన విధంగా డివేల్పుయేషన్ ద్వారా అద్యక్షన భావించి కొంతలాభం పొందగలదు. కాని దీర్ఘకాలంగా అది సహాయకారిగా ఉంటుందా అనే విషయం నిర్ధారణగా చెప్పడం కష్టం. అందువల్ల దీర్ఘకాలంలో కూడా వచ్చుకాగా ఫలితాలను ఇచ్చే విధానాన్ని బ్రిటన్ ఆన్వేషించవలసి ఉన్నది; డివేల్పుయేషన్ ఈ గారడీని సాధించలేదు. అలాగే విధానం ఉత్పత్తి భారీమలను తగ్గించడం అధికకృషి ద్వారా ఉత్పత్తిని పెంచుచడం దేశంలోని దీనికే సౌభాగ్యాన్ని మారిన పరిస్థితుల ఆదాయానికి అనుగుణంగా మార్చుకోడం ముఖ్యమైన భూర్వం బ్రిటన్ విశేషాదాయాన్ని సంపాదించగలిగిఉండేది; ముగ్ధం తరవాత ఆ ఆదాయ తగ్గినది. దానికి తగినట్లుగా బ్రిటన్ తన దీని సౌభాగ్యాన్ని తగ్గించుకోవలసిఉన్నదని ఎ. కొందరగా గుర్తించే అంత మంచిది.

ప్రపంచ రాజకీయాలలో నేడు అటు అమెరికా పెట్టుబడిదారీ విధానమూ కాదు; యిటు సోవియట్ రష్యా నిరంకుశ విధానమూకాదు; మూడో పంథా—ప్రజాస్వామిక సామ్యవాదం కావాలి. అయితే దానికి సంబంధించిన సాహిత్యం మాటేమిటి?

ఏది నిజమైన సాహిత్యం?

వి. యస్. ఆనాథాని

మనం పంచభూతాశ్మకమగు యథార్థ జగత్తులో నివసిస్తున్నాం. మన మేధా పంచభూతాల కలయికకు సంబంధించిన పస్తువుతో నిర్మితమయింది. ఈ పంచభూతాలు ఆనేకరకాల సంవేదనలను కలిగిస్తున్నాయి. ఆ సంవేదన అనుమానవ మేధ ఇంద్రియాల వ్యాధి గ్రహిస్తున్నది. గ్రహించిన సంవేదనను (Stimulus) ఎట్టిమార్పు లేకుండా మొదట పాతవాటినుండి విడదీసి తరువాత మానసిక చిత్రాన్ని అలవలించి తదుపరి మానవమేధ ఈసంవేదనను అవగాహనగా స్థిరీకరించుకుంటోంది. విరిగి మొదటి సంవేదనలాంటి సంవేదనను పరిసరాలలో గాంచి నపుడు మానవమేధ జ్ఞాననామల వ్యభావాన్ని బట్టి సులభమగు (easy) ప్రతీకారచర్య నిష్పన్నమగుతోంది.

ఆ ప్రతీకారచర్య మానవఅంతస్థులలో ఆనేక రకాలుగా ఉంటుంది. ఒక్కొక్కసారి తనకు కలిగిన సంవేదనను ఒక బొమ్మరూపాన చిత్రించవచ్చు. ఇంకొకరు ఒక పద్యరూపాన, మరొకరు ఒక గేయం రూపాన, ఇంకొకరు కథారూపాన...

ఇదీ సాహిత్య నిర్మాణానికి మూలకందం. అయితే వివిధ దశలలోనూ ఈ సాహిత్య నిర్మాణం ఒక ఉద్దేశ్యాన్ని కలిగి ఉన్నది. అదికవి వాల్మీకి రామాయణ గ్రంథాన్ని ఉద్దేశ్యపూర్వకంగా వ్రాయలేదని ఆనగలమా? వ్యాస కృత పురాణాలు ద్వైతరాహిత్యమని ఆనగలమా? తెలుగున కవిశ్రయం చేసిన కృషి ఉద్దేశ్యరాహిత్యమని ఆనగలమా? సాహిత్యకృషి ప్రాయశఃకంగా ఉద్దేశ్యాన్ని అనుసరించే గతంలోనూ ఈరాధూ బడుగుతోంది.

కోయిల పాడుతుంటుంది. అది ఒక ఋతువులోనే బాగా పాడుతుంటుంది. ఎందుచేత? అఋతువులో కోరికల ప్రకృతి ఇచ్చే సంవేదన దాని శరీరంలో ఆవేదనను గలిగిస్తుంది. ఆ ఆవేదనను పాటరూపంగా వ్యక్తపరుస్తోంది. అయితే మానవేతర అంతస్థులలో ఇచ్చే ప్రతీకారాలు కేవలం యాంత్రికంగా ఉంటాయి. సహజంగా ఉంటాయి. ఏ మార్పు వాటిలో కనుపించదు. మానవ అంతస్థులలో కలిగిన సంవేదనలను మిళితపరచి పరిసరాలలో పరివర్తన మొందించడం సాధ్యం అవుతోంది. ఇక్కడే ఉద్దేశ్యం-అవస్థ-ఆరంభమవుతున్నది.

పదాల శక్త్యమూ, వాటి స్థానమూ అది ఉపయోగించిన రీతి పూర్తిగా గ్రహించగలిగినపుడు వ్యక్తి పొందే ఆనందానికి, సాహితీ భండంగా, మొత్తంగా ఇవ్వగలిగిన ఆనందాన్ని అనుభవించే రీతిలోనూ లేదా ఉంటుంది. ఒక పద్యం ఆర్థంపూర్తిగా తెలియకుండా దానిసార్వస్వాన్ని ఆస్వాదించగలగడం సాధ్యం కాకపోవచ్చు. మనకు దాని హిందీభాషలో పద్యన్న చిత్రాలను చూచినపుడు కన్ను కలుగజేసే ఆనందం మాత్రమే మనం పొందగలుగుతాం. దాన్నిబట్టి మొత్తపు టానందాన్ని ఊహించుకుని ఊహగా ఆనందించగలుగుతాం. అట్లాకాక ఆ భాష వచ్చి, చిత్రంలోని వివిధ సన్నివేశాలలోని సంభాషణలను పూర్తిగా ఆర్థం చేసుకుని అవగాహన చేసుకోగలిగినపుడు మనం పూర్తిగా రసాస్వాదన చేయగలుగుతాము. కాబట్టి సాహిత్యకృషి యొక్క విలువను కట్టాలివ్వవచ్చు వ్యక్తి కొంతగా సాహితీ కృషి చేయవలసిఉంటుంది. అంటే కృషి

చేయనివారు అనందం పొందలేరని భావంకాదు. ఆ అనందం వీలయినంత ఎక్కువగామాత్రం ఉండదని అంటాను. ఇవ్వాల్సిన అనందం ఇవ్వకపోవచ్చు. కాబట్టి ఏ కవివయినా విమర్శించేటప్పుడు (అట్లాగే వికలాకారుణ్యునినా) అతని కృషిని వీలయినంత సానుభూతితో స్మరించుకుని విమర్శ సాగిస్తే అది కొంత ప్రయోజనకారి అవుతుంది.

అసలు భావ విషయంగానే ఒక పెద్ద సమస్య ఉన్నదని ఒక భావన ఉన్నది. మనకు కలుగుతున్న సావేదనలను మనకు బలిపించి యీ సాక్షేతాలు ఎంతమటుకు పూర్తిగా వ్యక్తపరుస్తున్నవి ఒక అనుమానం లేకపోలేదు. వదకాస్త్రాన్ని తిరిగి సింహావలోకనం చేసుకుని సరి విధుకోవాల్సిన అవసరం ఒకటి కనిపిస్తునే ఉన్నది. ఇంతవరకూ (కొంతమంది కృషిచేకాదుకొండి) సుక్రమమగు భావచరిత్ర తెలుసుకోవలసినదం లేదు. అది అట్లా ఉంచి సాహిత్య కృషి ఎట్టివిగా ఉండాలి అనే ప్రశ్నను వీలయినంతమటుకు చర్చించుకుందాం.

మన మేధ ఎప్పుడూ కూర్చుంటూ ఉండదు. దానిని అనేకగంజ్జిప్త విషయాలుంటాయి. అవి వ్యక్తితెలిసేవూమరి వ్యక్తికి తెలియని అంభు అవుతుంది. కాబట్టి నిమిత్తక విమర్శ లేక చర్చి, అన్నపుడు పూర్వవానిని వీలయినంత పూర్తిగా ఆర్థికేనుగోవదంమాత్రమే అవుతుంది.

ఉద్దేశ్యపూర్వకమై అన్వయయతంగా నున్నది సాహిత్యకృషి. ఆ ఉద్దేశ్యాన్ని గురించే యీనాడు ఇన్ని సాహిత్య సంస్థలు బయలుదేరి నాయి. ఏ సాహిత్య వ్యవస్థకూడా ఒక ఉద్దేశ్యాన్ని గలిగి ఉండలేదు అని చెప్పడం తమ కార్యక్రమాన్ని ఏ కారణంచేత నయినా సరే మరుగు పరుచుకోవడమే అవుతుంది. ఇక్కడే అసలు విమర్శ, తమరు నమ్మిన తార్వికత తమకు అనందం కలుగజేయవచ్చు. అదీ ఎంత వరకు సాధ్యం అనే విషయం ఆటించండి. దాన్ని తెలియజేస్తూ వ్రాసే రచనలే ఆధునయ రచనలూ లేక ప్రకారరచనలూ లేక నవ్యసాహితీ రచనలూ అనడంతో వస్తోంది నమస్క.

సాహిత్యానికి వెనుక తార్విక కార్యక్రమం ఉండి తీరుతుంది. అనేక కారణాలవలన ఆ

సంగతిని అయీ రచయితలు బహిరంగంగా అంగీకరించడంలేదు. ఈ అవమాన కారణాలను వదలి ఈనాడు రచయితలు తమతమ తార్వికతలను నిమిత్తకంగా విమర్శించుకో గలగాలి. అట్లా విమర్శించుకన్నపుడు ఈ 'ఆధునయమా' మొదలయిన తోక లనవసరమయి ఏ సాహిత్యం ఎటువంటిదో సువ్యక్తము కాగలదు.

ఈనాటి ఈ సంఘర్షణలు సాహిత్యా కారాన్ని గురించి, లేక స్వరూపితమగు విషయాన్నిగురించి? ఈ రెండూ వేరుకావు. ఒకే విషయాన్ని సద్యంగానూ, గద్యంగానూ, ఇంకా అనేక రూపాలలో చెప్పడం సాధ్యమే. వివాదితయం మాత్రం మారదు. పోలే ఆయా రచయితల వ్యక్తిగత ఆభిరుచునుబట్టి వ్యక్తిగత కృషిని బట్టి ఒక విషయాన్ని ఒక రూపంలో చెప్పగలిగిట్లు మరొకరూపంలో చెప్పలేపోవచ్చు. ప్రస్తుతించిన ఆయా రచయితలు తాము చెప్పవలచుకన్న విషయాలను వివిధరూపాలలోనూ సువ్యక్తం చేయగలరు.

ఇహపోలే చెప్పవలసిన విషయం సంగతి. రచయితను సువ్యక్తం ఈ విషయమేచెప్పి, అని నిర్బంధించడం సాధ్యంకాని ది. కూడని ది. రచయిత పూర్తియగు వికాసమునందినపుడు తన తార్వికతను వ్యక్తిగతము చేసుకొనుచు. అదిఅతని సాహిత్యంగా వ్యక్తమగును. నీ తార్వికతతో నాను నుబంధంలేదు. నాకు కావాల్సిన రచన నిట్టిది. అది కాస్తేనే సువ్యక్త ప్రకాశవి-ఆధునయకవిది. లేకపోలే సువ్యక్త ఆధునయ నిరీ 'ధమడిలి' అని అనడం విమర్శా అవుతుంది కానిసాహిత్య సేవకీమాత్రం లక్షణంకాదు

ప్రపంచం అంతా అట్లా నడవాలి, అని ఎక్కడా రాసిపెట్టలేదు. విశ్వమాత్రాలను అవగాహనచేసుకొనడానికి విశ్వమే సహాయపడుతుంది. ఆ విశ్వమాత్రాన్ని ఒక తార్విక వాదనతో ముడివేయమోదడం ప్రపంచాన్ని సేమాహించిన దానికన్న సువ్యక్త పెరగరాదు అని అనడం మాత్రమే అవుతుంది. నియమాల సాయంతో తెలుసుకునే అవకాశం ఉన్నా, ఇది ఇంతకన్నా చాలమంది ఇంతవరకూ పొందలేదు. తెలిసినదానిని బట్టి రాసన్న దానిని

తెలుగు విశ్వవిద్యాలయం
పరిశోధనా కేంద్రం

నమోదు సంఖ్య.....

హాహింసగలకత్తిని దుస్వీదియొగం చేయరాదు.

సాహిత్యానికి లక్షణాలేమిటి? ఎటువంటి రచన సాహిత్యం అనిపించుకుంటుంది? అనే విషయాలు అలంకారములు చెప్పగలరు. అలంకారకాస్త్రం కళాస్వరూపాన్ని సామాన్యంగా చిత్రించ గలుగుతుంది. ఆ లక్షణాలనుమాట్లాడుతూ ఇక్కడ చెప్ప ప్రయత్నిస్తాను.

అంతకు ముందు సామాజిక వ్యవస్థను రెండు తెగలుగా విభజించి సాహిత్య సమన్వయం చేయడంవ్యాయంకాదనీ, అట్లా చేయడం మానపు డొకప్పుడు ఒకతీరున ప్రవర్తించాడు కాబట్టి ఎప్పుడూ అట్లానే ఉంటాడు అనే విశ్వాసానికి దోహదం అవుతుందనీ అంతేక సాహిత్య కృషికి దులు సులో ఆసర్థదాయకమగు కృషి అవిచ్ఛ విస్తుందనీ మనవి చేయాల్సిఉంది. మానవుని భావాలనుబట్టి అర్థంచేసుకో యత్నించాలి, కాని కేవలం అతని ఉనికి, పరిసరాల్లా, ఉత్పాదక పరికరాల్లా—నీటివలన యథార్థ మానవ చరిత్ర లభ్యంకాదనీ కూడా గుర్తుంచుకోవాలి.

సాహిత్యానికి, ఆనందా, వివేకమూ, ఆనందమూ, నిర్విప్రతా, సంపూర్ణస్వం స్వయంపోషకత్వం, లక్షణాలుగా అనుకోవచ్చు. ఇందులో ప్రతిఒక్కదాన్ని గురించి కొంచెంకొంచెం చెప్తాను.

క్రొత్తగా చేయమన్న సాహిత్యపుకృషి (ఒక పద్యమే అనుకోండి) అధిపరకు ఆ విషయాన్ని గురించి ఇక్కడు ప్రాసన పద్యాలకంటే భిన్నమయి ఉండాలి. అంటే ఏదో ఒక్కవిషయంగానైనా అది అపూర్వం అయిఉండాలి. లేకుంటే ఒక విషయాన్ని గురించే వివిధ వ్యక్తులు పద్యం వ్రాయడంలాని భావం ఏమిటి? ఇది ప్రబంధ కవులలో కొంతకు కొంతగా కనిపిస్తుంది. ఆ పద్యం రచయిత బోధిస్తున్న వివేకాన్ని— అధికార్యకారణ సంబంధం అయితే మంచిదే—వ్యక్తపరచాలి. ఆ వివేకం అడుగుప ఎక్కడో నాలుమణిగి యుండి పదాదంబరం చూపితే అది పాండిత్య ప్రకర్ష అవుతుందేమో కాని సాహిత్య లక్షణం మాత్రంకాదు. అవశ్యమై వివేకపాతమగు కళాభండం వ్యక్తిని ఆనంద పరుస్తుంది. ఆనందం వ్యక్తితో మారివా ఆనందపు విలువ అందరికీ ఒకటిగానే ఉంటుంది, అది ఎట్లా సంభవం అనే

విషయం ఇంగ్లీషు వ్యాసంలో మనవిచేస్తాను. ఈ ఆనందం మొత్తపుటానందం అవుతుంది. పద్యం లాని వివిధ భాగాల్లా విభాగాని కాభాగం వ్యయం పోషకమై ఉండాలి. ఏ భాగాని కాభాగం రానున్న భాగానికి అస్కారం చూపుతూ సమగ్రంగా ఉండాలి. ఆపస్తం ఆపద్యం నిర్విప్రతమ (detachedness) సూచిస్తుంది. ఇట్టి కళాభండం జీవితం పట్టనొక రిద్దనుగునై ఖరీ నివ్వగలుగుతుంది.

ప్రకాసమస్యలను చిత్రించినా, మాత్రం సంభాస సూచించినా నై నియమాల ననుసరించి చేయూ కళాకృషి—కథ అయినా సరే, వ్యాసం అయినా సరే, పద్యం అయినా సరే, సాహిత్య వీధులలో విహరించగలుగుతుంది.

సాహిత్యప్రయోజనం ఏమిటి? జీవిత ప్రయోజనమే సాహిత్య ప్రయోజనం. జీవితాన్ని ఆనందపరిచేది స్వేచ్ఛ విలే సాహిత్యప్రయోజనం కూడా అదే. ఈస్వేచ్ఛ పర స్వేచ్ఛగాదు. వ్యక్తి అనుభవంలోకి వచ్చేస్వేచ్ఛ. పారమార్థికమని మోక్షము కాలాసివెడిస్వేచ్ఛకాదు. ఈజన్మలో ఈ జన్మలో అనుభవంలోకి రావాల్సివ స్వేచ్ఛ.

ప్రపంచ రాజకీయాలలో మూడోసంభా కనిపిస్తోంది. అటు ఆమెరికా సహాయాన్ని పొందుతూ తమ వ్యక్తిత్వాన్ని భంగపరచుకోకుండా, ఇటు రష్యన్ విప్లవం నుంచి కొన్ని గుణపాతాల్ని గ్రహించుకుని పార్టీ మొట్టరి డెమాక్రసీతోనే సోషలిస్టు వ్యవస్థను నిర్మించ ప్రయత్నాలు సాగుతున్నాయి అని యథార్థ వాదులగు చరిత్రకారులు అంటున్నారు. అట్లా జరుగుతోంది. మూడోసంభా లేదనడం నాకు తెలియనిదంతా లేదనడం మాత్రమే అవుతుంది. మూడోసంభా అంటూ ఉన్నపుడు దానికి సంబంధించిన సాహిత్యం కూడా ఉంటుంది. ఆ సాహిత్యం జీవితం అంటే ఆరాటమూకాదు పోరాటమూకాదు నమ వ్యయ సహకారం అని ప్రచారం చేస్తుంది. ఆ ప్రచారానికి ఏ “లేదిలా” కనిపించుకోకుండా అవసరసందర్భాలలోపడిప్రత్యక్షమవుతోంది. అవుతుంది. మీరూ నేనూ కాదన్నా అయినో కాకపోదు. అనుభవం ఇప్పుడు పాతాన్ని గ్రహించకపోలే మనం కాబానికి వెనుకఅడతాం—అంటే.

ఈరంగి వెంకటరావు

13

రామదాసు సరోజ క్రిందివిధంగా రాశాడు.

“నన్ను తమించు, నేనిక ఆట్రే కాలం మానం వహించలేను; నా హృదయం నీకు విప్పి చెప్పానీ. నే నెవరో నీ కన్నటికి తెలియదు. నిన్ను ప్రేమిస్తున్నానని నీకు చెప్పనిదే ప్రేమించటానికి సాహసించలేని ఒక పిరికివాడు, నీకు తెలియనివాడు చెప్పే వాళ్ళాలివి. నేను నిన్ను కోరేదేమీ లేదు. ఈ ఉత్తరంపూర్తిగా చదివితే నీకు చాటుగా, నీ సుఖదుఃఖాలు మంచుకొనే వ్యక్తి ఒక డున్నాడని నీకు తెలుస్తుంది. ఇంకా కఠినో కలిసి దుఃఖిస్తే విచారంలా వున్న బాధ కొంత తగ్గుతుంది. కన్నీరు మాత్రమే కార్పగలిగిన నేను దుఃఖితో బెంగటిల్లే చీపులకు నీ కాంతం ఎంత భారంగా వుంటుందో ఎరుగుదును.

నేను ఓదార్పు వాంఛించటంలేదు, దుఃఖ భారంగా పెరగటానికే నేను జీవించివున్నాను. నాకు వీలయితే నీ జీవితాన్ని ఆక్రమించి మళ్ళీ దాచుకొనే చేసే, దయాస్వరూపులు, సత్పురుషులు అనుభవించే శాంతిని కలుగజేదామని వుంది.

నేను నిన్ను ప్రేమిస్తున్నానని తెలియ చెయ్యడానికి, నీవు ఒంటరిగా లేవనీ, నిరుత్సాహ పడవద్దనీ తెలియజేయ్యడానికి నేను యీ ఉత్తరం వ్రాస్తున్నాను. ఒంటరి జీవితంలోనూడా ఎటువంటి మాధుర్యం వుంటుందో నీ వెరుగవు. నేను

నిన్ను యింకో జీవితంగా ప్రేమిస్తున్నానని, నీవు వికార వ్యర్థజగత్తులో నాదానివేననీ, నాకు తెలుసు. నా రహస్యాన్ని ఎవరూ తెలుసుకోలేదు. అట్టివాడు బంగారాన్ని దాచుకున్నట్టు నా ప్రేమకు నేను సోగచేశాను. నిన్ను ప్రేమించేవాణ్ణి నే నొకణ్ణి, నిన్ను ప్రేమిస్తున్నానని తెలుసుకున్న వాణ్ణిగూడా నే నొకణ్ణి.

ఆరోజు నాల్గో మవ్వు చాలా విచారంగా కనిపించావు నాకు; కాని నీకు నేను సుఖాన్ని కలుగచెయ్యలేక పోయాను. నేను నీకేమీ అవను; నేను కనే కల్లు కనవడమని నిన్ను ప్రార్థించటానికిగూడా నాకు ధైర్యంలేదు. నీవు ఉత్కృష్ట స్థానం పొందు-యికా బౌద్ధత్య దళంగా వెళ్ళు. ఆ ఉన్నత స్వామిక జగత్తులో నేను నివసించే ప్రయత్నాన్ని చూడగలవు.

నా హృదయంలో భావాలు పైకి పొంగకుండా చేదామని మరో ప్రయత్నించాను, కాని నాకు సాధ్యంకాలేదు. అందుకనే నీదగ్గర మోకరిస్తున్నాను - భక్తుడు అనందపారవశ్యంలో ఆరాధిస్తున్నట్టుగా. నేను ఏ ప్రయోజనానికి జన్మించానో తెలియదు—నిన్ను ప్రేమించడానికే నేమో. కాని నేనింకా మానంగానే వుండవలసి వచ్చింది—ఎల్లప్పుడూ మానంగానే వుండలేమో. నువ్వు నిశ్శయా వాడే ఏదైనా వస్తువుగా నేను జన్మించినా బాగుండేది—కనీసం నీ కాలిక్రింద నలిగే ధూళిగా వుండినా బాగుండేది.

నేను విచారంతోను, సిగ్గుతోను క్రుంగిపోయి పోతున్నాను. నీవు బాధతో క్రుంగిపోతూ

ఒంటరి జీవితం గడుపుతున్నావని, హృదయంలో నిరంతరం బోరాడుతున్నావని నే నెరుకుదును. నేనుగూడా ఒంటరిగా బాధ పడుతున్నాను, నాకు నీయందుండే వాక్యాలన్నింటినీ పారేస్తూ వేమోనని అనుమానం కలిగినప్పుడు నా బాధ ఎక్కువవుతోంది. నన్ను నీవు ఆర్థం చేసుకుంటున్నావు గదా! నా హృదయం. నా జీవితం ఆపాయస్థితిలో వున్నాయి.

నేను హాయిగా ఉన్నతమైన స్వాస్థిక జగత్తులో నివసిస్తున్నాను. ఆపంకమైన ఆ సోపానా లెక్కి మనవిద్వరమూ ఒకనికొకరం ప్రేమించుకుంటూ అనిర్వచనీయమైనా న్ననుభవమూండే ఎంత హాయిగా వుంటుంది!

* * *

అదే పద్ధతిలో రామదాసు ఆలోగీ వ్రాశాడు. అవే మాటలు, అవే భావాలు మళ్ళీ మళ్ళీ దొర్తాయి. అతని మొదడులో ఒకటే ఆలోచన వుంది—ఆతను సరోజను ప్రేమించాడు, సరోజ మంజీరిని ప్రేమించే పద్ధతిలో వుంది. అతని ఉత్తరంలో అదే అభిప్రాయం వేరువేరు కరణాలుగా శవ ఆరాధన, పార్శ్వలతో జోడించి వ్రాశాడు. ఆలా వ్రాయటంకూడా ఒక ప్రేమ కూటమి.

సరోజను అప్పుడప్పుడు నెట్టు, ఆత్మ సీసాలతో వెట్టెటకూడా వచ్చేవి. ఎవరో ఒక పెద్దమనిషి వాటిల్లా తన హృదయాన్నిగూడా వెట్టి చంపించేవాడు. ఈ ప్రేమ లేఖలను మొదటి రెండుమూడు వాక్యాలను చదవగానే చింపి వేసేదామె. ఆమెకు వివిధమైన ఆనందాన్ని యిచ్చేవిగావని. గత రోజున ఎంతో బాధ ననుభవించి, రాత్రంతా ఆ బాధతోనే గడిసి, మరుచటిరోజున గూడా అదేజీవితాన్ని గడపాలనుకునే నిరుత్సాహం వున్నప్పుడు రామదాసు ఉత్తరం ఆమె కందింది. ఆ ఉత్తరంలో మొదటి కొద్దివాక్యాలు చదివి ఆమె ఎంతో చలించింది. ఆమె చెటో ఉత్తరం వదిలింది. కళ్ళమోపడి నీళ్లు కారాయి.

ఆమెను కలిగిన ఆనందానికి, కాంక్షి కారణమేమిటో ఆమె తెలుసుకో లేకపోయింది. ఆమె ఆనందంతో చివరిదాకా చదివింది; తను మంచి

చని చేస్తాంజో చెడ్డమని చేస్తాంజో ఆమెకే తెలియదు.

ఆ ఉత్తరం ఆమెకు ప్రాణాన్నిచ్చింది. ఆ ఉత్తరంలో మోసావేశం, ప్రేమ నిజస్వరూపం వెల్లడిచేయబడి వున్నాయి సరోజకు తాను చదువుతున్నట్టుగానే లేదు; చాటుగా వున్న ఆ ప్రేమికుడు ముఖ్యభారంతో చదివి నిసిస్తున్నట్టుగా వుంది. ఆ ఉత్తరంలో ప్రతి మాటలోను, ప్రతి వాక్యంలోనూ హృదయం చేసే శబ్దం వినిపిస్తోంది. ఆ కాగితం రక్తంతోను, కన్నీటితోను పూర్తిగా కడిగినట్టుగా ఆమెకు కనిపించింది. ఆమెదేహం వణుకుతోంది, ఆమె ఆలోచనలు ఎక్కడో వున్నాయి. ఎక్కడనుంచో వచ్చిన ఆ విజ్ఞప్తికి ఆమె హృదయం సమాధాన మిస్తోంది. రామదాసు గొంతుక వినిపించిన ఆ కాంఠియోక వాతావరణం వేరుకోవడానికి ఆమె ప్రయత్నిస్తోంది. ఆమె ఆ అంశానికి వెళ్లి ఉన్నతమైన ప్రేమ, త్యాగాలతో పునీతమైంది.

తన పరికితవానికి సిగ్గుపడి, ఆమె ఒంటరిగా వుండ నవనరంలేని ఆ ఉన్నతభంగం చేరటానికి అంగీకరించింది. సరియైన మార్గంలో నడవాలనే కుతూహలం ఆమె నావేకించింది. ఆమెను ప్రేమించిన వ్రెయిండి క్వాన వేడిగా ఆమె నుడుటికి తాకినట్టుయింది. ఆమెకప్పుడు ఒకటే ఆలోచన, ఒకటే కోరిక—ఆవి ఆమెను ముఖాన్ని కలిగించినా నరే ఆమె హృదయాన్ని మాత్రం చీల్చివెయ్యలేవు. ఆమెలో ఆక, కాంక్షి దృఢంగా వున్నాయి.

ఆమె ఆమితానందంతో తన్ను తాను ఓదార్చుకొంది—ఆమె యిప్పుడు ప్రేమించుకుతోంది; ఆమె హృదయం నిరాశతో కుమిలిపోనక్కరలేదు. ప్రభువం ఆమెకు చాలా దూరంగా వున్నట్టుగా కనిపించింది. ఆమె తన ఊహాప్రపంచంలో తనకు కాంఠిని, సహవాన్ని యిచ్చిన వ్రెయిడ్లతో ఊహించుకుంటోంది.

ఆ వ్రెయిడ్లవరూ కాదు. అతని అల్పకు దేహం లేదు. అతనిని ఛాయామాత్రంగానే చూస్తోంది. అతను ప్రేమరూపుడు, అతనిక జంఝనామారుకంలా వచ్చాడు, ఆమెను వెలుగులోకి తీసుకెడుతున్నాడు, ఆమె తనని తీసుకెళ్లే శక్తి ఎటువంటిదో, నిజైపు తీసుకెడుతోందో

తెలియకుండానే ఆ శక్తి లాంగిపోయింది. ఆ శక్తి స్వర్గహర్షంగా తీసుకెళ్ళింది.

రామదాసు వారం రోజుల పాటు మట్టి కేసు గిరి యింటికి వెళ్ళడానికి సాహసించలేక పోయాడు. వేలకొద్దీ అలాగే చనిపోయాడు. అతని బుర్రలో తిరిగాయి. సరోజ యింకా భూర్వపు ప్రేమతాపంగా ఉండేమోనని అతని భయం; ఆమె అలాగేగనక ఉన్నట్లుంటే అతనికి చచ్చి పోవడం కంటే వేరుహర్షం గోచరించడం లేదు.

చివరికి ఆమె ఆమెదగ్గరకి వెళ్ళటానికే నిశ్చయించాడు. అతనితోనూడా బయలుదేరిన నరసింహానికి ఆవేశ వుండగలా వుంది. సరోజ ఒక్కతే యింట్లోవుండగా వారు వెళ్ళిన ఆవేశ ముంది. వ్యాపారం వదిలివేసి బొంబాయి వెళ్ళాడు. అతనికి వ్యాపారం గురించి చాలా అందోళనగా వుంది. సరోజ నవ్వుతూ ఆనందంతో వాళ్ళని ఆహ్వానించింది.

ఆమె ఆ విధంగా చూడగానే రామదాసు హృదయం ఉప్పొంగింది. సరోజ మారిపోయి వట్టుగా అతనికి కనిపించింది. ఆమె తెల్లని కాళ్ళిరు వట్టుచీర ధరించింది. ఆమెపెదవులు వణకటం లేదు. ఆమెహృదయం కాంతించి వది దాను గ్రహించాడు.

ఆమె వాళ్ళిద్దరినీ చాలా నేపు వుంచింది యింట్లో. ముగ్గురూ ఖుసాసాగా, ఆనందంగా ఎన్నాళ్ళుబట్టి దరినితులులాగ కబుర్లు చెప్పుకుని చాలాకాలం వెళ్ళబుచ్చారు.

తాను ఆ పుత్రరం వ్రాసినట్టుగా ఆమె గ్రహించలేదని దాను తెలుసుకున్నాడు. అందు వల్ల సరోజ ముఖంలోని ప్రకాంతతను చూసి ఆనందిస్తూ కూర్చున్నాడు. ఆమె కంఠస్వరంలో చాటునున్న క్రియండి గురించి ముచ్చటిస్తున్నట్టుగా అతనికి తోచింది. ఆమెకళ్ళల్లాని చల్లటి వెలుగు చూసి ఆమె తనకు తెలియని క్రియండి గురించి పొందుతున్న ఆనందం చూసి అతను తననయ్యడై పోయాడు.

తన పొందిన ఆనందంతో కృప్తిచెందుదామని అతను నిశ్చయించుకున్నాడు. అతను ఉత్తరం వ్రాశాడని తెలిస్తే సరోజ ప్రేమించదు. ఆమెకు తన సంగతంతా తెలిస్తే ఎలా వుంటుందో నని అనిచింది అతను భయ

పడ్డాడు. ఈ సంగతంతా భావిచేసి తానికి సంబంధించినది; వర్తమానంలో అతను ఆనందసాగరంలో వున్నాడు. సరోజ నిర్మలంగా, నిశ్చయంగా, ఆకామెకు చూసించిన స్వాప్నిక జగత్తుగాని ఆనందాన్ని విరజిమ్ముతూ వుంది. ఆమెకు చూస్తూ మైదురచి వున్నాడు దాను.

నరసింహం కూడా సమ్మోహింప బడ్డాడు. ఆమె అతనితోనే ఎక్కువగా మాట్లాడుతోంది. దాను తానెక్కువగా మాట్లాడితే తన స్వప్నం చెదిరి పోతుందని భయపడ్డాడు. అతనిలా మానంగా కూర్చుంటే సరోజ నరసింహం వ్రాసిన గ్రంథాల గురించి, చేసిన పరిశోధనల గురించి అడిగింది. వాళ్ళిద్దరూ కుసానాగా కబుర్లు చెప్పుకుంటున్నారు.

చివరికి మిత్రులిద్దరూ ఆమెదగ్గర సెలవు తీసుకొని మళ్ళీ నస్తాచుని వాడారనంజేసి వెళ్ళి పోయారు. ఇద్దరూ వారి హృదయాన్ని ఆ యింట్లో వదిలేశారు.

తరువాత మూడు సెలవపాటు రామదాసు స్వర్గ ముఖాన్ననుభవించినంత ఆనందంగా జీవించాడు. ఈ మానవ జగత్తుకి అతీతంగా, ఎక్కడో, దోహదప్రపంచంలో జీవించేవాడు. అతని చిరాకు, ముఖం, జోగికలు అన్నీ పోయాయి. అతనికి వున్న ఒక్కకోరికా ఎవ్వరూ యీ ప్రేమ నీమనో తెరుగుతూ వుండాలని, అతని ప్రేమ గుర్తింబరక పోయినా, సంతృప్తిపరుడబడింది.

సరోజకి ఉత్తరాలు వ్రాయకుండా వుండాలనే నిశ్చయంతో ఆటై కాలం వుండలేక పోయాడు. అతని ఉత్తరాలిప్పుడు దయతోను, కాంతిమార్గాలతోను నిండిఉండేవి. "మనం యిలాగేజీమించుదాం, నేను శక్తి స్వరూపిణి శక్తిగా నీతో వుంటాను. నిరంకరం ప్రార్థిస్తూ, ఆ రాధిస్తూ, ప్రేమిస్తూ వుంటాను." అని ఒకసారి వ్రాశాడు. ఈ ప్రాపంచిక బాధల్ని దాటి మధురమైన జీవితం గడవడం ఎలాగో వ్రాశాడు.

సరోజ అతను వ్రాసినవన్నీ జాగ్రత్తగా పాటించేది. మానవుడి స్థలాల్లో ఆమె ప్రేమను చిత్రించుకుని దాన్నే ఆరాధిస్తూవుండేది. అతనిని తనకు రక్షకుడుగా, చెడిపోకుండా రక్షించి

కాపాడి, అక్షరంగావున్న మహామహావుడుగా స్వీకరించింది.

రామదాసు తరుచుగా సరోజ యింటికివెళ్ళి తను అక్కర్లుకండా వృద్ధులైన వాతావరణాన్ని చూసి మురిసిపోయేవాడు. ఉత్తరం వ్రాసిన క్రితి సారీ ఆమె ముఖలక్షణాలు, భావాలు ఎలా వున్నాయోనని పరిశీలించటానికి వెళ్లేవాడు. ప్రేమ ఆమెలో తెచ్చేమార్పుచూసి పొంగి పోయేవాడు. తాను ఆమెకు తెలియాలని అత్రుతపడేవాడుగాదు. ఆమె అతన్ని ప్రేమించింది, ఆమె అతని ఆదేశాల ప్రకారం నడుస్తోంది—అంతేచాలు. తన పేరుచెప్పినా, తన తెరకీల్పుకుని బయటికి వచ్చినా, ఆమె తనకు దూరంగా వెళ్లిపోవచ్చు. అతనిలో యింకా పిరికితనం పోలేదు. అతను చాలా నున్నికమైనవాడు, చిట్టమైన ప్రకాశానికికూడా తట్టుకోలేదు. అతనిలో రహస్యంగా ప్రేమించడమే సరిపడింది.

ఇప్పుడతను సరసింహాన్నికూడా తనలో రమ్మని కోరుతున్నాడు. సరోజలో తను ఒంటరిగా వుండడానికి సాహసించటంలేదు. ఆమె తనని ఎక్కడ కనిపెడుతుందోననే భయంతో మాటలాడేటప్పుడు నిగ్గుపడి, తక్కువపడేవాడు. అదీగాక సరసింహం వుంటే తను మానంగా కూర్చోవచ్చు. అతనామెకు చిన్నదం, కాలక్షేపం కలిగిస్తుంటే, తను ఆమెని చూస్తూ కూర్చోవచ్చు.

ఈ మూడు నెలల వ్యవధిలోనూ సరసింహం తాను మోహవేళంలో పడకుండా వుండటానికి ఎంత ప్రయత్నించినప్పటికీ, సరోజను ప్రేమించకుండా వుండలేకపోయాడు. అతని హృదయంలో నుగతి ఎవరికీ తెలియకుండా దాచాడు. దానుకీకూడా తెలియదు, అసలు సరోజకే తెలియదు. అతనికి తాను సరోజను ప్రేమిస్తున్నానని తెలిపేటప్పటికీ, తన హృదయాన్ని తిప్పుకోవటానికికూడా శక్యంకాలేదు. అతను జీవితంలో మొట్ట మొదటసారి ప్రేమించినవ్యక్తి పశుమవటానికే నిశ్చయించుకున్నాడు. ఆమె యింటికి అతను తరుచూ వెళుతూవుండేవాడు. కొన్ని గంటలు అక్కడ గడిపేవాడు; పర్యవ

సానం వినువ్రతుండో ఆలోచించటానికికూడా అతనికి ధైర్యంలేదు.

ఒక్కొక్కప్పుడు సరోజ అతని ముఖంలో గంభీరంగా, నిశ్చలంగా చూసేది. అతని హృదయంలో అడుగంటామని అక్కడవున్న భావాలేవో కనిపెట్టాలని ఆమె ప్రయత్నం. ఆమె అలాగచూస్తే అతను కంగారు పడేవాడు. అతని కంగారుచూచి ఆమె పెదవులమీద చిరునవ్వు తాండవించేది. ఆ చిరునవ్వు ఎంత నున్నికంగా వుండేదో అంత బాధకలిగించేది.

ఒకరోజున యిద్దరు మిత్రులూ వెళ్లగానే వాళ్ళకు అకస్మాత్తుగా దుర్మార్గు తెలిసింది—శేషగిరి అప్పుడే బొంబాయిలో చనిపోయాడు. వాళ్లు చాలా కలకచెంది యింటికివెళ్ళిపోయారు. వారు శేషగిరితోనం విడవలేకపోయారు. వాళ్లు ఆలోచించినట్లూ శేషగిరి యింట్లోకి కొన్నాళ్ల పరమా ప్రవేశంవుండవనే నుగతి. వారు ప్రేమించిన స్త్రీకి ఆ చావువ్యవస్థ కలుగజేసిందిగాని, వీళ్లిద్దరూ అతనిన్న భయం ఎక్కువైంది. వాళ్లు యిన్నాళ్లూ జీవితం సాఫీగా గడుపుండనకున్నాడు, అలవాటుపడిన జీవితాలకు ఏం అవాంతరాలు వస్తాయోనని యిద్దరూ భయపడ్డారు. ఒకరి హృదయంలో ఏం వుండో మరొకరికి వాళ్లు చెప్పుకోలేదు. వాళ్లు మామూలు జీవితాల్నే గడుపుతున్నారు; కాని ఎవరి రహస్యాలు వాళ్లు దాచుకుని కాలక్షేపం చేస్తున్నారు.

కొన్ని వారాలపాసిచ్చి వాళ్లు సరోజ యింటికివెళ్ళారు. వాళ్ళకేమీ మార్పు గోచరించలేదు. సరోజ వికంఠమైనా వాళ్లని మామూలు ఆదరణలోనే చూసింది. ఆమె పాపిదాయివుంది. సరసింహంతో మాత్రం ఆమె ముక్త సరిగావుంది. ఈసారి ఆమెను సంభాషణలో పెట్టి కాలక్షేపం చెయ్యవలసిన బాధ్యత రామదాసు మీద పడింది.

శేషగిరి తప్పు అంచనాలన్న సామ్యంతా వ్యాపారంలో పెట్టి వడ్డపాయాడు. చనిపోయేవాటికి కొద్ది అస్థిమాత్రం వుంది.

అట్లుడి యింట్లోవుండి అతని సంపాదక మీద బతుకుతున్న వెంకటేశ్వర్లు శేషగిరి చనిపోలే చాలా సంతోషించాడు. తమ్ము అంతగట్టిగా పట్టుకు మార్పున్న అట్లుడంటే అతనికి రాను

రాను అవహ్యమేసింది. అతనికి భోజనం, బట్ట, ఆ యిట్లా వుండటంతప్ప మైన ఒక కావలా డబ్బులైనా ఎప్పుడూ కట్టలేదు. తేవారి చచ్చి పోగానే డబ్బుకోసం సరోజను బాధించాడు. ఆమె తనకు కావలసినవి, తను చూచుకోగలవి, అసిపాథు లుంచుకొని భారంగా వున్నదంతా పండ్రి కేచ్చిసింది.

రామదాసి సంగతులన్నీ పని ఆమె ప్రవర్తనకు చాలా సంతోషించాడు. రోజురోజుకీ ఆమెమీద గౌరవం అతనికి అధికమవుతోంది. రాజేశ్వరమ్మ అంటేను రోజీకే సఫలీకృతం అవుతోందని సంతోషించాడు. ఒక రోజున బాగా ప్రేమ మైకంలోవుండి సరోజను యింకో ఉత్తరం వ్రాశాడు.

మర్నాడు వెంటనే తనని కలుసుకుందుకు డబ్బుని సరోజ వ్రాసిన ఉత్తరంచూసి తత్తర పాటు చెందాడు. అతను నరసింహంతో ఏమీ చెప్పకుండా సుడిగుండంలో పడి వెళ్ళినట్టుగా, సిచ్చినాడిలాగ పోయాడు ఆమె దగ్గరికి. ఆమె భార్యం తన భర్తతో కాపురంచేసే భవనంగా వుండటం లేదేప్పుడు. ఆమె ఒక యింటిలో మదమీద భాగం ఒడ్డుకు లేచుకుని వుంటోంది. పెద్ద ఆలంకరణలూ అవీ లేకుండా సాధారణంగా వున్న ఒక గదిలో దాసుని కూర్చోబెట్టింది. అతని పెత్తనాపురిగూడా ఆమె గమనించలేదు. అతనికి క్వాస అడటం లేదు, ఒక్క మాటగూడా అడకుండా కూర్చున్నాడు. ఆమె గూడా యింకో కుర్చీలో కూర్చుని బాగా పరిచయంతో యిలా మాట్లాడింది :

“మీరు నాకు చాలా ముఖ్య స్నేహితులు. అసలు మీరొక్కరే నా స్నేహితులు. ఇన్నాళ్లూ మీ అభిమానాన్ని నేను మన్నించలేదు. మీరు నన్ను డమించాలి.” అని కన్నీళ్ళు కార్చింది. మళ్ళీ యిలా అంది. “మీరు నన్ను ప్రేమిస్తున్నారని నాకు తెలుసు. నాకోకే రహస్య మొకటుంది, మీరు ఆ విషయంలో సాయం చెయ్యాలి.”

రామదాసు తెల్లబోయాడు. అతనికి వికారం మళ్ళీ కలుగుతోంది. ఆమెకు ఉత్తరాల సంగతంతా తెలిసిపోయిందనీ, ఆమె ఆ విషయమే మాట్లాడబోతోందనీ అతని భయం.

“నకే చెప్పు.” అన్నాడు అది కష్టమిద.

“నాకు చాలా నెలలబట్టి ఉత్తరాలు వస్తున్నాయి. అని ఎవరు వ్రాస్తున్నారో మీకు తెలుసు ఆ విషయంలో నిజం చెబుతారని మీరూ నమ్మకంతో వున్నాను.”

రామదాసు మూసోపమానికి సిద్ధంగా వున్నాడు. అతని మొగమంతా రక్తంతో కరిసి పోయింది.

“మీరు జవాబు చెప్పరా? మీ స్నేహితుడి రహస్యం బయట పెట్టడానికి మీకు యిష్టం లేదేమో! అలాగయితే నేనే చెబుతాను. ఈ ఉత్తరాలు నరసింహంగారి దగ్గరనుంచి వస్తున్నాయి. ఆమాట అబద్ధం అవకండి, నాకంతా తెలుసు. ఆయన ఇళ్ళల్లో ఆ ప్రేమ చూశాను. ఆయనతప్ప యింకెవరూ అలాగ వ్రాయలేరని నాకు తెలుసు.”

ఆమె యింకా ఏం చెప్పాలో అని అలా చస్తూ ఆసరి. రామదాసు నోటంట మాటరాక ఆమె కేసి తెల్లబోయి చూస్తున్నాడు.

“మిమ్మల్ని నా సోదరుడుగా భావిస్తున్నాను. మీలో సంగతులా చెప్పి నా హృదయభారం పోగొట్టుకో దలచుకున్నాను. మీ స్నేహితుడు నిన్ను మళ్ళీ వ్రాశాడు. ఇంక ఆయన అలా రాస్తూ కూర్చుంటే లాభంలేదు; ఆ వుత్తరాలింక యిప్పుడు ఆనవసరంగూడాను. నేను మళ్ళీ మీకు చెబుతున్నాను-నా కంతా తెలుసు. ఆయన ఇంకా అలాగ వ్రాస్తూనేవుంటే అందులో రసికత్వం, మాధుర్యం చచ్చిపోతాయి. మీ స్నేహితుడితో రమ్మన్నానని చెప్పండి. మీరుకూడా రండి.” ఆమె ఆచేశంగా చూసింది. ఆ చూపుట్లావుంది-సరోజ నరసింహాన్ని ప్రేమిస్తోందని.

దాసు గడ్డకట్టిపోయాడు. ఎక్కడలేని ప్రకాంకతా వచ్చింది. అతని అత్త చారించి పోయినట్టుగావుంది; అతని దేహంమాత్రమే జీవిస్తోంది.

నరసింహంనుంచి సరోజతో ఆవేశం లేకుండా నెమ్మదిగా మాట్లాడాడు. సోదరుడుగా ఆమె వచ్చిందిన పని నిర్వర్తిస్తానని వాగ్దానం చేశాడు.

తరువాత ఆతను వీడియోలో యింటికి వెళ్ళిపోయాడు. అప్పుడని ప్రాణశక్తి మేల్కొంది; ఆతనిలోని నిరుత్సాహం, ఆకేదన ఆధికమయ్యాయి.

రామదాసు చివరికి తిరుగుబాటు చేశాడు. అతని మనస్సు త్యాగానికి ఒప్పుకోలేదు; అతని దేహం వీడింది. తన సౌఖ్యం మరుగుపరచుకోవటానికి ఆతనికి మనస్కరించటంలేదు. అత సెప్టెంబరు చాటునే జీవించాడు, అత సెప్టెంబరు వెనక్కిపోయి మాసంగానే జీవించాడు. అతనికి యింకా త్యాగం చెయ్యగల శక్తి వున్నట్టుగా తోచలేదు. తన ప్రేమ చాటడండా చనిపోవటం యిష్టంలేదు.

ఏమిటి, తన్ను తాను మరచిపోయి యింక దూరం అలాచించాడా? సిగ్గుతో, రోషంతో వెలిగి నవ్వాడు. ఇన్ని సెలవుగా ఆతను తనకు చెందని ప్రేమ ననుభవించాడు, సరోజ అలాచవల్లా, ఆమె ఆరాధనలో తన్ను తాను మరచిపోయాడు. సరోజ చూడయం మరొకరిని గురించిన ఆలోచనలతో నిండిపోయింది. మళ్ళి యింకొసారి సరోజ పూర్వపు భవనంగా ఆమె ముఖాన్ని పరికిలిస్తూ, ఆమె చూపున్న తన కోసమే భావించుకుంటూ, ఆమె చిరునవ్వులు తనకోసమే ననుకుంటూ ఉత్సాహంతో, ఆశతో వెలిసవ్యకంతో గడిపిన రోజులు జ్ఞాపకం తెచ్చుకున్నాడు. అంతా అబద్ధం, బాధను గలిగించే వినోదం, పచ్చి మోసం! ఆ ప్రేమ చూపులు, ఆ చిరునవ్వులు అన్నీ నరసింహం కోసం. సరోజను ప్రేమించిన వాడతను, సరోజుగా ప్రేమ, దయ అభివృద్ధిచేసినవాడతను. ఆమె బాగానే చెప్పింది. "వాచుట్టుపక్కల వారందరి గురించి అలాచించాను. నరసింహం గారు తప్ప మరెవరూ నాకు అలా వ్రాయలేదు." అతను-రామదాసు ఆమె దృష్టిలో జీవించలేదు. అతను ఒక సరిముట్టుగా వున్నాడు, చాటు గుండావున్నాడు. అతని ఆరాధన, ప్రేమ అన్నీ దొంగిలించబడ్డాయి; అతన్నింకా నాశనంచేస్తున్నాడు. అతని కింకమీ మిగలలేదు. అతని కన్నీళ్ళు, ఒంటరి జీవితం తప్ప.

అన్నిటికన్నా ముఖ్యమయిన దేమిటంటే సరోజ తన సంగతంతా వెళ్ళటానికి రామదాసు

సెంచుకోవటం; తనవి, యింకొకరి కన్నించటానికి ఆమె యితన్ని విర్నాటుచేసింది. ఇంతకన్న బాధగలిగించే విషయా మరొకటి వుండదు. యితకంటే హాస్యాస్పదం యింకొకటి వుండదు. అయితే వాళ్ళంతా ఆతనికి హృదయ మన్నకే లేవక అనవ్యంగా వున్నట్టు నిర్ణయించారా? అతన్ని వాళ్ళు నమ్మకమైన యంత్రంగా ఉపనించుకున్నారు. ఈ యంత్రానికి ప్రేమ, ప్రాణం దానికంటే పాళ్ళు వున్నాయేనే విషయం అనుమానంలాగైనా కట్టలేదా? అయితే ఆతను జీవించగూడదు, ప్రేమించగూడదు.

రాజేశ్వరమ్మ సంగతి ఆతని కిప్పుడు జ్ఞాపకం వచ్చే సమయంగాదు. రామదాసు తన పాత్రభారంతో విచగిల్లి పోయాడు-ఎవ్వడూ సోదరుడే, ప్రియుడెప్పుడూగాదు. ఆ అలాచన అతనికి వెగటుగావుంది.

ఈ సకటస్థితి చాలసేపు వుంది. అనుకుంటూ తగిలినదెల్ల అనుకోవంత బలంగానూడా వుంది. సరోజ, నరసింహం అటుమంటి ఆలోచన చేసి తనని బాధ పెడతారని రామదాసు ఎన్నడూ ఆనుకోలేదు. ప్రపంచంలో తను ప్రేమించే వ్యక్తులు వారిద్దరే, వారే తనకి దివి పోయేటట్టు ప్రవర్తిస్తున్నారు. క్రిందటిరోజు ఎంతో ఉత్సాహంగా వున్నాడు-యిప్పుడు! గడచిన సువత్సరం అతనికెంతో ఆనందాన్ని కలుగజేసింది. ఆతను జీవితంలో ఆనందంగా వున్నది ఆ ఒక్క సువత్సరమే. ఆ ఆనంద కిథరాలనుంచి అతను తలక్రిందుగా. ఒక్కనాటి తోయబడ్డాడు, ఆదెల్లతో అతను ముక్కు ముక్కు లయాడు. ఆ తోసినచేతులు నరసింహానిదీ, సరోజానీ అని గుర్తించాడు.

ఒక్కొక్కప్పుడు అతను శాంతించే వాడు. ఇంతలోకే మళ్ళీ విచారం ఆతన్ని ఉక్కిరిబిక్కిరిగా చేసేది. ఆతనిలో తిరుగుబాటు శక్తులు మేల్కొన్నాయి. అతనిలో అన్నీ రగుల్కొంది, అల్లకల్లాలు ఆరంభమయింది. అతనేం చెయ్యాలి? తన్నుతాను ప్రశ్నించుకున్నాడు. అతనిలోవున్న రాక్షసత్వం తిరుగుబాటుచేసి ఎవరిమీద దూకుదామో అని అలాచిస్తోంది.

ఆ తరువాత ఆతడు చాలా సిగ్గుపడిపోయాడు. కలవంచి చలనంలేకుండా కూర్చుని, నెమ్మదిగా అనాదిస్తూంటే ఆతని హృదయం మెల్లిగా విజ్ఞానం చేసుకుంటోంది. ఆతను రక్తంలాని, నర్వాణాని తీవ్రత తగ్గటానికి వేచివున్నాడు.

రానుదాను మూర్ఛకాలి తన మీదపడి బాధించకుండా తెరలు దగ్గరగా లాగేశాడు. చలనంలేకుండా నిశ్శబ్దంగా చీకటిలో మాత్రా కూర్చున్నాడు. ఆతనికి కన్నీళ్ళు కారటంలేదు. దేహం పొడకటం నూనింది. ఆతను కాంచించడానికి ప్రయత్నిస్తున్నాడు.

ఆతని ఆత్మగా ఎటువంటి వికారం కలుగుతుందో ఎవరు చెప్పగలరు? మానవ సమూహాన్నించి వేరుపడి దూరంగాపోయి కామవాంఛ లేని ప్రేమశిఖరాలు పరికిస్తున్నాడు. అక్కడ ఆతనికి అంతా నస్కార్లం, త్యాగం కనిపించాయి. ఆతని హృదయం మెత్తబడింది; అతని దేహం తేలికపడిపోయింది. ఆతనిక ఆనానించడం మునివేశాడు. నిజమైన పరిశ్రమైన ప్రేమ ఆతని దేహంలో పరుగులెత్తుతోంది, ఆతనా ప్రవాహాన్ని అనుగమించటానికి అంగీకరించాడు. ఆ ప్రవాహం గొప్ప కార్యాన్ని చేస్తుంది. ఆ ప్రేమప్రవాహం ఆతని మనస్సును పూర్తిగా చూర్చింది, ఆతడు భారంగా ఒక చిరునవ్వు నవ్వాడు. ఆతను ప్రపంచంలోని చెడు పనులనుగూర్చి యిక కలవరమైనా తలచలేదు. క్రమాంశాల శక్తిని జయించాడు, అతని ఆత్మ అంతా పురోగమించడంలో ఆలస్యం చెయ్యదు.

కొద్దికొద్దిగా రాజేశ్వరమ్మ మానం కనిపించటం ప్రారంభించింది, ఆతను ఆ మరణించినామె కోరికను వెరవేర్చటానికి సిద్ధంగా ఉన్నాడు. ఆతని నేతాల్ని నిర్బలంగా, గంభీరంగా చూస్తున్నాయి, ఆతని మనస్సు పరిస్థితులన్నీ స్పష్టంగా గ్రహిస్తోంది. ఆతని ఆత్మ త్యాగం చెయ్యమని ప్రోత్సహిస్తోంది.

ఆతను లేచి నరసింహంకోసం వెళ్ళాడు. ఆతన్ని చిరునవ్వుతో ఆభినందించాడు. ఆతనిగా అంతా స్థబ్ధం ఏర్పడింది. నరసింహం నరోజును ప్రేమిస్తున్నాడని ఆతనికి తెలుసు. తెరలొలగించబడింది; పూర్వం తాను అర్థం చేసుకోలేక పోయిన అనేక చిన్న విషయాల కిప్పుడు అర్థం

స్పష్టంగా తెలుస్తోంది. ప్రేమతో, నిశ్చలత్వంతో మాట్లాడా దత్తను. ఆతను తనంతటా నానే తన ప్రేమను చంపటానికి సిద్ధమయ్యాడు.

“నరసింహం! నేను నీ కిప్పుడు నాజీవిత రహస్యాన్ని చెప్పుగలను” అన్నాడు. ఆ తర్వాత ఆతను తన త్యాగజీవితకాథంతా అడంబరం, గర్వంలేకుండా చెప్పాడు. నరోజుకు తాను తండ్రిగాను, సోదరుడుగాను ఉన్న సంగతి చెప్పాడు. వాళ్ళిద్దరూ కొత్తగా కలుసుకొన్న రోజుల్లాను, ఆ తర్వాత నరోజు లడి వనిలిపెట్టి వచ్చేవరకూ తాను నెలవు రోజుల్లా ఆకస్మాత్తుగా ఎక్కడికీ పోయేవాడో ఆ సంగతి, నువ్వు రాయండి దగ్గర కార్యదగ్గిగా వుండడం, తన పెంపుడు మామయ్య తేజస్విని వెళ్ళాడే ముందు తానుభవించినబాధ యివన్నీ చెప్పాడు. ఈ వసంతా తాను రాజేశ్వరమ్మకు కృతజ్ఞుడు, విశ్వాసం చూపించడం వివాదానం చేశానన్నాడు. తను ప్రత్యుపకారం వాంఛలేని రక్షకుడుగా యిన్నాల్లా పనిచేశానని, తనలో యిన్నాల్లా మానవుడిలావుండే దౌర్బల్యం చుట్టూని పని చేశానని చెప్పాడు. తరువాత కొంతం ఉల్లాసంగా యిలా అన్నాడు: “ఈ వేళతో నా కర్తవ్యం పూర్తయింది. నా పెంపుడు మామయ్యకి యీ వేళ ఒక మంచి పరుణినినాసి వెళ్లిచేతున్నాను. నేను యిక యీ జీవితానికి స్వస్తి చెప్పాలి... నే నెవరిని ఎంచానో నీకు తెలుసా?”

నరసింహం యింకనేరూ తన స్నేహితుడి చరిత్రచిరి సంతోషంతో పొంగిపోయాడు.

“నా పని నువ్వు పూర్తిచెయ్యి. ఆమెకు ఎన్ని విధాలా శుభం కలుగజేయ్యి. నా కర్తవ్యం నీ కబ్బితెప్పకున్నాను. నువ్వు నరోజును ప్రేమిస్తున్నావుగదా, ఆమె పనిపోయిన శిల్పికి అత్తకాలి, సంతోషం కలుగజేసే బాధ్యత నీది... నరోజు నీ కోసం వేచివుంది.”

నరసింహం సంతోషంతో వెలివాడయి పోయాడు. అతనొక్కమాటకూడా అనలేక పోయాడు. ఆమె తండ్రిగాననే దాను ఆతనికి కనిపించాడు, ఆతనంటే ఎంతో మర్యాద, గౌరవం ఏర్పడ్డాయి. మానవాతీతమైన దౌన్నత్యం ఏదో దానులో కనిపించిందతనికి.

అంతకంటే ఎక్కువ బాధకలగక పోవడం

దానుక అప్పుర్పంగావుంది. అతనాడిన అబద్ధంకా ఒక విధమైన రహస్యానందంవుంది. తన జీవితం లోని మోహాన్ని తనంతతాను నిరాకరించి కప్పి పుచ్చాడు. తను సరోజికి వ్రాసిన ఉత్తరాల గురించి సరసిహానికి చెప్పాడుగాని అంత స్పష్టంగా చెప్పలేదు. అతని హృదయం వేగంగా కొట్టుకోవడం మానేసింది. తాను ఆమెకు ఏమి వ్రాశాడో వాటి క్రమక్రిమి దూరంగా వుంచాడు. అతని కా నమయంతో ఆమెకేం రాశాడో సరిగా భావకంకూడలేదు.

సరసిహం ఏమీ అనుమానించలేదు. అతను చిన్నపిల్లాడిలా ఆనందిస్తున్నాడు. సరోజిగురించి గొప్పగా మాట్లాడాడు. ఆమెను కుఖివెదతా వని వాదానంకూడా చేశాడు, ఆమెతో ఎలా ఆనందించబోతాడో, ఎలా కాలంగడుపుతాడో అదికూడా ఊహించి చెప్పాడు. రాబోయే రోజులు ఎంత ఆనందంగా గడుపుతాడో వాటి గురించి ఉత్సాహంగా చెప్పాడు.

రానుదాను చిరునవ్వు నవ్వుకూ విన్నాడు. తాను త్యాగం చూపించే ఆంత్యసమయంలో

అక్కడ వుండటానికి తగిన ధైర్యం వుండజేమో నని భయపడ్డాడు. కొంతసేపు యిద్దరూ మాట్లాడుకున్న కర్కాశ సరసిహంతో యిలా అన్నాడు :

“ఇప్పుడన్ని ఏర్పాట్లూ జరిగిపోయాయి గాబట్టి నేను వెళ్లి నిశ్చయించి వీనుకుంటాను. నేను వెంటకొట్ట వెళ్లిపోతాను.” సరసిహం తన ఆనందంలో పాల్గొనకుండా అతను వెళ్లిపోవడమా అని అడ్డుచెప్పబోయాడు.

“వాద్ద-నేనొక అంతరాయం మీకు, ప్రేమికులు ఒంటరిగా ఉండాలనుకుంటారు, నన్ను వెళ్లనియ్యి. మీరువచ్చి ఒకసారి నన్ను చూడండి.” అన్నాడు దాను.

మర్నాడు అతను వెళ్లిపోయాడు. అతని హృదయంలో బాగా సీరసం ఏర్పడింది. మృత్యువును సమీపించే వారు మాత్రమే పొందగలిగే ఆ ప్రకాంతతలో అతను ఊహించి పోతున్నాడు.

(వచ్చేసంచికతో ఆఖరు)

కథానిక

అ ప్ర యో జ కు డు

వి. వి. సూర్యనారాయణ

అనిందించడానికి పోయిన అప్పువంతులు మొదటట నీసీమా చూసి యింటికి పోయే సమయం అదే. రోజంతా అమృతం వల్ల వచ్చిన భవాన్ని లెక్కచూచుకొని లాభనష్టాలు బేరీజు వేసికొనే మహాకార్డు దమ్ముని యినప్పై టైల్లో దిగించి దుకాణాలు తూసి సమయమూ అదే. చగలంతా ఆఫీసులో చేసిన పని చాలక, యింటివద్ద కూడా వ్రాయడానికి గాడిద బరువు కాగితాలను మోచుకొని, అరిగిపోయిన అట చెత్తుల్ని యిండ్లుకుంటూ హృదయభారంతో ప్రకాశరావు రోజూ బసకు చేరుకునే సమయమూ అదే. ఆఫీసులో పని చేయవలసిన వియమితకాలం పడుకొండు గంటల నుండి

సాయంత్రం అయిదు గంటల వరకే. కానీ, తెల్ల వారేసరికి, అకడలా నోట్లో కాఫీసిట్ల పోసుకుని యిలా ఆఫీసు చేరుకోవాలి. వెళ్ళిన కర్కాశ రాత్రి తొమ్మిదీ అయ్యేవరకూ కదలడానికి అవకాశం లేదు. ఇది వాళ్ళ యజమాని చేసిన ప్రతిబుద్ధి. తను గుమాస్తాగా జీవనం సాగించ దల్లు కొన్నన్నాళ్ళు అధికారుల అధీనంలో బానిస లాగా ఉండక తప్పదు.

ప్రకాశరావు జీవితము ఒక విధంగా యీ రకమైన బానిసత్వానికి అంకిత మైపోయిందంటే దానికి తనంతవరకూ బాధ్యుడో తనకే తెలియదు. తనూ చదువుకొనే సమయంలో, ఆకాయాల్నూ ఆవేశాల్నూ గలవాడే. తన క్రాడ్రీ

గుమాస్తాగా ఎంతవరకూ ముఖ్యుడైనా తనకు తెలుసు. అధికార్లు నిరంకుశత్వానికి తన కండ్రి అక్క ఎంతగా తోటిందింటో తనకు ప్రత్యక్ష నిదర్శనమే! వేరే తెలుపులేనప్పుడు వ్యక్తిత్వాన్ని చంపుకొనే గుమాస్తాగా దానిపక్కం అనుభవించేన్న అశ్మహత్వ మేలని తనన్నో సార్లు అనుకున్నాడు. తను వట్టభద్రుడై కాలేజీ ఆవరణ దాటినప్పుడు తర్వాత మానవసేవలో యేమాత్రమైనా సంబంధం గల జీవితాన్ని గడుపుదామని మనసారా కాంక్షించాడు. కాని యీరాదు తన వాంఛలన్నీ స్వాన్నికములే అయిపోయాయి. తా నే రకమైన జీవితాన్ని హేయంగా పరిగణించేటో, ఎటువంటి వృత్తి సాధ్యమైనంత దూరంగా ఉండాలనుకొన్నాడో, దాని గుప్పిట్టోనే చివరకు యిరుక్కుపోవలసిన అగత్యం కలిగింది. ఈ పరిణామానికి కారణం ఆతని అసామర్థ్యం కాకపోయినా, తన కండ్రి మాటకమరాడలేని మనోదౌర్బల్యం అనిమాత్రం చెప్పాలి.

తను బి. ఎ. పరీక్ష తొడవ తరగతిలో ఉత్తీర్ణుడైపట్టు తెలిసిన రోజున తండ్రి ఆవాడు:

అబ్బాయీ! ఇంకవరకూ ఎల్లాగో రెక్కల కష్టమిద నిన్ను చదివించేనన్న దుగతి నీకు తెలుసును కదా. ఇకవైన చదివించగలిగే శక్తి కూడా నాకు లేదు. అందుచేత పెంటనే నువ్వైతే నా ఉద్యోగంలో ప్రవేశిస్తే మంచిది. అట్లా చేస్తే కుటుంబానికి కొంత భారం తగ్గినట్లా ఉంటుంది. ఏమంటావ్!

‘అలాగేలేండి నాన్నగారూ! ఏమైనా అనువైన ఉద్యోగం దొరికితే తప్పకుండా మీరు చెప్పినట్లే చేస్తాను.’ అన్నాడు తను.

ఆ మాటమీద తండ్రి చేసిన శృషిఫలితంగా ప్రకాశరావుకి త్వరలోనే ఉద్యోగం లభించింది. బెజవాడలో ఒక అఫీసులోగుమాస్తా పని ఖాళీగా ఉందని తెలిసి, తనకు తెలిసిన ఒక స్నేహితుని వ్యారా అది ప్రకాశరావుకి వచ్చేట్టు చేయగలిగేడు ఆతని కండ్రి. కాని తాను చేయబోయేది గుమాస్తాపని అని తెలియగానే ప్రకాశరావు నిర్మించుకొన్న ఆకాసాధాలు ఒక్కసారి కూలిపోయాయి. ‘ఇంకకాలమూ పెద్ద కుదుర్త చెప్పి యిప్పుడు దానిపక్కానికి దానిోహం

చేద్దన్నావా?’ అని ఆతని బుద్ధి మోకనచేసింది. ‘అప్రమత్తులైన అధికారాంధుల ఆడుగుల క్రింద పడి నరికిపోతావుమా!’ అని అత్త వరికసింది. ‘ఏ వృత్తివైనా స్వీకరించుకో, గుమాస్తాగా మాత్రం జీవితాన్ని స్థిరపరుచుకోవద్దు.’ అని ఆతని యువక హృదయం ప్రతిఘటించింది.

ఆ ఉద్రేకంలోనే తండ్రిదగ్గరకు వెళ్లి చెప్పేడు, తానా ఉద్యోగం చెయ్యడానికి అంగీకరించలేనని.

‘ఏమోయ్! ఏమొచ్చిందా ఉద్యోగానికి? పిలిచి పిల్లని పై యేడో అన్నాట్ట నీబాటివాడే.’

‘ఈ పదవి స్వీకరించడం నా ఆశయాలకు విరుద్ధం నాన్నగారూ!’

‘ఆశయాలట. ఆశయాల! ఏమిటి నీ ఆశయాల! మింగ పెతుకు లేదుగాని, మిసాలకు సంపెంగ నూనెట! ఈ చేతకాని కబుర్లు కట్టి పెట్టి ప్రయాణానికి సిద్ధంకా. ఎట్లండే ప్రవేశించాలి బనిలో.’

‘అదికాదు...’

‘అది అవునో కాదో నాకు తెలుసులే. ఉద్యోగం చెయ్యకపోతే అడుక్కుని ఏంటావా యేం! దారి చూపించినప్పుడైతే నా నీ పొట్ట నువ్వు వట్టుకుని పోవాలిగాని, ఎక్కాల్లా వాళ్లమీద పిల్లమీద ఆధారపడి ఉంటావు?’ ఈ మాట ప్రకాశరావుకి హృదయంలోంచి దూకుడుపోయి నట్టయింది. ఆమాటలు తన కండ్రి-కన్నకండ్రి-నోటినుండి వచ్చినందు కాశ్చర్యపోయాడు. ఆ మాటే మరొక డెంటే, అంతగా బాధపడి ఉండడేమో! తనకు భరించడం ఎంత కష్టం కాకపోలే ఆలా అంగలడు తనకండ్రి.తన వ్యక్తిత్వం యికముందు ఆలాటి దూషణలకు కల బిగ్గడానికి నిరాకరించింది. తత్ఫలితంగా ఆత నిప్పుడు ఆత్మాభిమానాన్ని చంపుకొన్న గుమాస్తా! తన అధికారిచేరిల్లా కీలుబొమ్మ!

అరోజు ప్రకాశరావు బసకుచేరుకొని తలుపు తెయ్యగానే తలుపు నందులోంచి పొట్టు లంట్రోతు వదేసిన ఉత్తరం కనుపించింది. కవరు మీది వ్రాత అక్షరాలు చూడగానే తన కండ్రి దగ్గరనుండి అని తెలిసింది. కవరు చించుకుందానే ఉపహించుకున్నాడు, ఆ ఉత్తరంలో ఏ ముంటుందో! ఉత్తరంలో పంతులమా, తన ఉపామా

తు. చ. కప్పుకుండా సరిపోయింది. అందులో తన తండ్రి ప్రాసనదంతా నిజమే! తనను ప్రతి నెలా ముప్పుయి రూపాయలకు తక్కువ కాకుండా యింటికి రుపమన్నాడంటే అట్లా అడగడానికి తన తండ్రికి సంపూర్ణమైన హక్కుంది. తను రక్త మాంసాలాడి బి. వి. వరకూ చదువు చెప్పించారే తన తల్లిదండ్రులు. ఆ కాలంలో వాళ్లు రెండు పూటలా భోజనమైనా చేశారో, లేదో! అటువంటిప్పుడు ఆడిగించుకో కుండానే తనకై వాళ్లు చేసిన ఖర్చు పట్టితో పనా తీర్చవలసిన బాధ్యత తనయందుంది. తనకూ ఉద్యోగంలా చేరింది మొదలు శక్త్యానుసారం ప్రతి నెలా కొంత డబ్బు వెనకేసి యింటికి పంపాలనే ఉంది; కాని ఎప్పుటికప్పుడే విఫలు డౌతున్నాడు. బెజవాడలాంటి బస్తీలో తనకు వచ్చే జీతం యింటిదైకూ భోజనానికి సరిగా చాలదు. అందులానే మిగిల్చి యింటికి పంపడ మనేది సాధింపలేని సమస్యగా తోచింది, ప్రకాశరావుకి.

‘ఉద్యోగం అన్నకర్మాత యింతో అంతో వైగా దొరుకుతుంది. అదీ జీతమూకలిసి, అంతా నీహావలకే వెచ్చించేస్తే, యికా ప్రయోజనము కావలసిన నీ తమ్ముళ్లూ, పెళ్ళిళ్ళూ కావలసిన నీ చెల్లెళ్లూ ఉన్నారు. వాళ్ళగలేం కావాలి? నీన్ను చదివించి ప్రయోజనకట్టి చేసేవందుకు, కుటుంబానికి చేదోడుగా ఉంటా ననుకొన్నాము. కాని యిట్లా పెదమొహం పెడతా ననుకోలేదు.’ ప్రకాశరావు వైని చదవలేక పోయాడు. కళ్ళల్లా కన్నీటిపారలు కమ్మాయి. ప్రకృతి అంతా అలుక్కుపోయినట్లు కనిపించింది. చదువుతున్న లేఖ అప్రయత్నంగా చేతిలోంచి జారిపోయింది. తననుగురించి తండ్రి ఆర్థంలేని అపోహ వదు కున్నాడు. ఆయన చెప్పినట్లు, అవసరాన్ని వినియోగించుకునే ప్రజలను వీడించి డబ్బు పనులు చేయడం అట్లే కష్టమైన పనికాదు. తోడి గుమాస్తాలు అట్లా పంపించడం తన రోజూ మాస్తానే ఉన్నాడు. కాని అవిధమైన ఫనార్లనకు ప్రకాశరావు మన స్పృహకామూ మొగ్గలేదు. అందుచేతనే తన తోడి గుమాస్తా లతోన్ని ‘అప్రయోజనక ద’న్నారు. అదే మాట యీనాడు తన తండ్రికూడా ఆనాడు. కాని

అతని హృదయం ‘అప్రయోజనకము’ అనిపించు కున్నందుకు తోళించలేదు. చిన్నతనంనుండి తన వడవడికను చూసి గుర్తెగిన తండ్రి యీనాడు కారణ రహితంగా తన్నుకూర్చి అపోహ పడ్డందు కతని మనస్సు ఆవరిమిళంగా పరితపించింది. ఈ సంతోభానికి కారణం తండ్రి అడిగో మొత్తాన్ని నెలనెలా కంపడానికి తాను ఆశక్తుడు కావ డమే! ఇక ముందైనా ఆయన కోర్కెను సాధ్య మయినంతవరకూ నిరవేర్చాలి. ఏలే ఆది యెట్లా నొసపాగుతుంది? అన్యాయార్జితం పేరు చెప్తేనే భయపడి అనుడడూరం పారిపోయే ప్రకాశరావు కదోక పెద్ద సమస్య అయి పోయింది.

ఈ పరిస్థితిలో, కాలేజీలో తన సహాధ్య యుడుగా ఉండే వెంకట్రావు నలనా తనకు కొంతవరకూ ఉపయోగించిందని చెప్పా లి. బుద్ధుడో బి. ఎస్. సానయి బార్ కౌన్సిల్ లెక్చర్లకు మద్రాసు వెళ్తున్న వెంకట్రావుని యథాలాపంగా కలుసుకున్నాడు ప్రకాశరావు. రెండు సవత్సరాలుగా మిశ్రుచిద్దరూ ఒక రొక్కరు చూసుకోలేదు. గడచిన యీ రెండు సవత్సరాల్లోనూ పత్రికావాతకంలా రచయితగా పేరు సంపాదించాడు వెంకట్రావు. అతని రచ నల్ని చదివి జన్మయశస్వం చెందిన చారిణి ప్రకాశరావుకడు. మిశ్రుని రచనా వైపునాన్ని చూచి, అవగాహన చేసికొని విసోదించిన వారిలో అతడు ప్రథముడు. ‘బహు కాలానికి ప్నేహితుణ్ణి చూసేవందు కతని మన స్సానాడు చంద్రవర్మిత సాగరంలాగా ఉప్పుంగింది. మాటల సందర్భంగా ప్రకాశరావు పరిస్థితి వర్ణం చేసుకొన్నాడు వెంకట్రావు. తనకు తోచిన సలహాకూడా యివ్వకుండా ఉండలేక పోయాడు.

“ప్రకాశరావు! నువ్వే మీ తెలివమాలిన వాడనికావు. మన మిత్రత్వం అంతటిగానూ ఎక్కువ సాహిత్య జ్ఞానం కలవాడవు. ప్రయత్నిస్తే సువ్యసాధించలేని పని ఉండదేమో. నీలా ఆశ్చర్యంగా అణగి ఉన్న భావల్ని, శక్తుల్ని వైకి తీసుకొనివస్తే, సువ్యసాధా పత్రికా ప్రపంచంలో ఒకనాడు ఉన్నత స్థానాన్ని ఆక్రమించగలవని నా దృఢపర్యుతం.

తద్వారా రచనా వ్యావంగంలా వడి కొంత వరకూ నీ మనస్సు కలతపెట్టే ఆలోచనలకు దూరం కావచ్చు. ఇది నీ తరుభవమీద చెల్లాన్న మాటలు."

మిత్రుని వచనాల్లా ప్రకాశరావుకి కొంత సత్కారం గోచరించింది. అతడు చెప్పినట్లుగా తన సొదకు చెయ్యకూడదూ?... తన మనస్సులోని మాయమాల అణగిమున్న భావాలకు ఒక రూపాన్నిచ్చి వెలుగులోకి తీసుకొని వస్తే, హృదయం లేరికపడుతుండేమో! 'ఈస్టు టుండి కలంవట్టునుంటే రచయిత్రు కాగలవా?' అని అతని ఆంతరాన్ని అడ్డుకొనింది. 'అందరూ పుట్టగానే పేరుమోస్తారా?' అని సమాధానం చెప్పకున్నాడు. తన తొలిప్రయత్నాలు విఫలమైతూ తనకు భావం లేదు. విఫలయత్నాలే తనకు ఆనందాన్ని కలిస్తాయి. కృషి చెయ్యడం తన వంతు. ఆపైన ఆదృష్టాన్ని తీర్చిదిద్దేవాడు వేరే ఉన్నాడు.

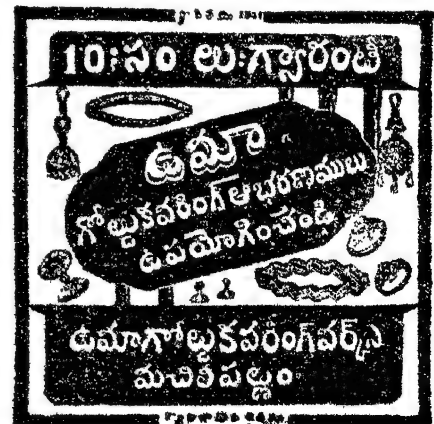
ఆ రోజే తన మాతన ప్రయత్నానికి నాంది వాళ్ళూ చదివేడు. రాత్రి ఆసీనుండి రాగానే భోజనం వగైరాలు ముగించుకొని మనుకుతున్న రచనకాయిలు దీపాన్ని పెద్దదిచేసి, కలం చేత పుచ్చుకుని కాగితాలమందు కూర్చున్నాడు. రాత్రి రెండుపూములవరకూ మేల్కొని పూర్తిచేసిన తన తొలి రచనను చదువుకొనేసరికి అది తనకే వెగటనించింది. రచనలో బయల్పడ లేక చించి పోగుచేసిన నివ్వలయత్న చిహ్నాలు తన్నుచూసి చట్ల యిలిచున్నట్లు గోచరించింది. దానితో అతడు విసుగు చెందేవాడే కాని, సాయంత్రం తాను 'నిష్ఫలయత్నాలే ఆనందాని కాధారం' అని తైర్థం చెప్పకొన్న మాటలు జ్ఞాపకాని కొచ్చాయి.

ప్రతిరోజూ రాత్రి తొమ్మిది మొదలు, సగమురాత్రి గడచేవరకూ కథారచన చెయ్యడమతనికి కాలకృత్యమైపోయింది. కొన్నాళ్ల వరకూ అతని అన్ని రచనలకూ వ్రతాలు స్వాగత మివ్వలేకపోయినా, కొన్నిరచనలవైతూ మెచ్చుకొని ప్రకటించేది. ప్రకటించబడిన రచనలలోని ప్రోత్సాహాన్నిచ్చేది. ఆ ప్రోత్సాహం ప్రోత్త రచనలకు బోహదమిచ్చేది. ఇట్లా కొద్ది

రోజుల్లానే అతడు వ్రతా లోకంలో బదిలీతుడైపోయాడు.

ఇప్పుడతని రచనలు ప్రకటించబడక పోవడం లేదనేకంటే, అతని రచనల్లా ప్రకటనార్హం కానిది లేదనడం సమంజసంగా ఉంటుంది. ఇది యిప్పుడతనికి మరొక విధంగా కూడా ఉపకరిస్తోంది. అతని రచనలకు తన విలువ కాక పోయినా, వ్రతాధిపతులు అప్పుడప్పుడు కృతజ్ఞతా పూర్వకంగా పంపే చిన్నచిన్న మొత్తాలతని చేతికి వచ్చేవి. తన్ములకంగా యిప్పుడు తండ్రికి కొద్దిగానో గొప్పగానో డబ్బు పంపగలుగుతూన్నాడు. తన రచనా వైచిరిని చూసి ప్రజలు ముగ్ధులై హర్షించిన కొద్దీ అతని లోని యేదో వాంఛ సారస్వతంగా యితోధిక కృషికి ప్రోత్సహించడం మొదలు పెట్టింది. తనకు కూడా శ్రమకు తగిన ఫలితం ఉన్నందున అతడా ప్రోత్సాహాన్ని నిరాకరించ లేదు.

ఈ కొద్ది కాలంలోనూ అతడు ఉత్తమ ప్రణేషిచేసిని రచనలను ప్రాయడానికి మేల్కొని ప్రమించిన రాత్రులు వేర్లొకటి చెక్కింపతగినవి కావు. వగలు తీరికలేక, రాత్రులు నిద్రలేక, అతని ఆరోగ్యం బాగా చెబ్బరింది. అతన్ని పరీక్షించిన డాక్టరు, నిద్రలేనివల్ల కలిగిన 'న్యూరాస్టియా' అని రోగ నిర్ణయం చేశాడు. తగినంత నిద్రా, విశ్రాంతి రోగికి ముఖ్యావసరాలుగా పాటించాలని, లేకపోతే చాలా ప్రమాదమని హెచ్చరించేడు. ఇప్పుడు ప్రకాశరావుకి మరొక సమస్య యెదురైంది.

తన మామగారి బాగ్గత్త చెయ్యకలిగిన కొద్ది మొత్తాన్ని దాక్తరుకు ఫిజాకింద యివ్వడానికి మినహాయిస్తే యింక మిగిలే దేముంది!

అయితే తండ్రికి చురుకైనవారా! మళ్ళా నిప్పు తోపులతో నిండిన లేఖ రాకతోపాటు ఎదురు చూస్తూ ఉండవలసిందేనా? ఈ అసాధన లతని మనస్సుకు కొంతవరకూ కలవర పరిచాయనే చెప్పాలి. ఆ సమయంలో వెంకట్రావు వద్ద నుండి వచ్చిన ప్రోత్సాహకరమైన ఉత్తరం అతనికి కొంత ఉత్సాహాన్ని కల్పించింది. వెంకట్రావు తన రచనల్ని చదివినట్లూ, అవి చాలా ఉత్తమంగా ఉన్నట్లూ మెచ్చుకున్నాడు. ఒక సాహిత్య పరిషత్తువారు జరుగుతోయే కథారచన పోటీలలో తనను పాల్గొనమనే సూచనకూడా ఉంది, ఆ ఉత్తరంగా. ఆ సూచనకు అర్థం చేసుకున్నాడు, ప్రకాశరావు.

కథకు వాగ్దానికి భావసామగ్రిని కూర్చు కొనే సరికే కొన్నిదినాలు కట్టిందతనికి. దాక్తరు చెప్పిన మాటలను మరచి, ఒకే దీక్షతో నడిరాత్రి దాటేవరకూ తన రచనల్లో మునిగి ఉండడంవలన అతనికి నరాల్లా ఊర్తిగా బలహీనత వచ్చేసింది. నిల్చుంటే కాళ్ళనడుంకి కూలబడి పొయ్యి పరిస్థితికి వచ్చింది, అతని ఆరోగ్యం. కథలను చురుకైన నిర్దేశానికి దగ్గరకొస్తున్నాది. కాని అతడు కలంపట్టే స్థితిలో లేడు. అంతవరకూ అమ్మకంగా తయారైన తన రచనను ఆ స్థితిలో వదిలిపెట్టడానికి అతని మనస్సుగీ కరించలేదు. ఇక నొక్కరాత్రి కూర్చుంటే దానిని ఊర్తిచెయ్యవచ్చు ఎట్లాగైనా ఆ తన రచనను సుపూర్తిచేయ నిశ్చయించుకున్నాడు. అనుకున్నట్లే ఊర్తిచేయగల్గేడు కూడా.

తాను వ్రాసినదాన్ని మొదలెడు చదువుకొని తృప్తిపడలేనేగాని ప్రకటనార్థం చురుకైన అలవాటులేని అతను మొట్టమొదటిసారిగా చదువు

కూర్చుబట్టడం తనే ముగ్ధుడు కావడా ఉండలేక పోయాడు. అతని రచన భావపై చిత్రిలో లోపం కనబర్చలేదు. పాత్ర పోషణలూ చటుక్కుం తప్పలేదు. కల్పనా శక్తిలో కల్పకనబర్చలేదు. ఇక మిదిరంగంచన వడం ఊర్తి చేయాలి. అంత రాత్రివరకూ మేల్కొనడంవల్ల అప్పటికే కళ్ళు బోలెడు తయారయాయి! నరాల్లా ఊర్తిగా శక్తి నశించింది. చటుక్కుం తప్పిన చేతుల్లాంచి చదువు కూర్చు కాగితాలు జారి క్రిందపడి, గాలికి వెదలెదల కొట్టుకున్నాయి. కిరణనాయిలు అయిపోయిన దీపం ఒక్కసారి విజృంభించి ఆరిపోయింది. ఉదయాన్నే తెలివినవచ్చిన తర్వాత కథను పోస్తుచేసి, చికిత్సకోసం ఆ దారిని అలాగే వాసిటలుకు వెళ్ళి ఆక్కడే చలికలపడ్డాడు. దాక్తరు వాసిటల్లో చేర్చుకొన్నాడే కాని వెనది విరువకపోలేదు.

* * *

“కథారచన పోటీలలో ప్రథమ బహుమతి నందిన శ్రీ ప్రకాశరావుగారు కీర్తిశేఖరైవందున దానిని తండ్రిగారైన మీకు చురుకైనవారని, దీనితో జకచేసిన అయిదువందల రూపాయల బ్యాంకు చెక్కు, మీ కుమారుని తరఫున మీరు స్వీకరించవలెను.”

ప్రకాశరావు తండ్రికి, తన కుమారుడి మృతిని జ్ఞప్తికి తెచ్చింది. తన కన్నీటిలో తడిసి కరిగి పోయిన చెక్కుమీది అల్లుకొక్కోయిన ఆకారాలు తన భావించేదాన్ని సూచిస్తున్నట్లూ తోచింది. తన కుమారుని జీవజ్యోతి వలెనే ఖర్చయిపోయిన దీపంలాగా అంత్యక్షణాల్లో ఒక్కసారి విజృంభించి ఆరిపోయింది. చేతులు నుండి జారిక్రిందపడిపోయిన బ్యాంకు చెక్కు ముందడుగువేసిన అతని పాదాల క్రిందపడి నశిపోయింది ప్రకాశరావు జీవితానికి మల్లే.

ఎవరైనా నాలుగుబాటల కూడలి దగ్గరికివచ్చి, అన్ని దారుల్లోంచి ఒకేసారి నడవడానికి ప్రయత్నిస్తూంటే, అతడొక రాజకీయవేత్త అని తెలుసుకోండి.

వైవాహికము

సి. యస్. దేవి

“నువ్వుటన్ వ్రాసిన వ్రాలు కప్పుగలదే, నూరేండ్లు చింతించినన్!” నా నుదుటి వ్రాతను మించి యెక్కువ రమ్మంటే యేదైనా యెలా వస్తుంది? నా జీవితములో నుభవనేది గగనకుసుమమేనా! నా పెండ్లి అయి, అయిదు సంవత్సరాలైంది. ఈ అయిదుసంవత్సరాలలో నే ననుభవించని కష్టమంటూ లేదు. చిన్నతనములో అమ్మ నాన్నలచాటున పెరిగినన్నాళ్ళు యేం నుభవించానో కష్టమనేది లేకుండా. అంతే.

అదలు నాన్నచే పొరపాటేమో! దూరానా చూసేకుండా, ఇల్లాంటి సంబంధం చెయ్యడం! నీకానికి ఆయన తప్పు యేమింది, ఒక్కగాను ఒక్కకొడుకు. కావలసినంత ఆస్తి వుంది. నా అల్లుడు ఉద్యోగము చేసినా చెయ్యకపోయినా రాజాజాగా జరుగుతుంది, అనే ఉద్దేశ్యముతో ఉన్న నాలుగు ఎకరాలపొలము అయినకాడి! తెగనమ్మి, అరువేల రూపాయలు కట్టించి పిదురోజులు అతి వైభవంగా పెండ్లి చేశారు. నేనూ నా భర్తా కారుని మైట్లు కొడుతువుంటే కనవోటి గుమాస్తానో ఆ పెండ్లిమాటుగా వున్నాయన నా అల్లుడని చెప్పి, ఆయన మీ అంత అదృష్టవంతుడు లేడండీ. వజ్రపు కునకలాంటి అల్లుడండీ, అని పొగుడుతూంటే గర్వపడదా మనుషున్నాడు నాన్న. నా భావజీవితములో యే కొంతా లేని నుభవమనుభవించున్నావని ఊహించాడు ఇంత ఆస్తి వున్న సంబంధం చేకానుగదా! దబ్బువుంటే అన్నీ వాటంకటవే లభిస్తాయనే భ్రమపడ్డాడు. ఇంత దబ్బున్నవాణ్ణి వరకట్నముకొరకై అంత కట్టుదలకట్టి, అరువేలకు చిల్లిగవ్వ కక్కువయినా సంబంధం పొనగడు. అని (పెండ్లికి ముందు) మా మామగారు, మాట్లాడిన మాటలనుబట్టి

అయినా గ్రహించలేదు నాన్న, ఆయన వరకు లోభి అని.

పెండ్లిలో లాంఛనాలు సరిగా జరుగలేదని, మా అత్తగారి, మామ అన్న భార్యకు, అప్పగించలచీర ఇవ్వలేదని, ఇల్లాంటి స్వల్పకారణాలు మా అత్తగారు మరచిపోకుండా, నేను కాపురానికి వచ్చింది మొదలు నా మూలమున అవన్నీ జరిగినాయనీ, నాలాంటి దగ్గిద్రురాలు మరి వుండబోదనీ, హినాతిహీనంగా, ఇల్లాంటి బాధలు పెడకారనీ, నాన్న కలలోనై నా అనుకున్నారా! ఎన్నడో, పెండ్లివేయముగా, తెలివో, తెలియకో, నా తల్లిదండ్రులు లాంఛనాలు సరిగా జరుపని నేరానికీ, నేను ఆ జన్మాంతము ఇల్లాంటి బాధలు అనుభవించ వలసిందేనా? నన్ను గురించి నాన్న, అమ్మ, యొక నుమిలిపోతున్నారో? అమ్మ, నాన్న, నన్ను చూడటానికి నాలుకనెలల కొకసారి వస్తే, మా అత్తగారు అమ్మతో మాట్లాడితే గౌరవనీయమని వలుక రించనయినా, వలుక రించను. ఇక నాన్న విషయం చూద్దామా అంటే, మా మామగారు నాన్నకు చూడగానే యేం పనిమీద వచ్చారు? అని అడుగుతారు. బోసీ, నా భర్తయినా ఇంటికి వచ్చిన నాన్నకు ఆస్థాయంగా వలుక రించి, మర్యాద చేస్తారా అంటే, నాళ్ళ తల్లిదండ్రుల అజ్ఞ లేకుండా, నేనువని చెయ్యటానికి స్వతంత్రంలేదు. అమ్మ, నాన్న ఈ పరిస్థితులన్నీ చూసి మరుబండీకి తెరిగి వెళ్ళారు. “వెళ్ళొస్తానమ్మా ధైర్యంగా వుండు, దిగులుపడొద్దు” అని హెచ్చరించి వెళ్ళితే, అమ్మ వెళ్ళిన గంట వరకూ నాకు ఆత్మకున్నా అగకుండా దుఃఖ మొస్తూంది.

ఈ విషయం మా అత్తగారు కనిపెట్టి, అతల్లి వచ్చి యేమేమో నూరిపోసింది. ధైర్యంగా వుండమని హెచ్చరించటానికి ఇక్కడ యేమంత

రాసి, రంపాన పెట్టున్నామనీ, అట్లాంటి మాటలు మాట్లాడాలి. తన భాగ్యానికి, తన మొగుడు వర్గాను, సిగ్గులేకుండా మాట్లాడ వస్తుంది. నా సాటివాళ్ళతో నా విద్యపురాలని చెప్పుకోటానికి గూడా సిగ్గుగా వుంటుంది. ఇంతకూ మా దురదృష్టముకొద్దీ దొరికింది ఈ సంబంధం. నేను మొదట్లోనే ఈ సంబంధం వద్దని చెబితే ఆయన విన్నాడుగాదు. పిల్ల అందమయినదనీ, చదువుకున్నదనీ, మోజాడడ్డారు ఆయన. ఆవతల సోమయ్య గారు, యెనిమిదివేల రొక్కమూ, తక్కిన లాంఛనాలు, అన్నీ జరుపుతానంటే, పిల్ల నలు పనీ, చెముడుందనీ. వచ్చుకోలేదు ఆయన ఆవ్వడు. అందమంటే, కొడుక్కు తెంటున్నామా? అని నడగండ వర్తము కురిపిస్తారు.

అమ్మ వెళ్ళిందన్న విచారమూ, ఆమె అన్న మాటల కష్టమూ, ఒక గంట స్వేచ్ఛగా నాలో నేను యేడిస్తేగాని తగ్గవు.

ఇవన్నీ, నా భర్తవద్ద మొరపెట్టుకుంటేనన్ను అంటేనే మారుచెప్పటానికి, నాకు స్వాతంత్ర్యము లేదు. అట్లాంటివ్వడు, నిన్ను అన్నదానికి, యెంచెయ్య మంటావు? నేను స్వాతంత్ర్యంగా జీవించగలిగినవాడు, వాళ్ళమాటకు యెదురు చెప్పటానికి సాధ్యమాకుంది. ఆ రోజువరకూ నేను నన్ను గురించి నీవు, నహించివుండవలసిందే వని సమాధాన పరుస్తారు. ఇవ్వడివ్వడు ఆయనతో చెప్పినందువలన ప్రయోజనం కూర్చుమని, నాలో నేనే కృశించిపోతున్నాను.

నాలాంటి అడపిల్లలనుగన్న తలిదండ్రులందరూ ఇలా పిల్లలను పెంచి, పెద్దనని, శక్తికి మించిన, పరకట్నాలుపోసి, పరులను తెచ్చి వివాహం చేస్తే యేదో పెండ్లిలో చిన్న లోపములు జరిగినయ్యనో, తమ అబ్బాయికి ఈ గంపత్సరం, అరువేలు ఇచ్చి పిల్లనిస్తే, తమ ప్రక్రింటి, ఆమె కొడుక్కు మరుసవత్సరంగా తొమ్మిది వేలుఇచ్చి పిల్లనిస్తే, అయ్యో ఈ సవత్సరం అగితే మనకుగూడా తొమ్మిదివేలూ వచ్చేవే, మూడు వేలరూపాయలు నవ్వుమే, అనే గుర్రాకా

పూరితులైన పరుల తలిదండ్రులచే ఇలా హేయాలి హేయంగామాడ బడవలసిందేనా? ప్రపంచం అంతా ఇలాగే వుందా? లేక నా పూర్వపుణ్యలమా ఇది.

అసలు దీనికంతకూ, నా భర్తే ముఖ్యకారణము. తనకు స్వాతంత్ర్యజీవనమునకు తగినపరిస్థితు లేర్పడకముందే తండ్రి అస్తమింప ఆధారపడి, తనకు దూర నందులేదు మెడకొక డోలు అను సామెతను సార్థకపరుస్తూ నన్ను పెండ్లాడటమనేది, యెంతయినా పొరపాటు. ఆయన యెన్నడయినా, ఇలా నునిశితంగా ఆలోచించారా నా పరిస్థితులను గురించి? స్వార్థ ప్రపంచము.

అయినా ఒకరి ననవలసిన పనేముంది. నా దురదృష్టానికి చింతపడవలసిందేగాని తక్కువ నోములు నోచి యెక్కువ ఫలము రమ్మందే యెలా వస్తుంది. వినాటికైనా మంచి రోజు లంటూ వున్నాయో నా జీవితములో? అని లక్ష్మీ తన గత జీవితపుట్టలలోని దృశ్యాలు కళ్ళకుకట్టినట్టు భావప్రపంచములో కనిపిస్తూంటే చాటిని విమృశించ శక్తిలేక చాటినే తెరిగి తెరిగ మననంచేస్తూ దుఃఖిస్తున్నది.

ఇంతలో లక్ష్మీ అత్తగారైన కాంతమ్మ “ఏమే లక్ష్మీ ఇంకా ఆ డనిలోనే వున్నావులే. గంటన్నర అయింది మొదలుపెట్టి. ఇలా వసుల చేస్తే కాపురాలు యెలా గడుస్తాయి? ఎంత చెప్పినా వినవు. ఎంత ఆనకుండా వుందామన్నా నాచేత యేదొకటి అనిపించటానికే చేస్తావు. నా మంచి దక్కుతుందేమోనని. లే, కట్టు వప్పగించి అలా చూస్తావేం, అరుగంటలయింది. చీకటిపడుతోంది. ఆ బియ్యం నాకిచ్చి పంట ప్రయత్నం చెయ్యి.”

అత్తగారి పురుషుల వర్తంతో లక్ష్మీ మనసులోని గత దృశ్యాల్ని వర్తము వెలిగిన తదుపరి మేఘశకలాలల్లే విచ్చిపోయాయి. లక్ష్మీ భారమైన హృదయంతో పంట ప్రయత్నం మునిగిపోయింది.

విప్లవవాదికి ఇంకో ఉత్తరం

‘భవదీయుడు’

నా జ్ఞానానికింటే యీసారి యిక్కడి పరిస్థితులేమిటో తెలుపమన్నావు. బహుశా ఆ పరిస్థితుల్లోనే నా జ్ఞానం కూడా యిమిడి వుంటుందని భావించి వుంటావు. బాగుంది. నీ ప్రామాణికతమైందే.

అయితే- యిక్కడి పరిస్థితులను గ్రామదళం రెండు రకాలున్నాయి. వెనుకటికి- యధవార్తలు, నిజమైన యధవార్తలన్నట్టు అసలువార్తలూ, సీలీవార్తలూ ఉన్నాయి. నీకు సీలీవార్తలు తెలిసి మధ్యపెట్టేస్తున్న విషయం తెలుపకుండా మానం వహించడమే మంచిది. ఇక- అవికాకుండా యధార్థ విషయాలు వ్రాయాలంటే ఈ సాక్షి సమయంగా చాలా సాహసమే కాకుండా ప్రమాదకరమని కూడా భావిస్తున్నాను. అయితే- యధార్థాలపై వచ్చే ప్రమాదాలకన్నా మానమే మరి ప్రమాదకరమేమో (దేశం బాగుపడాలనే దృష్టి వుంటే) ననే వుద్దేశంతో ఏమైనా కానిమ్మనే వైర్యంతోనే (బాధ్యత గుర్తించే) దీనికి ప్రాణం వేయమన్నాను.

అంత ప్రమాదమేమిటని నీ వనోచ్చు. దానికి మాటిగా సమాధానంకన్న రెండుముక్కలు చెబి లేనేగాని మరి లేలికగా ఆర్థం కాదనుకుంటాను.

మన సోదరుల హత్యాకాండ, లూటీలు, గృహదహనాలు, చిత్రీకరణలు, మానవత్వాన్ని మరిపించే యీ భువనకార్యాన్ని ఏనాడో శ్రుతిమించి రాగానపడ్డాయని యిదివరకే తెలిపాను. ఇక- వారి బాధలనుండి కాపాడడం మన రక్షకవర్గపు ముఖ్యకర్తవ్యమన్నది అందరికీ తెలిసిన విషయమే. అందుకనే అనేకచోట్ల రక్షకక్యాంపులు వడ్డాయి.

అయితే- చాలా దురదృష్టవశాత్తూ, విచారకరమైన విషయమేమంటే- మన రక్షకభటులు, హింసావాదుల దుర్మహాచడానికి ప్రాణం వదిలారు.

కన్న సామాన్యప్రజలపై దౌర్జన్యాన్ని ఎక్కువ చూపుతున్నారని తెలుపవలసిన గతి కట్టడమే.

ఇక- యిక్కడి పరిస్థితులు యింత అధ్వాన్నంగా వున్నప్పుడు నే నెలా యధార్థాలు వెల్లడించాలో అలోచించు. సోదరుల హత్యాకాండను గురించి చెప్పడం ‘ప్రజాద్రోహం’. రక్షకవర్గపు దౌర్జన్యాలు తెలుపడం ‘రాజద్రోహం’. ఈ రెండూ తెలుపకుండా నోరుమానుకొని పడి వుండడం ‘సత్యద్రోహం’. కనుక- ఏ ద్రోహమూ చేయకుండా మౌనయం గల మానవుడెవరూ బ్రతుకలేడు. బ్రతికేనా ఆది ఆర్థంలేని బ్రతుకనీ, జీవిత భరమావధి అనికాదనీ నా వాదం. అందుకనే నేను వ్రాసేదాన్నిబట్టి ఏ ద్రోహానికి తలపెట్టలేకుండా వున్నానో విశదమవుతుందనుకుంటా.

సోదరులు- ఎప్పుడో చచ్చిన ఆయుధాలతో వచ్చి- అడ్డుకట్ట వ్రేలబెట్టి చావమోసి, కడవకు కొందరు ‘ప్రజాద్రోహుల’ చొప్పున అనాగరిక పద్ధతులతో హతమార్చి, అస్తులు లూటీచేసి నివాసాల్లో మాయమై సోవడం ఆలవాటు.

వారటువెళ్ళగానే రక్షకవర్గం వస్తుంది. ఇక వారికి కనబడేదెట్లా గానిమరణాలు. (ప్రజలన్నవారిలో అంతా అమాయకలననుగాని, అజ్ఞానలనడంలా దోషంలేదు). ఈ ప్రజలపైబడి, ఆ మర్కాట్లల నెండుకు రానిచ్చారని మళ్ళీ చావచిడుకగొట్టడం, అపమానించడం లంచాలు లాగడం నోరున్నవాణ్ణి ఏదో నేరంతో కొట్టాక నెట్టడం.

ఇవీ కద్దరి! ఈసూర భయంకర ప్రమాదకర (నీ యిష్టమొచ్చిన మాటలు వాడుకో!) వాతావరణం సృష్టించుకుంటో గ్రహించు.

సోదరులూ ప్రజలనీ చంపుతున్నారు. రక్షకవర్గమూ ప్రజలనీ హింసిస్తున్నది. (అసలు కావా

అనే కోరికలు చిక్కడం ఆరుడు) అంతా బ్రజలకు వేవచేయడమే. ఇవేలే వేవంటే యిదే నేమో! సోదరుల హత్యాకాండ ఎంత ఘోరమైందో, అదే వద్దలిని మనవాళ్ళ నువరిస్తే మాత్రం మంచిదని ఎలా కట్టుమానుకొని మూర్ఖంగా అవాలో కోవదు. అయితే దుర్మార్గుల సంహరించడంలో యీ బాధలు తప్పని వరసి, యిదే మార్గమని కొందరంటారు కాని- నేను నమ్మలేకుండా వున్నాను. ఈ మార్గం నరిక్కుదికాదని, దీనిద్వారా ముప్పుండు సుఖవదే చాస్తే ఏమాత్రం లేదనే సందేహం వున్నాను. నా సందేహం సందేహంగానే వుండి పోతుంటేమో! తప్పుకు తప్పు, చావుకు మరోచావు. ఎన్నాళ్ళీ తప్పుల తడక?

ఇంక ఆస్వాయ మేమిటని మన రక్షకవర్గా వుడిగితే "నవే! మాకేం? మీ ఆవధులు మీరు వదాడి. మేము వెళ్ళిపోతా" మని తెలిపించడమో, లేకుంటే "చెబ్బకు చెబ్బే శిక్ష" అని సమాధానమివ్వడమో జరుగుతుంది.

కాని-తప్పుచేసేది ఎవరో కొందరు దుర్మార్గులయితే, శిక్ష ననుభవించేది మరెవరో! అందరూ సన్మార్గులు! ఈ సమస్య నెవరు పరిష్కరిస్తారు? ఎలా లేకుంటే-యీ విధాన మెక్కడికీ దారి తీయం? నిజంగా నేటి దౌర్జన్యాల్లో నిరాయుధుల పాత్ర ఏమిలేదనే చెప్పాలి. అయితే-సంబాధమే లేదా అంటే వుంది. ఆయుధమే అన్నిసంబాధాలు చేయవచ్చున్నది. రెండువర్గాలవారూ ఆయుధాలతోటే బలవంతపు సంబాధాలు కల్పిస్తున్నారు. స్వాయంగా ఆయుధాలన్నా పోవాలి. లేదా-ఆయుధాల వారికే యుద్ధం జరగాలి. కాని-యీ పోట్లాటలో మామూలు ప్రజలూ?

అయితే, మన రక్షకవర్గానికితో ప్రజలంతా సహకరించాలనేది ఎవరూ కాదనదు. కాని-నిరాయుధులైన ప్రజల సహకారమన్న దానిమీద వారికెంత నమ్మకమున్నదో ఎవరూ లేల్పలేరు.

ప్రజల ధన, మాన, ప్రాణరక్షణావసరాల కన్న-వారి ఆయుధాల సిద్ధాంతాల మీదనే ఎక్కువ నమ్మక మున్నట్లుంది-యీ ఆయుధ భారులకు. అసలేవేళ ఆయుధాలే ప్రజలకు పరిపాలిస్తున్నాయవడం అతికయోక్తి కాదు. ఈ

ఆయుధ కర్మాగారపు రోదనా-నీ నా మానవత్వం హృదయం, ప్రాణం అనే విధవ-అరుపులు ఎవరికి వినబడతాయి!

తప్పుడు సిద్ధాంతపు సోదరుల వల్ల మానవత్వైతిక విలువలు నశిస్తున్నాయంటే ఏడవడంకన్న ఏమీ చేయలేక పోయాం. ఈ దుఃఖాన్ని, కష్టాన్ని పోగొట్టుకోటానికే రక్షకవర్గంలో హృదయభూర్వకంగా చేతులు కలిపిగా యికా బాధలు తప్పడంలేదు. ఏమిటీ గృహచారం? ఇప్పుడు ప్రజ లేమవుతున్నారో తెలుసా?

"సోదరుల బారినండి కాపాడడానికి వీరిని తెచ్చుకుంటే-వీరి ప్రవర్తనమండి కాపాడుకోడానికి మరెవని తెచ్చుకోవాలి!" అని.

మాడు! ఎంత నిరాశ, నిస్పృహ అలము కొన్నదో! కష్టాలకు శిట్టావానే ఓపికపోయింది-ప్రజలకు. ప్రజల బాధ గ్రహించే నాథులెవరూ కనబడరు. అంతా ఆవరరానికి వినియోగించుకోవడం రెచ్చగొట్టడం చెమకార్యాలు చేయించడం, అని ఎదురు తిరిగితే పశ్చాత్తాపవదడం ప్రజలంటే నమ్మకపోవడం, మళ్ళీ వాళ్ళనే బాధలు పెట్టడం ఇదీ-అక్షాతులకీచ్చే విక్షానం.

మనం-మనబాటూ, నెహ్రూ, పటేల్ అని ఎంతగా ప్రేమించి, గౌరవించి, ఆనందంలో మైమరచి మనదేశ భవిష్యత్తుకుకూర్చి ఎలాంటి మహోన్నతమైన కలలు కంటున్నామో-ఆపన్నీ యిక్కడి పరిస్థితులు మాస్తుంటే - ఆ కలలన్నీ విచ్చుకొనిపోయి ఎడారి, అంధకారమే కనబడుతోంది. పొరపాటున యీ కాథల్లోపడి మన నాయకుల మరదిపోతానని భయపడుతున్నాను. "వద్దు! భగవాన్! వద్దు! ఎన్ని కష్టాలన్నా వడ్డాను. నా నాయకులను నా దేశాన్ని మరువనివ్వకు. వారి అడుగుబాడల్లోనే నడిపించు! ఈ కష్టాలనుండి కడలేర్పు" అని నిలబిస్తున్నాను-యీ అశంకాని లోకంలో.

ఇవంతా వేదాంత మంటావు - తాత్పర్యం. వేదాంతమన్నా ఆధ్యాత్మికమన్నా (ఇదే అవయితే) నీకు గిట్టవని తెలుసు. కాని-ఏదో ముందడుగు, నవ్యజగత్తు అనే మైకంలోపడి ఎలాంటి అయోమయ వాతావరణంలో లోగ బద్దామా అనిపించి యిలా పిచ్చికేలే లేస్తాను.

అయితే నేనూ ఏదీ మూర్ఖంగా నమ్మనదీ ఏమీ తెలియదీకాదు. దేనికైనా కాస్త ముక్తమైన హేతువాద సిద్ధాంతం మూలం కావాలనే నేనూ వాంఛిస్తున్నా ననేది నీవు మరిచిపోలేదనుకుంటాను

అయితే-మనం పాతపద్ధతుల నన్నిటినీ లేలికగానే ఈనడించి, తెంచుకొని గొప్పవాళ్ళమై పాఠ్యాలను యిదివరకు సంతోషించాం. కాని-యీవేళ అలాగించుకుంటే, స్థిరమైన నవ్యమైన నాలుగు కాలాలపాటు మనగల ఏ ప్రోత్సాహాన్ని మాత్రం చేపట్టలేదేమోనని సిగ్గు పడుతున్నాను. అప్పుడే నీవు నమ్మ-విగళారాననీ, వెనక్కు చూస్తున్నాననీ ఆనడానికి సాహసినావుగాని 'ముందుకు' అనే మూర్ఖంతో ఏ అగ్నిగుండంలోకో దూకి ఆహుతై పోవడమే బ్రతుకు కర్తవ్యమని నే ననుకొనడంలేదు. ఇవేళ మన పోదరులుచేసిన బుద్ధి తక్కువ పనికూడా ఆచే ననిపిస్తున్నది. ఏదో సాధిద్దామనే వుద్దేశంతో ఆయుధానికొకటి (వైగా-ఆయుధమే కనుక అబద్ధమనే ప్రగల్భాన్ని) వాకింకా నశ్యం

కవలకలేదు) అదని మరుపుట్టగా హంతకులయ్యారు. ఇవేళ తికమికపడుతున్నారు. వివాదవెక్కుచూతుకొనే పరిస్థితికూడా మించిపోయిందనుకున్నారేమో ముందుకే చూస్తున్నారు. కనుక తమ సిద్ధాంత విధానం ముదిదనే మూర్ఖంతో బే ననుర్థించుకుంటూ అలాగే కార్యక్రమాన్ని కొనసాగించుకుంటూ పోతున్నారు. విదీ గమ్యం? ఎక్కడ? లేదు! భూమి గుండ్రన! కనుక...

ఇంతకూ చెప్పాల్సిందిమంటే-మనం మంచి చేస్తేనే మంచి ఫలితాలు; కాదు చేస్తూ నష్టాలి తాలు కావాలనడం వెర్రి, అవివేకం. అయితే-మన పూజ్యశాయకులు మన మంచినే కొరుతున్నారు. మనమూ వారి కుభాన్నే కొరుతున్నాము. సందేహం లేదు. కనుక ఫలితాలు కూడా మంచివేకావాలి, ఆ పద్ధతిలో. కాన్నియిక్కడి పరిస్థితులు చూస్తేనో?

దీనికి గాఢకీయ జ్యోతిష్యులే సమాధానం చెప్పాలి. అదీ. ఆవసర మనుకుంటేనే.

అతడిగురించి నాకు తెలిసినది—

విలియం సార్వోయన్

త్రికడు చాలా సరిదాఅయిన మనిషి. చాలా కష్టపడి పనిచేసేవాడుకూడా. వయస్సుయల్లినవాడే-అక్కడ జనిచేతున్న టెలిగ్రాఫ్ ఆవరే బర్లతో అంత కావైనవాడు మరొకడు లేడు. ఇకముందుండదుకూడా.

అప్పుట్లో నేను ఆఫీసు మెసెంజర్ గా వుంటూండేవాణ్ణి. నన్ను అంతా మెచ్చుకునేవారు. చాలా మురుకుగా పని చేస్తాననీ. నన్ను అంతా 'వేగం' అని పిల్చేవారుకూడా. మరెందుకూకాదు తక్కిన మెసెంజర్లకన్నా త్వరితంగా పనిముగించుకొని వచ్చేవాణ్ణి. అతడు నేను తక్కినవాళ్ళకన్నా తెలివైనవాణ్ణి అనిపాడా అనుకునేవాడు.

అతడు మరో పూరిమంచి వచ్చా డిక్కడికి.

చాలా రిగ్యులర్ గా పని చేసేవాడు. మంచివాడు. అందువల్లే నాకొత్తో యివ్వం.

అతడు టేబిల్ దగ్గర కూర్చుని పనిచేకాడుంటే అంత త్వరితంగా చనిచెయ్యగలిగేవాడే లేడు. ఇద్దరం ఆ ఆఫీసులోనే-పెచ్చుగా పని, పనంటే ఆభిమానం మాకే వుండేది. పెచ్చు ఆభిమానంతో పని చేసేవాడు.

—నాకు యంత్రాలమీద నమ్మకం లేదు. అసలు యంత్రాల్లా పని చేసే మానవులుంటే లాభం లేదు. రక్తం పండి, వృద్ధివ్వించే యంత్రంతో పనేలేదు. అటువంటివాటితో లాభంలేదుకూడా.

ఒక యంత్రంవల్ల దబ్బు వచ్చిందీ అంటే-ఆ దబ్బు దానిక్రింద బానిసలా పని చేసేవానికి వెళ్తుంది. అది నా నమ్మకం.

అతణ్ణి చూస్తే—నా కంటో ఆనందం-ఎంతో చక్కగా నవ్వుతాడు. ఎంతో నయంగా వుంటుంది అతనితో. ఇంకోనంగతి. 'లంప్' పేరుకునేటప్పుడల్లా—'మెనూ' బాగ్రత్తగా చూసి 'అర్డర్' చేస్తాడుకూడా.

నన్ను అంతా మెచ్చుకుంటారు. ఎందువల్లనంటే—నాకు ఆఫీసు 'టాటిస్' అంతా తెలుసు కాబట్టి. తేటుకూడా తెలుసు. బెలిగామిలు 'రిసీప్' చేసుకోడం తెలుసు. చాలమందికి తెలియని విషయాలన్నీ తెలుసు.

నేను మెనెంజరునే అయినప్పటికీ—కింద మెట్టునుంచి పై మెట్టువరకూ పర్యవేక్షించేవాణ్ణి. 10వ ప్రెసిడెంటువరకూ, అదే పై మెట్టు-ఆఫీసులో అతని ఫోటో వుంది—కాని ఒకసారి కూడా నా ఆఫీసుకు రాలేదే—

మా పూరు అంత చక్కనిది మరొకటి లేనేలేదు. ఎన్నో చేలాది మనుష్యులు వస్తూ మా మందరినీను నందరినీమూనే వుంటారు. భాష తెలియని చాలమంది, మా కద్దకు రావడం మూలాన మేం నమ్రతతో సంభాషించడం చాలమందికి ఎంతో సంతోషం మేం అంటే—

పెద్దపెద్ద వాళ్లంతా వచ్చే ఒకే ఒక పెద్ద హోటలు వుంది. అందుకనే ఒక బ్రాంచి పెట్టేరు. నేనూ అతనూ అక్కడే-ఆరా మూడు మంవత్సరాలు నడిచింది.

ఆ తర్వాత అతడా వుద్యోగం వదిలి స్టీమర్లో పని చేసేవాడు. అందులోనే అమితంగా డబ్బు గడించాడు. ఆ తర్వాత మరో మూడు మంవత్సరాల కకన్న చూడ్డం జరిగింది. చక్కటి 'పాకార్డ్' కారు ... డబ్బుతో శరీరంకూడా లావెక్కింది. జాతుకూడా పూడ్డం మొదలైంది. ఎంతకాలం డబ్బు అలా పాతుక వుండిపోతుంది? ఎగుమతి దిగుమతి నష్టాలతో క్రమేపీ ధనం ఖాళీంచసాగింది.

మరోసారి అతణ్ణి ఓ రెస్టరెంటులో చూట్టం జరిగింది. ఇంకా లావెక్కివున్నాడు. మొదట్లో

మాసిందానికే రెండింత లుక్కాడు. పండ్లమీద దుస్తులు లేవు. కారణం? చెమటతో స్నానం అయిపోతున్నాడు.

అతనికి ఊపిరి పీల్చడమే కష్టం అయిపోతుంది. అతడు కొద్దిగా అస్వస్థతగాకూడా వున్నాడు.

చాలా లావణ్యనా దశడు. దానిగురించే అతనికి వ్యాధికూడా.

నడవలేనట్లు, ఊపిరి పీల్చలేనట్లు ఫీలవసాగేడు అతడు మాట్లాడుతున్నంత సేపున్నా-తెలికుండా వుంది. దీని గమనించే ఇతను చనిపోతాడేమో!

నాకేం పాలుపోలేదు.

కూర్క్ డ్రింక్స్ తీసుకున్నాం. చాల బలహీనంగావున్నాడు. అంత లావుపాటిమనిషికి బలహీనం ఏమిటి? అతడిమధ్య విద్రవోడమే లేదని చెప్పాడు. ఎప్పుడూ సిగరెట్లు కాల్చడమే చవట.

అతణ్ణి వదిలిరావడం నాకు విడుపు పర్యంతం అయింది. పాపం—

నిజంగా కొన్నాళ్ళ కతడు యింకా లావెనాడు చనిపోయాడు.

అతడు మాపూరు రావడం నాకు తెలుసు. అతడెలా మాట్లాడేవాడో, ఎంత నమ్రతగా వుండేవాడో అన్నీ యింకా కళ్ళకు కట్టివట్టే వున్నాయి.

ఒట్టవచ్చి చనిపోయాడు. అంత ఒకరోజు బ్రతికున్నరోజాల్లా అతనివద్దకు వెళ్లాను. అతడు చనిపోతానేమో అన్నాడు కూడా-అంటే-అదే నిజమైంది రెండునెల్ల తర్వాత చనిపోయాడు. ఆరోజు రాత్రిమాత్రం అతనికి ఊపిరి పీల్చడమే కష్టం అనిపించిందటకూడా—

నాకు దేనిగురించి తెలియదు కాని—కొన్ని కొన్ని ముఖ్యమైన ఆరు విషయాలు తెలుసు. ఇలా అతడు లావెక్కి చావడం విశవది-అంటే.

(అనువాదం-సజ్జీ నాథ్)

అమాత్యుని అకాలమరణం

‘వైరాగి’

నిన్న ఉదయం ఎనిమిదింటికి
పట్టణంలో న్యాయశాసన
సాక్షాత్తులయ్యా లేని మంత్రి శ్రీ ఫలానా గారు
హృద్రోగంచే మరణించారు
దేశాన్ని, కుటుంబాన్ని దుఃఖాంబుధిగా
[మించారు.

నయస్సు ఎంతో లేదు. నలభై ఏడు
ఈ కష్టసమయంలో వారినుంచి
ఎంతో ఆశించింది దేశమంతా
కొద్ద రాజకీయవేత్త. ప్రఖ్యాత అర్థశాస్త్ర
[నిపుణుడు

నాలుకపై ఆడేవి జనాభా లెక్కలన్నీ
ఆయన కూర్చుంటేనే ఆసెంట్టికి
వచ్చేసొక ప్రత్యేకమైన ఆందా
ఆయన్ను చూస్తేనే సభ్యురాలంద్ర కానందం
ఆయన గర్జించినపుడు ప్రతికక్షుల గుండెల్లో
పరుగెత్తే చిట్టెలుకలు
ఆయన మంచినీళ్ళ ప్రాయంగా మాట్లాడుతుంటే
విద్రవవ్వేరి శ్రోతలకు హాయిగా
ఇంకా వృద్ధిలోకి రావలసినవాడు
ఆకస్మాత్తుగా పాపం...
వారి కుటుంబీకుల సంతప్త హృదయాలకు సాను
[భూతి

(ఆయనకొక కమచుకార్యదర్శిని కూడాఉండేది)
చుట్టూ నల్లగీకలుపెట్టి రాకాయి కురికిలన్నీ
ఒక తార రాలిపోయింది. ఒక చెట్టు కూలి
[పోయిందని

దినపత్రిక సంపాదకీయం
నాయకుల సానుభూతి సందేశాలు
కోకనగలు ప్రకాశికపు జోహార్లు
మరణానంతర సన్మాన ప్రదర్శనాలు
మాది అనందించనివాడల్లా అమాత్యుడొక్కడే

అమాత్యుడు లేడిపుడు
మిగిలినది ఎలుకల చప్పుడు
అందమైన బంగళా అద్దకీవ్వేకారు
అమ్మేకారు సరిశ్రాత్తకారు

చట్రంకట్టిర సన్మానపత్రాలు మూటకట్టి
భార్యాపిల్లలు స్వగ్రామానికి తరలిపోయారు
అమాత్యుని శేషచిహ్నాలు
అకడావిష్కరించిన ఎలుకకన్నాలు

* * *

అమాత్యుడు చనిపోయాడు
కట్టరి ప్లాట్ ఫారంమీద మూగుతున్న మహాజనం
నివాదాలు, ధూలమాలలు, నగుమొగాలు
వెనుకుతోన్న జేయకట్ట, స్వాగతాలు
ఆకనికారకు కాదిప్పుడు.
అకనికి ఎలుకల చప్పుడు.

అమాత్యుడు నిదురించాడు
జీవితపు విదురంగుల స్వప్నాలు పోకలేని
జీవితజ్వరం స్వాదపు పలవరింకలు ప్రాకలేని
మంచునుప్పటి కవ్వనిని మృత్యుశయ్యను;
కొగలించుకొన్నాడొక మొద్దుకొయ్యను
చనిపోయిన చరిత్రల పుస్తకాల్లా

చిరిగిన, మరకలైన పేజీలు
భూలంతిక కిరీటాలు
బ్రద్దలైన కవాలాలు
నహధులు శ్మశానాలు

గద్దీలాల నృత్యాలకు
ఉలుకాల గారాలు
నాచుపట్టిన కిథిలాల్లా
పాచిపోయిన క్షాపకాలు

రాజ్యానికి, అట్టేగిన్న అంగళాలు
అమాత్యు డెక్కడున్నాడు?
చరితాలం. చీకటి కాలి.

హోయన పిస్తోంది ఈదరగాలి
నిర్జన పీఠాల్లో ఈలవేస్తూ
మూసిన కిటికీలపై కాలిగావాలి
ఉష్టపరివ్వంగంటా నిదురించింది యావనం
ముసలివాళ్ళకు పరుపులు రగ్గులు
ఎరువిచ్చిన వెచ్చదనం;

శీతల సమాధిలో కటికినేల
మృతకాళ్ళలు పొరిలేవేళ
స్వర్గనరకాలు ఛాయాచిత్రాల్లా
అడుతున్నవి కనులముందు
కిటికీనేల వాలుకుదరక పొరలుతోంది
అమాత్యుని గౌరవనీయమైన శవం.

చావుకి మర్యాదలేదు. గౌరవనీయులకా భరా
భ్రమం?

అమాత్యుడు చనిపోయాడు
ప్రజాక్షేమ ప్రణాళికలు, మేకాలు, కాగితాలు
వ్రాతా విలేఖరులకు దర్శనాలు
ఎముక కిండి ఫ్యాక్టరీ తెరిచిన కారణాలు
అన్నీ మరచిపోయి
గొడుగుదడుపు, మేనల్లుడి ఉద్యోగం
కార్యదర్శిని యావనోద్విగ్నం
అన్నీ మరచిపోయి చనిపోయాడు.

పురుగుల పురిటిగది
అమాత్యుని సమాధి అది
హోయన పిస్తోంది ఈదరగాలి
చెడిపోయిన జీవిత యంత్రాలపైన వ్రాలి
కాలిగా తాకుతోంది మొండి మోళ్ళకు
చలిక దిగిసిపోయిన కీళ్ళను

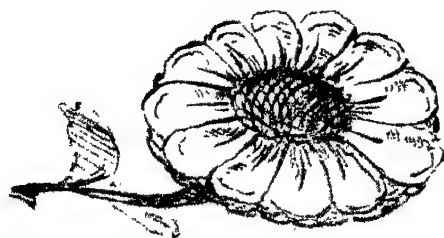
అమాత్యు డెక్కడున్నాడు? వింటేస్తున్నాడు?
బుద్ధికల శోకసంచికలు పరచుకొని నిదురించాడా?
గాలిలో ఎమికి?

అశ్వల అకాంత ఆర్తనాదం
కాళ్ళు చాపేందుకు చోటుచాలని నివాదం
చీకటిలో వెగిపోయిన చిత్రాలు
అమాత్యుని శ్వేతవస్త్రాలు
ఎక్కడ అమాత్యుని చేపాలు
మంచుకురుస్తున్నదా సమాధిమీద?
మరచిపో మరచిపో, మరచిపో జీవితాన్ని
గానుగ బెడ్డుల గతాన్ని

రాకపోకలులేని బాట
ఇరుసువిరిగిన బుడిలా నాగరికత
గాలిలో జోలపాట
ఈ కటికినేలపైన నిదురించిన తరతరాలు
పిరామిడ్లు, తాజమహల్, మృత్యుశిఖరాలు
బ్రతుకుల రంకులరాటం
అవి తీరని ఆరాటం
నిద్రపో, నిద్రపో, నిద్రపో
ఈ కటికినేలపైన ఇక్కడ సంతూర్ణ కాంతి
వీడ లేదా ఇంకా భ్రాంతి!
మృతకాళ్ళల అనాధ శరణాలయం
ఇక్కడ ఇంకేమి భయం?

హోయన పిస్తోందిగాలి
చల్లని చేతులతో తాకుతోంది
విషపుక్వాసలా చెంపకు పోకుతోంది
పగిలిన తలుపుల్లోంచి

శీతలసమాధిలో అమాత్యుడు అకాంతంగా
పొరులుకున్నాడు నిద్రపట్టక
జీవితం ప్రశ్నిస్తోంది ఎదురు తిరిగి
అశ్వ సమగతుతోంది జవాబుకట్టక.

తుపాను : ప్రజాప్రతినిధుల బాధ్యత

రావెళ్ల హనుమంతరావు

మద్రాసు రాష్ట్ర రెవిన్యూ మంత్రి శ్రీ సీతారామచెడ్డిగారు తెలిపేటివ కాన్సిలు సమావేశంలో తుపాను బాధితులకు ప్రభుత్వం చేస్తున్న పాధ్యమైన సహాయాన్ని గూర్చి ప్రకటించారు.

తుపాను పీడిత జిల్లాలలో ప్రజలకు ఆహారం సరఫ్తయి లేదనే విమర్శకు వారీవిధంగా సమాధానం చెప్పారు: నవంబరు 5-న లేదీ నాటికి ఆయా జిల్లాలలో ప్రభుత్వం ధాన్యసేకరణ ఏజన్సీలవద్దనున్న ధాన్యం-కొన్నలు నిలవ వివరాలు తమవద్దనున్నవని వారీలేంది లెక్కలను జమీరంగవరచారు.

విశాఖపట్నంలో 6262 టన్నులు నిల్వలో ఉన్నవి. వారానికి 875 టన్నుల వాడకం జరుగుతుంది. గనుక 7 వారాలకు సరిపోతవి. తొమ్మిది గోదావరి 6111 టన్నులు నిల్వ ఉన్నవి. వారానికి 977 టన్నులు వాడకం. ఆరు వారాలకు సరిపోతాయి. పశ్చిమ గోదావరి నిల్వ 6194 టన్నులు. వారానికి వాడకం 946 టన్నులు. గనుక 8 వారాలకు సరిపోతాయి. కృష్ణాలో ఉన్న నిల్వ 4867 టన్నులు. వారానికి వాడకం 1193 టన్నులు. గనుక 4 వారాలకు సరిపోతాయి. గుంటూరులో నిల్వ 6874 టన్నులు. వారానికి వాడకం 1183 టన్నులు. గనుక 5 వారాలకు సరిపోతాయి. నెల్లూరు జిల్లాలో నిల్వ 4612 టన్నులు. వారానికి వాడకం 274 టన్నులు. గనుక 16 వారాలకు సరిపోతాయి.

ఇవి మద్రాసు రెవిన్యూ మంత్రిగారు తెలిపిన వివరాలు. ఈ లెక్కలు జూన్ 1 వరకైనా కడుపు నిండుతుంది. తుపాను పీడితులకు ప్రభుత్వం చేస్తూన్న సహాయానికి సంబంధిస్తే గల్గుతుంది. అయితే ఆవరణలో జరుగుతున్న దేమిటి? నిజంగా తుపాను పీడితులకు ఈ నిల్వ ధాన్యం అందజేయబడుతుందా? క్రొత్త-పాత పంటల చుట్టూ నిలిచిపోతున్న నిర్భాగ్యులకు నకాలంలో సరియైన ధరలకు ఆహార వసూళ్ళు లభించు

చున్నాయా? ఇలా జరిగేందుకు ఎవరైనా కృషి చేస్తున్నారా? కృషి ఫలించే అవకాశంగానీ, ఆశలుగానీ కనిపించుతున్నాయా? వీ టన్నుటికీ లేదనే సమాధానం యీ దిగువ లెక్కలవలన తెలుస్తుంది.

“కృష్ణా జిల్లా నూజివీడులో బియ్యం కొరత ఆత్యంత విషాదకరంగా వుంది. మొత్తం బియ్యం రోజున ఆసలు బియ్యమే వుండటం లేదు. వున్నా బియ్యము పకువులు, గుర్రాలు తింటునికేగాని మనుష్యులు తింటునికీ ఖనికీ వచ్చేవిరావటం లేదు. ఈ బియ్యము ఆనేక రోగములకు, అనారోగ్యస్థితులకు కారణమౌతాయని ప్రజలు భయపడుతున్నారు. మంచి బియ్యం దొరకక నానా బాధలుపడుచున్నారు. ఆరోగ్య కాళివారుగానీ, ఆహార కాళివారుగానీ తుదకు స్థానిక పట్టణ కాంగ్రెసు వాదులుగానీ ఈ విషయంలో కనికర శ్రద్ధ వహించి ప్రజల బాధలు నివారించుట చాలా అత్యవసరమని ప్రజలు ఆభిప్రాయపడుచున్నారు.”

“కృష్ణా జిల్లా గన్నవరం తాలూకాలో వల్లె ప్రాంతాలయందు బియ్యం మాసిక 1 కి. గు. 1-10-0 లకు అమ్ముచున్నారు. అంతే బస్తా బియ్యం ఖరీదు దాదాపు 80 రూపాయి లవ్వమాట. తినుటకు తిండిలేక బాధ పడుతున్న బీద ప్రజలు ఇంత అధికధరలు చెల్లించలేక అల్లాడిపోతున్నారు.”

“గోదావరి జిల్లా నిర్మాపురం తాలూకాలో రెండవపంట విత్తనాలకు పనికివచ్చే దాల్చా విత్తనాలు బస్తా 1 కి 40 రూపాయలకు అమ్ముచున్నారు.”

“కృష్ణా జిల్లా బందరు సమీప పొంతంలో తిండి తువయోగించే ముతక ధాన్యం బస్తా 1 కి 30 రూపాయలు అమ్ముతుంది.”

ఇలాంటివే ఇంకెన్నో వున్నాయి. అధికంగా ఆహారధాన్యాలు పండించబడే కృష్ణా-గోదావరి జిల్లాలలో డెల్టా ప్రాంతమందే పరిస్థితులు ఇంత

అధ్యాత్మంగావుంటే మిగతా తమకు ప్రాంతాల మాట ప్రత్యేకంగా వ్రాయవలసినదే. ఇక విశ్వజీవితావ్రసర వస్తువుల ధరలు మరింత అధికంగా పెరిగిపోయాయి. ప్రజల స్థితి అయోమయంగా వుంది.

కుద్రాను రెవెన్యూ మంత్రిగారు అన్ని జిల్లాల్లోనూ తమ ఏజెంట్లవద్ద ఆహార పదార్థాలు విరివిగా నిల్వవున్నాయని, అవి ఒక్కొక్క జిల్లాకు ఆరు వారాలునుండి పదహారు వారాలు వరకు సరిపోతాయని చెప్పారు. అయినప్పుడు ఆ ఏజెంట్లు తమవద్ద నిల్వవున్న ఆహార పదార్థాలను తక్షణమే ఎందుకు పంపకం చేయటం లేదు? తమవద్ద నిల్వవుంటే చాలునని వారు సంకృప్తి పడుచున్నారా?

ఏదీ నిజమైనప్పటికీ, మరేదీ అబద్ధమైనప్పటికీ ప్రజలు విపరీతంగా బాధ పడుతున్న మాట మాత్రం వాస్తవం. తిరిగి మరొక లెగాలు కరువు ఆంధ్రావహిని ప్రత్యక్షమై లక్షలాది ప్రజల ప్రాణాల బలి గొంటుంటే హెచ్చరికలు భయపడుచున్న మాట నిజం. ఆపలే కాస్తీక మానం కరువుతో బాధలుపడే వ్యవసాయ కూలీల - చేతివృత్తులమీద జీవించే కదితరుల కుటుంబపోషణ దుర్భరమైన మాట నిజం.

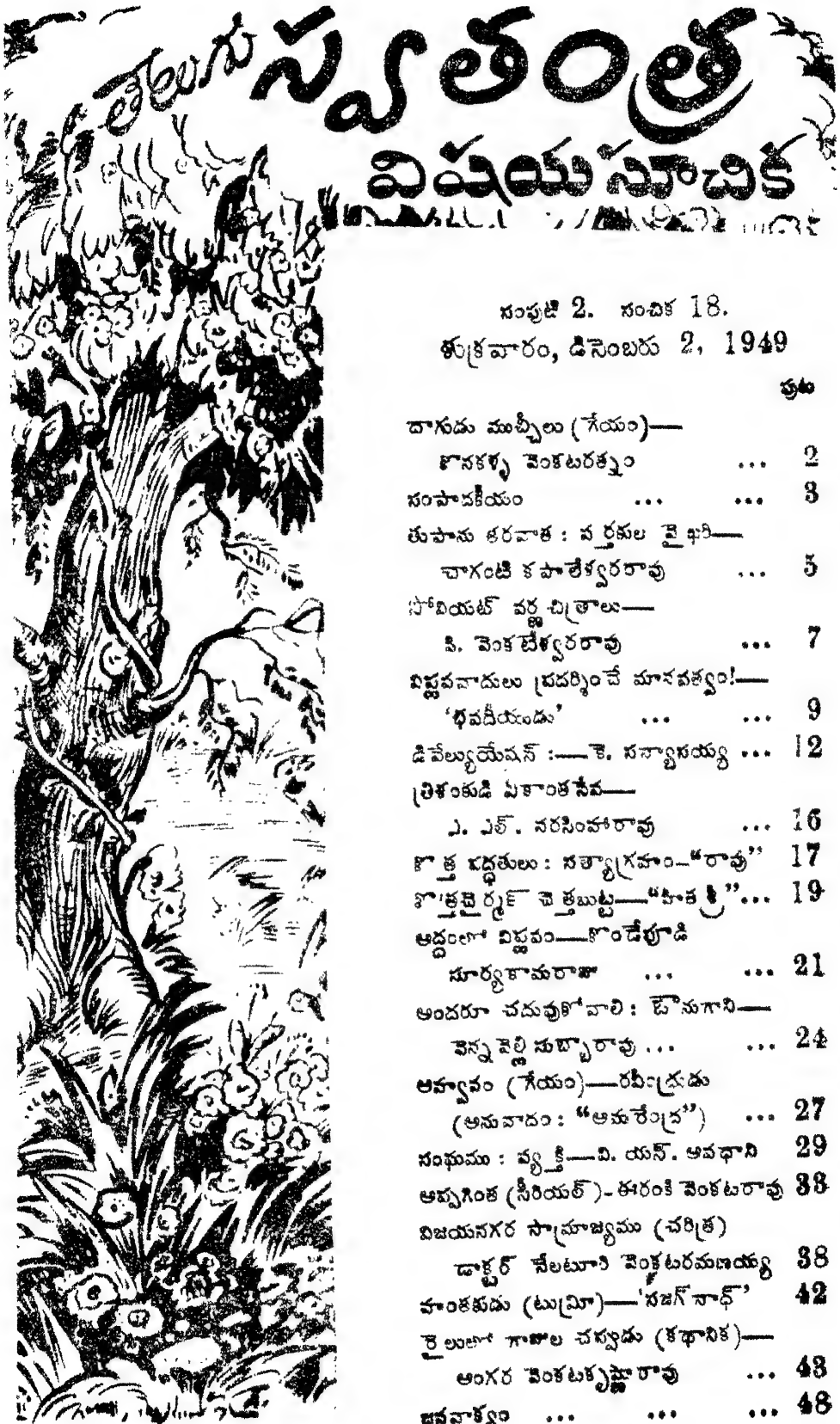
నల్లబారు వ్యాపారులు-మిల్లు యజమానులు యీ అవకాశాన్ని పూర్తిగా తమ కనుకలంగా ఉపయోగించుకుంటున్నారు. ప్రజల ప్యాజాలలో చెలగాటలాడ సేయ్యకన్న వీరు వివిధవస్తువుల ధరలను, ఆహార పదార్థాల ధరను అధికంగా పెంచి లాభాలు సంపాదించ ప్రయత్నించుచున్నారు. ఇకముందు గూడా పరిస్థితు లిదేవిధంగా వుంటే ఆంధ్రదేశం అల్లకల్లులం కాకమానదు. ఆకలి మంటలు-అంటుకోగాలు అధికమాతాయి. తిండికిమాడే ప్రజలు దోపిడీ లకు-దొంగతనాలకు పూనుకుంటారు. అప్పుడు పరిస్థితులు మరింత గంభీరమౌతగానూ, అయోమయంగానూ వుంటాయి. ఇవన్నీ రావండగా చేయాలంటే ఆంధ్రదేశంలో ఉన్న అసెంబ్లీ సభ్యులు-కొన్సిల్ సభ్యులు, మంత్రులు అందరు గూడా తక్షణమే పనికి పూనుకోవాలి. మద్రా

సులోనున్న అసెంబ్లీహాలుకు వదలి-తుపాకు దెబ్బ తిన్న ప్యాజాలకు తక్షణమే తరలి రావాలి.

మన రాష్ట్రమంత్రులు తుపాను పీడిత ప్రాంతాల సందర్శించటంనూ నిర్లక్ష్యం వహించారనేది విస్మయకరం. అసెంబ్లీ సభ్యులుగూడా తమనిమ నియోజక వర్గాలలోపైనా తరిగి పని చేయకపోవటం మరింత విచారకరమైన విషయం. ఒకరిద్దరు సభ్యులు అక్కడక్కడ రెండుమూడు రోజులు గ్రామాలవెంటి తిరిగినప్పటికీ తయ వాత నిర్మాణాత్మకంగా మాత్రం పనిచేయలేదు. స్థానికంగా వుండే కాంగ్రెసు సంఘాలు, కాంగ్రెసు నాయకులు- సేవకులు గూడా యీ విషయంలో జోక్యం కల్పించుకొని పనిచేయటం లేదు. ప్రజలచే యెన్నుకోబడిన పెద్దలంతా యీ పనితో తమకు సంబంధం లేనట్లుగా ప్రజల బాధానివారణ కార్యక్రమంనూ పాల్గొని పని చేయవలసిన బాధ్యత తమకు లేనట్లు ప్రాచురిం టున్నారు. ఇందువలన ఈ కాంగ్రెసు నాయకు లందరూ ప్రజల విశ్వాసాన్ని త్వరలోనే కోల్పోతారనక తప్పదు.

పరిస్థితులు కులీమింది పోవండగా చేతుల వలసిన బాధ్యత మంత్రులవైతా- అసెంబ్లీ సభ్యులవైతా- రాష్ట్రకాంగ్రెసు నాయకుల వైతా వుంది. చేతులు కాలినతరువాత ఆరలు పట్టుకుంటే ప్రయోజనం వుండబోదు. తుపాను పీడితులకు ఉద్యోగులే తగు సహాయం జేస్తారని మంటే, ప్రభుత్వ యెజెంట్లే సక్రమంగా ఆహార పదార్థాలు పంపకం జేస్తారనుమంటే, అది కేవలం అనివేకం.

ఇప్పుడు అసెంబ్లీ సభ్యుల-కొన్సిల్ మెంబర్ల మంత్రుల కర్తవ్యము మద్రాసు మీటింగు వాల్లో కూర్చుని తుపానును గూర్చి వాదోప వాదాలు చేయడంగాదు. ఎందరు మనుష్యులు చనిపోయారు? ఎన్ని ఇళ్ళు పడిపోయాయి? ఎంత మంట నష్టమైంది? లెక్కలు తయారు జేస్తూ ఏకరు చెప్పినదాన్ని మరొకరు కాదని విమర్శించుకోవటం గాదు. ఈ విధంగా వాదోప వాదాలలో కాలము గడచేసి ప్రజాసేవకులు కాదని తెలుసుకోవాలి.

సవతంత్ర

విషయ సూచిక

సంపుటి 2. సంవిక 18.

శుక్రవారం, డిసెంబరు 2, 1949

పుట

దాగుడు ముప్పీలు (గేయం)—

కొనకళ్ళ వెంకటరత్నం ... 2

సంపాదకీయం ... 3

తుపాను తరవాత : వర్తమల వైఖరి—

చాగంటి కపాలేశ్వరరావు ... 5

సోవియట్ వర్మ చిత్రాలు—

పి. వెంకటేశ్వరరావు ... 7

విప్లవవాదులు ప్రదర్శించే మానవత్వం!—

'భవదీయం' ... 9

డివేల్యుయేషన్ :—కె. సన్యాసయ్య ... 12

త్రిశంకుడి ఏకాంతసేవ—

ఎ. ఎల్. నరసింహారావు ... 16

కొత్త వద్దతులు : సత్యాగ్రహం—“రావు” 17

కొత్తచైర్మన్ చెత్తబుట్ట—“కేశవ్” ... 19

అద్దంబో విప్లవం—కొండేపూడి

సూర్యకామరాజు ... 21

అందరూ చదువుకోవాలి : టౌనుగాని—

వెన్న వెల్లి మల్పారావు ... 24

అన్యవం (గేయం)—రవీంద్రుడు

(అనువాదం : “అనురేంద్ర”) ... 27

సంఘము : వ్యక్తి—వి. యన్. ఆవధాని 29

అప్పగింక (సీరియల్)—ఈరంకి వెంకటరావు 38

విజయనగర సామ్రాజ్యము (చరిత్ర)

డాక్టర్ నేలటూరి వెంకటరమణయ్య 38

హంకమడు (టూమీ)—‘సజ్జన్ నాథ్’ 42

రైలులో గాజుల చప్పుడు (కథానిక)—

అంగర వెంకటకృష్ణారావు ... 43

జనవాక్యం ... 48

దాగుడు ముచ్చీలు

కొనకళ్లు వెంకటరత్నం

తెలుగు విశ్వవిద్యాలయ
గ్రంథాలయం

నమోదు సంఖ్య.....

తేది.....

ఘుమఘుమలను మీటే
కొరిమెరచేలు దాటి
కొరికతో వస్తే నను
గోష పెట్టబోకురా
ఏడ దాగుడున్నావోయీ దొరా
నీ
జాడ తెలిసెలేవోయీ కడలిరా
తెరచావ యినురుజో
లేలిపోతున్నాయి
తెద్ద గలగలరా నీ
లేట నవ్వు కిచాకిలా
మట్టెల్లావులా చిటుకవి విరిసిపో
మంచుబొట్టులా తక్కినీ మెరిసిపో
కొరకలపాగలూ
కుచ్చు మెరిలేను నుమీ
దొరపుగాను ఎక్కులలూ
దోబూచాడే దొరా
ఆడిరితురాయని కాపటే పొంచెరా
ఒడిసెల యేటూరకే తినేవురా
ఏటిచెల్లు పొడమాటున
ఈతాలు మగిచావో
వొడ్డోయి లెక్కకాలు
పూబులాగు నీళ్లల్లా
చెదిరిన తొలి చంద్రవంక నీడలూ
మాడు
చెదరని పున్నమి నవ్వులు చిరికి రా

స్వతంత్ర

సంపుటి-2

సంచిక-18

డిసెంబరు 2, 1949

ప్రచురణ:

ప్రతి శుక్రవారం

కొత్త సంస్థానాధిపతులు

కేంద్రప్రభుత్వపు హాంశాఖ ఆంధ్ర రాష్ట్ర నిర్మాణం విషయంలో తీసుకోవలసిన చర్యలను శ్రద్ధగా పరిశీలిస్తున్నదని ఢిల్లీ నుండి వార్తలు. విభజన కార్యక్రమం గాని, విలీనం చేసే కార్యక్రమం గాని హాంశాఖకు కొత్త గాదు. అతఃపూర్వం సింధు, ఒరిస్సా రాష్ట్రాల నిర్మాణంలో అవలంబింపబడిన విధానం అటుంచి, స్వాతంత్ర్యం వచ్చే సమయంలో దేశంతోపాటు పంజాబు, బెంగాలు రాష్ట్రాలు పైతం విభజింపబడ్డాయి. ఆది కాక, సుమారు అయిదువందల ఆరవై సంస్థానాలను చెరిపివేసి సమాఖ్యలగా తీరిగి నిర్మించడంలోని అనుభవం హాంశాఖకు ఉండనే ఉన్నది. అందువల్ల, ఆంధ్రరాష్ట్ర నిర్మాణంలో హాంశాఖ క్లిష్టతర సమస్యలను సాధించ వలసిన అవసరం లేదు. కాలహరణాని కేమీ కారణాలు లేవు.

కాని, అటువంటి కారణాలు లేవన్న నిర్వేదం వల్లనే కాబోలు, కొందరు తమిళనాయకు లా లోపాన్ని పూరించడానికి ప్రయత్నిస్తున్నారు. శ్రీయుత కామరాజునాథార్ యిటీవల ఒక ప్రకటన చేస్తూ, రాబోయే ఆంధ్రరాష్ట్ర ప్రభుత్వం తాత్కాలికంగానైనా మద్రాసులో ఉంచడానికి వీలులేదనీ, ఆంధ్ర నాయకులంతా కలిసి వెంటనే తమ రాజధాని నగరం నిర్ణయించుకోవాలనీ, అధికారయుతంగా సూచించారు. ఆ ప్రకటనలోనే, ఆంధ్ర జిల్లాలను వేరు చేశాకనైనా మద్రాసు ఒక్క తమిళులకు మాత్రమే రాజధాని అనుకోవడం అపాహ అనీ, తక్కిన సమష్టి జిల్లాల వారందరికీ అది రాజధాని అనీ, అన్నారు. అయితే, ఆంధ్రుల ప్రభుత్వం తాత్కాలికంగా నైనా మద్రాసులో ఉండాలా, కూడదా అన్న విషయంలో తుది తీర్పు నిచ్చే అధికారం వీరికెలా సంక్రమించిందో ఎవరికీ బోధపడదు. నిన్న మొన్నటి వరకూ, ఆంధ్రులూ తమిళులూ పోదరులవలె, పరస్పర సాహర్దంతో విడిపోవాలని గంభీరోపన్యాసాలిచ్చిన తమిళ నాయకులు తమవంతు సుహృద్భావాన్ని నేడీరీతిగా ప్రదర్శిస్తున్నారు. ఆంధ్రనాయకులంతా ఏకమై, ముఖ్యపట్టణం నిర్ణయించుకున్న ఉత్తరక్షణం ఒక రాజధాని నగరం గాలిలో ఉద్భవించబోదు. రాష్ట్రప్రభుత్వం మద్రాసులోనే ఉండి తీరాలన్న మొండికట్టుదల ఆంధ్రులకు లేదు: వాళ్ళెలాగూ మద్రాసుపై తమ హక్కు వదులుకున్నారు. సూతన రాష్ట్ర

సులో ఉంచడానికి వీలులేదనీ, ఆంధ్ర నాయకులంతా కలిసి వెంటనే తమ రాజధాని నగరం నిర్ణయించుకోవాలనీ, అధికారయుతంగా సూచించారు. ఆ ప్రకటనలోనే, ఆంధ్ర జిల్లాలను వేరు చేశాకనైనా మద్రాసు ఒక్క తమిళులకు మాత్రమే రాజధాని అనుకోవడం అపాహ అనీ, తక్కిన సమష్టి జిల్లాల వారందరికీ అది రాజధాని అనీ, అన్నారు. అయితే, ఆంధ్రుల ప్రభుత్వం తాత్కాలికంగా నైనా మద్రాసులో ఉండాలా, కూడదా అన్న విషయంలో తుది తీర్పు నిచ్చే అధికారం వీరికెలా సంక్రమించిందో ఎవరికీ బోధపడదు. నిన్న మొన్నటి వరకూ, ఆంధ్రులూ తమిళులూ పోదరులవలె, పరస్పర సాహర్దంతో విడిపోవాలని గంభీరోపన్యాసాలిచ్చిన తమిళ నాయకులు తమవంతు సుహృద్భావాన్ని నేడీరీతిగా ప్రదర్శిస్తున్నారు. ఆంధ్రనాయకులంతా ఏకమై, ముఖ్యపట్టణం నిర్ణయించుకున్న ఉత్తరక్షణం ఒక రాజధాని నగరం గాలిలో ఉద్భవించబోదు. రాష్ట్రప్రభుత్వం మద్రాసులోనే ఉండి తీరాలన్న మొండికట్టుదల ఆంధ్రులకు లేదు: వాళ్ళెలాగూ మద్రాసుపై తమ హక్కు వదులుకున్నారు. సూతన రాష్ట్ర

ప్రభుత్వంవర్షడి కాస్త ఉపరి పీల్చగలిగే వరకూ, ఆంధ్రప్రభుత్వం మద్రాసులో ఉండడం తప్పని సరి. ఆ విషయం తమిళ నాయకులకూ తెలుసు. అయినా వారు ఉపన్యాసాలలో అదే పల్లవి పునశ్చరణ చేస్తున్నారు. అసంభవమైన అటువంటి షరతులు ప్రచారం చెయ్యడంలో వారి ఉద్దేశం ఏమిటో ఆంధ్రులకు తేట తెల్లమే. తాత్కాలికంగానైనా మద్రాసు ఆంధ్రుల రాజధాని అవడానికి అంగీకరిస్తే తమిళులు భీష్మించినట్లు మద్రాసు తమిళుల కాణాచి కాదనీ, బొంబాయి ఢిల్లీలవలె అది భారతీయు లందరికీ చెందిన పట్టణమనీ, నిరూపింప బడుతుందని వారి భయం. నిరంతర ప్రచారం వల్ల అసత్యమైనా సత్యమని ప్రజలు నమ్ముతారనేది ఫాసిస్టుల, తదితర నిరంకుశుల సూత్రం. తమిళనాయకులు ఆ సూత్రాన్నే అమలులో పెడుతున్నట్టు గోచరిస్తున్నది. ఈ విషయంలో కేంద్ర ప్రభుత్వం యంతవరకూ ప్రదర్శించిన వైఖరి తమిళనాయకుల ప్రవర్తనకు దోహదం కలుగజేసింది. ఇకనైనా కేంద్రప్రభుత్వం విభ్రాంతులు విడనాడి, తన ఉనికిని విస్పష్టంగా తెలియ చెయ్యడం అవసరం.

అప్రయాపమైన ఆంధ్రరాష్ట్ర సమస్యలో, శ్రీయుత కామరాజ నాథార్ వంటివారు చేస్తున్న సహాయం, ప్రదర్శిస్తున్న సుహృద్భావం యీ రీతిగా ఉన్నది. ఇక రాష్ట్రప్రభుత్వ వైఖరి. కేంద్రప్రభుత్వం సూచించిన ప్రకారం, రాష్ట్రవిభజనకై నియమింపబడ నున్న సంఘం ఎప్పుడు పని ప్రారంభిస్తుందో, ఎంతకాలంలో పని ముగిస్తుందో, నిర్ణయించడం కష్టమట.

ఈ విషయంలో కేంద్రప్రభుత్వం వడి గడువు నిర్ణయించలేదట. అంతమాత్రాన, సుమారుగా ఆ సంఘం తన పని ఎంత కాలంలో ముగిస్తుందో నిర్ణయించడం రాష్ట్రప్రభుత్వానికి అసంభవం కాదే! నిర్ణీతమైన గడువుంటే కేంద్రప్రభుత్వం నిర్ణయించలేదు గాని, “వెంటనే” ఆంధ్ర రాష్ట్రనిర్మాణం, జరగాలని నిశ్చయించినదే! ఎలాగూ ఆంధ్రరాష్ట్ర నిర్మాణం తప్పదు. పోగా, తమిళనాయకులు గాని, రాష్ట్రప్రభుత్వాలు గాని, చెయ్యగలిగిందంతా కాలహరణం మూత్రమే. ఒక ప్రక్క పండిత నైహూ, సర్దార్ పటేల్ వంటి నాయకులు అందరినీ యావద్భారత దృష్టి నలవరుచుకోమని ప్రబోధిస్తున్నారు. ఇంకోప్రక్క ఛోటానాయకు లీవిధంగా అంతర-రాష్ట్ర వైషమ్యాలకు యింధనాలు చేరుస్తున్నారు. సూక్ష్మంగా పరిశీలిస్తే, కొత్త రాజ్యాంగ చట్టంలో కేంద్రప్రభుత్వానికి మితిమీరిన అధికారం ఉన్నదనే విమర్శ నిరాధారమైనది అని రుజువు అవడమే కాక, బలీయమైన కేంద్రం దేశ జేమానికి ఎంత అవసరమో బోధపడకమానదు. సంస్థానాధీశులు పైతం కాల ప్రభావాన్ని గుర్తించి, లొంగుబాటుకు వచ్చారు. కాని, రాష్ట్రాల్లోని నాయకులు సూతనంగా సంక్రమించిన పదవీవ్యామోహంలో తామే సంస్థానాధీశ్వరులై నట్లూ, రాష్ట్రాలు తమ రాజ్యాలై నట్లూ కలలు కంటున్నట్లున్నది. వీరి మధుర స్వప్నాలలో గర్భితమైయున్న ప్రమాదాన్ని పండిత నైహూవంటి నాయకులెంత త్వరగా గుర్తిస్తే అంత మంచిది.

తుపాను తరవాత: వర్తకుల వైఖరి

చాగంటి కపాలేశ్వరరావు

తుపాను వచ్చేముందే అన్ని వస్తువుల మూల్యాలు ఎంతో అధికంగా వుండి సామాన్య మధ్యతరగతి కుటుంబాలకు ఎంతో భారంగా వుండేవి. తుపాను వచ్చింది. అసలే ఊద్యాధతో క్రుంగిపోతున్న ప్రజానీకాన్ని ఉండేందుకు కొంతకూడా తేవడా చేసింది. ఎంతోమంది యిళ్ళు పోయినవారు నాలుగయిదు కోజాలు ఏ పిల్లల బడిగానో వశ్రంజానో తల దాచుకున్నారు. ఇట్లాంటి దౌర్భాగ్య స్థితిలో వున్నవారికి ప్రభుత్వంచేసిన తిండి సదుపాయాలు చాలా అసంతృప్తికరంగా వున్నాయని అందరం విచారించాం. సరే పోనీ ప్రభుత్వం ఎన్నింటికని తంటాలు పడుతుంది, ఎన్ని బొట్టని ప్రద్ధపనిస్తుంది, అనుకుందాం. బాధ పడ్డవారికి సహాయంచేసే బాధ్యత తోటిహాసవులకుకూడా వుంది. వీరుకూడా కొంతవరకూ తాము చేయగలిగిన సహాయం చేశారని నొప్పికొక శక్తుడు. ఇంక వ్యాపారంచేసే తెగవారు తుపాను బాధితులకు సానుభూతిగా తమతమ దుకాణాలన్నీ మూసివేశారు. వారికి వుండే ఆసలు భయం గారి వాడలకు దుకాణం లోపలి శరీరముల పాడవుతాయని వనం అనుభవమ్యు. కాని అది పొర పాటు. ఇంకా కొంతమంది మరీ జాలికగిగిన వర్తకులు బియ్యం వగైరా ముఖ్యవసరములైన ఆహార పదార్థాలను తుపాను బాధితులకు తల దాచుకున్నచోటికి అత్యంత క్రమశూన్య చేరవేసి బాధితులకు ఆ సామాను లన్నింటినీ అతి ఉదారవ్యభావంతో రెట్టింపు, మూడురెట్లు మాత్రమే ధరలను ఎక్కువచేసి అమ్మారు. కాని భయంకరంగా తుపాను భీత్యు చేసేస్తుంటే ఎవడండీ అంత చొజవగా అన్నింటినీ కాదని ప్రాణానికొకూడా తెగింది, తన సరకుల్ని ఎక్కువ ధరలకైతేనేం గాక అమ్ముకురాగలడు? పెద్దపదమ్యు ఈవార గాకపోలే శత్రు సుపాదిస్తారు. ఎప్పటికీ వాళ్ళచేతుల్లో వున్నవనే గాలిట్టి.

సరే, తుపాను పూర్తిగా కాంతిందింది. ఈ సక్రివులు స్కూల్స్ ఆధారంగా చేసుకున్న దీనులంతా తమతమ స్థూలకు తిరిగి పోయారు. మళ్ళీ కొంతలు ఏదోవిధంగా నిలవదీసుకున్నారు. తమ నిత్యకృత్యాల్లో యథావిధిగా నిమగ్నులై యారు. జరిగినదానికి కూర్చుని విచారిస్తే విచారమే మిగుల్తుంది గాని కడుపు నిండదు. రెక్కాడితేనే గదా డొక్కాడాని. మళ్ళీ మామూలుగా బజారుకు వెళ్లి సరకులు కొనాలని చూస్తే వారి ఆశ్చర్యానికి అంతలేదు. తుపాను యికా జగ్గీ తగ్గకుండానే బజారు ధరలన్నీ కూడా విపరీతపు మార్పును పొందాయి. చింత పండు అంతకు బహు కొద్దికోజాలు మునుగానే వీళ ఒకటికి పన్నెండు అనాలకు లభించే ఒక్కసారి ఒక రూపాయి పన్నెండనాలు అయి కూచుంది. బియ్యం కంట్రోలు ధర నుంచం ఒక రూపాయి తొమ్మిదనాలు అలా వుంచి రే రూపాయలు కక్కువగా ఏ కొకానా లేవు. బెల్లం 1-12-0. మిరపకాయలు రి రూపాయలు. ఆహాహా! ఎట్లాంటి రోజులు. బ్రక్కతి తుపాను యీ మార్కెట్టుతుపాను కంటే ఏ మంత ఎక్కువయినది?

ఇదంతా ఏమిటి? ఎందుకీలా విపరీతంగా ధరలు పెంచాల్సిన అగత్యం ఏర్పడింది? వర్తకులకు తుపాను వల్ల ఏ కొంచెమైనా నష్టం కలిగి వుంటే ఆ నష్టాన్ని తమ సరకుల ధరలు అంత విపరీతంగా పెంచి భర్తీ చేయాలనుకుంటే అంత కంటే తమ సర్వస్వాన్ని పోగొట్టుకొని, చేసులు చాచిన బాహువ్యప్రిజలు ఏ విధంగా ఇచ్చుకొనగలరు? ఈ విషయాలు అలాబద్ధం.

గాలికి బాగా మిరపతోటలన్నీ పోయంటాయని ఊహించి మిరపకాయల ధర పెరిగిందా? వచ్చే ఏడాది భాన్యం దిగుబడి తక్కువగా వుంటుందని బియ్యం ఖరీదు ఇప్పు

టున్నచీ ఎక్కువ చేయాలా? చెజుకు తోట
లన్నీ సోవటమే గాకుండా, యీ తుపాను
పాడావుడి మూలంగా వంచదార వంచకం
నరిగ్గా జరగదని తమ చేతుల్లావున్న వంచదారను
రట్టింపువైగాచేసి అమ్ముతూ వైగా బెల్లాన్ని
పాడా వంచదార నల్లజతారు ధరతో సమా
వంగా అమ్ములా? చింత చెట్టున్న నాశన
మయ్యాయి, యికమందు చింతవండు ఆరుదవు
తుండి గాబట్టి చింతవండు ధర 1—10—0
వరకూ పెంచారా? ఈవిధమైన దౌర్జన్యానికి ఏ
అధిక కాస్త్రంలా? నూత్రాలు దారి చూపె
ట్టాయి? దీనిని ఆరికట్టే సాధనం ఏమిలేదా?
ఇలా మండిపోతున్నాయి మధ్యతరగతి ప్రజల
హృదయాలు.

దీనికంటెటికీ కారణభూతులైనవారే వ్యాపా
రస్తులు. నేటి వ్యాపార పంథుకు సరియైన నిర్వ
చనం ఏమిటంటే పరిస్థితుల వహాయంతో
ఉచ్చస్థిచం అనే తారతమ్యం పాటించకుండా
యిష్టంవచ్చినట్టు దోపిడీ సాగించే మూక, ఈ
పంథులో వారందరికీ తుపాను రాగానే ఎంత
మూరదృష్టి కలిగిందో చూడండి. వచ్చేసంవత్సరం
లోనూ వచ్చే కొంత కాలంవరసామాదానూ,
సామాన్యంగా మానవుల కందరికీ నిత్యావసరా
లైన వస్తువులు అన్నీ చాలాతక్కువగా లభించి
ప్రజల కందుబాటులో వుండవని ప్రతి వస్తువునీ
యిప్పుట్నుంచీ సామాన్య మానవుడి కేవడికీ
అందుబాటులో లేని ధరలు నిర్ణయించారు. ఈ
సామాన్య ప్రజలు యిప్పుట్నుంచీ అంత ధరా
పెట్టి కొనలేక ఆకలితో చచ్చినాకూడా, వచ్చే
సంవత్సరం వై తరగతులవారి కేవీ లోటు
రాకుండా వుంటేచాలు. ఇట్లా వుంటుంది ఈ
వర్తకుల దృష్టి. వీరికి తమతోటి మానవులయెడల
తమతమ విధులేమీ గుర్తుండవు. వీరిదృష్టి ఎల్ల
ప్పుడూ ఆత్మధికంగా లాభం సంపాదించటం
మీదనేవుంటుంది. ఈకార్యసాధనలో ఎంతమంది
జీవితాలైనా నశించినయిండి, వారి కవాలమీద
నుంచైనా నడిచి తమ గమ్యస్థానం చేరుకుంటారు.

మంది, చెడ్డ, ఉచ్చస్థిచం న్యాయంఅన్యాయం
యీ తారతమ్యాలు పాటించరు.

తుపానువల్ల బాధపడినవారిని తుపాను బాధి
తులంటే ఈ వర్తకులవల్ల బాధపడినవారిని ఏ
పేరుతో పిలవాలి? వీరికి కల్గిన నష్టాన్ని అంచనా
వేయటం ఎలా పీలవుతుంది? ఆ నష్టం ఎంత
ఎక్కువైనానకే బాధితులకు ఎవరైనా పరిహారం
యిస్తారా? ఈ ప్రశ్నలకు సమాధానం ప్రభుత్వం
యివ్వగలదా?

తోడిమానవుడియొక్క జీవితాన్ని యిలా
వుపయోగిస్తూ వాని దీనస్థితిని తన జౌన్నత్యం
కోసం వాని కష్టాన్ని తన సౌఖ్యంకోసం నష్టాన్ని
తన లాభంకోసం, వతనాన్నీ తన ఆభ్యుదయం
కోసం ఉపయోగించుకుంటూంటే యీ వ్యాపార
పంథయొక్క దౌష్ట్యాన్ని ఆరికట్టే వుపాయం
ప్రభుత్వానికి తెలియండి ఎందుకు అవలంబించటం
లేదు? ఇలా సామాన్యప్రజల బాధపడటం ప్రభు
త్వానికేదైనా అంటే అదీలేదు. ప్రతి ప్రభుత్వో
ద్యోగీమూర్తి ఎప్పుటికప్పుడు ప్రజలకు ఎడతెరి
లేకుండా వారిమీద తమకుండే ఆత్మధికశ్రద్ధమా
వారి కష్టాలను ఎప్పుటివల్లమూ పోగొట్టేయటంలా
తమకుండే ఆతురతకు, వ్యక్తపరుస్తూనేవున్నారు.
ఈ ధరల ముక్కురాన్ని ఎందుకు ఆరికట్టటం
లేదు? చివరికి మన ఆర్థికస్థితి వైసాదేశంలోలా
తయారవ్వాలన్న కోరికవస్తుందా? మన రూపా
నులు బిళ్ల పెంకుల విలువను పొందుతాయా?
అని ప్రశ్నించుకొని యిప్పుట్నుంచీ భయపడాల్సి
వస్తోంది.

యధ్యం మూలంగా ధరలు హెచ్చవు
తున్నాయి, తుపాను మూలంగా ధరలు హెచ్చ
వుతున్నాయి. ప్రజల్ని ఒకవైపునుంచి ప్రకృతి
ఎదుర్కుని హింసిస్తూంటే యింకోవైపు నుంచి
ప్రజల్లోనే ఒక భాగంగా వుంటూ వారికే అభో
గతి పాలుచేసి యీ వర్తకసంస్థ ఎదుర్కుం
తోంది. ఈ ఇరువైపుల దాడినీ ఎదుర్కుని
పిడిచి సామాన్య మానవుడు ఎప్పుడైనా వై
రాగలదా?

సోవియట్ వర్ణచిత్రాలు

పి. వెంకటేశ్వరరావు

మద్రాసు నగరంలో కొద్ది రోజులనుండి "నయీ తాలీష్" (నూతనవిద్య), "ట్రయంఫ్ - ఆఫ్ - యూత్" (యువజనవిజయము), "కత్తర్-కా-ఫూత్" (రాలిభూలు), "ఫెస్టివల్ - ఆఫ్ - యూత్" (యువజనోత్సవాలు) - అనే నాలుగు చిత్రాలు ప్రదర్శించబడుతున్నాయి. "ట్రయంఫ్ - ఆఫ్ - యూత్", "ఫెస్టివల్-ఆఫ్-యూత్"-రెండూ చిత్రాలు. "నయీ తాలీష్" కచ్చు మిగతా మన్నీ వర్ణచిత్రాలు.

ఈ చుట్టూ సోవియటు రష్యానుంచి మన దేశానికి ప్రదర్శనకోసం వుండుట, మన సెన్సార్లు బోర్డువారి వదంతులనుంచి తప్పించుకొని బయటపడ్డ సోవియటు చిత్రాల్లో వై నాలుగూ కొన్ని క్రిందటి ప్రపంచయుద్ధంలో రష్యా ప్రజల ఘోరమైన వ్యతిరేక పోరాటాన్ని చిత్రించే "జోయూ" అనే చిత్రం, మరికొన్ని చిత్రాలూ సెన్సార్లు బోర్డువారి కత్తిరింపు నుండి ఆయినాయి. అది మన దురదృష్టం. నగ్న నృత్యాలతోనూ, కామోద్రేక ప్రేమ గాథలతోనూ, భయానక హత్యారావరాధాలతోనూ నిండివుండి, ప్రేమ కుట్లో విడ్డూనాన్ని బదులు కామోద్రేకాన్ని, నైతికపతనాన్ని చెచ్చుకొట్టే హాల్లీవుడ్ చిత్రాల్ని చూచిచూచి విసిరి వేసారిన, భారతీయ ప్రేమ కులకు శరత్కాలపు వెన్నెలలా వున్నాయి, ఈ సోవియటు చిత్రాలు.

"నయీ తాలీష్" అనే చిత్రం వెనకపడి యున్న ఒక రష్యా జాతి ప్రజల్ని విద్యావంతులనుగా చేయటానికి, ఉన్నతాదర్శాలు కల్గిన ఒక స్త్రీ జేసిన కృషిని అద్భుతంగా చిత్రిస్తూ వుంది. ఆ స్త్రీ సుదీర్ఘముఖంగా జన్మించింది. ఉన్నతవిద్యను అభ్యసించింది. ఉన్నతాదర్శాలు గల ఒక యువకుణ్ణి ప్రేమించింది. కాని ప్రతాపవయో పరమావధిగా పెట్టుకుని, కట్టణజీవితాన్ని వదిలి, గామీయ జీవితాన్ని మన సారా

స్వీకరించింది. అవి రష్యాలో జారు ప్రభుత్వపు లోజాలు. ఆ గ్రామంలో సామాన్య ప్రజలు విద్యావిహీనులై పశుతుల్యులుగా వున్నారు. ధనవంతులకే భాగ్యభోగాలూ, విశ్వవిద్యాల యాల్లా ఉన్నతవిద్య వర్ణసించే అవకాశం. పేదకుటుంబంలోనుంచి వచ్చినవాడు ఎంత ప్రతిభావంతుడైనా ఉన్నత విద్యాలయాల్లో ప్రవేశించటానికి అర్హత లేదు. సామాన్య ప్రజల్లో విద్యావిహీనతకు తోడు త్రాగుడు మొదలైన దుర్భాసాలు. స్త్రీకి స్వాతంత్ర్యం లేదు. తప్పత్రాగిన భర్తలు భార్యల్ని తిట్టటం, కొట్టటం, నానాహింసలూ పెట్టటం సర్వ సామాన్యం. ఒకవైపున హతినాలి చేసుకునే సామాన్యప్రజలు యిలా వుంటే, మరొకవైపున ధనవంతులు ధనమదాంధులై, భాగ్యభోగాలు అనుభవిస్తూ, తప్పత్రాగి సామాన్య ప్రజల్ని నానాహింసలూ పెడుతూ వుండేవారు. ఇటువంటి పరిస్థితుల్లో సామాన్య ప్రజల బిడ్డల్ని విద్యావంతులనుగా చేయటానికి ప్రాముఖ్యం ఆ స్త్రీ. విద్య చెప్పటానికి కావలసిన విద్యాలయం లేదు. బిల్లులు, నర్సీలు లేవు. పుస్తకాలు లేవు. ప్రైవేట్ ధనవంతులవ్యతిరేకత. ఈ పరిస్థితులలో వీరోచితంగా పోరాడి, అద్వైతాలు వడి, సామాన్య ప్రజల నహకారాన్ని సంపాదించి, విద్యాబోధన ప్రారంభించింది. స్వయంకృషి నల్ల కొండకు పిల్లలను విద్యావంతులనుగా చేసింది. 1917 విప్లవానంతరం రష్యాలో పరిస్థితులు మారాయి, సోవియటు ప్రభుత్వం వెనుకబడివున్న జాతుల ఉద్ధరణకు ప్రాముఖ్యం. ఆ స్త్రీకి అన్ని అవకాశాలూ లభించాయి, ఆ గామీయంలో పాత విద్యాలయం స్థానే ఒక విశ్వభవనం వెలిసింది. ప్రాథమిక పాఠశాల ఉన్నత కళాశాలగా మారింది. ఇంజనీరింగు మొదలైన సాంకేతిక విద్యలు ప్రవేశ పెట్టబడ్డాయి. ఆమె కృషి ఫలించింది. తనవద్ద విద్య వర్ణసించిన విద్యార్థులు,

విశ్వవిద్యాలయాల్లో విద్య సభ్యునిచి, మేధావులూ, గొప్పవారూ అయ్యారు. వనకబద్ధతాది యావత్తు సకలసంపదలతో మలయగురూ నవనాగరికమైంది. తాను చిన్ననాటి నుంచీ ప్రేమించి, పెండ్లిచేయవన్న భర్త విష్ణుమంగా వీరోచితంగా మరణించినా, జీవితాశయం ఫలించింది.

ఈ చిత్రంలో ఛాయాగ్రహణం అద్భుతంగా ఉంది. సంభాషణల్ని హిందీలో చక్కగా "డబ్" చేసారు. "డబ్" చేసిన హిందీ పాటలు కూడా రసానుగుణంగా వున్నాయి.

"వత్తర్-కా-తూత్" (రాతిపూలు) అనే చిత్రాన్ని ప్రశంసిస్తూ, సెహ్రా వండినాడు "ఇది సెల్యూలాయిడులో పాడిన గేయం" అన్నాడు. ఇది అద్భుతమైన కళాసృష్టి. ఫ్యాషన్లో జరిగిన అంతర్జాతీయ సినిమా ప్రదర్శనాల్లో, వర్తచిత్రాల్లో దీనికి ప్రథమ బహుమానం వచ్చింది. ప్రపంచ సినిమా చరిత్రలో ప్లాస్టిక్ సెటింగ్స్ ప్రధానంగా ప్రదర్శించబడ్డవి ఈ చిత్రంలోనే. ప్రాసానాస్యంలా ప్రచారంలో వుండే "నాటి మజిలీలు" కథ వంటి కథను అధారంగా చేసుకొని తీయబడ్డ చిత్రం ఇది. ఇది ఒక యువశిల్పి యొక్క జీవితకథ. యువశిల్పి ప్రకృతిలోని చక్కని పూవుల్ని చూచి, తన కళాప్రజ్ఞతో వాటిని రాతిలో చిత్రించాలని బాధపడతాడు. అందులేని కళాకృష్టతతో రాతిలో ఒక పూవును చెక్కుతాడు. అందరూ మెచ్చుకుంటారు. కాని ఆకలి తీరదు. రసదీపాన ఆరదు. అంతకన్నా అద్భుతమైన శిల్పాన్ని నిర్మించాలని యాతనపడతాడు. ఆసని కృషిని, ఆకలి సౌందర్యాన్ని చూచి నాథుగా ప్రేమించిన ఒక దేవకన్య సహాయపడుతుంది. కొండల్లో వున్న అద్భుతశిలల్ని ఆకలికి చూపుతుంది. అద్భుతమైన కొండరాతిలో, జగదీశ సుందరమైన మరొక పెద్ద పుష్పాన్ని చెక్కుతాడు. ఈ పుష్పం అత్యద్భుత కళాసృష్టి. యువశిల్పి కృష్ట తీరింది. పురుషుడు ప్రకృతిని జయించాడు. దేవకన్య ఆకలి కళాప్రజ్ఞను చూచి విగ్భాంతురాలై, ప్రేమించి కనకతో కాళ్ళతంబా వుండిపామ్మని యువశిల్పిని ప్రాణాయామి అడుగుతుంది. ప్రవ

రాణ్ముడులా నిరాకరిస్తాడు. అనేకవిధాల భయపెట్టుతుంది. బాధం లేకపోయింది. తాను వచ్చినవని అయిపోయింది గనుక తన భార్యవద్దకు వెళ్తానని వట్టుబడతాడు. వా రిరువురి బుద్ధి ప్రేమను గ్రహించి, ఇరువురినీ ఒకచోటకు చేర్చి వారిప్రేమను ప్రకటించి, ఒకరన్న పేటికనులనూ మానంగా యిచ్చి వారిద్దరినీ యింటికి వంపుతుంది.

ప్రకృతిలో వర్ణింపబడినవిగాని సంపదలూ, సౌందర్యాలూ వున్నాయనీ, ప్రకృతి సౌందర్యాల్ని ప్రతి సృష్టి చేయగలిగేది మానవశ్రమయేననీ, మానవకృషి శ్రమలవల్లనే మానవుడు ప్రకృతిని జయించగలడనీ, ఈ కథ సారాంశం.

సాంకేతికంగా "వత్తర్-కా-తూత్" వంటి చిత్రాన్ని ఇంతవరకూ మనం చూచివుండం. హాలీవుడ్ చిత్రాల రంగులలాగా కళ్ళకు మిరిమిట్లు గొలిపేలాగా కాక, ఈ చిత్రంలోని రంగులు కళ్ళకు హాయి, ఆనందిం, ప్రకాంతి యిస్తున్నాయి. ఇంత చక్కని రంగుల్ని విహాలీవుడ్ చిత్రంలోనూ చూచి వుండమాటే అతిశయోక్తిగాదు. కొండ గుహల్లో చూపబడ్డ ప్లాస్టిక్ సెటింగులు స్వయంగా చూచి ఆనందించాలేగాని, రాయటానికి శక్యంగాదు. ఈ చిత్రం చూస్తున్నంతసేపూ విదేశీ చిత్ర ప్రపంచంలో మనం తిరుగుతూ వున్నట్టుగా వుంటుంది.

"ట్రయంఫ్ - ఆఫ్ - యూత్", "ఫెస్టివల్ - ఆఫ్ - యూత్" (Triumph of youth & Festival of youth) - ఈ రెండూ దాదాపు మొట్టమొదటి చిత్రాలు. 1946, 1948 సంవత్సరాల్లో, మాస్కోలో రష్యా నాయకుడు జోసెఫ్ స్టాలిన్ సమక్షంలో, రష్యాలో వివిధ జాతుల యువజనులు ప్రదర్శించిన వ్యాయామపోటీలో, అటల ప్రదర్శనల చిత్రాలు ఈ రెండూ. కెస్ మంది ఛాయా గాగ్నాకులు కృషిచేసి తీసిన అద్భుత చిత్రాలు. వేలమంది యువజనులు బాదులుదీరి, నడుస్తూవుంటే, ప్రదర్శనలు చేస్తూవుంటే రక్తం ఉడుకెత్తుతుంది; వ్యాయామం మీద ఆసక్తి జనిస్తుంది. సోవియట్ ప్రభుత్వం యువజనుల వ్యాయామం అటలమయిస్తున్న సోషలిజం, నమస్తి కృషి వలన సాధించగలిగిన అద్భుతాలు - ఈ చిత్రాలు యిస్తున్న సందేశం.

విప్లవవాదులు ప్రదర్శించే మానవత్వం!

‘భవదీయుడు’

ప్రతిసారి నీకు హృదయవిదారకమైన విషయాలు వ్రాస్తుంటే యేమవుతుంటున్నావో యేమోకాని- నేను మాత్రం యిక్కడి పరిస్థితులను బట్టి నీకు నుతోపాన్పి, విరోధాన్పి కలిగించే చేసే వ్రాయలేక పోతున్నానేమో నని విచారంగా వుంది. తోటి మానవసంకతి పెదవులపై గిరునవువ వాలినప్పుడేమైతా నీవు పూసించే విధంగా వ్రాయగలుగుతా నేమో! ప్రస్తుతం యితర విషయా లాలోచించేటే లేదు. ఒకే ఒక ముఖ్యత ముఖ్యమైన కార్యక్రమం- ఎలాగైనా యీ గండాలన్నీ గడిచి కొనవ్రాపి రిపోనై నా బ్రతికి బయట పడడం.

ఊపిరంటే క్షాపకమొచ్చింది. మొన్న జరిగిన దుఃఖసంఘటన నొకటి వివరిస్తాను.

ఏ విమిషాన ఏ దుర్భాగ్య వింటామోనని జంకుతూనే వున్నాం- రానేవచ్చింది, డాక్టరుగారి హత్య.

డాక్టరుగారి విషయం నీకు తెలియండి కాదు.

అంత దూరదేశం నుంచి- ఎవరూ పట్టించుకోని మన అజ్ఞానశాసనానికి సేవ చేయడానికి వచ్చిన ఆ దుర్భాగ్యహృదయం, నోటిహనవుని రోగాలకు తాను బాధపడే ఆ బాలిగుండె, రాత్రంబవళ్ళనే విచక్షణ లేకుండా రోగులతో సకమకమయ్యే ఆ పిన్న- ఎన్నికోట్ల రూపాయలు పోసికా ఎవడి కలవమతుంది? ఆపలేకా నిలువ కడతాం?

ఇంకా నేనా రోజులు మరిచిపోలేదు. బహుశా నీవు మరువలేదనే అనుకుంటాను- అయినగారితోపాటు కష్టమవుతోకుండా పట్టెరల్లే కాలినడకన ప్రయాణం చేస్తూ రోగుల పరీక్షించడం, ఆ పేదవాళ్ళిచ్చే కొద్దిపాటి ఆవిశ్వాసికి నుతోపాన్పి తెలియచ్చి సంకృతిపడడం, బాధలకుప్పతో వచ్చే రోగులందరినీ వర్షిస్తూ రియ్యటి మాత్రలు వేయడం.

అలాంటి డాక్టరుగారు సామూఖ సోదరుల సిద్ధాంతాలకు ఆదిదారుణంగా బలయ్యారు.

వారు- మరోప్రకారానికి చేరి ఏమనుకుంటున్నారో, ఏమో! బహుశా యిలాగే అనుకుంటూండ వచ్చు.

“మీరంతా బావుకునే నుతోపాసికి నేనేం అద్దుపడ్డాను! నేనూ మీతోపాటు నుతోపాసికి వ్రాత లేదా! నన్నిలా వంశేతాక మీరు కాంటి సోఖ్యా లయభవిస్తూ, హాయిగానే జీవిస్తున్నారనుకుంటాను. తోటిమిత్రులు నుకువడడం కన్న నాకేం కావాలి!”

వారి హృదయం తప్పకుండా యిలాగే అనుకుంటుందని ను్పిస్తున్నది. ఈ ‘వాణి’ నన్ను కలవరపెడుతున్నది. నన్ను కత్తికోక కొస్తున్నది. నాచేతగానితనంమీద నవ్వుకుంటున్నది.

వారికి మన మేమీ బుణం తీర్చుకోలేక పోయాము. ఇదే నేమో-మన ప్రతిఫలం! ఘా, వెధవ బ్రతుకులయ్యాయి. ఇలా విలపించడం కూడా బూర్జువా మెంటాలిటీ ఆవుతుందేమో!

మన పూరుకు రెండు మైళ్ళలోనే యీ వంఖుటన జరిగితా-నేను వెళ్ళే సామానం లేకపోయిందంటే నీవు నన్ను పిలిచాడిగా అనుమానించకు. నేనుమాత్రం వెళ్ళి చేయగలిగిందేమింది? వారి పట్టిన దుర్గలే మనుమన్నా!

వారుచేసిన నేరమేమంటే-సామూఖ పోతాటం రాకపూర్వం వారు అందరు రోగులకూ పరిచర్య చేసేవారు. పోతాటంవచ్చాక సామూఖ సోదర రోగులకు పరిచర్యచేసే భాగ్యం లేక పోయింది. (అదవుట్టా! కాపురాలు పెట్టడం వల్లనే) ఇక మిగిలింది-సోదరుల హత్యాకాండలో పూర్తి ప్రాణాలు కోల్పోక (పూర్తిగా ప్రాణంలేనీ అవకాశాలు లేని సమయాలు లేక పోలేదు) సగం శిశ్ అనుభవించిన ప్రజాదోహాలకే చేయాలి వచ్చింది.

ఇది సోదరులకు కట్టడు. వారిచే హింసించబడ్డవాడు-విశిష్టలేకుండానే వట్టతూ చావాలనేది వారి సిద్ధాంతంలా వుంది. దానికి వ్యతిరేకించిన రోగీ, దాక్టరు ఆంతా శిక్షకు పాత్రలు కావల్సిందే. ఆశిక్ష యేమింది? చిత్రహింసద్వారా ప్రాణాలు తీయడం (నేరానికి కర్మ శిక్షలుండవద్దా అని యీ మధ్య ఒక బట్టుబడిన దళాధిపతి నడిగితే-మాకు శిక్షైక్కడున్నాయి! అందుకని-మా శిక్షలన్నీ చంపెయ్యడమేనని ఆశ్చర్యపడకుండా చెప్పడంలేనీ వేమైనా ఆశ్చర్యపడ్డా నమ్మక తప్పదు.)

ఆ విధానంగానే శిక్ష విధింపబడింది. చావుకు ముందే - కొన్ని రక్తపు లేఖలు “జాగ్రత్త! జాగ్రత్త!” అంటూ వార్షింగిచ్చాయి. వెంటనే వారిని నేను రక్షణ క్యాంపుకు రమ్మని బ్రదికాలాను- నేను రాను- వాళ్లేదో హాస్యానికలా వార్షింగులిస్తున్నారని-స్వాయంగా వాళ్లకు నే చేసిన ఆస్వాద మేమందన్నారు. నేను నిర్లక్ష్యం పసికొందని హెచ్చరించి నప్పటికీ-ఆ! అంత భయపడి మాత్రం ఎలా బ్రదికేడుస్తున్నాం గనుక, మిగతా ప్రజలంతా లేరా? అని మొండిగా వుండడం మొదలెట్టారు. ఈ విషయంగా మాత్రం వారితో నేను సమాకరించ లేకపోయినందుకు చింతిస్తున్నాను.

సరే- యీ సోదరులు అన్నంతకనీ చేశారు. ఇంక- ఎంత క్రూరంగా చంపేశారంటే చెప్పలేను. ఘోరం! ముందు- పడుకోబెట్టి, నోరు మూసి; ఒకరు పీకపై కూర్చున్నారుట. మరొకరు మర్కాపయవాలు చిమకబొడిచారట. ముందొక చెయ్యి, తర్వాత మరోచెయ్యి, కాలు యిలా నెమ్మది నెమ్మదిగా వ్రాపి తీశారట. తర్వాత శవాన్ని గాట్టుగాట్టుగా పొడిచారట. ప్రజలంతా ఏడుస్తూ అడ్డుబడ్డారట కాని- యిద్దరు వాలంటీర్లు తుపాకులతో ఆపుచేశారట. ఏం చేస్తారు- నిరాయుధులు? ఏడిచారు; మొత్తం కున్నారు; ఆరిచారు. కొందరేమో దృశ్యాన్ని చూడలేక వెళ్ళిపోయారట. మరికొందరు శ్మశానం.

ఇలా వుండి- మన నాగరికతా ప్రపంచం! మానవత్వమనీ, నీతిఅనీ ఘోషపెట్టే నీది నమ్మలేక, ఇదేదో డిటెక్టివ్ నవల చదువుతున్నట్టు

పొరకబాపంటే; మాత్రం యీక నీవు ప్రామాణికంలా కట్టు మూసుకొని విహరిస్తున్నట్టు, వాస్తవికతను కించిత్తయినా గుర్తించడానికీ ప్రయత్నించనట్టే అంచనా నేనుకోవాలి. అంతకూ నీకేమైనా అతికయోక్తులని ఆశ్చర్యమేస్తే ఒకసారి యిటు వచ్చి నిమిషక్షణంగా విచారించి, నా వ్రాతలపై ఆభిప్రాయాన్ని మార్చుకో. అసలు నేనంటాను- యథార్థాలన్నీ చెప్పే ఓపికా, వా)నీ భాష, వర్ణించే శక్తి నావద్ద లేవేమో!

ఒకసారి మృత్యువంకటిచే దయ దలిచి దాక్టరుగారి పాణిని కాపాడింది. కాని- మన సోదరులు రాని మృత్యువును కూడా బలవంతంగా రప్పించారు. దయాదాక్షిణ్యాలు లేకుండా. ఆ సంఘటన వివరించాలంటే ఏడుపే వస్తుంది (ఇది ఏడుపే, నవ్వో లేవుకోలేని రోజులు.)

ఆమధ్య దాక్టరుగారికి ప్రమాదకరమైన జబ్బు చేసినట్టు నీకు వ్రాశాను. గుర్తుంచుకుంటూ. ఆపప్పుడు బి)దుతుతారనే ఆశ లేకపోయింది. ఆ పరిస్థితుల్లో ఒకరోజు నేనూ, మరికొందరు మిత్రులం ఆయనగారి మంచంపై కూర్చున్నాం. మాకు బిక్కమొహాలు వడ్డాయి. డెయ్యిన ఏడుపు కట్టలు తొమ్మకొని రాబోయే స్థితి. దాక్టరుగారు వచ్చు దగ్గరికి చేర్చుకొని, మొహంలా మొహం పెట్టుకొన్నారు. ఆప్పటిదాకా వారి మొహంలా చిరవత్సర మాయంకాలే దింకా. కాబోతున్నది.

“మిత్రమా! ఏడుస్తున్నావా? ఛీ! తప్పు కాదు! ఎందుకూ? ఎప్పటికైనా అందరికీ మృత్యువు తప్పనిసరి. ఇతరులకోసం దుఃఖిస్తూ మనసును మరికాస్త కష్టాలపాలు చేసుకోక, ఎప్పటికప్పుడు కష్టాలను మరిచిపో. ఉన్న జీవితంతోనే సంతృప్తిపడు. సుఖవంశం చేసుకో...”

“నే నెలాగైనా బ్రదకను. ఆ ఆశ ఎలాగూ లేదు.” అని అంటూ మరీ విచారంగా-

“నేను చెప్పిపోతున్నానని ఏమీ విచారం పడడం లేదుగాని మిత్రమా! మిక్కిల్లులందరినీ వదిలి పోవలసి వచ్చినందుకు విచార మేస్తోంది. ఎలాగైనా, ఎందుకోగాని, యీ బాధల్లోకూడా యింకా బ్రదకాలనే అనిపిస్తున్నదోయ్!” అని

ఒక్కసారే పటపటా నీరు కారిస్తే నావ్వుదయ
మీక పట్టలేక అక్కడ్నుంచి వెళ్ళిపోయి ఒకటి
విడుచేడిచాను కొన్నాళ్లు. నే నాదృశ్యాన్నీ
నాకాశాలనూ ఎన్నటికీ మరువలేకుండా వున్నాను.

నలే. అదృష్టవశాత్తూ డాక్టరుగారు అప్పుడు
అరికారు. ఒకసారి మృత్యువంకటిది కూడా
వారిమీద దయదలచి వదిలిపెట్టింది. కాని-
జన సోదరులు మాత్రం వదిలిపెట్టలేదు.

ప్రతిమంటే మానవుడి కెంత తీరా, చచ్చి
పోతూ కూడా దానికోసం ఎంత తహతహ
గాడ్డాడో వై చాస్తవనంకుటన ద్వారా విశద
మవుతుందనుకుంటా.

డాక్టరుగారు చనిపోయారంటే వారితో
కలసిమెలసి తెరిగిన రోజులకంటే వారి చివరి
చాక్లం నన్ను ఎంతగా నలిపేస్తున్నదో చెప్పే
శక్తి నాకు లేనట్లుంది.

అబ్బ! మానవుడుఎన్ని కష్టాల్లోకూడా యింకా
అడకాలనే ఆక, తహతహ, పెరుగులాట...
ఇవన్నీ మనవాళ్ళ శిక్షలకెంద రద్ద!

మనవాళ్ళ యీ విలువైన ప్రాణాలను అంత

లేలికగా ఎలా తీయగలుగుతున్నారో, ఆ కిటు
కేమిటో నాకొక పట్టకుండా వుంది.

ప్రాణాలుతీసే సరదా వున్నప్పుడు-ముందుగా
ప్రాణాలుపోసే యంత్రాన్ని కనిపెట్టి, తర్వాత
మన యిష్టమొచ్చినన్ని తీయడం, మళ్ళీ అది
కించడం ఇవే ఆటయితే భలే సరదాగా వుంటుం
దనుకుంటాను. నా అనుకోదాలు వారి కక్కలే
దని తెలుసుకొని-తీసే ప్రాణాలేమిటో తావ్వన
తీసేస్తే గుడ్డెలా. మెల్లగా వుంటుందని నలనా
యిద్దామంటే ఎవరూ కలవరు. కలిస్తే-నలనా
లిచ్చేదాకా మన ప్రాణాలు...

ఈ విషయాలన్నీ నీకుఅనన్యోన్నీ, వినుగునూ
కలిగించడంలేదు గదా ఆని భయపడుతున్నాను.
ఓపికతో వింటున్నావని ఆశేదనను చెళ్ళ బోను
కుంటున్నాను. ఎంతవరకు రుచిస్తుందో మరి-
యీ సోదీ!

మనం మరుస్తూ, లొట్టలుచేస్తూ గర్వింపే
ప్రపంచంలోని విషయాలే-యివి. నేను కోళ్ళు
దున్నా ననుకోకు. సిగ్గుపడుతున్నాను; జాలి పడు
తున్నా నంటే.

మీ పసిబిడ్డలకు ఆయురభివృద్ధి కలిగించండి

పిల్లల లివర్, స్లీపు వ్యాధులందు, వ్యాధి
ముదిరి కుదురుట కష్టము అని నిరాశమైన అవస్థలో
కూడ కుదుర్చుటలో పేరెన్నిక గన్నది జమ్మివారి
“లీవర్ క్యూర్” మాత్రమే. ఇది వైద్యుల
సంపూర్ణ నమ్మకము పొందియున్నది.

జమ్మి వారి

లీవర్ క్యూర్

పసిపిల్లల లివర్, స్లీపు వ్యాధి నివారణకు
జగదవ్యాధితమైనది

జమ్మి వెంకటరమణయ్య ఆండ్ సన్స్

మైలాపూరు—మద్రాసు (ఫోన్ నం: 8189)

సాండ్ హార్బు రోడ్డు, బొంబాయి (ఫోన్ నం: 41593)

ఇతరచోట్లు : లక్నో—లెంగూరు—తిరుచునాపల్లి.

డివేల్యుయేషన్

బ్రిటన్: 1931 నాటి డివేల్యుయేషన్

1949 సెప్టెంబర్ డివేల్యుయేషన్ బ్రిటన్ ఆర్థిక చరిత్రలో మొదటిది కాదు. సరిగా 18 సంవత్సరాల క్రితం అంటే 1931 సెప్టెంబర్ 21వ తారీఖన-అంతవరకూ అమలులో ఉండిన నువర్ణ ప్రమాణాన్ని (Gold Standard) రద్దు చేసి, పాను మారకపు విలువను బ్రిటన్ తగ్గించినది. అప్పుటి పాను డివేల్యుయేషన్ దారితీసిన ఆర్థిక పరిస్థితులకూ, ఇప్పుటి పరిస్థితులకూ చాలా సోలికలు ఉన్నాయి. ఆ నాటి డివేల్యుయేషన్ ఫలితాలకూ, ఇప్పుటి డివేల్యుయేషన్ ఫలితాలకూ కూడా చాలా సోలికలు ఉండటం సహజం, అని ఆర్థిక శాస్త్రవేత్తల అభిప్రాయం. అందువల్ల 1931లో బ్రిటన్ పాను మారకపు రేట్టును తగ్గించినందుకు గల కారణాలూ, ఆ చర్యవలన ఏర్పడిన ఫలితాలూ స్థూలంగా చర్చిస్తే, ఈ విషయాలికి సంబంధించిన సంగతులు విశదపడగలవు.

మొదటి ప్రపంచ యుద్ధ ప్రారంభంలో అంతకు ముందు బ్రిటన్ లో అమలులో ఉండిన నువర్ణ ప్రమాణం తాత్కాలికంగా నిలుపుబెయ్యబడినది. నువర్ణ ప్రమాణానికి ముఖ్య లక్షణాలు మూడు: మొదటిది దేశంలో చళామనే ఆవు తూర్పు కరెన్సీ నోట్లకు బదులుగా, ఆ నోట్లను తారీ చేసే ఆధికారం కలిగిన కేంద్ర ధనాగారం కాని, ప్రభుత్వంకాని బంగారు నాణెములను ఇస్తుంది. రెండవది టంకాలలో బంగారం ఇస్తే, ఆ బంగారం అంతటితోనూ నాణెములను ముద్రించి ఆ బంగారు నాణెములు తెరిగి ఇస్తారు. మూడవది బంగారం ఎగుమతి దిగుమతులకు వివిధమైన అటాకాలూ ప్రభుత్వం కల్పించదు. యుద్ధానికి ముఖ్యంగా కావలసిన ఆయుధ సామగ్రి, తదితర వదాత్తాలూ దిగుమతి చేసే నిమిత్తం దేశంలోఉన్న యావత్తు బంగారాన్ని ఉపయోగించడంతోసం మొదటి ప్రపంచ యుద్ధ

ప్రారంభంలోనే బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం నువర్ణ ప్రమాణాన్ని నిలుపుచేసింది. యుద్ధానంతరం తెరిగి దేశంలో ఆ ప్రమాణాన్ని తెరిగి ప్రతిష్ఠించాలి అనే బహుజనాభిప్రాయానికి అనుగుణంగా 1925లో బ్రిటన్ లో ఇంకో రకపు నువర్ణ ప్రమాణం ప్రవేశపెట్టబడినది. (Gold Bullion Standard). ప్రపంచంలోని ఇతర దేశాలలోనూ చాలవరకు ఈ నువర్ణ ప్రమాణం పునః ప్రతిష్ఠ జరిగినది. దీనికి కారణం అన్ని దేశాలలోనూ విపరీతమైన ద్రవ్యోల్బంబం జరగడం. అయోదేశాల కరెన్సీలకు దేశంలోనూ బయటూ విలువ కల్పించడానికి నువర్ణ ప్రమాణం ఏకైక సాధనంఅని ఆనాటి ఆర్థికవేత్తలూ ప్రభుత్వాల్నూ గాఢంగా విశ్వసించడంచేత తెరిగి ఆ ప్రమాణం అన్ని దేశాలలోనూ పునః ప్రతిష్ఠించబడినది. నువర్ణ ప్రమాణం వల్ల అంతర్జాతీయ వ్యాపారం కూడా యథాభ్యుదయంగా నెలకొంటుందనే విశ్వాసం కూడా ఆ రోజులలో ఉండేది. ఆ ప్రమాణం అమలులో ఉంటే అంతర్జాతీయ వ్యాపారంలో ఎగుమతి దిగుమతులలోని రేట్లూ బంగారం ఎగుమతి దిగుమతుల వల్ల పరిష్కరించబడతాయి. అంతేకాక, బంగారం ఎగుమతి దిగుమతులవల్ల వివిధ దేశాలలోని ధరలు సమానం అయి, అంతర్జాతీయ వ్యాపారానికి ఎంతో సహాయం కలుగుతుందని ఆనాటి ఆర్థిక శాస్త్రవేత్తల అభిప్రాయం.

కాని ప్రపంచంలో నువర్ణ ప్రమాణం అమలులో ఉండాలంటే అన్ని దేశాలకూ అన్యోన్య సహకారం ఉండాలి. ముఖ్యంగా ఏ దేశమూ కూడా ప్రత్యేకంగా కాని పరోక్షంగా కాని బంగారం ఎగుమతి దిగుమతులకు నిరోధాలు కల్పించకూడదు. అంటే, ఏ విధమైన వ్యాపార నిరోధం ఉండకూడదు. వ్యాపార నిరోధంవల్ల బంగారం ఎగుమతి దిగుమతులు సహజమార్గంలో

కాకుండా విచారిత మార్గాలలో జరిగి, చివరకు సువర్ణ ప్రమాణానికి విఘాతం కలుగుతుంది. అంతేకాదు, రెండు దేశాలకు వ్యాపారం జరుగు తున్నప్పుడు, అందులో ఒక దేశానికి ఎన్నడూ వ్యాపార నిముఖత్వం, రెండవ దానికి వ్యాపార సుముఖత్వం ఉన్నట్లుంటే, వ్యాపారనిముఖత్వం కలిగినదేశం రెండవదేశానికి సర్వదా బంగారం ఎగుమతి చెయ్యవలసి ఉంటుంది. అది ఎంతో కాలంపోవడం. అందువల్ల వ్యాపార సుముఖత్వం కలిగిన దేశం రెండవ దేశానికి కొంత మూలధనం ఎగుమతి చేసి, తద్వారా ఎగుమతి దిగుమతుల లావాదేవీలకు పాత్తు కలిగించవలసి ఉంటుంది. లేకపోతే సువర్ణ ప్రమాణం రద్దుకావడం తప్పిం.

రెండు ప్రపంచ యుద్ధాలకీ మధ్యకాలంలో సువర్ణ ప్రమాణ సూత్రాలను కొన్ని దేశాలు వాడించలేదు. ఆ దేశాలు ముఖ్యంగా ఫ్రాన్సు, ఆమెరికా. ఈ రెండు దేశాలలోనికి వ్యాపార సుముఖత్వం ద్వారా బంగారం ప్రవహించినది. సామాన్యంగా ఈ సువర్ణ ప్రవాహం ఆ దేశాల లోని ధరలను పెంచుచి వ్యాపార విముఖ త్వానికి, బంగారపు టెనుమతులకూ దారి తీసి ఉండవలసినది. కాని వైదేశాలు రెండూ ఇలాంటి సహజమైన ఆర్థిక ఫలితాలకు ఆడ్డంకులు కల్పించాయి. దేశంలోనికి బంగారం దిగుమతి అయినప్పటికీ, ఆక్కడి ధరలు పెరగకుండా ఆ దేశాలు కట్టుబట్టా చేశాయి. ఫలితం—ప్రపంచంలోని బంగారం అంతా ఆ దేశాలలోనికి వచ్చి చేరినది. అంతే కాదు, ఆ దేశాలు—ముఖ్యంగా ఆమెరికా—దిగుమతి సుంకాల ద్వారా దిగుమతులను నిరోధించాయి. అందు వల్ల ఆ దేశాలకు వ్యాపార సుముఖత్వం ఇంకా ఎక్కువ అయి, ఆ దేశాలలోనికి బంగారం ఇంకా దిగుమతి అయింది. దానివల్ల ఇతరదేశాలలో బంగారం కరువై ధరలు పడిపోవడానికి కారణ భూతం అయింది. ఏ దేశంలోనైనా ధరల మట్టం ఆ దేశంలో చలామణి అవుతున్న ధనం మీద ఆధారపడుతుంది. బంగారం కరువై పోగానే చలామణి అవుతున్న ధనం తగ్గిపోయి ధరలు పడిపోయి, చివరకు ఆర్థిక మాంద్యానికి దారి తీసింది.

వ్యాపార సుముఖత్వం సాధించి, తద్వారా బంగారం దిగుమతి చేసుకున్న దేశాలు ఇతర దేశాలలో పెట్టుబడికింద ఋణాలు ఇస్తే, ఆ దేశాల లావాదేవీలకు పాత్తుమిది బంగారం లిగి వ్యాపారసుముఖత్వం కలిగిన దేశాలనుండి ఇతర దేశాలకు ఎగుమతి అయి ఉండేది. అప్పుడు సువర్ణ ప్రమాణం రద్దుకాకుండా ఉండే అవ కాశం ఉండేది. కాని అదికూడా జరగలేదు. ఆమెరికా, ఫ్రాన్సుదేశాలు ఇతర దేశాలకు ఋణాలు ఇచ్చులేదు. అందువల్ల బంగారం లేక పోవడంచేత ఇతరదేశాలు సువర్ణ ప్రమాణాన్ని రద్దుచేయక తప్పినవికాదు. ఆమెరికా ఫ్రాన్సు దేశాలు స్వాభావంగా అంతర్జాతీయ సహకారానికి ఆడ్డంకులు కల్పించడంవల్ల ఆర్థికమాంద్యం సాధించింది; సువర్ణ ప్రమాణం రద్దయింది.

ఆర్థికమాంద్య చరిత్రను విశ్లేషించిగా సూచిస్తే చాలు. 1929-29 లో మ్యామార్కు వాల్ స్ట్రీట్ లో అంతవరకూ విచారితమైన హెచ్చుతగ్గులకు నెహ్యూరీటీల ధరలు ఒకసారిగా కూలి పోయినవి. ప్రాథమికంగా వ్యాపకాయిక దేశాలు—అందులో ముఖ్యంగా ఉత్తర దక్షిణ ఆమెరి కాలలోని వ్యాపకాయిక దేశాలు, ఆస్ట్రేలియా—మొట్టమొదట వెల్లిబిగ్గువి. ఆ తరువాత జర్మనీ, మధ్య పోషదేశాలలో విదేశ పెట్టుబడిదారుల నమ్మకం కగ్గిపోవడం మూలన ఆ దేశాలనుండి వారి పెట్టుబడులను తమ దేశాలకు మార్పు గోవడం మొదలెట్టేను. 1931 లో ఆస్ట్రీయా లోని అన్వాలర్ట్ బ్యాంకు, జర్మనీలోని డెస్ట్ బ్యాంకు దివాలా తీశాయి. బ్రిటన్ లోని నమ్మకం కూడా చెరిగిపోయింది. బ్రిటన్ లోని నిరుద్యోగ భీమా మొదలగు ప్రజాభ్యుదయానికి ఉపకరించే కానవాలమూలంగా ప్రభుత్వం తన వ్యయాన్ని ఆదాయానికి సరిపోయేట్టుగా తగ్గించుకో లేక పోయినది. బ్రిటన్ నుండికూడా నిదేశీయులు తమ ధనాన్ని ఇతర దేశాలకు మార్పుగోడం మొదలెట్టేను. దానిమూలన బ్రిటన్ లోని బంగారం ఇతరదేశాలకు విచారితంగా ఎగుమతి అయిపోయింది. బ్రిటన్ తాలూకు విదేశ కరెన్సీ రిజర్వులు మాయమైపో మొదలైనవి. బ్రిటన్ ఆమెరికానుండి, ఫ్రాన్సునుండి తీసుకున్న అప్పులు చాలలేదు. బ్రిటన్ సువర్ణ ప్రమాణాన్ని రద్దు

చేసివది. అంతకుముందే ఆమెరికా జర్నలి విషయంలో "మారటోరియం"ను ప్రతిపాదించినది. బ్రిటన్ లో ఎంతో కాలంనుండి ఆమెలుగూ ఉండిన స్వేచ్ఛావ్యాపారం రద్దుచేసింది. అన్ని దేశాలు కూడా తమ దేశంలోకి వచ్చే విదేశీపు సరకుల మీద దిగుమతి సుంకాలు వధిచేసియు, తదితర విధానాలవల్లా, ఆంతర్జాతీయ వ్యాపారానికి నిరోధాలు కల్పించాయి.

ఇది మూలంగా 1931 సెప్టెంబర్ లో బ్రిటన్ నువల్ల ప్రమాణాన్ని రద్దు చెయ్యడానికి ముందునాటి చరిత్ర. కాని ఈ చరిత్రతో మనకు ఎక్కువ నిమిత్తం లేదు. 1931 నాటికి, ఇప్పటికిగల పోలికలు, అప్పటి డివేల్యుయేషన్ వలన ఏర్పడిన ఫలితాలు, ఇప్పటి డివేల్యుయేషన్ వలన ఏర్పడబోయే ఫలితాలూ చర్చించడమే మనం చెయ్యవలసినది.

1931లో నాటిలాగే ఇప్పటినుండి డివేల్యుయేషన్ ముందునాటి కాలంలోకూడా బ్రిటన్ నుండి విశేషంగా బంగారం, డాలర్ రిజర్వులూ ఎగుమతి అయిపోతుండడం జరిగింది. అప్పుడు అది ముఖ్యంగా విదేశీ ములకు, బ్రిటిష్ ప్రజలలో కొందరికి బ్రిటన్ భూమి విలువలో నమ్మకం తగ్గి పోవడంవల్లనే జరిగింది. ఇప్పుడుకూడా అలాటి అవసరముకం హెచ్చవడం, వైగా ఆమెరికాతో వ్యాపార విముఖత్వం ఏర్పడడం మూలంగానే ఇది జరుగుతున్నది. బ్రిటన్ నుండి పౌనులను ఇతర కరెన్సీలలోనికి మార్చుకోవవసరం లేకుండా చెయ్యాలంటే పౌను మారకపు విలువ నిజమైన విలువకంటే ఎక్కువగా ఉండకుండా చెయ్యాలి. అంటే కాదు. పౌనులను ఇతర కరెన్సీలలోకి మార్చడం కష్టంతో కూడుకున్న పనిగా కూడా చెయ్యాలి. 1931 డివేల్యుయేషన్ తో అంతకుముందు నాటికి 10 మారుల ఎక్కువ విలువ ఉన్న పౌను, సరియైన మట్టానికి తీసుకురాబడినది. అంటే కాక, పౌనులను డాలర్లలోనికి గాని, ఇతర కరెన్సీలలోనికి గాని మార్చుతే అంతకుముందుకంటే తక్కువ డాలర్లూ, ఇతర కరెన్సీలూ వస్తవి కనుక పౌనుల మారకం నష్టపాయకం. ఈ కారణాలవల్ల పౌనులను ఇతర కరెన్సీలలోకి మార్చడం పూర్తిగా తగ్గిపోయినది.

ఇప్పుడు కూడా అదే కారణాలవల్ల పౌనులను డాలర్లలోకి మార్చడం తగ్గవచ్చును. రెండవది పౌనుల విలువ తగ్గిపోవడం మూలాన బ్రిటిష్ సరకుల ఖరీదు ఇతరదేశాలలో తగ్గి, బ్రిటిష్ ఎగుమతుల ప్రమాణం హెచ్చినది. అందువల్ల బ్రిటన్ లో ప్రజలకూ ఉండిన నిరుద్యోగం తగ్గి, అధికోత్పత్తికి, దేశసౌభాగ్యానికి దారితీసినది. కాని అప్పటికి ఇప్పటికి ఒక తేడా ఉన్నది. అప్పుడు బ్రిటన్, కొన్ని దేశాలు మాత్రమే డివేల్యుయేషన్ చేసినవి. ఇతర దేశాలు విశేషంగా తమ కరెన్సీల విలువను తగ్గించలేదు. అందువల్ల బ్రిటన్ కొంత లాభం పొందగలిగినది. కాని ఇప్పుడు పైర్టింగ్ దేశాలన్నీ తమ కరెన్సీల విలువను తగ్గించడం చేత బ్రిటన్ పొందగలిగే లాభం తక్కువ కావచ్చును. మూడవది బ్రిటిన్ లో 1931 సెప్టెంబర్ ముందు బంగారం ఎగుమతి మూలాన బ్రిటన్ లో చలామణి అయే డబ్బు తగ్గి ధరలు తగ్గిపోయినవి; వడ్డీరేట్లు హెచ్చయినవి; అందువల్ల పాశ్చాత్యమిశ్రమం కుంటుపడినది. అనాటి నుండి వ్యాపారముఖ్యత్వం మూలాన బంగారం ఎగుమతి తగ్గిపోవడమే కాకుండా దేశంలోని బంగారం దిగుమతి అనడం మొదలైంది. దానివల్ల ధరలు హెచ్చినవి; నిరుద్యోగం తగ్గినది. ఇప్పటి డివేల్యుయేషన్ వల్ల కూడా అలాటి ఆర్థిక ఫలితాలే ఉండవచ్చునని అర్థకాస్త్రజ్ఞుల నమ్మకం. 1931 నాటి డివేల్యుయేషన్ వల్ల బ్రిటన్ కూ, బ్రిటన్ అడుగు బాడలూ నడచిన ఇతర దేశాలకూ ఆర్థికంగా ఎంతో లాభం కలిగినది. దానివల్లనే ప్రపంచం ఆర్థిక మాంద్యాన్ని ఎదుర్కొడానికి అవకాశం ఏర్పడినదని అనడంలో అతిశయోక్తి ఎంత మాత్రం లేదు. డివేల్యుయేషన్ చెయ్యడానికి బ్రిటన్ అప్పుడు కూడా ఎంతో సంకయించినది. ముందుగా బ్యాంకు రేటును హెచ్చుచేసి చూసింది. దేశంలో చలామణి అవుతున్న డబ్బు తగ్గి పోడం మూలంగా వడ్డీరేట్లు బ్యాంకురేటుతో బాటు పెరిగినవి; విదేశ కరెన్సీ రిజర్వులు మాయమైపోయినవి; ఇతర దేశాల నుండి తెచ్చిన అప్పులు కూడా ఖర్చై పోయినవి. డివేల్యు

యేదనో ఈ సమస్యలన్నీ తీరిపోయాయి. బంగారం, ఇతర కరెన్సీ రిజర్వుల ఎగుమతి తగ్గిపోయినది, క్రమంగా పాను విలువలలో నష్టం వచ్చినది. దేశంలో వడ్డీరేట్లు తగ్గినవి. పారిశ్రామికోత్పత్తికి వికాసం చేసుకుంది. నిరుద్యోగం తగ్గినది. అంతర్జాతీయ వ్యాపారం యథాభార్యంగా సాగి ఆర్థిక మాంద్యం మాయమైపోయింది. ఆ విధంగానే, ఇప్పుడు కూడా డివేల్ప్మెంట్ ప్రపంచానికి చరిత్రలో ఒక నూతనపుటటు ప్రారంభించబోతున్నది. ప్రపంచంలో ఉత్పత్తి హెచ్చి, డిమాండ్ గాఢం, వృద్ధి కానున్నది అవి ఆర్థిక శాస్త్రవేత్తల అభిప్రాయం.

1931 నాటి డివేల్ప్మెంట్ కూ, ఇప్పటి డివేల్ప్మెంట్ కూ ఎన్నో పోలికలున్నాయనీ, అందువల్ల క్రిందటిసారి డివేల్ప్మెంట్ వల్ల ఏర్పడిన ఫలితాలు తిరిగి ఏర్పడడానికి అవకాశాలున్నాయనీ తేలింది. డివేల్ప్మెంట్ వల్ల ఎగుమతులు హెచ్చి, దిగుమతులు తగ్గుతాయనీ, ఇతర దేశాలకు ఎగుమతి ఆయే బంగారం, ఇతర కరెన్సీ రిజర్వులూ తగ్గిపోతాయనీ, వడ్డీ రేట్లు తగ్గడం మూలనా, ధరలు హెచ్చడం మూలనా, అధికోత్పత్తికి దోహదం కలుగుతుంటనీ ఇంతవరకూ జరిగిన చర్చ సారాంశం. కానీ 1931 నాటికీ, ఇప్పటికీ గల రేదాలు మనం చూచిపోయాడను. ఆ రేదాలు ముఖ్యంగా మూడు:

మొదటిది. 1931 నాటికీ ప్రపంచంలో ఆర్థికమాంద్యం చెలరేగుతూ ఉంది. ధరలు విపరీతంగా తగ్గిపోయాయి. వ్యాపకాయిక వదాల్కాలు మరి విపరీతంగా తగ్గిపోవడం మూలంగా వ్యాపకాయిక దేశాలు మరింత ఎక్కువగా నష్టపోయాయి. విదేశ వ్యాపారం భూత్రిగా ప్రభించిపోయింది డివేల్ప్మెంట్ ద్వారా ధరల మట్టాన్ని హెచ్చించడానికి, వ్యాపకాయిక పారిశ్రామిక వదాల్కాల ధరల మార్పులలోని రేదాలను నరికివేడానికి, విదేశ వ్యాపారాన్ని యథాభార్యంగా నెలకొల్పడానికి, వివిధదేశాలు అలాగూ డివేల్ప్మెంట్ చేశాయి. ఇప్పటి వరకేమీ చేయి. యుద్ధానికి పూర్వం నాటికంటే ఇప్పటి ధరలు అన్ని దేశాలలోనూ ఎక్కువగానే

ఉన్నవి. మన దేశంలో 1939 నాటికంటే కూడా ధరలు 3.3 రెట్లు పెరిగినవి. ఇంగ్లండులో 2.2 రెట్లు, అమెరికాలో 1.7 రెట్లు పెరిగినవి. ఈ లెక్కలనుబట్టి నేటి డివేల్ప్మెంట్ ఆశయం ధరలను ఇంకా పెంచడం కాదని తెలియగలదు. డివేల్ప్మెంట్ ప్రస్తుతపు ధరలను స్థిరీకరించడానికి మాత్రం ఉపయోగిస్తుంది లేదా వివిధదేశాలలోని ధరలను యుద్ధానికి పూర్వంకంటే సమానంగా హెచ్చు చెయ్యడానికి కూడా ఉపయోగిస్తుంది. అంటే అన్ని దేశాలలోనూ ధరలు ఒక్కతీరున పెరగలేదు కనుక, ఈ హెచ్చు తగ్గులను సమానం చెయ్యడానికి ఉపయోగపడుతుంది ఈ సాధనం. ప్రస్తుతం బ్రిటన్ లో ధరలు ఎంతవరకూ పెరిగేయో, అంత వరకే ఇతరదేశాల ధరలను హెచ్చించడం; లేదా అమెరికానికి తగ్గించడం-డివేల్ప్మెంట్ ద్వారా సాధించవచ్చు. ఇంగ్లండులో ధరలు 2.2 రెట్లు పెరిగినవి. మన దేశంలో 3.3 రెట్లు పెరిగినవి. డివేల్ప్మెంట్ ద్వారా రెండు దేశాలలోనూ ధరలు ఇంకా పెరగవచ్చును. ఈ పెరుగుదల రెండు దేశాలలోనూ సమానంగా ఉండేట్లు నిర్ణయించి, స్థిరీకరించడం జరగవచ్చును. కానీ, ఇప్పటికంటే ధరలను పెంచి, తద్వారా ఉత్పత్తికి దోహదం కల్పించడం ఈ నాటి డివేల్ప్మెంట్ ఆశయం కాదు.

1931 నాటికీ ఇప్పటికీ ఉండే రెండవ రేదా అంతర్జాతీయ వ్యాపార పరిస్థితులకు సంబంధించినది. అప్పటిలో చాలవరకు స్వేచ్ఛా వ్యాపారం అన్ని దేశాలూ సాగిస్తూఉండేది. విదేశ వ్యాపారంలో ఎగుమతి దిగుమతులపై నిర్బంధాలూ, దేశీయ వ్యాపారంలో కుట్రాల్లూ అనాడులేవు. ప్రస్తుతం ఈ నిర్బంధాలవల్ల ఆర్థిక ఫలితాలు శాస్త్రరీత్యా కలగవలసినవిధంగా కలగటానికి అవకాశాలులేవు.

మూడవది 1931 లోనూ, ఇప్పుడూ వడ్డీ రేట్లలోనూ, బ్యాంకు ఋణాలకు నాలంపించిన పరిస్థితులలోనూ రేదా ఉన్నది. 1931 లో వడ్డీ రేట్లు చాలా ఎక్కువగా ఉండేవి. కావలసినంతగా పెట్టుబడి దొరికినా, హెచ్చువడ్డీరేట్ల వల్ల ఎక్కువ లాభాలు మిగిలేవికావు. అందువల్ల

ఉత్పత్తి పంటపడినది. కాని ఇప్పటి పరిస్థితి వేరు. యుద్ధానికి పూర్వం కొంతకాలంనుండే ప్రభుత్వం ఆపలంబించిన "చపకడబ్బువిధానం" (cheap money policy) పట్ల పట్టి రేట్లు తగ్గించాయి. పట్టి రేట్లను తగ్గించడం పట్ల ఉత్పత్తి పెరుగుతుందని ఆమోదానికి వీలులేదు.

దీనినిబట్టి ఇప్పటి డివల్పుయేషన్ చరిత్ర ఇదివరకు దానివలె ఉండదని రుజువువుతుంది. కాని, ఎగుమతుల పెరుగుదలపట్ల కేబినెట్ ఉత్పత్తి

పెరుగుతుంది; బంగారం, ఇతర రిజర్వుల ఎగుమతి తగ్గుతుంది; నిరుద్యోగం తగ్గుతుంది; ఆర్థిక మాంద్యం వాయిదా పడుతుంది; ఈ ఫలితాలు అప్పుడే (బ్రిటన్ లో కలిగినవి. నెప్టెంబర్ 10వ తారీఖునుండిటి) వతాగీతువరకూ, బ్రిటన్ బంగారం డాలర్ రిజర్వులు 20 మిలియన్ పౌండ్లు పోయినవి. అయితే, ఇది ఎగుమతులపరిమాణం పోయినందువల్ల కలిగినదో, స్పెర్లింగ్ విలువ తగ్గినందువల్ల ఏర్పడినదో నిర్ణయించడం ఇప్పటిలో కష్టం.

ప్రిశంకుని ఏకాంత సేవ

ఏ. ఎల్. నరసింహారావు

నీవు కూడా నాబోటివాడివే ననే ఉద్దేశంతో నీకు యీ పంకతి చెబుతున్నాను. నేను అటు భవితవర్గానికి చెందను; ఇటు కార్మిక వర్గానికి చెందను. లేక నేను మధ్యతరగతి వాణ్ణి కాదు. నాకు అస్తిపాస్తులు లేవు. నేను కార్మికులు చేసేదని చేయలేను. నా మెదడుమీద రెక్కలమీద ఆధారపడి బ్రవణాన్నిదే. నీవు కూడా నా తరగతివాడివే అయితే నా నలహాటం గురించి ఆలోచించు.

దబ్బు లేనివాడు ఎంత చిత్రకుద్ధితో పని చేసినా, ఎంత నీతిగా ప్రవర్తించినా దానిని మార్పించేవారు లేరు. అది కేవలం నీ అనవరత ప్రతినిధింజం. నీవు ఎలా బ్రతుకుతున్నావో, నీ సంపాదనతో నీకు ఎలా గడుస్తున్నదో అనే ఆలోచన ఎవరికీ పట్టదు. నీవు కాపైన్ సిగరెట్ కాల్చువో - సుదేశానికి తావిచ్చావన్న మాటే. నీ ఆరవచాకిరికి ప్రయోజనం ఏమీ వుండదు. ఆదంతా ఎవరిని ఉద్ధరించేందుకు? నీ మరీ బద్దలుకొట్టుకొని రాల్చిపోగలు చాకిరి చేయడం నీ వెళ్ళాం పిల్లల్ని పదులు పడనో బెట్టేందుకు తప్ప మరొండుకు కాదు. నీకన్నా కార్మికుడి పని యీ రోజుల్లో ఎంతో మెరుగు. నీవు ఇటు కార్మిక వర్గానికి చెందవు; అటు భవిత వర్గానికి చెందవు. నీది ప్రశంకు స్వర్గం. పూటాలు, భావాలూ ఎంతో ఆధునికతరమైనవిగా ఉంటాయి. కాని నీస్థితి కార్మికుడి స్థితికన్నా కూడా దుర్భరంగా వుంటుంది.

నీ ఆధునికతర భావాలకు నీ ఆర్థిక స్థితికే పెద్ద సంఘర్షణ సహజమే. మంచదార రూపాయి పావలా. మిడతకాయలు రూపాయి పావలా. దియ్యం రూపాయికి పై తక్కువ మానేడు. నీ జీతం-మహా అయితే మందరూపాయలు. అమ్మ బాబో! మందరూపాయలే. గుండె బేళా కెత్తుతుంది వై తుగలిచారీకి, కాని మందరూపాయలతో నీవు నీ కొర్రు, పిల్లలు ఎలా బ్రతుకున్నారా అని ఏ పెద్దమనిషీ - కాంగ్రెస్ మంత్రులతో సహా ఆలోచించడు. భవితవర్గంవారి సిగరెట్ల ఖరీదంతకాదు నీ జీతం.

నీ పరిస్థితిని ఎవరూ సానుభూతితో అర్థం చేసుకోలేరు. నీవని అటునుయ్యి, ఇటుగొయ్యి, కొంతకాలం గడిచేసరికి నీలో సహజంగా నిగ్గునూ, నిరాశ, అసహనం బయలుదేరుతుంది. ఆ పరిస్థితిలో అన్న గౌరవాన్ని చంపుకొని తమను తాము చవకగా అమ్మేసుకొని పశు తుల్యు తాతారు. జీవనోపాధికి గడవక, వేరే మార్గం లేక ఆది నీ ఏ కి, దుర్వృత్తులకు పాల్పడతారు. మనం లంచగొండితనం అంటున్నామే అది ఇలా బయలుదేరిందే. చాలీచాలని జీతాలవార్తకు ఇంకా మార్గం ఏముంది?

ఈ నాటి సంఘర్షణకు నీ సైతిక పతనానికి దారితీస్తున్నది. నీ ఉన్నతభావాలూ, ఆశయాలూ ఎందుకు పనికిరాకుండా పోతున్నాయి. ప్రస్తుత సాంఘికవ్యవస్థ నీన్న పరితుణ్ణి చేసివేస్తున్నది. నీది చిత్రకుద్ధి! నిలువ శూన్యం.

నాక సినిమా ప్రాధ్యారంభ మిత్రుడున్నాడు. అతడు వ్యాపారాన్ని

సత్యాగ్రహం

రాయవలసిందిని నన్నొక కురిక వారుకోరాదు. చిత్రాల పొడుగు

కళ గాను, కళను వ్యాపారంగానూ వదులుతూ ఉంటాడు. అందుచేత నాకు ఆతనంటే గౌరవం. పిమ్మట వ్యాపారస్తులు తమకిందవని చేసేవారికను శక్తిరీమాత్రమేగొంటారు, కానినామిత్రుడుమకు స్వల్పం కూడా కొంటాడు. అతనికి అమ్ముడు పోవటానికే ఏదో అనందం ఉండి ఉండాలి. లేకపోతే అమ్ముడు పోదామని అంతమంది తనానికా గాదరు.

నా ప్రాధ్యారంభ మిత్రుడికి నాకూ చాలా బంధువులూ అభిప్రాయాలు కలియవు. బాగుపడే గీత లేనివాణ్ణి కావటం చేత నేను ఒకే తాటి మీద నడుస్తుంటాను. అతను బాగుపడే గీత పలుకాడు కనుక కప్పదాట్లు చేస్తూ ఉంటాడు. ఉదాహరణకి, అతను ఎప్పుడు వ్యాపారాన్ని కళ అంటాడో, ఎప్పుడు కళను వ్యాపారమంటాడో నేను చచ్చినా ఉంటానంటేను.

తాను పెట్టుబడిదారు కావటమే కాకానికే ఉద్ధరించని ఒకసారి అంటాడు. తన లాభాల కోసం దేశమంతా నష్టపడినా సగవాలేదంటాడు మనోసారి. పై పెచ్చు ఈ రెండూ రెండు సిద్ధాంతాలు కావంటాడు.

అయినా నా కతనంటే గౌరవం ఎందుచేతనంటే అతను ఎవరూ చేయలేని పనులు కొన్ని చేయగలడు. ప్రభుత్వాన్ని గడ్డిపోచకింద లాగి పోయ్యగలడు. తాను చిత్రాల ద్వారా "ఎంటర్టైన్మెంట్" ఇస్తున్నానంటూ ఆ చిత్రాలలోనే, ఆత్యవసర సమస్యలు ఎదుర్కొనటానికి ప్రభుత్వం చేసే ఏర్పాట్లను దుమ్మెత్తి పోయ్యగలడు. అతని చిత్రాలు సెన్సార్లకు ఎచ్చే సమయానికి సెన్సార్ల సభ్యులు "విడవవ్వద్దం" అంటారట్లే ఉంది: పడవలసినచోట కూడా కత్తెర పడదు.

ఇండియాలో తయారయే చిత్రాల పొడుగు పరిమితం చెయ్యాలా అన్న సమస్యను గురించి

పరిమితం చెయ్యవలసిందేనంటూ వ్యాసంరాసి జేబులో పెట్టుకుని నా ప్రాధ్యారంభ మిత్రుడి దగ్గరికి వెళ్లాను. ఆయన నావ్యాసం చూసి, "నువ్వు చాలా పొరపాటుపడ్డావు." అన్నాడు.

"నేనాట్లే పొరపాటు పడ్డాననుకోను. ఈ సమస్య అన్ని వేళ్లకుంటే ఇందులో చర్చించారు" అన్నాను.

"నీ వాదవలన్నిటికీ నేను సమాధానం ఇవ్వగలను," అన్నా డాయన.

"ముడి ఫిలిము దిగుమతిసరుకు. మనం ఎంత పొడుపుగా వాడుకుంటే మన ఆర్థికస్థితి అంతబాగా ఉంటుంది. మనసినిమా చిత్రాల ఎగుమతిసరుకుకాదు."

"నా చిత్రాలు మలయా, సింగపూర్, బర్మా లకు పోతాయి."

"సముద్రంలో కాకిరెట్టె."

"అందరికీసరిపోయేముడిఫిలిములేదంటావా?"

"ఉండవచ్చు. కాని దానిని ఎంత తక్కువగా వాడితే అంత మంచిది. మన అంతర్జాతీయ వ్యాపారమంతా తగులు వ్యాపారమే. మన సినిమా కెమెరాలూ, సౌండు ఎక్స్ట్రా మెంటూ పైనుంచే రావలసి ఉంది. అది అసవసరంగా అరిగిపోవటం మంచిది కాదు."

"తూర్తి అయిన చిత్రాల పొడుగు నంబే పిన్టే ముడి ఫిలిము వాడకం తగ్గుతుందనీ, సినిమా పరికరాల ఆరుగుడల తగ్గుతుందనీ నీ కెవరు చెప్పారు? 18 వేల అడుగుల చిత్రానికి వట్టే ఫిలిముకంటే 11 వేల అడుగులకు ఎక్కువ వెగెటెవూ, ఎక్కువ సౌండు వట్టవచ్చు. అది నా అనుభవం."

"ఒక్కడి అనుభవం ఒకసారి ఆ విధంగా ఉండవచ్చు. 300 చిత్రాలమీద చూసేటట్టుంటే విధిగా తక్కువ పొడుగు చిత్రాలకు తక్కువ ముడి ఫిలిం పడుతుంది—అందరూ పెరివెభవరైతే తప్ప."

“అట్లా అయితే చిత్రాల సంఖ్య తగ్గించుకోవచ్చుగా? ముడి ఫిలిం రేషన్ చేసి ఇస్తే మేం నాలుగు చిత్రాలు తీస్తామో, ఒక చిత్రమే తీస్తామో, మాగోల మాడీ! ఫిలిము పొడుగు తగ్గించాలని పంకమే?”

“ఇందులో పంతా లేమీలేవు. ఇదొక సూచన. ప్రభుత్వంవారు తమ జోక్యంలేకుండా మిమ్మల్ని పొడుగు తగ్గించుకోమంటున్నందుకు సంతోషించక, కళ్ళను ఫిలిం రేషను చెయ్యమంటా వేండుకు!”

“ఫిలిం పొడుగు తగ్గించమనటం జోక్యం కాదు! క్షమించరానిజోక్యం! నా చిత్రం ఇంత పొడుగుందా? అని ప్రభుత్వం చెబుతుందా? ఇది కళ! కళనిరంకుళం దీనికి ఎవరి హద్దూ ఉండరాదు.”

“అదే హద్దులూ ఉంటూనే ఉన్నాయి. నీ కళ దాని హద్దుల్ని అడే! మానుకుంటున్నదని నేను నమ్మకు. పొరపాటునకూడా నీ చిత్రాలు మూడు వేల అడుగులలో ముగియగా నేను చూడలేదు. 30 వేల అడుగులకు పోగాకూడా చూడలేదు.”

“నేను రీయవలిస్తే 3 వేల అడుగుల్లో ఇమిడే కథలూ, 30 వేల అడుగులకు పోయే కథలూకూడా ఉన్నాయి.”

“11 వేల అడుగుల్లో ఇమిడే కథలేనాలేవు?”

“అవీ ఉన్నాయి. నేను వాటిని రీయకు.”

“ఏం?”

“ప్రేక్షకులు చూడరు. ప్రేక్షకులకు అక్కర్లేని చిత్రాలు తీసి దివాలా ఎత్తటానికా ఇక్కడ కూచున్నాను? నేను చేసేది వ్యాపారం.”

“నీ దింతకూ కళా? వ్యాపారమా?”

“కళా వ్యాపారం.”

“ఇదం బ్రాహ్మమిదం క్షాత్రంగా ఉంది నీ బుని. 11 వేల అడుగులు చిత్రాలు చూడరని నీ శెట్టా తెలుసా?”

“దబ్బొచ్చేది ఎప్పుడూ పొడుగాటి చిత్రాలకే. ఎకాడమీ ఎవార్డులన్నీ పొడుగాటి చిత్రాలకే.”

“భారీ అయిన కథకుండ్లీ, కళాదృష్టి పొడుగుగా ఉండవలసిన చిత్రాలకు ధర్మియను పుచ్చుకోవచ్చుగా, ప్రస్తుతం కథలేకుండా పొడుగున్న చిత్రాలుకూడా ఎంత కలనొప్పిగా ఉన్నాయో!”

“ఎవరూ ధర్మియనిచ్చేది? ఏ చిత్రానికి ధర్మియనివ్వాలి? నిర్ణయించే మగవాడెవడు? చిత్ర నిర్మాణం కళ. ఉక్కుకోటాలూ, సిమెంటు కోటాలూ మంజూరు చేయటమా?”

“మల్లీ చిత్రనిర్మాణం కళ అయిందా? నీ కళా చిత్రాలకు నిన్నురు చేస్తున్నారే, మాట్లాడవే?”

“నిన్నురు పద్ధతికూడా బాగాలేదు. నేనదిదాగుండునలేదు. అయినా దానికి దీనికి సావధ్యం లేదు.”

“మనం ఇంతవేపు మాట్లాడిరా నాకు నా అయిన సమాధానాలు రాలేదు. చిత్రాల పొడుగు తగ్గటంవల్ల లాభం ఉందనే నాకు తోస్తున్నది. ఈ వ్యాసం పులిక కిచ్చేస్తాను. ఒక్క విషయం నూటవరకకు అడుగుతాను. ప్రభుత్వం చిత్రాల పొడుగు తగ్గించదలిస్తే ఏం చేస్తావు?”

“చిత్రనిర్మాణం మానేస్తాను.”

“అట్లాగైతే నవ్వుపడతావు గాని, 11 వేల అడుగుల చిత్రాలు తీసి నవ్వుపడవన్నమాట.”

“పోతున్నావా? ఆవ్యాసం మాటేమిటి?”

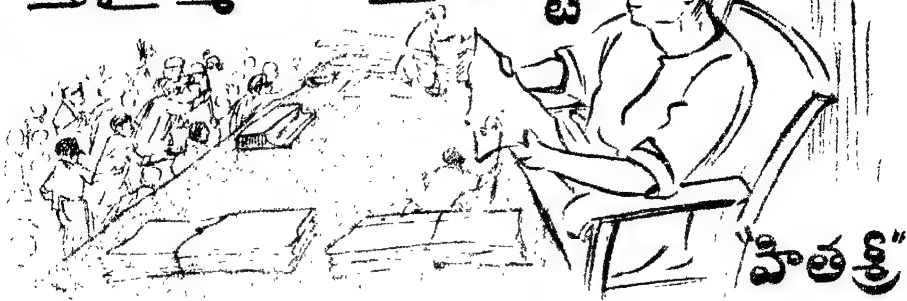
“పులిక కిస్తాను.”

“అది పులిక కిస్తే నేను నా వ్యాపారమంతా అమ్మేసి బీదలకు దానం చేసేసి సన్మసింది కొండ గుహలో కూర్చుని జకమ్మ చేస్తాను. ఇది మమ్మీ టికి నిజం!”

నా మిత్రుడు సత్యాగ్రహంకోకి దిగాడు! ఇది పుణ్యభూమి కనక ఇక్కడ పెట్టుబడిదార్ల సత్యాగ్రహం చేయగలరు. చైతెకంగా నా మిత్రుడి సత్యాగ్రహం నమ్మ జయించేసింది. దాని మహాత్మరకత్తీ నా మృత్యుం బలిపర్తి చెంది, రెండు భూర్తిగా నడిచి, “మిత్రమా, నీ నిందాకడినుంచీ చేసిన పాదాలూ గల తప్పులన్నీ గ్రహించాను. నాకు జ్ఞానోదయ మయింది. ఇందులో ఈ వ్యాసం ఇప్పుడే తగలబెట్టెనున్నాను.” అంటూ నా వ్యాసానికి సువర్ణపట్ల వేలిగించి అంటించాను.

“పాపం, పులికకు వ్యాసం లేకుండా పోయింది. మల్లీ మామని ఎక్కడ రానుకుంటావు. ఇది తీసుకుపోయి పులిక కియ్యి. అందులో ఏమున్నదీ నువు చూడకుకూడా అవసరం లేదు” అంటూ నా మిత్రుడు నాకోక సైక్లోప్టులు చేసిన కట్ట ఇచ్చాడు.

కొత్త డెర్మన్ డెత్తబుట్ట

కొత్తగా ఎప్పుకోబడ్డ వైర్లక్ గారికి వారి పనిచేతులూ, అపరిచితులూ తమ శుభాకాంక్షలు తెలుపుతూ రాసిన కొన్ని ఉత్తరాల్లో, చదివి ఆసందించ తగ్గ కొన్ని ముఖ్యభాగాలు ఉడహరిస్తున్నాను. ఈ ఉత్తరాల మీది సర్వస్వామ్యాలూ వైర్లక్ గారి చెత్తబుట్టవే. నవన ఉత్తరాల సృష్టికర్తల పేర్లు ప్రకటించటానికి అనుమతి నిరాకరించ బడ్డది.

పేర ఆప్తమిత్రుడు :

“...శుభ్ర వైర్లక్ అయినావని నేను వైర్లక్ అయిపట్టుగానే ఆనందిస్తున్నాను. నువ్వెరికి అక్కడ అయివున్నావని నాకు ఎవరు వైర్లక్ అంటేనే? నువ్వం ఒకరినూ ఒకరం ఎప్పుడు కాదన్నాం గనక? నవనలు నేనుకొన్ని విచ్చిన్నం చేసుకోవరి శుభ్ర రుజుల్ని చేస్తావని నాకు అందుల విశ్వాసం ఉంది. శుభ్ర ఆదగకుండానే. నవనలతో నవన నిర్వహించడానికి నాకు అంతా నలవం ఇట్లా ఉండగలను...”

ఒక దూరపు ముట్టం :

“...నా నాడు వైర్లక్ అని చెప్పకొంటావని నాకు చాలా సంతోషంగా ఉంది. శుభ్ర నవనాకృతి నీరు నిలబెట్టావు. నేనిప్పుడు తలెత్తుకు గర్వంగా తిరగబడుతున్నాను. మొన్నే మయించకున్నావా? మా కండ్లవాడు వైర్లక్

లేకునని నా బస్టిగాచ్చాడు కాస్త చని ఉండి వాటి బస్టిగోడ్లు నూలు సరిగ్గా తెలివ్— ఇంకా సుద్రవిధానా- నవనేవునింది నైకిల్ వానిచ్చాట్ట- ప్రాండు మీదున్న పాలీకు దబా యించాట్ట. కాస్త తెలివిగల ఘటం గనక, ‘నేను వైర్లక్ గారి ఫూనా ఫూనా’ అని గమనం చెసుకు లేకుండా ఒకేసరికి కవిస్తేటుల్ తిప్పుకున్నాట్ట. ఎవడినో! అయినా వాడినో గార్నింగిస్తే...”

ఒక సుపరిచితుడు :

“అభివృద్ధి-పాత వైర్లక్ నే నువ్వే నవన. అంతేకాదు ఇంటి ఎదురుగా పి చెత్త దబ్బా నే నూరాడు. వాడికి నవనాత్మ పెట్టుకునే పీటెటె నేను ఇచ్చాళ్ళనుందీ నవనాను. నవన దబ్బాకొడుం ప్రాసక్రెష్టుత్వం కలిగిస్తావని మనోభావనగా అనిపిస్తున్నాను. మరో నవన. నా ఇంటికి చెవిళ్ళవకల ఉన్నవ...మీకు వ్యతిరేకంగా వోయి చెకాడు. ఈ దబ్బా అయిన ఇంటిముందు ప్రాసక్రెష్టుత్వంగా. ఏదైతే ఇంకాంటి మరో దబ్బానూడా అక్కడికి తరలించకు నుంది...”

ముఖపరిచయం ఉన్న ఒక వర్తకుడు :

“అయ్యో, మీరు వైర్లక్ నావటం నా అద్దెప్ట. తమరి పిల్ల లెక్కనూ నా కొట్లోనే కావలసివన్నీ కొంటూ ఉంటాను. దయవుంచి మీ ఆఫీసు సిబ్బంది నూవత్తా వాళ్ళ కవనర మైన వత్తులన్నీ నావగ్గరే కొనవలసిందిగా సిఫారసు చేయగలండులకు మనవి. ఈ మధ్య నేను నేషనల్ సామాన్యనూడా తెప్పిస్తున్నాను. ఒక సంతోషంనూడా తమ ఆఫీసుకు కావలసిన

“వైఫాలిలు వస్తారా వ్రాత పరికరాలకి వెంటనే అర్జీలు ఇప్పించగలండు. తమ ఘనమైన మిక్కిలిగా ప్రార్థిస్తున్నాను. మన ఆబ్బాయిలకు కావలసిన ఎక్సర్ సైజు ఫుల్లకాలు ఇప్పుడే తమ ఇంటికి పంపించాను...”

ఒక అంతరంగికుడు :

“...చాలా సంతోషం - చూడూ, మన నుల్పారావుగారి మూడోవాడు స్కూల్ డైరెక్టర్ గా ఉన్నాడు. మన అఫీసులో వేషకుంటే బావుందా? మనకి కావలసినవాడు. ఖాళీలు లేవంటావేమో? ఈమధ్య ఓ ఇంటర్మీడియట్ ప్యాషను నవాజ్టి గొత్తగా వేషకున్నారటగా? ఇంటర్ ప్యాషనునివాజ్ కెక్కడో ఉద్యోగం దొరక్కపోతుంటే? ఏమంటావ్? అన్నట్లు... ఆఫ్ఫర్ డివిజన్ క్లర్కుగా ప్రమోషన్యేట్లు చూడు, పాపం బీదవాడు, మన్ని ఆశ్రయించుకుని తిరిగేవాడు...”

ఒక ఫర్నిచర్ వర్క్స్ ప్రాప్రయిటరు :

“...తాగడ తమరు చాలావేయించినపుడు చెక్క సామగ్రి యావత్తు నేనే పట్టయిపోయియున్నాను. ప్రస్తుతము తమరు కవున్సిలులో కూర్చోటానికి చక్కటి రోజ్ వుడ్ చెయిల్ ఒకటి అర్జి రిప్పిస్తారని ఆకపెట్టకుని యున్నాను. మన మునిషిల్ హైస్కూల్కి ఫర్నిచర్ ఆఫ సరమని తెలుస్తూ యున్నది. తమరు ‘ఉం’ అంటే బెంటరు పెట్టకొగలనాడను. తమ దయ...”

ఒక క్రేయోంభిలాషి :

“...చైర్మన్ గా ఎన్నుకోబడ్డప్పటినుంచీ తమరు సాజరియో విందుల సంఖ్య హెచ్చుగా ఉంటున్నది. నాచే కనిపెట్టబడిన ‘వాతాపి శీర్షం’ మాత్రం ఎట్టి విధమైన అశీర్షవాదానినైనా నా మాతృగలవు. ఒక్కసారి వాడి చూడగా మీరే తెలియగలదు. తమవంటి ప్రముఖులు వాడేమాలి కర్మఫిల్లు దయచేసిన నా మాత్రం బహు ప్రచారముగలిగి లోకమునకు గొప్పమేలు జరుగును.”

ఒక దగ్గరి బంధువు :

“...మన పడమటి పొలం ఎన్నాళ్లకీ అమ్ముడు పోకుండాఉండు. మునిషిపాలిటీ కట్టణ విస్తరణ కథకాలు తయారుచేసి ప్లానను

కొనేట్లు చూడమండమా! కట్టణం పడమటివైపు అభివృద్ధి చెందటం మంచిదని నీకలుకుంటే బనియోగించి అధికారులకి నచ్చవెప్పలేవు? ప్రయత్నించు. ఈలావల ప్లాట్లనే ఉంచుతాను, బొత్తిగా ధర రాకుండా ఉంది. చివరికేమైనా. కనీసం పుకార్ల నా పడిలే మంచి ధర రాకొచ్చు. ఈ ప్లాన్స్ నాలే ఇదా మన పొలాలు అమ్ముడు పోవటమే కష్టం. నా పొలాలకి అనుగుణంగా నీ పొలాలు కూడా ఉన్నాయి. నాదేమిటి పెద్దవాడినైపోయాను...నీ విషయమే...”

ఒక ఓటరు మహాశయ్యుడు :

“...మీరు కాన్సిల్ గా ఒక్క ఓటు మెకానిటీతో ఎన్నికయారు. ఆ ఒక్క ఓటు నాదే నని మనవి చేస్తున్నాను. చివరిదాకా తటపటా యించి మీమీద నాకు ఉండకన్న అభిమానం వల్ల చివరికి తెలింది మీ పెట్టెలోనే నా ఓటు పడేశాను. నేను కనీసం చిత్తునేవనీ మీరు మన్నిపోరని తలస్తాను. మీరు చూసుకుని తమ దయనం చేసుకుంటాను...”

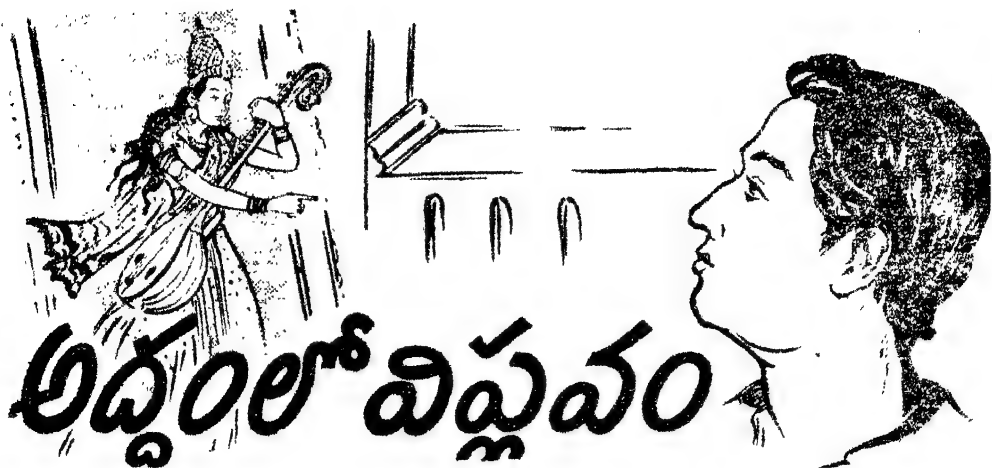
ఒక స్నేహితుడు :

“...ఆవునాని మా ఇంటికి అంత పన్నేమిటయ్యూ? ఏదీనీ పలుకుటడి ఎంత గొప్పదో చూద్దాం—కన్న ఎంతవరకు తగ్గించగలవో తగ్గించుమని!...నీకు తెలుసుగా? మా వీధి చివర ఉన్నాడే హనుకారు- ఆయన కమిషనరీకి ఇప్పుడని నా ఆభిప్రాయం- లేకపోతే అంత పెద్ద ఇంటికి అంతేనా పన్ను!...చర్చిషన్ లేకుండా గొడ్డకాకావేట్ట- వాడికోసారి చురుకు కలిగితే నీ మన తదాఖా తెలికు. అంత చేతకాని వాళ్ళునుకుంటున్నాడుకాబోలు”

“ఆకాశరామన్న” :

“గోముఖ వ్యాప్రాలు మీ వెంట తిరుగుతున్నాయి. మీరు ఎంతో సుందరమైన మంటున్న చైర్మన్ గా మీమీద విశ్వాస రాహిత్య తీర్మానం ప్రవేశ పెట్టడానికి కుట్రలు పన్నుతున్నాడు. ఆయన ఎక్కువగా చనువివ్వటం మంచిదికాదు. కాన్సిల్లోలో కొంతమంది మీ మీద విరుద్ధప్రచారం చేస్తున్నారు. సమయం చూసి వాళ్ళవాట్లు చేరిలో చిక్కించుకోటానికి మీరు ప్రయత్నించాలి...”

(సౌజన్యం : చైర్మన్ గారి చెత్తబుట్టు).

క్రమ తన గదిలో కూర్చుని 'విక్రమ మానవ సాధారణము' అనే గ్రంథము యొక్క ఆఖరు పేజీలకు అత్యుత్సాహంతో గానీస్తున్నాడు. అక్కడి గది అంతా పుస్తకాలతోనూ, కాగితాలతోనూ నిండిపోయి వున్నది. ఒక బీరువా కార్చిదాసు, హోమర్, పర్సీ, హాతన్, మిల్టన్ మొదలైన పురాతన కవుల ఉత్కృష్ట గ్రంథములతోనూ, మరొక బీరువా బాస్కెట్, గోల్డ్స్మిత్, కందుకూరి, బెర్నార్డ్ షా, టాల్ స్టాయ్, టాగూర్ మొదలైన తరువాత కవుల పుస్తకాలతోనూ నింపబడివున్నాయి. మూడో బీరువాలో కవి రాసిన కాకి తుక్క కథలు, నవలలు, నాటకాలు, గేయాలు, కావ్యాలు, రాజకీయ సాంఘిక గ్రంథాలూ పేర్చబడి వున్నాయి.

కవి తన గ్రంథరాజపు ఆఖరు పేజీ వ్రాయటం ముగించి, ఒక సిగరెట్టు ముట్టించి పురాతన కవుల పుస్తకాలన్నీ బీరువావైపు సగర్వంగా పొగ వదిలాడు. పురాతన కవులు తమతమ పుస్తకాలలోంచి బయటపడచ్చి చిరువత్సవో తనను ఆకీర్వించటం పొగవెనక మనగగా కనబడింది కవికి. కవి సంతోషంబట్టలేక తన పని లేస్తోన్నాడు సిగరెట్టు పొగని. గది అంతా పొగతో నిండిపోయింది. కవి హృదయం సంతోషంతో నిండిపోయింది. కాని ఆధునిక కవులంతా తమతమ గ్రంథాలలోంచి బయటపడి ఏకగ్రీవంగా 'నీ గ్రంథాల్లోని భావాలు బాగా

వట్టిన భావాలు, నువ్వు రాసేసంతా చెత్త' అనే టప్పుటికి హృదయంలోంచి సంతోషం మాయమై నిరాశ ప్రవేశించింది.

'నేను చెత్త రాస్తున్నానా?' విచారంతో కవి ప్రశ్నించాడు.

'అవును, ముమ్మాటికీ చెత్త రాస్తున్నావు' ఆధునిక కవుల కంటాల్ని ఎలుగెత్తి అన్నాయి.

కవికి మరి పోయింది. జాట్లు పీక్కుని ఒక సారి పూర్వకవులు ఆలంకరించిన అద్దాల బీరువావైపు చూశాడు. వాళ్లంతా చిరువత్సవో మళ్ళీ ఆకీర్వించేటప్పుటికి కవికి ధైర్యం వచ్చింది. ఆధునిక కవిసముదాయంవైపు తిరిగి అన్నాడు:

'లేను. నేను చెత్త రాయటంలేదు- చూడండి పూర్వకవులంతా నన్ను పట్టుకొనినందున్నారా?'

'వాళ్ళ బుర్రలకు బాగా వట్టింది. వాళ్ళ ఆభిప్రాయాలూ, భావాలూ యీ ఇరవయ్యో శతాబ్దంలో ఎదుకూ పనికిరాని చెత్తగా పరిగణించబడుతున్నాయి-కాబట్టి వాళ్ళని నువ్వు ఆభివందిస్తున్నారంటే నువ్వుకూడా చెత్తరాస్తున్నావన్నమాటే!'' వికృత కంఠంతో చాటాను, ఆధునిక కవులు.

కవి చెవులు మూసుకున్నాడు. కట్ట కూడా మూసుకుని కాసేపు ఆలోచించి ఉపన్యాస కోరణిలో గంభీరంగా అన్నాడు—

'లేదు, నేను రాసింది చెత్త కాదు, నా భావాలు బాగావట్ట లేదు. నా భావాలను మీరు అర్థం చేసుకోలేక చెత్త అంటున్నారు. నా గ్రంథాలను మీరు అర్థం చేసుకోవాలంటే

మీరు మరొక శతాబ్దం బతకాలి. అప్పుడు నా గ్రంథాలనూ, నా భావాలనూ, నా అభిప్రాయాలనూ ప్రపంచం ఎలాగైతే పొగుడుతుంది. నా అభిప్రాయాలకు అనుగుణమైన రాజ్యాంగాన్ని ఏర్పరుచుకొని ప్రపంచం ముఖస్తుంది. అందువల్ల నేను రాసింది చెత్తగాదు. నా గ్రంథాలను పొందిన పూర్వీకుల బుర్రలకు బూజు పట్టలేదు. వాళ్ళు రాసింది చెత్తకాదు. వాళ్ళ భావాలు బూజు పట్టినవికావు. పూర్వీకుల విశాల హృదయాలలోని భావాలు అన్ని శతాబ్దాలకూ వర్తిస్తవి. నా ఆత్మభూయకరమైన భావాలు మోక్షార్థం అర్థం చేసుకోటంచేతకాదు. మరొక శతాబ్దం తరువాత ఉండే ప్రపంచ పరిస్థితులతో నా ఉద్దేశ కాలకు పోల్చుకుని సరిమానుకునే దూరదృష్టి మీకు లేదు.'

కవి తన ఆవేశ ప్రారంభమైన పదాలాన్ని ముగించేటప్పుడే గదిలోని సిగరెట్ల పొగ అంతా కిటికీలలోంచి కలుపు పండుల్లాంచి మాయమైంది. దాంతో కవులంతా వాళ్ళ గ్రంథాలను మాత్రం అక్కడే వదిలి మాయమయ్యారు. కవి తన 'విశ్వమానవ సౌభ్రాతృత్వము'పైపు చూశాడు. వెంటనే అతడి పోయినసంతోషం తిరిగి వచ్చింది. ఆ వ్రాతప్రతిని ఆటూ యిటూ తిప్పి సంకృప్తితో కనలా తను అనుకున్నాడు — 'ఈ గ్రంథానికి నిలువ కట్టటం వీళ్ళ కరమా! — రాజ్యాంగాల్ని తయారు చేసేవాళ్లు యీ గ్రంథాన్ని అర్థంచేసుకో గలిగితే ప్రపంచం ఎంత సౌఖ్యవంతంగా వుండునో కదా!'

గ్రంథం అచ్చవుతుంది. అనేకమంది చదువు తారు. అర్థమయినవాళ్లు మెచ్చుకుంటారు. అర్థం కానివాళ్ళు అందులో విదో విశేషముందబట్టి అర్థం కాలేదని మెచ్చుకుంటారు. మరి కొంత మంది తన పుస్తకాలను మెచ్చుకోటం ఫాషన్ కాబట్టి మెచ్చుకుంటారు. ఎట్లాగూ ప్రజలు మెచ్చుకుంటారు కదా అని బురికలు పొగుడుతై. గొప్పగొప్ప పండితుల వద్దనుండి అభినందన పుత్తరాలు వస్తై — కవి సంతోషం వట్టలేక పోయాడు. తనని తాను చూసుకోవా లని ఎదురుగావున్న నిలువుటద్దంపైపు నడిచాడు. కవి అద్దంలో చూడగానే అతడి ముఖం వికృతమైంది! కారణం, తన ప్రతినిధిగా

బడలు నీగానమేకంగా సరస్వతి నిలువుటద్దంలా నిలువునా ప్రకృతమైంది!

'దేవీ — ఆజ్ఞ' అని సాక్షాత్కరించిన సరస్వతి మృదువదల ముందు మోకరిల్లాడు కవి.

'మత్స్య రాయటం మానెయ్. ఆదే నా ఆజ్ఞ.' సరస్వతి ది.వి.సి. శేడియోధ్వనితో అన్నది. కవి వెంటనే గొడ్డలి పెట్టి తలమీద బాది నట్టయింది. అతడు ముఖంపైకైతై సరస్వతి కళ్ళల్లోకి తీక్షణంగా చూసి అన్నాడు —

'దేవీ, పరిహాస మాడుతున్నావ్!'

'నీతోనా? — పరిహాసమా! సారస్వతానికి అధికారిణి అయిన సరస్వతీదేవి చెత్తతో కాని తాలవించే నీచకవితో పరిహాస మాడుతుందా?'

'దేవీ, సువ్యేనా మాట్లాడేది?' లేది నిలబడి వణిపోతూ కవి అన్నాడు.

'అవును నేనే — అబ్బాయ్, భ్రమ పొదులు. నీ గ్రంథాలను చూసి నేను గర్వంతో విర్రవీగటం లేదు. ద్రుంగి కృశించిపోతున్నాను. మత్స్య నానాచెత్తా రాసి వన్ను చిన్న బుచ్చుతున్నావు. లోకం దృష్టిగా నన్ను చాలా చవుకగా చేశావు.'

సరస్వతి మాటలు వినలేక కవి చెవులు మూసుకున్నాడు. గడ్డదస్వరంతో అతడిన్నాడు —

'దేవీ, నీ శూలాక్షరాలతో యీ దీనుణ్ణి చిత్రవధ చెయ్యటం భావ్యంకాదు. నిన్ను చిన్న బుచ్చే — లోకం దృష్టిలో చవుక చేసే-పుడేకం నా తెన్నుదులేదు. నిన్ను రంగురంగుల కాంతు లతో ప్రపంచముందు ప్రకాశించ చెయ్యటమే నా గ్రంథాల పరమావధి. ఉత్త చెత్త గ్రంథాలురావీ నీచకవిగా నన్ను వర్ణించటం దేది! తగని పని — దేవీ, యీ దీనుడి ముఖం ఒక్కసారి చూడు. ఈ దీనుడు రాసిన గ్రంథ సమాసాలను చుక్కసారి పరిశీలించి అర్థం చేసుకోటానికి ప్రయత్నించు.'

'నీ గ్రంథాలు అర్థం చేసుకునే తెలివి చదువుల సరస్వతిపైన నాకే లేదంటావా! — ముమ్మాటికి మత్స్య చెత్త రాశావు. నాకు తీరని అపకారిం చేశావు. ఇకపై నా మత్స్య రాయటం మానెయ్' సరస్వతి కోపాగ్రేకంతో అంది.

'ప్రజలంతా నా గ్రంథాలను నేజోళ్ళ పొగుడుకుంటేగా చెత్తరాస్తున్నావని మత్స్య నిన్ను నిందించటం అబద్ధమే దేవీ'

‘శుక్ర శక్త రాక్షసాశ్చ. ప్రజలంతా వాటిని పొగుడుతున్నట్లుగా శుక్ర నీ గదిలో కలలు కంటున్నావు—నిజంగా ప్రజలు నిన్ను పొగుడుతున్నారనీ నల్లనాకు తీరని ఆవకారం జరిగింది.’

‘ప్రజలు నన్ను నా గ్రంథాలనూ పొందుకున్నారంటే నేను నమ్మును. నీ మాట నమ్మనందుకు నన్ను క్షమించుదేవీ!’ అని కవి సరస్వతి ముందు నిలవలేక ధైర్యం సంపాదించుకొంటూనే తను కొత్తగా రాసిన గ్రంథం దగ్గరకు చేరుకున్నాడు. మనస్సు సుఖభావిత గురైనందువల్ల కవికి మతిపోయింది. కవికి మతిపోయే వయసులు సాధారణంగా రోజువుంటే, దానికి విరుగుడుగా ఆతడు సిగరెట్టు కాలుస్తాడు. కవి యిప్పుడు తూడా ఒక సిగరెట్టు వెలిగించి గ్రంథ సమీక్షగా సరస్వతి వద్దకు తిరిగివచ్చాడు. సరస్వతి మాత్రం మాట్లాడకుండా వీచాయివున్నది. కవికి సిగరెట్టు కావలసినంత ధైర్యమిచ్చింది. సాఫీగా సిగరెట్టు పొగవదుల్లా సరస్వతిలో అన్నాడు:

‘దేవీ, యీ గ్రంథాన్ని ఒక్కసారి చిత్ర గించు కర్వాశ అని చెత్త రచనో గర్వప్రపంచ రాజ్యాంగ రచనో నీకే తెలిసిపోతుంది.’

‘నీ గ్రంథం చదవవలసిన అవసరం ఇంకేమీ లేదు. ఇప్పుట్లా చెత్త రాసిన వాడిని ఇప్పుడు మాత్రం రాయవని నమ్మకమేముంది?—నిన్ను గురించి ప్రజలకువున్న అభిప్రాయం నీ కిప్పుడే తెలుస్తుంది. విను బాగ్రత్తగా’ అని సరస్వతి వీణ వాయించటం ఆపేసింది.

కవి చెవులాగ్ని వింటున్నాడు. ‘డాన్ డాల్ చెత్తకనీ, డాన్ డాల్’ అని ఆసక్తమంది ఏక కంఠంలో అవటం అవడికి దూరమించి మెల్లగా వివరణింది. కవి నోరు తెరుచుకుని ఇంటికెళ్ళవైపు చూస్తూ వింటూనేవున్నాడు. రాను రాను ఆ ధ్వని దగ్గరకు వస్తాన్నట్టుంది. దురొక్కసారి విగ్రహం ‘డాన్ డాల్ చెత్తకనీ, డాన్ డాల్’ అని అతి సమీపంగా వివరణితోనే కవి సరస్వతి వైపు చూశాడు. సరస్వతి వెనకగా అద్దంతో పెద్ద జనసమూహం బారులు తీర్చి నల్ల కేండాలు వట్టుకుని నిలబడివుంది. కవి తన కళ్ళకు తానే నమ్మలేక పోయాడు.

‘ఇప్పుడు చెప్పు-శుక్ర రాసినంతా చెత్త కాదా!’ సరస్వతి భంగుకుని చెప్పింది.

పోయే ధైర్యాన్ని సిగరెట్టు పొగతో అత్ర చేసి కాంతగంభీర స్వరంతో కవి అన్నాడు-

‘కాదు-మామూటికే కాదు’

కవి జవాబు విన్నగానే జన సమూహంలో కలవరం బయలుదేరింది. ‘డాన్ డాల్ చెత్తకనీ-డాన్ డాల్’ ‘తగల పెట్టండి చెత్త గ్రంథాలను’ అంటూ జన సమూహం ముందుకు నోచుకు వస్తోంది. కవి కుడిచేతున్నావున్న ‘విశ్వమానవ సామ్రాజ్యశ్వం’ కిందపడిపోయింది.

‘తగల పెట్టండి’ అని దురొక్కసారి జన సమూహం గొట్టమంది. దాంతో అతని ఎడమ చేతిలోవున్న సిగరెట్టు కిందపడి అంతకుముందు కిందపడిన వ్రాతప్రతిమిమి కుదొడ్డింది. ‘విశ్వమానవ సామ్రాజ్యశ్వం’ రాజాశోవటం మొదలు పెట్టింది.

‘ఇక నైనా రానుటం మానేస్తావా?’ సరస్వతి అడిగింది, అధికార స్వరంతో.

కవి మాట్లాడలేదు తగులబడుతున్న వ్రాత ప్రతివైపు కిలా ప్రతిమవలే చూస్తున్నాడు. కవి నూర్తూడగానే అతడి ‘విశ్వమానవ సామ్రాజ్యశ్వం’ తగులబడి బూడిదగా మారింది - జన సమూహం మాయమైంది-గది అంతా పొగతో నిండిపోయింది.

‘ప్రజలు నన్ను అర్థంచేసుకోలేక పోయినందుకు నేనంతగా విచారించటం లేదు శుక్రకుడా నన్ను అపార్థం చేసుకొంటున్నారంటే నా మృత్యువంటి రక్తమిందువుల్ని రాలుస్తున్నది. కానీ, దేవీ ఒక్క విషయం గ్రహించు. శుక్ర్యం చేసినావరే నిన్ను పూజిస్తాను-ఆరాధిస్తాను.’ కవి కన్నీటితో అన్నాడు.

ఇంకారాస్తావా? విజయగర్వంతో సరస్వతి అన్నది.

గంభీరంగా కవి అన్నాడు:

‘రాయ ను. కాసికంమీద రాస్తే తగల పెడదాదు. మృదయంలో రాడకుంటా, మృదయాన్ని ఎవరూ తగల పెట్టలేరు!’

సరస్వతి వీణ ఒక్కసారి మిటి చిరు నవ్వుతో అంతర్ధానమైంది. కవి పొగకు తట్టుకోలేక మూర్ఛిపోయాడు. నల్లటి విశ్వమానవ సామ్రాజ్యశ్వపు జగ్గి గాలి కెరి గది నలు మూలలా నృకల్లం చేస్తోంది. ఆ నృశ్యాన్ని నిలుపుటద్దం ప్రతిబింబించి చేస్తోంది.

నిరక్షరాస్యత ఒక మూలనించి పోగొట్టుబడుతూంటే, మరో మూల నుంచి మళ్ళీ దాపురిస్తున్నది. ప్రాథమిక పాఠశాలలను కల్గెత్తి చూడకుండాను, అనుభవజ్ఞులైన ప్రాథమికోపాధ్యాయుల సలహాలను మన్నించకుండాను, ప్రభుత్వం యీ సమస్య పరిష్కరించడానికి ప్రయత్నిస్తున్నది.

అందరూ చదువుకోవాలి: ఔనుగానె—

వెన్న వెల్లి సుబ్బారావు

ఈనాడు మనదేశ ప్రభుత్వాల నివారించవలసిన దుర్మార్గాలెన్నోవున్నాయి. అదిలా అన్నవస్త్రాల కరువును నివారించాలి. అటు వెనుక అవినీతిని నిర్మూలించాలి. వీటితోడు అప్పుకృతను, అంటురోగాలను, ఆర్థిక దుస్థితిని, అసారోగ్యాన్ని, మధ్యపాన మహారాక్షసిని, మలమత కక్షలను, మట్టిలదురాచారాలను, కష్ట శత్రులబాధలను, కమ్యూనిష్టుల వేధలను, నివారించి ప్రజలకు ముఖసంతోషాలను కలిగించవలసియ్యుంది కూడా. వీటన్నిటికంటే ముఖ్యంగా దేశప్రజలకు అవసరించుకొన్న నిరక్షరాస్యత పోయి. ప్రజలు జ్ఞానవంతులైతే మిగిలిన ఈతిబాధలన్నింటినీ ఉపాయాంకరాలతో కొంతవరకు వారే తొలగించుకునే శక్తి కలుగుతుంది. తమ హక్కు బాధ్యతలకు గుర్తించి, ప్రజలు ప్రభుత్వంలో సహకరించడానికి అక్షరాస్యత మిక్కిలిగా తోడ్పడుతుంది.

అక్షరాస్యత అంటే: ఎవరి మాతృభాషగా వారు వ్రాత, చదువు నేర్చి, ఉత్తరాలు, చిన్న పుస్తకాలు, పత్రికలు వదిలి అర్థంచేసికొని, యితరులకు చెప్పుగలకల్గిస్తూ, సామాన్య వ్యవహారాలలో అవసరమయ్యే లెక్కలు కట్టుకొనగలకల్గిస్తూ, కొంతవరకు లోకజ్ఞానమున్నా కలిగియుండడమని మలుపురి ఆభిప్రాయం. ఇందు నిమిత్తం మన ప్రభుత్వాలు ప్రాథమిక పాఠశాలలను పెట్టి, పెట్టిచి, కొట్టకొని భవముకు వెచ్చించుచున్నది. తర్కారువారు కాదు స్వయముగా నడుపుచున్న పాఠశాలలకేగాక, బోర్డు, మిషన్, ఎయిడెడ్ ఎరిమెంటరీ స్కూళ్ళనున్నా భవభూయము చేసి ప్రాథమిక విద్యార్థివృద్ధికి పట్టుబడుతున్నారు. ఇది ఈడుగల బాలబాలికలకందడం ప్రారంభవిద్య ఉచితముగా నేర్పబడుచున్నది.

క్రమక్రమంగా పాఠశాలల సంఖ్య, ఉపాధ్యాయుల సంఖ్య, విద్యార్థుల సంఖ్య విస్తారంగా పెరిగిపోతున్నది. కాని అక్షరాస్యుల సంఖ్య మాత్రం తగినంతగా పెరగడంలేదు. ఏ తరగతులు పూర్తి అయ్యేవాకా చదివేవాళ్లే చక్కను. (నూటికి పది) ఏవ తరగతి ప్యాసైన వాళ్ళయినా, మరి రెండునంపక్కరాలు పోయేసరికి నిరక్షరాస్యులుగానే తయారవుతున్నారు. పట్టెటారి పెద్దలంతా ఈనాటి చదువులను నిరసిస్తూనే వుంటారు. వెనుకటి చదువులతో పోల్చిచూపించి, ఈనాడు ఏవ తరగతి ప్యాసైన వాళ్ళకు అక్షరజ్ఞానమే లేదని, ఉత్తరం ముక్తైనా వ్రాయలేదని, బిబారువెచ్చమైనా చేయలేదని, పూర్వం పెద్ద బాలకిడ చదువుకొన్న కామే వీళ్ళకంటే ఎన్నోరెట్టు మేలని చెప్పుకుంటూ వుండవచ్చు. ఈ మాటలలో యే కొంచెమో అతిశయోక్తివున్నా, మొత్తంమీద ఈ నాటి ప్రారంభవిద్య ఖర్చునకు తగిన ప్రతిఫలమివ్వడం లేదనిమాత్రం అంగీకరించక తప్పదు.

ప్రాథమిక పాఠశాలల ఆభివృద్ధితో ఏవ తరగతి ప్యాసయ్యేవారి సంఖ్య కొద్దికొద్దిగా పెంచువుతున్నా, స్థిరపడని వారి అక్షరజ్ఞానం క్రమక్రమంగా ఊచించిపోతూ వుండడంవల్ల, యొక భవ వ్యయంతో నైనా మనదేశంలో అక్షరాస్యుల సంఖ్యను, సంఖ్యా రూపంలోనేగాని, వికాసాత్మకంగా ఆభివృద్ధి చేయడం యంతలా సాధ్యపడజేయవని అనుమానించవలసి వస్తున్నది. విచారే ఒక మూలనుంచి నిరక్షరాస్యత పోగొట్టుబడుతూంటే, మరో మూలనుంచి మళ్ళీ దాపురిస్తూ వుండడం వేరే (అక్షరజ్ఞానం పూర్తిగా లేకపోవడం) ఉన్నది కాస్తా కొద్దికాలంలోనే మరిచిపోవడం.

మట్ట) అది తూర్తిగా తొలగించబడాలంటే అనుభూమిని కాల్చివేయడం కావాలి. మేధావులు కొంతమంది సంవత్సర ప్రణాళికలు, చర్యలను ప్రణాళికల తయారుచేసి, నిరక్షరాస్యతను రూపు మాపాలని భగీరథ ప్రయత్నాలు చేస్తున్నారు. అది మట్టి దాపులను అవయోగం వారివ్యక్తిగతాన వడ్డట్టు తోవడం లేదు. చివరకంతా భ్రమప్రమాద ప్రమాదవంగా వుంటుందేమో! ప్రాథమిక పాఠశాలలను కట్టేలా చూడకుండాను, వాటి ఉపాగాల పరిస్థితులను అవగాహన చేసుకోకుండాను, అనుభవజ్ఞులైన ప్రాథమికోపాధ్యాయుల సలహాలను మన్నించకుండాను, ఎంత మేధావతులైనా ఈసమస్యను పరిష్కరించడం సాధ్యంకాదు.

ఈ పరిస్థితికి తోడు చేకమంతా కాంగ్రెసు ముందు కాలవదం చేత, గాంధీగారు మన కిప్పించిపోయిన 'రామరాజ్యమే' ఈనాడు విద్యా కాఖిలామీద ప్రతిబింబిస్తున్నది. ఉదాహరణ కొక్క విషయం:- ఆ మహనీయుడు ప్రచారించిన మూలవిద్య (Basic Education) కొన్ని మార్పులతో యిప్పుడు ఉపాధ్యాయులకు నీ మానములలో తర్ఫీదు యివ్వబడుతున్నది. అందులో గొప్ప విశేష మేమంటే, అన్ని మూలవారు, మతాలవారు ఒకచోటనే కలిసి భుజించడం; స్వయం సంపూర్ణత్వానికంటే, వంట, వడ్డన, గృహభండ శుద్ధి, మురుగు దొడ్లకు శుభ్రపరుచుట, బట్టలకు ఉరుక్కొనుట, యిత్యాదులన్నీ నేర్చుకున్నారని వింటున్నాము. మూలవ్వడో, యోగిన్ని శతాబ్దాలకో, చాకలి, మంగలి, దానీ, పాణి, సాలె, వడ్రంగి మొదలగు పదివాళ్లు తూర్తిగా అదృశ్యులైపోతారని, వాళ్లు చేసే పనులన్నీ యిప్పుడినుంచి యెవరికి వారు చేసుకోవడం నేర్చుకుని, బడిల్లబడుతూడా నేర్చుకుని అధికారుల అభిప్రాయం కాబోలు! రాజకీయాలతో రచ్చకెక్కిన మలమతాచార సమస్యను విద్యాకాఖిల్వారా సాధించ బూనడం సమంజసంగా కనిపించదు. విద్యాకాఖిలు ఈ విధంగా సంస్కరించ బూనడంకంటే, యిప్పుటి నిరక్షరాస్యత వుండే నిరక్షరాస్యత కారణాలు కనిపెట్టి సమస్యను అక్షరాస్యతకు వృద్ధిచేయుటకు ప్రయత్నించడం ముఖ్య అవసరంకాదు!

ఇప్పుటి విద్యయొక్క నిరక్షరాస్యతను గురించి ఫలకూర్యత్వాన్ని గురించి ఈమధ్య ఒకాయన తన స్వవిషయం యిట్లా చెప్పగా విని, విజయోని సమ్మతపరిచింది. ఆయన తాత ప్రముఖుని పానై తాజేదారుని చేసి పాలిక ఎకరాలభూమి మంపావించాడట. ఆయన తండ్రి లోయర్ సెకండరీ వరకు చదివి ఘరానా ఉద్యోగాలన్నీ చేసి (తెలిడెంటుపతవులా వగైరా) మంచి ప్రఖ్యాతిబొంది ముప్పాతిక భూవసతి తగులబెట్టాడట. ఆయన స్కూల్ డ్రైవర్ ప్యాషన్లు మాట్టరు ఉద్యోగం చేస్తున్నాడట. ఆయన కుమారుడు బి. వి. ప్యాషన్లు ఒక గొప్పపట్టణంలో గుమాస్తాగి చెల్లుతున్నాడట. కండ్లి జగలబెట్టగా మిగిలిన స్థిరాస్తి అంతా తన కుమారుని చదువుతో నశించిపోగా ఈనాడు రెక్కలమీద ఆధారపడి జీవిస్తున్నామని చెప్తూ, ఆనాడు లోయర్ సెకండరీ, మెట్రిక్యులేషన్ వాళ్ళకున్న విజ్ఞానం, ఈనాడు యఫ్. ఏ., బి-విలకు లేదని అభిప్రాయ మిచ్చాడు విన్నవాళ్ళలా కొందరు "అంతే నండి, యిప్పుడు పెద్దపచదువులు యిట్లాగే వుంటున్నాయండీ" అని ఆయనను సమర్థించారు. పెద్దపచదువుల ప్రయోజకత్వమే యిట్లావుంటే ప్రారంభ పాఠశాలలో ప్రతి సంవత్సరం మెట్రిక్యులేషన్ వరకే జరగని ప్యాషన్ల విద్యార్థి యొక్క అక్షరాస్యత యెంత దృఢంగా వుంటుందో పెద్దలంతా అనిపించవచ్చు.

ప్రారంభవిద్య యింత నిరసించి పోవడానికి ఉపాధ్యాయు డొక్కడే బాధ్యుడు కాదు. వానిది ప్రధాన పాత్ర అయినా ప్రారంభవిద్యకు నాబాధించిన యితర ఉపాగాలలో వుండే లోపాలతో కలిసి ఈ దురవస్థకు వచ్చింది. ఆ ఉపాగాలు యేమంటే 1 విద్యార్థి; 2 వాని పోషకులు; 3 పాఠశాల, దాని ఉపకరణములు; 4 పరిశోధకాదులు, వారి రికార్డులు; 5 నీల బిచ్చులు-పాత్రపుస్తకాలు; 6 బోధనావద్దకులు; 7 నర్కారువారు (చతుక్వము)- ఈ ఏడింటి తోను ప్రధానమైన ఉపాధ్యాయుని కలుపగా ఉపాధ్యాయుని ప్రదేశచక్ర పరిధ్రమణంలో ఉండేలావల్సి కృతించిపోయి ఈరాటికి ఈ పైని అక్షరాస్యతకు వృద్ధిచేయుటకు ప్రయత్నించడం ముఖ్య అవసరంకాదు!

ఈనాడు పంపిణీ

జననించుకుంటే, ఏ కొంతకాలానికైనా ప్రారంభ విద్య వికాసాన్ని పొందవచ్చు. ఈ దురవస్థలనే పాలకులు కొన్నిచోట్ల ప్రారంభ విద్యను నిర్బంధించి ఫలితాలను గమనిస్తున్నారు. నిర్బంధ ప్రారంభవిద్య అమలు కరచ బడుచున్న ప్రదేశాలలో, ఉపాధ్యాయులు, పోషకులు, అధికార్లు అవైకష్టాలు పడుతున్నా దారితెచ్చు కనిపించడం లేదని బ్రిటిషువారు నిర్ణయిస్తున్నారు. ఏదేమో కాగ జాలచేత ఉచితంగా అయినా కను విద్యలకు చదువు చెప్పించుకో లేనివారూ, చెప్పించుటకు యిష్ట పడనివారూ మన దేశంలో చాలా మంది వున్నారు. అందువల్ల నిర్బంధ విద్యా విధానం యిప్పట్లో కొంతకాలం విరమించడమే యుక్తమని తోస్తుంది.

ఇకనుటి ప్రస్తుతం సాగుకున్న ప్రారంభ విద్యనే కొంతవరకు గట్టి కరచవలసి వుంటుంది. ఇందు నిమిత్తం పాఠ్య పుస్తకాలు 'కొంతకాలాని కొయ్యల'గా కయారు చేయించి బడిలలో పెట్టించడం వివేకయుక్తమైన పనికాదు. వాని వల్ల వున్నరూపుకూడా చెడుతుంది. మఱి చేయవలసిన పని కొంతవరకు ఉపాధ్యాయుల చేయిలోనే వుంది. వారు ప్రారంభ పాఠశాలల లోని విద్యార్థులకు సంపూర్ణ అక్షరజ్ఞానమును కలుగచెయ్యాలి. అంటే స్విత్యాక్షరములు, జయంతాక్షరములు, వీరికి సుబంధించిన గుణిత రూపాలు, సాధ్యమైనంత వరకు విద్యార్థుల దృష్టి కథానికీర్చి, (పదముల ద్వారానే) అవి వారి హృదయాలలో వర్ణక్రమ సహితంగా చాటుకునేటట్లు చెయ్యాలి. అక్షరమేదో తెలియక, ఉచ్చారణ రాక, తదనుగుణంగా ఒక్కొక్క అక్షరమే కూడబలుకుకొని చదివే దురవస్థ, లేవ కరగలి విద్యార్థికినా కప్పించాలి. ఏ విధానం చేత నైనా స్థిరముగా నిలిచే అక్షరజ్ఞానం కలిగించ వలసిన బాధ్యత ఉపాధ్యాయునిదే. కాని క్రమ శిక్షణకొరత అతడు విద్యార్థులకు న్యున్నంగా దండించక తప్పదు. వీరిన పద్ధతులలో పనికి రాదని చెప్పబడే "భయం" కొంతమైనా విద్యార్థి లేకపోతే వానికి విద్య నేర్పడం అసాధ్యం. న్యున్నతకే ఉపాధ్యాయునిపై దండెత్తిపోపు అలవాటు పోషకులలో కొందరికి కద్దు. అది

తూర్తిగా కన్పించుకొని, కను విద్యల యోగ తేమాలకు క్రమశిక్షణతో కూడిన విద్య అవసరమని వారు గుర్తించాలి. ఉపాధ్యాయుని సాధక బాధకాలను కనిపెట్టి కొంతవరకు అతనికి సహాయ పడాలి. ప్రారంభవిద్యకు సుబంధించిన ఈలాంటివన రణలు మరికొన్ని కూడా వున్నాయి. అన్నీ చెప్పటోలే మఱి కొంత పెద్ద గ్రంథ మవుతుంది. విద్యాధికులకు, విద్యాధికారులకు, ఉపాధ్యాయులకు చాలవరకు తెలిసిన విషయాలే. గనుక యే లోపాలున్నా క్రమంగా వారే తవనించుకో వలసి వుంటుంది. ప్రజలందరకు కావలసిన దేనుంటే ప్రాథమికవిద్య బహుళ వ్యాప్తమై నిరక్షరాస్యత క్రమంగా తొలగించ బడడం, రెండవది: ఆ విద్య బడి చూనివేసిన యేడాది లోపుగానే అంకర్షితమై విద్యుద్గ్రంథాల పడ కుండుచట్టు దృఢకరచబడి, నిత్యజీవితంలో ఉప యోగపడడం; ఈ రెండు లక్షయాలు ఫలించేటట్లు ప్రారంభ విద్యార్థిని సృష్టి చేయవలసి ననిగా అన్ని వర్గాలవారిని ఆర్థిండుదూ.

(ప్రఖ్యాతి గాంచిన శిశువును

మెహతావారి విశేష ఔషధములు

1. చుందరి ఎర్లిక్ :- చతుష్టయము దోషములను పోగొట్టెను, గర్భాశయలోగ అనుపకు నివారణి.
2. ఛాన్సరస్ ఆయిత్ :- బాధ నివారణకు సాటిలేని తైలము.
3. దుస్తానాశిల్ప :- సాధారణబలహీనత, శిశ్నోవృలు, జ్వరము అన్నిటికి ఆమోఘముగా పనిచేయును.
4. ద్రాక్షోషవము :- (అంగారము, మకర ధ్వజము కలిసినది) వక్తమును తుద్ది సరదునటుమాటి, అక్షరము రూపు మాపునటుమాటి బలవర్ధి కొవధము.

కెమిస్టు లందరివద్ద దొరకును.

కయారు కేయు వారు :

K. S. MEHTA & CO.
250, China Bazar, Madras.

ఆ హ్లా నం

మూలాః శ్రీరవీంద్రుడు

అనువాదం : "అమరేంద్ర"

(గురుదేవుని ఆఖరి పుట్టినరోజున ప్రచురితమైన "జన్మ దినే" కావ్యంలో ఒక గేయానికి ఇది స్వేచ్ఛానువాదం. తన కవిత్వ ప్రయోజనం పరిమితమైనదని గ్రహించి మరొక నవకవిత అవతరించవలసిన అవసరాన్ని ఆయన గుర్తించినట్లు ఈ గేయంవల్ల తెలుసుకోగలం. ఇది ఎన్నడై యేళ్లు నిండిన చుద్ధ కవి నమ్రతకీ ప్రగతి శీలానికీ నిదర్శనం.)

ఇంక మహాప్రబంధాన్ని గురించి నాకాక
[తెలుసు ?

ఎన్నో మానవ చేష్టలూ
ఎన్నో నెగాలూ, నగరాలూ
ఎడారులు, సాగరాలూ, దేశాలూ
అజ్ఞాతజీవాలూ, అపరిచిత వృక్షాలూ
అందరికండా నా చైతన్యప్రాకారానికీ
అవల దూరంగా నిలబడినాయి
అపరిమితం ఈ ధర్మిని
అపారం జీవకం
ఏదో ఒక మారుమూల ఒరిగిన నా హృదయం
ఎవరో చెప్పిన మాటలతో వేసిన వర్ణనలో
కనిపిస్తోంది దాహంతో
జన శూర్యభావనా సామ్రాజ్యాన్ని అర్చక
నావడలతో నింపుకుంటుంది.
టౌను, నేనీ లోకపు కవీని
జీవితంలోని వివిధమైన అనుభవాలు
నా భావవీణనుండి విభిన్న స్వరాలు పలికిస్తాయి
ఈ విశ్వసంగీతం సాగరమై పొంగి
కెరటాలతో నా మనస్సుని ముంచివేసినప్పుడు
ఈ లోకపు నిరూఢ నత్తం
మెరపులాగా నా మనోశక్త్రం ముందు తలెత్తుతున్నప్పుడు

ఏవేవో ఊహలతో
ఏవేవో కలలతో
నిండిపోయింది నా గుండె
నుదూరవిహిత దిగంబలాన
దాటలేని మంచుకొండల వరసలు
వాటి వివరణలే మధుర సంగీతంతో

నన్ను కలిపివయ్యే
ఎన్నో సార్లు పలుకరించినయ్యే.
శూన్యంలో ఒంటరిగా తేలిపోయే
భృవకుశ్రుత అస్పృశకాలి, అనిలకకాలి
మిగుమిట్టు కొలిపింది నిద్రరాని నా కళ్ళని.
దూరాన దూకుతున్న మహాజలపాతం ప్రచండ
ధ్వనం

నా హృదయంలో ప్రతిధ్వనించింది.
అన్నిదేశాల కల్పలూ
అన్ని కాలాల కథలూ
తమ స్వరాలు మేళించిన
అనంతప్రకృతి సంగీతంగా
నా కంఠం కూడా కలిసింది
నా ప్రాణం ఎంతో మురిసింది.
అన్నిటికంటే దూరంగా
అర్థంకాని రహస్యంగా
నిలబడ్డాడు మానవుడు.
కాలదేశాల పరిమితులకు అవల
నిలబడింది మానవాత్మ.
హృదయాన్ని హృదయం ప్రేమతో పలుకరించి
నవ్వుచే

మనిషిని మనిషి తెలుసుకోగలడు
కాని, అన్ని తావులలోనూ నాకు ప్రవేశం దొరకలేదు

నా జీవిత విధానాలూ నాకు అడ్డంపవచ్చి
నన్ను ఎడంగా దూరంగా నిలబెట్టివయ్యే.
పొలాల దున్నే హరిమలూ
వలలను పన్నే కాలదులూ
తడకలు వేసే సాటి

అమ్మల పాటల కమ్మరి
 తను విశ్వవ్యాప్తమైన విశేష కృషిలో
 తను విధిన్న కర్మల ఘర్మజలంతో
 తను భుజ స్కంధాలమీదనే లోకాన్ని
 మోస్తున్నారు

వారిని నే నెరుగుదును
 కాకేర్తి నిర్మించిన ఎత్తయిన అంకస్తునుంచి
 వారిని చూశాను.
 వారి జీవితాల ప్రాంగణాలు దాటి
 లోపలి ఆవరణలోకి, నట్టింట్లోకి పోలేక
 లైట్ నిలబడ్డాను.
 ప్రాణితో ప్రాణికి బలీయమైన అనుబంధం
 లేకుంటే
 పాటలన్నీ, బూటకపుమాటల మాటలని నాకు
 తెలుసు.

నాపాట నలుగడలా పాకి
 నరులందరి గుండెలనీ తాకి
 చరితాశ్రం కాకుంటే
 నా తపస్సు నిష్ఫలమని నేనెరుగుదును.
 అందుకే ఎదురు మోస్తున్నాను
 నీ సందేహం కోసం, నవకనీ!
 క్రామిక జీవుల హృదయ సంశ్చందం నీ
 ఛందంలో విసటంకోసం
 ధారుణి దారుణ దుఃఖసుఖాలను లీనం
 చేసిన గానంకోసం
 నిరీక్షిస్తున్నానోయ్ యువకనీ!
 నీ కోసం, నీకోసం!

నీ పాటకి ఆలంకారాలు, ఆదంబరాలు, అట్ట
 వాసాలు అవసరం లేదు.
 నీ తేటపాట నిష్ఠుర సత్యాలకి రాచబాట
 నేను అందించలేక పోయిన సందేహాన్ని
 నువ్వేలోకానికి వినిపించాలి
 ఒడ్డున నిలబడి తున్న సానుభూతితో
 సంకృప్తి వడక

అభాగ్యజీవుల ఆర్థిని లోకానికి వినిపించు
 ఓ నవకనీ! యువకనీ!

ఈ దీనజనుల మూగ జీవనాలని మాటలలో నింపి
 ఈ జగతి పీఠాలకి వినిపించు
 వారి ఆశ్చల ఆశ్రయనని నీకవనంలో ప్రతిధ్వనించు
 వారి వందిత హృదయాల బరాథవాగ్ని చల్లార్చి
 వారి కన్నీరుకుడిచి ఓదార్చి
 వారిలో నవవైతన్యం నాట్యుచుండించు
 ఈ నిరానంద నీరస మానధరణికి
 నవజీవన వికాసాన్ని
 నవ్యాకా ప్రకాశాన్ని
 ప్రసాదించాలి నవకనీ!
 ప్రతిక్షిప్తున్నాం నీకోసం :

మానవహృదయంలో మాటుమణిగి నిద్రించే
 కరుణానిర్ధరి నీ
 కవనంతో మెలుకొలుపు
 అవమానంతో అడుగున ఆణాగారే
 అభాగ్యజీవుల ఆశ్రువరహసాలను
 నీ కవనంలో మెరిపించు
 నీ గానంలో మోగించు
 ఏకతార చేమూరి నిలిచిన ఈ క్షుద్రకవిగానాన్ని
 కదితాదేవత రీర్చన కొలువులో, ఈ మహాసభా
 మంటరంలో

ప్రతిధ్వనించే అనంత సంగీతంలో
 తరతరాల కవివర్ణుల తిరగని మాధుర్యంలో
 ఒక చరణంగా లీలమైపోనీ
 రావోయ్, యువకనీ!
 నన్ను వారి హృదయాంకరాలలోకి
 తోడ్కొనిపో.

ఇంతదగ్గరే వుండికూడా ఎంతో దూరంగా
 వున్నవారి
 ఆశ్చల లోతులకి నన్నుకూడాతోడ్కొనిపో.
 నువ్వే వారికి ప్రాణం!
 నువ్వే వారి మూగప్రాణాల గానం!
 నువ్వే వారి భాగ్య విధానం!
 ఓ నవకనీ! ఓ యువకనీ!
 ఇదుగో నా అన్యోనం!
 అందుకో నా అభివాదం!

సంఘము : వ్యక్తి

వి. యస్. అవధాని

వ్యక్తి సంఘం లో నివసిస్తున్నాడు. సంఘంలో ఆభివృద్ధి చెందుతున్నాడు. అతని సహజ వ్యాపారం సంఘంలో వెల్లడి అవుతోంది. అయితే సంఘం అంటే ఏమిటి అనే ప్రశ్న చాలా తేలిగ్గా కనుగొందినా దాన్ని గురించి ఉన్న వివిధ ఆభిప్రాయాలు తెలుసు కోవలసి ఉంది. వ్యక్తుల కలయికయే సంఘం. ఒక సంఘంలోని వ్యక్తుల మొత్తం అంతా సంఘం అవుతుంది. ఈ ఆభిప్రాయం సూతనమైంది కాక పోవచ్చు. కాని “సంఘంలోని వ్యక్తుల మంచిని మించిన మంచి ఏమీలేదు. సంఘం వ్యక్తికి ఉపకరించాలా, సంఘానికి వ్యక్తి ఉపకరించాలా అన్న ప్రశ్న-సంఘా సత్తులకూ, వ్యక్తి ఆనత్తులకూ లేదా లేనంతవరకూ-లేదు. సంఘం వ్యక్తుల కలయికయే కాదు. అంతకన్న ఎక్కువయింది — అన్న ఆభిప్రాయంగల తాత్విక సూత్రం ఒకటి ఉన్నది, ఇందులో పరస్పర విరుద్ధమయిన అంశాలు కనిపిస్తున్నాయి. వ్యక్తిమేలు కన్న మించినది లేదు అంటూ సంఘం అందు లోని వ్యక్తులకన్నా గురుతరమయింది అవడం ద్వంద్వవానికి (dualism) ఆ స్కూలం అవు తోంది. సంఘాసత్తులూ, వ్యక్తి ఆనత్తులూ ఒకటి కాకపోతే ఈ సూత్రం ఏవిధంగా సంఘ నిర్వచనం ఇస్తుంది? వ్యక్తి ఆనత్తులు సంఘ ఆనత్తులకన్న భిన్నంగా ఉంటే వ్యక్తి ఆ ఆనత్తు అను తగ్గించుకోవాలా? లేక సంఘ ఆనత్తులు వ్యక్తి ఆనత్తులకన్న భిన్నమయినపుడు వ్యక్తి సంఘాన్ని తన ఆనత్తుతో కుదింపుకోవాలా? రెండూ ప్రకృతి విరుద్ధమయిన వద్దకులే. ఈ బాధ తొలగించుకునేందుకు - “వ్యక్తుల కలయికయే సంఘం. వ్యక్తి స్థానాన్నిబట్టి సంఘం యొక్క స్థానాన్ని నిర్ణయించాలి. వ్యక్తుల ఆనందమాలా? పశ్చే నిధియొక్క మొత్తమే సంఘం యొక్క స్వేచ్ఛ అవుతుంది. వ్యక్తి ప్రేమస్వభావం, స్వేచ్ఛ

సముపార్జనకూ సంఘం ఉపయోగపడాలి. వ్యక్తి స్వేచ్ఛాసముపార్జనకే సకలమూ వినియోగ పడాలి. వ్యక్తిని కేంద్రంగా తీసుకునే ధర్మం, నీతి, ఆస్తి ఉండాలి. ఎందుకంటే ఇంతవరకూ సాగిన ప్రకృతి పరిణామాలూ (మానవుడు) వ్యక్తి మాత్రమే ఉత్తముడు. కాబట్టి సంఘానికి మూలమూ, అధినేత, వ్యక్తి అని - అనుకుంటే వ్యక్తి ప్రయత్నానికి, సంకల్పకర్తకి, ప్రాధాన్యం ఇచ్చినవార మవుతాం. వ్యక్తి ప్రయత్నం కుంటుపడితే అతని భవిష్యత్తుకు కారకుడూ నిర్మాతా తానే పనే భావం వోలుగుతుంది. ఆ భావం తొలగితే వ్యక్తి సంఘం అనే బాడి చక్రంలో ఒక ఆన మూత్రమే అయి వ్యర్థమవు తాడు. వ్యక్తిని ఉద్ధరించానిన తాత్త్వికత వ్యక్తినే హీనపరిచే — ఆ రుథా స్వేచ్ఛకు బాట కాదు.

మానవచరిత్రలో ఒకానొకప్పుడు వ్యక్తి భద్రతకు అకస్మాత్తు భిన్నమయిన శక్తిమీద ఆధారపడవలసిన అవసరం ఉంటే ఉండియుండ వచ్చు. ఈసాక్షి వ్యక్తి సంఘం కోసరం కుదింపు కావాల్సిన అవసరం లేదు. ఈ వ్యక్తి ప్రకృతి నుంచి కొన్నిదశల తదనంతరం పరిణామం చెం దాడు. అయితే అతనికి ప్రకృతికి ఉన్న బాధ్య సంబంధం పూర్తిగా వాడిపోలేదు. బహుశా ఎన్న టికీ వాడిపోదేమోనాదా! అయినప్పుడు మాతృక అయిన ప్రకృతి-క్షణం మానవునిగానూ ఉన్నది. అతడు ప్రకృతియొడి ఆవిర్భవించాడు అనడంలో అతనూ ప్రకృతిని వాడేసి అంగీకరించాలి. ప్రకృతిలో ఒకభాగమయి ప్రకృతి ప్రవాహగమ నాన్ని నివృత్తికాగా నివారించగలుగుతున్నాడు. ప్రకృతిలోని వివిధాంశాలూ ఏదీ వాడిపో కండా, ఎటువంటి నష్టం పొందకుండా, ఎలా చేసికది తన ప్రత్యేకతను కాపాడుకుంటూ ప్రవాహగమనాన్ని సాగిస్తున్న వో అలాగే

సంఘంలోని వ్యక్తులూడా ఎవరి ప్రత్యేకతను చూచు కాపాడుకుంటూ ఉమ్మడిగా కావాల్సిన కమలకు నలసిన కరవైన సహకారం సంపాదించగలరు. అట్లా సంపాదించడానికి ఒకరి నొకరు ఆర్థం చేసుకోగలగాలి. ఒకరివట్టు నొకరికి సానుభూతి ఏర్పడాలి. ఇది ఏర్పడడానికి అస్కారం సంఘం కావాలి. సంఘం వ్యక్తిని అధిగమించి పోతూఉన్నది. లిబరల్స్ వ్యక్తిని కేంద్రంగా తీసుకుని అర్థికరంగంలో స్వేచ్ఛా వ్యాపారాన్ని ప్రవేశపెట్టారు. అయితే మానవునిలో చైతన్యాన్ని జీవనపదార్థంగా కాక నిర్జీవ పదార్థంయొక్క క్రిడగా భావించారు.

అట్లాంటి భావన (Static being) స్థావరమగు జీవి అనేది ఒకటి ఉండాలి. నేటి కాస్త్రీయ పరిశోధనలు-స్థావరంగా కదలకుండా-విమోచిత, ప్రతికి అంతర్గతంగానో - ఒక దశ నుండి మరొక దశలో లేక ఒక స్థితి నుండి మరొక స్థితిలో లేక ఒక చోట నుండి మరొక చోటిలో కదలగల సహజ శక్తిని గలిగి ఉన్నది... అని ఋషివైతమన్నాయి. జీవనపదార్థంకదిలే మూత్రాలతో నిర్జీవ పదార్థాల గమనానికి లేదా ఉన్నది. నిర్జీవం అంటే ప్రాణాలేనిది అని అనుకుంటే దానికి గమనం ఎక్కడిదీ అనే ప్రశ్న వస్తుంది. గమనం అనే నూటకు దాని స్థితికి అది వచ్చిన విధం అని అనుకుందాం. అప్పుడు అది అస్థితికి అది వచ్చిన మూలం కేవలం (మెకానికల్) యాంతికంగా ఉంటుంది. ఈ లక్షణాన్ని అస్కారం చేసుకుని లిబరల్స్ ఊహించిన సంఘంలో వ్యక్తి సంఘానికి దాసుడయ్యాడు. సంఘం ఎప్పుడూ దానికి సంబంధించిన యాంతిక మూత్రాల నమనరించి సాగిపోతూంటుంది. వ్యక్తి సాంఘిక ధర్మాన్ని నడవరించి—ఆ ధర్మం నిరాఘాటంగా సాగిపోవడానికి సాయపడాలి. అంటే అవసరమయిన మేకలో తనకు కెగ్గించుకోవాలి. వ్యక్తి శ్రేయస్సు—అతడు పొందే స్వేచ్ఛ సంఘం పొందే స్వేచ్ఛా శ్రేయస్సులను బట్టి నిర్ణయించబడుతుంది. అంటే సంఘం ఒక రకపు స్వేచ్ఛను పొంది దాన్ని అనుభవిస్తోందనుకోండి. వ్యక్తి అనుభవాలాకి అది రాకపోయినా అతడు ఊహించుకొని. ఫలితంగా వ్యక్తి సంఘనియమనకి తిరుగులు అయినాడు.

అనుభవమూహనలైనా చైతన్యపదార్థం ఒక దశ నుంచి మరొక స్థితికి, ఒక చోటి నుంచి మరొక చోటికేగాక అంతర్గతంగానూడా సంకల్ప (creative) యంత్రమగు మార్పుకపోయగలదు. ఇట్టి పదార్థంతోనే మానవుడున్నాడు. అక నితాని అవయవాలు కేవలం సంఖ్యలోనేగాక, బలంలోనేగాక, గుణంలోనూడా అనుదినమూ మార్పు నొందుతున్నాయి. దివిమందికి సంబంధించిన సంగతిని తన పూర్వ జ్ఞానంతోనే గాక రాగల అనుభవ వృత్త్యానూడా విమర్శించగల శక్తి మానవునికి ఉన్నది. అశక్తిని సంఘం త్యాగం అనే పేరుతోనో సాంఘిక ధర్మం అనే పేరుతోనో అణచి వేయరాదు.

వ్యక్తి తనమగురిందిన పూర్తిజ్ఞానం వున్నప్పుడు తన పాదుగువాణ్ని గురించికూడా పూర్తి జ్ఞానం ఉంటుంది. తన సంగతి తన పాదుగువాని సంగతి పూర్తిగా తెలిసివున్నప్పుడు తన పాదుగువానికి ఇబ్బందికిలేకే వదిలి తాను సహజంగా చేయడు. సంఘం వ్యవస్థాపకం దాల్చి, భయభయాలను అదర్శ ధర్మం అనే పేరుతో వ్యక్తిని అతకరాలయూడే స్వారిచేస్తున్నది. దానికి సహాయపడడానికి లేని అనేక రకాల రంగులు వేసి తాల్చి కతను తెలిసి గలవారికి తెలిసి కమ్మనవారికి ఎక్కించారు. ఇంకా ఆ అట సాగుకూడే ఉన్నది. ఈ గారడీలో కంకరుడూ, హెగెల్ గొప్పవారు. వీరి మండి కొంతగా గ్రహించి మార్పు ఇంకో తమాషా చేశాడు. మార్పు సంఘానికి వ్యక్తికి ఉన్న సుబంధం విషయంగా సంఘానికి ఎక్కువ ప్రాముఖ్యం ఇచ్చాడు. మాట్లాడితే చెప్పకుంటే ఇంకవరకూ విశ్వతాత్విక రంగంలో అవతరించిన వారెవరూ వ్యక్తిని సంఘాన్ని చెరి సహజంగా చూడనేలేదు. ఇక వారు వ్యక్తి శ్రేయస్సుకూ, మానవధర్మాలకు నిలిపేయకు, సంఘం అని ఎలా అనగలరు?

“వ్యక్తి ప్రాముఖ్యం ఇస్తే ఆరాజకం రాదా!” అని కొందరంటారు. వ్యక్తి ప్రాధాన్యం ఇవ్వడం అంటే నియమంలేని స్వేచ్ఛ ఇవ్వడంగాదు. “వ్యక్తి శ్రేయస్సుకన్న విశ్వమయిందేను. మానవుని అంతర్గత బాహ్య శక్తులన్నీ అసంకల్పంగా వదలి అభివృద్ధి

మనాది. ని ఒక్కరిని ఇంకొకరినెదుటో చలి చేయరాదు" అన్న ఉత్కృష్టప్రజ్ఞాన్ని అవర్ణంగా ప్రసించాది.

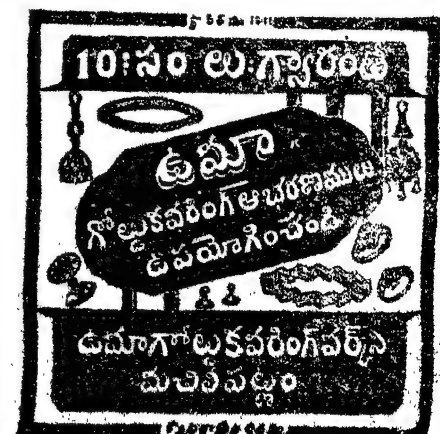
"వదార్థవానికి నీతి అంటే ఏమిటి?" అని కొందరంటారు. వైగా "నీతి కనుపించేదే నిత్యం. ఇహలోకమథమే అంతిమదర్శం. చివడం త్రాగడం, అనుభవించడమే నీతి లక్ష్యం." అని మాటా అంటూంటారు. ఈ రకపు నింద ఈ నాటిదికాదు. ఎ పి హ్యూ రన్, చార్వాకుల నాటినుంచీ వదార్థవాదులు ఇటువంటి దురా గతాన్ని ఎదుర్కొంటునే ఉన్నారు. కాని నిజానికి ఎ పి హ్యూ రన్—అతని శిష్యులూ జీవించిన విధంమీదే ఈ నామ వారినిపెట్టే వారికంటే ఎన్నో చెట్టు ఎక్కువ నీతిమతంగానూ నియమ వంతంగానూ వారు జీవించినట్లు తెలుస్తుంది.

అలంకారశాస్త్రం ఉద్దేశించినదికూడా సమ వ్యయమే (harmony). ఈ అలంకార శాస్త్రానికి, ధర్మానికి (ethics) సంబంధం ఉన్నది. ప్రకృతిలోని ఒక విశేషాంశం మానవ మేధ కంచినపుడు అలంకారం అవతరిస్తోంది. ఈ అలంకారమే అతని జీవితంపట్ల నొక వైఖరినిస్తోంది. ఆ వైఖరేమో ఆతని సాంఘిక నడవడిని తీర్చిదిద్దుతోంది. ఎందుకనంటే నియమబద్ధమైన ప్రకృతిమండి కలిగిన అలంకార సువేదన ధర్మ బద్ధమయింది. కాలటి సమాజంగా మేతువాది అయిన మానవుడు ప్రాయశఃకంగా నీతిగలవాడవుతాడు. ప్రకృతి సమన్వయానికి, తన సుఖానికి తనతోపాటు ఇతరుల సుఖానికి అడ్డురాకుండా తన ప్రవర్తన ఉండాలి. కనుక అతనికి మేరు వావానికి నిలిచేదీ, తన స్వేచ్ఛకూ తన పొరుగు వారి స్వేచ్ఛకూ సమానులవడేదీ, తన జ్ఞాన సముపార్జనకు సమానులవడేదీ ధర్మం, నీతి అవుతాయి.

అటువంటి గీటురాయిని ప్రమాణంగా పెట్టుకున్న స్వేచ్ఛాపాసియుడు మానవుడు తనకై తాను నీతిమతుడవుతాడు. నీతిబాహ్యమైన వ్యవస్థా జీవితం తాను గడవలేదు కనుక వ్యవస్థలకు నీతిమతంగా మార్పడానికి యత్నిస్తాడు. అననరం అయితే పాత వ్యవస్థలోని కుండిని స్వీకరించి, తన నాటిని పూర్తిగా తన జ్ఞానశక్తిచే నిర్మూలించి కొత్త వ్యవస్థలకు నిర్మిస్తాడు. అతని బాట ఇతరుల బాటపైకి నులకవయిస్తే కాదు,

అది కనిపిస్తున్నంత ధర్మానకమైనదీ కాదు. అతడు తనకు తనే అదర్శం. తన అదర్శాలకు సాధించే దృష్టిగా కృషి చేస్తాడు. తన సాధించదలచుకున్న (ends) ఆదర్శాలు సిద్ధించవలె అని సిద్ధించడానికి కావాల్సిన సరంజామాను తాను సేకరిస్తాడు. తానే ఆ ఆశయసిద్ధికి పాటు పడతాడు. అలా పడడంగా అతడు తన ఆశయ సాధనకు ఉపకరకణం అవుతాడు. అలా ఉండడం బలవంతాడకాదు. ఇతర్ల మెప్పిదం కోసం కాదు. అంతకు భిన్నంగా తను ఉండలేడు కనుక, అలా ఉండడం అతని ప్రకృతికి సమాజం గనుక అలా ఉంటాడు.

నీతి అనేది సామాన్య నిర్ణయించే ప్రతిపత్తి కాదు. వ్యక్తి సహజవ్యాపారానికి ఉపలబ్ధి అయ్యేది, వ్యక్తిగత సహకృతివృద్ధికి జోహదం ఇచ్చి సత్యాన్వేషణకు చేయూకనిచ్చి పరస్పర సహకారం చేసుకోగల సామ్యతామాతుడు వ్యక్తి యొక్క శరీరకత్త్యం దృష్ట్యా అలవరచగల విషయం. నీతి వ్యక్తికి సంఘానికి కూడా Subjective గానూ Objective గానూ ఉంటుంది. సకల మానవ ప్రయత్నానికి, సకల్య శక్తికి, జ్ఞానకృషికి—అదర్శంనీతి. జ్ఞానమతుడుమాత్రమే నీతిగలవాడు. మేతువాదం మాత్రమే వ్యక్తికి తనను గురించి, తన సంఘాన్ని గురించి, తన నివశితున్న పరిసరాలలోని వివిధ వీచికలూ ఎలాంటి అంతర్గత సంబంధం గలిగి ఉన్నవో ఏకశ్రు దృష్టితో (Monistic) అన్నింటినీ ఒక సామ్య మునకు లింగపు చేసి నిశ్చయంగా తెలియచేయ

గలదు. అప్పుడు మాత్రమే నీతికి వ్యక్తి దగ్గరవా దత్తతాదు.

'బ్రహ్మి బహుముఖం. అందులోని అంశాలు అనేకం ఉన్నాయి' అని అంగీకరించి వాటి వర్ణించిన యథార్థంగా అంగీకరించాలి. వాటి వ్యాపారం (Becoming) ఒకదాని ఉనికితోను ఒకదాని ఉనికికి గల సంబంధాన్ని నమరించి సాగిపోతుంటుందన్న కాస్త్రీ జ్ఞాన రహస్యాన్ని గుర్తించాలి. ఈ వివిధ వీధి కలలా ఒకే పదార్థంతో నిర్మితమయిన వని కూడా గుర్తించాలి. అప్పుడు వికల్ప తత్వం సాధ్యం అయి కారణం వ్యక్తికి నమాజమయింది అవుతుంది. అవలు కారణం వ్యక్తికి కొత్తని కూడా కాదు. అశని శరీరాని లక్షణమైన శారీరక నిష్పత్తిగా అతని జ్ఞానం గానం చెంది నపుడు అతనికి తన శారీరక నవస్వయ దృష్టితో చర్చించుకో గల తాహతు వస్తుంది. ఆ చే నీతిగా ప్రతిఫలించి సాంఘిక జ్ఞానానికి ఆరోగ్య మంతమైన పదవదీ కారణమూ, కార్యమూ అవుతుంది.

అలాంటి తార్విక చింతన అవచ్ఛాదిక (ends) ఉపకరించే ఉపకరణాలనూ, మట్టలనూ, (Means and implements) నను దృష్టితోనూ, పరస్పరాక్రయాలు గలవిగానూ చూస్తుంది. 'అదర్థం ముఖ్యం; దాన్ని సాధించేందుకు ఏ పద్ధతినైతా ఉపయోగించవచ్చు' అనే సూత్రాన్ని అంగీకరించదు. ఆ సూత్రం వెనుకాలనున్న తార్వికతను ప్రశ్నించి దానివలన కలుగజున్న దురాగతాలను ఊహించి సాధన సంపత్తిగా విజ్ఞానయుతమగు (Scientific) మార్పును అంగీకరిస్తుంది.

'సాధన ముఖ్యం సాధన చేయడమే మన విధి. ఫలితం ఉపాదానం' అనే సూత్రాన్ని కూడా ఈ విశ్వ తార్విక (Monistic philosophy) సాకల్యంగా నిమగ్నమైంది. సాధనమానవాధ్యురయాలకి అని అంగీకరిస్తుంది. ఒకదానికొకరు మరొకటి అనే ప్రయోజన దృష్టిని—ఉపకరణం కట్ట స్వేచ్ఛా దృష్టిగాన్ని అలవరించు—రొగించుకో ముంటుంది.

శుభ్రమైన చలువ....

14

రామదాసు తెల్లపానదాసికి
నరసింహుని నమ్మలించుకొనినప్పుడీకి, అతను తెల్లపానదాసుకొక వ్యక్తుగా ఉండక విడి. అతను నన ప్రయురాలిని పంతురిగా వున్నాడు; నరసింహునియొక ప్రయురూ, సోద

దు దూ ఆట నే. ఆమెను కలివెట్టి
 చూసి నా దైవదూతయ. ఇంటనే వెళ్ళి
 ఆమెదగ్గర వాలతం అని ప్రసంగం లేదు.
 రెండు రోజులవరకూ ఆమె దగ్గరికి వెళ్ళకుండా
 వున్నాడు; ఆమె తన వెళ్ళగానే తనకిది
 ఎలాగ చూస్తుందోననీ, ఆమెతో తన ఏమి
 మాట్లాడాలోననీ ఆలోచిస్తున్నాడు.

చాళ్ళ బహువీకం మొదట్లో గొంతు బాధగా
వున్నా ఎంతో ఆనందం కలిగించింది. మొట్ట
మొదటిసారిగా ఒక రిక్తపేరు గొంతు ఆర్థం చేసు
కున్నారు. మొదట పనినిమిహులూ యాద్యరూ
కంగారుపడి మెల్లిగా ఏదో విషయం మాట్లా
డారు తరువాత చాలి రిద్దరి హృదయాలు విడి
గాయి. తరువాత చాలి వంశావళిలో అన్ని
విషయాలు చర్చించబడ్డాయి. తనభర్త పోయిన
తర్వాత అంత త్వరగానే చాళ్ళ నివాసం జర
గడం బాగుండవని, మరి కొన్నాళ్లు ఆగటం
మంచిదని చర్చించబడింది. వరసాహం ఒప్పు

మనాదు, తనకు అన్ని ఏమిలేదనీ, నరసిం-
హాన్ని వివాహం చేసుకుంటే కేవలం తాళాకు-
మిగతా అన్నికూడా తమ కేమిబక్కదనీ స్పష్టంగా
చెప్పింది సరోజ: నరసింహం అన్నిపాస్తులనరించి
ఎప్పుడూ లెంగవడకు; అకనితిఅక్కరలేదుకూడా.

రామదాసు వాళ్ళ కనస్సులకు చాలా దూరంగా వున్నాడు. ఎప్పుడూ కలుసుకోబోని, చాలా దూరంగావున్న మిత్రుడిగురించి మాట్లాడి నట్టు ఒక్కొక్కడూ ఆశన్నగురించి మాట్లాడారు. ప్రేమికుల కుండవలసిన ఆత్మాభిమానమంతా వారిదగ్గర వుంది. ప్రపంచమంతా యిప్పుడూ యికముందూ తమకోసమే నడుస్తోంది దనుకుంటున్నారు.

రెండు నెలల పాటు వాళ్ళిద్దరూ మైన భావనా ప్రపంచంగా గడిచారు. వాళ్లు ఒకరినొకరు ప్రేమించుకున్నారు-అదే చాలా వాళ్లకీ, వారు వీరిలిగా ఒకరినొకరు కలుసుకున్నారో ఆ పరిస్థితులను ఒక్కసారి ఆలోచించాలేదు.

ఒక రోజున ఏదో మాటల వందర్పణలో
వరోజు ఉత్సాహంతో, నరసింహం వ్రాసిన
ఉత్తరాలగురించి ప్రస్తావించింది. ఆమె ఉదాహరణ
ప్రకారం చంలా గడిచిపోయిన ఘట్టం గురించి
జ్ఞాపకం వచ్చి ఆ విషయం ఎత్తింది.

అమె ప్రకృతిని విని వదసించుం చాలా మఱి
కాపాన్ని కనుగొన్నాడు. రానుదాను అక్కటి
అతనికి అచయవత్సంగా కనిపించింది. అత నేమో

జవాబు చెప్పలేదు; తన స్నేహితుణ్ణి వివరంగా అడిగి తన ప్రియురాలిని యింక కలవర పెట్టిన ఉత్తరాలగుంచి తెలుసుకోనందుకు చాలా నొచ్చుకున్నాడు.

ఆమె ఊరుకోలేదు. ఆ ఉత్తరాల్లోని కొన్ని విషయాలు వాక్యాలు పూర్తిగా వర్ణించిచెప్పింది. నరసింహానికి అనుమానం కలిగింది. ఆ ఉత్తరాలు జాగ్రత్త చేశావా అని అడిగాడు. ఆమె చిరునవ్వు నవ్వుతూ పెళ్లి వుత్తరాలు తెచ్చి చూపించింది.

“ఇదిగో, యిప్పుడు మీరు నన్ను యింకగా ప్రేమిస్తున్నారాని, పూర్వం ప్రేమించి వా”సిన ఉత్తరాలు క్షాపకం లేవు.. వినండి” అని ఆమె ఆ ఉత్తరాల్లో ఒకటి పూర్తిగా చదివి వినిపించింది నరసింహం తెల్లబోయి చూశాడు, ఆమెకు నవ్వు వచ్చింది. ఆ ఉత్తరాలు అతను తీసుకుని చూశాడు. అతనికింతా తెలిసింది.

రానుదాను తన ప్రేమకు, ఆరాధనకు సాక్షిగా ఆ ఉత్తరాలున్నాయని గ్రహించుకుంటానూడా పారిపోయాడు. అతను పొందిన నిరుత్సాహంతో అతని మనస్సు సంతా ఒకే విషయం ఆక్రమించుకొని వుంది— అది అతను వెళ్ళిపోవడం, తక్షణం వెళ్ళిపోవడం.

ఆఖరికి నరసింహం దాను వృద్ధురాలాని లోతులు తెలుసుకోగలిగాడు. అతని చేతుల్లో రహస్యమంతా వుంది; మహోత్సృష్టమై గంభీరత అతన్ని ఆవరించ లేకపోయింది. అతని యెవలో ప్రేమ ఎలుగైతే అరచింది, దాన్ని అణచిపెట్టా దతను.

నరోజు చెయ్యి తన చేతిలోకి తీసుకున్నాడు. “మనం ఒకరినొకరం ప్రేమిస్తున్నాం అనుకుంటున్నాం. ఇంకకాలం మనం చిన్నపిల్లా గడిపి చేశాం. మన నిర్దారి నీ వికంచేసిన అవ్యక్తి గురించి ఒక్కసారి నూడా తలపోయలేదు. అతను మనకు దూరంగా పోయి ఎంతో బాధపడుతున్నాడు, మనమిక్కడ స్వార్థపరత్వంతో, ప్రేమతో మధురక్షగాలు గడుపుతున్నాం నీకంతా తెలుసు నరోజా! మనం కరడుగట్టిన వృద్ధురాలు గలవాళ్ళం అని అని తెలుసుకో నూడదు, ఈ ఉత్తరాలు వాడు తను విచ్చియి వత్తాన్ని తెచ్చియి ... రానుదాను

చరిత్ర విను.” అని రానుదాను తనకు చెప్పిన చరిత్రంతా చెప్పాడు.

అతని లేనికడంతా ప్రేమతో నిండియుండి, త్యాగం వరమాపధిగా పెట్టుకున్నాడని చెప్పాడు. రానుదాను ఆమెకల్లి రాజేశ్వరమ్మ చక్కదగ్గర మోకరించిన సంగతి చెప్పాడు నరోజు ఆమాట విని విడ్చింది. తను పూర్వం మూర్ఖంగా ప్రవర్తించిన సంగతంతా క్షాపకం వచ్చింది; అతను అనుక్షణమూ తనరక్షకుడుగా వుండి తనని అపాయాల్లోంచి ఎగిరిపెంపాడో క్షాపకానికవచ్చింది.

నరసింహం అక్కడితో అగ్రకుండా దాను తన ఆశయకోసం ఎంతెంత త్యాగాలు చేశాడో చెప్పాడు ప్రతి సామటననూ నోకించెప్పాడు అతను అనుభవించిన కష్టాలు, పక్ష దురవస్థ, అన్నీ వివరించాడు. నరోజు బడిలో వున్న ఆ పన్నుం డేబ్బా దానుపొందవలరాటం, అతనునుభవించిన ఒంటరిపాటు గురించి ముందు చెప్పాడు నరసింహం; ఆ తరువాత దాను పరిశోధన మానేసి, ఆమెకోసం త్యాగంచేసి నుద్వారాయుడి కార్యదర్శిగా ఉండడం, ఆమె ప్రపంచంలోని అదంబరంకోసం, అదరణకోసం వెర్రిగా ప్రాకురాడు తూంటే దాను యార్దతో నాటిని నివారించబోవటం, నోదాపరి ప్రాంతాల్లో వాళ్లు గడపిన రోజులు యివన్నీ ఒక్కొక్కటే చెప్పాడు. అతను చెలుతూంటే జరిగిన కథంతా అతని కళ్లకు కట్టినట్టుగా వుంది. జరిగిన ప్రతి విషయం ఎంతో నమంజనంగా తోచింది; తన స్నేహితుడు ఏ విషయం రహస్యంగా దాచాడో అతను గుర్తించాడు అతని గొంతు ఎండిపోయింది. కళ్ళలో నీరు నిల్చింది. కొంచెం కత్తి తెచ్చుకుని నరసింహం ఉత్తరాల గురించి మూర్ఖుడాడు అతను విజం చెప్పేవాడు; దాను ప్రేమ గురించి, అతని వ్యధినవృద్ధయం గురించి నరోజుకు స్పష్టంగా చెప్పాడు. అతని వృద్ధయాన్ని గాయవరచిన వారు అతని వృద్ధయాన్ని నరిగా తెలుసుకోలేకపోయినవారే అన్నాడు, అతని ఆరాధనకు జహూమానంగా అకనిమిద యింకో త్యాగపరిష్క పెట్టారన్నాడు.

నరసింహం అంతా చెప్పుకొంటుంటాడు. తల ఎత్తి నరోజు ముఖంకేసి తీక్షణంగా చూశాడు; అది నడిచిపోతోంది.

అమె రానుదానుతో మాట్లాడిన చివరిరోజు భావం తెచ్చుకుంది; అదే ఆవిధంగా మాట్లాడి అతన్ని ఎంత నొప్పించానో అనుకుంది. అతను గడిపే దుఃఖకర జీవితం ఆమె కళ్ళముందు ఒక్క మెరుపులా మెరిసింది. అతనంటే ఎంతో కాలి పుట్టి అతనిదగ్గర క్షమాపణ కోరుకొందా మనుకుంది.

“అతనలా అత్యనాశనం చేసుకోవడం మనం నవించలేము. మనం గూడా ఎంత త్యాగం చెయ్యగలమో మనకి తెలుసు. మనం నుఖం అంతబాధనూ, అన్ని కన్నీళ్ళనూ కారణభూత మైతే మనం భరించలేము.” అన్నది సరోజ.

“అయితే మనం ఏం చెయ్యాలంటావు?” అన్నాడు సరసింహం.

“మీరు నా పరిస్థితిలో వుంటే ఏం చేస్తారు? నా కర్తవ్యం మీరు చెప్పండి.” అంది

సరసింహం ఆమె ముఖంలోకి చూశాడు “వద, మనం పెళ్ళి రానుదానుని కలుసుకుందాం” అన్నాడు నెమ్మదిగా.

ఆవేళ సాయంత్రం సరసింహానికి అతని స్నేహితుడి దగ్గరనుంచి ఆవేశన గలిగించే ఉత్తరం వచ్చింది. జ్వరంతో వ్రాసిన ఆ ఉత్తరం అఖిరిసారి నెలపు పుచ్చుకున్నట్టుగా వ్రాశాడు. అతను తనకి కొంచెం జ్వరం వస్తోందని వ్రాశాడు. దాని ఉత్తరం వ్రాయడంలో ఎంతో ధైర్యంగా వుండడానికి ప్రయత్నించాడు గాని, అతని బాధలు వ్రాయకుండా వుండలేకపోయాడు.

సరోజ, సరసింహం అతని స్థితి విని భయపడి తమ ప్రయాణం సాగించారు.

రానుదాను చెప్పకట్టుం పరిలిపెట్టాక అతనిక విచారాలతో బాధపడ నవసరం లేదనుకున్నాడు, కాని ప్రయాణంగా అతనెంతో అపైర్వబడ్డాడు. అకస్మాత్తుగా మాత్రం బాధ వడలేదు. అతని జీవితం భగ్నమై పోయింది; అతను నీరసించిపోతున్నాడు; ఈ అఖిరిబాధ వసుభరించటానికి శక్తి సంపాదించుకోవడానికి ప్రయత్నిస్తున్నాడు.

పాటలోట వేరగానే రానుదాను తన పాత గది అడ్డుకు లీనుకున్నాడు. ధూర్జ్యం అతనెంతో బాధపడుతుంది అట్లాకవాసం చేసిన స్థలమదే. అది కలుపుకొని నముద్రంపై ప్ర చూశాడు. నము

ద్రం చాలా చిన్నదిగా కనిపించింది—కారణం... అతనిగా విర్బుడిన అగాధం అంతకంటే విశాలమైనది. కెరటాల శబ్దం విన్నాడు, అని రాళ్ళమీద చేసే శబ్దం అతనికి విసుగులు పడి నట్టుగా వుంది. మోహవేళం అతని రక్తనాళాల్లో లేచి, తనలో ఏదైనా కెరటాలు కొద్ది కల్పవముంటే దాన్ని తుడిచివేస్తున్నట్టుగా వుంది. అతను నముద్రపు ఒడ్డుంటే నడిచాడు. కాని అతని దేహాన్ని యీమస్తున్నట్టుగా వుంది. అడుగడుక్కి అతనికి ఆహారం వాస్తోంది. అతనికి తనెక్కడో దూరంగా, పరివయాలేని దేశాల్లో సంపరిస్తున్నట్టుగా వుంది. ఆకాశంలోకి ఆనంత వాయుల్లోకి అతని నుడిపోయే గుండె పేడి నిట్టూర్పుల్ని పంపిస్తోంది.

జ్వరంగానే అతనుపైకి వెళ్ళలేంత నీరసస్థితికి వచ్చాడు. కిటికీ దగ్గరకున్ను రోజల్లా గడిపే వాడు రొదచేస్తున్న సీళ్ళనిచూస్తూ. నముద్ర మంటే అతనికి కొత్త ఉత్సాహం మేర్పడింది. నముద్రం మందంగా విచారకరమైన గర్జనతో తన మృదయంగా ప్రతిధ్వనించి నిరాశ అధికం చేసి తన మృత్యువును క్వరపెడుతోందని అతనికి తెలుసు.

ఆ తరువాత అతను విశాలమైన నముద్రం కేసీ, ఆనంతమైన ఆకాశంకేసీచూస్తూ తన్ను తాను నముదాయించుకొనేవాడు. ఆకాశం, గాలి, నీరు వీటి పరిశుద్ధత అతని అనారోగ్య పరిస్థితుల్లో అతని నిరుత్సాహాన్ని పొగొట్టేది. ఆకాశం అంచులలో అతన్ని సమ్మోహింపజేసే వెలుగు కనిపించేది, ఆ వెలుగులో తాను లీన మయిపోదామనుకునేవాడు. జ్వరంగానే అతను మంచంమీదనుంచి లేవలేని స్థితికి వచ్చాడు. ఆ గదివాసాలు, తెల్లనిగోడ తప్ప అతనికింకేమీ కనిపించటంలేదు. రోజంతా అలాగేచూస్తూ పడుకునేవాడు. తను చాలారోజులక్రిందటే చచ్చి పోయినట్టు భూమిలో చాలా లోతుగా తవని పాలి పెట్టినట్టు భావించేవాడు.

ఎప్పుడూ అతను విచారంగావుండేవాడు. వికారంగా, నిశ్శబ్దంగా అలాగిదస్తావుండేవాడు. తన జీవితమంతా భావకం చేసుకునేవాడు. అతను కళ్ళు మూసుకుంటే అతని జీవితమంతా అతని ముందు నడిచేది. క్షణంనుంచీ, అతను యింక

కత్తుకేసి చూసేవాడు గాదు, తన అంతర్యం తాళి చూసుకుని చరిత్ర చేసుకునేవాడు. ఆ ఊరాలు అతనికి ఒక విధమైన పీదార్పు నిచ్చేవి. అతని హృదయంలో చచ్చాల్సినంతేదు.

అతని ఆలోచనల్లో నరసింహం, సరోజ ఎప్పుడూ నవ్వుతూ కనిపించేవారు. ఆ దృశ్యం అతని మోహవేశాన్ని శక్తివంతమైనదానికి బదులు అతన్ని పీదార్పు అనందపరచేది. తను అమితంగా ప్రేమించిన వారి నిద్రింపి కలిపి వారిద్దరి సౌఖ్యాన్ని తన చిత్రించి చూసుకుని అనందించేవాడు.

రాజేశ్వరమ్మ నమ్మి తనకు అప్పజెప్పిన కర్తవ్యం, ఆమె కోరిక ప్రకారమే తను చెయ్య గలిగాడు. అతని ఆఖరి ఘడియల్లో తన ప్రేమే తనచేత ఆ మహాత్తరకార్యాన్ని చేయించగలిగిందని అతను గుర్తించాడు. సరోజను తను ప్రేమించకపోతే అంత యార్ద్యంతో ఆమెను అనుక్షణమూ కనిపెట్టి వుండకపోదు. రాజేశ్వరమ్మ చనిపోయేటప్పుడు ముందు జరగబోయే దాతా ఆమె ఊహించివుండివుండాలి—దాను తనకుతున్న ప్రేమిస్తాడనీ, ఆమెను ప్రియుడుగా అతను ఎల్లప్పుడూ సురక్షిస్తావుంటాడనీ, ఆప సరం వచ్చినప్పుడు క్షాంతిచేసి అతను చచ్చి పోతాడనీ ఆమె తనలో తను ఆనుకొనివుండాలి.

ఒక రోజున రామదాసు బుర్రలో ఒక అనుజానం కట్టింది. అతను మళ్ళీ పాత ఆపేద పలో పడ్డాడు. రాజేశ్వరమ్మ అంతర్యంలో ఆహించి తననే సరోజను భార్యగా స్వీకరించమని అభిప్రాయపడిందేమో. తను యిలాగ చచ్చిపోవటం, సరోజను యింకొకరికిచ్చి పెళ్ళి చేయటం వీటివల్ల తను ఆమె అప్పగించిన పని సరిగా నిర్వహించలేకపోయా! అతని హృదయం కొట్టుకోవడం ప్రారంభించింది. మళ్ళీ ప్రాణ శక్తి అతనిలో చేరుకుంటోంది.

కాని అతను వెంటనే గుర్తించాడు తను చేసిన ఆలోచన విరికి పుడలు, స్వార్థపరులూ చేసేదిగావుందనీ, అతని మోహంయొక్క ఆఖరి న్యూనావశనీ భావించాడు. అతనికి తాను చాలా అందరిపాటుకనలేనంతగరి జ్ఞాపకంవచ్చేటప్పటికి నవ్వువచ్చింది. తను ఎల్లప్పుడూ యితరులను ప్రేమించడానికేగాని, వారిచేత ప్రేమించబడటానికి పట్టలేదని తాగా అనుభవంవల్ల తెలుసు

కున్నాడు. అతను తెలివితేటలతో ముచేశాడు, అతని కాళ్ళానమూ, నైర్యమూపున్నాయి. కాంటి సౌఖ్యాలు అతన్ని మాత్రంగా ఆపించాయి. అతను చనిపోతున్నాడు—గొప్పగా, బొన్న త్యంతో, జయద్రదంగా.

ఆఖరి ఘడియలు సమీపించాయి. మరణ బాధ ఆనన్నమైంది. అతను చనిపోతుంటే కాకి గంగ నోట్లో పొయ్యటానికి పొదుగింటి ముసలా విడ ఒకామెవచ్చివుంది. దాను ఏమీ గొణగ లేదు. అతనికితా సముద్రపు చోరు విని పిస్తోంది. సముద్రం తనకోసం విడుస్తోందనే ఆలోచనకట్టి అతనెంతో సంకృప్తి చెందాడు.

ఆఖరిసారి వెలుతురును చూడటానికి అతను కళ్ళు తెరిచినప్పుడు నరసింహం, సరోజ అతని పక్కదగ్గర నిలుచుని దుఃఖస్తూవున్న దృశ్యం అతనికి కనిపించింది. వాళ్ళనిచూసి అతను ఆశ్చర్యపడలేదు. చిరునవ్వునవ్వి హీనస్వరంతో యిలా అన్నాడు:

“మీరు రావడం చాలా మంచిని చేశారు. మీ దగ్గర అంత్యసమయంలో నిలవుతీరుపంటా నమోలేదు...మీ ఆనందం చెడగొట్టడంగాని, మీకు యీ ఆనంద సమయంలో విచారం గలిగించటంగాని నా కెంతో సంతోషంగావుంది. మీకు నా భగ్యవాదాలు”

సరోజ అతను అమిత విచారంగా వుంటాడనుకుంది. అతని పాలిపోయినముఖం రాబోయే మృత్యువుతో శోభిస్తోంది. అతని కలచుట్టూ కాంటివలయం ఉన్నట్టుగా ఆమెకుగోచరించింది. అతని పెదవులమీద మధురమైన చిరునవ్వువుంది. కట్ట నవ్వుగా ప్రకాశిస్తున్నాయి. సరోజ అంతప్రేమతోగూడిన ముఖం, అంతఉక్కువైత సూచించే ముఖం తనెప్పుడూ చూడలేదనుంది.

“దాసుగారూ మమ్మల్ని ఎందుకు మోసం చేశారు!” అంది ఆమె నెమ్మదిగా.

దాను కొంచెంపైకి లేచాడు. తన మిత్రులను పక్కా పూర్వకంగా చూశాడు. “అలా అనకు సరోజా, నువ్వన్నది నాకర్థంకాలేదు.”

“మాకంతా తెలుసు...నువ్వు చచ్చిపోవటం నాకెంతో లేదు, నీకు నుఖం కలుగ లేకపోయినా నేను వచ్చాను.”

వెలుగు-చీకటి! వెలుగు-చీకటి! మెయిలు ప్లాటు
సారము విడిచి సాగిపోతూంటే వైశ్రవన్న
గీపుకాంతి కిటికీలద్వారా లోపప్రవేశించి
నపుడు వెలుగు. రాదు కిటికీలమధ్య చీకటి.

మెయిలు ఉత్కుగుట్టులా చుగెడుతూంది.
బహుశా క్రయోదశి రాత్రి కాటుకలాంటి చీక
టిలో దూరపు కొండలు మరణానందం కూడా
వంటబడే పాపపురానుట్లా వున్నాయి. ఇంజను
విడిచి వెళుతూన్న రాక్షసివొగ్గు రేవలు చీకటి
కిదుపుగా చిటపటలాడే ఆకలి నివ్వలవలె
పెరుస్తున్నాయి.

అది కలకత్తా వెళుతూన్న మెయిలులో
చిన్న పెట్రె. దాంట్లో క్రింద నాలుగు బెంచీలు
పైన రెండు బెంచీలు వున్నాయి. నేను విజయ
నగర క్షేత్రములో ఆ పెట్రెలో కొరబడగానే
ఆగులో అదివఱకే వున్న ఆరుగురు ఆసామీలు
ఆరుగొంతుకలతో అరుస్తూ వామిద విరుచుకు
వడ్డారు.

"మేముంకా కలకత్తా వెళ్లేవాళ్లవాడి.
రాత్రెళ్లా విడదలేక చావాలి. ఇంకో పెట్రెలోకి
వెళుచున్నా."

"నేనూ కలకత్తా వెళ్లేవాణ్ణి. ఇంకో పెట్రె
అంటూ వుంటేగా వెళ్లడానికి" అన్నాను సామా
నులు వడ్డుతూ.

విదుగురు తూర్పురాత్రి ప్రయాణీకులు, అరు
బెంచీలు! ఈ పడువ్య రేలదం ఎలాగ? మొహం
ముడిపెట్టుకొని బెంగాలీఅయిన వేలికత్తంలా
మానుకొంటూ వెంట్రుకలు లేకపోయినా, కల
గలగల దువ్వకొంటూ నలతైఅయిచు డిగ్గిల
కోణాలో నావె. పాకసారి చూశాడు. బోడు
విప్పి బెంచీకింద తోడ్కూంటే "కోడిగుడ్డున్నా
యంబోయి కాగ్రత్త" అన్నాడు ఒక నాయకుడు
గారు. క్రిందనున్న మిగిలిన యిద్దరూ విూదనున్న
ఒక ఆయనా స్నేహంగానే మాట్లాడేరు. ఆరో
అయిన యేదో, చవకబారు అవరాధ పరిశోధక
నవల రిగిల చదవ నారంభించాడు.

ఆరో ఆసామీ కుడిచేరి బంగారంమురుగు,
ఉంగరాలూ రాళ్ళు, బెంగాలీ అయిన బిడి
చీల్చినప్పటి వెలుగులో మెరిసాయి.

రైలు మహాభూష పెడుతూ పరిగెడుతోంది.
దూరపు వడ్డెల ఇళ్లలో గీపాలూ, అనంతాకా
ళంలో వెలిగే నక్షత్రాలు, మిన్నుచున్న వికం
వేస్తున్నాయి. నా కదక ఇంకా యొక్కడో,
నిశ్చయంకాలేదు. నాగావళి వంటెనమిగిలి రైలు

అంగర వెంటటక్కుస్తారావు

వరిగడుతుంటే అది భూమిని అద్దలు కొట్టు కొని పాతాళలోకం ప్రవేశిస్తుంటేమో అని పించింది. దూసి స్తేషనులో నుండి ముగ్గురు ప్రయాణీకులు మా పెట్టెలో చేరగానే మా నడుమకు బంతు ఓడ్డంగా కదులించింది. అందరం అరనిమిషం మిటింగు చేసి స్తేషనుమాస్టరుతో రిపోర్టు చేసాం. ఆయన మరో అరనిమిషం ఆకాళమీద నున్న నక్షత్రాలతో సుప్రదించి చివరకు మామీద బాలిపుట్టి “సలాసాలో మరో పెట్టె కగిలించేటట్టు చేస్తాం” అన్నాడు. విలాసూ క్రిందకు దిగేం కదా అని ప్రసిద్ధి కెక్కిన దూసి పూరిలకు కొడుక్కిని మా పెట్టె చేరుకున్నాం.

మేమంతా యెవరెవరు సలాసాలో క్రొత్త పెట్టెలోకి మారాలో, మారినవాళ్ళు రాత్రి మట్టుకి ఏయే సామాన్లు తీసుకొని వెళ్లాలో మొదలైన విషయాలు చర్చించుకొంటున్నంత పేల్తా, ఆరో ఆసామీ కన మంచెలో టాగ్ని లైటు వెలిగించి యెత్తునాలక కుక్కగా పండిన నడుముతో మోకాళ్ళమీద కూర్చొని చిన్న అద్దంలో చూసుకొంటూ శృంగారించు కొంటు న్నాడు. గిరహాలు రిరిగిన కల దువ్వుకొని కను బొమలు తువ్వాలతో తుడుచుకొంటూ కోర మీసాలకి విడిబొతూన్న మెగి రిరిగి పెడు తున్నాడు. పావురాగూడు గాంటి మీదలెంపి మీద చాలాపేపు ఇరుక్కోవడం నింది అతని యెముకలు నొప్పెట్టాయి కాబోలు “కొత్త పెట్టెలోనికి నేనూ వెడతానండోయి” అన్నాడు.

ఆకలిగా వున్నవాడి చిరస్థిలో అన్నం పడి నట్టు సలాసా స్తేషను వచ్చింది. కొత్తపెట్టె కగి లించారు. అది చాలా పెద్దపెట్టె ఇరవై మంది హాయిగా నడుకొనడానికి సరిపడన ప్లెటయింటర్ క్లాసు పెట్టె

ఆ చీకటిలో ఎవరు వచ్చేరో లేడో గాని ఆరో ఆసామీ మాత్రం వచ్చాడు.

మే మిద్దరం పెట్టెలో రెండు ప్రక్కలా వున్న జల్లులమీద దిచాగాలు విప్పాం. బైము కుమారు యెనిమిన్నర అయింది. ఏడో కారణంతోక మొయలు ఆ స్తేషనులో నలభైవిడు నిమిషం బండ్ చేరినప్పటి యెర్రపిగట్టు తెలిసింది. నేను లేచి ఆలోచనామీదో స్నేహం కలిపి కాలం వెళ్ళు బుచ్చుదామని బుద్ధిపట్టి అతని దగ్గరకి వెళ్ళి

మార్చున్నాను. నేను దగ్గరకి రాగానే దగం వదులించి దగం కూర్చొన్న భంగిమ మార్చి, కాళ్ళు దులుపుకొని, సరిగా మార్చున్నాడు. కిటికీగూడా లాగనవతున్నాన్న లైటు వెలుతురులో అతని ముఖమీద చిన్న అనార్యవ నూచకమైన చిరువత్స, పెనుపెంటనే అంగారపు వన్ను యొక్క కరుకు గోచరించాయి.

పెంటనే అతడు తేలులాంచి రెండు కిల్లీలు తీసి నాకొకటిచ్చి ఆకనొకటి వేడుకొన్నాడు. సిగరెట్టు ఇవ్వబోలే నాకు అలవాటు లేదని సాధిమానంగా వారించాను. అది అతడు వెలి గించి అందరివలె రెండు చేళ్ళతో కాల్చుకుండా చేసిని శంఖంలాకేసి రెండు దమ్ములు లాగి రాడుసారులు చిటిక వేశాడు, రొయ్య రారీ పోయేంగుకు.

“మీరు యొక్కడికి వెళుతున్నారండీ బాబూ” అని ప్రశ్నించాడు.

“యెదటనే తనది చెనను కదండీ కలకత్తా కని.”

“ఇదే వెళ్ళటమా ముందవ్వనైనా వెళ్లేరా” అన్నాడాయన బొగ్గుపడిన కళ్లు నులుపుకొంటూ సిగరెట్టువాగ మ్రోగడల్లా. నేను ఓక్క సెకం డాలోంచి ‘ఇదే వెళ్ళడమండీ. తమరో” అన్నాను.

“నరే నామాటకేంలేండి. ఇవాళ కల కత్తాలో, రేపు కాన్పూరులో, ఎట్టుండీ ఢిల్లీలో, అవతన్నాడు వెనువరులో ఉంటేవాణ్ణి.”

నేను ‘మరగా ఉన్నాయిరా మాటలు’ అనుకొని, బొత్తిగా తెలియని దద్దమ్మలా నటిస్తూ, “కొత్తవాళ్లకలకత్తా వెళ్ళే గాథరావడిచీతారని వినికిడి నాదగ్గర యెద్రను వుండిలేండి. ఏ జబ్బావాడి నడిగినా చెబుతా దనుకొంటాను” అన్నాను.

అతడు మొహం ఆడోలాపెట్టి అవహానంగా నవ్వేడు. “కలకత్తాలో జబ్బా లేమిటయ్యా! కాకినాడకు కొన్నావా, సా మర్ల కోటకు కొన్నావా! అది మహా కట్నం. అజనమేమిటి! ఆ కాల్చేమిటి! అజన్మ లేమిటి! పియూలనించి బ్రాములు. పిరక్కనించి వైకెళ్ల పిట్టానుంచి మెలటరీ లాంటివి. మామంటి అరబేరీయిన వాళ్ళకే భయంవేస్తుంది.” అన్నాడు సిగ్గుకల్గి

లాభ్యవయ్య వైరినీ అంగారపు వాచీలో దైము చూస్తూ.

“ఇతే అక్కడ కాళ్ళంతా మంచివారట. దొంగతనాలు చెయ్యరట కదండీ.”

అకడుగిక్కివడి చూశాడు. “ఎవరు చెప్పారయ్యా నీకు! కాలుగింద కన్నంవేసే గారిడీ దొంగలు. ఒకమాటు ఏమైందో తెలుసా! పట్టపగలు వచ్చేందు గంటల వేళ నేను ధరకు తలాలోంది వస్తూంటే...”

“అంటే అదిఒక హోటల్ బాబూ”

“కాదు, కాదు. ఏ పెద్దనీధి. వస్తూంటే ఒకడు వెనకబాటునే తేబునా వచ్చులాగి పారిపోతో యాడు. వాణ్ని రెండడుగుల్లో పట్టుకొని గూఢ మీద మూడు లాగేసుకొని ..” అని అకడేమిటా చెబుతూంటే రైలుమాసి కదిలింది.

వెలుగు! చీకటి! వెలుగు! చీకటి! మా పెట్టె మొత్తానికీ నలుగురిమే వున్నాం. నేనూ ఆరో ఆసామీ మేల్కొనివున్నాం. మిగిలిన ఇద్దరూ ఒకమూలనీ చీకట్లో గుట్టుపెట్టినద్రబోతున్నాం.

మావక్కలు పెట్టి మధ్యగావున్నాయి. నేను లేచి వావక్కమీదకి వెళ్లిపోయాను. వడు కొన్నాను గాని నిద్రరావడం లేదు. ముందున్న నాప్రయాణంగురించి అలోచించుకొంటున్నాను. యొక్కడ వలాసా, ఎక్కడి ‘షిల్టంగ్’, ప్రయాణం అంటే వరిపాటయిపోయిన నాకు ఆరో ఆసామీ మాటలు విన్నోదం కలిగించాయి. అతని మీదుగా ప్లాటుఫారంవెంపు మామూంటే వెలుగు. చీకట్లు వకా బోపిస్తూంది. అతడు కిటికీగొంది బుట్ట వైకిదూర్చి తిన్నగా చూస్తూ సిగరెట్టు పీలుస్తున్నాడు.

ఈ వెలుగు చీకట్లు గారిడీలలో ఒకవ్యక్తి రైలు వదుస్తుంటే మా పెట్టెలో ప్రవేశించి మా కాళ్ళ వెంపున్న మూలకు ముక్కొన్నట్టు నేను గ్రహించాను.

రైలు బోరుగా వరిగమతోంది. ఆరో ఆసామీ కల లోవటికి తిమిళాని కాట్లకిందకి పెట్టి సిగరెట్టు పీలుస్తూ “అల్లుడా రమ్మనీ” అనే వద్యం ముందు రాగంలో నాకు వినిపించేటంత

గట్టిగా చదువుకున్నాడు. నేను మాత్రం ఆ చీకట్లో మెరస్తూన్న ఈ తన పట్నీ కళ్ళవెంపు చూస్తున్నాను. కళ్ల మానుకొన్నానని ఆరో ఆసామీ భావించి వ్రుండవచ్చు.

ఈకాత్రుగా 'కాంతా' నెంటు వాన వచ్చింది ఆ మూలనించి. ఆరో ఆసామీ అటు తేరి చూసినట్టు గమనించాను. అతడు గట్టిగా ఒక దగ్గు దగ్గడు. వెల్లురు లేకపోయినా లాల్చీ తెయ్యయిల్లి వాచీ చూడకొంటున్నట్టాపించింది. మళ్ళీ పట్టకొని మార్పొని చేతులు కట్టుకొని ఈలపాట ప్రారంభించాడు. మార్కొ రెండు నిమిషాలకి ఆ వెంపునించి ఒక ఇచ్చైన కంకణ ఘటాత్కారం వచ్చి ఆరో ఆసామీలో ఒక విభ్రమైన చలనం కలిగించింది. అతడు లేచి "పంతులుగారూ" అని నత్తు పిలిచేడు మేల కొంటే వినిపించేట్టు, నిద్రపోతూనే మెలకువ రానంత గట్టిగా. నేను మాత్రం అవసరమైనప్పుడు కళ్ల మాస్తూ, పరవా లేనవచ్చును కళ్ల తేరచి ఈ నాటకాన్ని చూస్తున్నాను నా జగ్గరనించి జవాబులేకపోగానే, నేను నిద్రపోతున్నానని నిశ్చయించాడామన. ఈసాగా పరాతుగా ఉన్న ఆయన మనచురు సుగేలుమని తిరిగి గాజులుచ్రోగి ఉండేందుకేకాయి. మధు నేవలాడో చింతామణిలాడో ఒక కృంగారదర్శనం వదుకొన్న వారికి మెరుకువ రానంత గట్టిగా తడువవారంభించాడు. ఆ పీఠభేదకృత చీకటి లోంచి వచ్చిన ఆ గాజులవచ్చుమూ ఈ వెట్టి వానికేమైనా తెలుగు పటాలు వినిపించాయో యేమో!

కాని అకదక్కడనుంచి కదలడంలేదు. మనచు తొండర పెనుకూన్నా కాళ్ల కదలలేనట్టు తోచింది. ఒక తియ్యని ఆవ్యవసూచకమైన దగ్గు వివక్షనకి అతడు మొండిరైర్గం తెచ్చుకొనితేచి అటువెంపు రెండడుగులువేసి మళ్ళీ రైర్గం దిగకారిపోయి గేటువెంపు తిరిగి ముట్ట పైకిపెట్టి ఒకసారి ఉమ్మకొని తిరిగి తన స్థలము వకువచ్చి మార్పొలోమంటే ఆవసాన్యకరమైన ఒక నర్తనవచ్చింది, ఆ చీకటిలో నునిపి. ఆనర్తన "ఓరి కిరికింటా" అన్నట్టుగాఉండే. అతడు గర్భిమని తేచాడు. నా మదికి బయిటూకాడు. అవసరం మూలవదుకొన్నట్లై వెంపు చూశాడు.

వచ్చిన మనిషి నే పొకసారిచూశాడు. తిరిగి కిరికినం ప్రవేశించింది కాబోలు మార్పొండి తోయాడు.

వచ్చిన మనిషి లేచింది. చేయదులిపేసరికి తెల్లటి చేయదులు మడతలగొంది విముక్తి పొందిన కాంతా నెంటువానలలు గుచ్చు మన్నాయి. మెరపువెంట ఉరుములాగ గాజులు "సుర" మన్నాయి. ఆ స్త్రీ ఈకని వెంపు నడచివచ్చి అతని బ్రక్క మార్పొన్నది; చీకటిలో ఎక్కువగాకనిపించలేదు కాని అతనిభయం, వారింపడం, స్నేహితులున్నారని చెప్పడం, ఆమెరైర్గంచెప్పడం, నమూనాయించడం, స్వప్న వృత్తాంతాల్లా అందీ ఆందకుండా గోచరించాయి. తరువాత కొంతసేవటికి రెండుమాడు ముద్దులు పెట్టుకొన్నట్టుగాకూడా కట్టం వినిపించింది. మార్కొ విడునిముసాలకి అదేదో స్త్రీవనుకి రెండు ఫర్షావల మూరంలా తైలగింది. "ఎవరై నా చూస్తారేమో దూరంగా మార్పొంటాను. బండి రాదోయ్యేస్తవను చాటగానే వస్తాను. బదురూపాయాలు త్తావకంఉందా?" అంది ఆమె "ఒదికాకపోలే పాతిక, దానికేంలే, వెట్ట, వెట్ట. నేను వదుకొన్నట్టు నడిస్తాను."

చక్కస్తేవను ప్లాటుఫారము వచ్చింది. ఆరో ఆసామీ వదుకొన్నట్టు నడిస్తూ నన్ను మోసగిస్తున్నాననుకొని మోసపోతూన్నాడు. వెలుగు! చీకటి! వెలుగు! చీకటి! ఒకమాటు గేటుమీద చీకటి వడగానే ఆ స్త్రీ ఆర్కంకుతాలంలా ఆ క్రిందగా గేటుగొంది బయటికి దూకేసింది. రైలురెండు నిమిషముగాసింది. మళ్ళీ కదిలింది. ఆరో ఆసామీ, నాటకంలా మూర్ఛపోయి లేచిన పాత్రలాగ, లేచి మార్పొని ఆ చీకటి వెంపు నేయకాపి పిలుస్తున్నాడు. రైలు క్రమేపీ జోగబ్బుతోంది. కొంక నువడికి లేచి ఆమె మూర్ఛన్న స్థలం దగ్గరికి వెళ్ళి వెలికి (అక్కర్ల పోయింది) గదిఅంతావెకి, వొడ్డి కలుపుకీసి దానిలోకూడా చూసి సిగరెట్టు వెలిగింది గేటు లోంచి ముట్ట పైకిపెట్టి దిబ్బపోయి మూర్ఛంలాకి చూస్తున్నాడు.

నేను అప్పుడే నేనుకొన్నట్టులేద "నిశ్చంద్ ఇంకా నిద్రవట్టలేదా" అని ప్రశ్నించాను.

అతడు గబుర్బున ముట్టు లోపలికి రీతుగాని
 “నిద్ర!” అని నోరెత్త పెట్టాడు. మరు నిమిష
 మూల బద్ధుగాని “ఈ పెళ్ళి పట్టెనల్లా ఎక్క
 వాడూలేదు. దిగివాడూలేడు. చూడండి! మనం
 ఈ పెళ్ళిల్లా ఎక్కడా బద్ధరతులే ఒక్క పిట్ట
 మనివై నా యొక్కడా” అన్నాడు దొంగ మేక
 మృలో.

“ఏమో ఎవరక్కో! నేనుతాత్రం గుట్టు
 తీసి నిద్రపోయాను. కానీ ఈ ఒడ్డి చేత్రు అద
 నిల్లా, చీకటి రాత్తుల్లా, రైలుప్రయాణం
 బాగ్రత్తగావెయ్యాలి. మీ వంటి ఆరిలేకవచ్చికి
 పరవాలేదనుకొండి. కానీ, చూకాదు, ఈ కిరా
 రణ్యం యేగానుండో. నీలిలోకి పిట్టకారిపోయిం
 దంటే ఫికరుండదు.”

అతని దొంగమరన్న కబుర్లునుంది. అతనికే
 భయంకూడా చేసినట్టుయింపి గలగలా చక్క
 దగ్గరకువచ్చి కిలబెంపు తడి చేదు.

“కొలకు మునిగిపోయిందోయో” అని ఆరి
 చేడు.

“ఏమైందేమిటే.”

“చేలిపెట్టె పోయింది”

“దబ్బుదా దాంట్టో?”

“మూడువేలదాకా!”

“ఎవరోచ్చా రిక్కడికి!”

అతని వారిక ఆంగుటికి ఆంటుకుపోయింది
 కాబోలు; జవాబు రాలేదు.

★

లండన్ లో భారతచేశపు
 చీరల ప్రదర్శనం: కడచిన
 నాలుగు శతాబ్దాలలోనూ
 భారతీయ స్త్రీలు ధరిస్తూ
 వచ్చిన రకరకాల చీరల ప్రద
 ర్శనం ఆమధ్య లండనులోని
 ఇంసీరియల్ ఇన్స్టిట్యూట్
 యాజమాన్యాన జరిగింది.
 ప్రదర్శించబడ్డ చీరలన్నీ శ్రీమతి
 నీలీమా బారువాని. (ఎడమ
 నుండి మొదటి స్త్రీ.)

★

జనవాక్యం

సంపాదకునికి ప్రకటనార్థం పంపించిన లేఖలు యీ శీర్షిక క్రింద ప్రచురితమవుతాయి. లేఖలు క్లుప్తంగా, కాగితానికి ఒక పక్క వ్రాసి పంపాలి.

ఏది సత్యం! ఏదసత్యం!

మహావి సురకాడ అప్పారావుగారి జనన సంవత్సరం: ఆంధ్రవిభాన సర్వస్వం- (ద్వితీయ సంపుటం, పునర్ముద్రిణ) ప్రతిలో 1861.

'మధ్యోష్ఠ' 'ఎడిట్' చేసిన 'వైతాళికులు' లో 1863; ప్రకాశక బ్రహ్మరణ "మూర్త్యుల సరములు" లో 1861.

ఈ ఆభిప్రాయత్రయం పాఠకలౌకానికి అవ్యర్థం కనిపిస్తోంది. దీని నిషయమై అధికార పూర్వక సమాధానం వాంఛిస్తున్నాము.

అలమూరు "ఉష్శ్రీ"

ప్రభుత్వం: ధాన్యం ధర

(ప్రజలంతా ఒడ్డు మొరొ) అని ఎంత నెత్తి నోయా మొత్తుకున్నా దినక మా పితాపురం తాలూకాలోను ఇతరతాళి కొన్నిచోట్లా శేష నింగ్ ప్రవేశపెట్టారు. కొద్ది రోజులు మాత్రం దీ గుర్రాల వియ్యమో, విపొట్టు, పొట్టాపాయే గోధుమలా నష్టయిచేస్తూ వచ్చారు.

అప్పుడే ఏమయిందన్నట్టు ఇంకగా కుఫాసు వచ్చి సామాన్య పౌరునికొంపనట్టేట ముంచింది.

వారితో ప్రసాసామాన్య కష్టాలు కరాకాష్టమ అనే పొంబాయి. వివాదశీలకమైన కొంతమందినా కనకబట్టా ఒక్కరోజుకి సరబడే వియ్యమైనా ఒక వత్సరంకంటే దీలర్లు మరి దీసున్న "ఫీ" "ఫీ" కిరీకీలేమంటే మిహూ కాదు!" అని కను గగ్గరించి కొన్ని ప్రకటించుకొన్న సమయాలకుడా అనకల పోలేడు. ఇష్టమన్నా లేకపోయినా కొంత

మంది గోధుమలే కొనుక్కునేవారు. అదిమా మలా నైకీకమీద పారు గూళ్ల నుంచి వియ్యం తెచ్చుకోవటాన్ని శేషనింగ్ పేరుమీద అధికార్లు అరికట్టారు. అంతవరకూ రూపు ప్రకారం బాగానే ఉంది. మరి అనార ధాన్యా లను వైసుంచి తెచ్చుకొనియ్యని ప్రభుత్వ రూపుప్రకారం నష్టయి చేయాలిసిన మేరకయినా నష్టయి చేయాలా అక్కర్లేదా!

అన్న పెట్టా పెట్టడు అడుక్కు రివా నియ్యడు. అన్న సామెత పార్థకం అవటం లేదా!

మర్రి ఈ వారంలో పితాపురం, ఉప్పాడ లలో వియ్యానికి బదులు ధాన్యాన్నే శేషనింగ ఇస్తున్నారు మంచెడు వియ్యం శేషనింగ ఇయ్య వగిసినవారికి ఆరుశేర్ల ధాన్యం ఇస్తున్నారు. ఆరుశేర్ల ధాన్యం దంపించుకుంటే మూడుశేర్ల వియ్యం అవటం గగనం అయిపోతోంది. ఈ నిషయంగా ప్రజలక్రమ మాట అటుంచి ధర నిషయంచూస్తే తారుణం అనిపించక మానను.

మంచెడు ధాన్యానికి కదిపాను అణాల ఎని మిది వైసలు రీసుకంటున్నారు; అంటే కాటా బస్తా 1 కి ఇరవైమూడు రూపాయల వైచిలక అయిందన్నమాట!

తాము నిర్ణయించిన ధర బస్తా 1 కి వడ వాడు రూపాయల ఎనిమిది అణాల అయిందంగా ప్రభుత్వమే జరిగిరంగంగా బస్తా ఇరవైమూడు రూపాయలచేసి అమ్ముకోవడంలే దీనిని విం మాన్చెట్టు అణాలా ప్రభుత్వాన్నే వెన్నుకునంది పితాపురం

ఆర్. వి. పెండ్యాల

తల్లి స్వతంత్ర

[Redacted text]

మహిళల ఆరోగ్య రక్షణకు

లో ధృ

గర్భాశయ రోగనివారణ

స్త్రీలకు గలగన ఋతుపూల, బహిష్ట కాసుండుట, ఆకాలనిర్యాస, నైల జాస్తిగాని తక్కిన గాని దిద్దుట, నీనుమరొగము, సూత్రావలనత, రక్తహీనత, మలబద్ధము, సూతికావాతము, కీడ్ల నొప్పులు, ఆరికాల్ల అరచేతులు మంట మొదలగు స్త్రీ మగ వ్యాధులును నున్నప్పుడు.

12 ఔ. రు. 4-4-0 6 ఔ. రు. 2-4-0

మాదిఫల రసాయనము

ఇది ముగిసిన మాదీఫలముల రసముతో తయారు చేయబడినది. గర్భిని స్త్రీలకు కలుగు వాంతులను (వేర్లు) యిది సాదించుచున్నది. తల తిరుగుడు, వాంతులు, ఆరోగ్యము, ఆదీర్షము, మలబద్ధము, నిద్రలేమి మొదలగు జబ్బులను పర్యాయము జ్వరవేగములు క్రిందమొనగా యీ రసాయనము మేలుపరుచును. ఇది తేలికయి యిది నోటికి రుచిగను లుగలుగుచుండును.

3 ఔ. రు. 1-4-0

గర్భ రక్షక

స్త్రీలకు గల గుండెచేత గర్భము ధరించినప్పుడు పెక్కు సుఖముల పాలగుచున్నాను. ముఖ్యముగ వీరిలో గర్భవాదము, ఆకాల ప్రసవము, ఆకల్మషక్రమి, నిదుపునొప్పు, నడుము బొప్పి, రక్తహీనము, శరీరమును నీరుచేయుట, బలహీనము, అలసట, ఆనూనము, ఆదీర్షి, మలబద్ధము మొదలగు జబ్బులు కలుగుచున్నవి. ఈ 'గర్భరక్షక' కేవలము పై జబ్బులు రావలెను అందు గల ప్రయోజనములను శరీరము మంచి ఆరోగ్యస్థితి కలుగజేసి నిదుమానదులు గర్భము ధరించి సుఖముగ ప్రసవించెదరు.

3 ఔ. రు. 3-2-0 6 ఔ. రు. 5-8-0

క్షీరబలతైలం

స్త్రీలకు ఋతుస్రావ దోషముచే గల్గు వాత వ్యాధులు, శార్శ్వపు తలనొప్పులు, తలనోటు, గర్భవాతము, శరీరము బలహీనుండుట, మూర్ఛ, అపస్మారవ్యాధులు, తలనొప్పు, నరముల బల హీనత, యీ తైలముతో అభ్యంజన మొనర్చిన నివర్తించును.

6 ఔ. రు. 3-0-0

సాభాగ్య శౌంతి

బాల్యం లేహ్యము

ప్రసవనంతరమున స్త్రీలకు బాలంతకారము జక ఫూటల బొంబములు యిచ్చు ఆచారము మన దేశమున చిరకాలముగ నున్నది. అయితే ఈ కారమును తెక్కలేనన్ని పర్యాయకాలపు సామానులతో తయారుచేసి యిచ్చుచున్నారు. ఇందు కనియు పన్నుల పరిమాణములు, మోగజానములు పాటింపక ముగిసిన కుమారులు చేసియుదురు. ఈ కారము వాటి కేడిచేసి అనేక దుష్కృతలు సంభవించుచున్నవి. ఈ సాభాగ్య శౌంతి వాడిన ఆరోగ్యము కెవర కల్గినను బిడ్డలను సుఖముగ నుంచునరు. పిల్లకి కన్నుల పాలుపడును.

బుడ్డి రు. 2-0-0

ప్రమేహంతకం

(స్వేదబద్ధ వ్యాధికి)

అనేక కారణములవలన స్త్రీలకు గర్భాశయము చుండి తెల్లటి ప్రసవము వెడలుచుండును. స్త్రీ జాతి యందు యీ జబ్బు సర్వసాధారణముగ నుండును. దీనివలన గలగన యీ వ్యాధి సంభవించుచున్నది. చిరకాలముగ యీ వ్యాధివల్ల బాధపడువారి గర్భాశయము పుండగును. అట్టివారికి మేహాశ్మరము, దగ్గు, నిస్సత్తివ, సంతాన హీనత సంభవించును.

బుడ్డి రు. 4-0-0

కేసరికుటీరం లిమిటెడ్

15, కెప్టు కార్ రోడ్డు, రాయపేట, మద్రాసు-14.

తెలుగుజిల్లాలకు, నైజామును విజయం:

శీతారాం జనరల్ షూర్సు, బెజవాడ - సికిందరాబాదు.

తేజస్వీ

చివరి సంచిక

గ్రంథాలయము

కవిత్వ పరిశోధన.....

తేదీ..... సంపుటి: 7. సంచిక: 45

కుక్రవారం జూన్ 3, 1955.

పుట.

నా జీవితం — “ప్రవాళం”	2
సంపాదకీయ వ్యాఖ్య	3
శిఖరాల — “నారీశంకర్”	5
బాటిసిపాల — “దగ్గరి”	9
రాజభాష : హిందీ — సి. భర్తారావు	12
ఆధికారభాష : ఒక పరిశీలన			
— హిందూమి దత్తాత్రేయశర్మ	14
అంతరాలు (కథానిక) — “వల్లపురెడ్డి”	17
ఫలించిన పాకం (కథానిక)			
— ఎస్. యం. సుభాని	21
త్రాసుబోతు (పెద్దకథ)			
— మూలం: హెన్రీ ఫెల్డెర్	}	...	25
— ఆనువాదం: డా॥ వి. ఎన్. శర్మ			
నారీశంకర్ నిమిత్తం (శ్రవ్యనాటిక)			
— అనిసెట్టి సుబ్బారావు	33
స్మృతిపథంలో గాయామూర్తి (కథానిక)			
— “రాజా”	38
విశాయకుడి నిరంజన — గోరా	41
తారాభం	43
శ్రీహరిత	45

నా దేశం బిది—

“శ్రీవాత్సవ”

ఇచ్చట పుట్టిన చిగురు కొమ్మేని చేప
మాట నేర్చిన మట్టిబొమ్మయును కవియె
ఒకనిచూచిన మరియొక్క డొర్వలెడు
ఎవనికాతడె బ్రహ్మాండ మేలుపెద్ద

మునుపు దూరపుకొండలు నునుపు మాకు
ప్రజకు పొరుగింట పుల్లకూరలు రుచించు
కాకిబంగారమునకిందు గౌరవము
ఇందుపెట్టి ‘యంబ్రహ్మ’ యేని మనుడ

బురద పన్నియగామెచ్చు బుద్ధి మాది
తెలివి తెటలకిచ్చేట నెలపు లేదు
మంచి చెడ్డల విలువ గ్రహించలేము
పెరటి చెట్లందు మందు కక్కరకురావు

పిచ్చి నానాలు హెచ్చుగా పచ్చి చెల్లి
మంచి నానాలు చెడి మాట మణిగినట్లు
క్రొమ్మెలుగులపైపూత కొత్తదనము
ప్రాతపెన్నిధిపై కప్ప మూతవేయు

కలిసి ఒక్కమ్మడిగ ఒక్క కార్యమైన
చేయగాలేని అసమర్థ జీవసులము
ప్రతిజన పరస్పరాయత భండసముల
ఉన్న కొమ్మను సరికిన ఉత్తములము

పెను మాబొజ్జకెప్పుడు శ్రీరామరక్ష!
స్వార్థపరులకు మానీమ స్వర్థము
ఆత్మలాభాలకెంత యన్యాయమైన
చేయగలవారలిందు భాసించువారు

తిన్నయింటికి వాసమ్ము లెన్నువారు
మాట నిలుపుకొజాలని మానధనులు
నితినియమాలు ఏడిన నితిపరులు
తలలు పెకెత్తి తిరుగు పెద్దలిటమాకు!

శ్రీమద్ సూత్రం

సంపుటి-7
సంచిక-45

జూన్ 3, 1955.

ప్రచురణ:
ప్రతి శుక్రవారం

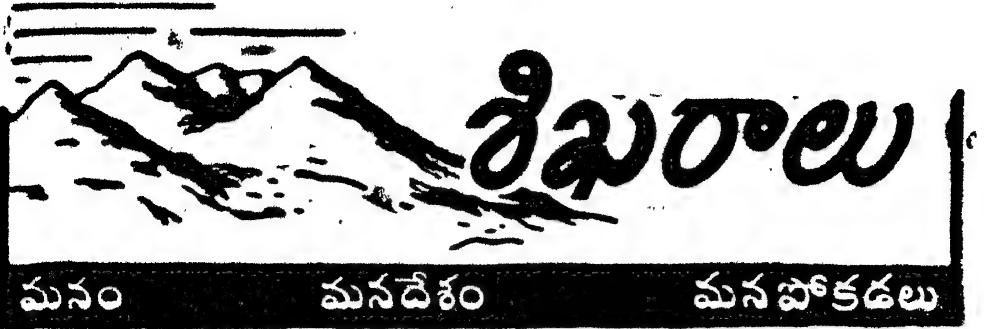
ప్రదేష్ కాంగ్రెస్ : అధ్యక్షుని ఎన్నిక

రకరకాలడోహాగానాలతో నేపథ్యంలో నలుగురును సమన్వయ—ఆంధ్రప్రదేశ్ కాంగ్రెస్ కమిటీ అధ్యక్షుని ఎన్నిక—ముఖ్య, ఉప ముఖ్యమంత్రుల ధర్మమా అని మరింత సంక్లిష్టమైనది. శ్రీయుతులు సుజీవరెడ్డి, గోపాలరెడ్డిగారలు మంగళ వారంనాడు చేసిన సంయుక్త ప్రకటన గడుసుతనంగా ఉన్నది గాని సామరస్యాన్ని సాధించేరీతిలో లేదు. రాజీకోసం గోపాలరెడ్డిగారు చేసిన కృషి నిష్ఫలమైన ఫలితంగానే ప్రకటన చేయవలసిన అవసరం కలిగింది. ఆఖరు ఊణాన ఏవో బేరాలు కుదిరితే తప్ప, పోటీ అనివార్యమని స్పష్టమైనది. అందుకు ప్రముఖ బాధ్యత యీ ఉభయులదే; ఇద్దరిలో ఎవరు చిత్తశుద్ధితో కొంచెం త్యాగంచేసి ఎదుటివారికి చోటిచ్చినా పోటీ తప్పేది. దూరదృష్టితో, పార్టీ శ్రేయస్సుకోసం ఆఖరికి కనీస సభ్యతకోసం, స్వీయ ప్రాబల్యాన్ని ఎవరు వదులుకున్నా - రథస లేకండా ఎన్నిక గడిచిపోయేది. ఈ అట్టడుగుప్రలోభాన్ని మట్టుబెట్టి “ప్రస్తుతం కొనసాగుతున్న వివాదంతో తమ పేర్లు జత చేర్చబడుతున్నందుకు వారు తమ విచారాన్ని వెల్లడించడం” ఎవరిని మభ్యపెట్టడానికో వారికే తెలియాలిగాని, అలా మభ్యపడేవాళ్లు ఎవరూ ఉండరు.

ఆంధ్రప్రదేశ్ కాంగ్రెస్ లో ఎన్నడూ లేనిది వికమత్యం; సర్వదా ఏపుగా పెరిగి దినదినప్రవర్ధమానమవుతున్న విముతాలు. మొన్నటి ఎన్నికలలో కుదిరినది ఒక అవసరార్థమైన పాత్తు. అది పదికాలాల పాటు నిలిచేటట్లు చూడాలంటే, యీ నాయకులు అధికారవ్యామోహం కాస్త తగ్గించుకోగల్గి ఉండాలి. అది అసంభవం. పదవులకోసం కాకపోతే యీ రాజకీయాలు దేనికి? మున్ముందు ఆంధ్ర కాంగ్రెస్ కమిటీ బోక్యం చేసుకోవలసిన ఎన్నికల తతంగం చాలా ఉన్నది. పార్లమెంటు ఎన్నికలు, జిల్లాబోర్డుల, మ్యూనిసిపాలిటీల ఎన్నికలు - ఎన్నో ఉన్నాయి. పదవుల పంపకం చాలా జరగవలసిన తరుణాలవి. అందుచేతనే ప్రదేష్ కమిటీ అధ్యక్షతకోసం నేడింత పెనగులాట. కాని మళ్ళీ యీ పెనగులాట తీవ్రమైతే ప్రజల్లో విశ్వాసంపోయి పార్టీ పలుకుబడి దెబ్బతింటుందని యీ “కాకలు తీరిన” నాయకులకు తెలుసు. వారికే తెలియనిదల్లా ఈలోలోపలి పెనగులాటలనుగుంభనంగా ఉంచుకోగల్గడం. ఈ ముతాలన్నవి ప్రతి కాంగ్రెస్ కమిటీలోనూ ఉన్నాయి. ఐతే తక్కినచోట్ల అవి గుట్టుగా ఉండి ప్రజాదృష్టికి అంతగారావు; ఆంధ్రలో మాత్రం ఊణాక్షణం రచ్చకెక్కుతాయి.

ప్రజాస్వామిక సూత్రాలపై నడిచేది కాంగ్రెస్ పార్టీ అని పార్టీ పెద్దలంటారు. లోలోపల ముతాలూ, చీలికలూ లేకండా వికమత్యంతో ఉండడం పార్టీ శ్రేయస్సుకీ వాంఛనీయమే; అధ్యక్షుని ఎన్నిక ఏక గ్రీవంగా జరగడం అభిలషణీయమే. ఐతే, అది సంభవం కానప్పుడు? ఆదర్శపరిస్థితి లోపించినాడు - అది ఉన్నదన్నట్లు నటించడంకంటే వాస్తవికతను గుర్తించితదను గుణంగా వ్యవహరించడమే వివేకం. ఎలక్షన్ల అనంతరం లెజిస్లేచర్ కాంగ్రెస్ పార్టీ నాయకుని ఎన్నికలో శ్రీ ధేబర్ ప్రభృతులు కుందేటికొమ్ము సాధించడానికి ప్రయత్నించారు. తాత్కాలికంగా నెగ్గినట్లు భ్రమచెందడంతో సంతృప్తిపడి నిజంగా దొరికినట్లే సంతోషించారు. కాని అది కృతకమైన విజయం. ఎన్నిక ఏకగ్రీవంగా జరిగింది నిజమే. కాని ఆ సమయంలో కాస్త వెనక్కి తగ్గినవారికి మరింత బలం వర్పడింది; నెగ్గినవారిని బలహీనత ఆవరించింది. ప్రతి ఎన్నికా పోటీలేకండా జరగాలనే సూత్రాన్ని అనుసరించి బయలుదేరితే చివరకది హాస్యాస్పదం అవుతుంది. ప్రతి ఎన్నికా ఏకగ్రీవంగా జరగడం సాధ్యం కాదు. పోటీనుండి విరమించుకునేవారికి అడుగుడుగునా "అధిక వడ్డీలు" చెల్లించుకోవలసి వస్తుంది. నేడదే జరిగింది. అడుగుడుగునా పార్టీపరిస్థితి యిలా సుడులు తిరిగిపోయేకంటే, పోటీదారులందరూ రంగంలోనిలుచోవడమే అభిలషణీయం. అప్పుడు పార్టీలోని ముతా లేమేమిటో, పాటిస్వరూపం, నాయకత్వం ఎటువంటివో అనుమానాలకు తావు లేకండాస్పష్టం అవుతాయి. కాని ప్రస్తుతంలో అటువంటిచర్య

పార్టీని బలహీన పరుస్తుందని కొందరి వాదన. అది నిజమే. ఐతే ప్రత్యామ్నాయంగా జరుగుతున్న యీ తలంగం కూడా అదే చేస్తున్నది. తొలగించుకోవలసిన అసలు దౌర్బల్యం పార్టీలో ముతాలు. అవైనా ఊరికే ధర్మపన్నాలు వల్లించినంతమాత్రాన తొలగిపోవు. ముతాలకు తావులేని వాతావరణం యిటు ప్రదేశ్ కమిటీలోనూ అటు లెజిస్లేచర్ కాంగ్రెస్ పార్టీలోనూ ఏర్పడాలి. ముఖ్యమంత్రిగా ఎన్నికైన తర్వాత శ్రీ గోపాల రెడ్డిగారు అడుగుడుగునా పార్టీ సహకారంకోసం తాపత్రయపడక - ఒక నిర్దిష్ట మైన, బహుళజనామోదకరమైన పాలసీని పార్టీ ముందుంచి "నేను అనుసరించదలుచుకున్న కార్యక్రమం యిదీ; వ్యతిరేకించదలుచుకున్న వాళ్ళు యింతకంటే మంచి కార్యక్రమాన్ని సూచించండి" అని నిర్బయంగా, నిర్మలాంతఃకరణతో ప్రకటిస్తే ముతాలకు లొంగవలసిన అవసరం ఉండేది కాదు; తాము కూడా ఒక ముతాను కూడదీసి వెంపాండించుకోవలసిన శ్రమ తప్పేది. కాని స్వప్రయోజనాలన్నవి ఒక్క కక్షకే పరిమితమై ఉండవు. ఎన్నికలూ, పదవుల పంపకాలూ అనే సదా శయ సాధన తప్ప యింకో వ్యాపకం లేని నాయకత్వంతోనే యీ పార్టీ నిండి ఉన్న న్నాళ్ళు - ఆ పంపకాలలో "వికమత్యం" కుదరనప్పుడల్లా యీ పోటీలు ఎదురవుతూనే ఉంటాయి. ఒకవేళ చివరి నిమిషంలో "ఏకగ్రీవంగా ఎన్నిక" సంభవమైనా బేరాలలో రాజీలు కుదిరాయనే ప్రజలర్థం చెప్పుకుంటారుగాని అకస్మాత్తుగా నాయకులకు ఆదర్శ వర్తనమీద ప్రేమ కలిగిందని భ్రాంతిచెందదు. ★

ఆంధ్ర ప్రదేశ్ కాంగ్రెసు అధ్యక్షుని ఎన్నిక అనుకున్న విధంగానే రచ్చకెక్కింది. చివరికి పోటీ జరిగినా జరగకపోయినా ఆంధ్ర నాయకులలో రెండువర్గాలు కలవనేది మరింతగా ధృవపడిపోయింది. ఈనాడు వర్గాలుగా విడిపోయిన వారంతా మూడు నాలుగు సంవత్సరాల కిందట ఒకేవర్గానికి చెందిన పెద్దలే. ఈ పెద్దల మధ్య యిప్పుడు ఆభిప్రాయ భేదాలు తలెత్తడానికి కారణం వ్యక్తిగతమైన, స్వార్థానికి సంబంధించిన సమస్యలేకాని సంస్థకు సంబంధించిన, సంస్థ భావాలకు సంబంధించిన సమస్యలు ఎన్నటికీ కావేమో; అయినప్పుడు వీరి తగాదాలను, పోటీలను వ్యక్తులవరంగా చూడాలేకాని సంస్థవరంగా చూడాలి అన్నాయం. ఇది వరకు యిలాంటి తగాదాలను సంస్థవరంగా చూచిన ఫలితాన్ని ఆచుభవించాము. కనకనే తిరిగి సంస్థను స్వచ్ఛందంగా పైకి తెచ్చుకున్నాము: అదే మనలోవున్న విశేషం కూడాను. అయితే సంస్థను పైకి తెచ్చినా, దానిలో పాటు కొందరు వ్యక్తులుకూడా పైకివచ్చి పదవులు బట్టుకొని తిరిగి సంస్థను నాశనంచేసేస్థితి తెచ్చి పెడుతున్నారనే ప్రశ్న రావచ్చు. దానికి సమాధానం ఒక్కటే: చైతన్యంకలిగిన ప్రతివ్యక్తి, ప్రజాస్వామ్యాభిమానంగల ప్రతి పౌరుడూ, కాంగ్రెసు లక్ష్యాలపట్ల నిశ్వాసం కలిగినప్పుడు ఆ సంస్థలో చేరిపోవాలి. ఆ సంస్థ ఎవరిదో కొందరిదని కబుర్లు చెప్పుకొనడంకంటే, మనదేననే భావంతో, మనదిగా చేసుకొనాలనే లక్ష్యంతో వ్యవహరించినప్పుడు అవాంఛనీయులుగా కనిపిస్తూన్న వ్యక్తుల అనలంబంబు లయటపడిపోతుంది. చివరికి వారు మనకెందుకనే భావంతో వేరుగా

వుండిపోయి, అవసరం వచ్చినప్పుడు, ఏ ఎన్నికల సమయంలోనో కార్యరంగంలో దూకుతున్నందునే అవాంఛనీయులైన వ్యక్తులు సంస్థలో అడిగింది అటగాను పాడినది పాటగాను ఆవుతున్నది. అదే రాజకీయమై పోతున్నది. ఈ స్థితిని అరికట్టాలంటే చైతన్యవంతులైన వారంతా సంస్థకు తమదిగా చేసుకోవాలి. అందుకు ఇప్పుడు సంస్థలోవున్న వర్గాలు, గ్రూపులు అడ్డువచ్చేమాట నిజం కనకనే నేటి ప్రదేశ్ కాంగ్రెసు కమిటీని రద్దుచేసి, ఆర్డీ-హాక్ కమిటీనివేసి, కొత్తసభ్యులను చేర్పించడం జరిగితే సమంజసంగా వుండేది. అలా చేయడం సాధ్యపడలేదు కనక, ఇప్పుడున్న రెండువర్గాల మధ్య సామరస్యాన్ని సాధించగలవారిని ప్రదేశ్ కాంగ్రెసు కమిటీ కార్యకర్తలుగా ఎన్నుకొంటే సంస్థకు ప్రతిష్టవచ్చేది. ప్రదేశ్ కాంగ్రెసు కమిటీలో, మాజీ-లోక్ పార్టీవారు యింకా సభ్యులు కాలేదు. మొన్నటిఎన్నికలలో కాంగ్రెసు అధ్యక్షులపై స్వతంత్రంగా పోటీచేసి క్రమశిక్షణ చర్యలకు గురైనవారు కొందరు వున్నారు. క్రమశిక్షణ చర్యను తప్పించుకొని పి.సి.సి. సభ్యులుగా వున్నవారు కూడా కొంతమంది యింకా సంస్థలోనే వున్నారు. ఇన్ని రకాలుగా సభ్యులు విడిపోయినప్పుడు, వైదొలగినప్పుడు, నేటి ప్రదేశ్ కాంగ్రెసు కమిటీకి రాష్ట్రం మొత్తంమీద పూర్తి ప్రాతినిధ్యంలేదనే చెప్పుకోవచ్చు. పూర్తి ప్రాతినిధ్యం లేని సంస్థకు కార్యకర్తలుగా వచ్చేవారు, ఏదో ఒక వర్గానికి చెందినవారుగావుంటే రెండోవర్గం వారిని చేరకుండా చేయడానికి ప్రయత్నించడం సహజంకూడా. అందువల్లనే ఉభయాలకు సమ్మతమైన వారిని ఈ దఫా అధ్యక్షులుగా ఎన్నుకొని,

కొత్తసభ్యులను చేర్చుకొని, సంస్థను బలపరచుకోవాలని కోరడం.

* * *

ప్రదేశ్ కాంగ్రెసు అధ్యక్షుని పదవికి జయగుతున్న పోటీ లోగట్టును తెలుసుకొనాలంటే, కాస్త భవిష్యత్తులోకి తొంగిచూడాలి. తనసంవత్సరాంతం లోగా పురపాలక సంఘాలకు ఎన్నికలు జరుగగలవని మంత్రులు ప్రకటిస్తున్నారు. 1957 జనవరి-ఫిబ్రవరిలో పార్లమెంటు ఎన్నికలకు దేశం మొత్తం మీద సన్నాహాలు జరుగుతున్నవి. ఆతరువాత అవసరాన్ని బట్టి ఆంధ్రలో జిల్లాబోర్డుల పునరుద్ధరణ కూడా జరగవచ్చు. కనక వచ్చే రెండుసంవత్సరాల లోను ప్రదేశ్ కాంగ్రెసుకమిటీకి చేరినాండా ఎన్నికల పని ఉంటుంది. బహుశా మరొకతరం నాయకత్వానికి అది గట్టిప్రసాదులను వేయగలవుకూడా. అందవలనే ఉభయవర్గాలవారు పోటీకి సిద్ధపడుతున్నారు. కాని మొన్నటి ఎన్నికలలో - విక్య కాంగ్రెసువల్లనే విజయం సిద్ధించిందనేది కనీసం ఒక వర్తంవారు విస్మరిస్తున్నారు. విక్య కాంగ్రెసు విజయానికి కృషిచేసిన పెద్దల సలహాలను కూడా వారే ధిక్కరించి పోటీకి సిద్ధమౌతున్నారు. ఒక వేళ ఏదో ప్రదేశ్ కాంగ్రెసుకు పట్టుకొనడం జరిగితే, వచ్చే పార్లమెంటు ఎన్నికలలోను, లోక్ సభలో బోర్డుల ఎన్నికలలోను "తిరుగుబాటు" పావునడం తథ్యం. అది పరోక్షంగా కమ్యూనిస్టులకు సహాయపడవచ్చు కూడా. బహుశా కాంగ్రెసులో పీఠంపేసిన మాజీకమ్యూనిస్టుల ఆంశర్యం కూడా అదేనేనా వారి "క్రామేడ్ మిత్రులకే" ఎరుక.

* * *

తెలుగు పట్టణాల వార్తలు ఈ వారంలో రకరకాలుగా వచ్చినవి. జీవనదులు ప్రక్కన ప్రవహిస్తూ వుండగానే నీటిసప్లయ కొరతవుందని కొన్నిచోట్లనుంచి, తమకు నీటిసప్లయ ఏర్పాట్లు కొత్తగా కావాలని మరొకన్నిచోట్లనుంచి; పురపాలకసంఘాలు శ్రద్ధమావడంలేదని ఒకపట్టణం నుంచి; ప్రజాప్రతినిధులు చెప్పినట్టు ఉద్యోగులు వినడంలేదని మరొక బస్టీనుంచి; ప్రభుత్వసహాయాన్ని కోరే పురపాలకసంఘాలు తప్పనిసరిగా పన్నులు విధించే గ్యారంటీని యివ్వవలసి వుంటుందని రాజధాని నుంచి; మంత్రులు ఏర్పాటుచేస్తే

నగం ఖర్చు యిచ్చుకుంటామన్నా విశేషాధుడు లేడని మరొక పట్టణం నుంచి వార్తలు వచ్చినవి. ఇవన్నీ చదివినప్పుడు, నవ బస్టీలను చూచినప్పుడు "ఇలాంటి మనపట్టణాల ఆభివృద్ధి యింకెప్పుటికీ?" అనే అనుమానం (అనుమానంకూడా) కలుగుతుంది. ఇంతవరకు మద్రాసు రాష్ట్రంలో వున్నాము కనక మన ప్రభుత్వాన్ని నిందించాము. ఇప్పుడు స్వంత రాష్ట్రం వచ్చింది కనక మనప్రభుత్వాన్నే విమర్శించాలి. ఇక మన ప్రభుత్వమేమో ఆర్థిక ప్రోమతను పెంచుకోవాలని చెబుతున్నది; సలహాలు యిస్తున్నది. మరతులు పెడుతున్నది. పురపాలక సంఘాలలోని ప్రజాప్రతినిధులుమాత్రం వోట్లల్లమీద దృష్టిని కేంద్రీకరించి రకరకాల ఎత్తులు వేస్తున్నారు. ఈ సమస్యా మిష్కారానికి గాను ముందుగా పురపాలక సంఘాలకు ఎన్నికలైనా జరపాలి. లేదా జిల్లాబోర్డులను చేసినట్టుచేసి, కొంత కట్టుదిట్టంచేయాలి. అలా చేసినప్పుడు వోట్లలోనూ వ్యవహరించే తత్వం వదిలిపోయి ఛైర్యంగా ఏదో ఒక మనిచేనే శక్తి పురపాలక సంఘాలకు వస్తుంది. ఇక రెండవ ఏర్పాటు కొత్త పురపాలకసంఘాలనాయకత్వానికి సంబంధించినది. పట్టణానికి పెద్దగావుండేవారి వార్డులను, వారి స్వగృహాల చుట్టూను అనారోగ్యకరమైన మరిస్థితులు వున్నా సహించగలిగినవారిని పురపాలక సంఘాలనికి ఎప్పుకున్నా ప్రయోజనం లేదు. అలాంటివారికి ప్రభుత్వం విశేషంగా అధికారాలు యివ్వడంకూడా దండగే. కనక ఎంతో కొంత దూరదృష్టి, సేవాతత్పరత, చురుకుదనం, శ్రద్ధకలిగిన పెద్దలను ఆయా పార్టీలు ముందుకు తీసుకురావాలి. పోలే మనపట్టణాలలో మరొక విశేషం విపరీతంగా జనాభా ఆభివృద్ధి. ఏదో ఒక కారణాన పల్లెలనుంచి సాలీనా అనేక కుటుంబాలు బస్టీలకు కదులుతున్నవి. వారివల్లనే బస్టీలలో రకరకాల కొత్తసమస్యలు ఏర్పడుతున్నవి. కనక టౌనుప్లానింగ్ స్క్రీములు, సహకార గృహనిర్మాణ షుకాలు అమలుజరిపి, సాలీనా కొన్నివందలు చిన్నతరహా ఇండ్లను వ్యాపారప్రాచీనమిడికలై పురపాలక సంఘాలు కట్టాలి. ఇలా చేసినప్పుడు నీటి సప్లయ, డ్రైయినేజీ సౌకర్యం వస్తారా చుకగా అందరికీ అందుబాటు కాగలవు. అతలు నీటి మన

అస్త్రాలు కేవలం కొందరు ధనవంతులకు, ఉద్యోగులకు, వ్యాపారస్తులకు, పారిశ్రామికులకు మాత్రమే ఉంటున్నవి. మార్కెట్ పోకర్లకు, వృత్తి వ్యాపారాలకు నిలయమవుతున్నవి. కనకనే ఆయా జిల్లాల స్థితినిబట్టి ఆయా పట్టణాలు అభివృద్ధి చెందుతున్నవి. కొన్నిచోట్ల మధ్యరకం ప్రజలు హెచ్చు. అలాంటివాటిలోనే రద్దీ హెచ్చు. శుభ్రం తక్కువ. కొన్నిచోట్ల కలవాడు అధికం. కనకనే ప్రకాంతంగానూ, శుభ్రంగానూ వున్నట్టు కనిపిస్తుంది. ఏమైనప్పటికీ వచ్చే అయిదుసంవత్సరాలలోని ఏదోఒకవిధంగా మనం నీలకు కనీసం డ్రైయినేజీ, మంచినీటిసప్లయ పోకర్లవైచాకలిగించనప్పుడు, ఆంధ్రులు "అనాగరికులు"గానే వుండిపోగలరు కాని నాగరిక లక్షణాలు కలవారనడానికి ఆధునికమైన నిదర్శనాన్ని మాత్రం ముమ్మాటికీ చూపలేరు.

* * *

మద్యనిషేధం మంచి చెడ్డలను గురించి ఒక కమిటీవారు ప్రత్యేకంగా విచారణ జరుపుతున్నారు. అన్నిరాష్ట్రాలకు వెళ్ళి అభిప్రాయాలను తెలుసుకుంటున్నారు. ఆంకెలను సేకరిస్తున్నారు. మద్యనిషేధంవల్ల రకరకాల కొత్త సమస్యలు ఏర్పడినవి. అందులో మొదటిది కల్లగీతవారికి వృత్తిపాదం; వారికి కొత్తగాజీవనోపాధిచూపడం; అంతటితో వారి సమస్య సమాప్తమవుతున్నది. ఇక మద్యం త్రాగేవారివల్ల వస్తున్న చిక్కులు ఆనాడంవీటిని నివారించడానికి మధ్య ప్రదేశ్ లో మద్యం త్రాగనివారికే ఉద్యోగాలు ఇవ్వగలమనే నిబంధన చేశారు. ఢిల్లీలో 14 సంవత్సరాలలోపు పిల్లలకు మద్యం అమ్మటం శిక్షార్హం చేశారు. ఇవన్నీ కాదని చివరకు మద్యంత్రాగడం శిక్షార్హమైననీరం అన్నారు. ఇలా శిక్షపడడానికి కూడా త్రాగి, మత్తులోవున్నట్టు డాక్టర్ సర్టిఫికేట్ కావాలనే నిబంధన పెట్టారు. దానివల్ల కొందరు శిక్షలు పడకుండా తప్పించుకుంటున్నారని సాంఘిక సేవకులు ఫిర్యాదులు చేస్తున్నారు. ఇలాగ త్రాగినవారు కూడా శిక్షలు తప్పించుకుంటూవుండగా, త్రాగకుండా, సాంప్రదాయాన్ని పాటించిన వూనాపెండ్లి కొడుకు, తమకులావారూ, ప్రకారం, సారాసీసాను పట్ల

కీలాపెట్టుకొని లగ్నానికి వెడుతుండగా పోలీసులు పట్టుకొని మద్యనిషేధవట్టికింద అరెస్టు చేశారట. తాను త్రాగలేదని చెప్పినా వినక లైసెన్సులేకుండా సారాదగ్గవపుచుకొనడమే నేరమని చెప్పారట! మద్యపానం జాడ్యమే అయినా ఇలాంటి సాంప్రదాయాలు కూడా కలిసి వున్నప్పుడు చట్టాలవల్ల స స్కరణలు, ఎంతవరకు జరుగుతవంటారు!

* * *

హరిజన సంక్షేమానికి ఆంధ్రప్రభుత్వం కొన్ని కొత్త ఏర్పాట్లను చేయదలుస్తున్నట్టు వార్తలు వచ్చినవి. ఉచితంగా యిస్తున్న యిండ్ల స్థలాలలో పాకలు వేసుకొనడానికి కూడా ప్రభుత్వమే అప్పులు యిస్తుందట. హరిజనవాడలను ప్రత్యేకంగా కాక గ్రామాలలోని యితర కులాలవారితో కలిసి వుండేటట్టు ఏర్పాటు చేస్తుందట. హరిజన విద్యార్థులకు మధ్యాహ్నం తిండికి లేబర్ స్కూల్స్ లో పూటకు యిస్తున్న చెండున్నర అణాలను సబ్సిడీ యోగం చేయడానికి పిల్లల తల్లిదండ్రులకే చెల్లిస్తుందట. ప్రభుత్వం సబ్సిడీతో ప్రయివేటు వ్యక్తులు సంస్థలు నిర్వహిస్తున్న హరిజన హాస్టల్స్ సరిగా నడపనప్పుడు, ప్రభుత్వమే స్వాధీనం చేసుకొనగలదట. మొత్తంమీద యివన్నీ ఉత్తమమైన ఆలోచనలే. సదుద్దేశ్యాలతో కూడినవే. వీటన్నింటి సారాంశం ఏమంటే, హరిజన సంక్షేమం అనేది ప్రయివేటు వ్యక్తుల, సంస్థలద్వారా సాధ్యమయ్యేది కాదని, ప్రభుత్వమే ముందుకువచ్చి సరాసరిని కొన్ని ఏర్పాట్లు స్వంతంగానే చేయాలని, దీని పూర్తి బాధ్యత కొంతమంది హరిజన నాయకులది. కొంతమంది హరిజన సేవకులనే వారిది. నిజంగా తమవారికి వీరిలో కొంతమంది చేస్తున్నంత అన్యాయం మరెవ్వరూ చేయడం లేదేమో కూడా. హరిజన ప్రతినిధులుగా ముందుకు వస్తున్నవారిలో కొంతమంది చేస్తున్నన్ని మోసాలు మరితర కులాలవారు చేయడం లేదు కూడా. హరిజన హాస్టల్స్ ను నడుపుతున్నామనే పేరుమీద డబ్బు సంపాదించినవారు, డాబాలు కట్టుకున్నవారు, కులాసాగా పట్టణాలవెంట తిరిగేవారు పెక్కుమంది వున్నారు. ఇండ్ల స్థలాలు యిప్పించగలమనో, ఉచితంగా భూములుసంపాదించి పెట్టగలమనోచెప్పి, ఆమాయకులైన హరిజనులవద్ద

వదులు, చాలికలు చందాలుగా వసూలుచేసి, నాటకమాడుతున్నవారు చాలామంది వున్నారు. విద్యార్థుల సంఖ్యను చూపడానికిగాను, ఒకచోటి నుంచి మరొకచోటికి లాఠీలలో హరిజన బాలురను రవాణాచేసి అధికారుల కన్ను కప్పడానికి భూను కొనే పెద్దలుకూడా వున్నారు. చాలామందికి ఇదొక రకమైన పృథ్వి, వ్యాపారమైపోయింది. అంతేకాదు. యిలాంటి వారంతా ఎవ్వరో ఒక పెద్ద హరిజననాయకుని పేరుచెప్పి యిలాంటి మోసాలు చేస్తున్నారు. చివరకు హరిజనులలో కాంగ్రెసు సంస్థకు చెడ్డపేరుకూడా తెస్తున్నారు. అంతటా అన్ని సంవర్షాలలోను యిలా జరగక పోవచ్చు. కాని కొంతవరకైనా పదిమందీ చెప్పు కొనేటంత వరకైనా యిలా జరుగుతున్నది. యిలాంటి ఫిర్యాదులు వినపస్తున్నవి. కనక హరిజన నాయకులెమి, కాంగ్రెసు కమిటీలవారేమి, ఈ విషయంలో శ్రద్ధ చూపనప్పుడు అపఖ్యాతి పాలు కావడం సంగతి అలావుంచి, ప్రభుత్వం లక్షలకొలిపి ధనం వెచ్చించినా ఫలితం వుండని పరిస్థితి ఏర్పడుతుంది. చివరకు హరిజన సంక్షేమ కార్యక్రమమనేది నవ్వులపాలు కాగలదు. హరిజన ప్రతినిధులవల్లనే కొంతవరకైనా హరిజన సంక్షేమ కార్యక్రమం చెబ్బులింటున్నది కనక, ఈ బాధ్యతను ఇతర సేవాసంస్థలకు అప్పగిత పెట్టడం సముచితం కాగలదేమో ప్రభుత్వం ఆలోచించాలి. జాతీయ వికాస కేంద్రాలు, కమ్యూనిటీ ప్రాజెక్టులు, సాంఘిక అభివృద్ధి పథకాలు, సాంఘిక సంక్షేమ ప్రణాళికలు వంటివి విరివిగా అమలు జరుగుతున్నందున, ఈ హరిజన సంక్షేమ కార్యక్రమాన్నికూడా వాటిలో ఒకభాగంగా చేసినప్పుడు పని సులభమై, హెచ్చు ఫలితాన్ని యివ్వగలదేమో పరిశీలించాలి. అదికూడా సాధ్యంకానప్పుడు సిటీ ఇంప్రూవ్ మెంటు ట్రస్టులు, డెవలప్ మెంట్ బోర్డులవలె, ఏదో ఒకరకమైన ప్రత్యేక సంస్థను స్వతంత్రంగా ఏర్పాటుచేసి దానిద్వారా హరిజన సంక్షేమ కార్యక్రమాలు అమలు జరిపించడం సులభం కాగలదేమో చూడాలికూడా.

* * *

మనది కొత్తరాష్ట్రం కనక అనేక రకాలుగా కొత్త సంస్థలను ప్రారంభించు కొనడం మొదలు

అవసరమే. ఇలాంటివాటిని త్వరితంగా అభివృద్ధి చేసుకొనాలనే ఆతురతవున్నా, అనుకున్నంత సులభంగా అవి పెరిగి పెద్దవికావు. కనకనే సాధ్యా సాధ్యాలను కూడా జాగ్రత్తగా ఆలోచించుకోవాలి. పోలీసు ట్రెయినింగ్ కాలేజీని అనంతపురంలో ప్రారంభించడం అవసరమే. స్ట్రీల ట్రెయినింగ్ కాలేజీలను రాజమండ్రిలోను, నెల్లూరులోను నెలకొల్పడంకూడా సముచితమే. వీటిని ఈ సంవత్సరంలోనే ప్రారంభిస్తున్నందుకు ఆంధ్రప్రభుత్వాన్ని అభినందించక తప్పదు. కాని ఇంజనీరింగ్ కాలేజీల విషయంలో ఆంధ్రప్రభుత్వం త్వరపడుతున్నదేమోనన్న అనుమానం కలుగ తున్నది. రాష్ట్రవిభజన సమయంలో ఆంధ్రరాష్ట్రానికి ఆవసరానికి మించినంతమంది ఇంజనీర్లు కలరనే వార్తలు వచ్చినవి. వారిలో ఈనాడు ఎంతమందికీ ప్రభుత్వం పనిచూపగలిగిందో తెలియదు. ఇక మన రాష్ట్రంలో రెండు ఇంజనీరింగ్ కాలేజీలువున్నవి. ఈ రెండింటిలోను ఒకదానికి తగిన భవనాలులేవు. రెండవదానికి తగినన్ని పరికరాలు వగైరాలులేవు. చివరకు పొరుగునవున్న మద్రాసు రాష్ట్రంలో గిండి ఇంజనీరింగ్ కాలేజీతో సమానమైన భవనాలు కూడా వీటికిలేదు. అలాంటప్పుడు, వాటిని అలాగేవుంచి కొత్తవాటిని ప్రారంభించవలసడం ఎంతవరకు మంచిదికాగలదో ప్రభుత్వం గుర్తించాలి. రెండు కొత్త కాలేజీలను వాడా విడిగా, అసౌకర్యాలతో ప్రారంభించడంకంటే, వున్న రెండు కాలేజీలను, అదేసామ్యుతో బాగా అభివృద్ధి చేసుకొని హెచ్చుమంది విద్యార్థులను వాటిలో చేర్చుకొంటే ఖర్చులుకలిసిరావా అన్నదే నేటిప్రశ్న. వచ్చే కొన్ని సంవత్సరాలలోను దాదాపు 2,000 మంది ఇంజనీర్లు అవసరంకాగల మాటకూడా నిజమే. అంతమందిని తయారు చేయడానికి అసౌకర్యాలతోను అనుగుణమైన ఏర్పాట్లతోను కాలేజీలను ప్రారంభించి, తగ్గదు యివ్వడం ప్రారంభిస్తే, వారెంతటి సమర్థులైన ఇంజనీర్లుగా వుండగలరో! ఇన్ని పనులందికిఎన్నికొట్ల రూపాయల పెట్టుబడిని కొత్త కాలేజీలకు పెట్టవలసివుంటుందో పరిశీలించిందో అలాచేసినప్పుడు వున్న కాలేజీలను అభివృద్ధిచేసి కావాకు కూడా మనకు వుంటుందో—“గరికంకర”

మహద్గుళులూగ మాటలాడేవారున్నారు గాని మన్నించి ఆచరణలో చూపేవారు లెక్కకు కానరాదు. ఆ మాటలాడడంలో కూడా ఉన్నత కీధులకు భావాలను ఎగురవేయగలరేగాని కాలను మాత్రం గడప దాటించరు. అనివార్య కారణాల వల్ల తొమ్మిది రోజులు జరుగవలసిన గ్రీష్మకృష్ణవా లకు మొదటి మూన్నాళ్ళతోనే ముగింపుచేశారు మా సభ్యులు. మా సభ్యులేకాదు. ఆలోచన లేకుండా మాటలాడేది ... పెద్దలనే ఉదహరించగలను. అని మా బావ...మిత్రుల కెవరికో సముకాయిషీ యిస్తున్నాడు...మా సభ్యులందరూ ఉత్సవాల కిచ్చిన శ్రమదాన పర్యవసానంగా చిరి చాటమీద వెల్లడిలా పరుండి ఆకాల నిద్రను ఆనగ్నినిస్తున్నారు...

శ్రీమతి నాంచారమ్మ...అందరకూ వివరణే టట్టు..."బొంబాయి గవర్నరు శ్రీ హరేశ్వర్ మెహతాబ్ మహిళామండలి కిచ్చిన హితవు"... అని చదివింది. సన్నగా కునకబోతున్న ఓబయ్య తగిల్చి లేచి కూర్చున్నాడు...బావా! శ్రీ మెహతాబ్ మనకు కావ్యత సభ్యుడుగా ఉండదగిన వాడు. కానిచో...అట్టి హితవు నిచ్చియుండదు ఆయన మహిళా మహాసభలో అన్నమాట లేమిటో తెలుసో?...“శ్రీమతులారా! కాసనములవలన మీ కేమీ ప్రయోజనముండదు...మీ అధికారముల కొరకు మీ హక్కులకొరకు మీరు ఉద్యమము లేపి పోరాడండి” అని...అర్థముకాని వాతావరణ ములలో ఉపన్యసించవలసిన స్థితి అప్పుడప్పుడు కలుగవచ్చు...అక్కడే వ్యక్తిత్వం వెల్లడి అవుతుంది. అక్కడే వక్త తన యుక్తిని చూపవలసి ఉంటుంది. బాధ్యతకల్గిన వ్యక్తి, అభ్యుదయాన్ని

భిలషించే ప్రభుత్వానికి చెందిన వ్యక్తి...అమ్మా! మీకు కాసనముల తయారీవల్ల లాభ ముండదు... హక్కులకొర కాండోళన చేయండి అన్నాడంటే ఏమనాలి? ప్రతి స్త్రీ సమాజంలోనే కాదు కుటుంబంలో ఒక ప్రాతినిధ్యం వహించే బాధ్యతకలది... సమాజమంతా ఆందోళనచేస్తే దాని ప్రభావం తన కుటుంబమీద పడక మానదు..ఆందోళనచేయాలి. అంటే ... ఎట్టి ఆందోళన ... ఆ యాందోళన స్వరూపమెలా ఉండాలి? వైగా కాసనములవల్ల మీకు లాభముండదనే శ్రీ గవర్నరు ప్రభుత్వాన్ని విరీరిగా సమర్థిస్తున్నట్టు...కాబట్టే మహాత్ముల ముగా మాట్లాడేమే ఆమకుంటారే కాని వారి హితవు ఎట్టి విషమరూపాన్ని సృజించబోతుందో భావించరు. ఇప్పుడు శ్రీ బొంబాయి గవర్నరుగారి మాటలనుబట్టి...స్త్రీలకు చెంది ఇటీవల భారతా ధ్యక్షునిచే ఆమోదించబడిన కాసనాలు సమాజంలో ఎందుకూ పనికొరవని...అవి అమలు చేయడంతో స్త్రీకి నిజమైన హక్కులు లభించబోవని...అందుకే శ్రీ వారు...వినో ఆందోళన లేవడీయమంటున్నారు...తామొనర్చే కాసనాల మీద తమకే విశ్వాసం లేని ప్రభుత్వమా ఇది? బావను గట్టిగా ద్రవ్వించాడు ఓబయ్య...

బావ యామధ్యన ద్వితీయ కంచవర్ష ప్రణాళి కలూ కొనసాగింపబడిన కర్మకాండలను ప్రభుత్వానికి సూచించడానికై కొన్ని సూత్రాలను తయారీస్తున్నాడు. ఆయా జిల్లా అధికారులకు అప్పటచ్చటి తమ కొరకలను వెల్లడించుకొనే యీ శుభ సమయంలోనే బావకూడా తన బుద్ధివిశేషాన్ని ప్రకటించుకుందామని ... ఆయన జిల్లా అధికారికి అర్పించిన వినతిపత్రంలో... (1) సాధ్యమైనంత

వరకూ వ్యవసాయపు టెరువులు వడ్డీలేని అప్పులు ఉన్న తవర్గాలవారికే యివ్వించవలెను. (2) విద్యుచ్ఛక్తి వలని లాభాలేమిటో యింకా పల్లెటూళ్ళకు తెలియదు కాబట్టి సాధ్యమైనంతవరకూ దానికయే ఖర్చును తగ్గించి కాలుషసీటి తగాయిదాలను పెంపుదలఅయేటట్టు చూడవలెను. (3) ప్రతి ప్రభుత్వ కార్యాలయంలోను ప్రభుత్వ మంచవర్ష ప్రణాళికలో ఆభివృద్ధినందిన లంచగొండితనాన్ని యథాశక్తివెరిగేటట్టు చేయడానికై లంచం బహిరంగంగా అడిగిపుచ్చుకొనే వాక్ స్వాతంత్ర్యాన్ని సామాన్య ఉద్యోగులకు నమోదప్రసాదించడం. (4) అవినీతిప్రభుత్వాన్ని అడిపోసేయవలసిన ఇంక్రిమెంటు కల్పించి ఉద్యోగంలోనే నరకాన్ని సృష్టించవలెను. (5) కుటీర ఖిశ్రమలయందు భారీ ఖిశ్రమలయందు సమానవాత్సల్యాన్ని చూపగల్గిన వారినే రాజబంధువులలో లెక్కచేయవలెను (6) అంతరాత్మలో వారే హత్యలకు దారితీసిన వారైనను కాంగ్రెసునందు భక్తిచూపు వారైనచో వారికన్ని విధములగు సౌకర్యాలను కల్పించవలెను (7) ధనికుల భూములమధ్యనుండి వెళ్ళిన రహదారులను బది మంచవర్ష ప్రణాళికలు గతించేవ్యంతరం కంకర వేయకుండా ఉంచవలెను (ఇప్పుడే కంకరవేస్తే ఆరైతులు గండ్లుకొట్టి పొలాలకు నీరు పెట్టకొనే సౌకర్యం పొతుందని ప్రభుత్వానికి తెలుసు) (8) కులమతత్యాలమీద ఆధారపడే ముందు ముందు కూడా ఉద్యోగాలను పంపిణీచేయవలెను పంటివానిని ఒక శతకం ఆర్పించాడు ... అందుకే ఓబయ్య చేసిన ప్రశ్నకు ధరమానందవద్దాడు...

బావ విసోఫ్టక ముఖారవిందుడై ఉపక్రమించాడు...సభ్యులారా! కొద్దినిముషాలు కన్నులు విప్పండి. కనీసం చెవులనైనా నా వైపు త్రిప్పండి ప్రభుత్వానికి తానుచేసిన కాసనాలమీద తనకే నమ్మకం లేనిమాట నిజం. పాపం...దాన్నే శ్రీ హరేశ్వర్ మహతాత్మ మరొకరికిగా వెల్లడించారు. కాసనాలమీద ప్రభుత్వానికి నమ్మకం లేదనడానికి "భూదానోద్యమం" మరొకని దర్శనము. శ్రీ నెహ్రూ ధేబరులకే యీ ఉద్యమం శరణ్యమయింది. జయప్రకాశ్ సారాయ్ కింకొన్ని సందేహాలు కట్టి బాధిస్తున్నాయి. వాని వలాగుంచండి. ఈ పెద్దలు వాంఛిస్తున్నట్టు ...

భూదానములవలన భూములులేని వారికందరకూ భూములు లభించి ధనికవర్గం భిన్నాభిన్నమై లేను... శ్రమదానంద్వారా ప్రాజెక్టులు నిర్మించబడిలేను... మనం గర్వించవలసిందే. ఇకరదేశాలు మనల్ని చూసి సిగ్గుపడవలసిందే. విసోబాజీ దేవాలయాలమీద దండెత్తి ఓడిపోయినారు. హరిజనులతో వారు గర్భగుడిలో ప్రవేశించటోయి అపజయాల నందారు అట్టిచోటులస్థానిక హైందవహృదయాలుద్రవించేటట్టు వారేమీ ప్రతిక్రియ చేయలేకపోయారు... భూదానాలను పరిగ్రహించడంలో వారాకృషికి పూనుకోలేదని ఆర్థం చేసికొందాం... ఆంధ్రలో వారాసించినంత సారవంతమైన భూములు దానంగా లభించవనే నా ఆభిప్రాయం. ఈ స్వల్పదానాలతో కొంత బెడదవడలవచ్చుని ధనికులు భావించి ఆచరించినా ... పేదలకు భూసమస్య మట్టుకు తీరదు...

ఈమధ్యన శ్రీ ధేబరుగారు త్రివేంద్రంలో విలే ఖరులతో వింశిప్రసంగం ఒకటి చేశారు. కాంగ్రెసులో సుకుచిత సంప్రదాయతత్వం కులతత్వం నశింపచేయడానికై కొత్త నిబంధనలను తయారించ సంకల్పిస్తున్నామని...అలాటి వక్రవ్యాస విషయంలో ఒకసాధు మితభాషి శ్రీ ధేబర్... నేడు శ్రీ నెహ్రూ మడితులను మించి ఉపన్యాసాల దంచుతున్నారు. మానంగా ఆచరించి చూపుతారువారని ఆశించాం...కాని...ఖద్దరు దుస్తులమీదే విశ్వాసంలేని సభ్యులను సంస్కరించే దెలాగో వారికి బోధపడడంలేదు. నిబంధనలు, కాసనాలు నేటి మానవుని శరీరంపై ఎందుకు పని చేయడం లేదో వారూ శంకిస్తున్నారు...చర్చిస్తున్నారు. సంప్రదాయ మతతత్వ కులతత్వాలు కాంగ్రెసు వారసుకునే జాతీయతకు సంపూర్ణ వ్యతిరేకతత్వాలే...అయ్యును...ఇప్పుడు ప్రశ్న ఏమిటంటే...ఈరెండు తత్వాలచేతనే కాంగ్రెసు బ్రతికింపబడినమాట సత్యమా? అసత్యమా?...అని ఎన్నికలలోని సంస్థల తాలూకు దిల్లులు వెల్లడికావు ఆ ఎన్నికలను సక్రమద్వైతంలో సమీక్షించుకున్నట్లయితే...కాంగ్రెసు ప్రభుత్వ విజయానికి యీ కులతత్వాలే నిజకారణములయినాయి. బడీ పడే యీ తత్వాలను నిర్మూలించాలనే పెద్దలే ధోషంగా వానికి బలమిస్తున్నారు. దానికి ఉదాహరణ

దాని అంధ్రులకు వేలుపెట్టి చూపాల్సిందే. అంధ్ర రాష్ట్రంలో ఏమే జిల్లాలలో ఏమే కుల తత్వాలు రాజ్యపేలుతున్నాయో వాని ప్రభుత్వ మెట్టిదో శ్రీ నెహ్రూ భేదరులకు తెలుసు... అలాగే... అన్ని రాష్ట్రాలలోనూ సంప్రదాయక తత్వాలు పెచ్చుపెరుగుతున్నాయి. వానిని నైతిక మార్గంలో విమర్శిస్తున్నా మళ్ళించ గలరేమో కాని... అసలు మూలస్వరూపాలనే ఎవరూ పెళ్ళగించలేదు...

ఈ కులతత్వాలకు స్వచ్ఛతను కల్పించాలంటే మతాన్ని నిర్మూలించడం ఒకటి మార్గమని రాజ కీయవేత్తలు భావిస్తున్నారు. ఆ దెంతవరకూ సాధ్యమో మీరే వివరించండి. శర్య, వర్య, చౌదరివంటి తోకలను పెర్లమండి కత్తిరించుకుంటే నిజ జాతీయత నిరూపించబడుతుందా? వర్ణాంతర వివాహాల వల్ల సంకుచిత వృద్ధులు వికసిస్తాయా? నిర్మల వృద్ధులు కావాలంటే... ఏంచేయాలి?

గాయన్త్రీ దేవాకిల గీతయాని
ధన్యాస్తులే భారతభూమి భాగే
స్వర్ణావర్ణావర్ణ మార్గభూతే
ధర్మనిభూయః పురుషాః సురత్వాత్...

అన్నవాడు పిచ్చివాడేనా? ఉత్తమ చరిత్రకల వ్యక్తులు హరించుకుపోయి... మానవత్వోద్ధరణ పేరుతో మారణ సంప్రదాయాలను రూపొందిస్తే... భవిష్యత్తు మనీ... అంటే... వర్తమాన ఆభ్యుదయ ప్రకాశికలతోబాటు సత్సంప్రదాయం సాధించ బడితే... ప్రపంచరాజ్యాలలో భారతభూమి తన విశిష్టతను ప్రదర్శించుకోగల్గుతుంది... ఈ పవిత్ర భూమిలో జన్మించేట్లు చేయమని భగవంతుని ప్రార్థించిన అన్యదేశీయ వేదాంతుల చరిత్రలు మనకు తెలుసు... విమర్శిస్తున్న నైతిక ప్రచారం వల్ల భారతభూమి ధన్య అనిపించుకున్నదో... దాన్ని విస్మరించి క్రొత్త సిద్ధాంతాలవల్ల మానవులను మనం దానవులనుగా తయారించుకుంటున్నాం. మన విద్వల భవిష్యత్తును మనమే అంధకారమయం చేస్తున్నాం... చెట్లను, పుట్లను, సూర్యచంద్రులను ఆరాధించిన ఆర్యసమాజము అడ్డములేని సమాజము కాదు. అంతర్భాగంగా భారతీయుని సంప్రదాయం ప్రాచీనంగా ఉజ్వలమైనది... దాన్ని పునరుద్ధ రించుకోవాలి. జాతిలో ధార్మికశిక్షణ కావాలి.

భూదాన శ్రమదానాలలో విశ్వాసమున్న పెద్దలకు ప్రాచీనజాతి సంప్రదాయమంటే వెగదెందుకో... బావ కొంచెం అలాడు... నిద్రలోనే మైకంగా... శ్రీ వెంగయ్య ఒక వార్తను ప్రసారించాడు...

పాట్నా సమీపంలోనే సీతామఢీజిల్లా అధికారి కుటుంబాన్ని గత ఏప్రిల్ 18 లేడినుండి భూతాలు బాధిస్తున్నాయి. ఆ యధికారి భార్య తన తమ్ముని సహాయంతో ఒక పామును నాడే చంపింది... అంటే ఆ ప్రేతాత్మ కుటుంబాన్ని మాకటివేళ్ళతో కదిలిస్తోంది. ఇంటిలో ఆహార పదార్థాలు పాడైపోతున్నాయి. పెట్టెలలో గుడ్డలు తగలబడిపోతున్నాయి... గడియగడియకు ఒక విచిత్రం సంఘటనమాతోంది. ధర్మశాస్త్రజ్ఞులు ఆ పాము ఉత్తమ తరగతికి చెందినదని 'శాపజీవి' అని... కాంతి విధానం బోధపడటంలేదని ఆక్రోశించారు. ఆ ఆశీసరు అక్కడకు నలభైమైళ్ళ దూరంలో ఉన్న ప్రసిద్ధ భూతవైద్యునిదగ్గరకు తాయెత్తు కట్టించుకున్నాడు. అది చేతిలో చేతిలోనే అదృశ్యమయింది. దానితో మరీ బేజారై ఉద్యోగానికి నెలవుపెట్టి సకుటుంబంగా... స్వగ్రామం అయిన ముంగేర్ వెళ్ళిపోయినాడు... అక్కడ కూడా యీ ప్రమాదాలు తప్పలేదు... నాటినుండి నేటివరకూ ఆ కుటుంబానికి నిద్రాహారాలు లేవు. పకపక నవ్వాడు... వెంగయ్య... వైద్యరాజు... బరువైన కంటిరెప్పల నాడిస్తూ ఇంకేం... పామును చంపిన పాపం... కొంప తుడుచుకుపోయిందన్న మాటే... అన్నారు... అలాగే కొలిసి చంపి సర్వనాశనమైన కుటుంబాన్ని నే నెరుగుదును... ఉదహరించాడో బయ్య ఆర్య సంప్రదాయాలయందు... పునర్జన్మలయందు ప్రేతాత్మలయందు విశ్వాసంలేని తలకాయ లీలాటి సంఘటనల కేం సమాధానం చెబుతాయో... అన్నాడు బావ...

ఇలాటి పిచ్చిపిచ్చి భూతాలకు బుద్ధివచ్చే సవసమాజాన్నే మనం నిర్మించుకోబోతున్నది... ధీమాగా అన్నది నాంచారమ్మ... భారతదేశంలో ఇంకా పశుపక్షులు పాములు రాళ్ళు వగైరా లలో ఉన్న మహత్తర శక్తులు జాతిని నడిపే నాయకులలో లేకపోవడం విశేషం... అన్నాడు బావ... అందరూ నిద్రలకు పడ్డారు... ★

తర్జుమన

రాజభాష : హిందీ

సి. ధర్మారావు

ఈ మధ్య ఈ సమస్యని గురించిన కొత్త విశేషాలు తెలుగునాటి వచ్చినాయి. ఖేర్ కమిషను నిరూపకము, రాజగోపాలాచారిగారి ప్రకటనలు, దక్షిణ భారత పత్రికా ప్రపంచంలో కొద్దిపాటి కలవరం, హిందీ వాదులలో ఉక్రోశంతో కూడిన ఆవేశము ఇత్యాదులు.

ముఖ్యంగా రాజాజీ ప్రకటనలు, దేశం యావత్తూ మేధావీవర్గంలో కొంత సంచలనము కలుగజేసినాయి. ఆసలు ఈ సమస్యని గురించిన ఆలోచన ఎన్నడూలేని వాళ్ళకి—వాళ్ళ ఆసం ఖ్యాతం దేశంలో—మంచులాంటి మగత కొంత విడివడింది. ఇక్కడేదో ఆలోచించదగింది వుంది అన్న విషయం తట్టింది కొంతమందికి. ఈ విషయమే జాతిజీవనములో పాత్రవహించే పడుగురికి తడిలే, నిస్సందేహంగా చెప్పవచ్చు—ఇంగ్లీషుని రాజభాష స్థానంలో నిలుపుకుంటామని. “మన మంతా ఒకేజాతి, భారతజాతి,” “గాంధీజీ జాతి పిత,” “సైన్రూ మన నాయకుడు” వంటి భావాలు ఎంతైతే సెంటిమెంటల్ గా, సహజంగా దేశీయుల్లో వ్యాప్తిచెందినవో, అంత సెంటిమెంటల్ గాను, సహజంగాను వ్యాప్తిచెందింది. “హిందీ మన జాతీయభాష” అనే భావముకూడా. అయితే ఆ మొదటి మూడు ‘నమ్మకాలూ’ జాతికెంత ఆరోగ్యకరమైనవో, ఆ చివరిది, దురదృష్టవశాత్తూ, అంత ప్రమాదకరము. ‘ప్రాణికి గాలి అవునరము’ అన్నంత సత్యంగా నమ్మారు మనుషులు ఎంత కాలంగానో—“సూర్యుడు భూమిచుట్టూ యిద్రమిస్తాడు” అని కాని కోపెర్నికన్ సిద్ధాంతము సార్వకాలికముగా, నిక్కంగా రుజువయ్యేవట్టికి మనుషులు దిగ్భ్రమచెందారు, అలజడి పొందారు. అగ్రహారద్రులయ్యారు. తిరగబడ్డారు, భయపడ్డారు. ముందు ఆనమ్మకానికిగాని, చివరి ఈ భయానికి గాని కారణాలు పెదకటము తెలిపితీయవు. మనం చేయవలసిందల్లా వారి పీఠకట్టి, భయాన్ని

పోగొట్టి, తెలుగు వెల్లువలాంటి కొత్త సత్యానికి మనుషుల్ని క్రమంగా అలవాటు పరచటము, క్రమంగా కట్ట తెరిపించటము మనంకూడా వాళ్ళతో పాటు ఉన్నాదంతో కేకలువేళామో, ఆసలు నిజం మరుగుపడుతుంది, ఆసలు ఆకాయం పీడి పోతుంది.

ఇంత ఎందుకు చెప్పవలసివచ్చిందంటే, మొన్న రాజాజీ ప్రకటనతో హిందీవాదుల్లో (ఇక్కడ ఉత్తరాదివాళ్ళు, దక్షిణాదివాళ్ళు అని భేదం చూడటం ప్రమాదకారి) ఇలాంటి సంచలనమే కనిపించింది. మళ్ళీ ఆయన ఎక్కువ చెప్పిందేమీ లేదు. సత్యంబట్టి ఒక్క అడుగు వేళారు; అంతే. “మూర్ఖంగా ప్రవర్తించవద్దు” అన్నారు. “పదిహేనేళ్ళలో సాధ్యంకాదేమో” అన్నారు. “అవసరమైతే రాజ్యాంగాన్ని మార్చాలి” అన్నారు. ముఖ్యంగా ఈ ఆఖరివాక్యం పిడుగుపాటయ్యింది. హిందీ సాహిత్య సమీక్షనవారు శ్రీ టాండన్ అధ్యక్షతన సమావేశమై గీమృతాపలాంటి తీర్మానం ద్వారా “దక్షిణభారతంలో పదిహేనేళ్ళ గడువు పొడిగించటానికి జరిగే ఆందోళనను” నిరసించారు. నిశానికేవాళ్ళ అనుకున్నంత ‘ఆందోళన’ ఇక్కడ లేదని మనకందరకూ తెలుసు. కాని ఆ తాపంలో, ఉన్నాదంతో వున్నవాళ్ళకి అంతా ఏమిటోగా కనిపిస్తుంది. అది వాళ్ళ ఓటమికి సూచన. ఇంకా ఇక్కడ కొందరికి రాజాజీ ప్రకటన “కటువు”గాను “కంటగింపు”గాను కనపడింది. అదే సత్యంలోవున్న విశేషం. దానిలో సహస్రాంతమైనా సరే అత్యంత శక్తిమంతమైనది. కటువుగా, కంటగింపుగా అనిపిస్తుంది. నేటి హిందీ వాదులు, జాతీయవాదపు బ్రేడ్ మార్కుతో బయటికొచ్చేవాళ్ళు, రాజాజీతో సహా—నీరంతా బ్రిటిష్ వ్యతిరేకోద్యమ తరానికి చెందినవాళ్ళు. బ్రిటిష్ మనుషులు, వస్తువులు, సంస్కృతి, భాష—ఏమిన్నిటిని ఎంత తీవ్రపై, ఎంత బహిష్కర

రిస్తే అంత దేశభక్తిగా మనుషులు నమ్మి 'ఫీలయ్' రోజాలని. ఈ ద్వేషం, బహిష్కరణ, అభ్యుద్యమం, పట్టాభి, అగ్రర్యాదా, పి. జె. మెహతా లాంటివారందరి రచనల్లానూ మోతాదును మించి కనిపిస్తుంది. అప్పుడే మనుషులు తమ భావసంస్కృతుల్ని గురించి తియ్యటి స్వప్నాలు కన్నారు. అందులో అనేక స్వప్నాలకి కార్యకారణ సంబంధముతో ప్రసక్తేలేదు. స్వాతంత్ర్య వాయువులు పీల్చునున్న భవిష్యద్భారత దేశంలో ఇంగ్లీషే అధికారంగా భావించబడుతున్న దుర్జినాలు అంతరించి హిందీ భారతీయభాష, అశేషప్రజానీకం మాతృభాషగా గలభాష జాతీయ భాషగా అవతరించి, సంస్కృతీనమైకృతసాధించి దేశాన్ని సుందరస్వప్నంగా మారుస్తుందని 'నెంటి మెంటల్'గా మనుషులు నమ్మారు. బ్రిటిషువరి పాలనను ద్వేషించటానికి, ఇంగ్లీషుభాషను బహిష్కరించటానికి గల వ్యత్యాసాన్ని నాటి ప్రజలూ, నాయకులూ జాతీయోద్ధ్యమ కోలాహలంలా చూడవలసివచ్చేది. ఫలితంగా, ప్రజల్లా క్రమంగా 'ఇంగ్లీషు భాష' అని పిలిచే జాతీయభాష కానున్నది, కావాలి' అనే భావం బలపడటం, చివరికి అదే నిజమూ అన్నంత ద్రుమకల్పించటం జరిగింది.

ఇప్పుడు కొందరారధమని చీల్చి ముందుకు చూస్తున్నారు. రాజాజీ ఆ ప్రయత్నం లో వున్నారు. అదే మిగతా ఆ కరంవారికీ బాధ అని పిస్తోంది. మనతోపాటే వృద్ధ మనోభావాలతోనే వుండకుండా, కొంచెం లేదాగా ముందుకెళ్లి హెచ్చరించి చెపుతాడేమిటి అని ఈర్ష్యామిత మైన వేదన.

యూనియన్ సర్వీస్ కమిషన్ పరీక్షలను హిందీలో నడపటం అవాంఛనీయం, అదిహిందీ ప్రాంతీకరులకు అన్యాయం అని రాజాజీ ప్రకటించారు. తరువాత ప్రభుత్వ విధానం బయట కొచ్చింది. దాని ప్రకారం పరీక్షల్లో అవాంఛనీయ ప్రకృతికను మూడు దశలుగా విభజిస్తారు. అందులో మొదటి దశలోనే హిందీరానివారికి అన్యాయం జరుగుతుందని కొంచెం పరిశీలనమీద తేలుతుంది. హిందూ పులికమాడా అదే అభిప్రాయం ప్రకటించింది. ప్రభుత్వాన్ని చాలవరకు బలపరచే హిందూపులిక, రాజ్యాం

గాన్ని మార్చడం అవసరం అని సూచించిందంటే, సమస్య స్వరూపం మనకు అవగాహన అవ్వాలి. ఆంధ్రపులిక ఇంకా అడుగు ముందుకుచేసి, హిందీని ఇంగ్లీషుని! కూడా రాజభాషగా గుర్తించాల్సి వుంటుందని రాసింది. అయినా రాక్షసిపుండుకు చిల్లరవైద్యాలు పనిచేయ్యవు. బాగా చలుకుబడి కల్గిన, ప్రభుత్వాన్ని కూడా 'ఇన్ ఫ్లూయెన్స్' చేయగల ఇంగ్లీషు "స్వతంత్ర"లాంటి పులికలు కూడా ఈ విషయముపై ఖచ్చితమైన అభిప్రాయాలతో శస్త్రచికిత్సకి పూనుకోవాలి.

ఈలోగా, కేంద్రప్రభుత్వ ఉన్మాదావస్థ నిస్సం దేహంగా కాలంతోపాటు కొంత నిష్పత్తిలో పెరుగుతుంటుంది. ఒకటితరువాత ఒకటిగా 'తుగ్లక్' పనులు తలపెడుతూ, వ్యతిరేక ఆందోళనచేతేతూ పృథ్విచేస్తూ, స్వయంగా గోరిన తప్పుకోగలదు. అయితే ఆదిచూసి, అర్థంచేసుకుని, ఆనందించి, ఏమరక ముందు కార్యంమీద వుండే మనస్థితి వుండాలి మనకి. చూడండి: నౌకా, మిలిటరీ కాఫిల్లాని పెద్ద ఉద్యోగస్తులందరూ హిందీ నేర్చుకోవాలని ఉత్తర్వులు వెళ్ళినయ్యే. రేపు అన్ని కేంద్రకాఫిల్లా ఉద్యోగులూకూడ హిందీపరీక్షలో పాస్ కాకపోతే ఉద్యోగాలకు ముప్పు వాటిల్లగలదని ఉత్తర్వులు పొందినా మనం ఆశ్చర్యపడనఖ్యరలేదు. యూనియన్ సర్వీస్ కమిషన్ పరీక్షలకి హిందీభాష పాండిత్యము తప్పనిసరి చేశారు. దేశంలో అన్ని రంగాల్లానూ, కాఫిల్లానూ హిందీకి వాతావరణం అనుకూలపడేట్లు అవకాశాలు ఇవ్వటానికే రాజ్యాంగంలో పదిహేనేళ్ళ గడువు వుద్దేశించబడింది. ఈ అవకాశం దేశంతోపాటు, కేంద్ర కాఫిల్లా ఉద్యోగులకి, యూనియన్ సర్వీస్ కమిషను అధ్యర్థులకి కూడ అవసరమనే సామాన్య సత్యాన్ని ప్రభుత్వం కానలేకున్నది. కొట్టకొట్టి భవం వ్యయంచేసి, కమిషన్లుచేసి, హిందీకూనని పడేశ్వలూ పరిణతుణ్ణిచేసి, రాజ గౌరవం ఘోడుగుతుంది! ఇలాంటి ఉన్మాదావస్థ అలాచవలు చూరనివ్వదు హిట్లరు ఆ పున్యాదంలోనే పతనం చెందాడు. కమ్యూనిస్టు వ్యతిరేకాన్యాదంతో అమెరికా అసీయా విషయంలో తప్పుటడుగులు వేస్తోంది. ఇవి చారిత్రిక సత్యాలు, దాచేస్తే దాగనిది.

అసలు ఒక భాషని రాజభాష చేయటానికి, అది ఆ ప్రజలకు, ఆ పదము నిజమైన అర్థంలో 'కాలీయభాష' కావాలి. ఆభాష అత్యంత అభివృద్ధి నకలొప్పుండి అనే ప్రజానీకమయొక్క ప్రీతి పాత్రలో కావాలి. దాని సొగసుకు, గాంధీ ర్యానికి వారంతా ముగ్ధులుకావాలి. వాళ్ళు తమ భావాలను ఆకారం తొల్పించేప్పుడు, కాగితం మీద వుంచేప్పుడు ఆభాష ధారాళంగా వుపయోగించుటదాలి. విజ్ఞానము, చరిత్రలు, జీవితాలు, సాహిత్యము-కొల్లలుగా ఆభాషలో రావాలి. అలాంటిదకలో భాష రాజభాష అయినప్పుడే అది జాతిని పునరుజ్జీవింప చేస్తుంది. ఇంగ్లీషుని రాజభాష చేసినప్పుడు ఈ పరిస్థితులన్నీ వున్నవా అని అడగొచ్చు. లేవుగనకే మనకి అభ్యసించటానికి శతాబ్దమువైగా పట్టింది.

ఇక మే 6 'తెలుగు స్వతంత్ర'లోని శ్రీ 'నిజం' గారి వ్యాసం సంగతి. అందులో వారు తమ్ముతాము చీకాకుపదుచుకోవటం తప్ప మరేమీ కన్పించదు. ఆకన్ఫ్యూజ్డ్ థింకింగ్ (Confused thinking) ఈ విషయాల్లో తేటతెల్లమవుతున్నది.

(1) వారి ఉద్యమలక్ష్యము, తెలుగు దేశంలో విద్యాబోధన, పరిపాలన తెలుగులోనే జరిగేట్లు చూడడము. ఎవరూ అసలు దీన్ని కాదనడము లేదే! ఎట్లాగూ అది జరుగుతుంది, ఇప్పుడుకాక పోలే, ఇంకా నాలుగేళ్ళు పోయాక అయినా.

(2) ఆస్వభాష అయినా హిందీకి తెలుగు దేశంలో ఎట్టిస్థానము వుండరాదట; తెలుగు పరిపాలనాభాష అయ్యూక, ఇంగ్లీషు విజ్ఞానభాషగా వుండిపోవాలట. మళ్ళీ వారు 'కేంద్రంలో హిందీ రాజభాష? ఇంగ్లీషు? అన్న సమస్యకి ఎక్కువ ప్రాముఖ్యము ఇవ్వరట.

పోలే, ప్రజలముగదు 'హిందీయూ, ఇంగ్లీషు?' అన్న సమస్య వుందితే, వోటు తప్పకండా హిందీకే పడుతుందని శ్రీ 'నిజం'గారు అన్నారు. కావొచ్చు. కాని ఆ విషయమై నేనెన్నడూ ప్రజలలో 'రెఫరెండమ్' తీసుకోవాలని ఆనలేదు. వారి అంగీకారము తీసుకోవటానికి, అసలు ప్రజల అనుమతితో కాదుగా హిందీ రాజభాష అయింది? ఆదొక 'సెంటిమెంటు' కేవలం విద్యావంతుల్లోనే పేళ్ళు తన్నింది. అందుచేత ఆలోచించటము చేతనయిన వాళ్ళంతా ఒక విషయము కోరిలే—రాజ్యాంగాన్ని మార్చుకుండా, దాన్ని సాధించవచ్చు. ఇక ఇది ఆఖరిభారత సమస్యకదా, ఆంధ్రలో మనం ఏం చెయ్యగలము అనుకోవటం అర్థంలేనిది. మన స్వరాష్ట్రానాంఛే, భాషారాష్ట్రకమిషను నియామకానికి దారితీసిందన్న విషయము స్పష్టమే. ఆలోచన ఎప్పుడూ ఎక్కడో ఒకచోటే వుడుతుంది. అది క్రమంగా వ్యాపించి, కార్పిచ్చులాగ విశ్పేతనత్వాన్ని కల్పిస్తుంది.

అధికారభాష: ఒక పరిశీలన

కొండముది దత్తాత్రేయశర్మ

“హిందీని రాజభాషగా చేయటానికి కావలసిన చర్యలు తీసుకునే నిమిత్తం రాజ్యాంగంలో సూచించబడ్డ 'హిందీ కమిషన్' సెలెక్టుటానికి భారత్ ప్రభుత్వం నిశ్చయించిందని” ఇటీవల లోక్ సభలో ఇండియా హోంకాభాషామంత్రి కుండిట్ కుల్ చేసిన ప్రకటన ఇతర భాషాప్రజల్ని ముఖ్యంగా దాక్షిణాత్యుల్ని కలవరపరుస్తున్నది. శ్రీ బి. జి. శేర్ అప్పారావు 'హిందీకమిషన్'

సెలెక్టుటమూ ఆ వెంటనే అలిండియా సర్వీస్ పోటీ పరీక్షలు హిందీలో జరపాలని నిర్ణయం జరగటమూ, ఆ నిర్ణయం వెంటనే ఉపసంహరించుకోబడటమూ గమనార్హములు.

ఇటీవలి 'తెలుగు స్వతంత్ర' పుటల్లో యీ విషయమై శ్రీ సి. భర్తారావు, 'నిజం'గారం జరుపుతున్న చక్కని చర్చల్లో ఆంధ్రదేశంలో ఉన్న విద్యార్థి బృందంలో తమకు ఒకరర్థం

విద్యార్థికులైనా జోక్యం కలిగించుకోకుండా తమకేమీ పట్టనట్లు ఉరుకోవడం నిజంగా శోచనీయం. ఇది ప్రజల జీవనరీతి సమస్యగా మనం భావించుకోవాలి. కేంద్రప్రభుత్వ భాషగా ఇంగ్లీషునే ఉంచవలెననే ఉద్యమానికి మనతోబాటు మన సోదరభాతుల ప్రజలైన తమిళులు, కన్నడులు, మళయాళీలు, ఆస్సామీలు, ఒరియాలు మొదలైన వారందరూ సమర్థిస్తున్నారు.

ఇంగ్లీషు స్థానంలో నిలబడగల స్త్రోమతు హిందీకి ఎంతమాత్రం లేదు. వైగా హిందీ భాషా ద్వేషాన్ని లేపిస్తున్నదేకాని ఐక్యతకుపయోగించుటలేదు. "హిందీ ప్రభుత్వభాష అయినంత మాత్రాన జాతీయభాష అయిపోదు. రైలుస్టేషన్ల పేర్లను హిందీలో వ్రాయించినంత మాత్రాన, తపాలాముద్రల్లో ఇంగ్లీషు తీసివేసి హిందీ అక్షరాలు చెక్కించినంతమాత్రాన హిందీ ప్రజలభాష అయిపోదు. నిర్బంధ చర్యలవల్ల ఏ వుద్యమమూ ఫలప్రదముకాదు. ప్రధానమంత్రి శివ్రూ ఈ యదార్థాన్ని గ్రహించినప్పటికీ ప్రభుత్వవిధానముగా మార్చేమీ రాలేదు. ప్రభుత్వోద్యోగులను హిందీపరీక్ష నిర్బంధం చేయడంపై పార్లమెంటు సభ్యులు తెలిపిన ఆక్షేపణకు వోం మంత్రి తృప్తికరమైన సమాధానము ఇవ్వలేక పోయినారు. భాషాతత్వం రోజురోజుకూ ప్రబలిపోతున్నది. భారతజాతి ఐక్యతాన్ని పెంపొందించటానికి ఏకత్వాన్ని నిరూపించడానికి ఉపయోగపడవలసిన హిందీ ప్రాంతీయతత్వాన్ని ప్రోత్సహిస్తున్నది. నూటయూరై సంవత్సరాలు రాజభాషగావున్న ఇంగ్లీషును పదిహేను సంవత్సరాలలో తొలగించివేయుటనే ఆగోచన సెరవేరేది కాదు. ఇంగ్లీషుస్థానాన్ని హిందీ ఎన్నటికీ ఆక్రమించలేదని యావద్ద ఒక ప్రముఖ దినపత్రిక తన సంపాదకీయంలో స్పష్టపరిచింది.

కమిషంగా పులికా లోకంలోబాటు రాజాజీ ఎంటి మేధావులు, మద్రాసు రాష్ట్రప్రభుత్వ విద్యాశాఖా మంత్రి శ్రీ సి. సుబ్రహ్మణ్యం ఆలిండియా సర్వీసు పోటీ పరీక్షలు హిందీలో జరిపే ప్రయత్నాన్ని తీవ్రంగా నిరసించారు.

హిందీని రాజభాషగా ప్రజలపై రుద్దే ప్రయత్నాన్ని ఎదుర్కోవటానికి విద్యార్థులు ధూస

కోవాలి. రాష్ట్రప్రభుత్వాలు తమతమ ప్రాంతీయ భాషల్లానే పరిపాలనా కార్యక్రమం సాగిస్తూ రాజభాషగా హిందీకంటే సర్వోత్తమమైనది, సమగ్రమైనది, చక్కనిది, సజీవమైనది గనుక ఇంగ్లీషునే ఉంచి తీరవలసినదని కేంద్రానికి నొక్కి చెప్పాలి. ప్రజాభిప్రాయం ప్రాంతీయభాషల్లో పరిపాలనపట్ల సముఖంగా ఉన్నది. కనుక తరుణంలో తాగ్ర త్వడి హిందీని ఏ పరిస్థితుల్లోనూ మననెత్తి రెక్కలేకుండా చూచుకోవాలి. 'నిజం' గారు సూచించిన నినాదాలతో ముఖ్యంగా "ఆంధ్ర దేశంలో తెలుగునకేగాని, ప్రజలభాషగాని హిందీకి స్థానంలేదు" అన్న శక్తివంతమైన నినాదంతో—కార్యచరణకు ముందడుగువేయాలి. ఏ రాష్ట్ర ప్రజలు ఆ రాష్ట్రభాషను తమ అధికార భాషగా చేయాలనే ఉద్యమాన్ని ప్రారంభించిన పక్షంలో మనం తలపెట్టిన కార్యం సుసాధ్యమాతుంది. మద్రాసు ప్రభుత్వం తమిళాన్ని తమ రాష్ట్ర భాషగా చేసుకుని కార్యకలాపాలన్నీ తమిళంలోనే జరుపనిశ్చయించుకున్నట్లు వార్తలొస్తున్నవి. కాని ఇక్కడ ఒక చిక్కున్నది. మద్రాసులోని మలబార్, నేలం జిల్లాల ప్రజలభాష తమిళంకాదు. అందువల్ల వారు తమ రాష్ట్రభాషగా తమిళాన్ని అంగీకరించరుగా! అదేవిధంగా హైదరాబాద్ రాష్ట్రాన్ని తీసుకోవచ్చు. ఇది మరాఠీ, కన్నడ, ఆంధ్ర, ఉర్దూభాష, సంగమస్థానం. అటువంటి సమయంలో ఏది ఆరాప్తీవు అధికారభాష? భాషాప్రయుక్త రాష్ట్రవిభజన జరిగేవరకూ వై ప్రస్తుతకు ప్రత్యుత్తరాబురావు, ఈలోగా 'హిందీ' అధికార భాషగా తయారై తన ఇరుపకాళ్ళతో మన నెలైన త్రొక్కుతుంది. అందుచేత హిందీ వ్యతిరేకోద్యమమే మన ప్రధాన లక్ష్యంగాపెట్టుకుని అల్పసంఖ్యిక భాషాప్రజల్ని కొన్నాళ్ళు ఓపిక పట్టమని కోరి ప్రతిరాష్ట్రీమూ తన ప్రభుత్వ యంత్రాంగాన్ని "అధికసంఖ్యికులు మాట్లాడే తన ప్రాంతీయభాష"లానే నడిపి-హిందీకి వ్యతిరేకంగా కేంద్రంపై ఒత్తిడి లేవటం ఒక మార్గంగా కనబడుతున్నది.

కాని మైమార్గం అంత విజయవంతమాతుందా అన్నది సందేహమే. ఎందువల్లనంటే విభిన్న భాషలుగల రాష్ట్రాల ప్రభుత్వభాషగా ఒక భాషను నిర

యించినపుడు మిగిలిన ఆర్థికసంఘాత భాషా వాదులు అందుకు అంగీకరించక ఆ రాష్ట్ర నిర్ణయంపై తమ నిరసనగా ఉద్యమాలు లేవదీయవచ్చు. ఉదాహరణకు మద్రాసు రాష్ట్రంలో రాజభాషగా తమిళాన్ని నిర్ణయించేపక్షంలో ఆ రాష్ట్రంలో నివసిస్తున్న మళయాళీలు, ఆంధ్రులు దానిని వ్యతిరేకించవచ్చుగదా? ఈవిధంగా మనలో మనమే ఆంతరంగిక మైనవిభేదాలు పెట్టుకుని హిందీ (రాజభాషగా) వ్యతిరేకోద్యమాన్ని నడపటం సాధ్యమేనా?

ఇది సాధ్యమవటం లేక విషయంకాదు. తమ భాషకాని దానిని రాష్ట్ర అధికారభాషగా నిర్ణయించినపుడు వికాలవృద్ధయంతో ఆ నిర్ణయాన్ని ఆహ్వానించే శక్తి యింకా ప్రజలలో రాలేదు. అందువల్ల మనం భాషాసమస్యను జాగ్రత్తగా పరిశీలించవలసి ఉన్నది.

దీనికోసం మార్గమున్నట్లు తోస్తున్నది. రాజభాషగా హిందీని ఎదుర్కొనటానికై రాష్ట్ర ప్రభుత్వ భాషగా ఇంగ్లీషునే ఆహ్వానించవలసి యున్నది. దీవల్ల రాష్ట్రాల్లో ఉన్న ఆల్బుసంఘాత భాషావర్గాలకి కూడా న్యాయం జరిగినట్లుండి మన ఉద్యమానికి వారి తోడ్పాటుకూడా ఉంటుంది. అందువల్ల ప్రస్తుతం 'ప్రాంతీయభాషల'నే ఛరిపాలన' అనే నినాదాన్ని తాత్కాలికంగా 'వాయిదా' పేసి రాష్ట్ర అధికారభాషగా ఎప్పటిలాగే ఇంగ్లీషునే ఉంచాలనే ఉద్యమాన్ని ప్రారంభించటం ఒక మార్గం. ఉదాహరణకు: మద్రాసు రాష్ట్రంలో అధికారభాషగా ఇంగ్లీషునే ఉంచిన పక్షంలో ఆ రాష్ట్రంలోని వివిధభాషల ప్రజలకి న్యాయం జరిగిన

ట్టుంటుంది. లేక విభాషనో ఆరాష్ట్ర రాజభాష చేసినపక్షంలో మిగతా భాషల ప్రజలకి ఏమాత్రం యిష్టముండదు. సరిగదా ఆ ప్రజలంతా కలిసి ఒక ఉద్యమాన్ని లేవదీయవచ్చు. అందువల్ల ఇంగ్లీషు రాష్ట్ర అధికారభాష అయినప్పుడు అందరూ ఆమోదిస్తారు. ఇంగ్లీషు విషయంలో తగాదాలేవీ లేవు. ప్రాంతీయభాషలలో ఛరిపాలన సాగించే సౌలభ్యమున్న రాష్ట్రం మన ఆంధ్రరాష్ట్ర మొక్కదేనని చెప్పవచ్చును. బరిస్సా మొదలైన రాష్ట్రాలన్నీ పుటికి అక్కడకూడా భాషాభేదాలు ఎక్కువగా వున్నది. అందువల్ల ఒక్క రాష్ట్రాన్నే దృష్టిలో పెట్టుకొని 'ప్రాంతీయభాషల'నే ఛరిపాలన' అనేవాదాన్ని ప్రారంభించటంవల్ల కలిగే లాభం కూన్యం. భాషాప్రయుక్తంగా రాష్ట్రాలు విభజించబడినపుడు ప్రాంతీయభాషలలోనే ఛరిపాలన అన్న నినాదంవల్ల ఉపమాగమున్నది. అందుచేత భాషారాష్ట్రాలు ఏర్పడేవరకు ప్రతి రాష్ట్ర ప్రభుత్వమూ తన అధికార భాషగా ఇంగ్లీషునే ఉంచటం న్యాయం.

ప్రపంచ ప్రసిద్ధిబొందిన ఆంగ్లభాషలోనే మన విద్యాలయాల్లో యింతవరకూ బోధన జరుగుతున్నది. ఇంగ్లీషు భాషద్వారానే మనం ఇంతవరకు ఇతరప్రపంచంతో సంబంధ బాంధవ్యాల్లో వున్నాము. నూటయూడై సంవత్సరాలనుండి రాజభాషగాఉండి మన విజ్ఞాన వికాసాలకు ఎంతో దోహదంచేసిన మహత్తరమైన భాష ఇంగ్లీషు సాసంలో నిలబడటానికి హిందీకి అర్హతలేవని నా నమ్మకం.

ఎన్నో మధురస్మృతులకి ప్రేమకీ ఆలవమైనది ఇల్లు. పుట్టిపెరిగిన యింటిని ప్రేమాస్పదులైన బంధు జనాన్నీ కోరుకోవడం కంటే గొప్పవరం వేరే ఏముంది? నునతోపాటే మన కుటుంబమూ పెరుగుతుంది... పాపాణ జీవితపథానికి సంసారం ఒక అల లాంటిది. మానవ జీవితమనే సంద్రతరంగాల గర్జనని ఎదుర్కొనే బలిష్టమైన కొండలాంటిది 'సంసారం'. జీవితసంతోభాస్నుంచి మానవజాతిని రక్షించే పవిత్ర దేవాలయం లాంటిది గృహం.

15వ పేజీ

అంతరాలు

"వల్లపురెడ్డి"

బుచ్చిరాజు కూర్చుని ఎవరితోనో మాట్లాడుతున్న పొరుగుూరి బాలయ్యను చూసి బుచ్చిరాజు అకస్మాత్తుగా తలదించేసుకుని చరచరా వెళ్ళిపోయాడు. అతని పోకడను బాలయ్య గమనించనే లేదు. గమనించినా అతను తలవంచుకుని వెళ్ళుతున్నాడేందుకో అని నందేహించేవాడు కాదు. ఒకవేళ అలాంటి నందేహం కలిగినప్పటికీ అతని తలవంపునకు కారణం తను అక్కడ అనుచుంటామే అని ఘాత్రం తెలిసికోలేక పోయేవాడే. ఎందుకంటే బుచ్చిరాజును బాలయ్య అంతగా ఎరుగడు. కారణం: బుచ్చిరాజులాగ తాను గొప్పగా చదువుకున్నవాడూ కాదు; దర్జాకలవాడూ కాదు. బిన్ను పట్టు, స్థానాస్కంపం, మీద అందంగా కప్పుకున్న పెద్దాపురం సిల్క్స్ కండువా, చెప్పులు. అంతేగాక అతను సహజంగా అంతగాదు; నీటుగా క్రాపు దువ్వి పుక్కుధ్రంగా ఉన్నాడు. బాలయ్య వీటి కన్నుటికీ దూరంగా ఉన్నాడు. అతనిమీద చిరిగి పేలికలయిపోయి చెమటలో పలుమార్లు తడిసి, ఎండి బిగుసుకుపోయిన ఒక తలపాగా, చాలీచాలని పాతపంచెకు మినహా మరేమీలేవు. ఇక అంద చందాలు పుక్కుధ్రత కావాలంటే అతని దగ్గర వెలికినా దొరకవు. ఇవన్నీ వ్యక్తిగత విషయాలే అయినా, సామాజికంగా కూడ ఇరువురికీ ఏనిధమైన కలయికలూలేవు ఒకే ఊరివాళ్లు కాకపోవటంవల్ల. ప్రాపంచిక తారతమ్యాలను దాటించరు వాత, వీ రిరువురినీ ముడివేసి సమానత్వం కల్పించేది ఒక్క స్పృహ మాత్రమే!

బుచ్చిరాజు బాలయ్య జీవితంలో ఒకక్షణం తటస్థమిది మరుగుపడిపోయిన అసంఖ్యాకుల్లో ఒకడే కానీ నిత్యమూ కలిసేవాడుమాత్రం కాదు. అయితేమరి బాలయ్యను చూసి మాట్టంతోనే ప్రధానంగాన్ని వంచుకుని వెళ్ళిపోవటానికి కారణం!

నిజానికి అతను తన మనస్తాపాన్ని బుద్ధిపూర్వకంగా వంచుకొలేదు. బాలయ్యను చూడటంతోనే దానంతటదే అప్రయత్నంగా వంగిపోయింది. అతను చదువుకున్నవాడు; స్వాధ్యాయాభ్యాసాలను నలుగురికి తెలియజెప్పగల మనిషి. అభ్యుదయ రచయిత; సంఘసంస్కరణ ప్రధానాశయంగా వెట్టుకున్న వ్యక్తి. వీటన్నిటికీ తోడు అతనిలో అత్యుపరిచిలించుకునే సుగుణమొకటుంది. ఎవరైనా నీతిబాహ్యంగా ప్రవర్తించారంటే అతనికి కంటి గింపు. ఎప్పుడైనా పొరపాటున తనే అలా ప్రవర్తిస్తే ఎనలేనిబాధ ననుభవిస్తాడు. తనమీద ఉన్న సద్భావకౌఠి ఇతరులు తనతప్పిదాన్ని ప్రత్యేకించావకపోయినా తనకుతానే చక్కాత్రాప పడుతాడు. అతనిలో ఉన్న ఈ గుణమే ఎన్నడో తను చేసిన పొరపాటుకు శిక్షగా ఈ నాడు తలవంచేలా చేసింది.

మూఢత్వం క్రితం సంగతి. వేసవి సెలవుల్లో గోవిందూ, దశరథం బుచ్చిరాజును పిలిచారు చూసి వెడదామని వచ్చారు. ఆ నాడు వీవో సాంసారిక క్లిష్టపరిస్థితులు ఎదురు తగలటం వల్ల బుచ్చిరాజు మనస్సేమీ బావుండలేదు. వచ్చిన మిత్రద్వయంతో ఎప్పటిలా మనసువిప్పి మాట్లాడలేదు. సరికదా, కనీసం పల్లెత్తుమాలైనా చల్లకుండా మానధారి అయ్యాడు. గోవిందు కొంచెం మితభాషి. కాని దశరథం ఓపట్టాన పదిలాడుకాడు. ఎలాగైనా మాట్లాడించాలని ప్రయత్నం చేశాడు. అయినా అతడు మాట్లాడకపోవడమటుంచి, దశరథ హాస్యభరితంగా సాగించినదోరణి అనవసర ప్రసంగంగా తోచి విసుక్కున్నాడు. బుచ్చిరాజు ఎందుకంత విచారిస్తున్నాడో మిత్రులకి తెలుసు. తెలిసే అతణ్ణి విచారంలోంచి బయటికి తీద్వాలని ప్రయత్నించారు. కాని ప్రయత్నాలన్నీ విఫలమయ్యేంతకీ "మేం వెళ్ళిపోమా?" అనడమిది.

వెళ్ళిద్దని ప్రాధేయపడతాడని వారి అంతరింగి కాభిప్రాయం.

“వెళ్లేవారిని అడ్డుకుని అడుక్కునేవా లెవరూ లేరక్కడ” సమాధానంలో తీవ్రత కనిపించినా లోలోపల వారు వెళ్ళటమంటే అయిష్టంగానే ఉంది.

“మాట్లాడకపోతే మానె. కనీసం ఆలా పొలాలవైపు వెళ్ళివద్దాం పద” అని లాగారు. తన కేమో బయటికి వెళ్ళటానిక్కూడా మనస్సొప్పు టం లేదు. కాని వాళ్ళ కోరికను ఈమాత్రమైనా సాగనియకపోతే వారు వెళ్ళటం తప్పం అని తోచేసరికి వెళ్ళక తప్పలేదు. పొలాలవైపు బయల్దేరిన వారు మెట్టిగా మామిడితోటవైపు దారి తీశారు, కాస్తేపు ఆలా సరదాగా తిరిగి నాలుగు మామిడివళ్ళు కొడుక్కుని తినివద్దామని. ఈ కోరికను గూడా కావనకలేకపోయాడు. మనిషిలో సహజంగా వున్న లోపం ఇదొక్కటే. కటువుగా ప్రవర్తించువాళ్ళు చర్యలన్నీ ఒకదానికంటే మరొకటి కటువుగా వుంటాయి. కాని దానిలోనే ఏ కొంచెం నమ్రత ప్రవేశించినా అదే నమ్రత మరో నమ్రతకు దారితీస్తుంది. కటువుతనంగాని, నమ్రతగాని మనిషిలో బలమితంగాఉంటే మంచిదే. కాని ఇవెప్పుడూ వాద్యం వుండవు. ఇవి కల్లు సారావంటి మత్తు పదార్థాల వంటివి. వీటిని ఒక పరిమితిలో ఉపయోగిస్తున్నంతవరకు మనిషికి ఏ భయమూ అక్కర్లేదు. కాని ఒక స్థానం కల్లు మరో స్థానం నాంది. బుచ్చిరాజు మిత్రుల ఒక కోరికను చెల్లించాక మరో కోరికను చెల్లించకుండా ఉండలేకపోయాడు.

తోట ఆ పూరికి మైలుదూరాన్ని మరో ఊరి కాగిర్దారుది. దాన్ని ప్రతి సంవత్సరమూ కాలరి వాళ్ళు కొలుకు తీసుకుంటారు. దానిలో వలం రకాల మామిళ్ళున్నాయి. విరివిగా కాస్తాయి. కాలరివాళ్ళు బాగాలాభం తీస్తుంటారు. కొలుదార్లు బుచ్చిరాజు గ్రామస్తులే కావటంచేత పరిచయాన్ని బట్టి కొంచెం చౌకగా మంచివళ్ళు ఇస్తారు. అందు చేత ప్రతి సంవత్సరమూ మిత్రులెవరైనా వస్తే ఆ తోటకే తీసికెళ్ళటం పరిపాటి.

గేటు తెరుచుకుని తోటలో వెళ్ళాడు. పది గజాలదూరం వెళ్ళాక రేడో, దూరంనుంచి

“ఎవరయ్యా...యూడి?” అని కేక వివదించి. ఆ కేక తమను ఉద్దేశించే అయినప్పటికీ అంతటి గట్టి కేకకుతగ్గ సమాధానం ఇచ్చే గొంతు ఎవ్వరికీ లేకపోవటంవల్ల ఇంకా ముందుకు వెళ్ళారు. ఒక మనిషి చరుగెత్తుకుంటూ వచ్చి “యూడికయ్యా. కేకేస్తూంటే యిన్నించుకోకుండానే ఒస్తున్నారా?” అని ప్రశ్నించాడు.

“ఆ, మరేమీలేదు; కొంచెం తోట చూసి. వెడదామని వచ్చాం. అంతే” అన్నాడు గోవిందు. నెమ్మదిగా మరో నాలుగైదడుగులు ముందుకు నడిచారు మామిడి అంట్లను పరికిస్తూ.

“ఏముంది మాట్లానికీ? యెద్దిపొందయ్యా, దొరోల్లెవరైనా మాస్తే నాకు మాటాస్తది” ముందుకు నడిచివెడుతున్నవారి ననుసరిస్తూ “నెపు టంటే యివ్వుడదయ్యా మీన?” అన్నాడు మొదటి ఫోరజిలోనే చెబుతూన్న మాటలు తమకు గాదన్నట్లుగా ముందుకు నడుస్తూది మిత్రత్రయం. బుచ్చిరాజు పాదాలు ముందుకు వెళ్ళటానికి ఒప్పుకోలేదు. మిత్రుల ముఖంలోకి చూశాడు. వెడదామన్నట్లు.

మిత్రుని ముఖకవళికిల్ని ఖాతరు చెయ్యకుండానే గోవిందు ప్రారంభించాడు. “ఊరికే చూట్టానికి కాదు; పళ్ళు కొనుక్కెళ్ళాలని వచ్చాం”

“కొంటుమూ, అమ్మటమూ ఇక్కడేమీలేదు. వచ్చిందారినే మల్లండి” అంటూ త్వరపెట్టాడు.

“ఏదేటా మేమిక్కడే కొనుక్కుని తిని పోతుంటారు. ఇదేమిటి ఈ ఏడు ఇట్లంటారు? ఇంకెవరూ లేరా గుత్తాకు తీస్తున్న వాళ్ళు?” చుట్టూరా కలియచూశాడు. గోవిందు. “తోట బొత్తిగా పండవట్లుదే?”

“వీటి చెట్లకు ఈ యేడంతా నీళ్లే పారనివ్వు లేదు. పండమంటే ఎట్లా పండుతాయయ్యా?” అతడు మాటల్లోకి దిగాడు. మొదటిలాగా కోప పూరితంగా లేవు మాటలు “ఎందుకూ? ఇంతపెద్ద బావి ఉండనేవుంది. నీరెందుకు పట్టలేదు తోటకి?” అనడిగాడు గోవిందు.

అతడు ఒక పదిగజాలు ముందుకువెళ్ళి ఒక చెట్టుకింద వదిలిపడ్డాడు. “ఉంది బావివుంది. ఇంకెవరూ వున్నయ్. కాని వీటో ఆమళ్ళు చిన్నదొర

పెద్దారా కొంచెం కీచులాడుకున్నారు. పట్నం నుంచి పెద్దారా వెళ్లి, రెన్నెల్లకు వచ్చి తోటమీ దొచ్చిన దబ్బులన్నీ తీసికెళ్లి కర్చు పెట్టుంటే చిందార నూడ్డక ఇంజన్లు పీకించి బంగలాలా వడేశారు. మమ్మల్ని నీరెట్టాడన్నారు. మాకేం? జీతగాల్టం నెప్పినంత సేసేవాళ్ళం. ఈయేడు ఏదో ఈమూలాకటి, ఆమధ్య రెండు, ఆరక్కన ఓనాలుగు చెట్లు; అంతాకలసి ఒక ఏడెనిమిది గల్లయి పండినాయి. వాటికి నన్ను కాపలా ఉంచారు. అవికూడా మొన్న రేగిన గాలులకి ఆన్నీ రాలిపోయినాయి. ఇంకా కొంచెం మిగిల్చాయి.”

“మరి రాలిన కాయలన్నీ ఏంజేశారు?” మధ్య లానే ప్రశ్న.

“ఏమో, రెండుమూడు గంజుల కాయలకు రాలినయ్. ఆన్నీ ఏరికెల్లి బంగలాలా వాసాను ఏం జేసుకున్నారో ఎవరికి తెలుసు? వాటితోని మాకేంపని? ఒక్కటిగూడా ముట్టుకోలా నేను...”

“అయితే నువ్వు దొరలదగ్గర జీతం చేస్తున్నా వన్నమాట. ఎన్నాళ్ళనుంచి? ఎంతిస్తారు జీతం?” విషయం మార్చాడు గోవిందు.

“పడేశ్ పిల్లగాడి దగ్గర్నుంచి ఈల్ల దగ్గరే వున్నా. ఇరవై పిల్లయింది. యాడాదికి నూట యాభై గాడిలిస్తారు. తోటదగ్గర ఉండమంటే వుండాలి. అవునుమొచ్చి దున్నటానికి కెల్లమంటే ఎల్లాలి. ఒక్క పనిగాడు. అన్ని కనులూ నెయ్యాలి. మొన్ననే సాలిచ్చుకుందామంటే, చిందార ఉండీ, కాదు బాలయ్యా ఈ ఒక్కేడే ఎల్లాగో ఉండు. మధ్యలో మానేస్తే ఎల్లాగు? అని ఊరికే అడిగితే కాదన్నేక వున్నా. ఈ ఒక్కేడూ అయిపోలే ఇక మానుకుంటా ఉన్నంత వరకూ నాయంగా చెయ్యాలిగదా...” గోవిందు ముఖంలోకి చూకాడాయన. గోవిందు పుర్రాన్ న్నంగా వూకొద్దున్నాడతని మాటలకు దశరథం నూత్రం శ్రద్ధంగా వింటున్నాడు.

దశరథం కేబులొంచి సిగరెట్టుదబ్బీ తీసి ఒకటి ముట్టించుకున్నాడు. దబ్బీ గోవిందుకిస్తూ అతని కొకటివ్వమని నైగచేశాడు. గోవిందు “నువ్వు సిగరెట్టు కాల్చవు?” అతన్ను ద్వేషించి ప్రశ్నిస్తూ చేలిని ముందుకు పోసిచ్చాడు. “ఉహూ, నేం తాగను.

నాకొద్దు.” వైముఖ్యం, తత్కరపాటు వ్యక్తపరి చాడు - ముఖంలోనూ, చేష్టలోనూ.

“మరేంలేదు; తీసుకో బాలయ్యా మేం పండ్ల కొరకీస్తున్న లంచమనుకుంటున్నానా, ఏం? నువ్వు పండ్డివ్వక పోయినా ఫరవాలేదు. తీసుకో.” అన్నాడు దశరథం.

“పండ్డిచ్చినా, ఇయ్యకపోయినా నేను తాగ నయ్యా. చుట్టతాగితే తీసుకోటానికేం. తాగ నయ్యా అంటే...” అన్నాడు.

గోవిందు సిగరెట్టు దబ్బీని దశరథం కిచ్చాడు. “అయితే మరి ఇంతదూరంనుంచి వచ్చి తిన కుండానే వెళ్ళాలా బాలయ్యా?” అన్నాడు. ఎక్కడలేని నిరాశ నిస్పృహ కన్నరచాడు మాటల్లో.

“ఆ, ఎల్లాల్సిందే. నేనేం జెయ్యను? ఇదేం నాతోటా? ఏదో నాల్గుపండ్డివ్వటానికీ నేనివ్వ నయ్యా నాకు మాటొస్తది.”

“నీకు మాటొచ్చేట్లు చేస్తామా? ఇదుగో దబ్బు తీసుకుని నీకిష్టంవచ్చినన్నీ—మూడో, నాల్గో— తెచ్చివ్వు తోట వెనకదారిగుండా వెడతాం. నీకేమీ మాట రానీమలే దూరంగా వెళ్ళిపోతాం.”

“ఉహూ, అదంతా ఏమీ పడదు. ఎల్లండి దొరలెవరైనా చూస్తే నన్ను దక్కనివ్వరు. తోటలో మనుషులు తిరిగితే సరి; నన్ను కుచ్చి కుచ్చి అడుగుడారు. ఎల్లండయ్యా ఎన్నిసార్లు చెప్పాల్సి?”

ఎంతసేపు మాట్లాడినా అతను తమదార్లో వడే సూచనలేమీ అగుపడలేదు. “అయితే, ఇంత దూరం వచ్చినందుకు బావిలో నీళ్ళయినా త్రాగి వెడదాం పదండి.” అన్నాడు గోవిందు. ముగ్గురూ బావిదగ్గరికి దారితీశారు. కాని ఎవరూ నీళ్లు త్రాగనేలేదు. బుచ్చిరాజు మాత్రం బావిలోకి దిగి, నీళ్ళవాసన కొద్దున్నందున బయటికొచ్చాడు. అతడూ వారివెనకాలే వెళ్ళాడు. బావిచుట్టూరూ నాలుగైదు చెట్లు బాగాపండిఉన్నాయి. వెళ్ళిన త్రిమూర్తులు ఏమైనాచేస్తారేమోననే ఆనుమానం చేత అతడు అక్కడే నిరీక్షిస్తూ నిల్చున్నాడు.

బుచ్చిరాజుకేమో అక్కడ నిల్చున్న ప్రతి ఊణం విసుగ్గా గడుస్తూంది. కాని గోవిందుమాత్రం తోటకాపరితో మాటలు ముగించటంలేదు. అప్పు

దశమకు దశరథం గూడా అన్ని వాయువులా తోడౌతున్నాడు. గోవిందు, అంట్లవెంకటాన్ని గురించి సంభాషణ మొదలెట్టాడు. మధ్యమధ్య గోవిందు దబ్బులు తీసుకుని బళ్ళివ్వమనటమూ, అతడు నిరాకరించటమూ జరుగుతూనే ఉంది. బుచ్చిరాజు అతని న్యాయబుద్ధికి, విశ్వాసానికి లోలోపల మెచ్చుకున్నాడు.

గోవిందు ఆఖరి ప్రయత్నం చేశాడు. కేసు లోంచి ఒక రూపాయి నోటుతీసి అతని దగ్గరికి వెళ్ళి బలవంతంగా చేతిలో, అతడు వద్దవద్దంటుండ గానే ఉంచి "ఇదిగో ఇది తీసుకుని నీ ఇష్టంవచ్చి నన్ను బళ్ళి తీసుకొచ్చివు. మేం ఇదే, ఈ వెనక దారిగుండా వెళ్ళిపోతాం. ఎవ్వరికీ ఈ విషయం తెలియనివ్వాలే. ఇంతదూరంవచ్చి దేశానికి ఎలా వెళ్ళాలి? తెచ్చివు." వీలయినంత మృదువుగా చెప్పాడు.

ఆ దృశ్యం బుచ్చిరాజుకేమీ బాగనిపించలేదు. తోటనువిడి చేతిలోంచి నోటును జారవిడువలేక పోయాడు. అతనితో ఎన్ని ఉపాయ రేతై తినవో ఆ రూపాయివల్ల తన భార్యను ఒక రవికె తీసుకు రావచ్చుననుకున్నాడో, లేక చిన్నకొడుక్కి ఒక చొక్కా కుట్టించవచ్చు ననుకున్నాడో, లేక మూన్నాళ్ళకు సరిపోయే బత్తెం కొనవచ్చు ననెం చాడో, ... ఏమేమి ఉపాసించాడోగాని ముఖం మాత్రం ఒకవైపున ఏదో ఆకచేత కేపురించింది. మరోవైపు, యజమానివట్ల విశ్వాసరాహిత్యంగా ప్రవర్తిస్తున్నాననే బాధచేతనేమో, కళ్ళ దగ్గింది. ఎట్టకేలకు అతను కాదనలేక పోయాడు. "మీ లెంక చెప్పినా ఇనటలేదు. నాకు మాటొస్తదని అప్పుట్నుంచి చెబుకుంటే మీవట్లు మీదే. కచ్చి తంగా మాట్లాడుదామంటే పెద్దకులపోళ్ళు...నలే, అలాంటి." అంటూ తోటకు పూర్తిగా వెనక భాగానికి తీసుకువెళ్ళాడు వారిని. బాగా వెడల్పుగా పెరిగిన చెట్లమాటుకు వెళ్ళి నాలుగుకుండ్లు క్రింది తీసుకుని ఘనగట్టుకొచ్చి వాళ్ళ చేతుల్లోపెట్టి, "ఇక వెళ్ళండి నాకు భయమేస్తుంది. దూరంగా ఎల్లి పోండి." అన్నాడు. అతను ఆపాదమంతకూ వణుకుతున్నాడు. అతని స్థితియూచి బుచ్చిరాజుకు మనస్సు చివుక్కునుంది, అతనిమీద చాలి,

కోపమూ కలిగినాయి. దబ్బు ఆకయాసి అతడిని ఆ స్థితికితెచ్చిన మిత్రులమీద, వట్లలే అగ్రహం కలిగింది; కాని ఏమీ ఆనలేకపోయాడు.

తోటబయటికివెళ్ళి ఒకచోట కూర్చున్నారు. మిత్రులు గోవిందూ, దశరథం వళ్ళను పగుల కొట్టారు కత్తివిమీలేకపోవటంవల్ల. బుచ్చిరాజుకు ఆ వళ్ళతినటం సుతరామూ ఇష్టంలేదు. కాని మిత్రుల్ని సంకృప్తి పరచటానికి తినక తప్పలేదు; తరువాత గోవిందు ఒక పెద్ద ఉపన్యాసమిచ్చాడు. తను తోటకాణి కిలానికి భంగకరంగా ప్రవర్తించ లేదని, జాగ్రత్తార్థకు అన్నిపండ్లు ఆవనసరం కనుక ఒక విధంగా తోటవాడికి సహాయం జరిగిందీ, తను కోరిక నెరవేరిందని.

సాయంత్రం ఇంటికి మరలి వస్తూంటే దశరథ అన్నాడు గోవిందుతో "ఏం గోవిందూ, తప్పు కుందామని చూస్తున్నావేమో, తోటవాణ్ణి దబ్బుతోమార్చి! ఇదో మన కవిగారు ఎక్కడైనా చెబుతీస్తారు. కొంచెం కాగ్రత. రేపోమాపో కథనో, గేయాన్నేవ్రాస్తారుచూడు." అని హెచ్చరించాడు నవ్వుతూ.

"రానుకుంటే రానుకో, కాని మా పేర్లతో దైరెట్టుగా మాత్రం డీల్ కావద్దు స్వామి" అన్నాడు గోవిందు బుచ్చిరాజువైపు చూస్తూ. బుచ్చిరాజు చుట్కుండా గంభీరంగా నడుస్తున్నాడు.

మరునాడు ఉదయం మిత్రులు వెళ్ళిపోయారు. పోస్టుమాన్ ఉత్తరాలు తెచ్చి ఇచ్చాడు. ఒక కవరులో ఒకచెక్ గూడా వచ్చింది. ఎక్కడుంచో అని ఆదుర్దాగా చూశాడు. ఒక ప్రముఖ పత్రికాధి పతి ఘనపాడు. ఉత్తరాలన్నీ చూస్తే అతనియంచి ఒక ఉత్తరంగూడా వచ్చిఉంది. "ప్రత్యేక సౌరస్వత సంచిక వెలువరిస్తున్నాం. మీ రచన ఆవశ్యం కావాలి. పాతకోషికంగా వీలైతే రూపాయలు పంపు కుంటున్నాం." ఇవీ ఉత్తరంలోని మాటలు. ఏం చెయ్యాలో స్ఫురించలేదు బుచ్చిరాజుకు.

వాళ్ళ మాటకు తీసివెయ్యలేక రచనైలే పంపాడు; కాని తరువాత చాలా బాధపడ్డాడు. అంతకు క్రిందటిరోజున జరిగిన బాలయ్య ఘట్టం ఇప్పికొచ్చింది. అతని తనకూ దేధమేమీ అగు పడలేదు. అవమానంతో కుంచించుకు పోయాడు.

ఈ కారణంవల్లనే బుచ్చిరాజు బాలయ్యను చూసి తల దించుకున్నాడు. ఇప్పుడే కాక ఇంతకు మొదటగూడ ఎన్నో బాధలు బుచ్చిరాజుకు తటస్థపడ్డాడు. ఇతనికి చూసి అతడు చలించలేదు. ఇకదే తలవాల్చి వెళ్ళిపోవాల్సి వచ్చింది. కారణం బుచ్చిరాజుకు తెలుసు. బాలయ్య తన ప్రవర్తనకు వణికిపోయింది క్షణ కాలం మాత్రమే ఆ ఘటం కాస్తా కళ్ళముందు నుంచి మాయమవగానే తనూ మర్చిపోయాడు. బుచ్చిరాజును ఈనాడతను గుర్తేపట్టడు. కాని బుచ్చిరాజు మాత్రం తన తప్పిదానికి ఈనాడు గూడా తలవంచుకుంటున్నాడు. బాలయ్యకూ, డిండి.

బుచ్చిరాజుకూ ఉన్న లేదా అత్యవసాగం లానే.

త్వరత్వరగా ఇంటికివచ్చి బుచ్చిరాజు ఈజే చైర్ లో కూర్చున్నాడు. కాని అతని మనస్సు మనసులాలేదు. ఎందుకు తను అప్రయత్నంగా అలాంటి అవమానం ఫీలవుతాడు? బాలయ్య వినాడో మర్చిపోయినట్లుంది. కాని తననింత వరకూ పీడిస్తుండే ఆఘటం? తనూ, బాలయ్యమల్లె ఉంటే ఎంత బావుండును! 'ఛీ, ఛీ ఈ చదువూ, సంస్కారమూ లేకున్నా బావుండేది! అని మనసులో అచుకుంటూంటే వేడివిశ్వాసం ఒకటి వెలువడింది.

కథానిక

ఫలించిన పథకం

ఎస్. యం. సుభాని

అట్లుంచి వస్తున్న రాజారావు కాండ్ గార్డెన్ లోని ఫౌంటెన్ దగ్గర నిలబడివున్న విజయ లక్ష్మిని చూశాడు. అంతకు క్రితం చాలసార్లు చూశాడు, కాని పరిచయ మేర్పడిన తర్వాత ఇదే మొదటిసారిగా చూడటం. ఎప్పుడుచూసినా ఏదో విచారంతో బాధపడుతున్నట్లు కనిపిస్తుండేది. ఈ రోజు ఆమె ముఖాన విచారం ప్రస్ఫుటంగా కనిపిస్తున్నది. ఒక్కక్షణం ఆమెవైపు చూస్తూ నిల్చున్న రాజారావు మనసులో ఒక ఉపాసన మెరిసింది. ఎలాగైనా ఆమె విచారం పోగొట్టాలని నిశ్చయించుకొని గార్డెన్ లో ప్రవేశించాడు.

ఆమెలో కేవలం ఒక్కసారిమాత్రం సమావేశం పరిచయమైనా, అతను ఎటువంటి సంతోచం లేకుండా ఆమెను సమీపించాడు. కొంతవరకు అతనిలోని సత్సంకల్పం అతనిని ముందుకు నెట్టింది.

“బాగున్నారా?” అని అడిగాడు రాజారావు.

“ఁ” అంటూ ఆమె అన్నప్ప మందవళంతో తలదాచింది.

“అదోహాదీరిగా ఉన్నాడు. ఒంట్లో బాగా లేదా?”

“ఏమీలేదండీ, కులాసాగానే వున్నాను” తల వంచుకుని సమాధానం చెప్పింది.

“ఎప్పుడు చూసినా ఏదో దిగులుగావుంటారు. అంతకన్నా నాలుగు రసగుళికలు పుచ్చుకోరాదా?” నవ్వుతూ అన్నాడు రాజారావు.

“రసగుళికలు...” అంటే ఏమిటన్నట్లు ఆమె అశ్చర్యంగా చూసింది అతనివైపు.

“మరేంకాదు, ఉత్సాహంగా ఉండేందుకు డాక్టరుగారి నడిగి నాలుగు మోతాదుల ఆనంద రసం పుచ్చుకోరాదా?”-అని.

ఆమె మళ్ళీ తలెత్తి రాజారావు వైపు చూసింది. అతను చిరునవ్వు చిందిస్తున్నాడు... ఆమె కళ్ళలో కోపం, సిగ్గు, రెండూ ప్రబలింపించినై. రాజారావు ఇంకా మందవళం చేస్తూనే వున్నాడు. ఆమె తలవంచుకున్నది.

పాలిపోయిన ఆమె చెక్కిళ్లు క్షణికంగా గులాబినర్జరం దాల్చటం రాజారావు స్పష్టంగా చూడకలిగాడు. అతనికి తన సత్సంకల్పం సెరవేరుతుందనే విశ్వాసం కలిగింది.

“నే నీవేదంగా చదువుతో మాట్లాడటం మీకు కష్టం కలిగిస్తే తమించాలి... మొన్న సమావేశంలో మీతో పరిచయమైనది. అంతకు క్రితం కూడా చాలాసార్లు చూశాను ఎప్పుడు చూడటా మీలో విచారంగా కనిపిస్తారు. మీ వివక్ష వదనం చూస్తుంటే ఎందుకనో ఒకమాదిరిగా వుంటుంది. మీకు ఈ విచారాన్ని పోగొట్టుకునే మార్గం ఏమిటలేదా?” అతని స్వరం మృదువుగా అనుయతార్వకంగా వున్నది.

“మీ మాటలవలన కష్టంకలిగే మాట నిజమే, నేను విచారంగా వున్నాననే అనుమానం ఎందుకు కలిగింది మీకు? ఒకవేళ విచారంగావున్నా ఆదెలా పోతుంది మరి?” అడిగిం దామె విచిత్రంగా నవ్వుతూ.

ఆమె మాటల తీరుచూస్తే రాజారావుకు కొంచెం ఆశ్చర్యం కలిగింది. ఆమెలో అత ననుకున్నంత సంతోచం కనిపించలేదు.

“ఆ అనుమానం నాకు ఎందుకు కలిగిందో చెప్పటం ఎంత కష్టమో తెలిస్తే మీరా ప్రశ్న వేసేవారు కాదు. మిమ్మల్ని చూసి చిన్నపిల్లవాడు కూడా చెప్పగలడు మీరు దిగులుగా వున్నారని. ఇక అది పోయే విధాన మంటారా, ఆ విచారం ఎందుకు ఏమిటో తెలుసుకోగలిగితే దానిని పోగొట్టుకోవచ్చు. కారణం తెలిస్తే దానికి తగిన చికిత్స చేసి నివారించటం కష్టంకాదు. మీ కీ విచారం ఎందుకో అడిగేవాటి సాహసం చేయ కలను కాని దానిని మీరు దుస్సాహసం అనుకుంటే మళ్ళా నేను చాలా బాధపడవలసి వస్తుంది.”

విజయలక్ష్మి అతని మాటలకు సమాధానం చెప్పలేదు. ఉన్నట్టుండి ఆమె ముఖాన విచార రేఖలు వ్యాపించిస్తే. ఆమె నిస్పృహతో బాధ పడుతుండేమోననే అనుమానం కలిగింది రాజారావుకు. తన ఆలోచించిన ఉపాయంతో యెలాగైనా ఆమె విచారం పోగొట్టాలనుకున్నాడు.

“నాదోడివాడు చేయకలిగేదేమీ లేదు. కాని మీ విచారం పోయే మార్గం తెలిస్తే బాగుండును! ఇటువంటి కుతూహలం కలగటం సహజమే నని నీవుంటే నీు కాని ఇది వస్తే కుతూహలంవలననే

కాదు. టైం అయిపోవచ్చింది, వార్డు కళ్ళండి. అదృష్టం బాగుంటే మళ్ళా మీ దర్శన భాగ్యం లభిస్తుంది...నమస్తే.”

ఆమె సమాధానం చెప్పే అవకాశం లేకుండానే వెళ్ళిపోయాడు రాజారావు. వెనక్కు కూడా తిరిగిచూడలేదు. అతను కనిపిస్తున్నంతసేపు అతనిని చూస్తూ నిలబడిం దామె.

విజయలక్ష్మి ఆలోచించింది—ఆమెను దిగులు పడవద్దని చాలామందిచెప్పారు. చెప్తూనేవున్నారు. ఆస లామె దిగులుపడుతుందనే సంగతి నిజమో అబద్ధమో కూడా నిర్ధారించుకోలేక పోయింది. ఒకవేళ దిగులుపడుతున్నమాట నిజమే అయితే ఆ దిగులు దేనిగురించో ఆమెకు అర్థంకాలేదు. ఆమె తన స్థితిని ఒకసారి పర్యాలోచనంచేసి చూసుకున్నది. చాలా శోచనీయంగావున్నట్లు తోచింది. తండ్రి ఎప్పుడో చిన్నప్పుడే పోయాడు. కల్లి ఉండేది. మాతురుమీద ఎన్నో ఆళ్ళు పెట్టకొని కలలు కంటూ వుండేది. మాతురుకి యీ వ్యాధి రావటంతో ఆమె సుందరస్వప్నాలు ఎక్కడికూడ విడిపోయినై. ఆ దెబ్బతో ఆమె కోలుకోకుండానే పోయింది. ఇటువంటి విధి దుర్భరంగా తోచింది ఆమెకు. విజయలక్ష్మి ఆలోచిస్తూనే ఉన్నది. ఈ ఆలోచనే ఆమెకు దిగులుగా పరిణమించి కృంగదీస్తున్నదనే విషయంఆమె తెలుసుకోగలిగితే ఎంతబాగుంటుంది!

రాజారావుకు విజయలక్ష్మితో మాట్లాడే అవకాశం కొన్నాళ్ళకు కాని లభించలేదు. ఈమధ్య ఆమె కన్పించినా, ఆమెవెంట ఎవరో ఉండేవారు. అటువంటప్పుడు ఆమెనుచూసి కేవలం చిరునవ్వు నవ్వి వెళ్ళిపోయేవాడు. మొదట ఆమెకు కొంచెం కష్టంగా వున్నట్లనిపించేది అతనితీరు. కాని ఎక్కడు చూసినా చిరునవ్వు నవ్వుతుండే అతనిని చూస్తుంటే ఆమెకు ఒకవిధమైన ప్రశ్నవృత్తి కలిగినట్లుండేది.

ఒకసారి రాజారావు పికారు వెళ్ళి వస్తుంటే ఆటోమేన్ బ్లాకువైపునుండి తనున్న విజయలక్ష్మి కన్పించింది. అతనిచూసి ఆమె అప్రయత్నంగా మందచాసం చేసింది. రాజారావునుబట్టి వికసించి నట్లయింది.

“ఆరోగ్యం ఎలావున్నది?” అని అడిగాడు.

“చాల బాగున్నది.” అన్నదామె.

“కేవలం అలికయ్యా! ఇదివరకటికంటే కొంచెం ‘లైట్’ వచ్చినట్లు కనిపిస్తున్నారు. అంతే కాని, చాల బాగుండేంతటి ఆరోగ్యం మీకింకా కలగలేదు. అయినా మీకు నిర్లక్ష్యం చాల ఎక్కువగా ఉన్నట్లు కనిపిస్తున్నది.”

“నిర్లక్ష్యం దేనిని గురించి?”

“మిమ్మల్ని గురించే మీరు ఆరోగ్య విషయంలో అంత శ్రద్ధ తీసుకుంటున్నట్లు కనిపించదు. ఎప్పుడూ ఏదో విచారిస్తూ కూర్చుంటారు. ఈ వ్యాధికసల విచారం అనేది పనికిరాదు. డాక్టర్లన్నా మీ యింటికి ఉత్తరం వ్రాసి మీ నాన్నగారికి తెలియజేస్తే బాగుండేట్లున్నది. వారన్నా వచ్చి...”

రాజారావు వాక్యం పూర్తి చేయకుండానే ఆమె ముఖభావాలుచూసి ఆశ్చర్యపోయాడు. మళ్ళీ ఆమెముఖం విషాదభావంతో మ్లానమైంది. వాళ్ళనాన్న గురించి ఏదో అంటుంటే ఆమె హఠాత్తుగా బాధపడటం అతనికేదో స్ఫురింప జేసింది.

“క్షమించాలి. నా మాటలు మీకు కష్టం కలిగిస్తవమోలేదు. చాల విచారిస్తున్నానన్నాడు బాధగా.

ఆమె ఏమీ మాట్లాడలేదు. ఇద్దరూ నడుస్తున్నారు. వచ్చేపోయే పేషెంట్లు కొంతమంది ఓరిద్దన్నీ ఆశ్చర్యంగా చూస్తూ అసహ్యంగా చేతులు తిప్పుకుంటు వాళ్ళలోవాళ్ళు ఏదో మాట్లాడుకుంటూ పోతున్నారు.

“మీకింత విచారం ఎందుకో చెప్పరూ...”

అతని కంఠస్వరం జాలిపుట్టిస్తుంది.

విజయలక్ష్మి అతనివైపు చూసింది. అతని ముఖం బాధతో కూడిన పలుకలేక అన్నదంతా కనిపించింది. అతను ఆమెకళ్ళలోకి చూస్తూ “చెప్పరూ...” అన్నాడు గోమూగా.

ఆమె కళ్ళలో నీళ్ళు నిద్రిస్తై. తల అడ్డంగా తిప్పి “ఉహూ!” అంటూ చకచక నడిచి వెళ్ళిపోయింది.

రాజారావు అలాగే ఆమెను చూస్తూ నిల్చుండిపోయాడు. ఎంతవయస్సైనా ఆమె కొరకు

బాధపడకుండా ఉండలేకపోయాడు. తన ఉపాయంతో ఎలాగైనా ఆమె విచారాన్ని పోగొట్టగలననుకున్నాడు.

మళ్ళీ వారంతోజాలవరకు విజయలక్ష్మి అతనికి కనిపించలేదు. ఒకరోజు క్లబ్బుసమీపంలో కనిపించింది. రాజారావు ఆమెను సమీపించటం చూసి త్వరత్వరగా నడచి వెళ్ళిపోయింది. ఏ కారణం వలన అయినప్పటికీ, ఆమె రాజారావునుండి తప్పించుకోవాలని ప్రయత్నించినట్లుఉహించాడు. ఒకవేళ ఆమెను కలుసుకున్నా ఇదివరకటి మాదిరిగా సంభాషణ జరిపే అవకాశం ఉండదేమోనని ననిపించింది.

ఆమెన్నాడు డాక్టర్ రాజారావును ‘డిశ్చార్జి’ చేశాడు. తనసంకల్పం సెరవేరకుండానే, ఆమె విచారు పోగొట్టకుండానే వెళ్ళవలసి వస్తుందేమో ననిపించిందతనికి. ఎలాగైనా ఒకవారం లోపల ప్రయత్నించి తనప్రకారాన్ని అమలుపర్చి ఆమె విచారాన్ని పోగొట్టాలనుకున్నాడు.

ఆ సాయంకాలం విజయలక్ష్మి కనిపిస్తుందేమోనని నాలుగు వైపులా తిరిగాడు. రోడ్డుమీద నడచిపోతుంటే ఎడంప్రక్కనున్న గ్రౌండులో వేపచెట్టుక్రింద బెంచీపై కూర్చుండిన్న విజయలక్ష్మి కనిపించింది. ఆమెను సమీపించాడు. ఇటు వైపు నీపుచేసి కూర్చుని ఏదోపుస్తకం చూస్తున్నది. ఈ సమావేశంతో తన ప్రకారాన్ని అమలుపరచి విజయం పొందాలనుకున్నాడు.

“లక్ష్మీ” అన్నాడతను. అతని స్వరం కంపించింది. ఆ కంపనం వలన కంఠంలో ఆర్ద్రత ఉన్నట్లు స్ఫురించింది.

ఆమె తలెత్తి చూసింది. లేవబోతుంటే అతను వారించాడు. ఆమెసమీపంలోకెళ్ళి నిల్చున్నాడు.

“నామీద ఎందుకింత కోపం లక్ష్మీ!” అత నామెను చేయతో నెల్లె విధానం చాలాచిత్రంగా పున్నట్లున్నది. ఆమె కొంచెం తడవడింది.

“ఇక నావలన ఏమీ కష్టం కలగదు. నేను త్వరగానే వెళ్ళిపోతున్నాను లక్ష్మీ!” మళ్ళీ అతని కంఠస్వరం ఆర్ద్రమయింది.

విజయలక్ష్మి కాలిగా అతనివైపు చూసింది. అతని ఏకవచన సంబోధనలోని అనాచిత్యం ఆమెకు

తట్టలేదు. అసాదీనుండి అత నలాగే పిలుస్తున్నట్టనిపించింది.

“నేనేం తప్పుచేశానని ఆ రోజు నన్ను చూసి కూడా మాట్లాడకుండా వెళ్ళిపోయావు... చెప్పు లక్ష్మీ. నీ క్షేమాన్ని కాక్షించటమేనా నా తప్పు? నీవు దిగులుపడటం చూసి బాధపడటమేనా నేను చేసిన అపరాధం? చెప్పు లక్ష్మీ. ఆ రోజు నే నెంత బాధపడ్డానో తెలుసా” అతని మాటల్లా అతని బాధ వ్యక్తమవుతున్నది.

ఆమె చలించిపోయింది. కళ్ళమెంటు నీళ్ళు కారు తున్నాయి.

“నేనొక దుష్టదృష్టవంతురాలిని. నాకొరకు మీరెందు కంత బాధపడటం. మీరు ఇంతగా చూసిస్తున్న సానుభూతిని నే నెలా సహించగలను?” గద్గడికంగా అన్న దామె.

“పిచ్చి లక్ష్మీ. ఇది కేవలం సానుభూతి కాదు. ఆ దశకు అధిగమించింది. ప్రపంచంలో చాలా మంది దుఃఖితులున్నారు. వాళ్ళందరినీ ఓదార్చే వారు వుండరు. ఒక్కొక్కచోట ఆలా జరుగు తుంది. ఒకరి దుఃఖానికి ఇంకొకరి హృదయం స్పందిస్తుంది. ఇది సామాన్య దృష్టికి అర్థంకాని ఆ లౌకిక సంబంధం. నీవు అనవసరంగా విచారించ వద్దు లక్ష్మీ. కనీసం నాకొరకు, పరిసితు లెలాంటి వైనా జీవితంలోనుండి అందాన్ని పొండి దాన్ని అస్వాదించటం నేర్చుకోవాలి. దిగులుపడుతూ కూర్చుండటంవలన ప్రయోజనంలేదు. ఇదిగో ఇది మా అమ్మ ఉంగరం. దీనిని నీవు ఆగారపర్చవద్దు. నేను రేపే వెళ్ళిపోతాను. నెలకొకసారి క్షేమాన్ని కాంక్షిస్తూ ఉత్తరంవ్రాస్తాను” అంటూ తన చిటికిన వేలుకున్న ఉంగరంలేసి లక్ష్మీ చెయ్యి పుచ్చుకుని ఆమె వేలికి తొడిగింది. అలాగే ఆమె చేతిని మృదువుగా పెనవులకు హత్తుకున్నాడు.

“శలవులక్ష్మీ, నన్ను మర్చిపో” అంటూ వేగంగా చేతిగుడ్డతో కళ్ళు తుడుకుంటూ వెళ్ళి పోయాడు.

విజయలక్ష్మి మంత్రముగ్ధ మదిరిగా నిశ్చేష్ట రాల్చి ఆలాగే రాజారావు వెళ్ళినవైపు చూస్తూ ఉండిపోయింది. అతను అదృశ్యుడవంగానే వేలి కున్న ఉంగరంవైపు చూసింది. చిన్న పజ్రంతోవున్న ఉంగరం. అందంగా ఉన్నది. ఆ ఉంగరాన్ని చూస్తూ కూర్చున్న ఆమె ముఖాన వింతకాంతి విరుణింది.

రాజారావు ఒక ఘనకార్యం సాధించిన తృప్తిలో మర్నాడే బండ్లెక్కాడు. అంత ఖరీదు చేసే ఉంగరం పోగొట్టుకున్నందుకు విచారం కలగక పోయినా ఉంగరం విషయంలో ఆలా అబద్ధం చెప్పినందుకు కొంచెం కష్టమనిపించింది. అదైనా ఆమె కొరకేనేనే సంతృప్తి సాంత్యనవర్పింది. ఆమె చేతికా ఉంగరం ఉన్నంతకాలం ఆమె పిచ్చిపిచ్చి అలోచనలతో, నిరాశతో, బాధపడుతూ విచారించవలసిన అవసరం ఉందనుకున్నాడు.

రాజారావు అనుకున్నట్లుగానే ఆ సంఘటన ఆమెలోని రసావిర్భావానికి తోడ్పడింది. ఆనాడు ఆమె ముఖాన ప్రకాశించిన కాంతి ఏనాడూ తగ్గలేదు. ఆ ఉంగరం తత్సంబంధస్ఫూర్తి ఆమెలో నూత్న ఉత్సాహం నూత్న స్ఫూర్తి నిర్వహిస్తూ త్వరగా ఆమె ఆరోగ్యం పొందే అవకాశాన్ని కల్పించినై!

నాలుగు నెలల తరువాత రాజారావుకొక ఉత్తరం వచ్చింది విజయలక్ష్మి దగ్గర్నుండి. దానిలో—“లాభివాడు తన చిరసంచిత ధనాన్ని ఎంత జాగ్రత్తగా దాచి కాపాడుకుంటాడో అంత కన్నా జాగ్రత్తగా నాకు లభించిన మధురసంపత్తి హృదయంలో దాచుకొని కాపాడుకొంటున్నాను. సరేకాని నేను ఏ సంపత్తిని నైలే జీవితాధారంగా స్వీకరించి భవిష్యజీవితాన్ని గడపాలనుకుంటున్నానో ఆ సంపత్తి నిచ్చిన వారిని మర్చిపోవటం ఎలాగో కొంచెం నేర్చుకారూ?”

మీ ఆశ్చర్య సగం ఫలించింది ఇవ్వారే ఇంటికి వెళ్తున్నాను” అని వ్రాసిఉన్నది.

తెలుగు విశ్వవిద్యాలయం త్రాగు బో త్రుగుదలయు

(పెద్దకథ)

నమోదు సంఖ్య.....

మూలం:

హన్స్ ఫల్లాడా

ఆనువాదం:

డాక్టర్ వి. ఎన్. శర్మ

(గతసంచిక తరువాయి)

ఏమాత్రం సందడిచేయకుండా ఆ బుడ్డి దిరడాను ఎంతో నేర్పుతో తీసి పానీయాన్ని గ్లాసులో కొంచెంపోసింది. ఎంతో నురుగువచ్చింది. కొంచెం పేపు ఆగింది. నురుగు తగ్గేక మరికొంత పోసింది. గ్లాసును ఎత్తి త్రాగబోతూ

“మీ కోసం దీన్ని రుచిచూడటంలేదు. ఆలా చేయటానికి ప్రారంభించానా...మీరు ఏమాత్రం పూయకోరు. మీరు త్రాగిందిచాలు. ఇంకా త్రాగులే రభస అవుతుంది” అంది.

ఆ పిల్లతో వాదించటం నాకేమాత్రం ఇష్టం లేదు. ఇప్పుటికే ఎంతో త్రాగాను. కడుపునిండి పోయింది. ఇక తాగటానికి స్థలంవుంటే లేదు! నన్నొకసారి చూచింది. ఏమనుకుంటో? నన్నే పేరా కోళం చేయడంబట్టి “ఒక్కసంగతిని చెప్పాలి. నేను మిమ్మల వదలివెళ్ళాక మరెన్నిగ్లాసులు త్రాగారో చెప్పండి? అయిదా? ఆరా?”

“మూడే” అని నవ్వుతూ జవాబిచ్చాను ఈ పిల్ల నన్నెందుకీ ప్రశ్నలు అడగాలి? నావిషయంగా అంత క్రద్ధం నెందుకు తీసుకోవాలి? ఇలా ఆలోచిస్తూ, “మరి నీపేరేమో చెప్పలేదే?” అని అన్నాను. దానికి జవాబియ్యక “ఎప్పుడూ ఇలాగే త్రాగుతుంటావా?” అని చమత్కర మనిషివలె అడిగింది. అంతేనా? “ఎప్పుడూ ఇక్కడికే వస్తూ వుంటావా?” అనీ ప్రశ్నించింది.

దీనికేం జవాబు చెప్పాలా తోచలేదు. కాని “ఆ సంగతంతా ఎందుకు వచ్చిందిమరి?” అన్నాను.

“అలాగయితే నాపేరు నెందుకు తెలుసుకోవాలి? నీవు వచ్చే ఎంతోనీవు కాలేదే? ఇంతలానే నే నెవరో నీ కెందుకు...”

నాకు ఒక్క మండిపోయింది. “చెప్పటానికి ఇష్టంలేకపోలే దువాలేదులే” అని ఒక కేకేసాను “అంత కోపవడితో నేనూ చెప్పవలె” అంది.

దానిచేతిలోనుండి బుడ్డిని ఆమాంతంగా తీసుకొని నా గ్లాసు నింపాను. ఇంకా త్రాగితివా నా ఆనందమే పూర్తిగా పోతుంది. అల్లరి జరుగుతుంది. కాళ్లు వణకుతున్నాయి. గొంతు తడబడ్డది...ఎవరో నాతోనే అన్నట్లువుంది. ఏమిటాశబ్దం? ఏం చెప్పటంబట్టి? ఆమె చెప్పేది నిదానంగా వింటేకదూ?...

కొంచెం వోషిక తెచ్చుకొన్నాను...ఇంత పెడ సరిగా జవాబియ్యటం ఏమాత్రం సవ్యంకాదని తలంచాను. “నే నెప్పుడూ ఇక్కడికి వస్తూన్నానో లేదో నాకేం తెలుసు. కాని నీదిలా ప్రశ్నించటం సబబుగాదు. నిన్ను మధ్యాహ్నం చూచినప్పుడే ఏవగించుకొన్నాను... కాని మళ్ళీ నీ దగ్గరకే వచ్చాను. ఇంత ఘాటైన పానీయాన్నించి చూడటానికి ఇవ్వాలే-నీ దగ్గరే-ముదలుపెట్టాను. నీ చేతితోనే దాన్నిచ్చావు. నీవే ఈ విషాన్ని నాకిచ్చావు. నన్నీ అక్కోగతికి నీవే ఇవ్వాలి ఈదేవు సావు...” అని ఏమోమో అన్నాను. ఇలా వాగుతానని పాపం ఆ పిల్ల అనుకోలేదు. దాన్నే ఎగాదిగా చూస్తూవున్నాను...నా ఎదుటనే ఆ పిల్లా కూర్చున్నది. నాయీ అఘాయిత్యానికి ఆదేం చేస్తుంది? ఎంత జోషికగా కూర్చుంది. కాళ్ళ మీద కాళ్లువేసుకొని వీరిజరగనట్లే నన్ను చూస్తూ, మాట్లాడక...దాని పాదాలను చూచాను. జోళ్ళను తీసింది. మేజోళ్ళనూ తీసివేసింది. పాదంమీద పుట్టుమచ్చవుంది...నిగరెట్టు తాగటానికి ఆరంభించింది. పొగను ఎంతో అందంగా పీల్చివేస్తూ, కమరెప్పలనే మాత్రం కదల్చక

“నరేలే...ఇంకేం చెయ్యాలి?” అని మెల్లగా కాంతంగా అడిగింది.

దానికేం జవాబు చెప్పాలి? ఏంమాట్లాడాలి?... ఒకేకోరిక. అదేకావాలి! ఆ పిల్లను కొగలించుకోవాలి. అదేనాకు కావాలనింది. ఇంకేం కావాలి

మరి? ఇదే లభ్యమైందా తృప్తిపడ్డాను. దాని దగ్గరకు వెళ్ళటానికి వైర్లం లేక పోయింది. మర్నీలో నుండి లేవ లేదు.... నా గొంతు కడిచింది. పూట పీల్చు లేక పోయాను. ఏమంటున్నానో నాకేం తెలుసు? కొంచెం సేదటికి అన్నాను.

“నేనొక వర్తకుణ్ణి. వ్యాపారాన్ని ఇంత కాలం బహు చక్కగానే నడుపుతాను. కానీ... దివాలా అయింది. దీన్ని వింటే నీవేవ్వతావు. నీవేకాదు, అందరూ అలాగే చేస్తారు. అందు ముఖ్యంగా నాభార్యే... ఎన్నో కష్టాలను చేసాను. మాగ్గా వాటినిన్నిటిని తీసుకుంటుంది. మాగ్గా నా భార్యే...”

దానిముఖంలో కళాకాంతి బొత్తుగానే లేచింది. రెప్పలను కదల్చదు. పూరికే వింటూవుంది. అంతే! నేను నా కళ్ళను పూర్తిచేయడానికి “దివాలా తీసిన కొంచెం సొమ్మును దాచాను. రెండు మూడు పేల కన్నా ఎక్కువ సొమ్మురాదు. మాగ్గామీది కనీ చేతనే ఈ పని చేసాను. ఇక వ్యాపారాన్ని నడుపుట చేసే బాధ్యత మాగ్గాదే. కానీ మాగ్గా ఈ పనిని చక్కచేయగలదా? నేనే ఈ వ్యాపారాన్ని ఇంకెవరికైన అమ్ములని తలచాను. దాన్ని కొంటానికి ఒక్కరు తయారుగానే వున్నారు. బహుశా వన్నెండు, పదమూడు పేలు ఇస్తారను కొంటాను. అదేలభించిందా ఎక్కడికైనా వెళ్తాం. పారిస్ ను చూచావా మరి?” అని అన్నాను.

అదేం మాట్లాడదు. అవుననీ, కాదనీ కూడా దానినోటినుంచి రాదే! నేనే తిరిగి మాట్లాడటం మొదలుపెట్టాను. “నేనూ పారిస్ ను చూడనేలేదు. కానీ ఆ నగరాన్ని గురించి ఎన్నో విషయాలను చదివాను. ఎంతో అందమైన నగరం. రాస్తాలకు ఇరుప్రక్కలా ఇల్లే! ఎన్నో పార్కులు వున్నాయి. నేను విద్యార్థిగా వున్నప్పుడు కొంచెం ఫ్రెంచి భాషను నేర్చుకొన్నాను. కానీ దాన్ని సొంతంగా నేర్చుకొంటానికి అవకాశం దొరికిందికాదు. మా కల్లిదండ్రులు చీదలు. పెద్దస్కూల్లో చదివించటానికి వాళ్ళకు శక్తిలేకపోయింది. కానీ ఒక్క సంగతిని చెప్పు! ఫ్రెంచి భాషలో “డోన్ట్ మో మోవున్ బసర్ మాడమెనెత్” అంటే అర్థమేమో తెలుసా?”

అంటే “ఓ పిల్లా నాళొక ముద్దిస్తావా?” అని. కానీ పిల్లా అని నిన్ను పిలవటం నాకేమాత్రం ఇష్టంలేదు. నీతో సంభాషించేటప్పుడు “డోన్ట్ మోవున్ బసర్ మాడమెనెత్” అని అనాలి. రెని అంటే రానీ. నీవు నా మృదయేవ్వరిది, అవును ఈ ‘విమల’ రానీని. నీవే ఈ పిల్లాని తీసి ఇచ్చావు. నీ చేతిని నాకియ్యి. ఎల్ సబ్... నిన్ను నిన్ను ఎల్ సబ్ అని పిలుస్తాను... నీ చేతినే ముద్దుపెట్టుకోవాలి...”

నా క్లాసు నిలిపింది.

“దీన్నే తాగు. త్రాగాక వెళ్ళిపో. ఇక్కడ వుండనూడదు—నీ నరసం చాలు. తప్పతాగావు. కావాలంటే ఈ బుడ్డిలి తీసుకొనిపో... కానీ దీని వెలను చెల్లించి తర్వాత కడలాని నిన్ను చూస్తేనే తెలుస్తూన్నది కాదు నీ మంచి మర్యాదా... నేను పుచ్చుకొన్న పానీయానికి నీవే ఇచ్చుకొనాలి...”

“నీవలా మాట్లాడుతా నెందుకు ఎల్ సబ్?” ఆ మాటలు వింటుంటే కోపం వచ్చిందనాలా? ఏద్యువస్తుందనాలా? “దబ్బును చెల్లించి మరి వెళ్తాను. దాని యయం అన్యథా తలంచ నక్కర లేదు... ఎంత ఇవ్వాలా చెప్పు!... దబ్బంటేనా”

“కొంచెం మర్యాదగా మాట్లాడు! మగవాళ్ళంతా ఇంతే! నాకది తెలియదనుకొన్నావా మరి?... దబ్బంటే నీకు అంత నిర్లక్ష్యమా? నోరేలే. ఇటువంటి వాళ్ళతో పేచీలు పెట్టుకొంటేనా? రేపు ప్రాద్దున్నే పోలీసులు వస్తారు. దబాయిస్తారు. నా కిదేం వద్దు. బొత్తికావద్దు. నీవు చెల్లిం చాలసిందా?... రెండుబుడ్లు.. వాటితో నీకరెట్టు...”

అంతా లెక్కచేసి చెప్పింది.

“అంతేనా? ఇంకా ఎక్కువ మొత్తాన్ని అడుగు తావనుకొన్నాను” ఏద్యువచ్చింది. కన్నీటిధారలు కారసాగాయి... కేబులోనుంచి నోట్లనుతీసి “ఇదిగో నీ సొమ్ము” అని బల్లమిడే వుంచాను. దాంతో ఆగలేదు. సూరుమార్కుల నోటును తీసి “దీన్నీ తీసుకో. నా మనశ్శాంతిసంతా పాదు చేశావు. ఇదంతా నిన్ను ప్రార్థించినందుకు కదూ? దీన్ని తీసుకోవాలి. నీకు జాలి అంటే మిమిటో తెలియదు. దానికోసం ఈ రాక్షాంకమంతా చెస్తావా? చట్టవారు పిల్లలైతే ఇలా చేస్తావా? ఇదంతా నా కెందుకువచ్చింది? అని ఏదో వాగాను.

ఆ పిల్ల లేచింది. నేనూ లేచాను. బల్లమీద సొమ్మువుంది. దీవంకూడా కొనవూపిరితో వున్నట్టుంది. ఏమీ కనపడదు... పగం కాళీ అయిన బుడ్డిని చేతిలో పుచ్చుకొన్నాను. ఆ కంపంతోనే పూగుతూ నడువటోయాను. ఈ నా దృశ్యాన్ని ఆ పిల్ల చూసింది.

“వెళ్ళానికిముందు ఆ నోటును తీసుకో. నాకీ నోటు అక్కరలేదు. పో... నీ దారికే పో” అని మెల్లగా అంది.

“నన్నెందుకాలా బలవంతం చేస్తావు! అది నీది. నీకే ఇచ్చాను. నారాణీ, దాన్ని తీసుకో... ఇక నేను వెళ్తాను...”

ఎంతో కష్టమీద తలుపుదగ్గరికి వచ్చాను. తలుపు గడియను తీయటోయాను. ఆ పిల్ల నా దగ్గరికి వచ్చింది. “ఇదుగో చూడు... ఒక్క నిమిషం నావంక చూడు...” అంది. దానివైపు తిరిగాను. ఆ గంభీరత పోయింది. ఎంతో దీన పదంతో నన్ను చూచింది... “ఇదుగో...” అని మెల్లగా అన్నది. పోయిన కళాకాంతులు కళ్ళకు వచ్చాయి. మంజుళానం చేస్తున్నది... ఇక తెప్ప రిట్టాను. పోయిన ప్రాణమే వచ్చినట్టుంది. నేనూ చిరునివ్వునవ్వాను. కొంచెంసేపు మానంతో నా వంకే చూచింది. తరువాత మెల్లగానే అన్నది “ఆ బోళ్ళకు తీసివెయ్యి. ఏమాత్రం సందడిచేయకుండా నాపెంటరా. శబ్దం చేస్తేవా ఇంట్లోవాళ్ళు చింటారు. తెలిసిందా. తొందరగా నా వెనకనే నడు...”

ఆ పిల్ల అజ్ఞాపించిన ప్రకారం చేసాను. ఎందుకలా అజ్ఞాపిస్తుంది! ఆ ప్రశ్న ఇప్పుడు అడగకూడదు. “నాచేతిని గట్టిగా పట్టుకో” అని నా చెవిలో పూదింది. దీపాన్ని అర్పింది. ఒకచేతిలో బుడ్డి, మరొక్కచేతిని అది గట్టిగా పట్టుకొంది. ఆ మాట చీకటి మెట్లెక్కింది. బయటనుండి చంద్రకాంతి చక్కగా తెలుస్తున్నది. గదిలోకే ప్రవేశించాం. ఇవ్వార్ ఇక్కడే మకాం. ఎల్ సెబ్ గదిలోనే రాత్రిని గడపాలి! ఇక నా యింటికా! అది ఎక్కడో పోయింది. ఇల్లని ఒకటి వున్నా నన్ను మాట్లాడా లాగి రానిస్తుందా మరి!...

అలసి వున్నాను. ఆ బుడ్డిని పట్టుకొంటూనే ఎంతో భారంగా వుంది. కొంచెం పుచ్చుకొంటే వచ్చాను...

ఈ బడలిక పోతుండేమోమరి! ఎంతో కష్టంతో కొంచెం తాగాను. ఆ గదిలో మంచంవుంది. వర్షివుంది. గుడ్డలు పెట్టుకొంటూని బీరువావుంది. కిటికీ తెరిచేవుంది. చంద్రకాంతి బాగావచ్చింది.

“నీచేమాత్రం మాట్లాడకుండా ఆ కుర్చీమీద కూర్చో... ఇప్పుడే వస్తాను” అని అదృశ్యమైంది. కిటికీదగ్గరకే వచ్చాను. బయట చూచాను. ఫల వృక్షాలతోట. చెట్టుకొమ్మలు కిటికీనానుకొనే వున్నాయి. ఆ ప్రక్కనే మరొక తలుపువుంది. దాన్ని తెరిచి వెలుపలికి వచ్చాను. ఆ వైపు చిన్న పరండావుంది. దానిమీద కొంతసేపు నిలుచున్నాను. చల్లనిగాలి వీచుతుంది. ఆ గాలితో నా అలసట పోయింది. పోయిన ప్రాణమే వచ్చిందని చెప్పాలి. ఆ పరిసరాలను పారచూస్తున్నాను. కొమ్మలు పట్టుకొని దిగితిన్నా ఎంతో సుసాయా సంగా క్రిందికి రావచ్చు. తోటలో ఎన్నోరకాల పూలమొక్కలు వున్నాయి. అంతాచూసి నాలో నేననుకొన్నాను “ఇదంతో బాగావుంది. చాలా బాగావుంది.”

చంద్రబింబం పంక చూడలేక పోయాను. ఆకాశం ఎంతో కాంతివంతగా వుంది. నక్షత్రాలు అందచందాలతో ప్రకాశించుతూ వున్నాయి. ఇదే చాలు. ఈకాంతే నాకు నూతన శక్తిని, లేకాన్ని ఇచ్చింది. తలవని తలంపుగా నాలో ఎంతో ప్రకాంతత వచ్చింది... “ఎందుకాలా అలస్యం చేస్తావు! ఎందుకాలా చూస్తున్నావు. రాత్రిమ్రంగా లోపలికిరా. ఇలాచేస్తే నేనెలా నిద్రపోతాననుకొన్నావు మరి” అని తలుపుదగ్గరకేవచ్చి నన్ను మెల్లగా పిలిచింది. లోపలికి వచ్చాను. పిల్ల అప్పుడే బండుకొన్నది. దుప్పటి కప్పుకొన్నది. మంచంమీద కూర్చున్నాను. “ఎందుకాలా కూర్చుంటావు!” అన్నది.

నాకేం తోచలేదు. నిట్టూర్పు విడిచాను. ఎన్నో అజ్ఞానములు! ఎంత వేధిస్తున్నాయి! విదో తలంచి లేచాను. బుడ్డిని మరిచిపోలేదు తిరిగి తలుపుతీసి పరండాలోకి వచ్చాను దానికి ఆ పిల్ల కొనపూది తిట్టింది. లేచి తలుపుదేయి గట్టిగా చేసింది. కిటికీ తలుపులనూ మూసివేసింది. ఏం చేస్తున్నానో తెలియకుండానే... తోటలోకి వచ్చాను...

మైనుంచి శబ్దం వినిపిస్తోంది “తాగుబోతు... తాగుబోతు.”

నడుస్తున్నాను. నడుస్తున్నాను. పరుగెత్తాను కొంతదూరం. మెల్లగా నడిచాను మరికొంత దూరం. నాకు వచ్చిన సంగీతాన్ని మీటాను. పాటలు పాడాను. మాధాలో ఆకాలంలో హాయిగా వీకారు వెళ్లేటప్పుడు పాడిన పాటలన్నిటినీ పాడాను. కాళ్లు నొప్పిపెట్టాయి. పాదాలు మండిపోతున్నాయి. ఈ హుమిల్స్ పాడుతూ నడుస్తున్నప్పుడు బొటనేలికి రాయిగుచ్చుకొంది. దాని బాధ ఇక చెప్పలేను. కాళ్లు కదలవు. వోపిక లేదు. శక్తి వచ్చిపోయింది. చెప్పులు తొడుక్కోకుండానే నడుస్తున్నాను. వాటిని అక్కడే వదిలి పెట్టివచ్చాను కాదూ! ఈరాలి బాటలో మేజోర్లు వున్నవని పేరేగాని, తునకలైపోయాాయి. కొంత దూరం వచ్చాక నెలయేటిని దాటవలసి వచ్చింది. వొడ్డుదగ్గరే కొంచెంసేపు కూర్చున్నాను. పాదాలను నీళ్ళలో వుంచాను. చల్లనీళ్ళు మొదట దాని బాధను వోర్చులేకపోయాయి. కొంతసేపటికి అవే నా ఆయాసాన్ని తీర్చాయి. పాదాలబాధ వూర్తిగా పోయింది. అక్కడినుండి లేచేటప్పటికి లేని సత్తువ వచ్చింది. దాంతో మరికొంతదూరం గలగబా నడిచాను.

నడిచినడిచి ఒకగ్రామం చేరుకున్నాను. గ్రామం నిద్రావనలానే వుంది. దీపంలేదు. నరపురుగు కదలటమేలేదు. ఎర్విన్ ని-గ్రామాదుల్లో వున్నట్టి ఆయ్యో సామాన్యమైన సభ్యులచేసే కంపిసికి యజమానుడ్ని మాత్రం కదలుతూవున్నాను. నిజంగా నా సంస్కృత సభాన్నుంచి కదిలేపోయింది.

కుక్కలు కావలా కాస్తున్నది. నా చడిమిడి మొరగటానికి ప్రారంభించాయి. వాటినుండి తప్పుకోవాలి గలగబా నడుస్తూ. పాదాలు కదిలిలే కాదూ! కాళ్ళు వాచాయి. పాదాలు వాచాయి.

నిన్న ఇంట్లో మాద్దా బయటికి వెళ్ళటంచూచి పుష్కలంగా మంచి పానీయాన్ని తాగి కడుపు నింపుకొన్నాను. దాంతో మైమరపు వచ్చింది. పోఫామీద పండుకొని గంటల వ్యవధికి హాయిగా నిద్రపోయాను. నిద్రలేచాక మాద్దాను చూడనే లేదు. తెల్లవారేలేనో! ము తెల్లవారేలే కాదూ!

ఇంకా ఆ చరిత్రనే వూర్తిగా మరిచిపోవాలి. హాయిగా నిద్రపోవాలి. దాంతోఅంతా సద్దుకుంటాను...

ఇంకా చీకటికమ్మేవుంది. అటు తిరిగినా, ఇటు తిరిగినా మా యింటి సమీపానికే చేరుకున్నాను. మిగిలివున్నదాన్ని ఒక గుటకలో త్రాగి, నీసాను బ్రష్కునున్న పొదలో దాచేశాను.

తలుపు గడియతీసి ఇంట్లోకి ప్రవేశించాను. మాద్దా గాఢనిద్రలోవుంది. ఏమాత్రం సద్దుచేయకుండా పోఫామీదే పడుకొంటే మంచిది. ఈ రాలి నాటకమేం జరగదు. రేపు ప్రొద్దున్నో! ఇప్పుడు దాన్నిగురించు ఆలోచించాలా! నిద్ర పోతాను. అప్పటికి మధ్యాహ్నం జరిగిన కళ నాన్ని, రాలి జరిగిపోయిన ఘట్టాల హాయిగా మరిచేపోవచ్చు. కంపెనీ విషయాలు చక్కగా చూచుకోవచ్చు. ఆనమర్థతవల్ల చేసిన పొరబాట్లను సర్దుకోవచ్చు.

సద్దుచేయకుండా అంతాచూచాను. మత్తంతా పోయింది. ఇప్పుడెవ్వరినీ లేవనేమాడదు. స్నానాల గదిలో ప్రవేశించాను. పాదాలు చక్కగా కడుగుకోవాలి; అదే చాలా ముఖ్యం. కొళాయి తెరిచితే నందడి అవుతుంది! మాద్దా తప్పుక లేస్తుంది. వంట గది దూరంలోవుంది. అక్కడ ఈ పనిచేసుకొంటేనో! అంతా చూచాను. మామూలుప్రకారం మా పనిమనిషి ఎల్సీ పండుకొస్తుంది. అది చాలా మంచిది. నా సంగతి సందర్భాలకు ఎంతో తెలివితో తెలుసుకొని అప్పుడు ఆయోమయంలో పడ్డప్పుడు నన్ను లాలించింది. చేయవలసిన పరిచర్య సంతా ఎంతో ప్రేమతోచేసింది. దానిమనస్సు మాద్దా మనసువంటిది గాదు. దీపాన్ని వెలిగించి నా పని చేసుకొంటే అజేం అనదు. నీళ్ళకాగుద్గిరకు వెళ్లాను. నీళ్ళు వెచ్చగానే వున్నాయి. సబ్బునూ తువాయిను, బ్రష్ను తేచ్చాను. పాత్ర అక్కడే వుంది. ఓటును తెచ్చి దానిదగ్గరే వుంచాను. నీళ్ళు పోతాను. పాదాలను దాన్తోవుంచేటప్పటికి ఎంత హాయిగావుంది? కళ్ళు గట్టిగామూసుకొని ఇదీ అదీ ఆలోచించుతూ వున్నాను. దాహం, దాహం. కొంచెం పానీయాన్ని పుచ్చుకొంటే ఎంత హుమారుగావుంటుంది. దిప్పిక వూర్తిగా తీరిపోతుంది. మానవుడికి అత్యకాలం వుండాలి. ఇది వస్తేనా

అకలి దబ్బులన్నీ పోతాయి. ఆ కాంతి ఇట్లు ఇయ్యకపోతేనే? ఇంకోదోషమే వెతకాలి. ఇంట్లో వుండేవి తీసి పోసేయాలి. అవి నా దబ్బిని ఏ మాత్రం తీర్చలేవు. ప్రాద్దునే సారాయిదుకాణానికి వెళ్ళాలి. ఘంటసారాయిబుడ్డనే రెండుమూడు కొనాలి.

ఈలాటి ఆలోచనలు తండోపతండాలుగా వస్తూవున్నాయి. పొరబాటు జరిగింది. పాత్ర చిల్లిది. దాన్ని మొదట చూడనేలేదు. నీళ్ళు కారి పోతున్నాయి. గదంతా తడి. అయితేనే ఘరవాలేదు. నాకు ఇప్పుడు అత్యవసరంగా కావలసింది పోనీయం. దాన్ని పుచ్చుకోకపోతే నా ప్రాణాలు ఏమాత్రం నిలవవు. మార్గా సూపులోకి రెల్లపు సారాయ వాడేది. దాన్ని కొంచెం పుచ్చుకొంటేనే? అది ఎక్కడవుంటుందో నాకూ తెలుసు. ఆ సామాన్లగదిలోకి వెళ్ళాను. అల్లాదులో ఎన్నోరకాల సీసాలు అమర్చబడివున్నాయి. వాటిలో ఇదేదో? సగం కాళీగా వున్న సీసాను చూచాను. అదే ఇది. నల్లగావుంది. దాన్ని తాగాను. రుచిగాకూడా వుంది మొదట. కాని కొంచెం సేవయ్యాక చేదు, చేదు. గొంతంతా మండి పోతున్నది. దానికి సహించుకోలేక వణకసాగాను. తల దిమ్మయింది. కళ్లు మంటలు...

ఎందుకా నందడీ? ఎవరు వస్తున్నారు మరి? నన్నెందుకు తొందరపెట్టాలి? ఆ వంకే చూచాను. మార్గా వచ్చింది. తలుపు తెరిచి ద్వారబంధం దగ్గరే నిలుచున్నది. ఆ పాలిపోయిన ముఖాన్ని ఆ కళ్ళకు చూస్తే నాకే భయం వేసింది. కాని దాన్ని బయటికి చూపలేదు. లేచాను; మార్గాదగ్గరకేవచ్చాను. చేరిన గట్టిగా పట్టుకొని మందహాసం చేస్తూ "నేనే మార్గా! కొంచెం షికారుకు వెళ్ళితే ఎంత ఆనందంగా వుంటుందనుకొన్నావు! పక్షుల గానాన్ని వివచ్చు... రేపు మనమిద్దరం కలిసి షికారుకు వెళ్ళాల్సి వస్తావుకదూ? దోపలూనే హోటలుంది. దాన్లో కొంచెంసేపు కూర్చుని కాలక్షేపం చేయొచ్చు... నీవెంతో గట్టిదానివి. లెక్కలపుస్తకాలన్నీ అడిటరుకే ఇచ్చావు. మీరిద్దరూ కలిసి జమాఖర్చులను తనిఖీ చేయటమూ చూచాను. అంతా సరిగా వున్నదికదూ? సరిగాలేదని భయపడ్డాను..."

మార్గా మాట్లాడదు. నావంకే చూస్తూవుంది. నా వాచిన పాదాలను తడకెత్తప్పటితో చూచింది. కళ్ళనుండి నీళ్ళు కారుతూవున్నాయి. దాన్ని తుడుచుకొన్నది. కాని అలాకేకదూ? బుగ్గలన్నీ ఈ కన్నీటిధారతో నిండిపోయాయి. ఏడ్వసాగింది. ఈ జాలి గట్టా ఎందుకువచ్చింది?

"నీకు జాలి అన్నమాటేలేదు. నీ పని ఏదో దానితప్ప తక్కినవాటిని ఏమాత్రం తెలుసుకోలేవు పెద్దయంత్రాన్నివి... జైలు అర్థాన్ని పూర్తిగా పొగొట్టుకొన్నాం. దానిలోను బాదరబండి పడ నక్కరలేదు. మరో అర్థాన్ని తెస్తావు. ఈసప్తాన్ని ఏరిలిగానైనా సర్దుకోటానికి నాకు అవకాశం ఇస్తేకదా ఈ జుల్లో, నేనేదాన్ని సర్దుకోటానికి? నన్ను అణగబ్రోక్కి పెట్టటమే నీకు తెలిసింది. నీ ఘాయిల్లోనే నడవవలసిన దౌర్భాగ్యం పట్టింది. దానిచేతనే వైకెక్కలేక పోతున్నాను... కాని ఒక్కసంగతి మాత్రం స్పష్టంగా చెప్తాను. అధి పాతాళంలోనే పడిపోయాను. ఆ లోకపు రహస్యాన్ని కొంచెం తెలుసుకొన్నాను. ఆ లోకపు పిల్లతో నాకూ పరిచయమైంది. దానికి బాధ అంటే సంతోషం అంటే ఏమోబాగా తెలుసు. వాళ్ళలో ప్రేమ అనేది కూడా బొత్తుగా చావ లేదు. నీకన్నా సొగసుకల్లే నేను చూచిన ఆపిల్! నన్నే అమాంతంగా తన లోకానికి తీసుకుపో దానికి చేయవలసిన ప్రయత్నాలన్నీ చేసింది. బహు చక్కగా దాన్లో పడిపోతేనే కాంతివస్తుంది. సుఖంవస్తుంది. కాని కాని, ఆ పనినిమాత్రం చేయ దానికి మనసొప్పులేదు. నేనొకా శుభ్రంగానే వున్నాను. అని మనస్సుపీల్చి పిప్పిచేస్తున్న నా భావాలన్నిటిని చెప్పటానికి ప్రయత్నంచేసాను.

"వీర్విన్ అలా మాట్లాడవద్దు. తాగవద్దు ఇప్పుడే జబ్బుపడ్డావు. ఇట్లా తాగుతూవుంటే ఇంకా జబ్బుచేస్తుంది. కొంచెం వోషిక పట్టి లే. కొంచెం పండుకో. ఆ గాయాలకు మంజీసి కట్టు కట్టాను. ఏం చెప్పా, అంతవాచిపోయావ్వి. కట్టుకట్టసి" ... అని నన్నెంతో వేడుకొన్నది.

"నాకు దాహం ఆవుతున్నది. నీన్నడిగితే నీవు ఇయ్యవు. ఇది నీ సీసా. సామాన్లగదిలోనుండే తెచ్చాను. దాని వెల ఇచ్చుకొంటాను. రొక్కాన్నే ఇచ్చిచేస్తాను. వ్యాపారాన్ని చక్కగా

నడుపుకోటానికి రొక్కాని చెల్లించటమే రాజ మార్గం... నా గాయాలనుగలిసి గురించి కాదు ఆ తాపత్రయమంతా? నీవు ఆఫీసులో ఆడిటర్ లెక్కలను తనిఖీ చేస్తున్నప్పుడు నేను హాయిగా షికారు చేస్తున్నాను. చెప్పలు తొడుక్కొనుండా నడిస్తే మంచిదిని వట్టికాళ్ళతోనే నడిచాను..." అని వివో అన్నాను. నా ప్రత్యుత్తరానికి అడ్డు రాక, నన్నే వాగనిచ్చింది. కొంతసేపటికి లోపలికి వెళ్ళి మందుసామాన్లను తెచ్చింది. నీళ్ళతో దుమ్ము తుడిచింది. ద్రావకంతో పాదాలను శుభ్రంచేసింది. మందుచేసి కట్టుకట్టింది. ఈ పని చేస్తున్నప్పుడూ నా వాగుడు విమాత్రం ఆచక, వివోదో చెప్తున్నాను...

మేల్కొన్నాను. మంచంమీదే మడుకొని వున్నాను. కిటికీలు తెరిచివున్నాయి. చల్లగాలి వస్తూవుంది. సూర్యుడు ఉదయించనే వుదయించాడు. ఎండ కాస్తున్నది. ఇప్పుడు టైమెంతవు తుందో? షడగది చక్కగా సర్దేవుండే! ఇంట్లో ఎవళ్ళ సంబంధీ విసబడటంలేదే? నేనొక్కణ్ణే! నా శరీరబస్థితి అర్థానంగానే వుంది. కడుపు మండి పోతున్నది. మంచంమీద నుంచే గడినంతా కలయచూసాను. ఇక ఆలోచనలో! ఎన్నో! నన్ను నిండు సముద్రంలో ముంచివేస్తూ వున్నాయి, క్రమేణా రాత్రి నేనెదుర్కొన భుట్టాలను కల పోస్తూ వున్నాను. కాళ్ళబాధ చెప్పకరం గాకుండా వుంది. దుబ్బట్టి అవకల షడవేసాను. పాదాలవంక చూచాను. కట్టు పూడిపోలేదు. కళ్ళ నులుపుకొన్నాను. చీకట్లు కమ్ముతున్నాయి. నీరసం ఎక్కువైపోతున్నది. రాత్రిదృశ్యాలే ఎన్నోరకాలుగా నామందు కనపడుతూవున్నాయి. నా ఆఫీసుగది, దాన్లో వాళ్ళ గునగునలు. నడి చాను, ఎంతోదూరం హోటలు చేరుకున్నాను. తప్ప తాగాను. అప్పి ఈడ్చుకొని పోయింది మేడ మీది కన గదిలోకి. అలా అవమానం చేస్తుండా నన్ను బయటికిత్రోసి, తలుపు గడియవేస్తూ! మళ్ళీ పొట్ట నింపుకొన్నాను ఆ అడివిమార్గాన ఒంటరిగా నడుస్తూ పాదాలు మండిపోయాాయి. కాళ్ళ కడుటంలేదు. వాటికన్నా పెద్దబెబ్బులు మాద్దా వంటగదిలోనే వేసింది! అప్పుటి నా దుస్తులు

ఋరదమయం. మేడోళ్ళ ముక్కలు ముక్కలుగా చినిగిపోయాయి. అప్పుటి నా అవస్థను తలుచు కొంటేనే ఏడ్పు వచ్చింది. ఎంత అవమానం, ఎంత అవమానం పురుగుకన్నా నీచమై పోయానే! మాద్దాముందు! వీటిని తలంచుకొంటే నా నొళ్ళు కృంగిపోయింది. కళ్ళ గట్టిగా మూసుకొన్నాను. నాల్గోమరు గెత్తుతూవున్నా ఈ దృశ్యాలను చూడ లేక! వాటిని చూడను. ఆమాటలు వినును. వీటిని గురించి తలపోయటం ఎంతమాత్రం సజ్జుకాదు. చళ్ళు పటపట కొరికాను; దవడలు పీకుతూ వున్నాయి. నిట్టూర్పును కష్టంగా విడిచాను. "ఇవన్నీ నిజంకాదు! ఏమాత్రం నిజంకాదు. నేనూ ఇల్లువదిలే వెళ్ళనేలేదు. ఇవన్నీ కలలు. పిచ్చికలలు. వీటినిన్నీటిని పూర్తిగా మరిచిపోవాలి. ఇవన్నీ పికాచాలు వాటినుండి తప్పకోవాలి. లేకపోలే పూర్తిగా మ్రింగివేస్తాయి.

హంటిలోని నరాలు ఉండుండి కంపిస్తున్నాయి. అనవాయుడ్డే! అమాట జ్ఞప్తి వచ్చే సరికి ధైర్యం పోయింది. కన్నీటి ధారలు పెద్ద జలపాతంవలె నన్ను పూర్తిగా తడిపేసాయి. ఎంత తుడుచుకొన్నా, అవి ఆగవేమరి!

చల్లగాలి వీస్తూవుంది. సూర్యకిరణాలు గదిలోకే ప్రవేశించాయి. నన్నే లాలిస్తున్నాయి. నేను ఒంటరిగావున్న ఈ విషమావస్థలో వీళ్ళే పరమ మిత్రులయ్యారు. నా ఆందోళనను చాలించి చిరు నవ్వు నవ్వేను. దాంతో చెప్పరానంత శక్తి నాలొకేవచ్చి నా తత్వానంతా పూర్తిగా మార్చేసింది. పోయిందేమో పోయింది. దాని కోసం తాపత్రవడటం ఎందుకు? నేను చావలేదు. జీవించేవున్నాను. అయిపోయిందాన్ని మరిచి పోయే, కొత్తదోషలను కనిపెట్టాలి. వాటిలోనే బండిని మరమ్మతుచేసి నేర్పుతో నడపాలి. అప్పుడే మనశ్శాంతి వుంటుంది.

మంచానికి సమీపాన్నే చిన్న బల్లమీద కాఫీ వ్గైరాలు అమర్చబడి వున్నాయి. కాఫీ చల్లారి పోకుండా వుంటానికి పూలునంచి కప్పివుంది. ఒక రొట్టెముక్కను నోట్లా మేసుకొన్నాను. నమల టానికి ఎంతో బాగావుంది. కప్పులో కాఫీపోసు కొని తాగాను. మామూలుకంటే ఎంతో రుచిగా వుంది. మాద్దా ఎంతో తెలివిగలిగి. నాకీ నమ

యాన ఏది మంచిదో చక్కగా గ్రహించి ఈ మంతా చేసింది. బల్లమిద వున్నవాటి నన్నిటిని ఒక్క నిమిషంలో ఖాళీ చేసాను. బల్లమిదే ఒక చీటి వుండటం చూచాను. దాన్ని మాద్దా రాసింది. ఒకగంటలో తిరిగి వస్తానని, అంతవరకూ పండు కొనే వుండమని, లేకపోతే గదిలోనే పచారు చేస్తూ వుండమని రాసింది.

భోజనాన్ని ముగించాక, లేవడానికి ప్రయత్నించాను. కాళ్ళు కదలవు. ఏలాగయితేనేం, కొంచెం కష్టంతో స్నానాలగదిలో వెళ్ళి స్నానం చేశాను. కొత్త సూటును ధరించాను.

ఇంక నా లోకంలోనే అడుగుపెట్టాని. బండి బ్రేకులు మాద్దా చేతిలోనుండి లాగేసి నేనే పుచ్చుకొని బండి నడపాలి. ఎగుడు దిగుళ్ళనుండి దాన్ని నేనే సారక్యం చేస్తూ నడుపుకోవాలి.

రాత్రిమాదిరికాక, ఎంతో పటాటోపంతో ఆఫీసుకు చేరుకున్నాను. క్రింది అంతస్తులో గుమాస్తాలు తమతమ పనుల్లో నిమగ్నులయివున్నారు. వాళ్ళకు కుకలప్రశ్నలతో పలకరించి, తెన్నగా వైమేదమిదికే వచ్చాను: నా కుర్చీమీదే మాద్దా కూర్చునివుంది. నన్ను చూచేటప్పటికి విభ్రాంతురాలై గమకున్నారేమి నిలుచుంది. నా స్థలాన్నే మాద్దా ఆక్రమించుకోటం బాగులేదు. కోపంతో పురిమిచూచాను. చేతిలో కాగితంవుంది. దానితో ఏవో గుర్తులు పెట్టుతూవుంది.

“ఏర్విన్, నీవా?... నీవు అక్కడేవుంటావని” గడగడ వణకుతూ అన్నది. నా వంకే చూస్తూ హాస్య పీటరువంక చూచింది. తర్వాత నేనూ అతణ్ణి చూచాను. కుకలప్రశ్నలు చేసాను లేని మందహాసాన్ని తెచ్చుకొంటూ, వాడీనాటకాన్ని తెలుకోకూడదు. కాని, నా అందోళనాన్ని నిలుపుకోలేక తిరిగి మాద్దాతోనే అనివేశాను “నేను అక్కడే వుంటాననేనా అనుకొన్నది... కాని నిద్రలేచేటప్పటికి అలసటంతాపోయింది... పాదాల నొప్పి తీవ్రంగావున్నా... ఆ సంగతంతా ఎందుకు మరి? జయిల్ ఖాతాపోయిందనుకొందాము. ఆ నష్టాన్ని సర్దుకోటానికి మరేదైనా ఆలోచించాలి” అంటూ నా కుర్చీమీదే కూర్చున్నాను. మాద్దా ఇదంతా ఒకకలలావుంది. రాత్రి అగోడవనుచూచింది.

ఇప్పుడు ఈ గోడవను చూస్తూవుంది. దేన్ని నమ్మాలి? ఇంతగోడవలోమాడా మాద్దా తన చాక చక్కాన్ని మరిచిపోలేదు... ఇంటియందీ బయలుదేరి నేనిచ్చటికి వచ్చేటప్పుగానే ఎన్నో వ్యవహారాలను చక్కబెట్టేసింది. చేసినమంతా చెప్పడం ప్రారంభించింది. కారాగారానికి తెన్నగా వెళ్ళింది. ఇన్ స్పెక్టర్లు కలుసుకొంది. మాద్దారావటానికి ఆయనా సంతోషించాడు. కంట్రాక్టువ్యవహారం తా నిన్ననే పరిష్కరించాడు. నా అశ్రద్ధవల్ల ఇది మాకే లభ్యపడటానికి అవకాశం లేనందుకు ఆయన ఎంతో చింతించాడు. కాని ఇంకోవిధంగా మాకు సహాయం చేయడానికి నిశ్చయించుకొన్నాడు. ‘స్టీమ్ బ్లాక్’ పడవలకూ అవసరమైన పరికరాలకూ కారాగృహంలోని శేరస్తులతయారు చేయాలి. దానికి కావాలివ సామాన్లు మీరే సప్లయిచేయండి. జయిల్లోవున్న సామానంతా అయిపోయింది. ఇది హాంబర్గు దొరుకుతుంది. దాన్ని బేరంచేసి పంపండి. ప్రస్తుతం మూడుబండ్ల సామాను చాలు. దీని వెల సరసంగా వుంటే మరి రెండు మూడు ఆర్డర్లను ఇస్తాను. దాంతో కంట్రాక్టు పోయినందువల్ల వచ్చేనష్టాన్ని కొంతవరకునర్దుకోవచ్చు, అన్నాడట. తనకు ఎట్టిరకం నారకావాలో అది ఏ వర్తకుని దగ్గర టాకుగా కొంటే లాభం వస్తుందో. ఆ వివరాలన్నిటినీ ఇన్ స్పెక్టరు మాద్దాకు చెప్పాడు.

మాద్దాచెప్పిన భోగటానంతా శ్రద్ధతో విన్నాను. ఇంతేనా ఆయన మనకు చేసినసహాయం.

నరేలే. అక్కడికి ఎవన్ని పంపాలని అనుకొంటున్నావు? అని మాద్దాను అడిగాను. కొంచెంసేపు మరి నిదానించి “నీవే వెళ్ళితేనో...” అన్నాను.

ఈ మాట వినేటప్పటికి మాద్దా కోప్పడ్చింది. దాన్ని బయటికి కనపరచకుండా “నేనా... నేను వెళ్ళడానికి వీలుపడదు. ఇక్కడి చిస్తితి అధ్వాన్నంగా వుంది. నేనే వెళ్ళితేనో...” ఏదో చెప్పబోయింది. దాన్ని ముగించలేదు. అందలి రహస్యాన్ని గ్రహించాను.

“అవును మాద్దా! నీవు వెళ్ళితే ఇక్కడి పని సర్దుకోలేం. ఒక ఆఫీసువసేకాదు. ఇంట్లో నీ చేతి నిండా ఎంతోవుంది. ఎన్నీ చిన్నపిల్ల. అయితే

నేనే వెళ్తున్నాడే. ప్రయాణం చేయటమంటే నాకూ ఇష్టమే. ఈ నొప్పికొనం అంత భయపడనక్కర్లేదు. అక్కడ నడుస్తుంటే కదా ఆ సంగతిని ప్రస్తావించవలసింది. బోలెడుటాక్సీలు వుంటాయి.”

“ఎర్విన్, ఈ బాధలో నీవేమాత్రం వెళ్ళడానికి ఏలులేదు. ఈ బాధలో నిన్నెలా వెళ్ళనిస్తావనోన్నావు?” అని ఎంతో జాలితో అన్నది. ఆ కోపంగీనం అంతా అదృశ్యమైపోయింది. మాడ్గాను చూసేటప్పటికి నాకూ ఎంతో జాలిచేసింది... కొంచెంసేపు మాట్లాడలేదు. ఏదో అలాచించి మాడ్గా అన్నది: “మన అడిటర్నే మంపిలేనో? ఈ సాయంకాలమే వెళ్ళవచ్చు. ఎట్లండి ప్రార్థనన్నే ఇక్కడే తిరిగివుంటాడు.”

“క్షమించాలి. కొంచెం వాణికపట్టుకొని నేను వెళ్ళేదంతా వినాలి. నన్నే హుంబర్గుకు పోనియ్యి. అలా వెళ్ళడం ఎంతో అవసరం.” నా పాదాలన్నీ చూస్తూవుంది. చూడనట్లు నటిస్తూ “రెండుమూడు రోజులు ఈ ఊరువిడిచి వెళ్ళటం నాకూ ఎంతో మంచిది. నేనే ఇక్కడ ఈ సమయాలనుంటే కంట్రాక్టుకు పోగొట్టుకోటానికి నాలోనే ఏదో తప్పువుంటుందని అందరూ అనుకుంటారు” అని అన్నాను.

మాడ్గాకు ఈ సాకు వినడం ఏమాత్రం ఇష్టం లేదు “కాని ఒక్కనిముషం వుండాలి” అని మాడ్గా చెప్పేమాటకు అడ్డువచ్చి, అడిటరువంకకు తిరిగి “హిస్ సీటర్, నీవు ఇక వెళ్ళవచ్చు. అవసరమైతే తిరిగి పిలుస్తాంలే” అని అన్నాను. అతడు మాడ్గిర నెలపుపుచ్చుకొని తన గదిలోకి వెళ్ళి పోయాడు. అంతవరకూ మాడ్గావైచేచూస్తూ ఏం మాట్లాడకుండా వున్నాను.

తలుపు గడితవేయవచ్చి కూర్చున్నాను. “మాడ్గా! అయిపోయిందేదో అయిపోయింది. వానిసంగతి నేమాత్రం తలపెట్టవద్దు. దాన్ని పూర్తిగానే ఇద్దరం మరిచిపోదాం” అని చెడుకొన్నాను. మాడ్గా ఏదో చెప్పడలందింది.

“లేదు ఎర్విన్, నీవే చెప్పావుకదా పోయిన దాన్ని మరిచిపోవాలని. అందుకూ అంగీకరించాను... కాని ఆ సంగతిని తిరిగి ఎందుకు తెస్తావుమరి? అవును, నీవు వెళ్ళటం మంచిదే. కాని డాక్టరుకు చెబుకోవాలి

చేసానే మధ్యాహ్నం మనవిద్వరం వచ్చి ఆయన్ను చూద్దామని”

“నీవలాచేయటం నాకేమాత్రం ఇష్టం లేదు. మరి డాక్టర్ను ఎందుకు చూడాలి? జబ్బుందనా?” అరిచాను.

మాడ్గా దానినేమాత్రం వినక “ఎర్విన్, నీవలా అనటం బాగులేదు. నీ వాళ్ళు బొత్తిగా బాగా లేదు. డాక్టరు పరీక్షించి వైద్యంచెయ్యాలి. నీవి కేమాత్రం అడ్డురావద్దు” అన్నది.

“డాక్టరుదగ్గరకు నీవు రావాలా? నేనే వెళ్ళి కలుసుకొంటే పరిపోదా మరి?” అని ప్రశ్నించాను.

“ఎర్విన్! అంతకోపమెందుక? నీతో తగవులాడటానికి నాకు ఇష్టంలేదు. కాని నన్ను నీవెంట డాక్టరుదగ్గరకు రానియ్యి... ఆయన చరిత్ర చేకాక అలాచిద్దాం నీ ప్రయాణాన్ని గురించి.”

ఈలా నామీద పెత్తనాన్ని చేయడం నాకే అపమానంకాదా? “నీవే అన్ని ప్లాన్లను సర్దుకోటానికి అంత పట్టుదలపట్టితే నేను డాక్టరుదగ్గరకు వెళ్ళు, హిస్ సీటర్ తోనే చెప్పి, అతన్నే వెళ్ళమని” అని గట్టిగా కేకవేశాను.

మాడ్గా నా దగ్గి రకేవచ్చింది. భుజంకట్టింది. “ఎర్విన్...” అని మెల్లగా పిలిచింది.

“హూ...” అన్నాను.

“ఎర్విన్! నీతోచేసిన నాకేమాత్రం ఇష్టంలేదు. కష్టనష్టమంద్రంలో మునిగిపోయాం. దానినుండి రేవుకు చేరుకోవాలి. అదే మనకు ముఖ్యం. మన సంపాదనంతా పోగొట్టుకొన్నాం. అదే చాలు... నీ కోరికని నెరవేరుస్తానులే. నేనే హుంబర్గుకు వెళ్తాను. నేను తిరిగి ఇంటికి చేరుకొన్నాక డాక్టర్ని చూద్దానికి నావెంటనే రావాలి. ఇదే నా కోరిక.”

ఈ మాటకు విప్లవమైన నవ్వాను.

“వద్దువద్దు, నేనే వెళ్ళవస్తాను. అప్పటికి నేనెంత ఆరోగ్యంగా వున్నానో నీవే చూస్తావు. డాక్టర్ను చూడటంమాత్రం నాకు ఇష్టంలేదు. మాడ్గా! ఆ సంగతిని మాత్రం ఇక చెప్పవద్దు, తిరిగి వచ్చేటప్పుడు నీకుఇష్టమైన సామాన్లనుకూడా తెస్తానులే”

“ఇక నీమాటకు అడ్డురాను. ఇది నీ ఆరోగ్యానికి మంచిదికాదు. అయితే నేం... వెళ్ళ...” అని ఎంతో కష్టమీద అన్నది...

(ఇంకా వుంది)

శ్రవ్యవాటిక

దారిపక్క నిమ్మతోట

అనిసెట్టి సుబ్బారావు

పాత్రలు:

సుగుణ, సుగుణ తల్లి, సుగుణ తండ్రి,
వెంకట్రావు, బావ (యావనంలో;
వృద్ధాప్యంలో) బాటసారి.

యువకుడు: (పిలుస్తూ) తాతా, తాతా-ఓ
తాతా!

తాత: (దగ్గరికివస్తూ) ఏం బాబూ! నన్నేనా
పిలుస్తున్నాడు?

యు: అవును. ఇంకా ఎంతదూరం వుంటుంది
ప్రేమ?

తా: ఇంకా ఒక కోసెడుదూరం వుంటుంది.
ఏంబాబూ, ఎర్రసెండలో బయలుదేరారు?

యు: బయలుదేరడమేమిటి ప్రాణంపోతుండే.
ఎండేమో నివ్వబుచ్చెరుగుతున్నది, ఈ డొంగనిండా
ముళ్ళూ గులకరాళ్ళూ...అంతా ఎడారి...

తా: అవునుబాబూ, అదుగో, ఆ కనవడే నిమ్మ
తోట తప్ప ఎక్కడా నీడ ఆనేడే లేదు.

యు: మరి ఇంత ముసలివాడిని ఈ ఎండలో
ఇక్కడ తిరుగుతున్నావేం నువ్వు?

తా: (నవ్వుతూ) బాబూ, ఈ తోటంతటి
లోనూ ఈఒక్కచెట్టు నాకు ప్రాణంతో సమానం.
మరి నిమ్మచెట్టు సరిగ్గా నీళ్ళురాయకపోతే ఎట్లా
బ్రతుకుతుంది? అందుకని, చాలైనా రాత్రినా
నేసెప్పడూ ఇక్కడేవుండి...

యు: అట్లాగా, ఈ కాయలూ అవీ ఆమ్మి
కొణ్ణో గొర్రెపి సంపాదించావ్ గామాలు.

తా: (అదుర్దాగా) అయ్యయ్యయ్య, నేనంత
పాపాత్ముణ్ణి కాదు బాబూ. ఒక్క చుడుకాదు
గదా, ఒక్క అకుసూడా ఎవ్వరినీ ముట్టకో
నియ్యను.

యు: ఏం, అదేమిటంత విచిత్రంగా మాట్లాడ
తావ్. దీనిలో ఏమన్నా మహత్తుఉందా?

తా: అదుగుతారేం. అందరికీ తెలిసిన సంగ
లేగా. (అదుర్దాగా) వద్దు, వద్దు, దాని నీడలో
కొద్దు అగండి.

యు: ఏమిటి తాతా?

తా: మీరు మా వూరిచ్చిన పనేమిటో
చెప్పండి.

యు: ఎందుకు? పెళ్ళిసంబంధం వుంటే చూసి
పోదామనొచ్చాను.

తా: కుదుర్చుకున్నారా?

యు: ఆ, నిశ్చయమైంది. ఇక మహూర్తం
పెట్టడమే తరువాయి-

తా: అట్లాగా. (సంతోషంగా) అయితేవదండి.
నీడలోకి పడండి. మీకు శుభకుండా శుభం కలుగు
తుంది. కూర్చోండి.

యు: (అశ్చర్యంగా) అయి, అయి. ఏమిటిది?
అకులన్నీ ఇట్లా జుజుల రాలితున్నాయేం, ఇట్లా
వీస్తుంటే ఈ గాలి? ఏమిటి సువాసన అబ్బ.
నీడంతా చల్లగా మంచులా వుంది.

తా: (పెద్దగా నవ్వుతూ) ఆ. ఇప్పుడన్నా
అర్థమైందా...అదీ దీని మహత్తు. దీవిస్తుంది
బాబూ, శుభంగా పెండ్లిచేసుకుని సుఖవడమని
చిన్నవాళ్ళందరినీ దీవిస్తుంది.

యు: దీవిస్తుందా? చెట్టు! ఏమిటి తాతా?

తా: అవును బాబూ. చెట్టుగూడా మనిషి
లాంటిదే. దీనికిగూడా మనసుంది. ప్రేమించు
కున్నవాళ్ళూ పెళ్ళిచేసుకోబోయే వాళ్ళూ అంటే
ఎంతో ఆహ్లాదంగా ఆదరిస్తుంది. అకులన్నీ కళ్ళు
చేసి ఆ కథంతా చూసింది, ఎట్లా మరిచిపోతుంది.
ఎప్పుడీకీ మరిచిపోదు.

యు: ఏమిటాకథ? చెప్పవూ? నాకు చెప్పవూ?

తా: ఏమని చెప్పేది బాబూ. ఎంతమందికని
చెప్పేది పాపం, ఆ అమాయకురాలు సుగుణఎంత
నిర్మలంగా ప్రేమించిందో, ఎంత బాధపడిందో...

తను మనసిచ్చిన చిన్నవాడితోను ఇక్కడి కెన్ని
సార్లు చిప్పిందో...

* * *

సుగుణ: మీరు... ఏమిటాలో చిస్తున్నారు?

వెంకట్రావు: ఏమీలేదు సుగుణా.

సు: మరి... మీరిలా మాట్లాడకుండా వుంటే
బాగుండదు.

వెం: ఏమనుకుంటున్నారు సుగుణా.

సు: ఏమనుకుంటున్నారు? వెంకట్రావు చాలా
మంచివాడు, నువ్వు అదృష్టవారిని అంటున్నారు.

వెం: ఎవరు?

సు: నాకు తెలిసిన అమ్మాయిలు.

వెం: నేనంటే నీకు యివ్వగదూ? చెప్పుసుగుణా.

సు: అడుగుతారేం... మీకు మాత్రం...

వెం: చెప్పమంటావా?

సు: నాకు తెలుసుగా.

వెం: అది సరేగానీ, చూడు, ఇవాళెందుకు
ఇంత తొందరగా రమ్మని కరుచుచేశావ్?

సు: నేనొక మాటచెప్తూ వంటావా?

వెం: తప్పకుండా.

సు: మరి ఊరుకో, నన్ను మట్టుకోవద్దు.

వెం: (చిరిక్కినట్టి) ఓ ఆదా, చెయ్యి వట్టుకో
దోయాను.

సు: తప్పుగదూ... వెళ్ళిగాకుండానే...

వెం: ఇదేనా నువ్వు చెప్పతలుచుకున్నది?

సు: ఉహూ, మీరు మా నాన్నతో మాట్లా
డితే బాగుంటుంది. ఎంతకాలం ఇట్లా...

వెం: మీ నాన్నకు తెలిస్తే ఊరుకుంటాడా?

సు: తెలిసింది. రాలి మానాన్నా అమ్మ నన్ను
చివాట్లుపెట్టి మీతో మాట్లాడొద్దని...

వెం: అదే నాకు భయంగావుంది. అంతపెద్ద
శ్రీమంతుడు, గొప్ప పరువూ ప్రతిష్ఠలున్నవాడూ,
వైగా మీ బావోకడు పెళ్ళి పెటాకులు లేకుండా
నీతోను కాచుకొన్నాడు...

సు: మా బావ చాలా మంచివాడు.

వెం: మీనాన్న నేనడిగితే నామీదగూడా
శోభింపిందే!

సు: అయితే మీ చేస్తాం. తప్పేముంది. ఇంకా
మనం రహస్యంగా మాట్లాడుకున్నామంటే మా
నాన్న ఊరుకోడు.

వెం: అయితే అడుగుతాను కానీ—

సు: మనం పెండ్లిచేసుకోవడం మీకెప్పుడైతే—

వెం: అట్లా అంటావేం సుగుణా.

సు: అవును, మీరు ప్రార్థించేసి అడగండి.

వెం: ఒప్పుకోకపోతే...

సు: మా అమ్మ నాన్నా ఇష్టపడకుండా
నా మనసులో ఎంత వుంటేమాత్రం మీ చేస్తాను?
(గద్దదికంగా) నాకెందుకో ఇదంతా అలాచించు
కుంటే ఏడుబాస్తూంది.

వెం: ఊరుకో సుగుణా, నేను మీ నాన్నతో
గట్టిగా మాట్లాడతాను. రేపే ఏదో ఒకటి
లేల్చేసుకుందాం. ఊరుకో... ఊరుకో...

* * *

బావ: (ప్రవేశిస్తూ) ఏంటి మామా, ఎవరిమీద
కోపుడుతున్నావ్?

తండ్రి: అసలు తప్పంతా నీదిరా అబ్బాయ్,
అది దానిప్ప మొచ్చినట్టు అటలాడుతుంటే కళ్ళప్పు
జెప్పి చూస్తూ వుంటావ్, మంచిగా మాట్లాడి
కొంచెం మచ్చిక చేసుకోవాలని గూడా అలాచన
లేదాయ్. నీకన్నా మనసులో ఉండో లేడో
చెప్పరాదూ.

బా: మామయ్యా, నా వుద్దేశం అందరికీ
తెలుసు. చిన్నప్పట్నుంచీ కలిసి లిరిగాం, అడుతూ
పాడుతూ పెరిగాం. మామయ్యా, నేను చేసు
కుంటే సుగుణనే చేసుకుంటా, లేకపోతే అసలు
నేను వెళ్ళే చేసుకోను.

తం: అసంగతి గట్టిగా అమ్మాయిలో చెప్ప
రాదటాయ్?

బా: ఎందుకు చెప్పను... కానీ సుగుణ వొట్టి
మెతకమనిషి... దాని మనసు బాధపెట్టడం నా
కివ్వలేదు.

తం: ఇది మరి బాగుంది. విలే మధ్యలో
మాకెందుకోచిన అవస్థరా ఇదంతా?

బా: మామయ్యా, వెంకట్రావుస్తున్నాడు.

తం: వెంకట్రావా? వస్తున్నాడా, ఇక్కడికిందు
కొచ్చాడు, ఇంట్లో ఎవరూ లేరనుకున్నాడు
గామాలు, రామయ్యా, నువ్వు లోపలికి పోతా
వేరూ, కూర్చో ఫర్వాలేదు.

బా: వద్దలేగానీ, నువ్వు అతనితో మాట్లా
డొద్దు మామా.

తం: విమిట్రా నీకులనా సువర్ణకా, చాల్ చాల్లే.
బా: అదికాదు మామయ్యా, సుగుణ మనసు
నొచ్చుకుంటుంది. (వెళ్ళిపోతాడు.)

వెం: (వస్తూ) నమస్కారమండీ.

తం: విమయ్యా వెంకట్రావ్, ఇవాళ మా ఇంటి
వైదొచ్చావ్?

వెం: అవునండీ.

తం: ఇదిగో వెంకట్రావ్, నీకూ నాకూ
వాదోపవాదాలక్కల్లేదు. నువ్వేం అడగదల్చు
కున్నావో నాకు తెలుసు. వీల్లేదు. ముమ్మాటికీ
వీల్లేదు. వెళ్ళిపో.

వెం: మరేమీ మంచి చెడూ విచారించ
కుండానే...

తం: నాకన్నీ తెలుసునయ్యా.

వెం: అస్తిలేవంతమాత్రాన నన్నిట్లా...

తం: అంతేగాదయ్యా, నీకు నా అన్నవాళ్ళు
ఎవరున్నారు చెప్తా?

వెం: నిజమే మరి. దానికి నేనేం చేస్తాను. నా
చదువుగూడా పూర్తయింది...

తం: అదొక విశేషమా. చదువుకున్న వాళ్ళం
దరూ సంసారాలు పోషిస్తున్నారా?

వెం: నేను ఉద్యోగంకోసం ప్రయత్నించాలని...

తం: చెయ్యి, అట్లాగే ప్రయత్నం చెయ్యి.
ఆ తర్వాత చూసుకుందాం.

వెం: మళ్ళీ మీరు మాటతప్పరుగదా?

తం: (కోపంతో) ఏమన్నావ్. నామాటమీద
నమ్మకంలేదా? నీ మాట మేం నమ్మాలే? ఇదిగో
అసలు సంగతి చెప్తున్నా. నీకూ మాకూ పొత్తు
కలవడం అసంభవం. నా పిల్లని నీకిచ్చి వెళ్ళిచేస్తా
నని నువ్వు కలలాగూడా అనుకోవద్దు. పో...
వెళ్ళిపో...

సుగు: (ఏడుస్తూ వచ్చి) నాన్నా, నాన్నా...
అట్లా అనొద్దు నాన్నా. ఆయన తప్పుకుండా
ఉద్యోగం సంపాదిస్తారు. నాకేం లోటురాకుండా
చూస్తారు. నేనంటే ఎంతో...ఎంతో...ప్రేమగా
వుంటాడు...

తం: నువ్వు లోపలికిపో ముందు. పోతావా,
పోవా...

సుగు: నేనుపోను. నువ్వొప్పుకో నాన్నా. నా
మాట వినునాన్నా.

తం: అమ్మాయ్, సిగ్గాడూ చెప్పేది? నీకే
మన్నా పూనిందా. ఎప్పుడూ లేనిది ఇదేమిటే.
ఇట్లా తెగబడి మాట్లాడుతున్నావ్?

వెం: ఏమండీ నేనొకటి చెప్తున్నాను మితారా?

తం: ఏమిటయ్యా అది?

వెం: నామాట నేను నిలబెట్టుకుంటే...నేను
మంచి ఉద్యోగం సంపాదించుకుంటే అప్పుడు
మీమాట మీరు నిలబెట్టుకుంటారా?

తం: నీ మాటకూ, నామాటకూ పోటీ పెడు
తున్నావా? నీకేం ఉద్యోగం వస్తుంది? ఎప్పటి
కొస్తుంది?

సుగు: అట్లా అంటామే నాన్నా. తప్పుకుండా
వస్తుంది. పెద్ద ఉద్యోగమొస్తుంది. వాస్తవో
నాన్నా.

తల్లి: అట్లాగే కానివ్వండి, అమ్మాయిసెందుకు
బాధపెట్టడం.

తం: సరే. పోవయ్యా, వీదన్నా మంచి
ఉద్యోగమొస్తే అప్పుడు తిరిగిరా. లేకపోలే సువర్ణ
అశపెట్టుకోవద్దు.

వెం: అట్లాగేనండీ. నమస్కారం. సెలవు.

తం: (వెళ్ళగా) ఇదిగో, నీకోసం ఆరునెల
లొగుతాం. అది దాటితే సువర్ణ మా యింటి
మొఖమే చూడక్కల్లేదు. తెలిసిందా. (బాలికా)
ఏరా రామయ్యా, చిక్కమొఖపెట్టి అట్లా నిల
బడతావ్. చిక్కమాటన్నా మాట్లాడవేరా?

బాప: నీకు తెలియనిదేమింది మామయ్యా.

(పెండ్లి బాబాయి వివరములున్నాయి)

తం: ఏంచేస్తాందిమ్మాయి, ఎక్కడా కనపడదే!

తం: గదిలో పడుకోమింది.

తం: ఇంతమంది బంధువులొచ్చారు. అందరూ
అడుగుతున్నారు. అది పోయి గదిలో పడుకుంటే
ఎట్లా? పో, నిద్రలేపి అలంకారం చెయ్యండి.

తం: అది నిద్రపోవడం లేదండీ. ఏమిస్తూన్నది.
మూడురోజులుంచి సరిగ్గా అన్నంకూడా ముట్టు
కోవడం లేదు. తలచుకుని తలచుకుని నిశ్చిస్తుంది.
ఏదేదో మాట్లాడుతుంది. అప్పుడే ఆరునెలలుండా
అంటుంది. నాన్నా నువ్వు నన్ను మోసం చేశా
రంటుంది.

తం: మోసం చేసింది నువ్వు నేనూ గాదు.
వాడు లేకపోలే అప్పుడే వచ్చేవాడుగా.

త: ఎందుకు రాలేదో?

తం: అసలు వాడొస్తాడని ఒకప్పుడు మాత్రం
నేనుకున్నానా. ఆరు నెలలు కాదుగదా ఆ రేల్వ
గినా వాడు రాడు. పో. అట్లా నిలబడతామే.
దానికొంచెం నర్ద చెప్పి లేచినలుగురిలో తిరగమనండి.

త: ఏమో. దాన్ని చూస్తుంటే నాకెందుకో
భయం వుడుతున్నది. ఈ దిగులుతో ఏం అఘా
యిక్కం కల పెడుతుందో అనీ...

తం: (కోపంగా) నీకేం మతిపోయినట్టుంది.
మాటమాటకూ దాన్ని నమర్చించుకొస్తావే! మీ
ఇద్దరి ఉద్దేశం రామయ్యను నాశనం చేద్దామనా.
ముహూర్తం నిశ్చయించి, పెద్దలంతా మనింటి
కొచ్చి, వారు పెండ్లిబట్టలేనుకుని... అంతా అయి
పోయినాక మీ ఆహారం పేమిటి? పో, దాన్ని
ముస్తామి చేసి సిద్ధం చెయ్యండి. నేనిప్పుడే బజారు
కెళ్ళి బంధువులందరినీ కేకసాస్తాను.

త: అట్లాగే.

బావ: అత్తా నీతో ఒకసంగతి చెప్పాలి. ఏమిటా
అట్లా వున్నావే?

త: అబ్బే, ఏమిలేదు నాయనా, చూడు,
ఇవాలే నువ్వు అమ్మాయితో మాట్లాడావా?

బావ: లేదు, ఎందుకు?

త: నువ్వెళ్ళి కొంచెం ఆమాటా ఈమాటా చెప్పి
దాన్ని పీదార్పు నాయనా. అదింకా ముస్తామి
కాలేదని మీ మామగారు కోప్పడుతున్నారు.

బా: అంతకంటే ముఖ్యమైన సంగతి ఒక
టుంది. నీతో చెప్పాలనీ...

త: ఏమిటా సంగతి? ఏమొచ్చిందిప్పుడు?

బా: ఉత్తరమొచ్చింది.

త: ఎక్కణ్ణుంచి?

బా: వెంకట్రావు దగ్గరనుంచి ఆశీస్సులు
వస్తున్నట్టు.

త: ఆశనా! వస్తున్నాడా? ఇక్కడికొస్తాడా,
ఎట్లా? ఎట్లామరి? అంతా ఏర్పాటు చేసుకున్న
కర్మాత...

బా: ఇక్కడికి రావటంలేదు. ఊరిపైట నిమ్మ
తోట దగ్గరుంటాను, వచ్చి కలుసుకోమని సుగుణకు
వ్రాశాడు.

త: అట్లాగా ఇక్కడి రాదుగదా. అయితే
చూడు (రహస్యంగా) అమ్మాయ్, అది చించే
నెయ్. అమ్మాయితో చెప్పాద్దు.

పో: చెప్పకపోలే తప్పగదూ?

త: తప్పేమిటి? దానితో చెప్పిలే ఇప్పుడిదంతా
ఏమైపోతుంది. అసలే దిగులుతో కూడా నీళ్ళూ
లేకుండా వడున్నదే.

బా: అందుకే చెప్పకపోవడం అన్యాయమను
కుంటున్నా.

త: చెప్పిలే అప్పుడేం జరుగుతుందో తెలుసా
నాయనా?

బా: తెలుసు. సుగుణ మనసులో ఎట్లావుందో
అట్లా జరుగుతుంది.

త: అదేమిటి, నీసంగతి నువ్వు ఆలోచించు
కోవే!...

బా: సుగుణ బాధ వడుతుంటే నేను చూడలే
న త్రయ్యా.

సు: (ప్రవేశిస్తూ) అమ్మా, అమ్మా, ఏమిటమ్మా
మాట్లాడుతున్నారే?

త: ఏమిలేదమ్మా లోపలికి పోదాంపద.

బా: సుగుణా ఉండు ఇడుగో, నీకు ఉత్తరం
వ్రాశాడు, వెంకట్రావు.

సు: (ఆశ్చర్యంగా) ఎవరు? ఆయనా ఉత్త
రమా ఏదీ?

బా: ఇడుగో, నేను చదివి వినిపించనా!

సు: చదువ్ లొందరగా చదువ్ అమ్మా.
నేను చెప్పలా, వస్తాడు. తప్పకుండా వస్తాడు,
నాకు తెలుసు, ముందే తెలుసు చదువ్ బావా,
నిజంగా అందులో వున్నట్టు చదువు.

బా: అట్లా అంటావేం సుగుణా! అబద్ధం చెప్పి
దలుచుకుంటే, అసలే వుత్తరం వచ్చిందని చెప్పి
తానా, (గద్దడికంగా) ప్రియమైన సుగుణకు,
నేను అదివారం సాయంత్రానికి మీపూరు వస్తు
న్నాను. దారిద్ర్యం నిమ్మతోటలో నీకోసం
ఎదురుచూస్తాంటాను. తప్పకుండా వచ్చి కలు
సుకో. — నీ వెంకట్రావు.

సు: (అద్భుతంగా) ఇవాలేనా, అయితే వచ్చే
వుంటాడు. అమ్మా నే పోతున్నా.

త: అదేమిటి, ఇప్పుడెట్లా పోతావ్? వద్దవద్దు

ను: కాదమ్మా, నేకాల్సిందే. నీకు తెలియదు. నన్నదిలిపెట్టు. నన్ను పోసి.

త: మరి పెండ్లి?

ను: పెళ్ళివద్దు, ఏమీవద్దు, నన్ను పోనియ్యి.

త: ఏమండీ, అమ్మాయి పెళ్ళిపోతున్నది ఆమండి, మీరన్నా చెప్పండి.

తం: (బిగ్గరగా) సుగుణా, సుగుణా, ఆగు ఇంత మంది ముందు నన్ను అప్రతిష్టపాలుచేసి పోతున్నావా, ఆగు.

ను: నన్ను వెళ్ళనీనాన్నా, నేనుండలేను, అతనిచ్చాడు.

తం: ఇదిగో, ఇప్పుడు సువ్వు వెళ్ళిపోతే నీకూ నాకూ ఇంతటితో సరి. నువ్వేమైపోయినా సరే, బ్రతికినా సరే, చచ్చినా సరే నీకూ నాకూ సంబంధంలేదు.

ను: మీయిప్పుం నాన్నా, నేను వెళ్ళాల్సిందే.

తం: ఏమిటా నువ్వట్లా వూరుకుంటావ్?

బా: సుగుణా ఉండు. బావ బాధపడతాడని గూడా అలాచింతవగదూ,

ను: బావా సువ్వు చాలా మంచివాడివి, నీమేలు జన్మ జన్మలకూ మరిచిపోను. వెళుతున్నా.

* * *

వెం: సుగుణా, బాగున్నావా?

ను: ఎంతసేమైందోచ్చి?

వెం: ఇప్పుడే వచ్చాను.

ను: సమయానికే వచ్చారు. మీరు రాలేదని, ఆరు స్థాయిపోయిందని, మానాన్న నాకూ మా బావకూ పెండ్లిచెయ్యడానికి అంతా సిద్ధంచేశాడు. అందరూ నన్ను బలవంతం చేస్తున్నారు. మీరు రాకపోతే నేనేమైపోనునాన్నో.

వెం: పరవాలేదు సుగుణా. దేన్ని గురించి గూడా దిగులు పెట్టుకోవడం మంచిదిగాదు.

ను: ఇంక నాకేం దిగులేదులండి వెళ్ళాం రండి.

వెం: ఎక్కడికి?

ను: ఊల్లోకి. మా ఇంటికి.

వెం: మీ ఇంటికా? ఎందుకు?

ను: అదేమిటి?

వెం: నాకింకా ఉద్యోగం రాలేదు. ప్రస్తుతం ఆ అకగూడాలేదు.

ను: అయితే—

వెం: అదేమిటో చెబు దామని వచ్చాను. ఎందుకు నా కోసం ఎదురు చూస్తావ్? ఎందుకిట్లా బాధపడతావ్! నన్ను మరచిపో.

ను: ఏమిటి మీ మాటలు! ఇది చెప్పడానికా? మీరిక్కడికొచ్చింది? పరవాలేదు రండి. ఊల్లోకి పోదాం. మా నాన్నని ఏదోవిధంగా వాష్పించుదాం.

వెం: ఉట్టినే సుగుణా, ఎవరూ ఒప్పుకోనక్కరలేదు. నేను వెళ్ళిపోతున్నాను.

ను: ఎక్కడికెళ్తారు? అంతానాకు అయోమయంగా వుంది. ఏమిటట్లా గడియారం వంక చూసుకుంటారు?

వెం: వేళ అయిందేమోనని...

ను: దేనికి? నా ముహూర్తానికా?

వెం: నేను గడియారం చూస్తున్నది రైలుకు వేళవుతున్నదేమో అని... వెళ్లు ఇంటికిపో.

ను: నేను పోను. అక్కడికివెళ్ళి ఆ పదిమందిలో నా ముఖమెట్లా చూపిస్తాను. మా నాన్న నన్ను ఇంట్లో వుండనియ్యడు. నన్ను బ్రతకనియ్యడు.

వెం: పోనీ, మీ బావున్నాడుగా, అతను మంచివాడని నువ్వే అన్నావుగా!

ను: మీరట్లా అన్నాడు. నా కెవ్వరితోనూపనిలేదు. మీరు నన్నుగూడా తీసుకుపోండి. మీతోనే వుంటాను.

వెం: సుగుణా. అది జరిగే పనికాదు. ఆ విషయం నేనుగూడా ఎంతో తీవ్రంగా ఆలోచించాను. నేను ఉద్యోగం కోసం దేశంకాని దేశం పోతున్నా. ఎక్కడవుంటానో, ఎక్కడలింటానో నాకే తెలియదు. నాతోపాటు సువ్వు గూడా నాశనమైపోవడం నా కిష్టంలేదు.

ను: (ఏడుస్తూ) అయితే నన్నేంచెయ్యమంటారు. ఎట్లామరి? నేనేమైపోతాను? చెప్పండి. మీరే చెప్పండి?

వెం: నేనేం చెప్పగలను. నా జీవితమే నాకర్థం కావడంలేదు. నాకు రైలుకు వేళయింది. నేను వెళ్ళినామరి!

ను: వెడతారా, నన్నిట్లా వదిలిపెట్టి? మీకు న్యాయమేనా? వద్దు వెళ్ళొద్దు. వెళ్ళొద్దు.

వెం: అసహనంగా పిచ్చిలాపడొద్దు. నన్ను మరిచిపో. వస్తా.

సు: వెడుతున్నారా, వెడుతున్నారా, వెలిపోతున్నారా?—(విడుస్తుంది.)

* * *

యు: (అదొకనగా) అయ్యయ్యో, తర్వాతే జరిగింది తాతా!

తా: ఆ అమాయకురాలు అల్లాగే విడుస్తూ అతనివంక చూస్తూ నిలబడిపోయింది. పడిపోయింది. చనిపోయింది.

యు: పాపం.

తా: అప్పుడు జాలి దలిచింది ఈ చెట్టు ఒక్కటే తన చల్లని నీడకప్పి. అవల కన్నీళ్ళు రాల్చి తనుగూడా విడ్డింది. దీవించింది. అందుకే ఎప్పుడూ నేను దీనిదగ్గరే వుంటా, నిరుపాసి పెంచుకుంటా, ప్రేమగా చూసుకుంటూ వుంటా.

యు: తాతా పాపం అతనిదిగూడా ఏమీ అప్పులేదనే అనుకుంటా. తనకే గడవనప్పుడు ఆ అమ్మాయిని తీసుకుపోయి కష్టపెట్టడం గూడా అస్సాయమేగా!

తా: తప్పుకుండా, ఆమెను మనసారా ప్రేమించబడటే అట్లా చేశాడుగాని, అతనిలో మరేమీ ఉద్దేశంలేదు, బాబూ! ఆనలు ప్రేమించడమనేదే మనుష్యుల్లో అగ్నిశ్వాలలు వెలిగించడం

లాంటిది. కొంతమంది ఆ కాంతిలో ఎంతో సుఖంగా కాలం వెళ్ళుతున్నారా. కొంతమంది ఆ పేడికి తాళుకోలేక గలించిపోతారు.

యు: అవును తాతా, పాపం, ఈ కథ విన్న వాళ్ళెవ్వరూ వాళ్ళిద్దరినీ మరిచిపోలేరు. ఊ, ఎండ కొంచెం తగ్గినట్టుంది. నేను వెళ్ళిస్తా.

తా: మంచిది బాబూ! (పిలుస్తూ) బాబూ.

యు: ఏమిటి తాతా!

తా: ఈ కథ నేనెవరికి చెప్పినా వాళ్ళిద్దరినీ మెచ్చుకుంటారే, మరి ఆ రామయ్య ఏమైపోయాడని అడగలేం?

యు: రామయ్యా! ఆ, నేను మరిచేపోయాను. ఆ తర్వాత అతనేంచేశాడు?

తా: అతనిప్పటికీ బ్రహ్మచారిగానే వుంటూ ఆ అమ్మాయిని తలచుకుంటూ జీవితం గడుపుతున్నాడు.

యు: అట్లాగా! వాళ్ళిద్దరి ప్రేమకూ అతని జీవితాన్ని అర్పించాడు. ఆనలు ఈ కథంతటిలోనూ నిజమైన త్యాగం చేసింది అతనే తాతా.

తా: బాగా చెప్పావ్ బాబూ, నీకు నూరేళ్లా యుష్టు. ఆ రామయ్యను నేనేబాబూ.

(అలిండియారేడియో ప్రసారితం)

కథానిక

స్మృతిపథంలో ఛాయామూర్తి

"రాజా"

ఇంకా సాయంకాలం ఆవలేదు. ప్రకృతిఅంతా అజోరా వుంది. తనుకూడా రాధను ముగ్ధగా ప్రతిమాలలోందా ఆన్నట్టువుంది. దొడ్లోవున్న పున్నాగచెట్టు తన సుందేశాన్ని పూల ద్వారా చుపిస్తోంది రాధ దగ్గరకు.

"రాధా, నువ్వే ఇందుకు బహుళకపోలే ఎల్లా గమ్మా, చెప్పుకోల్లి నువ్వే చెప్పు వీడైనా వుపాయం. మనకి వేరే మగదిక్కా లేరాయోను. మరి ఇంక కన్నా ఏం చేస్తాం." ప్రతిమాలలోంది తల్లి. ప్రతిమాలడం కాదు ప్రాణేయపడడమే.

అవిదన్నట్టు వాళ్ళకి ప్రకాశంకన్న వేరే దిక్కు

ఎవ్వరూ లేరు. అతనివైనా ప్రస్తుతం ఇంకెవ్వరూ లేరు. రాధ తండ్రి పోయినప్పటినుంచీ వీళ్ళిద్దరూ, ఇంకో చెల్లెలూ, తమ్ముడూ ప్రకాశం ఇంటోనే వుంటున్నారు. అతనినా అల్లుడు మాత్రమే కాకుండా మేనల్లుడుకూడాను.

ఆరునెలలైంది రాధ అక్క వసుంధరపోయి. ఒక మగ నలుగును భూమిగ్ధ పడేసి తాలింక వూడే పోయింది. అప్పుట్నుంచీ చుట్టాలంతా అడపాదడపా అంటూనే వున్నాడు ఇహ రాధ. ప్రకాశానికీవ్వమని.

"బావ ననీమిరా వద్దంటే వద్దంటున్నా ఎల్లాగో"

వచ్చిందా? అలా. ఇప్పుడే నా అతను సరే అనలేదు. మానం అర్థాంగికారంగా తీసుకున్నాడు. మరి ఇప్పుడిదా అక్కడ చేస్తే మళ్ళీ అతనికేం లెక్కవస్తుందో? దూరం అలా చించి అంటుంది తల్లి.

కాని బద్దవిమిదేళ్లు నిండని రాధ కన్నెమనసు బావను చేసుకోడానికి వచ్చుకోడంలేదు.

“ఏవమ్మా ఏమంటావ్ బావకు వయసుమాత్రం తీరిపోయిందా పట్టుమని ముప్పైవిళ్ళు లేవు.” ఎల్లాగో సర్దాలని చూస్తోంది తల్లి.

“అమ్మా” రాధ కంఠం గద్దనమైంది. ఇకపైన మాట నోట్లించి పెకిలిరాలేదు. “ఏవమ్మా ఏమిటి?”

“వద్దమ్మా నే బావను చేసుకోలేనమ్మా. మొన్న మొన్నటి దాకా అక్క తిరిగిన స్థానంలో ఇవాళ నే తిరిగి లేనమ్మా.” కళ్ళనీళ్ళు తుడుచుకుంది రాధ. అక్కపేరు వినేటప్పటికే తల్లికికూడా ఏడుపు వచ్చింది. ఒక్క ఐదు నిమిషాలు నిశ్శబ్దం రాష్ట్రం చేసింది అక్కడ.

“మాడు రాధకల్లి నీకు అంత తెలియని ఈడు కాదుగదా. ఇప్పుడు బావని నువ్వు చేసుకోకపోతే ఇంకెవరన్నా కళ్ళకద్దసుంటూ పిల్ల నిస్తారు. అప్పుడు మనం ఇక్కడ వుండగలమా చెప్పు, అక్క కాబట్టి సరిపోయిందిగాని ఆ వచ్చేది మనోవుండనిస్తుందా? ఇంక అక్కపోతూ బాబును మన చేతుల్లో పెట్టింది. ఇంకెవరైనా వస్తే అది వాణ్ణి సరిగా చూస్తుండటానా చెప్పు?”

“అమ్మా నువ్వు నిజంగా వాడిమిది ప్రేమ కోర్కెనా నన్ను బాపకిస్తానంటున్నావు. దాల్లో ఎంత స్వార్థంవుందో నాకు తెలుసు నువ్వు నిజంగా తల్లిచేనా మామిదే కనుక ప్రేమంటే ఇల్లా చెయ్యి మంటావా?”

రాధకి కోపంరాదు. వచ్చిందా అంటే ఏమంటుందో తనకో తెలియదు. ఉద్రేకం ఎంతవరైనా చేయిస్తుంది.

“రాధా” తల్లికేకతో ఆగింది రాధ.

“రాధా, నిన్ను బాపకివ్వమనుకో. ఎక్కడన్నా వెళ్ళాని మనం. అంతేగా? నువ్వు చదువుకుంటున్న అండరు ఆడపిల్లలాగా వుద్దోగం చేస్తానంటావు. అంతేగా. ఇంటర్ చదువుతున్న నువ్వు ఏం ఉద్దోగం చేసి ఎంత సంపాదిస్తావ్? ఇటు చెల్లెల్ని,

అటు తమ్ముణ్ణి చదివించాలి. ఇదా నీకు పెళ్ళా అంటే అదిమాత్రం మనస్థావ్రమో? చెప్పు. నేను ఎంత ఆలోచించి అన్నానో. నాకు మాత్రం...”

“అమ్మా”

“నాకుమాత్రం నిన్ను రెండో పెళ్ళివానికివ్వడం ఇష్టమా? నాలా ఎన్ని మాటల్ని పైకిరానివ్వకుండా అవుతుంటున్నానో నీకేం తెలుసు?”

“అమ్మా”

“నీకు వేరే సంబంధం వెతకాలన్నా మనం అంతకన్నా మంచిదే లేకలమా? ఇదంతా నా స్వార్థంకదూ. నాకోసం చేస్తున్నదేగదూ?”

“అమ్మా ఏదో అనేకాను. తమించమ్మా. నేను ముందూ వెనకా ఆలోచించకుండా అనేకాను నిన్ను మాటలు. తమించమ్మా” పశ్చాత్తాపం పెల్లుబుకుతుంది రాధవృద్ధయంతో. కాని చూస్తూ చూస్తూ పెళ్ళికి మాత్రం తిరుగుబాటు చేస్తోంది.

“అమ్మా వీళ్ళనుభూకోసం నా నుఖాన్ని కాలదమ్ముకో మంటావా? ఏం అమ్మా?”

.....

“ఏం అమ్మా మాట్లాడవ్?”

“ఏం చెప్పనమ్మా. గ్రాహకం తెలిసిన నువ్వే ఇల్లా అంటే ఇకనేను చెప్పేదేమిటి? చానీ నువ్వు బావని చేసుకోవే అనుకో అప్పుడుమాత్రం నుఖం వివిధంగా వస్తుంది. తమ్ముణ్ణి, చెల్లెల్ని ఏం చెయ్యి దల్చుకున్నావో ఆలోచించు. ఇక నేను ఇన్ని సార్లు చెప్పడం మాత్రం బాగుండా. వచ్చేవారం నాడు ముహూర్తం వుందిట. ఆయిందనిపిస్తే బాగుంటుంది. అంతా ఆలోచించుకు రేపు చెప్పు” లేచింది తల్లి. లోపలిగుమ్మందాకా వెళ్ళి వెనక్కు తిరిగి “మన సంసారం సంగతి కూడా ఆలోచించు” అని లోపలకు మళ్ళింది.

రాధ అల్లాగే ఆలోచిస్తూ కూర్చుంది. ఆవును అమ్మమాటల్ని నిజమే అబద్ధంకాదు. తను బావను చేసుకోకపోతే తన చెల్లెలిపెళ్ళి ఎలాగా? తనకమ్మడి చదువో మరి. తన అక్క చనిపోతూ తనుచేతుల్లో పెట్టిన బాబునుకూడా తనుపెంచాలి. తప్పదు. వీళ్ళందరిత్రుకులూ, వీళ్ళందరినుఖాలూ, తనమీద ఆధారపడి వున్నాయి.

తన ఒక్కమాట, కనీసం తను అంగీకార నూచకంగా తలచివులే చాలు. వీళ్ళందరూ నుఖంగా

అతగ్గులుగుతారు. నీళ్ళ భవిష్యత్తుదీవితాలు నీమెంటు రోడ్డుమించి నడిచిపోతాయి. తన పూవలోకం లోనే తల్లిముఖ చిరునవ్వు నవ్వుతూ కనిపించింది.

లేకపోలే అది ఆలోచించడం కష్టమే. కాని నీళ్ళందరి జీవితాలతోనూ, నీళ్ళ సుఖాలతోనూ తన జీవితాన్ని, తన వయసునూ, వలపునూ నాశనం చేసుకోడమేనా. తనివ్వుడు బాపను చేసుకుంటే తన కృష్ణమూర్తి ఏమైపోతాడు? బహుశా అతను కూడా బలవంకపెట్టి చేసుకుంటాడేమో. లేక చాలే... అమృత్యు! తను ఆలోచించడానికే భయ మేస్తోంది. ఆ మాటలు తల్పుకుంటేనే వళ్ళు గగుర్పొడుస్తోంది.

ఇప్పుడు తను నిలువలసినవి ఇటు కుటుంబ శాంతి సౌఖ్యాలూ, అటు మనసార ప్రేమించిన కృష్ణమూర్తి జీవితావాన్!

మళ్ళీ తల్లి వదనం కనిపిస్తోంది. భీకరంగా "రాధా నవ్వు తప్పదారిలో పడుతున్నావ్. నవ్వు చూడాల్సింది నీ ముఖమాత్రమేగాదు పిచ్చితల్లి! అందరినీ చూస్తేనే నీదీని; బాగ్రత్త. బురదలో కాలుపెట్టకు, తర్వాత లాభంవుండదు."

కాని తమమాత్రం ఏంచేస్తుంది? మరువరాని సంఘటనలు అవి—

ఏంచెయ్యాలి? ఇప్పుడు తన కర్తవ్యం ఎమిటి? తన ఒక్కతే సుఖాన్ని సునాయాసంగా బలిచెయ్యడానికి అంత మహానుభావురాలు కాదు తను. స్వార్థం అందరిలోలాగే తనలోనూ వుంది.

మళ్ళీ ఆ వదనం కనిపిస్తుంది. తనకి ఆరంభ కావడంలేదు. కాని చివరకు "కర్తవ్యం" అన్న మాట గట్టిగా వినిపించింది.

"రాధా!" బయటనుంచి పిలుపు.

ఉలిక్కిపడింది ఆలోచనా తరంగాలనుంచి "రాకారదా" అంటూను.

లోబలకు వస్తూనే "అలావున్నావేం ఇవ్వా? మరి పిక్చర్ ప్రోగ్రాం సంగతి మర్చిపోయావా?" అంది కారదా.

"ఇవాళ పిక్చర్ కి వస్తుగాని, అలా కాస్త పిక్చర్ కి వెడదాంపద. కాస్త మాట్లాడాలి."

"నా సలహా చేస్తో కావాల్సివచ్చింది. అయినా పిక్చర్ మానేటుందా?"

"అదికాదు కారదా. నాలై ఫీసుకుంటేవదు."

ఉన్నదున్నట్టుగానే బయటే దారిలో అంతా చెప్పింది రాధ. ఇంతలో పార్కు చేరుకున్నారు.

"ఏం చెయ్యమంటా నిప్పుడు కారీ" నిర్మానుష్యంగా వున్నచోట కూర్చుంటూ అడిగింది రాధ.

"పోనీ ఎదిరించి చూడలేకపోయావా? నీకన్న వాళ్ళంతా ఎక్కువోపేమిటి?"

"అదిచూశాకానిఎదిరించడం మంచిదిగాదేమో అనిపిస్తోంది ఇప్పుడు" దూరంగా చూస్తూఅందిరాధ.

"నీవంటి పిచ్చివి ఇప్పుడు వుండవలసిందిగాదే. చదువుకుంటూ కూడా దండగే. ఏమీ యెరగనిపల్లె టూరి మొద్దలా క్రింగగనీతులు మాట్లాడుతావే!"

"అదికాదు కారదా. మనకి చదువు ఎదిరించడం నేర్పుతుందా. చదువుకుని కొద్దిగా దూరం ఆలోచించాలి కాని మనం కూడా ఇంటి పరిస్థితులలా వున్నప్పుడు చదువుకోని వాళ్ళలా ఎదిరించడమే? ఇదేనా నీ సలహా?"

"రే. ఇంతకీ ఏంచేస్తా సంతాప! బుద్ధిమంతురాలా బాపను చేసుకుంటానంటా వంలేక?"

"ఏంచెయ్యను చెప్పు. ఇక వేరే గత్యంతరం లేదు. లేద్దామా కారదా" ఇద్దరూ నిశ్శబ్దంగా నడుస్తున్నారు ఇంటివైపు. దారిలో ఎవరింటింకో "అందమానంద మాయెనే. మా సీతమ్మ పెళ్ళి కూతు రాయెనే" సన్నాయి స్వరం వినిపిస్తోంది.

కారద, "ఇక వారంరోజుల్లో మా రాధమ్మ పెళ్ళికూతురాయెనే అని వింటాంకదూ" అంది చిలిపిగా.

"కారదా, నీకంత వేళాకోళంగా వుండిగదూ?"

"లేదు రాధా తమాషాకన్నా సంతే. ఇంత త్యాగం చెయ్యాలంటే మాటలా! నేనే నీ పరిస్థితుల్లో వుంటే ఎక్కడికైనా వెళ్ళేదాన్ని గాని చస్తే చేసుకునేదాన్ని గాదు. నవ్వు విజంగా..."

"కాదులే కారదా. ఎవరికివాళ్ళ అలా ఆమె కోడం మానవ నైజం. అంటేకాని ఈ పరిస్థితుల్లో ఎవరున్నా నాలా చేసేవాళ్ళే."

తల్లి దీనవదనం కళ్ళకు కట్టింది. ఆ వదనం ఎంత వదనా చేయిస్తుంది! "జీవితంలో ఒడుదుడుకులకు ఇక అగలవు తల్లీ నుమంగళి భవ" దీవిస్తూ మాయమైంది ఆ ముఖం. తల్లి ఎదురుకుందా నిల్చి చేయలేని పని అదృశ్యంగా వుండే ఆమె వదనం చేయించిందా! ★

కలకలాడే బజారులు, ఉత్సాహవంతమైన జనం, నడిరోడ్డుమీద యోగక్షేమాలు, రాజకీయాల అర్థంబు చర్చలు, సమృద్ధిగా ఉండి ఆడుగు వేస్తే అవతరించే కాఫీహోటళ్ళు, ట్రాఫిక్ నిబంధనలను పూర్తిగా గుడిచిపెట్టే రకరకాల వాహనాలు—ఆంధ్రలో కోస్తాజిల్లాల పట్టణాలు నవనవోళ్ళేమంగానే ఉన్నాయి. పెగరట్ల రుచిలో పెద్ద మార్చేమీ రాలేదు; ఆడ ఎండాకాటాలు; పోగా “కూత్ డ్రాక్” కాలలు మాత్రం సంఖ్యలో విపరీతంగా పెరిగిపోతున్నాయి, రంగురంగులతో మెరిసిపోతున్నాయి. వాటి గోడల అద్దాలలో ప్రతి ఫలిచే అనంత దరహాసాలు, భగ్దైన ద్రాక్ష పానీయాల నిరంతరసాగడనలు—ఎండ వేడిమి ఓడిపోయింది. అది బండరో లేక గుడివాడో—కాక గుంటూరుో విజయవాడో, పట్టణం ఎచై లేనో, నేటి యాత్రికుడికి అన్ని ఒక్కలాగే గోచరిస్తూ ఆంధ్రసంస్కృతి పట్ల విరుస్తూ, ఇక్కడి జనమనా చైతన్యవంతులు సుమీ అని చెప్పపెట్టు పెట్టినట్లు రుజువు చేస్తున్నాయి. బాహ్యవృష్టికి అంతా “ధనధాన్య సమృద్ధిగా” ఉంది. కెందు మూడు పంచవర్త ప్రణాళికలు కోస్తాజిల్లాలప్పుడే పూర్తిచేశాయేమోననే అనుమానం విడేకి యాత్రికులకు క్షణమాత్రం కలిగిందంటే తుమార్హ మే మరి. ఇన్ని పానీయ ఫలహారకాల విన్ని గాజుల దుకాణాలిన్ని సిలుగుబట్టల కాలినిన్ని సినిమా థియేటర్లు—జీవనప్రమాణం ఎంతగా పెరిగిందనిపిస్తుంది. వ్యాపారం ఎంత ఆభివృద్ధి చెందిందనిపిస్తుంది. కోస్తా ఆంధ్ర అంటే ఒక్కపట్టణాలు మాత్రమే అయితే—నర్మమూ నవరత్న భుజితంగా ఉంది. క్రిక్కిరిసిన సినిమా హాలులో చోటు దొరకడం కష్టం; కిట్టికొట్టుల్లో రేడియోలు—వాటి “షిఫ్ట్”ల

లోంచి “వీరు వాక సాగా లోయ్!” అంటూ నిరంతరగానం—అదినిస్సందేహంగా చీకుచింతలు లేని సీమ.

అందుకే బస్సు డ్రైవర్లను చూస్తే ప్యాసింజర్లకంత భయం; కండక్టర్లను చూస్తే అంతహడల్.

అందులోనూ మొన్ననే ఆంధ్రలో ప్రజాస్వామ్యం గెలిచింది కాబట్టి “పీవర్ లాడింగు” జరిగినా ఫ్రంటు సీటులో పోటీను సవినస్పృహంతగా పట్టించుకోడు: “పొగ త్రాగరాదు” అన్న నిబంధన ఎదురుగా చెక్కి ఉన్నా డ్రైవరు సిగరెట్టు కాల్చుకునేందుకు అడ్డురాదు. పట్టణంలోని పార్కులు బిచ్చగాళ్ళు వంటకాలలుగా మార్చేసినా అది ప్రజాస్వామ్యంలో భాగమే. గనక ఫరవాలేదు. ఆతిక్రమించడానికి కాకపోతే నిబంధనల ప్రయోజనం దేనికి? ఫరవాలేదు, అంతా సజావుగానే ఉండని ఆనందంతో నా హృదయం కెప్పుడుంది. ఆహుతికొస్తే వెనకటికంటే నేడే ఎక్కువ సజావుగా ఉంది. వినోదం, విజ్ఞానం, ప్రజాస్వామ్యం—మూడూ ముప్పేట జడలొగ నిత్యజీవనవాహినిలో అంతర్లీనంగా మెలికలు తిరిగిపోతున్నాయి. ముత్రుల సంఖ్యకి కొదవలేదు గనక వారి పర్యటనలకి కొదవలేదు; పక్షం తిరిగేసరికి ఎవరో ఒకమంత్రి ప్రత్యక్షంగాని కోస్తాపట్టణం ఉండదు. అప్పుడు స్థానిక కాంగ్రెస్ భవనాలు కలకలాడుతాయి; రహదారి బంగళా ఆవరణలో నిలిచే సరికొత్త కాగ్లకు అంతులేదు; ఆ సమయంలో పోలీసుల హడావిడికి అంటే; అప్పుటి కప్పుడు ట్రాఫిక్ నిబంధనలు అకస్మాత్తుగా అమల్లోకి వస్తాయి. కాని ప్రజాస్వామ్యంలో పాటు రోడ్లు అంతగా ఆభివృద్ధి చెందలేదు గనక ముత్రికారికి దారి యివ్వడంకోసం కొన్ని తాత్కాలికపు ఏర్పాట్లు చెయ్యాలి. అది ప్రజలకు యిబ్బంది కరంగా ఉంటుందా, ఏ చెస్తా మరీ—ఉన్న పాటున రహదారిలు బాగుపడాలంటే కష్టం. ఎన్నో సమస్యలతో సతమతమవుతున్న స్థానిక సంస్థలకి యీ రోడ్ల గొడవ యిప్పుడు ముఖ్యం! పదవులు నిలబెట్టుకోవాలి, ముత్రికులతో మంత

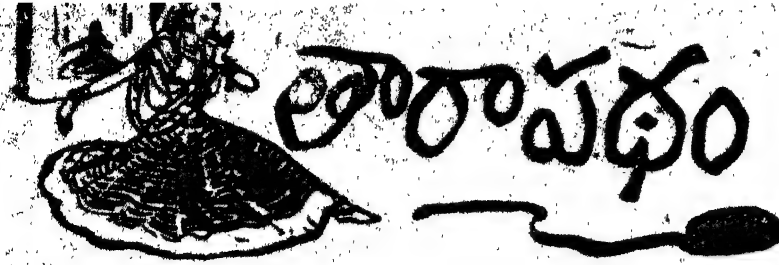
నాలుగు బోధలు, రాధున్న కమిటి వర్ణనలగురించి అలాచించుచున్నాను. ఇతరులకు దీనిని వివరించుచున్నాను. వ్యవధి చాలదు లేదు. అందుచేత కోర్కె రహితము, మంచినీటి పదునైన లాంటి మైనర్ గోడవల ప్రజలకి కొంచెం యిబ్బందిగా ఉన్నా, నర్తకువోవాలి. అభివృద్ధి సాధించిన అనేక యితర రంగాలు చూడండి కవల స్త్రీ - ఎంత శీఘ్రగతిగా ఎంతగా మార్పులు జరుగుతున్నాయి?

అదీ అంగీకరించాలి. చాలాకాలు తరువాత నేడు యీ ప్రాంతాల్లో ఆడుగుపెట్టిన మూర్తికుడి - కనబడే అభివృద్ధి కన్న మిరుమిట్టు గొలుపుతుంది; ద్రుతిపట్టణమూ అపారంగా పెరిగిపోయింది. కొత్తమల్లు, భవనాలు, అన్నీ నవీనపద్ధతులతో, మోకరాలతో విరుద్ధమే. చాలా గ్రామాలకు ఎలెక్ట్రిసిటీ అడుగుపెట్టినది వచ్చింది. బస్సులున్నాయి, కొత్తవి విరుద్ధమాయి. రాకపోకలు, వ్యాపారం పెరిగాయి. ప్రస్తుతపు సామాజిక జీవనంలో విశేష విశేషం నీనిమా కాబట్టి, భియేటక, చాలా రెట్లు ఎక్కువయాయి దామాషాలూ, అంకెలూ అటుంచి పూర్వపు సోపానం వలె కాదు. నమోదుగా యీ "మెడిసిన్" ఎప్పుడైతే వచ్చిందో, అప్పుడే దిబ్బు పలామనే నైకం ఎక్కువవుతుంది. దీనితోడూ వివిధ అభివృద్ధి రంగాలలో ప్రభుత్వ కార్యకలాపాల సంబంధం కూడా ఎక్కువగానే ఉంది గతక ప్రభుత్వ ఎర్గా అనూ, అధికారంలో ఉన్న పార్టీలకు అనూకూటి పెట్టుకున్న వారికి, ప్రావం ఉన్న వారికి, యిది అటు విధివు సమయం. అందుచేత రాజకీయాలు వాళ్ళు విధివలగానే ఉంటాయి. వర్తకవాదిత్వాదులు వాళ్ళకి వగు పాయంగా ఉంటాయి. స్థానిక అధికారం వాళ్ళ సొంతిటలోనే ఉంటుంది. ఏమన్నా నోంచి ఒక సంకీర్ణమైన, అనేక అంశాలలో మరపులే నిరుద్ధమైన - ఒక భవిష్యత్తు విస్తరించుకున్నది. మూర్ఖరూపంగా దాన్ని చాళ్ళుకోవడమూ అంత ముఖ్యం కాదు, దాని అవధులు ఎక్కడికి దారి తీస్తాయో ఉంచనా కట్టడమూ లేనిది కాదు. సామాజిక కార్యక్రమాల కిదో చక్కని భవిష్యత్తు రంగం.

ఇక భవిష్యత్తులోని చూస్తే ప్రతి రంగం వాళ్ళ అభివృద్ధి గోమార్పుంది; మరకాలకుంది

మోస్తూన్నా, కళాకాలదాకా అన్నీ సంస్కృతా అభివృద్ధిచెదాయు. ముఖ్యంగా కనకశ్రీమై పెరిగిండు; అలాగే రేడియో, క్రోతు సంఖ్య, బహిరంగ సభలు సమావేశాలు, సాంస్కృతిక మండలంలు పుస్తక విక్రయశాలలు ఎటుచూసినా సంఖ్యాభివృద్ధి ఎదు రవుతుంది. కాని ఆ విషయాలలో కొత్త విలక్షణత మే. సన్యం మాత్రం కనబడదు. వర్ణాలకు లేదు చొప్పున జేకనాయకుల నిమెంటు మిగతా మిమ్మల్ని ముకరిస్తాయి. చొక్కా లేకపోతే, అది గాంధీ విగ్రహం; మిగతా ద్రెస్సు ఉంటే నేతాజీ; పప్పుతొలు, కాంక్రెట్ లోక్ - అయితే నెహ్రూ. విగ్రహం ఉండడం ముఖ్యం. దిష్టిబొమ్మల్లాగ అమెరికా అసమ్మతిరంగా ఉన్నా. రివాజేదు. గ్రామంగా మోస్తూ ఉండడం ముఖ్యం; పరిశ్రమగాని, ఉపాధ్యాయుల అన్న సంగతాని ఎవరికీ అక్కరలేదు. చదువుతో వడంకంటే కానీ కొట్టయినా సరే, యింకా పంపిన పద్ధతులు అవలంబించిగా గరే-బేజ్ నెట్టు ముఖ్యం. "నైబర్" బాపం చూస్తే. పెద్దాదానీకనం, ధనావళి, గోజీరాలూ. కష్టశీతంగా ధనార్థ సరి ఉన్న విలువ, దిబ్బుకి ఉన్న కత్తులవాళి ఒక దేనికీ లేవు. అప్పుడూ మొన్నటి ఎన్నిక లో గెలిచింది ప్రజాస్వామికమా. ధనస్వామికమా అని ప్రశ్న మేమనని మరొక ప్రారబ్ధి. రంగం రంగుల మూర్ఖత్వాలు ప్రబలతాయి.

అగ్రకాశ్రమంని Grasham's Law విమిత సత్యాన్ని ఏకైక జీవ విజనంగా మన ఆంధ్ర జాతి యివాళ అమితోత్సాహంతో అనుసరిస్తున్నది. గివి అమితంగా లోద్రమమవుతుంది రాజకీయ నాయకులు. వారి పోకడలకు సదేహిస్తున్న శక్తులు అవకాశవాదం, మూలకత్వం, ముఖకత్వం. జీవన ప్రమాణం సాక్షాత్తుతున్నది; నిమెంటు ఖర్చు పెరిగిపోతున్నట్టో పగయేధులలో మరికొత్త కాయల సంఖ్య నాగాటికి తనందకరంగా ఉండి; కొత్త ఎలెక్ట్రిక్ లైనుల నిర్మాణం జోడుగా పోగి పోతోంది. ఇదంతా పురోగమనం కాదని ఎవ రనగలరు? కాని నిజంగా పురోగమన మేనో అట్ట బడితే మేమోతులైన సమయమిది. సమయమిది యీ జీవావలూ భవిష్యత్తు ఆ ప్రభుత్వమే అనుకుంటుంది. (గోర)

బ్రిక్కిళ్ళు ఈ ఆసాకర్మంవెంటే కొంత మంచి కూడా ఉంటుంది. మనదేశంలో తీసే హిందీ చిత్రాలకుంటే మార్కెట్ బెంగాలీ, మరాఠీ, తెలుగు, తమిళ, మళయాళ, కన్నడభాషలలో తీసే చిత్రాలకు లేకపోవటం నిజంగా ఆసాకర్మమే. ఇందువల్ల నిర్మాతలేగాక, నటులూ, టెక్నిషియన్లుకూడా నష్టపడ్డారు. చిత్రనిర్మాణానికయే ఖర్చు ఏ భాషలో అయినా ఇంచుమించు ఒకటే అయినప్పటికీ, సుమారైన హిందీచిత్రం చేసుకునే దబ్బు, ఇతర భాషలలో తీసిన మంచి చిత్రానికీ కూడా రాకపోయే అవకాశం ఉంది. హిందీ చిత్రాలలో చిల్లరపాత్రలు ధరించేవారికివచ్చే పట్టి సీటీ ఇతరభాషలలో ప్రధానపాత్రలు ధరించేవారికీ రాదు. “హిందీ” తారల కుక్కలకుకూడా ఇంగ్లీషు సినిమా షులికలద్వారా పట్టిసీటీ లభిస్తుంది; ఆ షులికలు యావద్భారతంమీద విక్రయిస్తాయి. (“హిందీ” తార మాతృభాష బెంగాలీ, మరాఠీ, కన్నడం, ఉర్దూ, మళాఠీ, తమిళం, తెలుగు, కొంకణి— ఏదైనా కావచ్చు!)... టెక్నిషియన్లసీటీ ఇదే.

ఈ కారణంచేత ఇతర భాషలలో తయారయే చిత్రాలలో ధరించేవారికి హిందీ చిత్రాలలో ధరించే ఆవకాశం దొరికితే వాళ్ళు కొమ్మెక్కినట్టుగా లాభమంతా భాగించుకుంటూ జరుగుతున్నది. ఫలాని “హిందీ” కామరామాన్ తెలుగు వాడేనంటే తెలుగువారందరికీ గొప్ప! ఫలాని “హిందీ” తార తమిళంంటే తమిళులకు గొప్ప! దేశంలోని సినిమా అభిమానులు ఇటువంటి భావదృష్టిలో ఉంటూనే ప్రధాన కారణం హిందీ చిత్రాలకు గురైన మార్కెట్; ఇలా చిన్న చిత్రాలూ పెద్దగా అచ్చయివచ్చే ఇంగ్లీషు సినిమా

షులికలలో హిందీ చిత్రాలకూ, తారలకూ, టెక్నిషియన్లకు వుండటం.

ఈ ఆసాకర్మాలవెంటే ఒక మంచి కూడా ఉన్నట్టు కనిపిస్తుంది. ఇతర భాషలలో తయారయే చచ్చు చిత్రాలకన్న హిందీలోతీసే చచ్చు చిత్రాలు నాలుగైదింతలు చచ్చుగా ఉన్నాయి. హిందీ చిత్రాలను దేశమంతటా మార్కెట్ ఉండికూడా ఖర్చు రాబట్టుకోలేక వివాలాతీసే చిత్రాలు ఉన్నాయి! బాగా నడిచి బాభాలుచేసుకున్న హిందీ చిత్రాలనుబట్టి మనకు హిందీ చిత్రనిర్మాతల నెత్తిమీద రెండేసి కొమ్ములుంటాయని భ్రమ కలగటం సహజమేగాని, మనం చచ్చునిర్మాతలను మనేవారికంటే చాలా చచ్చునిర్మాతలు హిందీ రంగంలో ఉన్నారవటానికి సందేహం ఏమీలేదు.

కొద్ది మార్కెట్ అయిన కారణంచేత మన నిర్మాతలు హిందీవారంత గుడ్డిగా, నిర్లక్ష్యంగా, గొర్రెవాటుగా చిత్రాలుతీయటానికెప్పుడూ సాహసించరు. కొందరేడు విడుదలయి దబ్బుచేసుకోలేక పోయిన ఒక తెలుగుచిత్రాన్ని బొంబాయి టెక్నిషియన్లు చూసి, అద్భుతమైనచిత్రమనీ, హిందీలో విజయవంతంగా నడిచి ఉండేదనీ అన్నారు.

దీనితోమంచి ఇంకొకటి స్పష్టంగా కనిపిస్తుంది. మన దేశంలో సినిమాపరిశ్రమ పుట్టాక అన్నిటికన్న విజయవంతంగా నడిచిన హిందీ చిత్రం మద్రాసులో, తమిళ నిర్మాతలద్వారా తయారయింది! కొంతకాలం క్రితం హిందీలో తయారైన గొప్ప బాభాలకు తీసిన హిందీ చిత్రాలను తెలుగు తమిళ భాషలలోకి దివీచే అది బెప్రోజెక్షన్లవంత బాగా పోలేదు. ఇతర భాషలలో బాగా పడిన చిత్రాలకు ఆ నిర్మాతలేగాని, ఇతర నిర్మాతలుగాని

హిందీలో తయారుచేస్తే అవి చాలా విజయవంతంగా నడిచాయి!

ఈ వివరాలన్నీ సినిమా ప్రేక్షకులందరికీ తెలిసినవే, అభిరుచి విషయంలో, కథల విషయంలో, నటన విషయంలో, ఇంకా అనేక విషయాలలో ఇతర భాషాచిత్రాలు హిందీ చిత్రాలకన్న ముందుంటున్నాయనటానికి సందేహంలేదు. చేత కాకుండా తీసిన చిత్రాలూ, ఆవజయంపొందే చిత్రాలూ ఏభాషలో అయినా తయారుకావచ్చు కాని స్థూలంగాచూస్తే తక్కువ మార్కెట్ గల చిత్రాలు ఎక్కువ బాగుండటానికి యత్నిస్తున్నాయి. మరీ అల్పసంఖ్యలో తయారయే మళయాళ, కన్నడ, గుజరాతీ వగైరాలకు ఈ ముక్కవర్తించకపోవచ్చుగాని, విరివిగా చాలాకాలం నుంచీ నిర్మాణంసాగే దెంగాలీ, మరాఠీ, తమిళ, తెలుగు చిత్రాలకు ఇది తప్పక వర్తిస్తుంది. ఈ రంగాలలో దీర్ఘానుభవంగల దర్శకులూ, టెక్నిషియనులూ, నటులూ ఉన్నారు. ఈ రంగాలలో కొన్ని పరిణామదశలు గడిచి మేధావులు ముందుకు రావటం జరిగింది. కనకనే 1952 లో అంతర్జాతీయ చలన చిత్రోత్సవంలో పాల్గొనేటందుకు నాలుగు చిత్రాలు ఎన్నుకొంటే తెలుగు చిత్రానికి ఎక్కువ వోట్లువచ్చాయి.

ఈ పరిస్థితులను పురస్కరించుకుని జరగవలసిన పరిణామం ఏమంటే, ఇతరభాషలలో ఉత్తమ నిర్మాతలనిపించుకునేవారు హిందీచిత్రాలతీయటం. మద్రాసు రాష్ట్రంలో ఈ పని వాసన్, మెయిప్పన్ మొదలైనవారు అడివరకే ప్రారంభించారు. జాపిటర్ బక్షీరాజా సంస్థలవారూ అదేపద్ధతి అమలుజరిపారు. హిందీచిత్రం తీసినమొదటి తెలుగుసంస్థ భరణీ పిక్చర్. ఇప్పుడు విజయాసంస్థకూడా ఈ పద్ధతి అవలంబించింది.

ఈ యెడమ మద్రాసులో హిందీచిత్రాల నిర్మాణం పూర్వంకంటే భారీఅయింది. "హిందీ"నటులూ రచయితలూ, సంగీతకారులూ తదితరులూ మద్రాసులోతరుచు కనిపిస్తున్నారు. వారు ఇంతదూరంవచ్చి, ఇక్కడి తారలలాగే, రెండుమూడు స్టూడియోల ఆవరణలో ఒకేసారి పనిచేయటంకూడా జరుగుతున్నది. త్వరలోనే హిందీచిత్రాల నిర్మాణానికి బొంబాయి తరవాత మద్రాసు పెద్దకేంద్రమగా

పరిణమించేటట్లు కనిపిస్తుంది. (ఒకప్పుడీ గౌరవం కలకత్తాకుండేది.)

ప్రస్తుతం ఉన్న దశలో మద్రాసులో తయారయే హిందీ చిత్రాలలో అధినంగా "హిందీ" వారిని ఉపయోగించక తప్పదల్లే కనిపిస్తుంది. మన నటులకుగాని, తదితరులకుగాని హిందీ చిత్రాలను విజయవంతంగా నడిపించేపాటి పట్టిసిటీ లేదు. నిర్మాతలకూ, సంస్థలకూ హిందీ మార్కెటులో పేరు ప్రతిష్టలు వచ్చేదాకా హిందీనటుల, సంగీతకారుల, రచయితలపేర్లను ఉపయోగించకతప్పదు.

కాని, కాలక్రమాన మద్రాసులో సమగ్రమైన హిందీ చిత్ర పరిశ్రమ ఏర్పడటానికి, ఎవరినీ దిగుమతిచేసుకోకుండా, హిందీ చిత్రాలు ఇక్కడ తయారుకావటానికి దోహదం జరగవలసి ఉంది. అంటే భావి "హిందీ" నటులనూ, రచయితలనూ నేరుగా ఇక్కడికే ఆకర్షించటానికి తగిన శక్తి సామర్థ్యాలను ఇప్పటినుంచే మన "హిందీ" నిర్మాతలు పెంపుచేసుకొనాలి.

ఈ "శక్తి"లో ఒక పాలు, తగినంత మోహ్య సంఖ్యలో హిందీచిత్రాలు తీయటం. ఒకప్పుడు మద్రాసులో తెలుగు చిత్రం తీయాలన్నప్పటికీ ఆంధ్రదేశం నలుమూలలనుంచి "నటులను" మద్రాసుకు దిగుమతిచేసి, లాడ్జీలలోపెట్టిధరించి, చిత్రం తీయవలసి వచ్చేది. భావి తారలను నేరుగా మద్రాసుకులాగే శక్తి సామర్థ్యాలను తెలుగు చిత్ర నిర్మాతలు సంపాదించుకోగలిగారు. ఇదేవిధమైన పరిణామం హిందీ చిత్రనిర్మాణం విషయంలో కూడా రావలసి ఉంది.

బొంబాయిలో తారలకుగల సామాజిక జీవితం మద్రాసులో తారలకు ఇంకాలేదు. సూర్యకాంతి చూసి దడుసుకోకుండా ఉండటం మన తారలు ఇప్పుడిప్పుడే నేర్చుకుంటున్నారు. ఈ ఒక్కలేదా మినహాయిస్తే, నటించటంలో తెలుగు తమిళ నటులు చాలావరకు హిందీ నటులకు ఏమాత్రమూ తీసిపోనివారే. అవకాశాలు దొరికి, అనుభవం సంపాదించగలిగితే హిందీలో రచన చేసేవారూ, హిందీ సంగీతం ఇవ్వగలవారూ మద్రాసు గడ్డమీద కూడా వెలుస్తారు. దీంతో బొంబాయిలోలేకని కొమ్మక్కరన్న పరిస్థితిపోయేటట్లు చూసే బాధ్యత మన "హిందీ" నిర్మాతలందరిపైనా ఉంది. ★

స్నేహాలత

“చుట్టూరా ఆవరించి ఉన్న చీకటిని ఊరికే తిట్టుకుంటూ కూర్చోకండి; ప్రయత్నించి ఒక చిన్న దీపాన్ని - ఎంత చిన్నదైనా సరే - వెలిగించండి.”

హనుమకొండనుండి శ్రీమతి తెన్నేటి అపాల్యా దేవిగారు యిలా వ్రాస్తున్నారు:

వరకట్న సమస్యనుగురించి నేను వ్రాసిన వ్యాసం మీద మే 20 తెలుగు స్వతంత్రలో శ్రీ సన్యాసి రావుగారు వెలిబుచ్చిన అనుమానాలు చదివాను. వారు సూచించిన అనుమానాలు గొండు: ఆడ పిల్లలు కేవలం వరాస్సేషణికి కోడళ్ళగాలు చేయాలా అనేది ఒకటి. ‘లోవర్ మిడిల్ క్లాస్’ వారు ఆడపిల్లలకు చదువు చెప్పించగలరా అనేది రెండవది.

కోడళ్ళగాలు వరాస్సేషణి కోసమే చేయాలని నా వ్యాసంలో ఎక్కడా ధ్వనించినట్లు అనిపించదు. స్వతంత్రంగా తాము బ్రతకటానికే ఆడ పిల్లలు చదువుకోవలసిగా ఉండాలి అనిపించింది. యుక్తవయస్సు రాగానే ఎవరిమీదనో ఆధారపడి తీరవలసిన అగత్యం లేకుండా ఉంటే గాని కట్నాలసమస్య నాశనం కాదుగనక ఆడ వాళ్ళు కోడళ్ళగాలు చేయాలని నేను సూచించాను. ఇకపోతే గృహనిర్వహణ, సంస్కృతి వీటి సంగతి అప్రస్తుతం. సంస్కృతి సంఘాన్నిబట్టి నూరుకూ వుంటుంది. గృహనిర్వహణ అనేది ప్రత్యేక సమస్య. వరకట్న సమస్యకు సంబంధించి నంతవరకు ఆడపిల్లను ఎవరిమీదనో ‘ఆధారపడి తీరవలసిందిగా’ చేయరాదని నా అభిప్రాయం.

రెండో అనుమానం సంగతి: సన్యాసిరావుగారు

ప్రభుత్వాన్ని పూర్తిగా విస్మరించారు. ప్రజా స్వామ్య యుగంలో, సామ్యవాదం బలపడుతున్న కాలంలో ప్రభుత్వంలో లోవర్ మిడిల్ క్లాస్ వారికి విద్యాది సౌకర్యాలను ఉచితంగా కలిగిస్తోంది. ఉదాహరణకు మద్రాస్ ప్రభుత్వం వీడానికి 1200 రు. ఆదాయానికి తక్కువైనవారి పిల్లలకు 3వ ఫారంవరకూ ఉచితవిద్యా సౌకర్యం కలిగించింది. పోనీ, అలా కాకపోయినా, కట్నమంటే తల తాకట్టుపెట్టి చచ్చి చెడి డబ్బులేగలగిన తండ్రి, తన కూతురికి చదువుకోసంగాను సెలవారీ చిన్న మొత్తాలను చెల్లించలేకపోడు. విద్య అంటే ప్రతి వారూ డిగ్రీదాకా చదవాలని కాదు. ఏస్థాయికి తగినట్లు ఆ స్థాయిలోనే విద్యలుగానీ; కోడళ్ళగాలు గానీ.

ఇంకా ప్రధానంగా రావాలిసింది దృక్పథంలో మార్పు. ఉన్నత తరగతుల వారికి సహమస్య లేదు. మధ్యతరగతులవారికి నా సలహా ఉపయోగిస్తుంది. ఇక ‘లోవర్ మిడిల్ క్లాస్’ వారికి ప్రభుత్వ సహాయం ఉండనేఉంటుంది.

* * *

లక్ష్మీనరసుపేట (శ్రీకాకుళం జిల్లా) నుండి శ్రీమతి వి. శ్యామలారావు యిలా వ్రాస్తున్నారు:

అంధ్ర యువతా లోకానికి ఒక అపూర్వమైన వాతావరణము సృష్టించి భావప్రకటనకు తగిన

హిందీలో తయారుచేస్తే అది చాలా విజయవంతంగా నడిచాయి!

ఈ వివరాలన్నీ సినిమా ప్రేక్షకులకు రాష్ట్రంలో అందరినీ కలవరపరిచేవి వరకట్న సమస్య; నిరుద్యోగ సమస్య చాలా తీవ్రరూపం దాల్చివున్నాయి. ఈ రెండు సమస్యల్ని మనము యావచ్ఛక్తి విని యోగించి ఎదుర్కోవడం మనయొక్క విద్యుక్త ధర్మము. ప్రస్తుత పరిస్థితి ననుసరించి శ్రీమతి తెన్నేటి ఆహల్యాదేవిగారి ఆభిప్రాయంతో యేకీ భవించలేకుండా యున్నాము. అవిడ చెప్పింది ఒక విధంగా నిజంకావచ్చు. కాని నిరుద్యోగ సమస్య దృష్టియందుంచుకుంటే యిది అంత ఆరోగ్యమైన సలహావలె కనబడదు.

ఈ రోజుల్లో ముఖ్యంగా మన ఆంధ్రదేశంలో వేలొలది విద్యాధికులు నిరుద్యోగులుగా యున్న సంగతి అందరికీ తెలిసినదే! ఇలాంటి సమయములో స్త్రీలుగూడ పురుషులతోబాటు ఉద్యోగాల నిమిత్తం పోటీ పడునప్పుడు స్త్రీ పురుషుల మధ్య సహజంగాయుండే గౌరవము తగ్గిపోయి ఒక విధ మయిన ఆసూయ ప్రబలడానికి ఆవకాశమున్నది. ఈ రోజుల్లో చదువు సంస్కారానికి మాత్రమే గాని బ్రతుకుచెరువుకోసం కాదన్నది నిజమనిపిస్తోంది. అందులోనూ దేశంలో పురుషులకున్న స్త్రీలే అధికంగా యున్నట్లు “ప్రాటెస్టిక్” వలన తెలుస్తోంది. అలాంటి సమయములో విద్యవరులైన స్త్రీలందరు స్వతంత్రముగా బ్రతకాలంటే ఉద్యోగాలెక్కడినుండి వస్తాయి? స్త్రీలు సంకల్ప జీవనము కావాలని వాంఛించడము యీ రోజుల్లో ఎంతవరకు సాధ్యం?

సహజంగా పురుషుల్లో యుండే మానసిక దౌర్బల్యమువల్ల నిరుద్యోగి యైన పురుషుడు ఉద్యోగం చేస్తాయన్న స్త్రీని వివాహమాడుటకు అంగీకరించడు. స్త్రీ పురుషులందరికీ ఉద్యోగాలు కల్పించడం ప్రస్తుత పరిస్థితిలో మన ప్రభుత్వానికి తలకు మించిన పని అవుతుంది. అందులోనూ ఉద్యోగం చేస్తాయన్న యువతి సంస్కారంలేని నేటి సంఘము దృష్టిలో చైతికంగా ఆరోగ్యిణిగా యుండునని నమ్మకము. కాలమే ఆ ఆభిప్రాయాన్ని సంస్కరించాలి.

కట్నాలు యిచ్చినా, యివ్వకపోయినా స్త్రీల విషయములో వివాహము చేయని వ్యక్తులు చాలా విపరీత పరిణామానికి గురికావలసి వస్తుంది. ఉదాహరణకు ఇక్కడికి సమీపంలో యున్న ఒక పట్నములో ఒక యువతి బి. ఏ. బి. ఎల్. పాస్ అయి కూడా పాలికోల్పోవరకు వివాహంచేయని కారణంగా ఆత్మహత్య చేసుకుంది. ఆమె కుటుంబము వారంతా చదువుకున్నవారూ, సంస్కారము గలవారూ, మంచి పలుకుబడిగలవారున్నా. అయితే యీవిషయంలో యీ విపరీత పరిణామానికి కారణం ఏమిటి? ఎవరిమట్టుకివారే ఊహించుకోవచ్చు.

ఆధునానిగా నేనెప్పేదేమిటంటే స్త్రీ పురుషులలో యేఒక్కరిని దృష్టిలోపెట్టుకున్న కట్నాల సమస్య పరిష్కారంగాదు. స్త్రీ పురుషులు పరస్పరం ఆభ్యుదయభావాలు కలవారైనప్పుడే వరకట్న నిర్మూలనకి ఒక మార్గ మేర్పడుతుంది. మనదేశంలో ముఖ్యంగా ఆంధ్రులలో అన్నై క మ త్య ము హెచ్చుగా యుంది. అనేకత్వముతో యేకత్వం సాధించడమే “స్నేహలత” ఆశయం. “స్నేహలత” యొక్క నిర్మాణాత్మక కృషివల్ల యీ సమస్య ఒక కొలికి వచ్చి ఆంధ్ర యువతాలోకంలో నిద్రాణమైయున్న ఆభ్యుదయ భావాలకి తగిన ఫలితం లభిస్తుందని ఆశించవచ్చు. ప్రయోజనము లేని వాటోపవాదాలకి ప్రాధాన్యం నివ్వక నిర్మాణాత్మకమైన కృషిచే సంస్కరణాభిలాషులైన స్నేహలత సభ్యులు దోహదము కలిగించగలరని ఆశిస్తూ యున్నాను.

* * *

నేనేపేట (హైదరాబాదు) నుండి శ్రీ. టి. సి. హెచ్. మాళిగారు యిలా వ్రాస్తున్నారు:

స్నేహలతద్వారా సభ్యులు తమ వ్యక్తిగత భావాలను మాత్రమే వెల్లడించగలుగుతున్నారు. అంత మాత్రంతో స్నేహలత సదభిప్రాయం సెలవేర్చిన వారమగుటలేదేమో! ఆభిప్రాయాల ద్వారా పరిష్కారమైన సమస్యలు సత్వరగా కార్యరూపంలో వుంచేందుకు తగిన కృషి చేయాల్సివుంది. సభ్యులు అక్కడక్కడ కమిటీలుగా ఏర్పడినట్లు తెలుస్తుంది వారికి తద్వారా చేయవలసిన బాధ్యత ఎంతైనా

గలదు. కమిటీలు కార్యసాధనకు తగిన శ్రద్ధపీడ్చు పట్టుదల, సహనం నడవడి కలిగివుండాలి. అన్ని రాజకీయ పార్టీలకు అతీతమైన శక్తితో పని చెయ్యాలి. సంఘులలోగల పాతను మార్చి అభ్యుదయ భావాలను కూర్చుంటున్న దేశ సౌభాగ్యానికి ఎంతేని పాటుపడిన వారమాతాము.

స్నేహలతలోగల మైదరాబాదు సభ్యులు కూడా ఒకసారి సమావేశమై అన్ని రంగాలలోనూ అభ్యుదయ కార్యక్రమాన్ని నిర్ణయించుకోవలసిన బాధ్యతయుంది. కనక సభ్యులసమావేశ నిర్ణయానికి ఆభిప్రాయాలను వెల్లడించ కోరుతాను. సమావేశ స్థల కాల కార్యక్రమ నిర్ణయం తర్వాత రూపొందించుకోవచ్చు. సభ్యులంతా తమ వృద్ధి కాన్ని స్నేహలతద్వారాగాని, ప్రత్యేకంగా కాని వెంటనే తెలియపర్చు కోవాలను.

[మైదరాబాదు రాష్ట్రంలోని సభ్యులు. శ్రీ. టి. సి. హెచ్. మాళి. నేవీపేట. మైదరాబాదు, అన్న చిరునామాకు వ్రాయ [పార్థస.]

* * *

బుద్వేల్ నుండి కుమారి బి. పద్మావతి యిలా వ్రాస్తున్నారు:

స్నేహలతకు తలపని తలంపులుగా విత్తునాటడము; అది మొలవటము; ఉవ్వెత్తిగా ఆంధ్రావనియంతా అట్లుకుపోవటము అందరికీ అత్యర్థమేకాక ఆనందాన్ని కూడ కలుగజేస్తావుంది. ఈలత నిరాశాజీవులపాలిటి ఓ ఆకాబ్యోతిగా వెల్లివిరుస్తూంది. దీనివ్యాపకం చూస్తూవుంటే ఇది యావదాంధ్రమేగాక; యావద్భారతము, యావత్ప్రపంచముతా అట్లుకపోతుందా అనిపిస్తూవుంది. ఎందరెందరో పలుపాత్రాలనుండి ఎన్నెన్నో సందేశాలు; ఆశయాలు పంపిస్తున్నారు. ఎంతోమంది సభ్యులుగా చేరుతున్నారు. ఇందులో మూడు వంతులు యువతీ యువకులు కనుపించుట ముదావహం. కాని కొన్నివేల యువతీ యువకులకన్న కొన్ని వందల పెద్దలను (తలిదండ్రుల) స్నేహంతో పొత్తుకుదిరిస్తే ఎంతైనా లాభంగా ఉంటుంది. ఎందువల్ల?

యువకులు (యువతులు) ఊటికోత్యాహమువల్ల నేమి, లేక మరి ఏ యితరమువల్లనేమి స్నేహాలత ఆంధ్రావనియంతా హరతులు గైకొనడముగాంచి అందులో నేనూ పాల్గొంటే బావుంటుందనో లేక సంఘసంస్కరణాభిరామవల్ల ధైర్యంచేసి; త్యజించి వర్ణాంతర వివాహాలకు; కట్ననిర్మూలనకు సంసిద్ధ పడవచ్చు; నెరవేర్చునూవచ్చు; కానీ వారు ఆ త్రాటివైననే వారు నిర్మించుకున్న ఆశయసౌధములో జీవితాంతమువరకు అలాగే నడుచుకుంటారన్నది సంతయమే. ఈ కుత్సితసంఘం అలాగే వారిని బ్రతుకనియదు. ఇలాంటి వారినందరినీ తానే భరిస్తూవున్నట్లు, తానే పోషిస్తున్నట్లు, వారంతా తన మూలంగానే తానే నిర్మించిన సూత్రాలవైననే నడవాలని ఓ చక్రవర్తిలాగా కాసిస్తుంది. వారిని పేలుబెట్టి ఎత్తిపొడుస్తూ ఏమేమో అంటుంది, బెదిరిస్తుంది. చివరకు షోక్షంగా కాక ప్రత్యక్షముగానే నడిపిధిలో నిలచేసి నీవుచేసినకార్యం నాకీప్రములేదు. నీమానవత్వాన్ని చంపుమని నామాటమిటావా? లేదా? అని గణిస్తుంది. కొంతమంది ఈ ఆవతారానికి జంకి ఆశయాని; ఆశలని గులుపుకుంటారు. మరికొంతమంది తలిదండ్రుల కట్టిబొట్టి కన్నీళ్ళకి, బెదిరింపులకు బెదిరి వారు నిర్మించుకున్న ఆశయసౌధాన్ని తమ చేతులారా కూలబెట్టేసుకుంటారు. ఇంతటితో వారి ఆశయాలు కాస్తా అణగిపోతాయి. చివరికి వారి సంసారములో తుఫానులు; అటంబాలుపైకి లేస్తాయి. కావుననే సంఘానికి పెరచిన తలిదండ్రుల ఆదరణ, ప్రోత్సాహముంటూ కొంతవుంటే కొద్దికి కొద్దయిన ధైర్యంతో ఉత్సాహంతో కార్యాచరణకు ముందంజవేయనూవచ్చు. సంఘాన్ని ఎదురించనూవచ్చు. నిర్మించుకున్న సౌధం చిన్నదైనా కాస్త బిగువుగా నిర్మించుకోవటమే మంచిదిగాని పెద్దది కావాలి చాల కష్టం ఆభివృద్ధికావాలి అంటే అది కష్టంలోనే నాశనమవుతుందంటాను. మరి దీనికి స్నేహలత ఏమంటుందో. కావుననే ముందు పెద్దలతో మార్పులేవాలి. వారిలోమార్పు లేవడానికి వారికి తగురితిగా నచ్చుచేబుతూ స్నేహలత ఆశయాలు బాగా విపులీకరించి విశదపరచాలి. ఇందులకే స్నేహలత సభ్యులు స్నేహలతాభిమానులు ముందడుగువేయాలి.

స్వహిత సభ్యుల అనుక్రమణిక:

1743. శ్రీమతి పి. లీలావతి,
బి.ఎన్.సి., బి.యూ.డి., బి.ఎల్. (29)
(ఎడ్యుకేటు)
1744. శ్రీమతి ఎన్. సుందరమ్మ (45)
(గృహిణి)
1745. శ్రీ ఎన్. వెంకట్రామణారెడ్డి (20)
(విద్యార్థి)
1746. శ్రీ యం. రాఘవరెడ్డి (21)
(విద్యార్థి)
1747. శ్రీ అల్లూరి భాస్కరరామరావు (20)
(విద్యార్థి)
1748. శ్రీ బి. రామమూర్తి (22)
(విద్యార్థి)
1749. శ్రీ అద్దేపల్లిరెడ్డియ్యరాజు (20)
(విద్యార్థి)
ప్రెజిడెంట్: శ్రీ హరిత ఆశయ నిర్వహణ; చిరునామా: C/o ఆర్.నైజరు, 6/115 మెయిన్ బజారు, మదనపల్లి.
1750. శ్రీ కె. ధూర్జటి (22)
C/o పడిశాల జనార్దన్.
రామన్న పేట, పరంగల్.
(ఉపాధ్యాయుడు)
సంఘసంస్కరణ, అస్సడయ మార్గాన్వేషణ
1751. శ్రీ అంబిడిపూడిబాలసుబ్రహ్మణ్యం (24)
C/o మహేంద్ర ఆండ్ కో. విజయనగరం.
(ఏమీలేదు)
పుత్రికారచన, చదవాలని ఆసక్తి.
1752. శ్రీ సిహెచ్. కోటనారాయణ (21)
C/o చినకోటయ్య ఆండ్ కో.
వ్యాపారులు, నవలపాటనం.
(విద్యార్థి)
1753. శ్రీ ఆర్. ధర్మరాజు (21)
1/58 రైల్వే క్వార్టర్సు, గంటకల్.
(గుమాస్తా)
పుత్రికాపతనం; నిరుద్యోగపశుస్వ.
1754. కుమారి కె. నైలజ (16)
C/o కొడిమెల కృష్ణమూర్తి
తూర్పువీధి, ఏలూరు.
(విద్యార్థిని)
స్నేహితులు, కట్టు నిర్మాణం;
నవలాపతనం.
1755. కుమారి డి. వి. వి. కుమారి బి. పి. (20)
కంకటపాలెం. (వయా) బాపట్ల.
గుంటూరు జిల్లా.
(విద్యార్థిని)
పరకట్టు నిర్మాణం, సాంఘిక సమస్యలు.
1756. శ్రీ వల్లభచోన్నయ్య అంజనేయులు (21)
∴ 'త్రిశణి' పాస్
∴ నరసరావుపేట.
(ఉద్యోగం).
సంగీతం, పుత్రికాపతనం, స్నేహితులు.
1757. శ్రీ కె. వి. మధుసూధనరావు బి. పి. (21)
రామమనోహర్.
కనీసగల్ జిల్లా. హైదరాబాదు.
(ఉపాధ్యాయుడు)
చిత్రలేఖనం, శాస్త్రీయ సంగీతం.
1758. కుమారి బి. శోభ (16)
C/o బి. సుబ్బారావు. మాన్ ఫండ్ పోస్టు.
(వయా) వాల్తేరు.
(విద్యార్థిని)
చిత్రలేఖనం, స్నేహితులు.
1759. శ్రీమతి కె. నాగమణి (16)
C/o కె. శ్రీరామమూర్తి.
కుర్రాపాట పోస్టు. (వయా) ఏలూరు.
(గృహిణి)
పుస్తకపతనం, సంగీతం.
1760. శ్రీ వేమూరి శ్రీనివాసరావు బి. కాం. (21)
20/312 రాజగోపాలాచారి వీధి.
బకింగ్ హౌస్ పేట పోస్టు, విజయవాడ.
(నిరుద్యోగి)
నవలాపతనం, విమర్శలు.

